

Ale celui întru sfinți
părintelui nostru
VASILE,
Arhiepiscopul Cezareei Capadociei:

A S C E T I C E L E

(Ἀσκητικὰ)

PREALABILĂ ÎNFĂȚIȘARE ASCETICĂ *

1

Cele legiferate de împărat pentru supușii lui sînt importante, dar de mai mare autoritate și mai împărătești sînt cele poruncite pentru ostași. Așadar cel care dorește laudă înaltă și mare¹, cel care dorește să se atle permanent aproape de Hristos, cel care aude acel mare glas: «*Dacă-Mi slujește cineva să-Mi urmeze, și unde sînt Eu, acolo să fie și slujitorul Meu*»², să ia aminte la acestea ca și cum ar fi decretate porunci ostășești. Unde este împăratul Hristos? Desigur, în cer. Acolo se cuvine să-ți îndrepti și tu, ostaș³, calea ta. Să uiți de orice comoditate pămîntească. Nici un ostaș nu-și construiește casă, nu achiziționează terenuri, nici nu se îndeletnicește cu activități aducătoare de cîștiguri (bani). «*Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strînge oaste*»⁴. Ostașul are hrană împărătească, nu trebuie să-și procure sieși hrană, nici să se preocupe pentru aceasta. Casa îi este deschisă lui pretutindeni, la cetățeni, din porunca împăratului. Nu trebuie să se preocupe pentru locuința lui, locuința se stabilește în locuri publice, hrana (îi este) după trebuință și băutura lui este apă; dar se îngăduie să doarmă atît cît a acordat natura; marșuri și neodihniri sînt multe; (sînt necesare) rezistențe la căldură și la frig; se luptă împotriva vrăjmașilor și înfruntă primejdii pînă la capăt și adesea s-ar putea întîmpla (chiar) moartea; însă moarte glorioasă și onoruri și daruri împărătești. Viața lui este obositoare în războaie și minunată în timp de pace. Bătrînul brav și încununat ca unul care și-a cheltuit viața în fapte vrednice, ca să primească autoritate, să fie numit prieten al împăratului⁵, să stea în apropierea lui, să se bucure de bună primire, să fie cinstit de mîna împăratului, să fie primul între supuși și să mijlocească (la împărat) pentru prietenii (lui) din afară, pentru care ar dorj⁶.

* Textul este după ediția J. P. Migne, P.G., vol. 31, col. 619—626.

1. Filip. 3, 14.

2. Ioan 12, 26.

3. În Noul Testament se amintește de mai multe ori creștinul ca ostaș. Mai tîrziu și mnenții au fost socotiți ca adevărați ostași ai lui Hristos. (v. II Tim. 2, 3, ș.a.).

4. II Tim. 2, 4.

5. I Mac. 2, 18; Iacov 2, 23.

6. Aici se face aluzie la mijlocirea sfinților.

II

Înainte, așadar, ostaș al lui Hristos, luând exemple mici din faptele omenești, reflectează la bunurile veșnice. Să ai în fața ta singură viața, fără casă, fără cetate și fără proprietăți. Să fii liber, dezlegat de toate grijile lumesti, să nu te înlănțuie dorința de femeie, nici grija de copil, pentru că aceasta este cu neputință în campania dumnezeiască. Căci *«armele luptei noastre nu sînt trupești, ci puternice înaintea lui Dumnezeu»* ⁷. Să nu te biruie natura trupului, nici să nu te înăbușe fără să vrei; să nu te faci prizonier în loc de liber. Să nu cauți să lași copiii pe pămînt, ci să-i înalți la cer; să nu te unești în căsătorie trupească, ci să dorești legături duhovnicești ⁸; să te îngrijești de suflete și să-i instruiști pe copii duhovnicește, să imiți pe Mirele ceresc; să suprimi răzvrătirile vrăjmașilor nevăzuți ⁹; să porți război împotriva domnilor și stăpînirilor, alungîndu-le pe acestea mai întii din sufletul tău, așa încît nimeni să nu aibă loc înlăuntrul tău; și apoi de aceia care s-au refugiat în tine și te socotesc căpetenie și întii luptător și care sînt apărați prin cuvîntul tău. Să zdrobești gîndurile care sînt împotriva credinței lui Hristos; să lupți prin cuvîntul pietății împotriva gîndului nepios și rău. Căci zice Scriptura: *«Noi surpăm gîndurile și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu»* ¹⁰. Și, mai ales, să ai încredere în puterea marelui Împărat, Care îngrozește și alungă pe vrăjmași numai fiindcă își arată prezența; iar dacă (Acesta) ar dori ca prin primejdii chiar să te arăți bun (curajos) și ar dori ca armata Lui să se înfrunte cu armata vrăjmașului, acolo tu prin pregătire să fii gata (neînvins) pentru orice suferință și cu sufletul necîntit către primejdie și să te deplasezi de bună voie dintr-un loc în altul și din mare în mare. Căci *«cînd vă vor urmări — zice (Domnul) — să fugiți din cetate în cetate»* ¹¹. Și cînd ar fi nevoie să fii chemat la tribună și să stai înaintea celor mari și să înduri atacurile poporului și să vezi privirea îngrozitoare a poporului și să auzi glasul aspru al lui și să înduri aspectul îngrozitor al instrumentelor de tortură și să fii încercat cu chinuri și să lupți pînă la moarte ¹², în fața tuturor acestora să nu devii neascultător, ci să ai înaintea ochilor pe Hristos, Care s-a făcut toate pentru tine, cunoscînd că și tu ești dator să te faci toate

7. II Cor. 10, 4.

8. Se pare că la început Sf. Vasile a îngăduit asemenea legături duhovnicești între un bărbat și o femeie, dar a socotit violarea votului monahal ca adultă duhovnicesc.

9. Efes. 6, 12.

10. II Cor. 10, 5.

11. Matci 10, 23; 23, 24.

12. Sf. Vasile se referea pesemne la cele ce se spuneau despre martirii din timpul ultimelor prigoniri ale creștinilor.

pentru Hristos, și vei învinge în toate ; pentru că urmezi Împăratului cel biruitor, Care vrea să te faci părtaș al victoriei Lui. Căci chiar murind, fiind mic, vei învinge desăvârșit, păzind pînă la sfîrșit adevărul intact și avînd neclintit curajul pentru adevăr.

III

Și de la moarte vei merge spre viața veșnică, iar de la necinstirea de la oameni spre mărirea de la Dumnezeu și de la supărările și pedepsele din lume spre odihna veșnică împreună cu îngerii. Pămîntul nu te-a primit ca pe un cetățean, dar cerul te va primi ; lumea te-a alungat, dar îngerii te vor purta ca să te înfățișeze lui Hristos ; și El te va numi prieten și vei auzi acea foarte dorită laudă : «*Bine, slugă bună și credincioasă*», ostaș viteaz și imitator al Stăpînului, următor al Împăratului, Eu te voi răsplăti cu darurile Mele ; Eu voi asculta cuvintele tale, fiindcă și tu ai ascultat pe ale Mele ; vei cere mîntuirea fraților cei osteniți, și pentru tovarășii credinței tale și pentru adepții dragostei tale sfinte vei primi de la Împărat împărtășirea la bunurile tale ; vei dăntui dansurile veșnice și vei purta coroana împreună cu îngerii, conducînd creația sub Împărat și trăind veșnic fericit cu ceata celor fericiți¹³. Dar dacă totuși ar dori să te lase încă (mai multă vreme) în lume, după luptele tale, ca să lupți în mai multe și mai variate lupte și să salvezi pe mulți de războaiele văzute și nevăzute, va fi mai mare slava ta și pe pămînt, și vei fi cinstit între prieteni, care te vor socoti protector și ajutător și bun ambasador (al lor). Aceștia te vor hrăni ca pe un ostaș viteaz ; aceștia te vor cinsti ca pe un viteaz excepțional ; aceștia îți vor întinde mîna și te vor primi cu bucurie, asemănător celor care au primit pe un înger al lui Dumnezeu, după cum spune Pavel, că pe Hristos Iisus¹⁴. Acestea și cele asemenea formează exemplele campaniei divine.

Dar cuvîntul (nostru) nu se referă numai la bărbați. Pentru că și femeile slujesc ca ostașe pe lângă Hristos, fiind primite în armată pentru bărbăția sufletească, și nu pentru slăbiciunea neprobată a trupului. Iar multe femei au excelat cu nimic mai puțin decît bărbații. Sînt unele care s-au dovedit chiar mai mult decît bărbații. Dintre acestea sînt cele care formează ceata fecioarelor. Dintre acestea sînt cele care strălucesc prin luptele propovăduirii și prin victoriile mărturisirii. Chiar Domnului însuși I-au urmat în timpul cît a fost în lume, nu numai bărbați ci și femei, iar slujirea Mîntuitorului s-a îndeplinit și prin unii și prin

13. Sf. Vasile folosește în acest pasaj stilul retoric, mai puțin obișnuit în lucrările lui ascetice.

14. Gal. 4, 14.

alții. Pentru cea asemenea și astfel pentru străluciții supuși din armata cea după Hristos, să dorească această (armată) și părinții copiilor și mamele fetelor (de astăzi). Să ofere pe copiii lor bucurându-se în nădejdea celor veșnice, de care se vor împărtași și ei și copiii, dorind să fie pe lângă Hristos protectori și vrednici ambasadori. Să nu ne descurajăm pentru copii și nici să nu ne temem dacă vor suferi, ci să ne bucurăm că vor fi glorificați. Să restituim Domnului cele date de El, pentru a ne face părtași ai succesului copiilor, oferindu-ne și restituindu-ne și pe noi o dată cu ei. Pentru aceștia, deci, care au arătat atîta dorință, și au luptat atît de mult va putea cineva să spună ca și psalmistul: «*Binecuvîntați să fiți de Domnul, Cel ce a făcut cerul și pămîntul*»¹⁵, și, ca Moise, se va ruga pentru aceștia: «*binecuvintează, Doamne, lucrurile lor, lovește mîndria celor ce se ridică împotriva lor*»¹⁶. Fiți curajoși cum ați fost născuți, mergeți cu curaj pe drumul (ce duce) spre coroanele veșnice, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia I se cuvine mărirea în veci. Amin.

CUVÎNT ASCETIC (I) *

și sfătuire pentru renunțarea la viața (lumească) și pentru desăvirșirea duhovnicească

I

«*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi*»¹, zice glasul dumnezeiesc, fie că se înțelege odihna de aici, fie cea de dincolo (viitoare). Într-adevăr, aceasta în afara faptului că ne invită și ne îndeamnă să îndepărtăm povara bogăției, împărțind-o celor care au nevoie, ne îndeamnă să îmbrățișăm viața purtătoare de cruce a monahilor, după ce mai înainte am tăiat din rădăcină mulțimea păcatelor, pe care le facem din cauza bogăției, prin binefacere și prin mărturisire. Așadar, cel care a preferat supunerea lui Hristos și se grăbește către viața în sărăcie și fără plăceri este cu adevărat vrednic de admirație și vrednic de fericire. Dar vă rog să nu faceți (cineva) aceasta fără să reflecteze, nici să nu încerce pentru sine viața ușoară și mintuirea fără luptă; ci mai degrabă să se exerseze mai înainte, așa încît să cîștige răbdarea și în suferințele trupesti și în cele sufletești, ca să nu se angajeze în lupte neprevăzute și să nu se întoarcă rușinat

15. Ps. 113, 23.

16. Deut. 33, 11 (Este o parafrază a textului).

* Textul după ediția J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 625--648.

1. Matei 11, 28.

și luat în ris la viața de la care se îndepărtase, fiindcă nu va putea să se împotrivească încercărilor ce vor veni împotriva lui și se va întoarce la viață cu sufletul condamnat, iar pe mulți îi va scandaliza, provocând tuturor bănuiele că modul de a lucra în Hristos este cu neputință. Iar toți citiți citiți Evangheliile să știți cit de primejdios este acest (lucru), pentru că, privitor la acestea, spune glasul dumnezeiesc: «*mai bine i-ar fi lui să-și atârne de gît o piatră de moară și să fie aruncat în mare decît să smintească pe unul dintre aceștia mai mici*»².

Căci nu va fi vinovat de judecată numai pentru dezertare, ci și pentru pierderea acelor care s-au revoltat din cauza lui, și chiar dacă ar lăsa impresia că se convinge pe sine cu argumente absurde că, trăind în lume, înduplecă pe Dumnezeu cu acțiuni de binefacere, aceasta lui nu-i este cu putință; pentru că acela care nu poate să se împotrivească mașinațiilor vrăjmașului în viața care nu este asaltată ușor de păcat pentru motivul că este stăruitor, cum va putea face ceva virtuos în viață cel care este expus la multe păcate și este stăpînit de vrăjmaș? Chiar dacă cineva ar avea impresia³ că își îndreaptă viața proprie, nu va scăpa de acuzația de a fi părăsit pe Hristos, așa cum sînt prezentați și ucenicii în Evanghelie, despre care dumnezeiescul evanghelist scrie: «*mulți dintre ucenici s-au retras și nu mai umblau cu El*», spunînd: «*Este greu cuvîntul Lui, cine poate să-l asculte?*»⁴. Căci pentru aceasta și iubitorul de oameni Dumnezeu, Care poartă grijă de mîntuirea noastră, a împărțit viața oamenilor în două, adică în viața căsătoriei și a fecioriei, așa încît cel care nu poate să ducă lupta fecioriei să-și ia în căsătorie femeie, cunoscînd că i se va cere cuvînt (făgăduință) pentru cumpătare, sfințenie și asemănare cu sfinții care aveau soție și au crescut copii. Asemenea a fost în Vechiul Testament Avraam, care și-a atras glorie prin preferința de a aduce jertfă lui Dumnezeu, fără compasiune, pe unicul său fiu și avea deschise și porțile locuinței lui, fiind pregătit pentru primirea celor care urmau să-l viziteze. Căci n-a auzit: «*Vinde-ți averile tale și dă-le săracilor*»⁵. Și mai mari decît acestea a dovedit Iov și mulți alții, ca David și Samuel. Iar în Noul Testament asemenea au fost Petru și toți apostolii⁶. Căci tot omul va cere roadele iubirii față de Dumnezeu și față de aproapele și se va judeca cu pedeapsa (corespunzătoare) pentru înfrîngerea acestor porunci și a tuturor celorlalte. Precum și Domnul arată în Evanghelii

2. *Matei* 18, 6; *Marcu* 9, 42.

3. La traducerea acestei părți a textului s-a ținut seama de ideea din context. referitoare la ucenici (v. *E.P.E.* vol. 8, p. 95).

4. *Ioan* 6, 60; 6, 66.

5. *Matei* 19, 21.

6. *I Cor.* 9, 5.

spunînd : «*Cel care iubeste pe tată ori pe mamă mai mult decît pe Mine nu este vrednic de Mine*»⁷ și : «*cel care nu urăște pe tatăl său și pe mama sa și pe femeie și pe copii și chiar viața sa însăși, nu poate să fie ucenicul Meu*»⁸.

II

Socotești oare că Evangheliile se referă și la cei căsătoriți ? Iată, și s-a înfățișat clar că ascultarea de Evanghelie se va cere de la toți oamenii, și de la monahi și de la cei căsătoriți. Căci este de ajuns pentru cel căsătorit scuza cumpătării și a dorinței către femeie (soție) și chiar a îndatoririi conjugale, și toate celelalte porunci legiferate de asemenea pentru toți nu sînt fără primejdie pentru cei care le înfrîng. Căci și Hristos, binevestind poruncile Tatălui, le-a spus pentru toți cei care trăiesc în lume⁹; iar cîteodată, cînd se întîmpla să fie întrebare în mod special de ucenicii Lui, îi asigura spunînd : «*cele ce vă spun vouă, le spun pentru toți*»¹⁰. Așadar, tu care ai preferat căsătoria să nu insiști ca și cum ai avea dreptul să îmbrățișezi viața lumii. Căci pentru dobîndirea mîntuirii este nevoie de mai multe osteneli și de pază după ce ai preferat să trăiești în mijlocul curselor și al tăriei puterilor răzvrătite și ai în jurul tău excitările păcatelor și trezești toate simțurile tale ziua și noaptea către dorința lor. Să cunoști, așadar, că nu vei evita lupta împotriva celui răzvrătit, nici nu-l vei învinge fără să-ți asumi multe osteneli pentru observarea poruncilor evanghelice. Căci cum vei putea să refuzi lupta împotriva vrăjmașului în timp ce trăiești în tranșeul luptei ? Dar acesta este tot pămîntul, unde vrăjmașul, cum învățăm din cartea lui Iov¹¹, dă tîrcoale și se plimbă, ca un ciine turbat, căutînd pe cine să apuce. Așadar, dacă vei refuza lupta împotriva rivalului, să treci în altă lume, unde nu există acesta¹²; acolo vei putea și să refuzi lupta împotriva lui și să observi poruncile evanghelice fără primejdii și în odihnă. Iar dacă aceasta este cu neputință, grăbește să lupți împotriva lui, învățînd tehnica luptei din Scripturi; iar aceasta, ca să nu fii învins de el din necunoaștere și să fii dat astfel focului veșnic. Și acestea s-au spus totuși din nebagare de seamă pentru cei căsătoriți care, fără risc, neglijează păzirea poruncilor lui Hristos. Tu însă, cel

7. *Matei* 10, 37.

8. *Luca* 14, 26.

9. Adică pentru toți oamenii, fără excepție.

10. *Marcu* 13, 37.

11. *Iov* 1, 7.

12. Aici Sf. Vasile se referă la comunitatea chinovitică, fiindcă mai jos el vorbește de viața cerească și îngerească a monahilor. Acest punct de vedere, că monahul este eliberat de cursele diavolului, este în opoziție cu concepția care predomină în Egipt, că pustiul este locul prin excelență al luptelor cu demonii (v. *E.P.E.* v. 8, p. 98—99).

iubitor al legilor cerești ale vieții și practicant al felului de viață înge-rească¹³, tu care dorești să fii în armată împreună cu sfinții ucenici ai lui Hristos, să te fortifici pe tine, ca să suporti suferințele și să intri în adunarea monahilor cu toată hotărîrea. La începutul renunțării tale la lume să fii curajos, așa încît să te îndepărtezi de simpatia vie a ru-delor tale după trup și cu înțelepciune tare să schimbi cele muritoare cu cele nemuritoare. Iar cînd te vei despărți de lucrurile care îți aparțin, să fii ferm și sigur că le faci să ajungă în ceruri, ascunzîndu-le în sînurile săracilor, dar găsindu-le la Dumnezeu cu mult sporite. Să nu te lași cuprins de întristare că te despărți de prieteni și cunoscuți, fiindcă te vei uni cu Hristos, Care a fost răstignit pentru tine. Căci cine ar putea fi socotit mai prietenos pentru noi decît El? Iar dacă, cu ajutorul lui Dumnezeu, vei învinge pe vrăjmașul tău după primul pumn, să nu te arunci pe tine ca pe unul dintre vasele fără de preț. Pentru că deja prin renunțarea la lucrurile pămîntești ți-ai asigurat loc de cinste în apropierea lui Hristos. Cercetează așadar cu multă grijă și prudentă ca să găsești pe un bărbat care să fie un îndrumător¹⁴ sigur pentru viața ta, cu experiență în buna îndrumare a celor ce se îndreaptă spre Dumnezeu, plin de virtuți, un bărbat a cărui dragoste de Dumnezeu să fie dovedită de ineseși faptele lui și care să cunoască dumnezeieștile Scripturi, să fie sîrguincios, neiubitor de arginți, neafacerist, pașnic, iubitor de Dumnezeu, iubitor de săraci, nemînios, neranchiunos, capabil să edifice pe cei care i se atașează, nevanitos, nemîndru, nedoritor de flatare, neschimbător, neiubind nimic mai mult decît pe Dumnezeu; și dacă vei găsi pe unul asemenea, să i te încredințezi lui, după ce vei abandona și vei lepăda voința ta, ca să fii găsit ca vas curat și să păstrezi astfel bunurile care au fost așezate înlăuntrul tău, spre lauda și mărirea ta. Căci dacă vei păstra ceva din vechile tale patimi, vei transforma în oțet bunurile ce fuseseră stabilite în tine și astfel vei fi aruncat afară, ca unul dintre vasele fără de folos.

III

Urmează a doua luptă împotriva rivalului mintuirii noastre. În-vățămintele pe care le luăm de la dascălii noștri buni sînt bune; de la cei răi, dimpotrivă, sînt rele. Așadar, cînd vrăjmașul nostru rău nu va putea să ne convingă să rămînem în amestecul și pierzarea lumii, se forțează să ne convingă să nu ne încredințăm pe noi înșine vieții celei

13. Vezi nota precedentă.

14. Acest îndrumător se cuvine să fie unul dintre cei mai vîrstnici ai chinoviei, iar nu unul care trăiește solitar (eremit); în mînăstiri este rînduiala ca, în principiu, îndrumător duhovnicesc să se ia proiestosul monahilor sau un altul rînduit de proiestos.

sigure (monahice) sau bărbatului care ar urmări și ar îndrepta toate păcatele noastre, ci altuia, anume unuia care laudă și justifică propriile lui patimi, sub masca pogorământului față de cei care trăiesc împreună, ca să ne întoarcă la vechile legături ale păcatului. Dar dacă te vei încredința unui bărbat cu multe virtuți, vei deveni moștenitorul bunătaților lui și vei fi foarte fericit înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Iar dacă, fiind întristat trupul tău, vei căuta dascăl care este îngăduitor față de patimile tale sau, mai mult, care împărtășește căderea ta, în zadar ai întreprins lupta tăgăduirii, fiindcă te-ai încredințat unei vieți pline de patimi, încredințându-te unui îndrumător orb și înaintind spre groapă, «*Căci, dacă orb pe orb va călăuzi, amîndoi vor cădea în groapă*»¹⁵, și «*este destul ucenicului să fie ca învățătorul său*»¹⁶. Aceste cuvinte sînt ale lui Dumnezeu și ele nu vor înșela. Se cuvine să trăiești potrivit legii atletice; altfel nu vei fi încoronat pentru că, precum a spus Apostolul: «*iar cînd se luptă cineva, la jocuri, nu ia cununa dacă nu s-a jucat după legile jocului*»¹⁷.

IV

Așadar, dacă vei găsi cu ajutorul lui Dumnezeu (și vei găsi, în orice caz, dacă vei căuta), un învățător de fapte bune, să fii cu băgare de seamă să nu faci ceva împotriva părerii lui. Pentru că orice faptă se face pe ascuns de el este furt și ierosilic¹⁸, care conduce la moarte și nu folosește, chiar dacă ți s-ar părea că este (faptă) bună. Pentru că, dacă este bună, pentru care motiv se face pe ascuns și nu în mod vizibil? Întreabă-ți gîndul, care încearcă stăruitor să te fure, prin cele care se par drepte, căci prin cele așa-zise bune rău înțelese, te pregătește pentru fapte josnice. Să nu modifici cîntecele magice ale celor care prezintă animale sălbatice¹⁹, fiind neîndemînic la acompaniere, ca nu cumva să exciți pe șarpe, căci, fiind învăluit de ei și nefiind în stare să te împotrivești, vei fi înghițit de ei fără șuză. Să nu te bizui pe originea nobilă și să nu urmărești cinstea, fiindcă «*omul firesc nu primește cele ale Duhului*»²⁰. Să nu încerci să falsifici ceva din cele ce din obișnuință sînt socotite veritabile, dar nici să nu rabzi cu ușurința ta pe cei care se luptă și să te încarci tu cu sarcina păcatelor; să eviți, adică, folosirea unui pat moale, îmbrăcăminte sau încălță-

15. *Matei* 15, 14.

16. *Matei*, 10, 25.

17. *II Tim.* 2, 5.

18. În *Regula Mare* 14 se arată că monahul care contravine făgăduinței lui este ierosil (necinstitor de cele sfinte).

19. Se face referire la dresorii de animale sălbatice.

20. *I Cor.* 2, 14.

minte sau ceva de alt fel sau varietate de hrană sau masă care se întinde într-un mod nepotrivit cu timpul renunțării tale sau o atitudine indecentă sau o poziție de ședere indecentă sau o muncă manuală mai ușoară și mai curată. Toate acestea nu numai când le-ai avea, ci și când le-ai dori, nu vor avea bună reușită. Căci dacă nu vei înțelege că sînt mașinații diavolești și nu le vei îndepărta îndată din inima ta, ele pregătesc căderea ta din viața în Hristos. Dar așezîndu-ți în lăuntru tău că ești mai necinstit și mai păcătos decît toți oamenii, străin și vagabond și primit din milă de către cei care au renunțat (la lume) înaintea ta, grăbește-te să fii ultimul dintre toți și slujitor tuturor²¹. Căci acestea îți vor aduce cinste și glorie adevărată, nu acelea. Să ai urechile deschise spre ascultare și mîinile pregătite spre împlinirea celor pe care le auzi. Să ai gura tăcută și inima atentă (la ce se petrece în jur). Să nu participi la glume, dar să fii prudent și înțelept pentru ascultările salvatoare ale Dumnezeuiștilor Scripturi. Ascultarea poveștilor lumesti să fie pentru tine ca o gustare amară, iar povestirile bărbaților sfinți, ca un fagure cu miere. Grăbește-te să imiți pe aceia care s-au exercitat înainte de tine în cele morale și să nu aștepti ca fiecare să învețe. Să lupți să ajungi la virtuți mai mari²² și să nu fii indiferent pentru cele mai mici. Să nu disprețuiești nici o greșeală, chiar dacă o faptă este atît de mică încît n-ar provoca scandal, ci îngrijește-te cu grabă s-o redresezi prin pocăință, chiar dacă mulți săvîrșesc încă multe greșeli, mici și mari, și rămîn nepocăiți. Să nu te faci judecătorul greșelilor altora, pentru că au judecător drept «Care va da fiecăruia după faptele lui»²³. Tu poartă-ți sarcina ta și ușureaz-o, atît cît poți. Căci cel care adaugă greutate la sarcina lui, el însuși o va purta. Pocăința este minuirea, prostia este moartea pocăinței.

V

Ascunde-te de oamenii ușuratici, dar lui Dumnezeu să te arăți cît mai des. Să renunți la orice apariție în public, atît cît depinde de tine, evitînd deșertările inimii tale. Căci ai ieșit din mînăstire? Ai renunțat atunci la cumpătare²⁴. Te-ai întors în lume? Te-ai întîlnit cu femeia prostituată. Aceasta după ce-ți va încînta urechile cu vorbe provocatoare, ochii cu frumusețea feței ei, gustul cu mîncăruri apetisante, te va atrage la ea, ca (prins) în cîrligul undiței, apoi după ce te va implica cu membrele corpului tău și te va strînge în brațele ei, tăria dorinței

21. Marcu 9, 35.

22. Filip. 3, 14.

23. Rom. 2, 6.

24. În privința ieșirii (din mînăstire) nu era (ceva) stabilit, cînd întocmea Sf. Vasile această cuvîntare ascetică.

tale pentru cumpătare, se moleșește, și astfel te face vicios, după ce te atrage pe nesimțite la ea de la viața de virtute. Iar dacă vei putea vreodată, cu ajutorul lui Dumnezeu, să scapi din plasa ei, te vei întoarce la minăstire (chilie), dar nu același, ci ca un neputincios și bolnav, fără zel pentru vreo faptă de virtute, și vei redobîndi vechea ta obișnuință după multă vreme. Pentru că dorința și a unuia și a celuilalt mod de viață te va turbura cu gândurile, dar cu multă osteneală vei reuși să dai sufletului tău victoria (cîntecele victoriei). Iar dacă s-ar întîmpla ca pentru vreo împrejurare să te găsești departe de minăstire (chilie) ²⁵, să te încingi cu platoșa temerii de Dumnezeu, să iei în mîinile tale dragostea lui Hristos și să distrugi cu cumpătare desăvîrșită dorințele plăcerilor ; și cînd vei termina lucrul, să pleci îndată, fără pierdere de timp, și cu aripi iuți, ca porumbelul nevinovat, să te întorci din lume la arca de unde ai fost trimis, purtînd în gură milostivirile lui Hristos ^{25a} ; astfel vei convinge gândurile tale interioare că nu este cu putință să fie găsită în oricare alt loc ²⁶ odihna mîntuitoare. Fiind tînăr, fie cu trupul fie cu înțelepciunea, fugi de trecerea timpului în convorbiri cu cei de aceeași vîrstă și fugi de aceștia ca de foc. Pentru că vrăjmașul pe mulți i-a ars prin aceștia și i-a dat focului veșnic și cu așa-zisa iubire duhovnicească i-a aruncat în prăpastia îngrozitoare a Statului celor cinci cetăți ^{26a}. Și pe cei salvați din mare și din valuri și din furtuni, cînd se găseau fără grijă în porturi, i-a afundat împreună cu corabia și încărcătura ei. În timpul mesei să stai departe de cel tînăr. Cînd vei fi trimis să te culci, hainele tale să nu fie aproape de ale lui, ci mai degrabă să primești la mijloc un bătrîn. Iar cînd vorbește cu tine sau cîntă psalmi înaintea ta, să-i răspunzi cu ochii în jos, ca nu cumva cu privirea fixată în față să primești de la vrăjmaș, care seamănă în urmă, sămînța dorinței și să produci roadele seducției și pierzaniei ²⁷. În casă sau în locul în care nimeni nu vede lucrurile tale să nu fii găsit împreună cu el, sub pretextul studierii cuvintelor dumnezeiești sau a vreunei alte mari nevoi. Pentru că nimic nu este mai necesar ca sufletului, pentru care a murit Hristos. Să nu te încrezi în gîndul fals care îți viră în minte că nu există scandal, ci din marea experiență a celor care au căzut și care, înfățișîndu-ți acestea în mod clar, te încredințează că însuși gîndul este scandal.

25. Aici se înțelege că depărtarea de minăstire nu este determinată de voința monahului.

25 a. Se înțeleg cîștigurile muncii.

26. Alt loc în afară de chinovie.

26 a. În Palestina celor cinci orașe la care se face referire erau : Sodoma, Gomora, Aoma, Zeboim și Zoar, așa cum orașele doriene : Lindos, Ialysos, Kamiros, Eos și Knidos formau statul Pentapolis.

27. Asemenea sfaturi sînt recomandate ca folositoare pentru orice împrejurări.

VI .

Crede în cuvintele mele, care au fost produse de inimă frățească. Recurgeți la bătrini greu de abordat, care întăresc²⁸ pe tineri pentru fapte virtuozose cu cuvinte pilduitoare și nu vatămă deloc prin compararea lor. «Cu toată grija păzește-ți inima»²⁹. Căci, așa cum omul este urmărit continuu de către hoți, noaptea și ziua, dar este răpit inopinal, fără să știi tu, fii atent ca nu cumva astfel vrăjmașul să te înșele cu păcatul lui original și să te arunce îndată din paradisul desfătării. Pentru că acela care a antrenat și a lipsit pe Adam de viață prin furtul hranei, care a încercat să ispitească și pe Iisus³⁰, nu se va rușina cu atât mai mult să te încoroneze și pe tine cu prima cauză a relelor (adică lăcomia), știind că aceasta este otravă puternică. Pentru că patima lăcomiei nu-și arată puterea ei de la natură în abundența alimentelor, ci în dorința și gustarea lor cîte puțin. Căci dacă dorința gustării cîte puțin va reuși să te arunce în patima lăcomiei, te va da morții fără dificultate. Căci așa cum apa de la natură este prevăzută cu multe canale (ramuri) și pregătește locul să fie rodnic în jurul acestor canale, la fel și patima lăcomiei, dacă își are izvorul în inima ta, adapă toate simțurile tale și, după ce va dezvolta înlăuntrul tău o pădure a răutății, va face sufletul tău locuință a fiarelor sălbatice. Căci eu știu pe mulți care au fost stăpîniți de patimi și și-au restabilit sănătatea, dar dintre toți nu cunosc pe nici unul mîncăcios sau gurmand, ci fie că au abandonat viața cumpătată și s-au pervertit cu lumea, fie că se străduiesc să se ascundă printre cei cu cumpătare și din cauza voluptății sînt antrenați cu diavolul. Căci aceștia sînt mincinoșii, cei care se jură mult, sperjuria, răzvrătiții, răzbunătorii³¹, țipătorii³², josnicii (cei nedemni de a fi liberi), desfrînații³³, cei care totdeauna se plîng, cei care permanent interoghează³⁴, cei care se complac la întuneric și care lucrează cu voința lor împotriva oricărui mod virtuos de viață. Căci, ca să acopere patima lăcomiei, cad într-un roi de răutăți care, în aparență, sînt între cei salvați, dar prin fapte (sînt) între cei condamnați.

28. Intărirea pe care o reprezintă termenul folosit de Sf. Vasile se referă la atleți.

29. *Pilde* 4, 23.

30. Ispitirea prefacerii pietrelor în piini.

31. Cei ce răspund cu lovitură pentru lovitură.

32. Cei ce ridică totdeauna glasul.

33. Cei care duc viața ușuratică, afemeiați.

34. Cei care mereu ridică probleme.

VII

Lăcomia a dat pe Adam³⁵ morții și a adus în lume distrugerea din plăcerea pîntecelui. Noe a fost batjocorit, Ham a primit blestem^{35a}, Esau a pierdut dreptul de întâi născut și a ajuns ginerele hananelor^{35b}, Lot ia ca femei pe fiicele lui și se face ginerele său și socrul său, devine adică tatăl bărbat, și bunicul tată, disprețuind astfel din ambele laturi legile naturii. Lăcomia a făcut și pe Israil închinător la idoli și l-a făcut să le cadă trupurile în pustie. Aceasta pe acela dintre profeti care a fost trimis de Dumnezeu ca să mustre pe un rege ticăloșit, l-a făcut pradă fiarei sălbatice, și acesta, pe care regele Ieroboam cu toată puterea lui împărătească nu a putut să-l pedepsească, fiind prins cu momeala pîntecelui, și-a găsit o moarte nefericită³⁶. Dimpotrivă, Daniil, bărbat cu (multe) dorințe, fiindcă și-a stăpînit pîntecele a cucerit regatul haldeilor, a răsturnat idolii și a dărîmat șarpele, a îmbîlînzit leii, a prezis întruparea lui Dumnezeu și a tălmăcit Sfintele Taine. Cei trei sfinți tineri, fiindcă s-au arătat superiori plăcerii pîntecelui, au disprețuit minia împărătească și au îndrăznit să coboare cu curaj în acel îngrozitor cuptor arzînd, pe care a avut tăria să-l aprindă împăratul Nabucodonosor. Ei au dovedit că icoana de aur, care era zeificată, era lipsită de putere, dar aceea care a fost pregătită cu mult timp înainte de satana, ca să disprețuiască slava lui Dumnezeu, a fost luată ca pradă și a fost oferită stăpînului lor. Au făcut pe acest rege foarte nepios și toată tabăra, (care era) împotriva lui Dumnezeu, să laude pe Dumnezeu împreună cu toată zidirea. Și, ca să spun toate pe scurt, dacă vei stăpîni pîntecele, vei locui paradisul, iar de nu-l vei stăpîni, vei deveni pradă morții.

VIII

Fă-te tezaur credincios al virtuților și vei avea drept cheie glasul părintelui tău duhovnicesc³⁷. Aceasta să-ți deschidă gura pentru împărtășirea pîinii și aceasta să-ți închidă. Să nu primești ca sfătuitor pe șarpe, pentru că, în loc să-ți dea sfat bun, vrea să te ridice ca pradă. Ferește-te de păcatul mîncării pe ascuns, chiar dacă ar fi vorba de o simplă gustare. Căci, dacă va putea să te devieze spre un lucru mic, te va arunca în luptă și te face prizonier. Să nu deschizi urechile tale la oricine vorbește și să nu răspunzi oricărui vorbitor în discuțiile ce nu

35. Ispita păcatului strămoșesc se repetă la fiecare creștin; cel care nu se va supune acestei (ispite) va locui în paradis.

35 a. *Fac.* 9, 22—25.

35 b. *Fac.* 36, 2.

36. *III Regi*, 13.

37. Formula «părinte duhovnicesc» este folosită în special în monahismul ortodox.

au nici o legătură cu scopul ascezei. Ascultă învățăturile bune și întreține inima ta cu studierea acestora. Ferește urechile tale de povestiri lumești, ca nu cumva să întinezi sufletul tău stropindu-l cu noroi. Să nu te interesezi să urmărești discuțiile altora, nici să nu te amesteci în convorbirile lor, ca să nu fii luat în rîs și tu, iar pe aceștia să-i faci clevetitori. Să nu fii curios și să nu vrei să vezi toate, ca să nu introduci otrava patimilor în gîndirea ta. Să privești ceea ce este folositor, să ascuți ceea ce este folositor, să vorbești ceea ce este folositor, să răspunzi ceea ce este folositor. Să nu te grăbești să te așezi cînd de față este unul mai mare decît tine. Chiar dacă ai fi invitat, să nu te așezi aproape de el, ci să privești în jurul tău ici și colo, grăbindu-te să găsești un loc mai jos, ca să te cinstească Dumnezeu pentru umilința ta. Fiind întreat, să răspunzi cu voce puțină și smerită, dacă nu ești întreat, să stai liniștit. Dacă este întreat altul, strînge-ți gura ca nu cumva din graba inimii limba să-și ia libertatea (să vorbească) și, de viind, să rănească pe vreunul dintre cei care execută asceza cu toată strictețea și să devii în acest fel delicvent. Iar cînd te vei așeza, să nu încrucișezi picioarele, pentru că aceasta este dovadă de inadvertență și de inimă nestatornică. Iar cînd vorbești cu unul mai mic decît tine sau cînd ești întreat ceva de acesta, să nu răspunzi cu lipsă de zel, ca unul ce disprețuiește pe fratele său și defăimează astfel pe Dumnezeu. Căci *«ce! ce își bate joc de sărac defăimează pe Ziditorul său»* spun Pildele³⁸. Cuvîntul (ziditor al) rugăciunii să preceadă toate cuvintele tale, confirmînd astfel dragostea ta față de aproapele. Cuvînt asemănător să spui și la mijlocul și la sfîrșitul conversației tale, cu fața plină de bucurie, ca să faci plăcere celui cu care ai vorbit. Pentru orice faptă a aproapelui tău dusă la bun sfîrșit să te bucuri și să preamărești pe Dumnezeu; căci faptele lui împlinite sînt ca ale tale proprii, după cum și ale tale ca ale lui. Să eviți să stai în capul mesei și în primele bănci în adunări³⁹, ci să urmărești ultimul loc, ca să auzi mai degrabă *«prietene, mută-te mai sus»*⁴⁰. În timpul mesei mîna ta stîngă să nu se agite, nici să nu se facă stăpînă pe cea dreaptă. Mai degrabă să nu facă nimic, iar dacă nu (se poate), să ajute celei drepte. De fiecare dată cînd vei fi chemat la rugăciune, gura ta să răsune și să observe rînduiala pînă la sfîrșitul rugăciunii, plecarea înainte fiind socotită mare pagubă. Căci dacă nu te ridici cu ușurință de la masă, unde mănînci pentru întărirea corpului tău, înainte de a fi completat cele indispensabile pentru viață — și nu te îndepărtezi cu ușurință fără o mare nevoie —, cu atît mai mult se

38. Pilde 17, 5.

39. Matei 23, 6.

40. Luca 14, 10.

cuvine să rămii la masa duhovnicească și să-ți întărești sufletul prin rugăciune. Căci cu cât diferă cerul de pământ și cele ce se află în cer de cele care se află pe pământ, cu atît diferă sufletul de trup.

IX

Sufletul este copie a cerului, pentru că în acesta locuiește Domnul, iar trupul este din pământ, în care locuiesc oameni muritori și animale fără rațiune. Așadar potrivește-ți nevoile trupului după orele rugăciunilor și să fii pregătit să nu ascuți de gîndul care te depărtează de rînduială. Căci obiceiul diavolilor (este ca) în timpul orelor de rugăciune, sub pretextul unui așa-zis motiv binecuvîntat, să ne preseze pentru retragere, să ne răpească, în mod aparent justificat, de la rugăciunea mîntuitoare. Să nu spui, sub pretext fals, vai, capul meu, sau oh! burta mea, aducînd acestea ca mărturii incontroabile ale unei suferințe inexistente și violînd astfel intensitatea vegherii în favoarea odihnei. Ci mai degrabă să spui rugăciuni tainice pentru care Dumnezeu, Care vede în ascuns, îți va răsplăti la arătare⁴¹. Să faci negustorie toată viața ca să găsești bogăție ascunsă în ziua nevoii. În zilele slujirii tale⁴² cu osteneala trupului să ai și cuvînt de rugăciune pentru dragostea celor slujiți, ca, pentru slujirea ta, să fie bineprimită, dreasă (potrivită) cu sare. Să nu lași să facă altul lucrurile care ți s-au repartizat ție, ca să nu se ia de la tine plata și să se dea altuia, și să nu fie cinstit altul cu bogăția ta, în timp ce tu vei fi umilit. Să îndeplinești lucrările slujirii tale cu cinste și cu sîrguință ca servînd pe Hristos, «*pentru că blestemat — spune Scriptura — este cel care face lucrurile Domnului cu neglijență*»⁴³. Să-ți fie teamă — ca și cum te-ar supraveghea Dumnezeu — să folosești rău, din exces sau din dispreț, uneltele ce ți s-au încredințat, chiar dacă s-ar părea că sînt fără valoare. Lucrul slujirii este mare și prin el se dobîndește împărăția cerurilor. Pentru că este năvodul virtuților care conține toate poruncile lui Dumnezeu, și, înainte de toate, umilința cea cu totul virtuoaasă, cea care poartă fagurele bunătăților; apoi aceasta: «*Căci înmîind am fost și Mi-ați dat să mîncînc, înseiat am fost și Mi-ați dat să beau, străin și bolnav și în temniță și Mi-ați ajutat*»⁴⁴. Și este mai bine cînd slujirea datorată se împlinește cu umilită înțelepciune, fără aroganță, fără minie și fără murmurare. Să fii zelos pentru cei care traiesc drept și să înscrii faptele lor în inima ta. Să te rogi să fii împreună cu puțini, pentru că acesta este un bun rar, pentru aceasta puțini sînt și cei

41. Matei 6, 18.

42. Sf. Vasile se referă probabil la slujirea calugărilor, cu rîndul la casa de oaspeți (xenodohion); v. R.A., 155 și 286.

43. Ier. 31, 10.

44. Matei 25, 35—36 (Reproducerea Sf. Vasile este liberă).

care intră în împărăția cerurilor. Să nu crezi însă că toți cei ce viețuiesc în mînăstire se mîntuiesc, și cei răi și cei buni. Căci nu este așa. Căci mulți vin spre viața virtuoasă, dar puțini primesc jugul ei, pentru că celor sîrguincioși le aparține împărăția cerurilor, «și cei care se silesc pun mîna pe ea»⁴⁵, (după) cuvîntul evanghelic. Silință a fost numită oboseala trupului, pe care au suportat-o de bunăvoie ucenicii lui Hristos prin renunțare la voințele proprii și la odihna trupului, dar cu păzirea tuturor poruncilor lui Hristos. Așadar, dacă vrei să pui mîna pe împărăția lui Dumnezeu, devino silitor, vîră-ți gîtul în jugul slujirii lui Hristos, strînge gura jugului⁴⁶ în jurul grumazului tău și jugul să apese gîtul tău. Ușurează-te cu osteneala virtuților, cu postul, cu vegherea, cu ascultarea, cu liniștea, cu psalmodierile, cu rugăciunile, cu lacrimile, cu lucrul mîinilor noaptea, cu răbdarea oricărei supărări care îți iese înainte și de la demoni și de la oameni.

X

Să nu te convingă cu timpul gîndul mîndriei să-ți ușurezi sarcinile, ca să nu fii surprins înaintea ușilor ieșirii (din viață) gol de virtuți și să fii găsit afară de porțile împărăției. Să nu te mindrești cu treapta pe care o ai în cler, ci mai degrabă să devii modest. Pentru că progresul sufletului este progres în smerenie, din îngîmfare provine căderea și dezonoarea. Cu cît s-ar întîmpla să te apropii spre treptele ieraticesti mai înalte, cu atît să te smerești, îngrozindu-te exemplul fiilor lui Aaron. Cunoașterea pietății înseamnă cunoașterea smereniei și a bunătății. Smerenia este imitarea lui Hristos, dar aroganța și îndrăzneala și nerușinarea sînt imitarea diavolului. Fii imitator al lui Hristos, și nu al lui antihrist, al lui Dumnezeu, și nu al diavolului; al stăpînului, și nu al fugarului; al celui milostiv, și nu al celui nemilos; al iubitorului de om, și nu al celui care urăște pe om; al fiilor camerei nupțiale, și nu al fiilor întunericului; nu fi ambițios ca să conduci comunitatea frățească, ca să nu pui peste grumazul tău jugul străin al păcatelor. Examinează lucrarea în fiecare zi, compar-o cu lucrarea dinaintea ei și îngrijește-te s-o îmbunătățești. Progresează în virtuți ca să apropii pe îngeri. Rămii în mînăstire nu timp de cîteva zile, nici de cîteva luni, ci timp de mulți ani, lăudînd cu cîntări pe Stăpînul tău noaptea și ziua, imitînd cîntările heruvimice. Dacă vei începe astfel și vei termina în același mod, după ce vei parcurge calea pînă la greutate în timpul scurt al practicii tale ascetice, cu birul lui Dumnezeu vei intra în paradis în vesalia splendorii făcliei sufletului, bucurîndu-te împreună cu Hristos în vecii vecilor. Amin.

45. Matei 11, 12.

46. Partea jugului în care își vîră animalul gîtul.

CUVINT DESPRE ASCEZĂ *

Cum se cuvine să se pregătească monahul

I

Se cuvine ca monahul, înainte de toate, să aibă o viață lipsită de bunuri materiale, izolare trupească și înfățișare modestă, glas potrivit și cuvint înțelept, să nu ceară zgomotos mâncare și băutură și să mănince în liniște; în fața celor mai în vîrstă să tacă și pe cei mai înțelepți decît el să-i asculte; pe cei egali cu el să-i iubească și pe cei mai mici decît el să-i sfătuiască cu dragoste; să se îndepărteze de cei ușuratici și de cei cu poftă trupești și de cei care se amestecă în toate; să gîndească mai mult și să vorbească mai puțin; să nu fie îndrăzneț la cuvint, să nu flecărească și să nu fie gata să ridă; să se înfățișeze respectuos; să-și îndrepte privirea în jos, iar sufletul în sus; să nu contrazică cu cuvinte respingătoare și să fie supus; să lucreze cu mîinile lui și să aibă totdeauna în minte sfîrșitul (lucrurilor); să se bucure cu nădejde, să rabde în suferință, să se roage fără încetare¹ și să mulțumească pentru orice (lui Dumnezeu); să fie smerit față de toți și să urască mîndria; să fie cumpătat și să păzească inima de gîndurile rele; să-și adune comoara în cer prin păzirea poruncilor, să se analizeze pe sine în privința gîndurilor și faptelor din fiecare zi; să nu se angajeze în îndeletniciri lumești și în discuții fără rost; să nu aprecieze viața celor dezordonăți, ci să dorească pe cea a sfinților părinți; să se bucure cu cei care săvîrșesc virtutea și să nu-i invidieze. Să sufere cu cei care suferă și să plîngă împreună cu ei, să-i deplîngă mult, dar să nu-i blameze; să nu certe pe cel care se întoarce de la păcat, dar nici să nu-l justifice. Înainte de toate să mărturisească înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor că este păcătos, să dojenească pe cei fără de rînduială, să îmbărbăteze pe cei slabi la suflet, să servească pe cei bolnavi² și să spele picioarele sfinților; să se îngrijească de ospitalitate și de iubirea frățească, să se împace cu cei de aceeași credință; să-l mustre pe omul eretic, să citească cărțile canonice, iar de cele apocrife nici întimplător să nu se preocupe; să nu discute despre Tatăl și despre Fiul și despre Sfîntul Duh, ci să gîndească și să mărturisească cu curaj Taina cea de o ființă și necreată, iar celor care întrebă să le răspundă că trebuie să ne botezăm, precum am primit din tradiție, și să credem cum am mărturisit la botez și să

* Textul după ediția J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 648—652.

1. Rom. 12, 12.

2. I Tes. 5, 14.

preamărim pe Dumnezeu așa cum am crezut³. Să se îndeletnicească cu fapte și cu vorbe bune ; să nu se jure deloc ; să nu dea bani cu dobândă⁴, nici grâu și vin și ulei, cu condiția să i se restituie mai mult ; să fie străin de desfrâu, de beție și de griji lumești ; să nu vorbească cu înșelăciune și să nu vorbească deloc împotriva cuiva, să nu spună și nici să nu asculte cu plăcere clevetiri ; să nu creadă îndată (acuzăția) împotriva cuiva ; să nu asuprească din minie, să nu se lase stăpinit de descurajare ; să nu se minie cu ușurință împotriva aproapelui, să nu poarte minie împotriva cuiva și să nu răspundă la rău cu rău ; mai degrabă să fie insultat decît să insulte, să fie lovit decît să lovească, să fie nedreptățit decît să nedreptățească, să fie jefuit decît să jefuiască.

II

Și înainte de toate se cuvine ca monahul să se înfrîneze de la înfîlțiri cu femei și de la băutură, pentru că vinul și femeile înșală pe cei înțelepți⁵ ; și pe cel care îndeplinește după putere poruncile Domnului, să nu-l neglijeze, ci să primească de la el salariul (cuvinit) și laudă, și să dovedească bucuria vieții veșnice ; și să aibă permanent înaintea ochilor spusa lui David și să zică : «Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin»⁶. Și, pe de o parte, ca fiu să iubească pe Dumnezeu din toată inima și puterea și curajul și tăria, iar pe de altă parte, ca rob să-L respecte și să se teamă (de El) și să I se supună și cu frică și cu cutremur să lucreze la mîntuirea lui⁷ ; să fie fierbinte cu duhul⁸, să fie îmbrăcat cu armătura⁹ Duhului Sfînt și să alerge cu siguranță și să minuiască sabia ca și cum ar lovi aerul¹⁰ și să învingă pe vrăjmaș cu slăbiciunea trupului și cu sărăcia sufletului ; să îndeplinească toate poruncile și să-și spună netrebnic¹¹, să mulțumească sfîntului, prealăudatului și înfricoșătorului Dumnezeu, dar să nu facă nimic din duh de ceartă și din mărire deșartă, ci pentru Dumnezeu și pentru bună plăcerea Lui : «Pentru că Dumnezeu a risipit vasele celor ce plac oamenilor»¹². Să nu se laude deloc, nici să nu i se spună laude și nici să nu asculte cu plăcere pe altul lăudîndu-se ; ci să îndeplinească toate (slujirile) în taină și să nu facă spre a

3. Mărturisirea de la botez este forma scurtă a credinței și baza preamăririi de adorație a lui Dumnezeu.

4. Ps. 14, 4—5.

5. Înț. Sir. 19, 2.

6. Ps. 15, 8.

7. Filip. 2, 12.

8. Rom. 12, 11.

9. Efes. 6, 11.

10. I Cor. 9, 26.

11. Luca 17, 10.

12. Filip. 2, 3.

se arăta oamenilor ; și să caute numai lauda de la Dumnezeu și să aibă în minte prezența Lui înfricoșătoare și glorioasă, trecerea cea de aici și bunurile pregătite celor drepti¹³, și la fel : «*focul care este pregătit diavolului și îngerilor lui*»¹⁴. Dar în plus față de toate acestea, să-și amintească cuvîntul apostolic : «*Că nu sînt vrednice pătimirile vremii de acum de mărirea care mi se va descoperi*»¹⁵. Și împreună cu David să prezică : «*Pentru cei ce vor păzi poruncile Lui există răsplătire multă*»¹⁶, plată multă, coroanele dreptății, corturi veșnice, viață fără de sfîrșit, bucurie de nedescris, ședere netulburată în jurul Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, adevăratului Dumnezeu în ceruri ; vedere față către față, dănuiri împreună cu îngerii, cu părinții, cu patriarhii, cu profeții, cu apostolii, cu martirii, cu mărturisitorii și cu toți cei care au bineplăcut lui Dumnezeu din veci, cu care să ne instruiim să ne aflăm prin harul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia (I se cuvine) mărirea și puterea în vecii vecilor. Amin.

CUVINT

Despre judecata lui Dumnezeu *

I

Grație milostivirii și iubirii de oameni a bunului Dumnezeu, Care S-a descoperit prin harul Domnului nostru Iisus Hristos cu lucrarea Sfîntului Duh, m-am liberat, după tradiție, de vechea rătăcire a neamurilor, și am fost educat de la început de părinți creștini, de la care am învățat din copilărie¹ Sfintele Scripturi, care mă conduc la cunoașterea adevărului. Dar cînd am ajuns bărbat² și am călătorit mult³ și m-am îndeletnicit, precum era firesc, cu multe lucrări, am cunoscut marea potrivire care există între cei ce se îndeletnicesc cu fiecare artă și cu fiecare știință. Dar numai în Biserica lui Dumnezeu, pentru care a fost răstignit Hristos și asupra căreia stăpînește din belșug Sfîntul Duh, am cunoscut mult și exagerat de acord în raporturile mai multora și în părerile lor despre Sfintele Scripturi. Și lucru mai înfricoșător decît toate, înșirîi în-tăstătorii ei instruiți se deosebesc atât de mult între ei în privința

13. Ps. 52, 7.

14. Matei 25, 41.

15. Rom. 8, 18.

16. Ps. 18, 12.

¹ După textul din ediția J. P. Migne, P. G. vol. 31, col. 635-674.

1. *II Tim.* 3, 15.

2. *I Cor.* 13, 11.

3. Din anul 256 cînd s-a mers la Ceretrea de la Atena, Sf. Vasile a călătorit mult, pînă în 336, în Egipt, Siria și Mesopotamia.

cunoașterii și laudei (lui Dumnezeu) și își însușesc cu atîta contradicție poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, și sfîșie fără milă Biserica lui Dumnezeu și turbură fără cruțare turma Lui, încît și ei implinesc acum, ca și odinioară, cînd au luat naștere anomeii⁴, cuvîntul: *«Și dintre voi înșivă se vor ridica bărbați, grăind învățături răstălmăcite, ca să tragă pe ucenici după ei»*⁵.

II

Acestea și alte asemenea văzînd și întrebîndu-mă în privința lor care este și de unde (vine) cauza unui asemenea rău, la început m-am găsit ca într-un adînc întunerice și înclinam, cum se întîmplă cu jugul, cînd într-o parte, cînd într-alta; pentru că un mod după altul fie mă înclina spre partea lui, sub motivul obișnuinței îndelungate a oamenilor, fie, iarăși, după alt mod, mă respingea, fiindcă am început să recunosc adevărul în Dumnezeieștile Scripturi. Și în timp ce înduram aceasta de multă vreme și căutam cauza răului pe care l-am amintit, mi-a venit în minte cartea Judecătorilor, unde se povestește că cineva a făcut ceea ce i s-a părut drept, pentru că: *«în zilele acelea nu era rege în Israel și fiecare făcea ce i se părea cu dreptate»*⁶. Așadar, amintindu-mi despre acestea, am socotit și pentru situația prezentă acel lucru pe care a-l spune este groaznic, poate și ciudat, dar foarte adevărat ca să poată fi înțeles; ca nu cumva și acum această atît de mare deosebire de păreri și luptă dintre cei din Biserică să se întîmple din cauza lipsei de credință în Unul, mare, adevărat și singur Împărat al tuturor și Dumnezeu; căci fiecare, îndepărtîndu-se de învățătura Domnului nostru Iisus Hristos, vrea să impună unele gînduri și hotărîri proprii prin autoritate oficială și mai degrabă să conducă împotrivîndu-se Domnului, decît să se conducă de Domnul. Așadar, după ce am luat în considerare aceasta și m-am turburat de excesiva lipsă de pioșenie, cercetînd mai mult, m-am convins deopotrivă și din cele ce se întîmplă în viață că motivul amintit mai înainte este adevărat, intrucît am văzut, pe de o parte, că toată buna ordine și armonie se păstrează în lume atîta timp cît toți se supun unui conducător, iar pe de altă parte, că orice neînțelegere și împărțire, chiar și poliarchia, provin din anarhie. Căci eu am cunoscut cîndva un roi de albine conducîndu-se după legea naturii militărește și supunîndu-se cu înțelepciune reginei proprii. Și eu am cunoscut multe asemenea, dar am și auzit multe (asemenea), dar știu și mai multe

4. Este vorba de arienii care au fost numiți astfel după învățătura lor că Fiul nu este asemenea Tatălui după esență. Aetius a fost primul lor conducător, după care a luat conducerea Eunomius, împotriva cărui Sf. Vasile a scris epistola citată.

5. Fapte 20, 30.

6. Jud. 21, 25.

cei ce se îndeletnicesc cu acestea, așa încît și de la aceștia se dovedește cu adevărat ceea ce am spus eu ⁷. Așadar, dacă buna ordine și armonia disting pe aceia care se supun unei porunci și au un rege, orice discordie și împărțire este dovada anarhiei. Potrivit acestui mod, o asemenea deosebită înțelegere față de poruncile Domnului și față de aproapele nostru, care se întilnește și la noi, poate fi dovada fie a depărtării adevăratului rege, potrivit cu : «*pînă ce va fi dat la o parte cel care o ține acum pe loc*» ⁸, fie a făgăduirii lui, potrivit cu : «*Zis-a cel nebun în inima sa : nu există Dumnezeu*» ⁹. Dar ca semn și element justificativ al acestei situații s-a adăugat : «*Stricatu-s-au oamenii și s-au făcut urîți întru îndeletnicirile lor*» ¹⁰.

III

Așadar, aici Scriptura a arătat că răutatea prezentată este semnul lipsei de pioșenie care se furișează pe ascuns în suflet. Și într-adevăr fericitul Apostol Pavel, dînd cu mai multă violență fricii judecăților lui Dumnezeu pe cei care și-au pierdut inima, stabilește judecata ca pedeapsă pentru cei ce au neglijat să cunoască cu adevărat pe Dumnezeu. Căci ce spune ? «*Și precum n-au încercat să păstreze pe Dumnezeu în cugetele lor, așa și Dumnezeu i-a lăsat la mintea lor, fără judecată, să facă cele ce nu se cuvin. Plini fiind de toată nedreptatea, de desfrînare, de viclenie, de lăcomie, de răutate, plini de pizmă, de ucidere*» ș.c.l. ¹¹. Și am convingerea că Apostolul nu a luat această judecată de la el (căci avea pe Hristos care vorbea în el), ci era condus de glasul lui Hristos, prin care spune că pentru aceasta vorbește mulțimilor în parabole ¹², ca să nu înțeleagă dumnezeieștile taine ale Evangheliei, pentru că i-a prevenit și a închis ochii lor și cu urechile au auzit greu, și a învîrtoșat inima lor ; așa încît în locul pedepsei să suporte lipsa de privire spre lucrurile mai importante, toți cîți, fiind preveniți, de bună voie și-au omorît vederea sufletului, fiind orbiți ; ceea ce David îngrozindu-se că va suferi, a spus : «*luminează ochii mei (Doamne), ca nu cumva să adorm întru moarte*» ¹³.

Așadar din acestea și din cele asemenea am socotit că este clar că în general răutatea patimilor face să pătrundă în noi o părere de neacceptat din necunoașterea lui Dumnezeu ; dar mai ales deosebirea

7. Sf. Vasile a nutrit o dragoste deosebită față de natură. Cîțiva ani mai tîrziu Elpidios din Cezareea menționează că a trăit între frați ca un mic rege în mijlocul stupăriei.

8. *II Tes.* 2, 7.

9. *Ps.* 13, 1.

10. *Ps.* 13, 1.

11. *Rom.* 1, 28—29.

12. *Matei* 13, 13 sq.

13. *Ps.* 12, 4.

de păreri între cei mai mulți se datorează faptului că ne facem pe noi înșine nevrednici de grija Domnului. Iar dacă vreodată aş hotărî să cercetez viața unuia de acest fel, nu voi putea să socotesc mărimea unei asemenea insensibilități sau nerozii sau disperării sau, pentru exagerarea răutății, n-aş avea ce să spun. Căci dacă și la animalele neraționale se întâlnește realizată atît de bine armonia reciprocă privitor la ascultarea lor de un conducător, ce putem să spunem noi, care ne găsim într-o atît de mare discordie unul față de altul și într-o atît de mare împotrivire față de poruncile Domnului? Pentru că nu luăm în considerare că toate aceste exemple s-au dat acum de bunul Dumnezeu ca să ne învățăm și să ne înțelegem, și că în marea și înfricoșata zi a judecării vor fi înfățișate acestea spre rușinea și condamnarea celor incorigibili de către Cel care a spus mereu că : *«Boul își cunoaște stăpînul și asinul ieslea domnului său ; dar Israel nu Mă cunoaște și poporul Meu nu Mă pricepe»*¹⁴, și multe alte asemenea ; dar aceea care s-a spus de către Apostol : *«Și dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună ; și dacă un mădular este cinstit, toate mădularele se bucură împreună»*¹⁵ și : *«Ca să nu fie dezbinare în trup, ci mădularele să îngrijească deopotrivă unele de altele»*¹⁶, fiind puse în mișcare, fără îndoială, de singur sufletul care locuiește în ele, pentru care motiv a fost rînduit astfel ? Eu socotesc ca să se păstreze o asemenea rînduială și disciplina mult mai bine decît în Biserica lui Dumnezeu, către care s-a spus : *«Iar voi sînteți trupul lui Hristos și mădulare (fiecare) în parte»*¹⁷ ; iar aceasta se întîmplă fiindcă unicul și singurul cap adevărat, care este Hristos, stăpînește și unește fiecare mădular cu celălalt spre buna înțelegere. Dar în cei în care nu domnește bunăînțelegere, nu se păstrează legătura păcii¹⁸, nici nu se păzește blîndețea în duh¹⁹, ci se întâlnește împărțirea, cearta și invidia²⁰. Ar fi deci mare îndrăzneală ca unii ca aceștia să fie numiți mădulare ale lui Hristos sau să se spună că sînt conduși de El, iar din pură ignoranță ar spune cu îndrăzneală că acolo stăpînește și domnește dorința cărnii²¹, după glasul Apostolului, care spune hotărît că : *«aceluia căruia vă dați spre ascultare robi, sînteți robi aceluia căruia vă supuneți»*²². Același Apostol descrie caracteristicile formale ale acestei dorințe a cărnii, cînd spune : *«Cîtă vreme este între*

14. *Isaia* 1, 3.

15. *I Cor.* 12, 26.

16. *I Cor.* 12, 25.

17. *I Cor.* 12, 27.

18. *Efes.* 4, 3.

19. *I Cor.* 4, 21.

20. *Gal.* 5, 20 ; *I Cor.* 3, 3.

21. *Rom.* 8, 6.

22. *Rom.* 6, 16.

voi pizmă și ceartă și dezbinări, nu sînteți, oare, trupești?»²³. Dar în același timp el învață clar consecințele grave ale acestei conduite și incompatibilitatea ei cu pietatea, spunînd că : «*dorința cărnii este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu, pentru că nu se supune legii lui Dumnezeu și nici nu poate*»²⁴, căci, precum spune Domnul : «*nimeni nu poate să slujească la doi domni*»²⁵.

IV

Apoi, după ce, Cel Unul-Născut, Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, prin Care toate s-au făcut, declară : «*Eu M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui, Celui care M-a trimis*»²⁶, și : «*de la Mine Însumi nu fac nimic*»²⁷ și : «*Am primit poruncă ce să spun și ce să vorbesc*»²⁸, și după ce Sfintul Duh, Care împarte marile și minunatele harisme și lucrează totul întru toate, nu spune de la Sine nimic, ci numai cîte va auzi de la Domnul²⁹, oare nu este nevoie cu mult mai mult ca întreaga Biserică a lui Dumnezeu să se străduiască să păstreze unitatea Duhului întru legătura păcii³⁰ și să se împlinească astfel și ceea ce s-a spus în Fapte : «*iar inima și sufletul mulțimii celor care au crezut erau una*»³¹ ? Este clar deci că nici unul din cei care au crezut n-a pus mai presus voința sa proprie și că toți trăiau de obște întru Unul Sfint Duh voința Domnului nostru Iisus Hristos, Care a spus : «*M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Care M-a trimis*»³², în legătură cu care spune : «*Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvîntul lor, ca toți să fie una*»³³. Din aceste pasaje și din multe altele, pe care nu le-am mai amintit, m-am încredințat clar și de nediscutat că este necesară concordanța, în Duhul Sfint, după voința lui Hristos, în întreaga Biserică a lui Dumnezeu, și că este primejdioasă și fatală lipsa de ascultare față de Dumnezeu, care se exprimă prin separarea dintre ei (a creștinilor) căci : «*cel care nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu va rămîne peste el*»³⁴ ; după acestea am socotit să cercetez și

23. I Cor. 3, 3.

24. Rom. 8, 6—7.

25. Matei 6, 24.

26. Ioan 6, 38.

27. Ioan 8, 28.

28. Ioan 12, 49.

29. Ioan 16, 13.

30. Efes. 4, 3.

31. Fapte, 4, 32.

32. Ioan 6, 38.

33. Ioan 17, 20—21.

34. Ioan 3, 36.

următoarele : care păcate este cu putință să fie iertate de Dumnezeu³⁵ și pentru cîte și ce fel de păcate se face cineva răspunzător ca să fie judecat pentru neascultare.

Asadar, cercetînd Sfintele Scripturi, găsesc în Vechiul și în Noul Testament că neascultarea de Dumnezeu nu se judecă nici după mulțimea păcatelor și nici după mărimea lor, ci pentru singura călcare a oricărei porunci, fiind judecată în mod clar neascultarea de Dumnezeu. iar judecata lui Dumnezeu (intervine în mod obișnuit) împotriva oricărei neascultări ; într-adevăr, în Vechiul Testament citețc acel îngrozitor sfîrșit al lui Ahar³⁶, și istoria celui care a cules lemne în zi de sîmbătă³⁷, dar dintre aceștia nici unul nu este aflat că ar fi păcătuit vreodată împotriva lui Dumnezeu în vreun alt chip, sau ar fi nedreptățit pe vreun om, nici mult, nici puțin. Într-adevăr, unul pentru prima și singura culegere de lemne în zi de sîmbătă este pedepsit fără discuție, neaflînd loc de pocăință, fiindcă a fost ucis cu pietre îndată de tot poporul după porunca Domnului ; iar celălalt, fiindcă numai a sustras ceva din cele care trebuiau să fie aduse la adunare și nu fuseseră primite de către cei care hotărăsc pentru aceasta, s-a făcut vinovat de nimicire nu numai el, ci și soția și copiii lui, precum și cortul lui împreună cu toate bunurile lui. Căci de la puțin răul păcatului lui s-ar fi întins, în chipul focului, la tot poporul și, chiar fără ca poporul să cunoască faptul și fără să fi participat la păcat, dacă poporul, simțînd mînia lui Dumnezeu, nu s-ar fi desprins îndată din căderea bărbaților nimiciți ; dar odată cu bătrîni a căzut cu fața la pămînt și Isus al lui Navi, după ce și-a împrăștiat mai întii țărîna pe cap ; și astfel fiind dovedit de cler, vinovatul a primit pedeapsa amintită.

V

Dar, poate, cineva ar spune că aceștia erau bătuiți, pe bună dreptate, și de alte păcate din cauza cărora au fost condamnați și pentru cele de mai sus, și că Sfînta Scriptură amintește numai pe acestea ca mai grave și vrednice de moarte. Însă chiar dacă un asemenea om ar avea îndrăzneala să adauge ceva la Sfînta Scriptură sau să scoată ceva, n-ar putea oare să acuze și pe Mariam, sora lui Moise, pentru mulțime de păcate, a cărei virtute știu că nu era ascunsă nici unuia dintre credincioși ? Aceasta, pentru că a spus ceva împotriva lui Moise numai în parte ca imputare, fiindcă aceasta era adevărat (căci a zis : *Femeie eti-*

35. Încă de la început Biserica făcea distincție între cei care păcătuiau, îndepărtîndu-i de la Sfînta Euharistie pe timp mai scurt sau mai îndelungat, impunîndu-le să facă ispășirea și dovada pocăinței prin rugăciune, post și milostenie ; după îndreptare îi primea la împărtășanie.

36. Iosua cap. 7.

37. Num. 15, 32 s. u.

opiancă și-a luat ca soție») ³⁸, a fost rănită de o atît de mare supărare a lui Dumnezeu, încît nu i s-a iertat pedeapsa păcatului decît la rugămintea lui Moise. Așadar, cînd știu pe însuși Moise, servul lui Dumnezeu, cel atît de mare, cel învrednicit de o atît de mare și de minunată cinste de către Dumnezeu, ca de mai multe ori să fie recunoscut de El și să audă : «Te cunosc mai bine decît pe toți și ai aflat bunăvoință înaintea ochilor Mei» ³⁹ ; cînd știu că acesta, în contradicția cu privire la apă, pentru nici un alt cuvînt decît numai să spună poporului care murmură pentru lipsa de apă : «Au doară din stîncă aceasta vă vom scoate apă ?» ⁴⁰, numai pentru aceasta a primit amenințarea că nu va intra în pămîntul făgăduinței, care era atunci fondul promisiunilor față de iudei, cînd știu pe acesta că s-a rugat și n-a fost certat ; cînd știu că n-a fost socotit vrednic de nici o iertare pentru acel mic cuvînt față de atîtea mari fapte ale lui, atunci văd în realitate «asprimea lui Dumnezeu», după Apostol ⁴¹, dar în realitate sînt convins că este adevărată aceasta : «dacă dreptul abia se mîntuiește, ce va fi cu cel necredincios și păcătos ?» ⁴².

Dar pentru ce să relatez toate acestea ? Cînd voi auzi acea înfricoșătoare hotărîre a lui Dumnezeu împotriva celui care din neștiință a călcat numai o singură poruncă, nu știu cum să arăt mai demn teama mea pentru mărimea miniei Lui. Căci este scris (în Scriptură) : «De va greși cineva împotriva uneia dintre toate poruncile Domnului și va face ce nu se cuvine să facă și din neștiință s-a făcut vinovat și va fi sub păcat, acela să aducă la preot din turma sa de oi, jertfă pentru vină, un berbec fără meteahnă, cu prețuirea corespunzătoare păcatului ; și preotul îi va curăți greșeala în care a căzut el din neștiință și i se va ierta lui. Căci săvîrșise greșeală înaintea Domnului» ⁴³. Așadar, dacă judecata este atît de inflexibilă pentru cei ce păcătuiesc din neștiință, iar jertfa este necesară pentru curățire, pe care și dreptul Iov mărturisește că o aducea pentru fiii săi ⁴⁴, ce poate să spună cineva despre cei care păcătuiesc cu știință sau despre cei care sînt indiferenți dintre aceștia ? Și, ca să nu apărem că numai pe cei care gîndesc aceasta îi măsurăm după supărarea (lui Dumnezeu) împotriva lor, este nevoie să ne reamintim iarăși de Scriptura inspirată de Dumnezeu, care este în măsură, în cazul de față, să ne dovedească chiar cu o singură ilustrare judecata acestor oameni. «Și fiii lui Eli (preotul) — spune (Scriptura) — erau netreb-

38. Num. 12, 1.

39. Ieș. 33, 12.

40. Num. 20, 10.

41. Rom. 11, 22.

42. I Petru 4, 18.

43. Lev. 5, 17—19.

44. Iov 1, 5.

nici»⁴⁵. Așadar, fiindcă tatăl lor nu se comporta față de ei mai aspru, în timp ce ei erau astfel, a provocat o atît de mare minie în răbdarea lui Dumnezeu, încît, cînd s-au răscolat cei de alt neam (filistenii), fiii lui au fost uciși de aceia, în război, într-o singură zi, iar întreg poporul a fost biruit și mulți dintre ei au fost uciși ; dar s-au întîmplat cu chivotul legii sfînte a Domnului lucruri care nu au mai fost auzite vreodată înainte : adică chivotul, pe care nu era permis să-l atingă nici israeliții, nici chiar toți preoții totdeauna ; chivotul, care nu era posibil să fie așezat în loc obișnuit, să fie transportat de către cei nepioși în diferite părți și să fie plasat nu în cele sfînte, ci în temple idolatre. Din aceste lucruri putem să înțelegem cît de mare s-a întîmplat să fie risul și batjocura celor de alt neam (filistenii) chiar și împotriva numelui lui Dumnezeu. În afară de acestea se arată că însuși Eli a avut un sfîrșit vrednic de toată mila, după ce în prealabil a primit amenințarea că și descendenții lui vor fi îndepărtați de la demnitatea preoțească, lucru care s-a și întîmplat.

VI

Mari nenorociri s-au întîmplat poporului. Asemenea (nenorociri) a suferit tatăl pentru nelegiuirea copiilor lui, deși ei în viața lui n-a fost acuzat vreodată pentru ceva ; și n-a suportat să fie liniștit pentru ei, ci adesea îi îndemna să nu rămînă în păcatele lor, spunînd : «Nu, copiii mei, nu ; nu sînt bune veștile pe care eu le aud despre voi»⁴⁶, și fiindcă creștea mai tare mărimea păcatului, le-a înfățișat mai îngrozitoare primejdia, zicînd : «Că de va greși omul față de alt om, atunci se vor ruga pentru el lui Dumnezeu ; iar de va păcătui cineva față de Domnul, atunci cine va mijloci pentru el ?»⁴⁷. Totuși nenorocirile arătate (mai înainte) s-au întîmplat, fiindcă el n-a dovedit zelul cuvenit împotriva lor. Într-adevăr, asemenea judecăți (condamnatoare) împotriva oricărei neascultări găsesc foarte multe în Vechiul Testament : totuși, cînd revin la Noul Testament, unde Domnul nostru Iisus Hristos n-a dezlegat de pedeapsă nici pe cei care greșesc din neștiință, ci a întins mai tare amenințarea împotriva celor care greșesc cu știință, pentru care a spus : «Iar sluga aceea care a știut voia stăpînului și nu s-a pregătit pe sine, nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult, și cea care n-a știut dar a făcut lucruri vrednice de bătaie, va fi bătută puțin»⁴⁸, cînd găsesc asemenea hotărîri ale Însuși Celui Unuia-Născut Fiului lui Dumnezeu și revolta sfinților Apostoli împotriva celor care păcătuiesc, și că aceste

45. I Regi 2, 12.

46. I Regi 2, 24.

47. I Regi 2, 25.

48. Luca 12, 47—48.

atît de aspre și mari suferințe ale celor care cad chiar numai într-un singur păcat nu sînt mai mici decît acelea care au fost arătate din Vechiul Testament, ci mult mai mult, atunci înțeleg asprimea condamnării. Pentru că, de la *«cel căruia i s-a încredințat mult, mai mult vor cere de la el»*⁴⁹.

Iată însă că și fericitul Pavel arată, în același timp, marea vrednicie a chemării noastre și revolta împotriva oricărui păcat prin cuvintele: *«Căci armele luptei noastre nu sînt trupești, ci puternice înaintea lui Dumnezeu, ca să dărîme întăriturile. Noi surpăm gîndurile și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gîndul îl robim spre ascultarea lui Hristos»*, dar nu numai atît, ci completează: *«Și sîntem gata să pedepsim toată neascultarea»*⁵⁰.

Dacă va cerceta cineva mai cu atenție fiecare cuvînt al acestei pericope, poate să înțeleagă spiritul Dumnezeieștii Scripturi mai exact, că nimeni dintre noi n-a lăsat sufletul să rătăcească alunecînd spre păcat cu concepții greșite, socotind că unele păcate se pedepsesc și altele se lasă nepedepsite. Dar ce spun? «Dărîmînd gîndurile rele și orice trufie care se înalță ca fortăreață împotriva cunoașterii lui Dumnezeu». Încît orice păcat, fiindcă este disprețuire a poruncii dumnezeiești, se numește fortăreață care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu, lucru care se exprimă mai clar în cartea «Numeri». Așadar, acolo Dumnezeu, după ce a enumerat păcatele fără voie și a hotărît jertfele care trebuie aduse pentru ele, a trebuit să dea poporului legi corespunzătoare și pentru păcatele cele cu voie. Și începe precum urmează: *«Și sufletul care va lucra cu mînă semeață»* (mînă semeață numește îndrăzneala celor care păcătuiesc cu voia), pe care Apostolul o numește *«fortăreață care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu»*⁵¹, fie că este băstinaș, fie că este străin, acesta disprețuiește pe Dumnezeu, *«și acel suflet se va stîrpi din mijlocul poporului său, căci a disprețuit cuvîntul Domnului și a călcat poruncile Lui; acel suflet va fi stîrpit cu totul, și păcatul lui va fi asupra lui»*⁵².

VII

Aici trebuie să observăm și aceea că, dacă acel suflet nu se distinge prin violență, păcatul lui nu rămîne numai în el, ci se întinde și la acei care nu au dovedit rîvnă bună, precum se arată în multe locuri ale Scripturii și s-ă întîmplat de multe ori. Și ca să ne învățăm din exemplele mai mici cît de mult trebuie să ne temem pentru lucrurile mai

49. Luca 12, 48.

50. II Cor. 10, 4—6.

51. II Cor. 10, 5.

52. Num. 15, 30—31.

importante, să cercetăm cu grijă indignarea lui Dumnezeu împotriva celor care nu se supun preotului sau judecătorului, precum se arată în Deuteronom. Așadar (se) spune : «*Și omul care se va purta așa de îndărătnic, încât să nu asculte pe preotul care stă acolo la slujbă înaintea Domnului Dumnezeului tău, sau pe judecătorul care va fi în zilele acelea, omul acela să moară ; și se va pierde tot răul din Israel, și tot poporul va auzi și se va teme și nu se va mai purta în viitor cu îndărătnicie*»⁵³. Față de acestea, cunoscând urmarea, cum să nu fie cuprins cineva de frică foarte mare și să lucreze cu înțelepciune ?

Apoi (Apostolul) spune : «*Am pus stăpânire pe toată gândirea, spre ascultarea lui Hristos*»⁵⁴. «*Toată gândirea*», nu aceasta sau aceea. «*Și sîntem gata să pedepsim*», și aici la fel, nu aceasta sau aceea, ci «*toată neascultarea*»⁵⁵ : prin urmare ne-a înșelat obiceiul foarte rău⁵⁶ ; prin urmare tradiția deosebitoare a oamenilor ne-a provocat mari rele, prin aceea că pe unele le condamnă ca păcate așa-zis determinate, iar pe altele le ia în considerare cu ușurință, și în timp ce lasă impresia că se revoltă hotărît împotriva celor determinate ca : uciderea, adulterul și cele asemenea, pe altele nu le socotește vrednice nici chiar de o simplă epitimie, ca : minia, injuria, beția, lăcomia și cele asemenea, împotriva cărora, toate, în altă parte, Pavel, vorbind în Hristos, a dat această hotărîre, spunînd că : «*cei care fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte*»⁵⁷. Dar acolo unde se dărimă orice fortăreață care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gîndul este robit spre ascultarea lui Hristos și toată neascultarea de asemenea se pedepsește, acolo nimic nu rămîne nedărîmat, nimic nu se lasă nepedepsit, nimic nu rămîne fără să fie supus lui Hristos. Apostolul Pavel a arătat că în orice neascultare există obișnuință și foarte gravă necinstire de Dumnezeu, cînd spune : «*Tu, care te lauzi cu legea, Îl necinstești pe Dumnezeu prin călcarea legii*»⁵⁸. Dar nu cumva acestea sînt numai vorbe și nu realități ? Iată așadar (răspunsul) : în Corint cel care avea pe femeia tatălui său, fără să fi fost condamnat pentru vreo altă călcare a legii decît numai pentru aceasta, a fost predat satanei spre distrugerea cărnii lui, pînă ce prin fapte vrednice de pocăință își va îndrepta păcatul ; și nu numai el, ci întreaga Biserică a fost socotită vinovată pentru acel grav delict, pentru că n-a îndepărtat pe cel care a păcătuit. «*Ce vreți — întreabă*

53. Deut. 17, 12—13.

54. II Cor. 10, 5.

55. II Cor. 10, 6.

56. Este vorba de distincția care s-a făcut între cei care păcătuiesc greu sau ușor.

57. Rom. 1, 32.

58. Rom. 2, 23.

Pavel, să vin la voi cu toiagul?»⁵⁹ și după puțin : «Iar voi v-ați semețit în loc mai degrabă să vă fi jelit, ca să fie scos din mijlocul vostru cel ce a săvârșit această faptă»⁶⁰. Dar ce să mai spun despre Anania (despre care se amintește) în Fapte ?⁶¹ Ce alt rău se găsește că a făcut decît numai cel cunoscut ? Așadar de unde apare vrednic de atît de mare mînie ? Vînzînd bunul propriu, a adus banii și i-a pus la picioarele Apostolilor, rețînînd ceva din preț : pentru aceasta, chiar în acea oră, a fost condamnat la moarte împreună cu soția lui, neînvrednicindu-se nici măcar să cunoască motivele păcatului în vederea pocăinței ; nici timp ca să se reculegă în acest scop nu i s-a dat și nici bunăvoință spre a se pocăi nu a aflat. Dar servul celei atît de mari și aspre judecăți, slujitorul celei atît de mari minii a lui Dumnezeu împotriva celui care a greșit, fericitul Petru, cel mai prețuit dintre toți ucenicii, singurul care a primit mai multe mărturii decît ceilalți și a fost fericit, el, căruia Hristos i-a încredințat cheile împărăției cerurilor⁶², cînd ar auzi de la Domnul : «Dacă nu te voi spăla, nu ai parte împreună cu Mine»⁶³, ce inimă, chiar de piatră, nu se va înspăimînta și nu va tremura în fața judecăților lui Dumnezeu ? Și acestea s-au întîmplat fără ca Petru să dea vreo dovadă de păcat sau de dispreț, ci mai degrabă a cuprins pe Stăpîn cu excepțională cinstire, dovedind respectul ce se cuvine din partea unui serv și ucenic. Căci văzînd pe Dumnezeu și Domnul lui și al tuturor, și Împăratul și Stăpînul și Învățătorul și Mîntuitorul — și toate acestea într-o singură persoană — că se încinge ca servitorul cu un șorț și vrea să-i spele picioarele, atunci îndată, după ce a avut conștiința propriei lui nevrednicii și a fost rănit profund de demnitatea Celui ce se apropia, a strigat : «Doamne, oare Tu să-mi speli mie picioarele?» și «nu-mi vei spăla picioarele în veci»⁶⁴. Din cauza aceasta și-a atras acea mare amenințare, încît dacă n-ar fi înțeles îndată importanța cuvintelor Domnului și nu s-ar fi grăbit să îndrepte prin ascultare împotrivirea lui, nici una din distincțiile lui, amintite mai înainte, n-ar fi fost în măsură să-i vindece această nesupunere, nici faptele lui deosebite, nici fericirile și darurile lui și promisiunile Domnului, nici chiar și această descoperire a excepționalei iubiri a lui Dumnezeu Tatăl față de Unul-Născut Fiul Său⁶⁵.

59. I Cor. 4, 21.

60. I Cor. 5, 2.

61. Fapte cap. 5.

62. Matei 16, 17.

63. Ioan 13, 8.

64. Ioan 13, 6 și 8.

65. În timpul Schimbării la față a Domnului.

VIII

Dar dacă aş vrea să menţionez toate cite găsesc în Vechiul şi Noul Testament, nu-mi va ajunge timpul. Însă dacă voi merge la înseşi cuvintele evanghelice ale Domnului nostru Iisus Hristos, cuvinte ale Celui care va judeca pe cei vii şi pe cei morţi, care sînt pentru cei credincioşi mai vrednice de încredere decît orice povestire istorică sau decît orice altă dovadă, mă încredinţez că ascultarea de orice poruncă a lui Dumnezeu este, ca să spun aşa, mare necesitate şi că celor care nu se pocăiesc nu le rămîne nici o iertare pentru neascultarea lor. Nimic altceva nu putem să spunem sau să concepem în faţa unor încredinţări atît de deschise, înţelepte şi hotărîte. Căci Domnul spune : «*Cerul şi pămîntul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece*»⁶⁶. În pasajul acesta nu se marchează nici o deosebire şi nici o împărţire (între cuvinte) şi nici nu va rămîne ceva la o parte ; căci n-a spus acestea sau acelea, ci toate împreună : «*cuvintele Mele nu vor trece*». Căci Scriptura arată că : «*Domnul este credincios întru toate cuvintele Lui*»⁶⁷, fie că interzice ceva, fie că porunceşte, fie că făgăduieşte, fie că ameninţă, fie că săvîrşeşte cele interzise, fie că neglijează faptele bune. Că într-adevăr neglijarea faptelor bune se pedepseşte deopotrivă ca şi săvîrşirea celor rele, este suficientă — ca să se dovedească şi să se întărească (aceasta) — judecata menţionată a Domnului în cazul lui Petru, cel puţin pentru sufletul care păstrează oarecare credinţă. Petru n-a făcut nimic ceea ce este oprit, nici n-a neglijat, desigur, vreo poruncă, din neglijenţă sau dispreţ. Ci, numai fiindcă din respect a ezitat să primească slujirea şi cinstea Stăpînului, a primit acea mare ameninţare, de care n-ar fi scăpat dacă n-ar fi prevenit minia, cum s-a spus, prin îndreptare imediată şi foarte hotărîtă.

Dar, fiindcă bunul şi îndelungrăbdătorul Dumnezeu a binevoit, din iubirea Lui, să ne arate adeseori acest lucru şi prin multe exemple, încît din mulţimea şi din repetarea lor, sufletul să se închidă şi să pună în mişcare şi pînă la urmă să se poată elibera, din cînd în cînd, de vechiul obicei al călcării legii, pentru moment este necesar să amintesc numai pe aceia care în marea şi înfricoşata zi a judecăţii vor sta la stînga Domnului nostru Iisus Hristos şi Domnul, Care a primit de la Tatăl toată puterea judecăţii şi Care va veni să lumineze cele ascunse ale întinericului şi va pune în lumină dorinţele inimilor, şi va spune acestora : «*Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi înşerilor lui*»⁶⁸ ; dar nu va adăuga ca motivare : pentru

⁶⁶. Matei 24, 35.

⁶⁷. Ps. 144, 13.

⁶⁸. Matei 25, 41.

că ați ucis sau ați desfrînat sau ați mințit sau ați nedreptățit pe cineva sau ați făcut ceva interzis, fie și cel mai neînsemnat lucru, ci va spune : fiindcă ați arătat neglijență pentru lucrurile bune : «*Căci flămînd am fost și nu Mi-ați dat să mînc, însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau, străin am fost și nu M-ați primit, gol și nu M-ați îmbrăcat, bolnav și în temniță și nu M-ați cercetat*»⁶⁹. Acestea și cele asemenea le-am învățat din Scripturile inspirate de Dumnezeu, cu harul bunului Dumnezeu «*Care vrea ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului*»⁷⁰ ; din acestea am învățat și cauza înfricoșătoare a acelei mari neînțelegeri dintre mulți creștini între ei și față de poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, dar am învățat și acea groaznică condamnare a acelei atît de mari violări a legii și că orice călcare a oricărei porunci a lui Dumnezeu se pedepsește deopotrivă. Învățînd și înspăimîntătoarea hotărîre condamnatoare împotriva aceluia care n-au păcătuit, dar și-au atras la fel mînia, pentru că n-au dovedit zel bun împotriva celor care au păcătuit, chiar dacă în multe împrejurări n-au avut cunoștință de păcat, am socotit necesar, chiar și cu întîrziere, fiindcă așteptam mereu pe cei care duc aceeași luptă a pietății și fiindcă nu aveam încredere în mine însumi — nu întimplător și oricum —, să mă concentrez pentru a readuce aminte luptătorilor pietății de Sfintele Scripturi și să înfățișez și pe cele care nu plac și pe cele care plac lui Dumnezeu, cît voi putea mai bine, potrivit dorințelor comune, încît să ne învrednicim, cu harul Domnului nostru Iisus Hristos și cu învățătura Sfîntului Duh, să evităm în veacul viitor al veșniciei mînia ce va veni împotriva necredincioșilor și să ne învrednicim de viața veșnică și de împărăția cerească, pe care a făgăduit-o Domnul Iisus Hristos tuturor celor care «*păzesc legămîntul Lui și își aduc aminte de poruncile Lui, ca să le facă pe ele*»⁷¹. Dar aceasta se va întimpla după ce ne vom îndepărta de obiceiurile dorințelor noastre și de observarea tradițiilor omenești, după ce vom merge mult timp după Evanghelia fericitului Dumnezeu Iisus Hristos, Domnul nostru, și după ce vom trăi această viață a noastră după chipul bineplăcut Lui, îndepărtînd cu repulsie cele interzise și observînd cu zel deosebit pe cele bineplăcute. Și fiindcă mi-au venit în minte cuvintele Apostolului, că : «*În Hristos Iisus, nici tăierea împrejur nu poate ceva, nici netăierea împrejur, ci credința care este lucrătoare prin iubire*»⁷², am socotit potrivit și, în același timp, necesar să expun mai întîi credința cea dreaptă și învățătura pioasă despre Tatăl și despre Fiul și despre Sfîntul Duh, și apoi să adaug (să scriu) «Regulile Morale».

69. Matei 23. 42—43.

70. I Tim. 2, 4.

71. Ps. 102, 18—19.

72. Gal. 5, 6.

CUVÎNT

Despre credință *

I

Cînd cu harul bunului Dumnezeu m-am încredințat că cererea pietății voastre este vrednică de iubirea voastră către Dumnezeu în Hristos, prin care ați cerut de la mine o mărturisire scrisă a credinței pioase, la început am ezitat să răspund, cunoscîndu-mi umilința și slabele mele puteri, dar îndată venindu-mi în minte Apostolul care spune : «îngăduindu-vă unii pe alții în iubire»¹, și «căci cu inima se crede (cineva) spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mîntuire»², am socotit primejdios să refuz să vă răspund și să păstrez tăcere despre mărturisirea mîntuitoare, pentru că am încredere în Dumnezeu prin Hristos, cum spune Scriptura : «Nu că de la noi înșine sîntem destoinici să cugetăm ceva ca de la noi înșine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu»³, Care a învrednicit atunci pe Apostoli, iar acum și pe noi pentru harul vostru, așa încît să fim slujitori ai Noului Testament, nu ai literei, ci ai Duhului⁴. Dar voi înșivă cunoașteți foarte bine că semnul distinctiv al credinciosului încredințat cu mînuire (de bunuri) este să păstreze, spre bucuria împreună-slujitorilor lui, fără falsificare și fără înșelare, cele pe care i le-a încredințat spre administrare bunul Dumnezeu. La fel se cuvine ca și eu să vă înfățișez, precum este bineplăcut lui Dumnezeu, în interesul comun, cele pe care le-am învățat din Scriptura inspirată de Dumnezeu. Căci, dacă Însuși Domnul, Căruia Tatăl I-a arătat iubirea Lui : «întru Care sînt ascunse toate vistieriile înțelepciunii și ale cunoștinței»⁵, Care a primit de la Tatăl toată autoritatea și toată puterea ca să judece, spune : «Tatăl Mi-a poruncit ce să spun și ce să vorbesc», și iarăși : «Deci, cele ce vorbesc Eu, precum Mi-a spus Mie Tatăl, așa vorbesc»⁶, și dacă Sfîntul Duh nu vorbește de la El și spune numai cite a auzit de la El, atunci cu atît mai mult este pentru noi pios și totodată sigur să gîndim și să facem aceasta, (adică să vorbim) în numele Domnului nostru Iisus Hristos. Așadar, cită vreme este nevoie să se lupte împotriva ereziilor care apar din timp în timp, urmînd pe antecesori, diferitele impietăți,

* Textul după ediția J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 676—692.

1. Efes. 4, 2.

2. Rom. 10, 10.

3. II Cor. 3, 5.

4. II Cor. 3, 6.

5. Col. 2, 3.

6. Ioan 12, 49—50.

care se seamănă de către diavol, să se împiedice prin metoda cuvintelor contrare sau chiar să se distrugă blasfemiile introduse ; altădată, cu altă metodă, să se înfrunte potrivit nevoii celor bolnavi ; adeseori cu cuvinte care nu se întilnesc în Scriptură, dar în general nu sint diferite de spiritul pios al ei. Pentru alte rațiuni și Apostolul Pavel n-a ezitat să folosească fraze elinice ca să-și atingă scopul. Dar acum, pentru scopul comun nouă și vouă, am socotit că se cuvine să expun cele ce am învățat din Scriptura inspirată de Dumnezeu și astfel să împlinesc, cu simplitatea dreptei credințe, cererea care provine din dragostea voastră pentru Hristos. Voi folosi cu fidelitate numele și acele cuvinte care nu se întilnesc, într-adevăr, cuvînt cu cuvînt, în dumnezeiasca Scriptură ⁷, dar păstrează ideea (înțelesul) care există în ea ; dar acele cuvinte, în afară că sint străine, care ne duc și la înțeles necunoscut și care nu este cu puțință să se dovedească că au fost folosite de sfinți, pe acelea le voi evita complet ca străine și înstrăinatoare de credința pioasă. Așadar, credința este acceptarea, fără ezitare, a celor auzite, cu deplină convingere cu privire la adevărul celor propovăduite cu harul lui Dumnezeu, credință pe care a dovedit-o Avraam, despre care s-a făcut încredințare că *«nu s-a îndoit, prin necredință, de făgăduința lui Dumnezeu și s-a întărit în credință, dînd slavă lui Dumnezeu și fiind încredințat că ceea ce i-a făgăduit are putere să și facă»* ⁸. Dar dacă *«Domnul este credincios întru cuvintele Sale»* ⁹ și *«toate poruncile Lui sint credincioase, întărite în vecii vecilor și împlinite într-adevăr și într-adevăr și într-adevăr»* ¹⁰, atunci cel care va falsifica ceva din cele scrise sau va adăuga la acestea ceva din cele nescrise va avea o cădere evidentă de la credință și va da dovadă de mîndrie ; pentru că Domnul nostru Iisus Hristos spune : *«Oile Mele ascultă de glasul Meu»* și mai înainte : *«iar după un străin ele nu merg, ci vor fugi de la el, pentru că nu cunosc glasul străinilor»* ¹¹. Dar și Apostolul, folosind exemple din viață, oprește și mai aspru ca să adauge cineva ceva la Scripturile inspirate de Dumnezeu sau să scoată (ceva) din acestea, spunînd : *«că nimeni nu strică un testament întărit al unui om sau îi mai adaugă ceva»* ¹².

7. Episcopii conservatori de după primul Sinod ecumenic, din anul 325, au respectat situația de a nu introduce în Simbolul credinței cuvinte care nu se întilnesc în Sfînta Scriptură, ca *«ὁμοούσιον»*. Sf. Vasile socotește necesară introducerea lor, dar aici vrea să rămînă la folosirea cuvintelor în general din Sf. Scriptură, pentru evitarea falselor interpretări.

8. Rom. 4, 20-21.

9. Ps. 144, 13.

10. Ps. 111, 8.

11. Ioan 10, 27, 5.

12. Gal. 3, 15.

II

Așadar, am hotărît să evițăm acum și totdeauna orice cuvînt și gînd străin învățaturii Domnului, din moment ce și scopul nostru comun acum, precum s-a arătat deja, se deosebește foarte mult de subiectele acelora (ereticilor), din cauza cărora ne-am hotărît să scriem sau să vorbim, după situații, în mod diferit; pentru că într-adevăr atunci străduința noastră se îndreaptă spre cercetarea ereziei și spre distrugerea proiectelor diavolului, în timp ce acum scopul nostru este simpla mărturisire și descoperire a dreptei credințe. Pentru aceasta nu se potrivește acum cuvîntului nostru aceeași metodă; căci așa cum luptătorul și agricultorul nu pot să ia în mîinile lor aceleași unelte (pentru că unele sînt uneltele celor care lucrează în siguranță, pentru cele necesare existenței, și altele sînt platoșele celor rînduiți pentru luptă), la fel nu poate să spună aceleași lucruri cel angajat (să vorbească) despre dreapta învățatură și cel angajat să convingă pe cei care vorbesc împotriva (dreptei învățături). Pentru că unul este felul cuvîntului pentru convingere și altul cuvîntul de îndemn. Un lucru este simplitatea celor care își mărturisesc credința lor în liniște, și altul străduințele celor care rezistă împotriva uneltirilor (antitezelor) științei mincinoase¹³. Încît expunînd și noi cuvintele noastre în același mod, cu prudență, vom folosi în toate împrejurările limba potrivită fie pentru apărarea, fie pentru zidirea credinței; uneori, adică, ne vom împotrivi cu mai mare dispoziție de luptă împotriva celor care încearcă să ne distrugă credința cu planuri diavolești, iar alteori vom explica aceasta cu mai mare simplitate și familiaritate pentru cei ce doresc să se întărească (zidească) în credință și nu vom aplica decît numai cuvîntul Apostolului: «să știți cum trebuie să răspundeți fiecăruia»¹⁴.

Dar, înainte de a trece la însăși mărturisirea credinței, merită să menționăm și aceasta, că mărimea și slava lui Dumnezeu, care nu pot să fie cuprinse în cuvînt și să fie concepute cu mîntea, nu este posibil nici să fie tălmăcite, nici să fie cuprinse într-o expresie sau într-un gînd; dar abia, și cu dificultate, Scriptura de Dumnezeu inspirată a dat, prin mai multe cuvinte, care s-au împrumutat din folosința noastră zilnică, celor care au inima curată, o oarecare idee slabă despre Dumnezeu, ca prin oglindă¹⁵, căci vederea către fața lui Dumnezeu și cunoașterea desăvîrșită se vor da, potrivit cu făgăduința existentă, în veacul viitor.

13. I Tim. 6, 20.

14. Col. 4, 6.

15. I Cor. 13, 12.

celor vrednici să le primească ; acum însă, chiar dacă cineva este Pavel sau Petru, vede cu adevărat, cite vede, și nu rătăcește, nici nu este victima închipuirii lui, cum vede în întuneric, ca în oglinda metalică, și primește acum cu recunoștință o parte a adevărului, dar așteaptă cu mare bucurie desăvârșirea în (veacul) viitor ¹⁶, ceea ce potrivit cuvintul Apostolul Pavel ne încredințează într-un asemenea mod, aproape cum urmează : «*Cînd eram copil*» — cînd abia începusem să învăț primele elemente ale cuvintelor lui Dumnezeu — «*vorbeam ca un copil, simțeam ca un copil, judecam ca un copil ; dar cînd m-am făcut bărbat*» ¹⁷ — și mă străduiam să ajung la măsura vârstei deplinătății lui Hristos ¹⁸ — «*am lepădat cele ale copilului*» ¹⁹. Și atît de mare progres și îmbunătățire în înțelegerea celor dumnezeiești (Sf. Scriptură) am avut, încît cunoașterea care se referă la cultul iudaic se aseamănă cu mișcările duhului copilăresc, în timp ce cunoașterea care se dobîndește prin Evanghelie se potrivește bărbatului desăvîrșit sub toate raporturile. Astfel, ceea ce se cunoaște acum ca desăvîrșit, dacă se compară cu cunoașterea care se va descoperi celor vrednici în veacul viitor, este atît de mic și de imperceptibil, încît comparîndu-l cu claritatea veacului viitor este mai inferior, cu atît cu cît imaginea oglinzii este mai obscură la vedere în comparație cu figura reală. De aceasta ne încredințează și fericitul Petru și Ioan și toți ucenicii Domnului, care, prin progresul continuu și statornic și îmbunătățirea lor în viața prezentă, garantează că acea cunoaștere care se rezervă în viața viitoare este deopotrivă de excepțională ca și în exemplul oglinzii.

Ucenicii inșiși, după ce s-au dovedit vrednici de alegerea Domnului, de trăire împreună cu El, de trimiterea de către El (la propovăduire), de împărtășirea harismelor dumnezeiești, și au auzit : «*Vouă vi s-a dat să cunoașteți tainele împărăției cerurilor*» ²⁰, după această cunoaștere, după descoperirea tainelor, care erau ascunse pentru ceilalți, cînd s-a apropiat însăși această patimă a Domnului, au auzit totuși : «*Încă multe am să vă spun, dar nu le puteți purta acum*» ²¹.

16. I Cor. 13, 12.

17. I Cor. 13, 11.

18. Efes. 4, 13.

19. I Cor. 13, 11.

20. Matei 13, 11.

21. Ioan 16, 12.

III

Din acestea și din alte asemenea cuvinte învățăm că, potrivit Scripturii inspirate de Dumnezeu, cunoașterea este fără sfârșit și dumnezeieștile taine sînt în foarte mare măsură inaccesibile firii omenești în viața aceasta, pentru că, în timp ce fiecare om, care progresează, cunoaște continuu tot mai multe lucruri, această cunoaștere a lui rămîne mereu în urmă în mod demn față de totalitatea (universalitatea) cunoașterii, pînă cînd va ajunge perfecțiunea, cînd, adică, va fi suprimată (cunoașterea) în parte. Așadar nu e suficient un nume ca să exprimi împreună toate atributele lui Dumnezeu, nici nu se poate să fie folosit, în general, fără risc fiecare nume separat. Pentru că, dacă ar spune cineva «Dumnezeu», n-a exprimat «Tatăl», și de la «Tatăl» lipsește «Făcătorul». Și iarăși, de la aceste nume lipsesc înțelesurile: bunătății, înțelepciunii, puterii și toate celelalte care sînt menționate în Sfînta Scriptură. Și iarăși, dacă luăm numele «Tatăl» integral, cum îl folosim noi, săvîrșim impietate, pentru că aceasta presupune patimă, manifestare sensuală, ignoranță, slăbiciune și cîte alte asemenea. La fel se întîmplă și cu numele «Făcătorul», pentru că presupune, pentru noi, timp, materie, unelte, ajutor. De toate acestea credinciosul pios — cu privire la Dumnezeu — trebuie să se păstreze curat, atît cît îi este cu putință omului; căci chiar dacă toate mințile s-ar uni ca să cerceteze tainele dumnezeiești, și toate limbile s-ar pune de acord să le facă cunoscute, niciodată nu va putea cineva să și le apropie (însușească) după importanța lor. Această părere ne-o prezintă cu claritate și înțeleptul Solomon, zicînd: «Vreau să fiu înțelept, dar înțelepciunea s-a îndepărtat de mine mai mult decît era»²²; nu că înțelepciunea se îndepărtează, ci că nepătrunderea ei se învederează înainte de toate acelora care cu harul lui Dumnezeu au dobîndit cunoaștere mai mare. Așadar, Scriptura inspirată de Dumnezeu folosește după trebuință mai multe nume și cuvinte ca să prezinte o parte a slavei dumnezeiești; și aceasta în mod obscur. Însă noi acum, fiindcă ne grăbim, nu avem nici puterea, nici timpul disponibil, ca să adunăm toate cîte sînt înfățișate pretutindena în Scriptura de Dumnezeu inspirată despre Tatăl și Fiul și Sfîntul Duh. Dacă totuși luăm în considerare puține din acestea, avem convingerea că și acestea vor fi suficiente pentru conștiința voastră, și vă veți convinge că credința noastră se sprijină pe (Sfintele) Scripturi, și vă veți încredința și voi despre adevăr și toți cîți doresc să se informeze despre noi. Pentru că toate încercările demonstrează că există o singură învățătură pioasă (adevărată) și astfel cel care are bună dispoziție va recunoaște, după părerea mea, din puține exemple pietatea care există în toate.

22. Eccl. 7, 23—24.

IV

Așadar, credem și mărturisim un singur adevărat și bun Dumnezeu și Tată, de Care au fost făcute toate, Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos ; și Unul-Născut Fiul Lui, Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, singurul adevărat, prin Care s-au făcut toate ²³, și cele văzute și cele nevăzute ²⁴, și prin El toate au fost așezate și întărite : «*Acesta era la început cu Dumnezeu și era Dumnezeu*» ²⁵ ; și apoi, după Scriptură, «*După aceasta pe pământ S-a arătat și cu oamenii împreună a locuit*» ²⁶ ; «*Acesta, deși era întru totul asemenea și icoană vie a lui Dumnezeu, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu, ci S-a umilit pe Sine și a luat chip de rob*», prin nașterea din Fecioara «*purtînd înfățișare omenească*», și a împlinit, după porunca Tatălui, toate cîte din Scriptură se referă la El sau au fost scrise despre El «*și S-a smerit pe Sine, ascultător făcîndu-Se pînă la moarte, și încă moarte de cruce*» ²⁷ ; «*și a înviat a treia zi, din morți, după Scripturi*» ²⁸, și S-a arătat sfinților Săi ucenici și celorlalți, precum este scris ; și S-a suit la ceruri și șade de-a dreapta Tatălui ; de unde va veni la sfîrșitul acestei lumi să învieze pe toți oamenii ²⁹ și să dea fiecăruia după faptele lui. Atunci cei drepți vor lua loc în viața veșnică și în împărăția cerurilor, iar cei păcătoși vor fi condamnați la osîndă veșnică ³⁰ «*unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge*» ³¹.

Și întru Unul Duhul Sfînt, Mîngîietorul, cu harul Căruia am fost pecetluiți pentru ziua răscurpărării ³² ; Duhul adevărului ³³, Duhul înfierii, prin Care strigăm cu îndrăzneală : «*Avva, Părinte*» ³⁴. Acesta împarte și lucrează, cum vrea, harismele, care provin de la Tatăl ³⁵, fiecăruia spre folosul (interesul) lui ; Acesta învață și ne aduce aminte toate cîte aude de la Fiul ³⁶ ; dar este bun și călăuzește la tot adevărul ³⁷ și sprijină pe toți cei care cred, așa încît să aibă cunoaștere sigură, și

23. Ioan 1, 3.

24. Col. 1, 17.

25. Ioan 1, 1—2.

26. Baruh, 3, 38.

27. Filip. 2, 6—8.

28. I Cor. 15, 4.

29. Ioan 6, 39—44, 54.

30. Marcu 25, 46.

31. Marcu 9, 44, 46, 48.

32. Efs. 4, 30 (se înțelege judecata viitoare).

33. Ioan 14, 17.

34. Rom. 8, 15.

35. I Cor. 12, 11.

36. Ioan 14, 26.

37. Ioan 16, 13.

mărturisire precisă a credinței, și adorare pioasă și închinare duhovnicească și adevărată lui Dumnezeu Tatăl³⁸ și Unuia-Născut Fiului Lui, Domnului și Dumnezeului nostru Iisus Hristos și Lui însuși. Fiecare nume dintre acestea ne lămurește nouă cu înțelepciune caracteristica mai deosebită a celui numit; dar la fiecare nume vedem în mod pios calități particulare excepționale. Într-adevăr, numele Tatălui se înțelege cu calitatea de părinte, al Fiului cu calitatea de fiu, iar al Sfântului Duh, cu calitatea Lui specială; nici Sfântul Duh nu vorbește de la Sine, nici Fiul nu face ceva de la Sine; ci Tatăl trimite pe Fiul, iar Fiul trimite pe Sfântul Duh. Astfel credem și astfel botezăm în Treimea cea de o ființă, potrivit cu porunca pe care a dat-o Însuși Domnul nostru Iisus Hristos când a spus: *«Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățîndu-le să păzească toate câte am poruncit vouă»*³⁹. Dacă respectăm acestea, dovedim dragostea noastră față de El și ne facem vrednici, cum spune Scriptura, *«să rămînem întru ea»*⁴⁰; dacă nu le respectăm, dovedim că sîntem vrăjmași. Căci Domnul spune: *«Cel care nu Mă iubește nu păzește cuvintele Mele»* și *«cel care are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește»*⁴¹.

V

Dar, mai mult sînt mirat pentru că, în timp ce Însuși Domnul nostru Iisus Hristos spune: *«nu vă bucurați pentru că duhurile vi se pleacă; ci vă bucurați că numele vostru este scris în ceruri»*⁴²; și *«Întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții»*⁴³; și în timp ce Apostolul, pe baza acestora, justificînd nevoia dragostei în toate împrejurările, declară: *«dacă aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător; și de aș avea darul proorociei și tainele toate le-aș cunoaște și orice știință și de aș avea atîta credință încît să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sînt»*, și mai jos: *«cît despre proorocii — se vor desființa; cît despre darul limbilor, va înceta; cît despre știință, se va sfîrși»; și următoarele, la care a adăugat: «și acum rămîn acestea trei: credința, nădejdea și dragostea, iar mai mare*

38. Ioan 4, 23.

39. Matei 28, 19—20.

40. Ioan 14, 24.

41. Ioan 14, 21.

42. Luca 10, 20.

43. Ioan 13, 35.

între acestea este dragostea»⁴⁴; aşadar, în timp ce acestea şi cele asemenea au fost hotărâte astfel de Domnul şi de Apostoli, îmi exprim mirarea cum arată oamenii atîta zel şi frămîntare pentru cele anulate (abrogate) şi pentru cele ce lipsesc, în timp ce pentru cele permanente şi mai ales pentru dragoste, cea mai importantă dintre toate, care caracterizează pe creştini, nu numai că ei înşişi nu se îngrijesc deloc, dar chiar se împotrivesc celor zeloşi şi celor care luptă împotriva, împlinindu-se astfel cuvîntul că: «nici voi nu intraţi şi nici pe cei care vor să intre nu-i lăsaţi»⁴⁵. Pentru aceasta vă rog stăruitor şi vă implor să încetaţi cercetarea curioasă şi disputa necuviincioasă şi să vă mulţumiţi cu cuvintele sfinţilor şi ale Însuşi Domnului, dar să gîndiţi lucruri vrednice de chemarea cerească şi să vieţuiţi cu vrednicie după Evanghelia lui Hristos, cu nădejdea vieţii veşnice şi a împărăţiei cereşti, care a fost pregătită pentru toţi cei care păzesc întru Duhul Sfînt şi întru adevăr poruncile lui Dumnezeu şi Tatăl, care se găsesc în Evanghelia fericitului Dumnezeu Iisus Hristos, Domnul nostru. Pietatea voastră ne-a reamintit să ne ocupăm de tema aceasta între cele din urmă în cuvîntul nostru şi să vă expunem gîndul nostru clar şi, prin voi, fraţilor întru Hristos, spre informarea voastră şi a lor, în numele Domnului nostru Iisus Hristos; după aceasta am socotit că este necesar şi obligator să nu se turbure deloc unii pentru că am cercetat aceleaşi lucruri în alte împrejurări în chip diferit; pentru că în acele împrejurări am fost nevoiţi să respingem de fiecare dată «subiectul» introdus de vrăjmaşii adevărului; nici nu trebuie, desigur, să se turbure unii de vrăjmaşia acelor care vor să ne atribuie învăţătură străină, sau adesea să prezinte în mod mincinos ca ale noastre patimile lor, cu scopul ca să prezinte de partea lor pe cei care au o credinţă simplă (nevinovată). De aceştia este nevoie ca şi voi să vă feriţi, pentru că sînt străini faţă de credinţa evanghelică şi apostolică şi de dragoste; dar să vă aduceţi aminte şi de Apostolul care a spus: «dar chiar dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decît aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema»⁴⁶, aşa încît să observăm şi aceea: «Feriţi-vă de proorocii mincinoşi»⁴⁷; şi aceea: «Să vă feriţi de orice frate care umblă fără rînduială şi nu după tradiţia (învăţătura) primită de la noi»⁴⁸, şi să umblăm astfel după modelul sfinţilor, ca «fiind zidiţi pe temeliea apostolilor şi a proorocilor, piatra»⁴⁹ cea

44. I Cor. 13, 1, 2, 8, 13.

45. Matei 23, 13.

46. Gal. 1, 8.

47. Matei 7, 15.

48. II Tes. 3, 6.

49. Eies. 2, 20.

din capul unghiului fiind *Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, întru Care orice zidire bine alcătuită crește ca să ajungă un locaș sfânt în Domnul*»⁵⁰. «*Și Dumnezeuul păcii Însuși să vă sfințească pe voi desăvârșit și duhul vostru și sufletul și trupul păzească-se în întregime, fără de prihană, întru venirea Domnului nostru Iisus Hristos. Dumnezeu care vă cheamă este credincios ; El va și îndeplini*»⁵¹, dacă vom păzi poruncile Lui cu harul lui Hristos întru Duhul Sfânt.

VI

Socotind că cele în legătură cu credința sănătoasă au fost spuse pentru prezent îndeajuns, în cele următoare ne vom strădui să îndeplinim, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, promisiunea pentru Regulile Morale (Τὰ Ἠθικά). Așadar, toate câte găsim dispersate în Noul Testament, oprite sau condamnate, pe acestea ne vom strădui, după putere, să le grupăm în reguli pe capitole, ca să ușurăm înțelegerea lor de către cei care doresc să le studieze.

La fiecare Regulă (ῥῆμα) vom adăuga și numărul capitolelor⁵² din Scriptură, care este inspirat fie din Evanghelie, fie din Apostol, fie din Fapte ; așa încît cel care va citi Regula și va vedea primul sau, dacă s-ar întimpla, al doilea număr, după ce va lua în mîinile lui însăși Scriptura și va cerceta capitolul care este paralel la numărul citat mai înainte, să găsească dovada din care s-a format Regula. Așadar, am socotit de la început să pun alături, în Regulile Morale, și pericopele din Vechiul Testament, care se potrivesc cu fiecare pasaj din Noul Testament ; fiindcă nevoia era presantă, căci frații întru Hristos au cerut acum cu mai mult zel să ne îndeplinim vechile noastre promisiuni, ne-am amintit pe cel care a spus : «*Dă sfat celui înțelept și el se va face și mai înțelept*»⁵³. Așa încît cel care dorește, poate, după ce dobîndește suficientă (îndeminare de) pornire de la cele paralele, să ia în mîinile lui Vechiul Testament și să cunoască singur potrivirea care există între toate Scripturile inspirate de Dumnezeu. Altfel, pentru credincioșii care au crezut în adevărul cuvintelor Domnului și o singură frază este suficientă. Pentru aceasta am socotit îndestulător să pun alături nu toate câte se întîlnesc în Noul Testament, ci (numai) puține din toate.

50. Efes. 2, 21.

51. I Tes. 5, 23—24.

52. Capitolul este o împărțire convențională a unei Cărți din Sfînta Scriptură, cu versete mai mari decît versetele de astăzi și cu capitole mai mici decît capitolele de astăzi.

53. Pilde 9, 9.

TABELUL REGULILOR MORALE *

1. Despre porăință și care este timpul porăinței, despre calitățile ei și despre roadele ei.
2. Despre orice împotrivor și că este curat studiul celor care vor să fie bine plăcuți lui Dumnezeu.
3. Despre dragostea față de Dumnezeu și care este dovada acesteia.
4. Care este cinstirea lui Dumnezeu și care este necinstirea.
5. Despre dragostea oamenilor între ei și despre calitățile acesteia.
6. Trebuie să avem curaj în mărturisirea lui Dumnezeu și a lui Hristos în sus.
7. Nu le este îndestulătoare pentru mintuire mărturisirea Domnului celor care calcă poruncile Lui.
8. Despre credință și despre învățarea cuvintelor Domnului.
9. Despre cunoașterea și necunoașterea celor ce ni se impun.
10. Care este sfîrșitul păcatului și care (este) cel al poruncii lui Dumnezeu.
11. Despre judecățile lui Dumnezeu și despre teama de acestea.
12. Despre contravenirea și contrazicerea sau ascultarea și păzirea voințelor lui Dumnezeu.
13. Despre promptitudinea în orice timp și despre studierea fără aminare a celor care se instruiesc spre bunăplăcere a lui Dumnezeu.
14. Despre plăcerea fiecăruia dintre cei care termină lucrul în parte.
15. Nu trebuie să se laude (cineva) cu realizările altora și să-și neglijeze pe ale sale.
16. Despre cei care caută să folosească ceva din ceea ce este comun celor buni și nu se determină pe ei.
17. Cum trebuie să se dispună cu privire la timpul prezent.
18. Despre modul și dispoziția celor care se preocupă de porunca lui Dumnezeu.
19. Despre cel care împiedică și cel care este împiedicat către porunca lui Dumnezeu.
20. Despre Botez și care este rațiunea și puterea Botezului.
21. Despre împărtășirea cu trupul și singele lui Hristos și care este rațiunea acesteia.
22. Cum se înstrăinează cineva de Dumnezeu și prin ce se face familiar lui Dumnezeu.
23. Despre cei care se dau bătuți și pe care păcate le detestă (urăsc).
24. Despre minciună și despre adevăr.
25. Despre pălăvrăgeală și despre folosirea cuvintelor serioase.
26. Trebuie să se facă uz întâi de mărturiile din Scriptură pentru stabilirea celor făcute sau spune pentru noi, și după aceea și de cele cunoscute din obicei.
27. Despre asemuirea după putere față de Dumnezeu și față de sfinți.
28. Este deosebire între bărbații buni și cei vrăjmași.
29. În ce mod ne angajăm (prin cuvinte) profesiunea.
30. Despre cinstirea celor oferite lui Dumnezeu.
31. Despre folosirea celor atribuite (încredințate) sfinților.
32. Despre datorii și restituiri.
33. Despre cei care scandalizează și cei ce sînt scandalizați.
34. Se cuvine ca fiecare să ia ca proprie măsură, pentru a se așeza între alții, modelul celor buni.

* Textul după ediția lui J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 692--700 (cu îmbunătățiri aduse de J. Gribomont, pe baza manuscriselor «Vaticanus», nr. 413 și 428, așa cum este redat în vol. 53 din Colecția «Biblioteca Părinților Elimi și a Scriitorilor Bisericești», Atena, 1976, p. 33-36).

35. Despre cei care disprețuiesc cele bune.
36. Despre cinstirea și buna dispoziție pentru cei sfinți.
37. Despre cei care, potrivit puterii, se îndeamnă la puține.
38. Cum trebuie să se facă bună primire.
39. Despre fermitatea în cele bune.
40. Despre cei care învață altceva (fals).
41. Despre tăierea (îndepărtarea) celor care fac scandal și despre îngăduinta față de cei mai slabi.
42. Despre lămurirea Domnului cu privire la cel care împlinește legea.
43. Despre deosebirea poruncilor legii și ale Evangheliei.
44. Că este ușoară sarcina Domnului, dar apăsător păcatul.
45. Despre egalitate și smerenie.
46. Despre studierea faptelor mai mari și mai mici.
47. Despre bogăție și sărăcie și despre cei ce urmează acestora.
48. Despre binefacerea fraților și despre lucrarea pentru aceasta.
49. Despre cel care judecă și se judecă pe sine, sau și pe altul.
50. Despre pace și făcătorul de pace.
51. Cum trebuie să fie cel care încearcă să îndrepte pe aproapele.
52. Despre înrăstarea pentru cei care păcătuiesc și cum trebuie să ne întretinem (în discuție) cu ei; și când să fie muștrați sau când să fie primiți.
53. Despre judecata celor care păstrează ranchiună, față de cei încredințați ca să fie judecați.
54. Despre a judeca și a face discriminare.
55. Despre dispoziția (sufletească) și mărturisirea harurilor lui Dumnezeu și despre mulțumirea pentru ele.
56. Despre rugăciune și cînd, și ce, și cum, și pentru cine trebuie să ne rugăm.
57. Despre mîndria pentru cele împlinite.
58. Despre dobîndirea harurilor lui Dumnezeu și (despre) împărtășirea lor.
59. Despre cinstirea și mărirea (gloria) lumească.
60. Despre deosebirea harurilor lui Dumnezeu și acordul celor distinși cu acestea, sau celor care sînt rinduiți sub acestea.
61. Despre jîsnicia ca oameni a celor care au primit harul lui Dumnezeu.
62. Despre cei care se minie și cînd trebuie să ne retragem și cînd să ne împotrivim și cum să răspundem vrăjmașilor.
63. Despre timiditate și curaj după împrejurări.
64. Despre bucuria cea în pătimirile pentru Hristos.
65. Cum trebuie să ne rugăm și în ce scop.
66. Despre cei care părăsesc pe cei care luptă pentru pietate și despre cei ce luptă împreună cu aceștia.
67. Despre cei care se întristează pentru cei care mor.
68. Despre deosebirea dintre veacul acesta (prezent) și cel viitor.
69. Despre cei oprîți de Scriptură împreună și după conexitate sau cei îngăduiți (aprobați).
70. Despre cei care se îndeletnicesc cu predicarea Evangheliei și pe cine și ce învață și cum trebuie ca unii ca aceștia să reușească ei înșiși mai întîi; și cum să fie curajoși în predicare și cum să se îngrijească de cei care li s-au încredințat și cu ce dispoziție (sufletească) și de care dintre cele mai importante să se ocupe mai întîi; și cum să se păstreze curați de cei care, în cea mai mare parte, urmează îndeaproape principiilor viciilor și cu ce măsură să conducă pe cei care

învață și cum să atace pe cei care se opun (rezistă), și ce mod să potrivească celor care renunță de frică și cum să se îndepărteze de cei care din ingrătitudine nu se coboară (să se justifice); și cum și pe cine să hirotonească, sau să îndepărteze pe cei hirotoniți; și că se cuvine ca fiecare dintre proiestoși să fie răspunzător pentru ei însuși și pentru cei încredințați lui spre învățare despre cele pe care le face și le spune.

71. Despre cei rînduiți după adeziune sub proiestoși.

72. Cum se cuvine să deosebească cei care învață pe duhovnicii dascălilor de cei care nu sînt asemenea, și cum să fie dispuși (ce atitudine să ia) față de aceștia, sau să primească cele de la aceștia.

73. Despre cei căsătorii.

74. Despre văduve.

75. Despre sclavi și stăpîni.

76. Despre copii și părinți.

77. Despre fecioare.

78. Despre soldați.

79. Despre conducători și supuși.

80. Cum vrea Cuvîntul să fie în general creștinii și cum proiestoșii.

REGULILE MORALE

(Făcându-și)

REGULILE MORALE

(Tz' Hlcză) *

Regula 1

Se cuvine ca aceia care cred în Domnul întâi să se pocăiască, potrivit predicării lui Ioan și a Insuși Domnului nostru Iisus Hristos; căci se judecă mai grav cei care nu se pocăiesc acum decât cei care au fost judecați înainte de Evanghelie.

Matei: «De atunci a început Iisus să propovăduiască și să spună: «Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor»¹. «Atunci a început Iisus să mustre cetățile în care se făcuseră cele mai multe minuni ale Sale, că nu s-au pocăit. Vai ție, Horazine! Vai ție, Betsaida! Că dacă în Tir și în Sidon s-ar fi făcut minunile ce s-au făcut în voi, de mult, în sac și în cenușă, s-ar fi pocăit. Dar zic vouă: Tirului și Sidonului le va fi mai ușor în ziua judecății, decât vouă»² și cele următoare. «Căci Fiul Omului va să vină întru slava Tatălui Său, cu îngerii Săi, și atunci va răsplăti fiecăruia după faptele sale»³.

Acum este timpul pocăinței și al iertării păcatelor, iar în veacul viitor, judecata dreaptă a răsplătirii.

Matei: «Dar ca să știți că putere are Fiul Omului pe pământ a ierta păcatele»⁴. «Adevărat grăiesc vouă: Oricite veți lega pe pământ vor fi legate și în cer și oricite veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în cer. Iarăși grăiesc vouă că, dacă doi dintre voi se vor învoi pe pământ în privința unui lucru pe care îl vor cere, se va da lor de către Tatăl Meu, Care este în ceruri»⁵. *Ioan*: «Că vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui; și vor ieși cei care au făcut cele bune, spre învierea vieții, iar cei care au făcut cele rele, spre învierea judecății»⁶. *Către Romani*: «Sau disprețuiești tu bogăția bunătații Lui și a îngăduinței și a îndelungii Lui răbdări, neștiind că bunătaatea lui Dumnezeu te îndeamnă la pocăință? Dar după învîrtoșarea

* Textul după ediția J. P. Migne, P. G. vol. 31, col. 700—769 (cu îmbunătățirile aduse de J. Gribomont, pe baza manuscriselor «Vaticanus», nr. 413 și 428, așa cum este publicat în vol. 53 din colecția «Biblioteca Părinților elini și Scriitorilor bisericești», Atena, 1976, p. 37, 131).

1. *Matei* 4, 17.

2. *Matei* 11, 20—23.

3. *Matei* 16, 27.

4. *Matei* 9, 6.

5. *Matei* 18, 18—19.

6. *Ioan* 5, 28—29.

ta și după inima ta nepocăită, îți aduni minie în ziua miniei și a arătării dreptei judecăți a lui Dumnezeu, Care va da fiecăruia după faptele lui» ⁷. *Fapte* : «Dar Dumnezeu, trecind cu vederea veacurile neștiinței, vestește acum oamenilor ca toți de pretutindeni să se pocăiască, pentru că a hotărît o zi în care va să judece lumea» ⁸.

Se cuvine ca aceia care se pocăiesc să plîngă amar și să arate din inimă toate cîte sînt proprii pocăinței.

Matei : «Și Petru și-a adus aminte de cuvîntul lui Iisus, Care zisese : Mai înainte de a cînta cocoșul de trei ori te vei lepăda de Mine. Și ieșind afară a plîns cu amar» ⁹.

Către Corinteni II : «Dar Dumnezeu, Cel care mîngîie pe cei smeriți, ne-a mîngîiat pe noi cu venirea lui Tit ; și nu numai cu venirea lui, ci și cu mîngîierea cu care el a fost mîngîiat la voi, vestindu-ne nouă dorința voastră, plînsul vostru, rivna voastră pentru Mine» ¹⁰. Și după puține : «Că iată, însăși aceasta, că v-ați întristat după Dumnezeu, cită sirguință v-a adus, ba încă și dezvinovățire și mîhnire și teamă și dorință și rivnă și ispășire. Întru totul ați dovedit că voi înșivă sînteți curați în acest lucru» ¹¹. *Fapte* : «Și mulți dintre cei care crezuseră veneau să se mărturisească și să spună faptele lor. Iar mulți dintre cei care făcuseră vrăjitorie, aducînd cărțile, le ardeau în fața tuturor» ¹².

Celor care se pocăiesc nu le este de ajuns pentru mîntuire singură despărțirea de păcate, ci le sînt necesare și roade vrednice de pocăință.

Matei : «Dar văzînd (Ioan) pe mulți din farisei și saducheii venind la botez, le-a zis : Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiți de minia ce va să fie ? Faceți deci roade vrednice de pocăință. Și să nu credeți că puteți zice în voi înșivă : Părinte avem pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fiii lui Avraam. Căci, iată, securea stă la rădăcina pomilor și tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc» ¹³.

Căci după eliberarea de aici nu este timpul faptelor, Dumnezeu, întru răbdare, a proporționat timpul prezent spre lucrarea (săvîrșirea) celor spre buna plăcere a Lui.

Matei : «Atunci împărăția cerurilor se va asemăna cu zece fecioare care, luînd candelile lor, au ieșit în înlîmpinarea mirelui. Cinci dintre ele erau nebune și cinci înțelepte. Căci cele nebune, luînd candelile,

7. Rom. 2, 4—6.

8. *Fapte* 17, 30—31.

9. *Matei* 26, 75.

10. *II Cor.* 7, 6—7.

11. *II Cor.* 7, 11.

12. *Fapte* 19, 18—19.

13. *Matei* 3, 7—10.

n-au luat cu ele untdelemn. Iar cele înțelepte au luat untdelemn în vase, odată cu candelarele lor. Dar mirele întirziind, au ațipit toate și au adormit. Iar la miezul nopții s-a făcut strigare : Iată, mirele vine ; ieșiți întru întîmpinarea lui. Atunci s-au sculat toate acele fecioare și au împodobit candelarele lor. Iar cele nebune au zis către cele înțelepte : Dați-ne din untdelemnul vostru, că se sting candelarele noastre. Dar cele înțelepte le-au răspuns, zicînd : Nu, ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă, nici vouă. Mai bine mergeți la cei care vînd și vă cumpărați. Deci, plecînd ele ca să cumpere, a venit mirele și cele care erau gata au intrat cu el la nuntă și ușa s-a închis. Iar mai pe urmă au sosit și celelalte fecioare, zicînd : Doamne, Doamne, deschide nouă. Iar el, răspunzînd, a zis : **Adevărat zic vouă : Nu vă cunosc pe voi**»¹⁴. *Luca* : «Siliți-vă să intrați prin poarta cea strîmtă, că mulți, zic vouă, vor căuta să intre și nu vor putea. După ce se va scula stăpînul casei și va încuia ușa, veți începe să stați afară și să bateți la ușă, zicînd : Doamne, Doamne, deschide-ne ! și El răspunzînd, vă va zice : Nu vă știu de unde sînteți»¹⁵. *Către Corinteni II* : «Iată acum vreme potrivită, iată acum ziua mîntuirii. Nedînd nici o sminteală întru nimic, ca să nu fie slujirea noastră defăimată ; și în toate înfățișîndu-ne pe noi ca slujitori ai lui Dumnezeu»¹⁶. *Către Galateni* : «Așadar, pînă cînd avem vreme, să facem binele»¹⁷.

Regula 2

Nu este cu putință să slujească lui Dumnezeu cel care este amestecat în lucruri străine pictății.

Matei : «Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui ; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui Mamonă»¹⁸. *Către Corinteni II* : «Nu vă înjugați la jug străin cu cei necredincioși, căci ce însoțire are dreptatea cu fărădelegea ? Sau ce împărțășire are lumina cu întunericul ? Și ce învoire este între Hristos și Veliar sau ce parte are un credincios cu un necredincios ? Sau ce înțelegere este între Biserica lui Dumnezeu și idoli ?»¹⁹.

Cel care urmează Evangheliei trebuie să se curețe mai întîi de toată întinăciunea trupului și duhului, pentru ca astfel să se facă bineplăcut lui Dumnezeu prin faptele sfințeniei.

14. *Matei* 25, 1—12.

15. *Luca* 13, 24—25.

16. *II Cor.* 6, 2—4.

17. *Gal.* 6, 10.

18. *Matei* 6, 24.

19. *II Cor.* 6, 14—16.

Matei: «Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici! că voi curățați partea din afară a paharului și a blidului, iar înăuntru sînt pline de răpire și de nedreptate, Fariseu orb! Curăță întii partea dinăuntru a paharului și a blidului, ca să fie curată și cea din afară a lor»²⁰. *Către Corinteni II*: «Avînd deci aceste făgăduințe, iubiților, să ne curățim pe noi de toată întinarea trupului și a duhului, desăvîrșind sfințenia în frica lui Dumnezeu»²¹.

Nu poate să devină ucenic al Dómnului cel care dorește cu pasiune ceva din cele prezente, sau tolerează ceva dintre cele ce îndepărtează, chiar pentru puțin timp, de porunca lui Dumnezeu.

Matei: «Cel care iubește pe tată ori pe mamă mai mult decît pe Mine nu este vrednic de Mine; cel care iubește pe fiu și pe fiică mai mult decît pe Mine nu este vrednic de Mine. Și cel care nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine»²². «Dacă vrea cineva să vină după Mine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie. Căci cine va voi să-și scape viața o va pierde; iar cine își va pierde viața pentru Mine o va afla»²³. *Luca*: «Și a zis și altul: Îți voi urma, Doamne, dar întii îngăduie-mi ca să rînduiesc cele din casa mea. Iar Iisus a zis către el: Nimeni care pune mîna pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu»²⁴. «Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mama sa și pe femeia sa și pe copil și pe frați și pe surori, chiar și viața sa însăși, nu poate să fie ucenicul Meu. Și cel care nu-și poartă crucea sa și nu vine după Mine nu poate să fie ucenicul Meu. Căci cine dintre voi, voind să zidească un turn, nu stă mai întii și își face socoteala cheltuielii, dacă are să-l isprăvească? Ca nu cumva, punîndu-i temelie și neputînd să-l termine, toți cei care vor vedea să înceapă a-l lua în ris, zicînd: Acest om a început să zidească și n-a putut isprăvi. Sau care împărat, plecînd să se bată în război cu alt împărat, nu va sta întii să se sfătuiască, dacă va putea să întîmpine cu zece mii pe cel care vine împotriva lui cu douăzeci de mii? Iar de nu, încă fiind el departe, trimițînd solie, să se roage de pace. Așadar, oricine dintre voi, care nu se leapădă de toate avuțiile sale, nu poate să fie ucenic al Meu»²⁵.

20. *Matei* 23, 25—26.

21. *II Cor.* 7, 1.

22. *Matei* 10, 37—38.

23. *Matei* 16, 24—25.

24. *Luca* 9, 61—62.

25. *Luca* 4, 26—33.

Regula 3

*Cea dintii și marea poruncă în legea care a fost mărturisită de Domnul este să iubești pe Dumnezeu din toată inima; și a doua, să iubești pe aproapele ca pe tine însuși*²⁶.

Matei: «Iar El (Iisus) i-a răspuns: Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău. Aceasta este cea dintii și marea poruncă. Iar a doua, la fel cu aceasta: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși»²⁷.

Dovada celui care nu iubește pe Dumnezeu și pe Hristosul Lui este că nu păzește poruncile Lui; iar dovada celui care-L iubește este păzirea poruncilor lui Hristos și răbdarea suferințelor pentru El pînă la moarte.

Ioan: «Cel care are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește»²⁸. «Cel care nu Mă iubește nu păzește cuvintele Mele»²⁹. «Dacă veți păzi poruncile Mele, veți rămîne în iubirea Mea, după cum am păzit Eu poruncile Tatălui Meu și am rămas în iubirea Lui»³⁰. *Către Romani*: «Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strîmtoarea, sau prigoana, sau foamea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia? Precum este scris: «Pentru Tine sintem omoriți toată ziua, socotiți am fost ca niște oi de junghiere. Dar în toate acestea sintem mai mult decît biruitori, prin Acela Care ne-a iubit»³¹ și următoarele.

Regula 4

Cinstește și preamărește pe Dumnezeu cel care face voia Lui; dar nu necinstește cel care calcă Legea Lui.

Ioan: «Eu Te-am proslăvit pe Tine pe pămînt; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvîrșit»³². *Matei*: «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri»³³. *Către Filipeni*: «Ca să fiți curați și fără poticnire în ziua lui Hristos, plini de roadele drep-

26. *Matei* 22, 37—40.

27. *Matei* 22, 37—40.

28. *Ioan* 14, 21.

29. *Ioan* 14, 24.

30. *Ioan* 15, 10.

31. *Rom.* 8, 35—37.

32. *Ioan* 17, 4.

33. *Matei* 5, 16.

tății, care sînt prin Iisus Hristos, spre slava și lauda lui Dumnezeu»³⁴.
Către Romani: «Tu, care te lauzi cu legea, Îl necinstești pe Dumnezeu prin călcarea legii»³⁵.

Regula 5

Se cuvine, curățindu-ne de toată ura față de toți, să iubim și pe vrăjmași; iar pentru prieteni să ne punem și viața, cînd ar fi cazul, avînd o dragoste asemănătoare cu cea pe care a avut-o față de noi Dumnezeu și Hristosul Lui.

Matei: «Ați auzit că s-a zis (celor dinainte): Să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău. Iar Eu vă zic vouă: iubiți pe vrăjmașii voștri»³⁶; și după puțin: «Așadar, fiți voi desăvîrșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc este desăvîrșit»³⁷. *Ioan*: «Căci așa a iubit Dumnezeu lumea, încît pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat»³⁸. «Aceasta este porunca Mea: Să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu. Mai mare dragoste decît aceasta, ca să-și pună cineva viața pentru prietenii săi, nimeni nu are»³⁹. *Luca*: «Și veți fi fiii Celui Preaînalt, că El este bun cu cei nemulțumitori și răi. Fiți, așadar, milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv»⁴⁰. *Către Romani*: «Dar Dumnezeu învederează dragostea Lui față de noi prin aceea că, pentru noi, Hristos a murit, cînd noi eram încă păcătoși»⁴¹. *Către Efeseni*: «Fiți dar următori lui Dumnezeu ca niște fii iubiți; și umblați întru iubire, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și S-a dat pe Sine pentru noi prinos și jertfă lui Dumnezeu»⁴².

Dovada ucenicilor lui Hristos în aceasta (constă), să aibă dragoste unii față de alții.

Ioan: «Întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții»⁴³.

Dovada că nu are cineva dragoste după Hristos față de aproapele rezultă din faptul că face ceva celor care l-au păgubit sau l-au întristat spre tăierea credinței, chiar dacă ar fi îngăduit de Scriptură cu aceeași justificare cum s-a produs.

34. *Filip.* 1, 10—11.

35. *Rom.* 2, 23.

36. *Matei* 5, 43—44.

37. *Matei* 5, 48.

38. *Ioan* 3, 16.

39. *Ioan* 13, 12—13.

40. *Luca* 6, 35—36.

41. *Rom.* 5, 8.

42. *Efes.* 5, 1—2.

43. *Ioan* 13, 35.

Către Romani : «Dar dacă pentru mâncare, fratele tău se mîhnește, nu mai umbli potrivit iubirii. Nu pierde, cu mîncarea ta, pe acela pentru care a murit Hristos» ⁴⁴.

Se cuvine ca creștinul și cel mîhnit împotriva cuiva să vindece cu orice chip ceea ce se referă la acesta.

Matei : «Deci, dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, și mergi întii și împacă-te cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău» ⁴⁵. *Către Corinteni I* : «Ocăriți fiind, binecuvîntăm, prigoniți fiind, răbdăm, huliți fiind, mîngîiem» ⁴⁶.

Dragoste după Hristos are cel care se și întristează pentru interesul celui iubit.

Ioan : «Dar acum Mă duc la Cel care M-a trimis și nimeni dintre voi nu Mă întreață : Unde Te duci ? Dar, fiindcă v-am spus toate acestea, întristarea a umplut inima voastră. Cu adevărat vă spun : Vă este de folos ca să Mă duc. Căci dacă nu Mă voi duce, Mîngîietorul nu va veni la voi» ⁴⁷. *Către Corinteni II* : «Încît eu mai mult să mă bucur. Că, chiar dacă v-am întristat prin scrisoare, nu-mi pare rău, deși îmi părea rău, căci văd că scrisoarea aceea, fie și numai pentru un timp, v-a întristat. Acum, mă bucur, nu pentru că v-am întristat, ci pentru că v-ați întristat spre pocăință. Căci v-ați întristat după Dumnezeu, ca să nu fiți întru nimic păgubiți de către noi» ⁴⁸.

Regula 6

Se cuvine ca fără teamă și fără rușine să îndrăznim în mărturisirea Domnului nostru Iisus Hristos și a cuvintelor Lui.

Matei : «Ceea ce vă grăiesc la întuneric, spuneți la lumină și ceea ce auziți la ureche, propovăduiți de pe case. Nu vă temeți de cei careucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă ; ci temeți-vă, mai curînd, de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena» ⁴⁹. «Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel care se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, și Eu mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri» ⁵⁰. *Luca* : «Căci de cel care se va

44. Rom. 14, 15.

45. Matei 5, 23—24.

46. I Cor. 4, 12—13.

47. Ioan 16, 5—7.

48. II Cor. 7, 7—9.

49. Matei 10, 27—29.

50. Matei 10, 32—33.

rușina de Mine și de cuvintele Mele, de acesta și Fiul Omului se va rușina, când va veni întru slava Sa și a Tatălui și a sfinților îngeri»⁵¹. *Către Timotei II*: «Deci nu te rușina de mărturisirea Domnului nostru, nici de mine, care sint în temniță pentru El, ci, cu puterea lui Dumnezeu, fii părtaș cu mine necazurilor Evangheliei»⁵², «ca un bun ostaș al lui Iisus Hristos»⁵³.

Regula 7

Chiar dacă cineva mărturisește pe Domnul și ascultă cuvintele Lui, dar nu urmează poruncilor Lui, se condamnă, deși prin harurile duhovnicești, pentru oarecare iconomie, ar putea să fie iertat.

Matei: «Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci numai cel care face voia Tatălui Meu Celui din ceruri. Mulți Îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu cu numele Tău am proorocit, și nu cu numele Tău am scos demoni, și nu cu numele Tău minuni multe am făcut? Și atunci, voi mărturisi lor: Nici-odată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei care lucrați fărădelegea. De aceea, oricine aude aceste cuvinte ale Mele și le îndeplinește, asemenea-se-va bărbatului înțelept care a clădit casa lui pe stîncă. Și a căzut ploaia, au venit riurile, au suflat vînturile și au bătut în casa aceea, dar ea n-a căzut, fiindcă era întemeiată pe stîncă. Iar oricine aude aceste cuvinte ale Mele și nu le îndeplinește, asemenea-se-va bărbatului nechibzuit care și-a clădit casa pe nisip. Și a căzut ploaia și au venit riurile și au suflat vînturile și au izbit în casa aceea și a căzut și căderea ei a fost mare»⁵⁴. *Luca*: «Dar, pentru ce mă chemați, Doamne, Doamne, și nu faceți ce vă spun?»⁵⁵. *Către Tit*: «Ei mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptele lor Îl tăgăduiesc, uricîoși fiind, nesupuși, și la orice lucru bun netrebnici»⁵⁶.

Regula 8

Nu trebuie să facem distincție sau să ne îndoim în privința celor spuse de Domnul, ci să învățăm că tot cuvîntul lui Dumnezeu este adevărat și puternic, deși natura luptă (împotrivă); aici (se înțelege) și lupta pentru credință.

51. *Luca* 9, 26.

52. *II Tim.* 1, 8.

53. *II Tim.* 2, 3.

54. *Matei* 7, 21—27.

55. *Luca* 6, 46.

56. *Tit* 1, 16.

Matei : «Iar la a patra strajă de noapte, Iisus a venit la ei, umblind pe mare. Văzîndu-L umblînd pe mare, ucenicii s-au însăimîntat, zicînd că este nălucă și de frică au strigat. Dar El le-a vorbit îndată, zicîndu-le : Îndrăzniți, Eu sînt, nu vă temeți ! Iar Petru, răspunzînd, a zis : Doamne, dacă ești Tu, poruncește să vin la Tine, pe apă. El i-a zis : Vino ! Iar Petru, coborîndu-se din corabie, a mers pe apă și a venit către Iisus. Dar văzînd vîntul puternic, s-a înfricoșat și, începînd să se scufunde, a strigat, zicînd : Doamne, scapă-mă. Iar Iisus, întinzînd îndată mina, l-a ajutat și a zis : Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit ?»⁵⁷. *Ioan* : «Deci se certau iudeii între ei zicînd : Cum poate Acesta să ne dea trupul Lui să-l mîncăm ? Și le-a zis Iisus : Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mîncă trupul Fiului Omului și nu veți bea sîngele Lui, nu veți avea viață în voi»⁵⁸. *Luca* : «Și îngerul a zis către el : Nu te teme, Zaharia, pentru că rugăciunea ta a fost ascultată și Elisabeta, femeia ta, îți va naște un fiu»⁵⁹. Și după puțin : «Și a zis Zaharia către înger : După ce voi cunoaște aceasta ? Căci eu sînt bătrîn și femeia mea înaintată în zilele ei. Și îngerul, răspunzînd, i-a zis : «Eu sînt Gavriil, cel care stă înaintea lui Dumnezeu. Și sînt trimis să grăiesc către tine și să-ți binevestesc acestea. Și iată vei fi mut și nu vei putea vorbi pînă în ziua cînd vor fi acestea, pentru că n-ai crezut în cuvintele mele, care se vor împlini la timpul lor»⁶⁰. *Către Romani* : «Și neslăbind în credință, nu s-a uitat la trupul său amorțit — căci era aproape de o sută de ani — și nici la amorțirea pîntecelui Sarrei. Și nu s-a îndoit, prin necredință, de făgăduința lui Dumnezeu, ci s-a întărit în credință, dînd slavă lui Dumnezeu. Și fiind incredințat că ceea ce i-a făgăduit are putere să și facă. De aceea, credința lui i s-a socotit cu dreptate»⁶¹.

Cel care nu crede în Domnul cu privire la cele mai mici este evident că nu crede mai întîi cu privire la cele mai mari.

Ioan : «Dacă v-am spus cele pămîntești și nu credeți, cum veți crede de vă voi spune de cele cerești ?»⁶². *Luca* : «Cel care este credincios în foarte puțin, și în mult este credincios, și cel care este nedrept în foarte puțin, și în mult este nedrept»⁶³.

Nu trebuie să ne sprijinim în gîndurile proprii pe neîncrederea în cele spuse de Domnul, ci să exprimăm cuvintele Domnului cu mai multă încredere în învîmîntul Său.

57. *Matei* 14, 25—31.

58. *Ioan* 6, 52—53.

59. *Luca* 1, 13.

60. *Luca* 1, 18—20.

61. *Rom.* 4, 19—22.

62. *Ioan* 3, 12.

63. *Luca* 16, 10.

Matei: «Atunci Iisus le-a zis: Voi vă veți sminti cu privire la Mine în noaptea aceasta»⁶⁴. «Iar Petru, răspunzînd, i-a zis: Dacă toți se vor sminti cu privire la Tine, eu niciodată nu mă voi sminti. Zis-a Iisus lui: Adevărat zic ție, că în noaptea aceasta, mai înainte de a cînta cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine»⁶⁵. «Iar cînd s-a făcut seară, a sezut la masă cu cei doisprezece ucenici. Și pe cînd mîncau, Iisus a zis: Adevărat grăiesc vouă, că unul dintre voi Mă va vinde. Și ei, întristîndu-se foarte, au început să-I zică fiecare: Nu cumva eu sînt, Doamne?»⁶⁶. *Fapte*: «Și glas a fost către el: Sculindu-te, Petre, junghe și mîncîcă. Iar Petru a zis: Nicidecum, Doamne, căci niciodată n-am mîncat nimic spurcat și necurat. Și iarăși, a doua oară, a fost glas către el: Cele ce Dumnezeu a curățit, tu să nu le numești spurcate»⁶⁷. *Către Corinteni II*: «Noi surpăm gîndul și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gîndul îl robim spre ascultarea lui Hristos»⁶⁸.

Regula 9

Nu trebuie să neglijăm cunoașterea celor impuse ; dar să înțelegem cu atenție cele auzite din cuvintele Domnului, și să facem voia Lui.

Matei: «Și Petru răspunzînd I-a zis: Lămurește-ne pilda aceasta. Iar El a zis: Chiar și voi sînteți nepricepuți? Nu înțelegeți că tot ce intră în gură se duce în pîntece și se aruncă afară? Iar cele ce ies din gură pornesc din inimă și acelea spurcă pe om»⁶⁹. «De la oricine aude cuvîntul împărăției și nu-l înțelege, vine cel rău și răpește ce s-a semănat în inima lui; aceasta este sămînța semănată lingă drum»⁷⁰. Și după puțin: «Iar sămînța semănată în pămînt bun, este cel care aude cuvîntul și-l înțelege, care aduce rod și face unul o sută, altul șazeci, altul treizeci»⁷¹. *Marcu*: «Și chemînd iarăși mulțimea la El, le zicea: Ascultați-Mă toți și înțelegeți»⁷². *Către Efeseni*: «Deci luați seama cu grijă, cum umblați, nu ca niște neînțelepți, ci ca cei înțelepți, răscurpărînd vremea, căci zilele rele sînt. Drept aceea, nu fiți fără de minte, ci înțelegeți care este voia Domnului»⁷³.

64. *Matei* 26, 31.

65. *Matei* 26, 33—34.

66. *Matei* 26, 20—22.

67. *Fapte* 10, 13—15.

68. *II Cor.* 10, 5.

69. *Matei* 15, 15—18.

70. *Matei* 13, 19.

71. *Matei* 13, 23.

72. *Marcu* 7, 14.

73. *Ef s.* 15—17.

Pentru cele care nu s-au impus nu trebuie să ne interesăm deloc.

Ioan : «Și după pîine, a intrat atunci satana în el. Iar Iisus i-a zis : Ceea ce faci, fă mai degrabă. Dar nimeni din cei care ședeau la masă n-a înțeles pentru ce i-a zis aceasta» ⁷⁴. *Fapte* : «Iar ei, adunîndu-se, îl întrebau zicînd : Doamne, oare, în acest timp vei așeza Tu, la loc, împărăția lui Israel? El a zis către ei : Nu este al vostru a ști anii sau vremurile pe care Tatăl le-a pus în stăpînirea Sa» ⁷⁵.

Propriu celor care au rîvna de a bineplăcea lui Dumnezeu este și aceasta că trebuie să și întrebe despre acestea.

Matei : «Iar ucenicii Lui s-au apropiat de El, zicînd : Lămurește-ne nouă pilda neghinei din țarină» ⁷⁶. «Și iată, venind un tînăr la El, i-a zis : Învățătorule bun, ce trebuie să fac ca să am viață veșnică?» ⁷⁷. *Luca* : «Deci zicea mulțimilor, care veneau să fie botezate de el : Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiți de minia ce va să fie?» ⁷⁸. Și după puțin : «Și mulțimile îl întrebau zicînd : Ce să facem, deci?» ⁷⁹. La fel vameșii, la fel ostașii. *Fapte* : «Iar ei auzînd aceasta, au fost pătrunși la inimă și au zis către Petru și ceilalți Apostoli : Bărbați frați, ce să facem?» ⁸⁰.

Se cuvine ca acelor care întreabă pentru a-și purta de grijă să li se răspundă, luîndu-se în considerare (faptul de a se interesa).

Luca : «Și iată, un învățător de lege s-a ridicat, ispitindu-L și zicînd : Învățătorule, ce să fac ca să moștenesc viața de veci? Iar El i-a zis : Ce este scris în Lege? Cum citești? Iar el, răspunzînd, a zis : Să iubescți pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău, ca pe tine însuți. Iar El i-a zis : Drept ai răspuns, fă aceasta și vei fi viu» ⁸¹. *Către Coloseni* : «Vorbirea voastră să fie totdeauna plăcută, cu sare dreasă, ca să știți cum să răspundeți fiecăruia» ⁸².

Este mai grea judecata celor care înțeleg și nu fac ; dar nici păcătuirca din neștiință nu este fără primejdie.

Luca : «Iar sluga aceea care a știut voia stăpînului și nu a pregătit nimic și nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult. Și cea care n-a știut, dar a făcut lucruri vrednice de bătaie, va fi bătută puțin» ⁸³.

74. *Ioan* 13, 27—28.

75. *Fapte*, 1, 6—7.

76. *Matei* 13, 36.

77. *Matei* 19, 16.

78. *Luca* 3, 7.

79. *Luca* 3, 10.

80. *Fapte* 2, 37.

81. *Luca* 10, 25—28.

82. *Col.* 4, 6.

83. *Luca* 12, 47—48.

Regula 10

Sfârșitul păcatului este moartea.

Ioan : «Cel care nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci minia lui Dumnezeu rămîne peste el»⁸⁴. *Către Romani* : «Căci atunci cînd erați robi ai păcatului, erați liberi față de dreptate. Deci ce roadă aveți atunci ? Roade de care acum vă este rușine, pentru că sfârșitul acestora este moartea»⁸⁵. Și după puțin : «Pentru că plata păcatului este moartea»⁸⁶ ; «Și holdul morții este păcatul»⁸⁷.

Sfârșitul poruncii lui Dumnezeu este viața veșnică.

Ioan : «Adevărat, adevărat zic vouă : Dacă cineva va păzi cuvîntul Meu, nu va vedea moartea niciodată»⁸⁸ ; «Ci Tatăl Care M-a trimis, Acesta Mi-a poruncit ce să spun și ce să vorbesc ; și știu că porunca Lui este viața veșnică»⁸⁹. *Către Romani* : «Dar acum izbăviți fiind de păcate și robi făcîndu-vă lui Dumnezeu, aveți roada voastră spre sfințire, iar sfârșitul, viața veșnică»⁹⁰.

Regula 11

Nu se cuvine să disprețuim judecata lui Dumnezeu, ci să ne temem chiar dacă răsplata n-ar urma imediat.

Matei : «Ci temeți-vă mai curînd de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena»⁹¹. «Iar de va zice sluga aceea în inima sa : Stăpînul meu întirzie să vină, și va începe să bată pe slugi și pe slujnice și să mînințe și să bea și să se îmbete ; veni-va stăpînul slugii aceleia în ziua în care ea nu gîndește și în ceasul în care ea nu știe și o va tăia în două, iar partea ei va pune-o cu cei necredincioși»⁹². *Ioan* : «Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău»⁹³. *Fapte* : «Deci luați aminte să nu vină peste voi ceea ce s-a zis în proroci : «Vedeți, îngîmfaților, mirați-vă și pieriți, că Eu lucrez un lucru pe care nu-l veți crede, dacă vă va spune cineva»⁹⁴. *Către*

84. *Ioan* 3, 36.

85. *Rom.* 6, 20—21.

86. *Rom.* 6, 23.

87. *I Cor.* 15, 56.

88. *Ioan* 8, 51.

89. *Ioan* 12, 49—50.

90. *Rom.* 6, 22.

91. *Matei* 10, 28.

92. *Luca* 12, 45—46.

93. *Ioan* 5, 14.

94. *Fapte* 13, 40—41.

Efesenii : «Nimeni să nu vă amăgească cu cuvinte deșarte, căci pentru acestea vine mînia lui Dumnezeu peste fiii neascultării» ⁹⁵.

Cel care s-a corijat de primele greșeli și a fost socotit vrednic de iertare, dacă va păcătui din nou, își pregătește o judecată a mîniei mai rea decît cea anterioară.

Ioan : «Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău» ⁹⁶.

Din judecata mîniei lui Dumnezeu împotriva unora care au căzut în greșeli, ceilalți, temîndu-se, trebuie să se înțeleptească.

Luca : «Și au sosit în acel timp unii care-I vesteau despre galileenii al căror sînge Pilat l-a amestecat cu jertifele lor. Și El, răspunzînd, le-a zis : Credeți oare că acești galileeni au fost mai păcătoși decît toți ceilalți galileeni, că au pățimit acestea ? Vă spun : nu ! Ci dacă nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel. Sau acei optsprezece inși peste care s-a surpat turnul în Siloam și i-a ucis, gîndiți oare că ei au fost mai păcătoși decît toți oamenii care locuiesc în Ierusalim ? Nu, zic vouă ; dar, de nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel» ⁹⁷. *Fapte* : «Iar Anania, auzind aceste cuvinte a căzut și a murit. Și frică mare i-a cuprins pe toți care au auzit acestea» ⁹⁸. *Către Corinteni I* : «Nici să nu cîrțiți precum au cîrțit unii din ei și au pierit prin pierzătorul. Și toate acestea li s-au întimplat acelora, ca pilde, și au fost scrise spre povățuirea noastră, la care au ajuns sfîrșiturile veacurilor» ⁹⁹.

Și dintre cei care fac fapte ale carității cineva este dat spre pedepsire pentru lipsa de pietate a înaintașilor.

Către Romani : «Și precum n-au încercat să păstreze pe Dumnezeu în cugetul lor, așa și Dumnezeu i-a lăsat la mîntuirea lor fără judecată, să facă cele ce nu se cuvîne» ¹⁰⁰. *Către Tesaloniceni II* : «Fiindcă n-au primit iubirea adevărului, ca să se mîntuiască, pentru aceea Dumnezeu le trimite lucrarea amăgirii, ca să dea ei crezămînt minciunii» ¹⁰¹.

Nu mulțimea păcătoșilor împlînzește pe Dumnezeu, ci cel bineplăcut Lui, chiar dacă ar fi bărbat, chiar dacă ar fi femeie.

Luca : «Adevărat vă spun vouă, că multe văduve erau în zilele lui Ilie, în Israel, cînd s-a închis cerul trei ani și șase luni, încît a fost foamete mare în toată țara. Și la nici una dintre ele n-a fost trimis Ilie,

95. *Efes.* 5, 6.

96. *Ioan* 5, 14.

97. *Luca* 13, 1—5.

98. *Fapte* 5, 5.

99. *I Cor.* 10, 10—11.

100. *Rom.* 1, 28

101. *II Tes.* 2, 10—11.

decît numai la Sarepta Sidonului, la o femeie văduvă»¹⁰². *Către Corintheni I*: «Căci nu voiesc, fraților, ca voi să nu știți că părinții noștri au fost toți sub nor, și că toți au trecut prin mare. Și toți, prin Moise, s-au botezat în nor și în mare. Și toți au mîncat aceeași mîncare duhovnicească. Și toți aceeași băutură duhovnicească au băut, pentru că beau din piatra duhovnicească ce avea să vină. Iar piatra era Hristos. Dar cu cei mai mulți dintre ei nu a binevoit Dumnezeu, căci au căzut în pustiu»¹⁰³.

Regula 12

Orice contradicție, chiar dacă s-ar face din prietenie și dispoziție pioasă, înstrăinează pe cel care contrazice pe Domnul; și orice cuvînt al Domnului trebuie să fie primit cu toată înțelegerea.

Matei: «De atunci a început Iisus a spune ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătimească mult de la bătrîni și de la arhierii și de la cărturari și să fie ucis și a treia zi să învieze. Și Petru, luîndu-L la o parte, a început să-L dojenească, zicîndu-I: Milostiv fii Ție, Doamne! Să nu-Ți fie Ție aceasta! Iar El, întorcîndu-Se, a zis lui Petru: Mergi înapoia Mea, satano! Sminteală îmi ești, că nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor»¹⁰⁴.

Ioan: «Și a început să spele picioarele ucenicilor și să le șteargă cu ștergarul cu care era încins. A venit deci la Simon Petru. Acesta I-a zis: Doamne, oare Tu să-mi speli mie picioarele? A răspuns Iisus și i-a zis: Ceea ce fac Eu, tu nu știi acum, dar vei înțelege după aceasta. Petru I-a zis: Nu-mi vei spăla niciodată picioarele. Iisus i-a răspuns: Dacă nu te voi spăla, nu ai parte împreună cu Mine»¹⁰⁵.

Nu se cuvîne să se urmeze datina oamenilor, cînd s-ar călca porunca lui Dumnezeu.

Marcu: «Și L-au întrebat fariseii și cărturarii: Pentru ce nu umblă ucenicii Tăi după datina bătrînilor, și mănîncă pîinea cu mîinile nespălate? Iar El le-a zis: Bine a proorocit Isaia despre voi, fățarnicilor, precum este scris: Acest popor Mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine. Dar în zadar Mă cinstește învățînd învățături care sînt porunci omenești. Căci lăsînd porunca lui Dumnezeu, țineți datina oamenilor»¹⁰⁶; (și următoarele).

102. *Luca* 4, 25—26.

103. *I Cor.* 10, 1—5.

104. *Matei* 16, 21—23.

105. *Ioan* 13, 5—8.

106. *Marcu* 7, 5—8.

Se cuvine să păzim, fără omitere, toate câte au fost încredințate de Domnul prin Evanghelie și prin Apostoli.

Matei : «Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfintului Duh, învățîndu-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă»¹⁰⁷. *Luca* : «Și erau amîndoi drepți înaintea lui Dumnezeu, umblind fără prihană în toate poruncile și rînduielele Domnului»¹⁰⁸. «Cel care vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, și cel care se leapădă de voi, se leapădă de Mine»¹⁰⁹. *Către Tesaloniceni II* : «De aceea, deci, fraților, stați neclintiți și țineți predaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvînt, fie prin epistola noastră»¹¹⁰.

Să nu dăm precădere voinței noastre în raport cu voința lui Dumnezeu, ci în orice lucru să căutăm și să facem voia lui Dumnezeu.

Ioan : «Pentru că nu caut voia Mea, ci voia Celui Care M-a trimis»¹¹¹. *Luca* : «și, ingenunchind, Se ruga zicînd : Părinte, de voiești, trecă de la Mine acest pahar ; dar nu voia Mea, ci voia Ta să se împlinească»¹¹². *Către Efeseni* : «Între care și noi toți am petrecut odinioară, după poftele trupului nostru, făcînd voile trupului și ale simțurilor și din fire eram fiii mîniei ca și ceilalți»¹¹³.

Regula 13

Se cuvine să fim totdeauna sobri și să fim gata pentru studierea faptelor lui Dumnezeu, cunoscînd primejdia amînării.

Luca : «Să vă fie mijloacele încinse și făcliile aprinse. Și voi fiți asemenea oamenilor care așteaptă pe stăpinul lor, cînd se va întoarce de la nuntă, ca, venind și bătînd, îndată să-i deschideți. Fericite sînt slugile acelea pe care, venind, stăpinul lor le va afla veghind. Adevărat zic vouă, că se va încinge și le va pune la masă și, venind lîngă ele, le va sluji. Și de va veni la straja a doua sau la a treia și le va găsi așa, fericite sînt acelea. Iar aceasta să știți că : de ar ști stăpinul casei în care ceas vine furul, ar veghea și n-ar lăsa să i se spargă casa. Deci, și voi fiți gata, că în ceasul în care nu gîndiți vine Fiul Omului»¹¹⁴, și celelalte, la care adaugă : «Iar de va zice sluga aceea în inima sa : Stăpinul meu întîrzie să vină și va începe să bată pe slugi și pe slujnice și

107. *Matei* 28, 19—20.

108. *Luca* 1, 6.

109. *Luca* 10, 16.

110. *II Tes.* 2, 15.

111. *Ioan* 5, 30.

112. *Luca* 22, 42.

113. *Efes.* 2, 3.

114. *Luca* 12, 35—40.

să mănînce și să bea și să se îmbete, veni-va stăpînul slugii aceleia în ziua în care ea nu gîndește și în ceasul în care ea nu știe, și o va tăia în două, iar partea ei o va pune cu cei necredincioși» ¹¹⁵. *Către Tesaloniceni I*: «Iar despre ani și despre vremuri, fraților, nu aveți nevoie să vă scriem. Căci singuri știți bine că ziua Domnului vine așa, ca un fur noaptea» ¹¹⁶. Și după puține: «Atunci cînd vor zice: Pace și liniște, atunci, fără de veste, va veni peste ei pieirea, ca și durerile peste cea însărcinată, și scăpare nu vor avea. Voi, însă, fraților, nu sînteți în întuneric, ca să vă apuce ziua aceea ca un fur. Căci voi toți sînteți fii ai luminii și fii ai zilei; nu sîntem ai nopții, nici ai întunericului. De aceea să nu dormim ca și ceilalți, ci ¹¹⁷ să priveghem și să fim treji» ¹¹⁸.

Se cuvine ca totdeauna să fim gata grăbindu-ne spre împlinirea celor bineplăcute lui Dumnezeu.

Matei: «Cine va fi între voi omul care va avea o oaie și, de va cădea ea sîmbătă în groapă, nu o va apuca și o va scoate? Cu cît se deosebește omul de oaie! De aceea, se cade a face binele sîmbăta» ¹¹⁹. *Ioan*: «Mie Mi se cade să fac, pînă este ziuă, lucrurile Celui Care M-a trimis pe Mine» ¹²⁰. *Către Filipeni*: «Drept aceea, iubiții mei, precum m-ați ascultat întotdeauna, nu numai cînd eram de față, ci cu mult mai virtos acum cînd sînt departe, lucrați cu frică și cu cutremur la mîntuirea voastră» ¹²¹.

Regula 14

Nu se cuvine să amestecăm pe cele ce nu se potrivesc, ci să cunoaștem timpul potrivit pentru fiecare din cele spuse.

Matei: «Atunci au venit la El ucenicii lui Ioan, zicînd: «Pentru ce noi și fariseii postim mult, iar ucenicii Tăi nu postesc?». Și Iisus le-a zis: «Pot, oare, fiii nunții să fie triști cîtă vreme mirele este cu ei? Dar vor veni zile cînd mirele va fi luat de la ei și atunci vor posti» ¹²². «Nimeni nu pune petec de postav nou la haină veche, căci umplutura trage din haină și se face o ruptură și mai rea. Nici nu se pune vin nou în burduful vechi; altminterea burdufurile crapă, vinurile se varsă și burdufurile se strică; ci se pune vin nou în burdufuri noi și amîndouă

115. Luca 12, 45—46.

116. Efes. 2, 3.

117. I Tes. 5, 3—6.

118. I Tes. 5, 6.

119. Matei 12, 11—12.

120. Ioan 9, 4.

121. Filip. 2, 12.

122. Matei 9, 14—15.

se păstrează împreună»¹²³. *Către Galateni*: «Deci, fraților, nu sîntem copii ai roabei, ci ai celei libere». «Așadar, stați tari în libertatea cu care Hristos ne-a făcut liberi și nu vă prindeți iarăși în jugul robiei»¹²⁴.

Regula 15

Nu se cuvine ca să nădăjduiască cineva spre faptele altora și să neglijeze pe cele care-l privesc pe el.

Matei: «Faceți, deci, roade vrednice de pocăință. Și să nu credeți că puteți zice în voi înșivă: Părinte avem pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam. Căci, iată, securea stă la rădăcina pomilor și tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc»¹²⁵.

Regula 16

Nu folosesc nimic cci care viețuiesc împreună cu cei bineplăcuți lui Dumnezeu și nu-și îndeplinesc cu înțelepciune cele ce îi privesc pe ei, chiar dacă în aparență ar salva asemănarea cu aceștia.

Matei: «Atunci împărăția cerurilor se va asemăna cu zece fecioare, care, luînd candelile lor, au ieșit în întîmpinarea mirelui. Și cinci dintre ele erau bune și cinci înțelepte. Căci cele bune, luînd candelile, n-au luat cu ele untdelemn. Iar cele înțelepte au luat untdelemn în vase, odată cu candelile lor»¹²⁶; la care a adăugat, după puțin cu privire la cele neînțelepte: «Iar mai pe urmă au sosit și celelalte fecioare, zicînd: «Doamne, Doamne, deschide nouă. Iar El, răspunzînd, a zis: «Adevărat zic vouă: Nu vă cunosc pe voi»¹²⁷. *Luca*: «Zic vouă: În noaptea aceea de vor fi doi într-un pat, unul va fi luat, iar celălalt va fi lăsat. Din două care vor măcina împreună, una va fi luată și una lăsată. Din doi care vor fi în ogor, unul se va lua, și altul se va lăsa. Și, răspunzînd, ucenicii i-au zis: Unde, Doamne? Iar El le-a zis: Unde va fi stîrvul, acolo se vor aduna și vulturii»¹²⁸.

Regula 17

Se cuvine ca din cele arătate nouă despre calitățile Scripturii, cunoscînd care (ce fel) este timpul prezent, să ne înfățișăm acestea pentru noi, ca și cum am uita de acesta (timpul prezent).

123. *Matei* 9, 16—17.

124. *Gal.* 4, 31; 5, 1.

125. *Matei* 3, 8—10.

126. *Matei* 25, 1—4.

127. *Matei* 25, 11—12.

128. *Luca* 17, 34—37.

Matei : «Iar de la smochin învățați pildă : Când mlădița lui se face fragedă, cunoașteți că vara este aproape. Asemenea și voi, când veți vedea toate acestea, să știți că este aproape, lângă uși»¹²⁹. *Luca* : «Când vedeți un nor ridicându-se dinspre apus, îndată ziceți că vine ploaie mare, și așa este. Iar când vedeți vântul suflând de la miază-zi, ziceți că va fi arșiță, și așa este ; fățarnicilor, fața pământului și a cerului știți să o cercetați, dar vremea aceasta cum de nu o cercetați ?»¹³⁰. *Către Corinteni I* : «Vremea s-a scurtat de acum, așa încît și cei care au femei, să fie ca și cum nu ar avea. Și cei care plîng, să fie ca și cum n-ar plînge ; și cei care se bucură, ca și cum nu s-ar bucura ; și cei care cumpără, ca și cum n-ar stăpîni ; și cei care se folosesc de lumea aceasta, ca și cum nu s-ar folosi deplin de ea. Căci fața acestei lumi trece»¹³¹.

Regula 18

Se cuvine să împlinim poruncile lui Dumnezeu așa cum le-a poruncit Domnul. Căci cel care bolborosește despre modul lucrării, chiar dacă ar socoti că împlinește porunca, nu este bine primit la Dumnezeu.

Luca : «Zis-a și celui care Îl chemase : «Cînd faci prînz sau cină, nu chema pe prietenii tăi sau pe frații tăi, nici pe rudele tale, nici pe vecinii bogăți, ca nu cumva să te cheme și ei, la rîndul lor pe tine, și să-ți fie ca răsplată. Ci, cînd faci un ospăț, cheamă pe săraci, pe neputincioși, pe schiopi, pe orbi. Și fericit vei fi că nu pot să-ți întoarcă. Căci ți se va întoarce la învierea dreptilor»¹³². *Ioan* : «Așadar, Eu, acestea vorbesc, precum Mi-a spus Tatăl, astfel vorbesc»¹³³. *Către Timotei II* : «Iar cînd se luptă cineva (la jocuri), nu se încununează dacă nu s-a luptat după legile jocului»¹³⁴.

Nu se cuvine ca porunca lui Dumnezeu să fie împlinită pentru a plăcea oamenilor sau pentru vreo altă patimă, ci, sub toate raporturile, scopul să fie de a plăcea lui Dumnezeu, și să fie preamărit Dumnezeu.

Matei : «Luați aminte cu faptele milosteniei voastre, să nu le faceți înaintea oamenilor ca să fiți văzuți de ei ; altfel nu veți avea plată de la Tatăl vostru Cel din ceruri. Deci, cînd faci milostenie, nu trîmbița înaintea ta, cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni ; adevărat grăiesc vouă : își iau răsplata lor»¹³⁵, și celelalte.

129. *Matei* 24, 32—33.

130. *Luca* 12, 54—56.

131. *I Cor.* 7, 29—31.

132. *Luca* 14, 12—14.

133. *Ioan* 8, 28.

134. *II Tim.* 2, 5.

135. *Matei* 6, 1—2.

Către Corinteni I : «De aceea, ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți» ¹³⁶. *Către Tesaloniceni I* : «Ci după cum am fost socotiți vrednici de Dumnezeu, ca să ni se încredințeze Evanghelia, așa vorbim, nu căutăm să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu, Care ne încearcă inimile. Căci niciodată nu ne-am arătat cu cuvinte de lingușire, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie ; Dumnezeu este martor. Nici n-am căutat mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții» ¹³⁷.

Se cuvine ca poruncile Domnului să le împlinim cu conștiință și bună dispoziție față de Dumnezeu și față de oameni. Căci cel care nu face astfel se condamnă.

Matei : «Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici ! Că voi curățiți partea din afară a paharului și a blidului, iar înăuntru sint pline de răpire și de nedreptate. Fariseu orb ! Curăță întâi partea dinăuntru a paharului și blidului, ca să fie curată și cea din afară» ¹³⁸. *Către Romani* : «Dacă miluiește, să miluiască cu voie bună» ¹³⁹. *Către Timotei I* : «Iar ținta poruncii (Domnului) este dragostea din inimă curată și din cuget curat» ¹⁴⁰. «Avînd credință și cuget bun, pe care unii lepădîndu-l, au căzut din credință» ¹⁴¹.

După recunoștința pentru cele mai mici se face judecata răsplătirii pentru cele mai mari.

Matei : «Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune ; intră întru bucuria Domnului tău» ¹⁴². Și după puțin : «Căci tot celui care are i se va da, și-i va prisosi, iar de la cel care nu are și ceea ce i se pare că are i se va lua» ¹⁴³. *Luca* : «Deci dacă n-ați fost credincioși în bogăția cea nedreaptă, cine vă va încredința pe cea cinstită ? Și dacă în ceea ce este străin nu ați fost credincioși, cine vă va da ce este al vostru ?» ¹⁴⁴.

Se cuvine ca poruncile Domnului să le împlinim cu plăcere nesaturată, îndemnîndu-ne totdeauna către mai mult.

Matei : «Fericți cei ce flămînzesc și însetează de dreptate» ¹⁴⁵. *Către Filipeni* : «Fraților, eu încă nu socotesc să o fi cucerit. Dar una

136. *I Cor.* 10, 31.

137. *I Tes.* 2, 4—6.

138. *Matei* 23, 25—26.

139. *Rom.* 12, 8.

140. *I Tim.* 1, 5.

141. *I Tim.* 1, 19.

142. *Matei* 25, 23.

143. *Matei* 25, 29.

144. *Luca* 16, 11—12.

145. *Matei* 5, 6.

fac : uitînd cele ce sînt în urma mea și tinzînd la cele dinainte, alerg la țintă, la răsplata dumnezeieștii chemări de sus, întru Hristos Iisus» ¹⁴⁶.

Se cuvine ca poruncile Domnului astfel să fie împlinite, încît totul în ce-l privește pe cel care a împlinit să lumineze pe toți și să preamărească pe Dumnezeu.

Matei : «Voi sînteți lumina lumii ; nu poate cetatea să se ascundă cînd stă deasupra muntelui. Nici nu aprind făclie și o pun sub obroc, ci în sfeșnic, și luminează tuturor celor din casă. Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri» ¹⁴⁷. *Luca* : «Nimeni, aprinzînd făclia n-o ascunde sub vas, sau n-o pune sub pat, ci o așază în sfeșnic, pentru ca aceia care intră să vadă lumina» ¹⁴⁸. *Către Filipeni* : «Ca să fiți curați și fără poticnire în ziua lui Hristos ; plini de roadele dreptății, care sînt prin Iisus Hristos, spre slava și lauda lui Dumnezeu» ¹⁴⁹.

Regula 19

Nu trebuie să punem piedică celui care face voia lui Dumnezeu, fie după porunca lui Dumnezeu, fie după cuvîntul celui care urmează poruncii ; și nici să nu tolerăm celor care împiedică pe cel care face, chiar dacă ar fi cunoscuți, ci să fie dați judecății.

Matei : «Atunci a venit Iisus din Galileea, la Iordan, către Ioan, ca să Se boteze de către el. Ioan însă Îl oprea, zicînd : Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine ? Și răspunzînd, Iisus, a zis către el : «Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea. Atunci L-a lăsat» ¹⁵⁰. «De atunci a început Iisus a spune ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătimească multe de la bătrîni și de la arhieriei și de la cărturari și să fie ucis și a treia zi să învieze». «Și Petru luîndu-L la o parte, a început să-L dojenească, zicîndu-I : «Milostiv, fii Ție, Doamne ; să nu-ți fie Ție aceasta ! Iar El, întorcîndu-Se, a zis lui Petru : «Mergi înapoia Mea, satano ; sminteală Țmi ești, că nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor» ¹⁵¹. *Marcu* : «Și aduceau la El copii, ca să Se atingă de ei, dar ucenicii certau pe cei care îi aduceau. Iar Iisus, văzînd, S-a miniat și le-a zis : Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți ; căci a unora ca aceștia este împă-

146. *Filip.* 3, 13—14.

147. *Matei* 5, 14—16.

148. *Luca* 8, 16

149. *Filip.* 1, 10—11.

150. *Matei* 3, 13—15.

151. *Matei* 16, 21—23.

răția lui Dumnezeu»¹⁵². *Fapte* : «Și rămânind noi acolo mai multe zile a coborât din Iudeea un prooroc cu numele de Agav. Și venind la noi, a luat briul lui Pavel, și-a legat picioarele și mâinile și a zis : Acestea zice Duhul Sfânt : Pe bărbatul al căruia este acest briu, așa îl vor lega iudeii la Ierusalim și-l vor da în mâinile păgînilor. Și cînd am auzit acestea, îl rugam și noi și localnicii să nu se suie la Ierusalim. Atunci a răspuns Pavel : «Ce faceți de plîngeți și-mi sfișiați inima ! Căci eu sint gata nu numai să fiu legat, ci să și mor în Ierusalim, pentru numele Domnului Iisus. Și, neînduplecîndu-se el, ne-am liniștit zicînd : «Facă-se voia Domnului»¹⁵³. *Către Tesaloniceni I* : «Care și pe Domnul Iisus L-au omorît și pe prooroci și pe noi ne-au prigonit și sint neplăcuți lui Dumnezeu și tuturor oamenilor sint potrivnici. Fiindcă ne opresc să propovăduim păgînilor ca să se mintuiască, spre a-și împlini ei pururea păcatele lor. Iar pînă la urmă mînia lui Dumnezeu a ajuns asupra lor»¹⁵⁴.

Pe cel care îndeplinește porunca lui Dumnezeu nu din dispoziție sănătoasă, dar după aparență salvează exactitatea învățaturii Domnului, nu trebuie să-l împiedicăm în măsura în care, în realitate, nu păgubește pe nimeni, ba cîteodată chiar și folosesc unii de la el ; dar, să-l sfătuiam să aibă bună dispoziție pentru fapt.

Matei : «Deci, cînd faci milostenie nu trîmbița înaintea ta, cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni ; adevărat grăiesc vouă : își iau răsplata lor. Tu însă, cînd faci milostenie, să nu știe stînga ta ce face dreapta ta. Ca milostenia ta să fie într-ascuns și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti la arătare»¹⁵⁵. Și despre rugăciune și postire la fel. *Marcu* : «Și i-a zis Ioan : Învățătorule, am văzut pe cineva scoțînd demoni în numele Tău, care nu vine după noi, și l-am oprit, pentru că nu vine după noi. Iar Iisus a zis : Nu-l opriți, căci nu este nimeni care să facă minuni în numele Meu și să poată degrab să Mă vorbească de rău. Căci cine nu este împotriva noastră este pentru noi»¹⁵⁶. *Către Filipeni* : «Unii, e drept, vestesc pe Hristos din pizmă și din duh de ceartă, alții însă din bunăvoință. Unii o fac din iubire (*către mine*), știind că stau aici pentru apărarea Evangheliei. Ceilalți, însă, din zavistie, vestesc pe Hristos, nu cu gînduri curate, ci socotind să-mi sporească suferința în lanțurile mele. Dar ce este ? Nimic altceva decît că, în tot chipul, fie din fățarie, fie în adevăr, Hristos se propovăduiește și întru aceasta mă bucur. Și mereu mă voi bucura»¹⁵⁷.

152. *Marcu* 10, 13—14.

153. *Fapte* 21, 10—14.

154. *I Tes.* 2, 15—16.

155. *Matei* 6, 2—4.

156. *Marcu* 9, 38—40.

157. *Filip.* 1, 15—18.

Regula 20

Se cuvine ca aceia care cred în Domnul să se boteze în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Matei : «Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh» ¹⁵⁸. *Ioan* : «Adevărat, adevărat zic ție : De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vadă împărăția lui Dumnezeu» ¹⁵⁹ ; și iarăși : «Adevărat, adevărat zic ție, de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu» ¹⁶⁰.

Care este rațiunea și puterea botezului ? Aceea de a curăța pe cel botezat (de ceea ce a greșit) cu gîndul și cu cuvîntul și cu fapta, și de a-l face pe acela, după puterea ce i s-a dat, care este cea din care a fost născut.

Ioan : «Ce este născut din trup, trup este și ce este născut din Duh, Duh este. Nu te mira că ți-am zis : trebuie să vă nașteți de sus. Vîntul suflă unde voiește și tu auzi glasul lui, dar nu știi de unde vine, nici încotro se duce. Astfel este cu oricine este născut din Duhul» ¹⁶¹. *Către Romani* : «Socotiți-vă că sînteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu în Iisus Hristos» ¹⁶². «Au nu știți că toți cîți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat ? Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin Botez, pentru ca precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții ; căci dacă am crescut împreună cu El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și ai învierii Lui. Cunoscînd aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răsîgnit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului. Căci cel care a murit este liberat de păcat. Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom și viețui împreună cu El, știind că Hristos, înviat din morți, nu mai moare. Moartea nu mai are stăpînire asupra Lui. Căci ce a murit, a murit păcatului odată pentru totdeauna ; iar ce trăiește, trăiește lui Dumnezeu. Așa și voi, socotiți-vă că sînteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu, în Hristos Iisus» ¹⁶³. A muri astfel în El face de neclintit tot trupul către păcat, așa cum se mortifică prepuțul prin tăierea împrejur. *Către Coloseni* : «Tot în El ați fost tăiați împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mină, prin dezbrăcarea de trupul păcatelor cărnii, întru tăierea împrejur a lui

¹⁵⁸. *Matei* 28, 19.

¹⁵⁹. *Ioan* 3, 3.

¹⁶⁰. *Ioan* 3, 5.

¹⁶¹. *Ioan* 3, 6—8.

¹⁶². *Rom.* 6, 3—11.

¹⁶³. *Rom.* 6, 3—11.

Hristos. Îngropați fiind împreună cu El prin botez, cu El ați și înviat, prin credința în puterea lui Dumnezeu, Cel Care l-a înviat pe El din morți»¹⁶⁴. Să cultivăm pe Hristos în cei botezați și să facem pe toți un singur trup în Hristos, Care este cap. *Către Galateni*: «Căci cîți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin, nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sînteți în Hristos Iisus»¹⁶⁵. *Către Coloseni*: «Fiindcă v-ați dezbrăcat de omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui, și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește spre deplină cunoștință, după chipul Celui Care l-a zidit, unde nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și întru toți Hristos»¹⁶⁶.

Regula 21

Împărtășirea cu trupul și sîngele lui Hristos este necesară și pentru viața veacului acesta.

Ioan: «Adevărat, adevărat zic vouă: dacă nu veți minca trupul Fiului Omului și nu veți bea sîngele Lui, nu veți avea viață în voi»¹⁶⁷ ș.c.l.

Nimic nu folosește cel fără înțelegerea cuvîntului după care s-a dat împărtășirea cu trupul și sîngele lui Hristos, venind la împărtășire, iar cel care se împărtășește cu nevrednicie se condamnă.

Ioan: «Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți minca trupul Fiului Omului și nu veți bea sîngele Lui, nu veți avea viață în voi»¹⁶⁸. Și după puțin: «Iar Iisus, știind în Sine că ucenicii Lui cîrtesc împotriva Lui, le-a zis: Aceasta vă smintește? Dar dacă veți vedea pe Fiul Omului, suindu-Se acolo unde era mai înainte?»¹⁶⁹. Duhul este cel care dă viață, trupul nu folosește la nimic. Cuvintele pe care vi le-am spus Eu sînt duh și sînt viață»¹⁷⁰. *Către Corinteni I*: «Astfel, oricine va minca pîinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat față de trupul și sîngele Domnului. Să se cerceteze mai întii omul pe sine și așa să mănînce din pîine și să bea din pahar. Căci cel care mănîncă și bea cu nevrednicie, osîndă își mănîncă și bea, nesocotind trupul Domnului»¹⁷¹.

164. Col. 2, 11—12.

165. Gal. 3, 27—28.

166. Col. 3, 9—11.

167. Ioan 6, 53—54.

168. Ioan 6, 53.

169. Ioan 6, 61—62.

170. Ioan 6, 63.

171. I Cor. 11, 27—29.

Cu ce motivare (rațiune) se cuvine să mîncăm trupul și să bem sîngele Domnului în amintirea ascultării lui Hristos pînă la moarte, pentru ca acei ce viază să nu mai vieze loruși, ci Aceluia Care pentru noi a murit și a înviat ¹⁷².

Luca : «Și luînd pîinea, mulțumind, a frînt și le-a dat, zicînd : Acesta este trupul Meu, care se dă pentru voi ; aceasta să faceți spre pomenirea Mea. Asemenea și paharul, după ce au cinat, zicînd : Acest pahar este Legea cea nouă, întru sîngele Meu, care se varsă pentru voi» ¹⁷³. *Către Corinteni I* : «Asemenea și paharul după cină, zicînd : Acest pahar este Legea cea nouă întru sîngele Meu. Aceasta să faceți ori de cîte ori veți bea spre pomenirea Mea. Căci de cîte ori veți mîncă această pîine și veți bea acest pahar, moartea Domnului vestiți pînă cînd va veni» ¹⁷⁴. *Către Corinteni II* : «Căci dragostea lui Hristos ne stăpînește pe noi care socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, au murit deci toți. Și a murit pentru toți, ca aceia care viază să nu mai vieze loruși, ci Aceluia Care, pentru ei, a murit și a înviat» ¹⁷⁵. *Către Corinteni I* : «Pîinea pe care o frîngem nu este oare împărtășirea cu trupul lui Hristos ? Ca o pîine, un trup sîntem cei mulți ; căci toți ne împărtășim dintr-o pîine» ¹⁷⁶.

Se cuvine ca, împărtășindu-ne cu cele sfinte, să lăudăm pe Domnul.

Matei : «Iar pe cînd mîncau ei, Iisus, luînd pîine și binecuvîntînd a frînt și a dat ucenicilor» ¹⁷⁷ ș.c.l., la care a adăugat : «Și după ce au cîntat laude au ieșit la Muntele Măslinilor» ¹⁷⁸.

Regula 22

Lucrarea păcatului înstrăinează de Domnul și atașează diavolului.

Ioan : «Adevărat, adevărat zic vouă : oricine săvîrșește păcatul este rob păcatului» ¹⁷⁹. «Voi sînteți din tatăl vostru diavolul și vreți să faceți poftele tatălui vostru» ¹⁸⁰. *Către Romani* : «Căci atunci cînd erați robi ai păcatului, erați liberi față de dreptate» ¹⁸¹.

Legătura apropiată față de Dumnezeu nu se cunoaște în rudenia după trup, ci în străduința de a împlini voile lui Dumnezeu.

¹⁷². *II Cor.* 5, 15.

¹⁷³. *Luca* 22, 19—20.

¹⁷⁴. *I Cor.* 11, 25—26.

¹⁷⁵. *II Cor.* 5, 14—15.

¹⁷⁶. *I Cor.* 10, 16—17.

¹⁷⁷. *Matei* 26, 26.

¹⁷⁸. *Matei* 26, 30.

¹⁷⁹. *Ioan* 8, 34.

¹⁸⁰. *Ioan* 8, 44.

¹⁸¹. *Rom.* 6, 20.

Ioan : «Cel care este de la Dumnezeu ascultă cuvîntul lui Dumnezeu» ¹⁸². *Luca* : «Și I s-a vestit : Mama Ta și frații Tăi stau afară, voind să Te vadă. Iar El, răspunzînd, a zis către ei : Mama Mea și frații Mei sînt aceia care ascultă cuvîntul lui Dumnezeu și-l îndeplinesc» ¹⁸³. *Ioan* : «Voi sînteți prietenii Mei, dacă faceți ceea ce vă poruncesc» ¹⁸⁴. *Către Romani* : «Căci cîți sînt mînați de Duhul lui Dumnezeu, sînt fii ai lui Dumnezeu» ¹⁸⁵.

Regula 23

Cel care fără să vrea este tîrît de păcat trebuie să se cunoască pe sine, ca fiind stăpînit de alt păcat existent în el mai dinainte, căruia slujindu-i de bună voie este dus, așadar, de acesta și spre cele pe care nu le vrea.

Către Romani : «Căci știm că legea este duhovnicească ; dar eu sînt trupesc, vînduț, sub păcat. Pentru că ceea ce fac nu știu ; căci nu săvîrșesc ceea ce voiesc, ci ceea ce urăsc. Iar dacă fac ceea ce nu voiesc, recunosc că legea este bună. Dar acum nu eu fac acestea, ci păcatul care locuiește în mine. Fiindcă știu că nu locuiește în mine, adică în trupul meu, ce este bun. Căci a voi se află în mine, dar a face binele nu aflu ; căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvîrșesc. Iar dacă fac ceea ce nu voiesc eu, nu eu fac aceasta, ci păcatul care locuiește în mine» ¹⁸⁶.

Regula 24

Nu trebuie să mințim, ci să spunem adevărul pentru orice.

Matei : «Ci cuvîntul vostru să fie : ceea ce este da, da ; și ceea ce este nu, nu ; iar ce este mai mult decît acestea, de la cel rău este» ¹⁸⁷. *Către Efeseni* : «Pentru aceea, lepădînd minciuna, grăiți adevărul, fiecare cu aproapele său» ¹⁸⁸. *Către Coloseni* : «Nu vă mințiți unul pe altul» ¹⁸⁹.

182. *Ioan* 8, 47.

183. *Luca* 8, 20—21.

184. *Ioan* 15, 14.

185. *Rom.* 8, 14.

186. *Rom.* 7, 14—20.

187. *Matei* 5, 37.

188. *Efes.* 4, 25.

189. *Col.* 3, 9.

Regula 25

Nu trebuie să facem întrebări păgubitoare sau certărețe.

Către Timotei II : «Amintește-le acestea și îndeamnă stăruitor înaintea lui Dumnezeu să nu se certe pe cuvinte, ceea ce la nimic nu folosește, decât la surparea ascultătorilor»¹⁹⁰. Și după puțin : «Iar de întrebările nebunești și prostești ferește-te, știind că dau prilej de ceartă»¹⁹¹.

Nu trebuie să lăsăm să ne scape din gură cuvânt deșert și din care nu (rezultă) nici un folos. Căci a vorbi ce nu este spre zidirea credinței, sau a nu face însuși binele, este a întrista Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu.

Matei : «Vă spun că pentru orice cuvânt deșert pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecății»¹⁹². *Către Efeseni* : «Din gura voastră să nu iasă nici un cuvânt rău, ci numai care este bun, spre zidire, după trebuință, și care să dea har celor care ascultă. Să nu întristați Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu, întru Care ați fost pecetluitți pentru ziua răscumpărării»¹⁹³.

Regula 26

Se cuvine ca orice cuvânt sau faptă să se încredințeze cu mărturie a Scripturii inspirată de Dumnezeu spre instruirea celor buni, dar spre rușinea celor răi.

Matei : «Și apropiindu-se, ispășitorul a zis către El : De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pâini. Iar El, răspunzând, a zis : Scris este : «Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu»¹⁹⁴ «În vremea aceea, mergea Iisus într-o zi de simbătă, printre semănături, iar ucenicii Lui au flămânzit și au început să smulgă spice și să mănince. Văzînd aceasta, fariseii au zis Lui : Iată ucenicii Tăi fac ceea ce nu se cuvine să facă simbăta. Iar El le-a zis : Au n-ați citit ce a făcut David cînd a flămânzit, el și cei care erau cu el ? Cum a intrat în casa lui Dumnezeu și a mîncat pîinile punerii înainte, care nu se cuveneau lui să le mănince, nici celor care erau cu el, ci numai preoților ?»¹⁹⁵. *Fapte* : «Și s-au umplut toți de Duhul Sfînt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea

^{190.} *II Tim.* 2, 14.

^{191.} *II Tim.* 2, 23.

^{192.} *Matei* 12, 36.

^{193.} *Efes.* 4, 29—30.

^{194.} *Matei* 4, 3—4.

^{195.} *Matei* 12, 1—4.

lor Duhul a grăi»¹⁹⁶. «Și toți erau uimiți și nu se dumireau, zicînd unul către altul : Ce va să fie aceasta ? Iar alții, batjocorindu-i, ziceau că sînt plini de must. Și stînd Petru cu cei unsprezece, a ridicat glasul și le-a vorbit : Bărbați iudei și toți care locuiți în Ierusalim, aceasta să vă fie cunoscută și luați în urechi cuvintele mele : că aceștia nu sînt beți, cum vi se pare vouă, căci este al treilea ceas din zi. Ci aceasta este ce s-a spus prin proorocul Ioil : «Iar în zilele din urmă, zice Domnul, voi turna din Duhul Meu peste tot trupul și fiii voștri și fiicele voastre vor prooroci»¹⁹⁷ ș. u.

Se cuvine ca și de cele cunoscute din natură și de cele cunoscute din obiceiul vieții să ne folosim spre întărirea celor spuse.

Matei : «Feriți-vă de proorocii mincinoși, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sînt lupi răpitori. După roadele lor îi veți cunoaște. Au doară se culeg struguri din spini sau smochine din măcăciuni ? Așa că orice pom bun face roade bune, iar pomul rău face roade rele»¹⁹⁸ ș. u. *Luca* : «Dar fariseii și cărturarii lor cîrteau, zicînd către ucenicii Lui : De ce mîncăți și beți cu vameșii și cu păcătoșii ? Și Iisus, răspunzînd, a zis către ei : N-au trebuință de doctor cei sănătoși, ci cei bolnavi»¹⁹⁹. *Către Timotei II* : «Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strînge oaste. Iar cînd se luptă cineva la jocuri, nu ia cununa dacă nu s-a luptat după legile jocului»²⁰⁰.

Regula 27

Nu trebuie să ne potrivim celor străini de învățătura Domnului, ci trebuie să imităm pe Dumnezeu și pe Sfinții Lui, după puterea ce ni s-a dat de către El.

Matei : «Căci dacă iubiți pe cei care vă iubesc, ce răsplată veți avea ? Oare nu fac și vameșii același lucru ? Și dacă îmbrățișați numai pe frații voștri, ce faceți mai mult ? Au nu fac și păgînii același lucru ? Fiți, dar, voi desăvîrșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvîrșit este»²⁰¹. «Știți că ocîrmuitorii neamurilor domnesc peste ele și cei mari

196. *Fapte* 2, 4.

197. *Fapte* 2, 12—17.

198. *Matei* 7, 15—17.

199. *Luca* 5, 30—31.

200. *II Tim.* 2, 4—5.

201. *Matei* 5, 46—48.

le stăpinesc. Nu tot așa va fi între voi, și care între voi va vrea să fie mare să fie slujitorul vostru. Și care dintre voi va vrea să fie întâiul, să vă fie vouă slugă. După cum și Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-Și dea viața răscumpărare pentru mulți»²⁰². *Către Romani* : «Și să nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții, ca să deosebiți care este voia lui Dumnezeu»²⁰³. *Către Corinteni I* : «Fiți următori mie, precum și eu sînt lui Hristos»²⁰⁴.

Regula 28

Nu trebuie să ne lăsăm atrași simplu și fără examinare de cei care disprețuiesc adevărul, ci să cunoaștem pe fiecare din ceea ce ne dă din Scriptură.

Matei : «Feriți-vă de proorcii mincinoși, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sînt lupi răpitori. După roadele lor îi veți cunoaște»²⁰⁵. *Ioan* : Întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste între voi»²⁰⁶. *Către Corinteni I* : «De aceea, vă fac cunoscut că nimeni, grăind în Duhul lui Dumnezeu, nu zice : Anatema fie Iisus»²⁰⁷.

Regula 29

Se cuvine ca fiecare prin faptele proprii să încredințeze care este meseria lui.

Ioan : «Lucrurile acestea pe care le fac Eu mărturisesc pentru Mine că Tatăl M-a trimis»²⁰⁸. «Dacă nu fac lucrurile Tatălui Meu să nu credeți în Mine ; iar dacă le fac, chiar dacă nu credeți în Mine, credeți în aceste lucruri, ca să știți și să cunoașteți că Tatăl este, în Mine și Eu în Tatăl»²⁰⁹. *Către Corinteni II* : «Nedînd nici o sminteală întru nimic ca să nu fie slujirea noastră defăimată ; ci în toate înfățișîndu-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu, în multă răbdare, în necazuri»²¹⁰ ș. u.

202. *Matei* 20, 25—28.

203. *Rom.* 12, 2.

204. *I Cor.* 11, 1.

205. *Matei* 7, 15—16.

206. *Ioan* 13, 35.

207. *I Cor.* 12, 3.

208. *Ioan* 5, 36.

209. *Ioan* 10, 37—38.

210. *II Cor.* 6, 3—4.

Regula 30

Nu se cuvine ca lucrurile sfinte să fie necinstite prin folosirea lor pentru trebuință comună (josnică).

Matei : «Și a intrat Iisus în templu și a alungat pe toți cei care vindeau și cumpărau în templu și a răsturnat mesele schimbătorilor de bani și scaunele celor care vindeau porumbei. Și a zis lor : Scris este : «Casa Mea, casă de rugăciune se va chema, iar voi ați făcut-o peșteră de tilhari»²¹¹. *Către Corinteni I* : «N-aveți, oare, case, ca să mincați și să beți ? Sau disprețuiți Biserica lui Dumnezeu și rușinați pe cei ce nu au ?»²¹². «Iar dacă îi este cuiva foame, să mănince acasă, ca să nu vă adunați spre osindă»²¹³.

Ceea ce este numit ca al lui Dumnezeu pînă atunci trebuie să se respecte, pînă ce voința lui Dumnezeu se observă în acesta.

Matei : «Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci și ucizi cu pietre pe cei trimiși la tine, de cîte ori am voit să adun pe fiii tăi, cum adună cloșca puii săi sub aripi, dar nu ați voit. Iată se lasă pustie casa voastră»²¹⁴.

Regula 31

Nu se cuvine ca acelea afierosite celor închinați lui Dumnezeu să fie date spre consumare altora, decît numai ceea ce prisosește.

Marcu : «Și femeia era păgînă, de neam din Fenicia Siriei. Și Il ruga să alunge demonul din fiica ei. Iar Iisus i-a zis : Lasă întii să se sature copiii. Căci nu este bine să iei pîinea copiilor și s-o arunci ciinilor. Ea însă a răspuns și I-a zis : Da, Doamne, dar și ciinii, sub masă, mănincă din fărîmiturile copiilor. Și El i-a zis : Pentru acest cuvînt mergi. A ieșit demonul din fiica ta»²¹⁵.

Regula 32

Se cuvine ca acelea impuse de lege să se dea cu recunoștință.

Luca : «Și L-au întreat, zicînd : Învățătorule, știm că vorbești și înveți drept și nu cauți la fața omului, ci cu adevărat calea lui Dumnezeu înveți. Se cade să dăm dajdie Cezarului sau nu ? Iar El, cunoscînd vicleșugul lor, a zis către ei : De ce Mă ispitiți ? Arătați-Mi Mie un di-

211. *Mătei* 21, 12—13.

212. *I Cor.* 11, 22.

213. *I Cor.* 11, 34.

214. *Matei* 23, 37—38.

215. *Marcu* 7, 26—29.

nar : Al cui chip și scriere are pe el ? Iar ei au zis : Ale Cezarului. Și El a zis către ei : Așadar, dați cele ce sînt ale Cezarului, Cezarului, și cele ce sînt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu» ²¹⁶. *Către Romani* : «Dați deci, tuturor, cele ce sînteți datori : celui cu darea, dare ; celui cu vama, vamă ; celui cu teama, teamă ; celui cu cinstea, cinste. Nimănui cu nimic nu fiți datori, decît cu iubirea unuia față de altul» ²¹⁷.

Regula 33

Nu se cuvine a provoca sminteală.

Matei : «Iar cine va sminti pe unul dintr-aceștia mici care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui să-și atîrne de gît o piatră de moară și să fie aruncat în adîncul mării» ²¹⁸. Și iarăși : «Vai omului aceluia prin care vine sminteala» ²¹⁹. *Către Romani* : «Ci mai degrabă judecați aceasta : să nu dați fratelui prilej de poticnire sau de sminteală» ²²⁰.

Tot ce se împotrivesc voinței Domnului este sminteală.

Matei : «De atunci a început Iisus a spune ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătimească multe de la bătrîni și de la arhieriei și de la cărturari și să fie ucis și a treia zi să învieze. Și Petru, luîndu-L la o parte, a început să-L dojenească zicîndu-I : Milostiv fii Ție, Doamne ! Să nu-Ți fie aceasta ! Iar El, întorcîndu-Se, a zis lui Petru : Mergi înapoia Mea, satano ! Sminteală Îmi ești, că nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor» ²²¹.

Se cuvine ca și lucrul sau cuvîntul care este îngăduit de Scriptură să fie abandonat, cînd alții s-ar zidi spre păcat din asemenea (cuvînt sau faptă) sau ar împiedica bunăvoința către cele bune.

Către Corinteni I : «Iar despre mîncarea celor jertfite idolilor, știm că idolul nu este nimic în lume și că nu este alt Dumnezeu decît unul singur. Căci, deși sînt unii numiți dumnezei, fie în cer, fie pe pămînt, precum sînt dumnezei mulți și domni mulți ; totuși pentru noi, este un singur Dumnezeu, Tatăl din Care sînt toate și noi întru El ; și un singur Domn, Iisus Hristos, prin Care sînt toate și noi prin El. Dar nu toți au cunoștință. Căci unii, din obișnuința de pînă acum cu idolul, mănîncă din cărnuri jertfite idolilor și, conștiința lor fiind slabă, se întinează. Dar

216. Luca 20, 21—25.

217. Rom. 13, 7—8.

218. Matei 18, 6.

219. Matei 18, 7.

220. Rom. 14, 13.

221. Matei 16, 21—23.

nu mîncarea ne va pune înaintea lui Dumnezeu. Că nici dacă vom mînca, nu ne prisosește, nici dacă nu vom mînca, nu ne lipsește. Dar vedeți ca nu cumva această libertate a voastră să ajungă poticnire pentru cei slabi. Căci dacă te va vedea cineva pe tine, cel care ai cunoștință, șezînd la masă în templul idolilor, oare conștiința lui, slab fiind, nu se va întări să mănînce din cele jertfite idolilor? Și va pieri prin cunoștința ta cel slab, fratele tău, pentru care a murit Hristos. Și așa, păcătuiind împotriva fraților și lovind conștiința lor slabă, păcătuiți față de Hristos. De aceea, dacă o mîncare smintește pe fratele meu, nu voi mînca în veac carne, ca să nu aduc sminteală fratelui meu»²²². «Așadar, nu avem, oare, dreptul să mîncăm și să bem? N-avem, oare, dreptul să purtăm cu noi o femeie soră, ca și ceilalți Apostoli, ca și frații Domnului, ca și Chefa? Sau numai eu și Varnava nu avem dreptul de a nu lucra? Cine slujește vreodată, în oaste, cu solda lui? Cine sădește vie și nu mănîncă din roadele ei? Sau, cine paște o turmă și nu mănîncă din laptele turmei? Nu după cum spun eu acestea. Nu spune, oare, și legea acestea? Căci în Legea lui Moise este scris: «Să nu legi gura bouului care treieră». Oare de boi se îngrijește Dumnezeu? Sau, în adevăr, pentru noi zice? Căci pentru noi s-a scris: «Cel care ară trebuie să are cu nădejde, și cel care treieră, trebuie să treiere cu nădejdea că va avea parte de roade». Dacă noi am semănat la voi cele duhovnicești, este, oare, mare lucru dacă noi vom secera cele pămîntești ale voastre? Dacă alții se bucură de acest drept asupra voastră, oare nu cu atît mai mult noi? Dar nu ne-am folosit de dreptul acesta, ci toate le răbdăm, ca să nu punem piedică Evangheliei lui Hristos»²²³.

Pentru a nu scandaliza pe cineva trebuie să facem și ceea ce nu este necesar.

Matei: «Și venind ei în Capernaum, s-au apropiat de Petru cei care strîngeau dajdia (pentru templu) și i-au zis: Învățătorul vostru nu plătește dajdia? Ba da, a zis el. Și intrînd în casă, Iisus i-a luat înainte, zicînd: Ce ți se pare, Simone? Regii pămîntului de la cine iau dajdie sau bir? De la fiii lor sau de la străini? El i-a răspuns: De la străini. Iisus i-a zis: Iată dar că fiii sînt scutiți. Dar ca să nu-i smintim pe ei, mergînd la mare, aruncă undița și peștele care va ieși întîi, ia-l și, deschizîndu-i gura, vei găsi un satir (un ban de argint). Pe acela luîndu-l, dă-l lor pentru Mine și pentru tine»²²⁴.

222. *I Cor.* 8, 4—13.

223. *I Cor.* 9, 4—12.

224. *Matei* 17, 24—27.

În privința voințelor Domnului, chiar dacă s-ar scandaliza unii, trebuie să dovedim curaj neclintit.

Matei : «Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om. Atunci, apropiindu-se, ucenicii I-au zis : Știi că fariseii, auzind acest cuvânt, s-au scandalizat ? Iar El, răspunzând, a zis : Orice răsad pe care nu l-a sădit Tatăl Meu cel ceresc va fi smuls din rădăcină. Lăsați-i : sint călăuze oarbe orbilor ; și dacă orb pe orb va călăuzi, amîndoi vor cădea în groapă» ²²⁵. *Ioan* : «Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sîngele Lui, nu veți avea viață în voi» ²²⁶. Și după puțin : «De atunci, mulți dintre ucenicii Săi s-au retras și nu mai umblau cu El. Deci, a zis Iisus celor doisprezece : Nu vreți și voi să vă duceți ?» ²²⁷. *Către Corinteni II* : «Pentru că sîntem lui Dumnezeu bună mireasmă a lui Hristos între cei care se mîntuiesc și între cei care pier. Unora, adică, mireasmă a morții spre moarte, iar altora, mireasmă a vieții spre viață. Și pentru aceasta, cine este destoinic ?» ²²⁸.

Regula 34

Se cuvine ca pilda celor buni să fie înțărișată celorlalți, fiecare după măsura sa.

Matei : Învățați-vă de la Mine, că sint blind și smerit cu inima» ²²⁹. *Către Corinteni II* : «Că știu bunăvoința voastră, cu care, pentru voi, mă laud către macedoneni, că Ahaia s-a pregătit din anul trecut, și rîvna voastră a însuflețit pe cei mai mulți» ²³⁰. *Către Tesaloniceni I* : «Și voi v-ați făcut următori ai noștri și ai lui Dumnezeu, și ați primit cuvîntul cu bucuria Duhului Sfînt, deși ați avut multe necazuri. Așa incit v-ați făcut pildă tuturor celor care cred din Macedonia și din Ahaia» ²³¹.

Regula 35

Cei care văd roada Sfîntului Duh într-o oarecare măsură pretutindeni egal pe cel care este consacrat pietății și pe cei care nu se consacră Sfîntului Duh, ci se consacră vrăjmașului, în aceasta defaimă pe Sfîntul Duh.

225. *Matei* 15, 11—14.

226. *Ioan* 6, 53.

227. *Ioan* 6, 66—67.

228. *II Cor.* 2, 15—16.

229. *Matei* 11, 29.

230. *II Cor.* 9, 2.

231. *I Tes.* 1, 6—7.

Matei: «Atunci au adus la El pe un demonizat, orb și mut, și l-a vindecat, încît cel orb și mut vorbea și vedea. Iar mulțimile toate se mirau, zicînd : Nu este, oare, Acesta, Fiul lui David ? Fariseii însă, auzînd, ziceau : Acesta nu scoate pe demoni decît cu Beelzebul, căpetenia demonilor. Iar Iisus, cunoscînd gîndurile lor le-a zis : Orice împărăție care se dezbină în sine se pustiește ; orice cetate sau casă care se dezbină în sine nu va dăinui. Și dacă satana scoate pe satana, s-a dezbinat în sine ; dar atunci cum va dăinui împărăția lui ?»²³² ; și după puțin : «Iar dacă Eu cu Duhul lui Dumnezeu scot pe demoni, iată a ajuns la voi împărăția lui Dumnezeu»²³³. La care a adăugat : «De aceea, vă zic : Orice păcat și orice boală se va ierta oamenilor, dar hula împotriva Duhului nu se va ierta. Celui care va zice cuvînt împotriva Fiului Omului, se va ierta lui, dar celui care va zice împotriva Duhului Sfînt, nu i se va ierta lui nici în veacul acesta, nici în cel ce va să fie»²³⁴.

Regula 36

Cei care păzesc forma învățaturii Domnului cu toată silința și cinstea, se cuvine să fie primiți în slava însăși a Domnului, iar cel care nu ascultă, nici nu primește, să se condamne.

Matei : «Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește și cine Mă primește pe Mine, primește pe Cel care M-a trimis pe Mine»²³⁵. «Cine nu vă va primi pe voi, nici nu va asculta cuvintele voastre, ieșind din casa sau din cetatea aceea, scuturați praful de pe picioarele voastre. Adevărat grăiesc vouă, mai ușor va fi pămîntului Sodomei și Gomorei, în ziua judecării, decît cetății aceleia»²³⁶. *Ioan* : «Cel care primește pe cel pe care-l voi trimite Eu, pe Mine Mă primește ; iar cine Mă primește pe Mine, primește pe Cel Care M-a trimis pe Mine»²³⁷. *Către Filipeni* : «Am socotit de grabnică nevoie să vă trimit pe Epafrodit, fratele și împreună-lucrătorul și împreună-luptătorul meu, cum și trimisul vostru și slujitorul nevoilor mele»²³⁸. Și după puțin : «Primiți-l, dar, întru Domnul, cu toată bucuria, și pe unii ca aceștia întru cinste să-i aveți»²³⁹.

232. *Matei* 12, 22—26.

233. *Matei* 12, 28.

234. *Matei* 12, 31, 32.

235. *Matei* 10, 40.

236. *Matei* 10, 14—15.

237. *Ioan* 13, 20.

238. *Filip.* 2, 25.

239. *Filip.* 2, 39.

Regula 37

Bunăvoința după putere și cea în lucrurile foarte mici este bine plăcută lui Dumnezeu, chiar dacă ar fi de la femei.

Matei : «Și cel care va da de băut unuia din aceștia mici numai un pahar cu apă rece, în nume de ucenic, adevărat grăiesc vouă : Nu va pierde plata sa»²⁴⁰. *Luca* : «Și primind, a văzut pe cei bogați aruncând darurile lor în cutia darurilor (*din templu*) ; și a văzut și pe o văduvă săracă, aruncând acolo doi bani. Și a zis : «Adevărat vă spun că această văduvă săracă a aruncat mai mult decât toți. Căci toți aceștia din pri-sosul lor au aruncat la darurile lui Dumnezeu ; aceasta însă din sărăcia ei a aruncat tot ce avea pentru trai»²⁴¹. *Matei* : «Și fiind Iisus în Betania, în casa lui Simeon Leprosul, venit-a la El o femeie, avînd un alabastru cu mir de mare preț și l-a turnat pe capul Lui, pe cînd ședea la masă. Și văzînd ucenicii s-au mîniat și au zis : De ce s-a făcut risipa aceasta ? Căci mirul acesta se putea vinde scump, iar banii să se dea săracilor. Dar Iisus, cunoscînd gîndul lor, le-a zis : Pentru ce faceți supărare femeii ? Căci lucru bun a făcut ea față de Mine»²⁴² ș.c.l. *Fapte* : (Despre Lidia) «Iar după ce s-a botezat ea și casa ei, ne-a rugat, zicînd : De m-ați socotit că sînt credincioasă Domnului, intrînd în casa mea, rămîneți. Și ne-a înduplecat»²⁴³.

Regula 38

Se cuvine ca creștinul să facă bună primire irăților, fără zgomot și în mod sobru.

Ioan : «Zis-a Lui unul dintre ucenici, Andrei, fratele lui Simon Petru : Este aici un băiat care are cinci pîini de orz și doi pești. Dar ce sînt acestea la atîția ? Și a zis Iisus : Faceți pe oameni să se așeze. Și era iarbă multă în acel loc. Deci au șezut bărbații în număr ca la cinci mii. Și Iisus a luat piinile și, mulțumind, a dat ucenicilor, iar ucenicii celor ce ședeau ; asemenea și din pești, cît au voit ei»²⁴⁴. *Luca* : «Și pe cînd mergeau ei, El a intrat într-un sat, iar o femeie, cu numele Marta, l-a primit în casa ei. Și ea avea o soră ce se numea Maria, care, șezînd lângă picioarele Domnului, asculta cuvîntul Lui. Iar Marta se silea cu multă slujire și, apropiindu-se, a zis : Doamne, au nu socotești că sora mea m-a lăsat să slujesc singură ? Spune-i, deci, să-mi ajute. Și,

240. *Matei* 10, 42.

241. *Luca* 21, 1—4.

242. *Matei* 26, 6—10.

243. *Fapte*, 16, 15.

244. *Ioan* 6, 8—11.

răspunzînd, Domnul i-a zis : Marto, Marto, te îngrijești și pentru multe te silești ; dar un lucru trebuie ; iar Maria partea cea bună și-a ales, care nu se va lua de la ea» ²⁴⁵.

Regula 39

Creștinul nu trebuie să fie flexibil, ci tare în credință și de neclintit de la cele bune în Domnul.

Matei : «Cea semănată pe loc pietros este cel care aude cuvîntul și îndată îl primește cu bucurie. Dar nu are rădăcină în sine, ci ține pînă la o vreme și, întîmplîndu-se strîmtorare sau prigoană pentru cuvînt, îndată se smintește»²⁴⁶. *Către Corinteni* : «Drept aceea, frații mei iubiți, fiți tari, neclintiți, sporind totdeauna în cuvîntul Domnului»²⁴⁷. *Către Galateni* : «Mă mir că așa degrabă treceți de la cel care v-a chemat pe voi, prin harul lui Hristos, la altă Evanghelie»²⁴⁸.

Regula 40

Nu trebuie să fie tolerați cei care propovăduiesc altă învățătură, chiar dacă au fost formați către eroare și blamare de cei nestatornici.

Matei : «Vedeți să nu vă amăgească cineva. Căci mulți vor veni în numele Meu, zicînd : Eu sint Hristos și pe mulți îi vor amăgi»²⁴⁹. *Luca* : «Păziți-vă de cărturari, cărora le place să umble în haine lungi și să le facă lumea plecăciuni prin piețe și să stea în scaunele cele dintii în sinagogi și în locurile cele dintii la ospete, mîncînd casele văduvelor și de ochii lumii rugîndu-se îndelung ; aceștia vor lua mai mare osîndă»²⁵⁰. *Către Galateni* : «Dar chiar dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decît aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema !»²⁵¹.

Regula 41

Se cuvine ca tot ce scandalizează să se stîrpească, chiar dacă s-ar socoti că este ceva foarte convenabil și foarte necesar.

Matei : «Vai omului aceluia prin care vine sminteala ! Iar dacă mîna ta sau piciorul tău te smintește, taie-l și aruncă-l de la tine, că

245. *Luca* 10, 38—42.

246. *Matei* 13, 20—21.

247. *I Cor.* 15, 58.

248. *Gal.* 1, 6.

249. *Matei* 24, 4—5.

250. *Luca* 20, 46—47.

251. *Gal.* 1, 8—9.

este bine pentru tine să intri în viață ciung sau șchiop, decît avînd amîndouă mîinile și amîndouă picioarele, să fii aruncat în focul cei veșnic». «Și dacă ochiul tău te sminteste, scoate-l și aruncă-l de la tine»²⁵².

Se cuvine ca aceia care sînt mai slabi în credință să fie menajați și apărați cu stăruință, în vederea desăvîșirii; dar a menaja, adică fără a neglija porunca lui Dumnezeu.

Matei: «Trestie strivită nu va frînge și feștilă care pîlpiie nu va stînge, pînă ce nu va scoate, spre biruință, judecata. Și în numele Lui vor nădăjdui neamurile»²⁵³. *Către Romani:* «Pe cel slab în credință primiți-l, fără să-i judecați gîndurile»²⁵⁴. *Către Galateni:* «Fraților, chiar de va cădea un om în vreo greșeală, voi, cei duhovnicești, îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blîndeții, luînd seama la tine însuși, ca să nu cazî și tu în ispită. Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini Legea lui Hristos»²⁵⁵.

Regula 42

Să nu se creadă că Domnul a dezlegat în privința stricării Legii și a profetilor, ci în privința împlinirii și adăugării (creșterii) celor mai desăvîșiți.

Matei: «Să nu socotiți că am venit să stric legea sau proorocii, n-am venit să stric, ci să împlinesc»²⁵⁶. *Către Romani:* «Desființăm noi legea prin credință? Să nu fie! Dimpotrivă, întărim legea»²⁵⁷.

Regula 43

Așa cum legea interzice faptele cele rele, la fel Evanghelia (oprește) înseși patimile ascunse ale sufletului.

Matei: «Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu ucizi, iar cine va ucide, vrednic va fi de osîndă. Eu însă vă spun vouă că oricine se mînie pe fratele său, vrednic va fi de osîndă»²⁵⁸. *Către Romani:* «Pentru că nu cel care se arată pe dinafară e iudeu, nici cea arătată pe dinafară, în trup, este tăiere împrejmur. Ci este iudeu cel întru ascuns, iar

252. *Matei* 18, 7—9.

253. *Matei* 12, 20—21.

254. *Rom.* 14, 1.

255. *Gal.* 6, 1—2.

256. *Matei* 5, 17.

257. *Rom.* 3, 31.

258. *Matei* 5, 21—22.

tăiere împrejur este aceea a inimii, în duh, nu în literă, a cărei laudă nu vine de la oameni, ci de la Dumnezeu»²⁵⁹.

Așa cum legea cercetează în parte (fiecare fapt), la fel Evanghelia cercetează totalitatea faptelor fiecăruia.

Luca : «Vinde toate câte ai și le împarte săracilor și vei avea co-moară în cer, și vino de urmează Mie»²⁶⁰. *Către Coloseni* : «Tot în El ați fost tăiați împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mină, prin dez-brăcarea de trupul păcatelor cărnii, întru tăierea împrejur a lui Hristos»²⁶¹.

Nu este cu puțință să fie socotiți vrednici de împărăția cerurilor cei care n-au dovedit că le prisosește dreptatea după Evanghelie, mai mult decît cea după lege.

Matei : «Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît cea a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția cerurilor»²⁶². *Către Filipeni* : «Dacă vreun altul socotește că se poate bizui pe trup, eu cu atît mai mult. La opt zile am fost tăiat împrejur ; sînt din neamul lui Israel, din seminția lui Veniamin, evreu din evrei, după lege fariseu ; în ce privește rîvna, prigonitor al Bisericii ; în ce privește dreptatea cea după lege, fără de prihană în viețuirea mea. Dar cele ce îmi erau mie ciștig, acestea le-am socotit pentru Hristos pagubă. Ci mai virtos pe toate le socotesc că sînt pagubă, față de înălțimea cunoașterii lui Hristos Iisus, Domnul meu, pentru Care m-am păgubit de toate și le privesc drept gunoaie, ca să dobîndesc pe Hristos și să mă aflu întru El, nu avînd îndreptarea mea cea din lege, ci pe aceea care este din credința lui Hristos, dreptatea cea de la Dumnezeu, pe temeiul credinței»²⁶³.

Regula 44

Jugul lui Hristos este bun și povara lui este ușoară spre odihna celor care l-au primit ; dar toate cele străine de învățatura după Evanghelic sînt grele și supărătoare.

Matei : «Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu este bun și povara Mea este ușoară»²⁶⁴.

259. *Rom.* 2, 28—29.

260. *Luca* 18, 22.

261. *Col.* 2, 11.

262. *Matei* 5, 20.

263. *Filip.* 3, 4—9.

264. *Matei* 11, 28—30.

Regula 45

Nu este cu putință să fie socotiți vrednici de împărăția cerurilor cei care nu imită pe copii în privința egalității reciproce dintre ei.

Matei : «Adevărat zic vouă : De nu vă veți întoarce și nu veți fi ca pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor»²⁶⁵.

Se cuvine ca acela care dorește să fie socotit vrednic de mai mare cinste în împărăția cerurilor, să iubească să fie aici smerit și ultimul.

Matei : «Deci cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela este cel mai mare în împărăția cerurilor»²⁶⁶. «Și care între voi va vrea să fie mare, să fie slujitorul vostru»²⁶⁷. *Marcu :* «Și care va vrea să fie întâi între voi, să fie tuturor slugă»²⁶⁸. *Către Filipeni :* «Nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din mărire deșartă, ci cu smerenie unul pe altul socotească-l mai de cinste decât el însuși»²⁶⁹.

Regula 46

Din evidențierea consecvenței păstrate în lucrurile mai mici pretindem îndemnul pentru cele mai mari.

Luca : «Fiecare dintre voi nu dezleagă, oare, simbăta boul său sau asinul de la iesle, și-l duce să-l adape ? Dar aceasta, fiică a lui Avraam fiind, pe care a legat-o satana, iată de optsprezece ani, nu se cuvenea, oare, să fie dezlegată de legătura aceasta în ziua sîmbetei ?»²⁷⁰. «Și le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna și să nu se lenevească, zicînd : Într-o cetate era un judecător care de Dumnezeu nu se temea și de om nu se rușina. Și în cetatea aceea era și o văduvă și venea la el, zicînd : Scapă-mă de pirișul meu. Și un timp n-a voit, dar după acestea a zis în sine : Deși de Dumnezeu nu mă tem, și de om nu mă rușinez, totuși fiindcă văduva aceasta îmi face supărare, îi voi face dreptate, ca să nu vină mereu să mă necăjească. Și a zis Domnul : Auziți ce spune judecătorul nedrept ? Dar Dumnezeu, oare, nu va face dreptate aleșilor Săi care strigă către Ei ziua și noaptea ?»²⁷¹. *Către Timotei II :* «Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui

265. *Matei* 18, 3.

266. *Matei* 18, 4.

267. *Matei* 20, 26.

268. *Marcu* 10, 44.

269. *Filip.* 2, 3.

270. *Luca* 13, 15—16.

271. *Luca* 18, 1—7.

care strînge oaste. Iar cînd se luptă cineva, la jocuri, nu ia cununa dac a nu s-a luptat dup a legile jocului» 272.

Din evidențierea (compararea) celor care dovedesc team a în privința lucrurilor mai mici de credința  i din dorința de a fi crezu i în ceea ce spun, cei care se arată dispre uitori în lucrurile mai mari sau cei lene i vor avea condamnare mai aspră.

Luca: «O  mp r teas  de la miazăzi se va ridica la judecată cu bărbații neamului acestuia  i-i va osindi, pentru c a a venit de la marginile p m ntului ca să asculte înțelepciunea lui Solomon,  i iată, mai mult dec t Solomon este aici» 273. *Matei*: «B rba ii din Ninive se vor scula la judecată cu neamul acesta  i-l vor osindi, că s-au pocăit la propovăduirea lui Iona,  i iată, aici este mai mult dec t Iona» 274.

Nu se cuvine să dispre uim pe cei mai mari care dovedesc r vn  în privința lucrurilor mai mici ; căci, cum s-a spus mai înainte, cel care împlinește pe cele mai mari dintre porunci împlinește (face) totodată  i pe cele mai mici.

Matei: «Vai vouă, cărturari  i farisei făţarnici ! Că dați zeciuală din izmă, din mărar  i din chimen ; dar a i lăsat părțile mai grele ale legii : judecata, mila  i credința ; pe acestea trebuia să le faceți  i pe acelea să nu le l sa i. C l uze oarbe care strecura i  n tarul  i  nghii i c mila !» 275.

Regula 47

Nu trebuie să ne adunăm comoară pe p m nt, ci în cer ;  i care este modul adunării de comoară în cer.

Matei: «Nu vă adunați comori pe p m nt, unde moliile  i rugina le strică  i unde furii le sapă  i le fură. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici moliile, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă  i nu le fură» 276. *Luca*: «Vinde i averile voastre  i dați milostenie ; faceți-vă punji care nu se învechesc, comoară neimpu inat  în ceruri» 277. «Vinde toate cite ai  i le împarte săracilor  i vei avea comoară în cer» 278. *Către Timotei I*: «Să fie darnici, să fie cu inimă largă, agonisindu- i lor bună temelie în veacul viitor, ca să dob ndeasc  viață veșnică» 279.

272. II Tim. 2, 4—5.

273. Luca 11, 31.

274. Matei 12, 41.

275. Matei 23, 23—24.

276. Matei 6, 19—20.

277. Luca 12, 33.

278. Luca 18, 22.

279. I Tim. 6, 18—19.

R e g u l a 48

Trebuie să fim milostivi și darnici ; căci cei care nu sînt asemenea se condamnă.

Matei : «Fericii cei milostivi, că aceia se vor milui»²⁸⁰. *Luca :* «Oricui îți cere, dă-i»²⁸¹. *Către Romani :* «Cei fără dragoste, cei fără milă, aceștia, deși au cunoscut dreptatea lui Dumnezeu, căci cei care fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte...»²⁸². *Către Timotei I :* «Să fiți darnici, să fiți cu inima largă»²⁸³.

Tot ceea ce ar avea cineva mai mult decît îi trebuie din cele necesare ca să trăiască, acela este dator să dăruiască, după porunca Domnului Cel Care ne-a și dat cele ce avem.

Luca : «Cel care are două haine să dea celui ce nu are ; și cel ce are bucate să facă asemenea»²⁸⁴. *Către Corinteni II :* «după cît are cineva, nu după cît nu are»²⁸⁵. *Către Corinteni II :* «Căci ce vă prisosește vouă este spre lipsa aceloră ; ca și ce prisosește aceloră, se face spre lipsa voastră, încît se face egalitate, precum este scris : Celui cu mult nu i-a prisosit și celui cu puțin nu i-a lipsit»²⁸⁶.

Nu trebuie să ne îmbogățim, ci să sărăcim, după cuvîntul Domnului.

Luca : «Fericii voi, cei săraci, că a voastră este împărăția lui Dumnezeu»²⁸⁷ ; «Dar vai vouă, bogaților, că vă luați mîngîierea voastră»²⁸⁸. *Către Corinteni II :* «Și sărăcia lor cea adîncă a sporit, în bogăția dărnicii lor»²⁸⁹. *Către Timotei I :* «Cei care vor să se îmbogățească, dimpotrivă, cad în ispită și în cursă și în multe poftes nebunești și vătămătoare, ca unele care cufundă pe oameni în ruină și în pierzare. Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor și cei care au pofțit-o cu înfocare au sărăcit de la credință și s-au străpuns cu multe dureri»²⁹⁰.

Nu trebuie să ne îngrijim să ne prisosească din cele pentru viață, nici să avem din abundență și pentru lux, ci să fim curați de orice fel de lăcomie și împodobire.

Luca : «Vedeți și păziți-vă de orice lăcomie, căci viața cuiva nu stă în prisosul avuțiilor sale»²⁹¹. *Către Timotei I :* «Nu vă împodobiți din

280. *Matei* 5, 7.

281. *Luca* 6, 30.

282. *Rom.* 1, 31—32.

283. *I Tim.* 6, 18.

284. *Luca* 3, 11.

285. *II Cor.* 8, 12.

286. *II Cor.* 8, 15.

287. *Luca* 6, 20.

288. *Luca* 6, 24.

289. *II Cor.* 8, 2.

290. *I Tim.* 6, 9—10.

291. *Luca* 12, 15.

păr împletit și din aur sau din mărgăritar sau din veșminte de mult preț»²⁹² «ci avînd hrană și îmbrăcăminte, cu acestea vom fi îndestulați»²⁹³.

Nu trebuie să ne îngrijim de ce este propriu pentru trebuință, nici să nu dăm speranță celor care se pregătesc pentru viața prezentă, ci să dăm lui Dumnezeu cele potrivite Lui.

Matei: «Nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona. De aceea vă zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru viața voastră, ce veți mânca sau ce veți bea, nici pentru trupul vostru, ce veți îmbrăca. Oare nu este sufletul mai mult decît hrana și trupul mai mult decît îmbrăcămîntea? Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe și Tatăl vostru cel ceresc le hrănește. Oare nu sînteți voi cu mult mai presus decît ele? Și cine dintre voi, îngrijindu-se, poate să adauge staturii sale un cot? Iar de îmbrăcăminte de ce vă îngrijiți? Luați seama la crinii cîmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc. Și vă spun vouă că nici Solomon, cu toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia. Iar dacă iarba cîmpului, care astăzi este și mîine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puțin credincioșilor? Deci, nu duceți grijă spunînd: Ce vom mânca? ori: Ce vom bea? ori: Cu ce ne vom îmbrăca? Căci după toate acestea se străduiesc păgînii; că știe Tatăl vostru cel ceresc că aveți nevoie de toate acestea. Ci căutați mai întii împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă. Nu vă îngrijorați de ziua de mîine, căci ziua de mîine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei»²⁹⁴. *Luca*: «Unui om i-a rodit țarina din belșug. Și el cugeta în sine zicînd: Ce voi face, că n-am unde să adun roadele mele? Și a zis: Acestea voi face: voi strica jitnițele mele și mai mari le voi zidi și voi strînge acolo tot grîul și bunătățile mele; și voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăți strînse pentru mulți ani; odihnește-te, mănîncă, bea, veselește-te. Iar Dumnezeu i-a zis: Nebune! În această noapte voi cere de la tine sufletul tău. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi? Așa este cel care își adună sieși comori și în Dumnezeu nu se îmbogățește. Și a zis către ucenicii Săi: De aceea zic vouă: Nu vă îngrijorați pentru viața voastră ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca»²⁹⁵ ș.u. *Către Timotei I*: «Celor bogați, în veacul de acum poruncește-le să nu se semețească, nici să-și pună nădejdea în bogăția cea nestatornică, ci în

292. *I Tim.* 2, 9.

293. *I Tim.* 6, 8.

294. *Matei* 6, 24—34.

295. *Luca* 12, 16—22.

Dumnezeul cel viu, Care ne dă cu belșug toate, spre îndulcirea noastră»²⁹⁶.

Se cuvine să purtăm grijă și să ne interesăm de nevoia fraților, potrivit voci Domnului.

Matei : «Veniți, binecuvîntații Părintelui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămînd am fost și Mi-ați dat să mănînc ; însetat am fost și Mi-ați dat să beau ; străin am fost și M-ați primit ; gol am fost și M-ați îmbrăcat ; bolnav am fost și M-ați cercetat ; în temniță am fost și ați venit la Mine»²⁹⁷. Și după puțin : «Adevărat zic vouă, întrucît ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut»²⁹⁸. *Ioan* : «Deci ridicîndu-Și Iisus ochii și văzînd că mulțime multă vine către El, a zis către Filip : De unde vom cumpăra pîine, ca să mănînce aceștia ?»²⁹⁹ ș.u. *Către Corinteni I* : «Cît despre stringerea de ajutoare pentru sfinți, precum am poruncit Bisericii Galatiei, așa să faceți și voi. În ziua întii a săptămîinii (duminica), fiecare dintre voi să-și pună de o parte, strîngînd cît poate, ca să nu se facă strîngerea abia atunci cînd voi veni»³⁰⁰.

Se cuvine ca acela care are, lucrînd cu putere, să dea celui care are nevoie ; căci cel care nu vrea să lucreze a fost socotit (judecat) nevrednic, ca nici să nu mănînce.

Matei : «Vrednic este lucrătorul de plata sa»³⁰¹. *Fapte* : «Toate vi le-am arătat, căci, ostenindu-vă astfel, trebuie să ajutați pe cei slabi și să vă aduceți aminte de cuvintele Domnului Iisus. El a zis : Mai fericit este a da decît a lua»³⁰². *Către Efeseni* : «Cine a furat să nu mai fure, ci mai virtos să se ostenească lucrînd cu mîinile sale, lucru cinstit, ca să aibă să dea și celui care nu are»³⁰³. *Către Tesaloniceni II* : «Căci și cînd ne aflăm la voi, v-am dat porunca aceasta : cine nu vrea să lucreze, acela să nu mănînce»³⁰⁴.

Regula 49

Nu trebuie să pledăm nici pentru aceia care ne înconjoară pentru acoperirea necesară corpului.

Luca : «Celui care te lovește peste un obraz, oferă-i și pe celălalt ; pe cel care îți ia haina, nu-l opri să-ți ia și cămașa ; oricui îți cere,

296. *I Tim.* 6, 17.

297. *Matei* 25, 34—36.

298. *Matei* 25, 40.

299. *Ioan* 6, 5.

300. *I Cor.* 16, 1—2.

301. *Matei* 10, 10.

302. *Fapte* 20, 35.

303. *Efes.* 4, 28.

304. *II Tes.* 3, 10.

dă-i; și de la cel care ia ale tale, nu cere înapoi»³⁰⁵; *Către Corințeni I*: «Îndrăznește, oare, cineva dintre voi, avînd vreo pîră împotriva altuia, să se judece înaintea celor nedrepti și nu înaintea celor sfinți?»³⁰⁶ și după puțin: «Negreșit și aceasta este cădere pentru voi, că aveți judecăți unii cu alții. Pentru ce nu suferiți mai bine strîmbătatea? Pentru ce nu răbdați mai bine paguba? Ci voi înșivă faceți strîmbătate și aduceți pagubă, și aceasta fraților»³⁰⁷.

Nu trebuie să persecutăm sau să ne răzbunăm, ci, față de toți, dacă se poate, să fim împăciuitori, după porunca Domnului.

Matei: «Ați auzit că s-a zis: Ochi pentru ochi și dinte pentru dinte. Eu însă vă spun vouă: Să nu stați împotriva celui rău, iar cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-l și pe celălalt»³⁰⁸ ș.u. *Marcu*: «Aveți sare întru voi și trăiți în pace unii cu alții»³⁰⁹. *Către Romani*: «Nu răsplătiți nimănui cu rău pentru rău. Purtați grijă de cele bune înaintea tuturor oamenilor. Dacă se poate, pe cît stă în putința voastră, trăiți în bună pace cu toți oamenii. Nu vă răzbunați singuri, iubiților, ci lăsați loc miniei (lui Dumnezeu)»³¹⁰. *Către Timotei II*: «Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blînd cu toți»³¹¹.

Nu trebuie să apărăm pe un nedreptățit, răzbunîndu-ne împotriva celui care a nedreptățit.

Matei: «Atunci ei, apropiindu-se, au pus mîinile pe Iisus și L-au prins. Și iată, unul dintre cei care erau cu Iisus, întinzînd mîna a scos sabia și, lovind pe sluga arhiereului, i-a tăiat urechea. Atunci Iisus i-a zis: Întoarce sabia ta la locul ei, că toți cei care scot sabia, de sabie vor pieri»³¹². *Luca*: «Și a trimis vestitori înaintea Lui. Și ei mergînd au intrat într-un sat de samarineni, ca să-I pregătească găzduire. Și ei nu L-au primit, pentru că El se îndrepta spre Ierusalim. Și văzînd aceasta, ucenicii Iacob și Ioan au zis: Doamne, vrei să zicem să se coboare foc din cer ca să-i mistuie, cum a făcut și Ilie? Iar El, întorcîndu-Se, i-a certat și le-a zis: Nu știți oare al cărui duh sînteți? Căci Fiul Omului n-a venit ca să piardă sufletele oamenilor, ci ca să le mîntuiască. Și s-au dus în alt sat»³¹³.

305. *Luca* 6, 29—30.

306. *I Cor.* 6, 1.

307. *I Cor.* 6, 7—8.

308. *Matei* 5, 38—39

309. *Marcu* 9, 50.

310. *Rom.* 12, 17—19.

311. *II Tim.* 2, 24.

312. *Matei* 26, 50—52.

313. *Luca* 9, 52—56.

Re g u l a 50

Se cuvine să împăcăm și pe alții în pacea cea întru Hristos.

Matei : «Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema» ³¹⁴. *Ioan* : «Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă» ³¹⁵.

Re g u l a 51

Trebuie să te îndrepti pe tine mai întâi, în privința oricărui lucru din cele mai mici, și atunci să reproșezi altuia.

Matei : «De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău și birna din ochiul tău nu o iei în seamă? Sau, cum zici fratelui tău : Lasă să scot paiul din ochiul tău și iată birna este în ochiul tău? Fățarnice, scoate întâi birna din ochiul tău și atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău» ³¹⁶. *Către Romani* : «Pentru aceea, oricine ai fi, o, omule, care judeci, ești fără cuvânt de răspuns, căci în ceea ce judeci pe altul, pe tine însuși te osindești, căci aceleași lucruri faci și tu care judeci. Și noi știm că judecata lui Dumnezeu este după adevăr, față de cei care fac unele ca acestea. Și socotești tu, oare, omule, care judeci pe cei care fac unele ca acestea, dar le faci și tu, că tu vei scăpa de judecata lui Dumnezeu?» ³¹⁷.

Re g u l a 52

Nu trebuie să fim indiferenți pentru cei care păcătuiesc, ci să ne întristăm și să plîngem pentru ei.

Luca : «Și când s-a apropiat, văzînd cetatea, a plîns pentru ea zîcînd : Dacă ai fi cunoscut și tu, măcar în ziua aceasta, cele ce sînt spre pacea ta! Dar acum s-au ascuns de ochii tăi» ³¹⁸. *Către Corinteni I* : «Peste tot se aude că la voi este desfrîinare, cum nici între păgîni nu se pomenește, ca omul să trăiască cu femeia tatălui său. Iar voi v-ați semețit, în loc, mai degrabă, să fi jelit, ca să fie scos din mijlocul vostru cel care a săvîrșit această faptă» ³¹⁹. *Către Corinteni II* : «Nu cumva, venind iarăși, să nu mă umilească Dumnezeul meu la voi și să nu plîng pe mulți care au păcătuit înainte și nu s-au pocăit» ³²⁰.

314. *Matei* 5, 9.

315. *Ioan* 14, 27.

316. *Matei* 7, 3—5.

317. *Rom.* 2, 1—3.

318. *Luca* 19, 41—42.

319. *I Cor.* 5, 1—2.

320. *II Cor.* 12, 21.

Nu trebuie să stăm liniștiți față de cei care ne greșesc.

Luca : «De-ți va greși fratele tău, dojenește-l»³²¹ ș.u. *Către Efezeni :* «Să nu fiți părtași la faptele cele fără roadă ale întunericii, ci mai degrabă, osîndiți-le pe față»³²².

Se cuvine să arătăm bunăvoință față de cei care păcătuiesc, pentru nimic altceva decît pentru a-i rechema spre pocăință, în orice mod ar fi posibil, în afară de păcat.

Matei : «Și iată mulți vameși și păcătoși au venit și au șezut la masă împreună cu Iisus și cu ucenicii Lui. Și văzînd fariseii au zis ucenicilor : Pentru ce mîncă Învățătorul vostru cu vameșii și cu păcătoșii ? Și, auzind El, a zis : Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. Deci, mergînd, învățați ce înseamnă : «Milă voiesc, iar nu jertfă ; că n-am venit să chem pe cei drești, ci pe cei păcătoși la pocăință»³²³. *Luca :* «Și se apropiau de El toți vameșii și păcătoșii, ca să-L asculte. Și fariseii și cărturarii cirteau, zicînd : Acesta primește pe păcătoși și mîncă cu ei. Și a zis către ei pilda aceasta, spunînd : Care om dintre voi avînd o sută de oi și pierzînd una din ele, nu lasă pe cele nouăzeci și nouă în pustiu, și se duce după cea pierdută, pînă ce o găsește ? Și găsind-o, o pune pe umerii săi, bucurîndu-se ; și sosind acasă, cheamă prietenii și vecinii, zicîndu-le : Bucurați-vă cu mine, că am găsit oaia cea pierdută. Zic vouă : Că tot așa va fi mai mare bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăiește, decît pentru nouăzeci și nouă de drești, care n-au nevoie de pocăință»³²⁴ și următoarele pînă la : «Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat»³²⁵. *Către Tesaloniceni II :* «Și dacă vreunul nu ascultă de cuvîntul nostru prin epistolă, pe acela să-l însemnați și să nu mai aveți cu el nici un amestec, ca să-l fie rușine. Dar să nu-l socotiți ca pe un vrăjmaș, ci povățuiți-l ca pe un frate»³²⁶. *Către Corinteni II :* «Și dacă m-a întristat cineva, nu pe mine m-a întristat, ci în parte — ca să nu spun mai mult — pe voi toți. Desul este pentru unul ca acesta pedeapsa ce i s-a dat de către cei mai mulți. Așa încît voi, dimpotrivă, mai bine să-l iertați și să-l mingiați, ca să nu fie coplesit de prea multă întristare unul ca acesta»³²⁷.

Se cuvine ca aceia care, după ce se va fi împlinit tot chipul stăruinței pentru ei, se încăpățînează în răutatea lor, să fie muștrați.

321. *Luca* 17, 3.

322. *Efes.* 5, 11.

323. *Matei* 9, 10—13.

324. *Luca* 15, 1—7.

325. *Luca* 15, 32.

326. *II Tes.* 3, 14—15.

327. *II Cor.* 2, 5—7.

Matei : «De-ți va greși ție fratele tău, mergi, muștră-l pe el între tine și el singur ; și de te va asculta, ai câștigat pe fratele tău. Iar de nu te va asculta, ia cu tine încă unul sau doi, ca din gura a doi sau trei martori să se statornicească orice cuvânt. Și de nu-i va asculta pe ei, spune-l Bisericii ; iar de nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie ție ca un păgîn și vameș» ³²⁸.

Regula 53

Nu se cuvine creștinului să păstreze ranchiună, ci să ierte din inimă celor care-i greșesc.

Matei : «Că de veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru cel ceresc. Iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre» ³²⁹.

Regula 54

Nu trebuie să ne judecăm unii cu alții în privința celor îngăduite de Scriptură.

Matei : «Nu judecați, ca să nu fiți judecați ; căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați» ³³⁰. *Luca* : «Nu judecați și nu veți fi judecați ; nu osîndiți și nu veți fi osîndiți» ³³¹. *Către Romani* : «Unul crede să mănînce de toate ; cel slab însă mănîncă legume. Cel care mănîncă să nu disprețuiască pe cel care nu mănîncă ; iar cel care nu mănîncă să nu judece pe cel care mănîncă, fiindcă Dumnezeu l-a primit. Cine ești tu ca să judeci pe sluga altuia ? Pentru stăpînul său stă sau cade. Dar va sta, căci Domnul are putere ca să-l facă să stea. Unul deosebește o zi de alta, iar altul judecă toate zilele la fel. Fiecare să fie deplin încredințat în mintea lui. Cel care ține ziua, o ține pentru Domnul și cel care nu ține ziua, nu o ține pentru Domnul. Și cel care mănîncă, pentru Domnul mănîncă, căci mulțumește lui Dumnezeu ; și cel care nu mănîncă, pentru Domnul nu mănîncă, și mulțumește lui Dumnezeu» ³³². Și după puțin : «Deci, dar, fiecare din noi va da seama despre sine lui Dumnezeu. Deci să nu ne mai judecăm unii pe alții» ³³³. Este, deci, evident că în cele asemenea, ca și din acestea, să se facă lumină, și în cele ale Evangheliei. *Către Coloseni* : «Nimeni deci să nu vă judece pen-

328. *Matei* 18, 15—17.

329. *Matei* 6, 14—15.

330. *Matei* 7, 1—2.

331. *Luca* 6, 37.

332. *Rom.* 14, 2—6.

333. *Rom.* 14, 12—13.

tru mîncare sau băutură, sau cu privire la vreo sărbătoare, sau lună nouă, sau la simbeta; care sînt umbră celor viitoare»³³⁴.

Nu trebuie să facem distincție cu privire la cele îngăduite de Scriptură.

Către Romani: «Fericit este cel care nu se judecă singur în ceea ce alege. Iar cel care se îndoiește, dacă va mîncă, se osîndește fiindcă n-a fost din credință. Și tot ce nu este din credință este din păcat»³³⁵.

Către Coloseni: «Dacă, deci, ați murit împreună cu Hristos pentru stihile lumii, pentru ce atunci, ca și cînd ați fi viețuind în lume, răbdați porunci ca acestea: Nu lua, nu gusta, nu te atinge, lucruri menite toate să piară prin întrebuintare, potrivit unor rînduieli și învățături omenești?»³³⁶.

Nu trebuie să judecăm despre cele ascunse.

Către Corinteni I: «De aceea, nu judecați ceva înainte de vreme, pînă ce nu va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întinericului și va vădi sfaturile inimilor. Și atunci fiecare va avea de la Dumnezeu lauda»³³⁷.

Nu trebuie să judecăm după înfățișare.

Ioan: «Dacă omul primește tăierea împrejur simbăta, ca să nu se strice legea lui Moise, vă miniați pe Mine că am făcut simbătă un om întreg sănătos? Nu judecați după înfățișare, ci judecați după judecată dreaptă»³³⁸.

Nu trebuie să se condamne cineva, nefiind dovedite mai întii, în prezența lui, cele pentru care este acuzat, chiar dacă ar fi mulți cei care îl acuză.

Ioan: «A zis către el Nicodim, cel care venise noaptea, fiind unul dintre ei: Nu cumva legea noastră judecă pe om, dacă nu-l ascultă mai întii și nu cunoaște ce a făcut?»³³⁹. *Fapte*: «Și rămînînd acolo mai multe zile, Festus a vorbit regelui despre Pavel, zicînd: Este aici un bărbat lăsat legat de Felix, în privința căruia, cînd am fost la Ierusalim, mi s-au înfățișat arhierii și bătrînii iudeilor, cerînd osîndirea lui. Eu le-am răspuns că romanii n-au obiceiul să dea pe vreun om la pierzare înainte ca omul învinuit să aibă de față pe pîrșii lui și să aibă pulința să se apere pentru vina sa»³⁴⁰.

334. Col. 2, 16—17.

335. Rom. 14, 22—23.

336. Col. 2, 20—22.

337. I Cor. 4, 5.

338. Ioan 7, 23—24.

339. Ioan 7, 50—51.

340. Fapte 25, 14—16.

Regula 55

Se cuvine să arătăm și să exprimăm mulțumire pentru orice bine și cei care pățimesc pentru Hristos să aibă răbdare de la Dumnezeu.

Ioan : «Nu poate un om să ia nimic, dacă nu i s-a dat lui din cer»³⁴¹. *Către Corinteni I* : «Și ce ai pe care să nu-i fi primit?»³⁴². *Către Efeseni* : «Căci în har sinteți înținuți prin credință și aceasta nu este de la voi; este darul lui Dumnezeu; nu din fapte, ca să nu se laude nimeni»³⁴³. *Către Filipeni* : «Și aceasta este de la Dumnezeu; căci vouă vi s-a dăruit pentru Hristos, nu numai să credeți întru El, ci să și pătimiți pentru El, ducînd aceeași luptă»³⁴⁴ ș.u.

Nu se cuvine să păstrăm în tăcere binefacerile lui Dumnezeu, ci să mulțumim pentru ele.

Luca : «Iar bărbatul din care ieșiseră demonii îl ruga să rămână cu El. Iisus însă i-a dat drumul, zicînd : Întoarce-te în casa ta și spune cît bine ți-a făcut ție Dumnezeu. Și a plecat, vestind în toată cetatea cîte îi făcuse Iisus»³⁴⁵. *Luca* : «Și intrînd într-un sat, L-au întîmpinat zece bărbați leproși care stăteau departe, și care au ridicat glasul și au zis : Iisuse, învățătorule, fie-Ți milă de noi! Și văzîndu-i, El le-a zis : Duceți-vă și vă arătați preoților. Și în timp ce se duceau, s-au curățit. Iar unul dintre ei, văzînd că s-a vindecat, s-a întors slăvind pe Dumnezeu cu glas mare. Și a căzut cu fața la picioarele Lui, mulțumindu-L. Și acela era samarinean. Iar Iisus, răspunzînd, a zis : Oare, nu zece s-au curățit? Dar cei nouă unde sînt? Nu s-a găsit să se întoarcă să dea slavă lui Dumnezeu decît numai acesta care este de alt neam?» Și i-a zis : Scoală-te și du-te; credința ta te-a mîntuit»³⁴⁶. *Către Corinteni I* : «Dar prin harul lui Dumnezeu sînt ceea ce sînt»³⁴⁷. Harul lui Dumnezeu Celui Care ne-a dat nouă izbînda prin Domnul nostru Iisus Hristos. Mulțumind totdeauna pentru toate în numele Domnului nostru Iisus Hristos lui Dumnezeu și Tatălui.

Regula 56

Se cuvine să perseverăm în rugăciuni și în vegheri.

Matei : «Cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide. Căci oricine cere ia, cei care caută află, și celui care bate

341. *Ioan* 3, 27.

342. *I Cor.* 4, 7.

343. *Efes.* 2, 8—9.

344. *Filip.* 1, 28—30.

345. *Luca* 8, 38—39.

346. *Luca* 17, 12—19.

347. *I Cor.* 15, 10.

i se va deschide»³⁴⁸. ș.u. *Luca*: «Și le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna și să nu se lenevească, zicînd: Într-o cetate era un judecător care de Dumnezeu nu se temea și de om nu se rușina. Și în cetatea aceea era și o văduvă și venea la el zicînd: Scapă-mă de prișul meu. Și un timp n-a voit, dar după aceasta a zis în sine: Deși de Dumnezeu nu mă tem și de om nu mă rușinez, fiindcă văduva aceasta îmi face supărare, îi voi face dreptate, ca să nu vină mereu să mă necăjească. Și a zis Domnul: Auziți ce spune judecătorul cel nedrept? Dar Dumnezeu, oare, nu va face dreptate aleșilor Săi care strigă către El ziua și noaptea și pentru care El rabdă îndelung? Zic vouă că îi va izbăvi în curînd»³⁴⁹. *Luca*: «Luați dar aminte de voi înșivă, ca să nu se îngreuneze inimile voastre de mîncare și de băutură peste măsură și de grijile vieții acestea și ziua aceea să vină peste voi fără de veste. Căci va veni ca o cursă peste toți cei care locuiesc pe fața întregului pămînt. Privegheați dar în toată vremea, rugîndu-vă, ca să vă învredniciți a scăpa de toate acestea care au să vină și să stați înaintea Fiului Omului»³⁵⁰. *Catre Coloseni*: «Stăruți în rugăciune; fiți treji în ea, cu mulțumire»³⁵¹. *Catre Tesaloniceni I*: «Bucurați-vă pururea; rugați-vă neîncetat»³⁵².

Se cuvine, ca și pentru cele care (sînt) spre trebuința de fiecare zi a trupului să mulțumim mai întîi lui Dumnezeu și astfel să ne împărtășim.

Matei: «Și luînd cele cinci pîini și doi pești, mulțumind, a frînt și a dat ucenicilor, iar ucenicii, mulțimii»³⁵³. *Fapte*: «Și zicînd acestea și luînd pline, a mulțumit lui Dumnezeu înaintea tuturor și, frîngînd, a început să mănînce»³⁵⁴. *Catre Timotei I*: «Orice făptură a lui Dumnezeu este bună și nimic nu este de lepădat, dacă, se ia cu mulțumire»³⁵⁵.

Na trebuie să ne rugăm bolborosînd și să cerem lucruri pieritoare și ne-rednice de Domnul.

Matei: «Iar cînd vă rugați, nu spuneți multe ca păgînii, că li se pare că în poliloghia lor vor fi ascultați. Deci nu vă asemănați lor, că știe Tatăl vostru cel din ceruri de ce aveți trebuință, mai înainte ca să cereți voi de la El»³⁵⁶. *Luca*: «Și voi să nu căutați ce veți minca sau

348. *Matei* 7, 7—9.

349. *Luca* 18, 1—8.

350. *Luca* 21, 34—36.

351. *Col.* 4, 2.

352. *I Tes.* 5, 16—17.

353. *Matei* 14, 19.

354. *Fapte* 27, 35.

355. *I Tim.* 4, 4.

356. *Matei* 6, 7—8.

ce veți bea și nu fiți îngrijorați. Căci toate acestea, păgînii acestei lumi le caută, iar Tatăl vostru știe că aveți nevoie de acestea»³⁵⁷.

Cum trebuie să ne rugăm și cu ce stare de suflet.

Matei: «Deci voi așa să vă rugați: Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău; vie împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pămînt; pîinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi; și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri; și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău»³⁵⁸. *Matei*: «Ci căutați mai întii împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui»³⁵⁹. *Marcu*: «Și cînd stați de vă rugați, iertați orice aveți împotriva cuiva»³⁶⁰. *Către Timotei I*: «Vrea deci ca bărbații să se roage în tot locul, ridicînd miini sfinte, fără minie și fără șovăire»³⁶¹.

Se cuvine să ne rugăm unii pentru alții și pentru proiestosii cuvîntului adevărului.

Luca: «Și a zis Domnul: Simone, Simone, iată satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grîu, iar Eu m-am rugat pentru tine, ca să nu piară credința ta»³⁶². *Către Efeseni*: «Faceți în toată vremea, întru Duhul, tot felul de rugăciuni și de cereri, și întru aceasta privegheați cu toată stăruința, rugîndu-vă pentru toți sfinții; rugați-vă și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvînt, cînd voi deschide gura mea, să fac cunoscută cu îndrăzneală taina Evangheliei, al cărei sol, legat în lanțuri, sînt, ca să vorbesc despre Evanghelie fără sfiială, precum mi se cuvine să vorbesc»³⁶³. *Către Tesaloniceni II*: «În sfîrșit, rugați-vă pentru noi, ca să se răspîndească cuvîntul Domnului și să se preamărească (*pretutindeni*), ca și la voi»³⁶⁴.

Se cuvine să ne rugăm și pentru vrăjmași.

Matei: «Rugați-vă pentru cei care vă vatămă și vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri»³⁶⁵.

Nu se cuvine ca bărbatul să se roage sau să proorocească cu capul acoperit, nici femeia (cu capul) neacoperit.

Către Corinteni I: «Dar voiesc ca voi să știți că Hristos este capul oricărui bărbat, iar capul femeii este bărbatul, iar capul lui Hristos este

357. *Luca* 12, 29—30.

358. *Matei* 6, 9—13.

359. *Matei* 6, 33.

360. *Marcu* 11, 25.

361. *I Tim.* 2, 8.

362. *Luca* 22, 31—32.

363. *Efes.* 6, 18—20.

364. *II Tes.* 3, 1.

365. *Matei* 5, 44.

Dumnezeu. Orice bărbat care se roagă sau proorocește, avînd capul acoperit, necinstește capul său ; iar orice femeie care se roagă ori proorocește, cu capul neacoperit, își necinstește capul»³⁶⁶ ș.u.

Regula 57

Nu trebuie să ne socotim mari prin cele înfăptuite și să disprețuim pe ceilalți.

Luca : «Și către unii care se credeau că sînt drepți și disprețuiau pe ceilalți, a zis pilda aceasta : Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage : unul fariseu și celălalt vameș. Fariseul stînd, așa se ruga în sine : Dumnezeule, Îți mulțumesc că nu sînt precum ceilalți oameni, rapitori, nedrepți, adulteri, sau ca și acest vameș ; postesc de două ori pe săptămînă, dau zeciuială din toate cîte cîștig. Iar vameșul, departe stînd, nu voia nici ochii să-și ridice către cer ; ci-și bătea pieptul, zicînd : Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului. Și zic vouă că acesta s-a coborît mai îndreptat la casa sa, decît acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine, va fi umilit, iar cel care se smerește pe sine va fi înălțat.»³⁶⁷

Regula 58

Nu trebuie să socotim darul lui Dumnezeu prin bani sau să-l dobîndim prin orice altă concepție omenească.

Fapte : «Și Simon, văzînd că prin punerea miinilor Apostolilor se dă Duhul Sfînt, le-a adus bani zicînd : Dați-mi și mie puterea aceasta, ca acela pe care voi pune miinile să primească Duh Sfînt. Iar Petru a zis către el : Bani tăi să fie cu tine spre pierzare ! Căci ai socotit că darul lui Dumnezeu se agonisește cu bani. Tu n-ai parte, nici moștenire, la chemarea aceasta, pentru că inima ta nu este dreaptă înaintea lui Dumnezeu. Pocăiește-te deci de această răutate a ta și te roagă lui Dumnezeu ; doară ți se va ierta cugetul inimii tale. Căci întru amărăciunea fierii și întru legătura nedreptății te văd că ești»³⁶⁸.

După măsura credinței fiecăruia se dau darurile de către Dumnezeu spre folos.

Către Romani : «Dar avem felurite daruri, după harul ce ni s-a dat. Dacă avem proorocie, să proorocim după măsura credinței»³⁶⁹ ș.u. *Către Corinteni I :* «Și fiecăruia se dă arătarea Duhului spre folos. Că unuia

366. I Cor. 11, 3—5.

367. Luca 18, 9—14.

368. Fapte 8, 18—23

369. Rom. 12, 6.

i se dă prin Duhul Sfînt cuvînt de înțelepciune, iar altuia, după același Duh, cuvîntul cunoștinței. Și unuia i se dă întru același Duh credință, iar altuia darurile vindecărilor, întru același Duh; unuia faceri de minuni, iar altuia proorocie; unuia deosebirea duhurilor, iar altuia feluri de limbi și altuia tălmăcirea limbilor»³⁷⁰.

Se cuvine ca harul lui Dumnezeu primit în dar, în dar să se dea, și să nu fie neguțătorit spre propriile plăceri.

Matei: «Tămăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i; în dar ați luat, în dar să dați. Să nu aveți nici aur, nici argint, nici bani în cingătorile voastre»³⁷¹. *Fapte*: «Iar Petru a zis: Argint și aur nu am; dar ce am aceea îți dau: În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul, scoală-te și umblă! Și apucîndu-l de mîna dreaptă, l-a ridicat»³⁷². *Către Tesaloniceni I*: «Căci niciodată nu ne-am arătat cu cuvinte de lîngușire, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie; Dumnezeu este martor. Nici n-am căutat mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții, deși puteam să fim cu greutate, ca apostoli ai lui Hristos. Noi însă am fost blînzi în mijlocul vostru, așa precum o doică îngrijește pe fiii săi. Astfel, iubindu-vă, eram bucuroși să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci chiar și sufletele noastre pentru că ne-ați devenit iubiți»³⁷³.

Cel care primind cu recunoștință primul dar de la Dumnezeu îl folosește stăruitor spre slava lui Dumnezeu, este socotit vrednic și pentru altele; dar cel care nu este asemenea, se va lua de la el și ceea ce are și nu este socotit vrednic de răsplătire, ci se dă pedepsei.

Matei: «Și ucenicii, apropiindu-se de El, i-au zis: De ce le vorbești lor în pilde? Iar El, răspunzînd, le-a zis: Pentru că vouă vi s-a dat să cunoașteți tainele împărăției cerurilor, pe cînd aceloră nu li s-a dat. Căci celui care are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua. De aceea le vorbesc în pilde, că, văzînd, nu văd, și auzînd, nu aud, nici nu înțeleg. Și se împlinește cu ei proorocia lui Isaia»³⁷⁴. «Căci (El este) ca un om, care, plecînd departe, și-a chemat slugile și le-a încredințat averea sa: unuia i-a dat cinci talanți, altuia doi, altuia unul, fiecăruia după puterea lui și a plecat. Îndată, mergînd, cel care luase cinci talanți, a lucrat cu ei și a cîștigat alți cinci talanți. De asemenea și cel cu doi, a cîștigat încă doi. Iar cel care luase un talant, s-a dus, a săpat în pămînt și a ascuns argintul stăpînului său. Și după multă vreme a venit și stăpînul acelor slugi și a făcut socoteala cu ele.

³⁷⁰. I Cor. 12, 7—10.

³⁷¹. Matei 10, 8—9.

³⁷². Fapte 3, 6—7.

³⁷³. I Tes. 2, 5—8.

³⁷⁴. Matei 13, 10—14.

Și apropiindu-se cel care luase cinci talanți, a adus alți cinci talanți, zicînd : Doamne, cinci talanți mi-ai dat ; iată, alți cinci talanți am cîștigat ca ei. Zis-a lui stăpînul : Bine slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune ; intră întru bucuria Domnului tău. Apropiindu-se și cel care luase doi talanți, a, zis : Doamne doi talanți mi-ai dat ; iată, alți doi talanți am cîștigat cu ei. Zis-a lui stăpînul : Bine sluga bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune ; intră întru bucuria Domnului tău. Apropiindu-se apoi și cel care primise un talant, a zis : Doamne, te-am știut că ești om aspru, care seceri unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai împrăștiat. Și temindu-mă, m-am dus de am ascuns talantul tău în pămînt : iată, ai ce este al tău. Și, răspunzînd, stăpînul său i-a zis : Slugă vicleană și leșă, știai că secer unde n-am semănat și adun de unde n-am împrăștiat ; se cuvenea deci ca tu să dai banii mei schimbătorilor de bani și eu, venind, aș fi luat ce este al meu cu dobîndă. Luați deci de la el talantul și dați-l celui care are zece talanți. Căci tot celui care are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel care nu are și ce nu are i se va lua. Iar pe sluga netrebnică, aruncați-o întru întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plîngerea și scrișnirea dinților»³⁷⁵.

Regula 59

Nu se cuvine ca credinciosul să dorească mărire de la oameni, nici să suporte cinste exagerată, ci chiar să îndrepte pe cei care-l cinstesc astfel, sau gîndesc ceva mai mult despre el.

Matei : «Și iată, venind un tînăr la El, i-a zis : Învățătorule bun, ce trebuie să fac, ca să am viața veșnică ? Iar El i-a zis : De ce-Mi zici bun ? Nimeni nu este bun, decît numai Unul Dumnezeu»³⁷⁶. *Ioan* : «Slava de la oameni nu primesc»³⁷⁷ ; și, după puțin : «Cum puteți voi să credeți, cînd primiți mărire unii de la alții și mărirea cea de la Unicul Dumnezeu nu o căutați ?»³⁷⁸. *Luca* : «Vai vouă, fariseilor ! Că iubiți scaunele din față în sinagogi și închinăciunile în piețe»³⁷⁹. *Către Tesaloniceni I* : «Căci niciodată nu ne-am arătat cu cuvinte de lingușire, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie ; Dumnezeu este martor. Nici n-am căutat mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții»³⁸⁰. *Fapte* : «Și cînd a fost să intre Petru, Corneliu întîmpinîndu-l,

³⁷⁵. *Matei* 25, 14—30.

³⁷⁶. *Matei* 19, 16—17.

³⁷⁷. *Ioan* 5, 41.

³⁷⁸. *Ioan* 5, 44.

³⁷⁹. *Luca* 11, 43.

³⁸⁰. *I Tes.* 2, 5—6.

i s-a închinat, căzînd la picioarele lui. Dar Petru l-a ridicat, zicîndu-i : Scoală-te. Și eu sînt om»³⁸¹. *Fapte* : «Și într-o zi rînduită, Irod, îmbrăcîndu-se în veșminte regești și șezînd la tribună, vorbea către ei ; iar poporul striga : Acesta este glas dumnezeiesc, nu omenesc ! Și îndată îngerul Domnului l-a lovit, pentru că nu, a dat slavă lui Dumnezeu. Și mîncîndu-l viermii, a murit»³⁸².

Regula 60

Darurile Duhului fiind diferite și nici unul (singur) neputîndu-l le primească pe toate, nici toți să fie la fel, se cuvine ca fiecare să persevereze cu înțelepciune și cu mulțumire în ce i s-a dat și toți să fie de acord între ei, în dragostea lui Hristos, ca membrele în corp, înceit nici cel mai mic, în compararea darurilor, să nu fie îndepărtat de superiorul lui, nici cel mai mare să nu fie disprețuit de cel mai mic. Căci și cei dezbinăți și cei învrăjbiți sînt vrednici de nimicire (pierzare).

Matei : «Orice împărăție care se dezbină în sine se pustiește ; orice cetate sau casă care se dezbină în sine nu va dăinui»³⁸³. *Către Galateni* : «Iar dacă vă mușcați unul pe altul și vă mincați, vedeți să nu vă umiciți între voi»³⁸⁴. *Ioan* : «Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei care vor crede în Mine, prin cuvîntul lor. Ca toți să fie una după cum Tu, Părinte, în Mine și Eu în Tine, așa și aceștia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis»³⁸⁵. *Fapte* : «Iar inima și sufletul mulțimii celor care au crezut erau una și nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obște»³⁸⁶. *Către Romani* : «Vă indemn, deci, fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfîntă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră cea duhovnicească. Și să nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin innoirea minții, ca să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvîrșit. Căci prin harul ce ni s-a dat, spun fiecăruia dintre voi să nu cugete despre sine mai mult decît trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înțelept, precum Dumnezeu i-a împărțit măsura credinței. Căci precum într-un singur trup avem mai multe mădulare, și mădularele nu au toate aceeași lucrare, așa și noi, cei mulți, un trup sîntem în Hristos și fiecare sîntem mădulare unii altora ; dar avem felurite daruri, după harul ce ni s-a dat.

381. *Fapte* 10, 25—26.

382. *Fapte* 12, 21—23.

383. *Matei* 12, 25.

384. *Gal.* 5, 15.

385. *Ioan* 17, 20—21.

386. *Fapte* 4, 32.

Dacă avem proorocie, să proorocim, după măsura credinței. Dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învață, să se sirguiască în învățatură; dacă îndeamnă, să fie în îndemnare; dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăție; dacă stă în frunte, să fie cu tragere de inimă; dacă miluiește, să miluiască cu voie bună»³⁸⁷. *Către Corinteni I*: «Vă îndemn, fraților, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos, ca toți să vorbiți la fel și să nu fie dezbinări în sinul vostru; ci să fiți cu totul uniți în același cuget și în aceeași înțelegere»³⁸⁸. *Către Corinteni I*: «Căci precum trupul unul este, și are mădulare multe, iar toate mădularele trupului, multe fiind, sînt un trup, așa și Hristos. Pentru că într-un Duh ne-am botezat noi toți, ca să fim un singur trup, fie iudei, fie elini, fie robi, fie liberi, și toți la un Duh ne-am adăpat. Căci și trupul nu este un mădular, ci multe; dacă piciorul ar zice: Fiindcă nu sînt mîină, nu sînt din trup, nu pentru aceasta nu este el din trup. Și dacă urechea ar zice: Fiindcă nu sînt ochi, nu fac parte din trup, nu pentru aceasta nu este ea din trup. Dacă tot trupul ar fi ochi, unde ar fi auzul? Și dacă ar fi tot auz, unde ar fi mirosul? Dar acum Dumnezeu a pus mădularele, pe fiecare din ele, în trup, cum a voit. Dacă toate ar fi un singur mădular, unde ar fi trupul? Dar acum sînt multe mădulare, însă un singur trup. Și nu poate ochiul să zică mîinii: N-am trebuință de tine; sau, iarăși căpul să zică picioarelor: N-am trebuință de voi. Ci cu mult mai mult mădularele trupului, socotite a fi slabe, sînt mai trebuincioase. Și pe cele care ni se par că sînt mai de necinste, pe acelea cu mai multă cinste le îmbrăcăm și cele necuviincioase ale noastre au mai multă cuviință. Iar cele cuviincioase ale noastre n-au nevoie de ea. Dar Dumnezeu a întocmit astfel trupul, dînd mai multa cinste celui căruia îi lipsește. Ca să nu fie dezbinare în trup, ci mădularele să îngrijească deopotrivă unele de altele. Și dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună, și dacă un mădular este cinstit, toate mădularele se bucură împreună. Iar voi sînteți trupul lui Hristos și mădulare (fiecare) în parte. Și pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică; întii Apostoli, al doilea prooroci, al treilea învățători, apoi pe cei care au darul de a face minuni, apoi darurile vindecărilor, ajutorările, cîrmuirile, felurile limbilor. Oare toți sînt Apostoli? Oare toți sînt prooroci? Oare toți învățători? Oare toți au putere să săvîrșească minuni? Oare toți au darurile vindecărilor? Oare toți vorbesc în limbi? Oare toți pot să tîlmăcească?»³⁸⁹. *Către Filipeni*: «Împliniți bucuria mea, ca să gîndiți la

387. *Rom.* 12, 3--8.388. *I Cor.* 1, 10.389. *I Cor.* 12, 12--30.

fei, avînd aceeași iubire, același suflet ; aceeași cugetare. Nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din mărire deșartă, ci cu smerenie, unul pe altul socotească-l mai de cinste decît el însuși. Să nu caute nimeni numai ale sale, ci fiecare și ale altuia»³⁹⁰.

Regula 61

Să nu umilim pe cei care lucrează darul lui Dumnezeu, avînd în vedere joshicia lor ; căci prin (în) aceștia mai ales binevoiesc Dumnezeu.

Matei : «Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului și al pămîntului, că ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pruncilor. Da, Părinte, căci așa a fost bunăvoirea înaintea Ta»³⁹¹. «Și venind în patria Sa, îi învăța în sinagoga lor, încît ei erau uimiți și ziceau : De unde are El înțelepciunea aceasta și puterile ? Au nu este Acesta fiul teslarului ? Au nu se numește mama Lui Maria și frații (*verii*) Lui, Iacob și Simon și Iuda ! Și surorile (*verișoarele*) Lui au nu sînt toate la noi ? Deci de unde are El toate acestea ? Și se sminteau cu privire la El. Iar Iisus le-a zis : Nu este prooroc disprețuit decît în patria lui și în casa lui. Și n-a făcut acolo multe minuni, din pricina necredinței lor»³⁹². *Către Corinteni I :* «Căci priviți chemarea voastră, fraților, că nu mulți sînt înțelepți după trup, nu mulți sînt puternici, nu mulți sînt de bun neam : ci Dumnezeu Și-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să rușineze pe cele tari ; Dumnezeu Și-a ales pe cele de neam jos ale lumii, pe cele nebăgale în seamă, ca să strice pe cele ce sînt. Ca nici un trup să nu se laude înaintea lui Dumnezeu»³⁹³.

Regula 62

Cei care au crezut lui Dumnezeu și s-au botezat, trebuie să se pregătească îndată pentru ispitiri, chiar și de la cei ai caselor, pînă la moarte. Căci cei care nu s-a pregătit astfel, ivindu-se îndată prilejul se va clătina cu ușurință.

Matei : «Iar botezîndu-Se Iisus, îndată ce a ieșit din apă iată cerurile i s-au deschis, și a văzut Duhul lui Dumnezeu pogorîndu-Se, ca un porumbel, și venind peste El. Și iată, glas din ceruri care a zis : Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit. Atunci Iisus a fost dus de

390. *Filip.* 2, 2—4.

391. *Matei* 11, 25—26.

392. *Matei* 13, 54—58 ;

393. *I Cor.* 1, 26—29 ;

Duhul în pustiu, ca să fie ispitit de către diavolul»³⁹⁴. «Iată, Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor ; fiți dar înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii. Feriți-vă de oameni, căci vă vor da pe mâna sine-driștilor și în sinagogile lor vă vor bate cu biciul. Încă și la dregători și la regi veți fi duși pentru Mine, spre mărturie lor și păgînilor³⁹⁵. Și după puțin : «Și va da frate pe frate la moarte și tată pe fiu și se vor scula copiii împotriva părinților și-i vor ucide. Și veți fi urși de toți pentru numele Meu, iar cel care va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui»³⁹⁶. «Și cel care nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine»³⁹⁷. *Ioan* : «Acestea vi le-am spus, ca să nu vă smintiți. Vă vor scoate din sinagogi și vine ceasul ca tot celui care vă va ucide să i se pară că aduce închinare lui Dumnezeu. Și acestea vor face, pentru că n-au cunoscut nici pe Tatăl, nici pe Mine. Iar acestea vi le-am spus ca, atunci cînd va veni ceasul lor, să vă aduceți aminte că vi le-am spus»³⁹⁸. *Luca* : «Iar cea de pe piatră sînt aceia care, auzind cuvîntul, îl primesc cu bucurie, dar aceștia nu au rădăcină ; ei cred pînă la o vreme, iar la vreme de încercare se leapădă»³⁹⁹. *Către Corintenii II* : «Căci nu voim, fraților, ca voi să nu știți de necazul nostru, care ni s-a făcut în Asia, că peste măsură, peste puteri am fost îngreuiati, încît nu mai nădăjduiam să mai scăpăm cu viață. Ci noi, în noi înșine, ne-am socotit ca osîndiți la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel Care înviază pe cei morți»⁴⁰⁰. *Către Timotei II* : «Și toți care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prizoniți»⁴⁰¹.

Nu trebuie să facem să cădem în ispite înainte de timpul îngăduinței lui Dumnezeu, ci chiar să ne rugăm să nu cădem în ispită.

Matei : «Așadar, astfel să ne rugăm : Tatăl nostru Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer și pe pămînt. Pîinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi. Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri ; și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău»⁴⁰². *Ioan* : «Și după acestea, mergea Iisus prin Galileea. Căci nu voia să meargă prin Iudeea, deoarece iudeii căutau să-L omoare. Și era aproape praznicul iudeilor, cel al Corturilor. Și au zis către El frații Lui : Treacă de aici și du-Te în Iudeea, pentru ca și ucenicii Tăi să vadă lucrurile pe care le

394. *Matei* 3, 16—17 ; 4, 1.

395. *Matei* 10, 16—18.

396. *Matei* 10, 21—22.

397. *Matei* 10, 38.

398. *Ioan* 16, 1—4.

399. *Luca* 8, 13.

400. *II Cor.* 1, 8—9

401. *II Tim.* 3, 12.

402. *Matei* 6, 13.

faci. Căci nimeni nu lucrează în ascuns, ci voiește să se facă cunoscut. Dacă faci acestea, arată-Te pe Tine lumii. Pentru că nici frații Lui nu credeau în El. Deci le-a zis Iisus : Vremea Mea încă n-a sosit, iar vremea voastră totdeauna este gata. Pe voi lumea nu poate să vă urască, dar pe Mine Mă urăște, pentru că Eu mărturisesc despre ea că lucrurile ei sînt rele. Voi suiți-vă la sărbătoare ; Eu nu Mă sui la praznicul acesta, căci vremea Mea nu s-a împlinit încă. Acestea spunîndu-le, a rămas în Galileea. Dar după ce frații Săi s-au suit la praznic, atunci S-a suit și El, nu pe față, ci cam pe ascuns» ⁴⁰³. *Luca* : «Sculați-vă și vă rugați, ca să nu intrați în ispită» ⁴⁰⁴.

Se cuvine să ne îndepărtăm în timpul prigonirilor, chiar dacă Cel care poate să ne ducă la izbîndă ar îngădui să fim ispitiți, dar să dorim (să se facă) voia lui Dumnezeu prin rugăciune.

Matei : «Iar cînd vă vor urmări în cetatea aceasta, fugiți în coaslaltă» ⁴⁰⁵. «Iar fariseii, ieșind din sinagogă, s-au sfătuit împotriva Lui ca să-L piardă. Iisus însă cunoscîndu-i, S-a dus de acolo» ⁴⁰⁶. *Ioan* : «Deci, din ziua aceea s-au hotărît ca să-Lucidă. De aceea, Iisus nu mai umbla pe față între iudei» ⁴⁰⁷. *Luca* : «Și ingenunchind, Se ruga zicînd : Părinte, de voiești, trecă de la Mine acest pahar. Dar nu voia Mea, ci voia Ta să se îplinească» ⁴⁰⁸. *Către Corinteni I* : «Nu v-a cuprins ispită care să fi fost peste puterea omenească. Dar credincios este Dumnezeu, Care nu va îngădui ca să fiți ispitiți mai mult decît puteți, ci o dată cu ispita va aduce și scăparea din ea, ca să puteți răbda» ⁴⁰⁹.

Se cuvine ca creștinul, în fiecare din ispitirile în care ar fi adus, să-și amintească de cele spuse în Scriptura de Dumnezeu inspirată în această privință, și astfel să se păstreze pe sine neinfluențat și pe vrăjmași să-i nimicească.

Matei : «Atunci Iisus a fost dus de Duhul în pustiu, ca să fie ispitit de către diavolul. Și după ce a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți, la urmă a flămînzit. Și, apropiindu-se, ispititorul a zis către El : De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pîini. Iar El, răspunzînd, a zis : Scris este : «Nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu». Atunci diavolul L-a dus în sfînta cetate, L-a pus pe aripa templului, și i-a zis : Dacă Tu ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te jos, că scris este : «Îngerilor Săi va po-

403. *Ioan* 7, 1—10.

404. *Luca* 22, 46.

405. *Matei* 10, 23.

406. *Matei* 12, 14—15.

407. *Ioan* 11, 53—54.

408. *Luca* 22, 41—42.

409. *I Cor.* 10, 13.

rânci pentru Tine și Te vor ridica pe mâini, ca nu cumva să izbești de piatra piciorul Tău». Iisus i-a răspuns : Iarăși este scris : «Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeu Tău». Din nou diavolul L-a dus pe un munte foarte înalt și I-a arătat toate împărățiile lumii și slava lor. Și I-a zis Lui : Acestea toate Ți le voi da Ție, dacă vei cădea înaintea mea și mi Te vei închina. Atunci Iisus i-a zis : Mergi înapoia Mea, satano, căci scris este : «Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești». Atunci L-a lăsat diavolul și iată, îngerii venind la El îi slujeau ⁴¹⁰.

Regula 63

Creștinul nu trebuie să aibă teamă și în situații de mare neliniște să nu se îndepărteze de încrederea în Dumnezeu ; ci să aibă curaj, ca și cum Hristos este prezent și-l îndrumează în cele din situația respectivă și-l întărește pentru toate ; iar Sfântul Duh îl învață pînă și răspunsul pe care să-l dea vrăjmașilor.

Matei : «Nu vă temeți de cei careucid trupul, iar sufletul nu pot să-lucidă ; ci temeți-vă mai curînd de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena. Au nu se vind două vrăbii pe un ban ? Si nici una din ele nu cade pe pămînt fără știrea Tatălui vostru. La voi însă și perii capului, toți sînt numărați. Așadar nu vă temeți, voi sînteți cu mult mai de preț decît păsările» ⁴¹¹. *Luca* : «Iar cînd vă vor duce în sinagogi și la dregători și la stăpîniri, nu vă îngrijiți cum și ce veți răspunde, sau ce veți zice, că Duhul Sfînt vă va învăța chiar în ceasul acela ce trebuie să spuneți» ⁴¹². *Marcu* : «Și s-a făcut furtună mare de vînt și valurile se prăvăleau peste corabie, încît corabia era aproape să se ample. Iar El era la cîrmă, dormind pe căpătîi. Și L-au deșteptat și l-au zis : Invățătorule, nu-Ți este grijă că pierim ? Și El, sculîndu-Se, a certat vîntul și a zis mării : Taci ! Incetează ! Și vîntul s-a potolit și s-a făcut liniște mare. Și le-a zis lor : Pentru ce sînteți așa de fricoși ? Cum de nu aveți credință ?» ⁴¹³. *Fapte* : «Și sculîndu-se arhiereul și cei împreună cu el — cei din eresul saducheilor — s-au umplut de pizmă. Și au pas mîinile pe Apostoli și i-au pus în temnița obștească. Iar un înger al Domnului, în timpul nopții, a deschis ușile temniței și, scoțîndu-i, le-a zis : Mergeți și, stînd, grăiți poporului în templu toate cuvintele vieții acesteia. Și auzind, au intrat de dimineată în templu și învățau» ⁴¹⁴.

410. *Matei* 4, 1—11.

411. *Matei* 10, 28—31.

412. *Luca* 12, 11—12.

413. *Marcu* 4, 37—40

414. *Fapte* 5, 17—21.

Către Corinteni II : «Căci nu voim, fraților, ca voi să nu știți de necazul nostru, care ni s-a făcut în Asia, că, peste măsură, peste puteri am fost îngreuiți, încit nu mai nădăjduiam să mai scăpăm cu viață. Ci noi, în noi înșine, ne-am socotit ca osindiți la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel Care înviază pe cei morți. Care ne-a izbăvit pe noi dintr-o moarte ca aceasta și ne izbăvește și în Care nădăjduim că încă ne va izbăvi» ⁴¹⁵.

Regula 64

Trebuie să se bucure tot cel care suferă pînă la moarte din cauza numelui Domnului și a poruncilor Lui.

Matei : «Fericiti cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor. Fericiti veți fi voi cînd vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri» ⁴¹⁶. *Luca* : «Fericiti veți fi cînd oamenii vă vor urî pe voi și vă vor izgoni dintre ei și vă vor ocări și vor lepăda numele vostru, ca rău, din pricina Fiului Omului. Bucurați-vă în ziua aceea și vă veseliți, că, iată, plata voastră multă este în cer» ⁴¹⁷. *Fapte* : «Și chemînd pe Apostoli și bătîndu-i, le-au poruncit să nu mai vorbească în numele lui Iisus și le-au dat drumul. Iar ei au plecat din fața sinedriului, bucurîndu-se că s-au învrednicit, pentru numele Lui, să sufere ocară. Și toată ziua, în templu și prin case, nu încetau să învețe și să binevestească pe Hristos Iisus» ⁴¹⁸. *Către Coloseni* : «Nu m-am făcut eu Pavel slujitor. Acum mă bucur de suferințele mele pentru voi și împlinesc, în carnea mea, lipsurile necazurilor lui Hristos, pentru Trupul Lui, adică Biserica» ⁴¹⁹.

Regula 65

Trebuie ca și în cazul ieșirii să facem rugăciunile cuvenite.

Matei : «Iar în ceasul al nouălea Iisus a strigat cu glas mare, zicînd : «Eli, Eli, lama sabahtani ?». Adică : Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit ?» ⁴²⁰. *Luca* : «Și Iisus, strigînd cu glas mare, a zis : Părinte, în mîinile Tale, încredințez Dubul Meu. Și acestea zicînd, Și-a

⁴¹⁵. *II Cor.* 1, 8—10.

⁴¹⁶. *Matei* 5, 10—12.

⁴¹⁷. *Luca* 6, 22—23.

⁴¹⁸. *Fapte* 5, 40—42.

⁴¹⁹. *Col.* 1, 23—24.

⁴²⁰. *Matei* 27, 46.

dat Duhul»⁴²¹. Fapte : «Și îl băteau cu pietre pe Ștefan, care se ruga și zicea : Doamne, Iisuse, primește duhul meu. Și ingenunchind, a strigat cu glas mare : Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta ! Și zicînd acestea, a adormit»⁴²².

Regula 66

Nu trebuie să părăsim pe cei care luptă pentru pietate.

Ioan : «Iisus le-a răspuns : Acum credeți ? Iată vine ceasul, și a și venit, ca să vă risipiți, fiecare la ale sale și pe Mine Mă lăsați singur»⁴²³. *Către Timotei II* : «Știi că toți cei din Asia s-au lepădat de mine, între care Fighel și Ermoghen. Domnul să aibă milă de casa lui Onisifor, căci de multe ori m-a însuflețit și de lanțurile mele nu s-a rușinat. Dăruiește-i Domnul, ca, în ziua cea mare, milă să găsească de la Domnul. Iar cită slujbă mi-a făcut el în Efes, știi tu mai bine»⁴²⁴. *Către Timotei II* : «La întîia mea apărare, nimeni nu mi-a venit în-
tr-ajutor, ci toți m-au părăsit. Să nu li se țină în socoteală»⁴²⁵.

Se cuvine să ne rugăm pentru cei încercați în ispite.

Luca : «Simone, Simone, iată satana v-a cerut să vă cearnă ca pe griu ; iar Eu m-am rugat pentru tine ca să nu piară credința ta»⁴²⁶. *Fapte* : «Deci Petru era păzit în temniță și se făcea neconținut rugăciune către Dumnezeu pentru el, de către Biserică»⁴²⁷. *Către Corinteni I* : «Dar credinca ; este Dumnezeu, Care nu va îngădui ca să fiți ispitiți mai mult decît puteți, ci o dată cu ispita va aduce și scăparea din ea, ca să puteți răbda»⁴²⁸.

Regula 67

Celor care au cunoașterea învierii din morți, le este străină întristarea pentru cei adormiți.

Luca : «Și după El venea mulțime multă de popor și de femei, care se băteau în piept și îl plîngeau. Și întorcîndu-Se către ele, Iisus le-a zis : Fiice ale Ierusalimului, nu Mă plîngeți pe Mine»⁴²⁹. *Către Tesaloniceni I* : «Fraților, despre cei care au adormit, nu voim să fiți în nesti-

421. *Luca* 23, 46.

422. *Fapte* 7, 59—60.

423. *Ioan* 16, 31—32.

424. *II Tim.* 1, 15—18.

425. *II Tim.* 4, 16.

426. *Luca* 22, 31—32.

427. *Fapte*, 12, 5.

428. *I Cor.* 10, 13.

429. *Luca* 23, 27—28.

intă, ca să nu vă întristați precum ceilalți, care nu au nădejde. Pentru că de credem că Iisus a murit și a înviat, tot așa (credem) că Dumnezeu pe cei adormiți întru Iisus îi va aduce împreună cu El»⁴³⁰.

Regula 68

Nu trebuie să ne așteptăm că obișnuințele veacului acestuia vor fi și după înviere, ci să ne reprezentăm viața în veacul viitor ca îngerească și fără trebuință.

Luca: «Și le-a zis lor Iisus: Fiii veacului acestuia se însoară și se mărită; iar cei care se vor învrednici să dobândească veacul acela și învierea cea din morți, nici nu se însoară, nici nu se mărită. Căci să moară nu mai pot, căci sînt la fel cu îngerii și sînt fii ai lui Dumnezeu, fiind fii ai învierii»⁴³¹. *Către Corinteni I*: «Dar va zice cineva: Cum înviază morții și cu ce trup au să vină? Nebun ce ești! Tu ce semeni nu dă viață, dacă nu va fi murit. Și ceea ce semeni nu este trupul ce va să fie, ci grăunte gol, poate de grâu, sau de altceva din celelalte; iar Dumnezeu îi dă un trup, precum a voit»⁴³². Și după puțin: «Așa este și învierea morților: se seamănă trupul întru stricăciune, înviază întru nestricăciune; se seamănă întru necinste, înviază întru slavă; se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere; se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc»⁴³³.

Nu trebuie să înțelegem venirea Domnului local și trupește, ci s-o așteptăm în slava Tatălui, deodată în toată lumea.

Matei: «Atunci de vă va zice cineva: Iată, Hristos este aici sau dincolo, să nu-l credeți. Căci se vor scula hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor face semne mari și minuni, ca să amăgească, de va fi cu puțință, și pe cei aleși»⁴³⁴. «Deci, de vă vor zice vouă: Iată, este în pustiu, să nu ieșiți; iată, este în cămări, să nu credeți. Căci precum fulgerul iese de la răsărit și se arată pînă la apus, așa va fi și venirea Fiului Omului»⁴³⁵. *Marcu*: «Și atunci, dacă vă va zice cineva: Iată, aici este Hristos, sau iată acolo, să nu credeți. Căci se vor scula hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor face semne și minuni, ca să ducă în rătăcire, de se poate, pe cei aleși. Dar voi luați seama. Iată dinainte v-am spus vouă toate. Ci în acele zile, după necazul acela, soarele se va întuneca și luna nu-și va mai da lumina ei. Și stelele vor cădea din

430. *I Tes.* 4, 13—14.

431. *Luca* 20, 34—36.

432. *I Cor.* 15, 35—38.

433. *I Cor.* 15, 42—44.

434. *Matei* 24, 23—24.

435. *Matei* 24, 26—27.

cer și puterile care sînt în ceruri se vor clătina. Atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori, cu putere multă și cu slavă»⁴³⁶. *Către Tesaloniceni I*: «Căci aceasta vă spunem, după cuvîntul Domnului, că noi cei vii, care vom fi rămas pînă la venirea Domnului, nu vom lua înainte celor adormiți. Pentru că, Însuși Domnul, întru poruncă, la glasul arhanghelului și întru trîmbița lui Dumnezeu, Se va pogori din cer, și cei morți întru Hristos vor învia întii»⁴³⁷.

Regula 69

Cîte sînt oprite după legătura dintre ele și hotărîrea se primește cu amenințare *.

Matei: «Căci din inimă ies gînduri rele, ucideri, adultere, desfrînări, furtişaguri, mărturii mincinoase, hule. Acestea sînt care spurcă pe om»⁴³⁸. «Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătît diavolului și îngerilor lui. Căci flămînd am fost și nu Mi-ați dat să mîncînc; insetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; străin am fost și nu M-ați primit; gol am fost și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță și nu M-ați cercetat»⁴³⁹. *Luca*: «Dar, vai, vouă bogaților, că vă luați mîngîierea voastră. Vai vouă, care sînteți sături acum, că veți flămîenzi. Vai vouă celor care rîdeți acum, că veți plînge și vă veți tîngui. Vai vouă, cînd toți oamenii vă vor vorbi de bine»⁴⁴⁰. *Luca*: «Luați deci aminte de voi înșivă, ca să nu se îngreuneze inimile voastre de mîncare și de băutură peste măsură și de grijile vieții acesteia, și ziua aceea să vină peste voi fără de veste»⁴⁴¹. *Marcu*: «Căci dinlăuntru, din inima oamenilor, ies cugetele cele rele, desfrînările, hoțiile, uciderile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, pizma, hula, trufia, ușurătatea. Toate aceste rele ies dinlăuntru și spurcă pe om»⁴⁴². *Către Romani*: «Și precum n-au încercat să păstreze pe Dumnezeu, în cugetele lor, așa și Dumnezeu i-a lăsat la mintea lor fără judecată, să facă cele ce nu se cuvine. Plini fiind de toată nedreptatea, de desfrînare, de viclenie, de lăcomie, de răutate, plini de pizmă, de ucidere, de ceartă, de înșelăciune, de purtări rele, bîrfitori, grăitori de rău, uritori de Dumnezeu, ocăritori, semeți, trufași, lăudăroși, născocitori de rele, nesupuși

436. *Marcu* 13, 21—26.

437. *I Tes.* 4, 15—16.

* La Gribomont titlul acestei Reguli este: *Despre cele oprite împreună și după legătura lor sau sînt îngăduite de Scriptură.*

438. *Matei* 15, 19—20.

439. *Matei* 25, 41—43.

440. *Luca* 6, 24—26.

441. *Luca* 21, 34.

442. *Marcu* 7, 21—23.

părinților, neînțelepți, călcători de cuvînt, fără dragoste, fără milă, aceștia, deși au cunoscut dreptatea lui Dumnezeu, că cei care fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte, nu numai că fac ei acestea, ci le și încuviințează celor care le fac»⁴⁴³. «Pentru că (*poruncile*): să nu săvîrșești adulter, să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturisești strîmb, să nu poftesti... și orice altă poruncă ar mai fi»⁴⁴⁴. *Către Corinteni I*: «Nu vă amăgiți, nici desfrînații, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici malahienii, nici sodomiiții, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu»⁴⁴⁵. *Către Corinteni II*: «Mă tem adică de certuri, de pizmă, de minii, de întăritări, de clevetiri, de șoptiri, de îngîmfări, de tulburări»⁴⁴⁶. *Către Galateni*: «Iar faptele trupului sînt cunoscute, ca unele ce sînt: adulter, desfrînare, necurăție, destrăbălare; închinare la idoli, fermecătorie, vrajbe, certuri, zavistii, minii, gîlcevi, dezbinări, eresuri; pizmuiri, ucideri, beții, chefuri și cele pe care vi le spun dinainte, precum dinainte v-am și spus, căci cei care fac unele ca acestea nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu»⁴⁴⁷. Și după puțin: «Să nu fim iubitori de mărire deșartă, întăritîndu-ne unii pe alții și pizmuindu-ne unii pe alții»⁴⁴⁸. *Către Efeseni*: «Orice amărăciune și supărare și minie și izbucnire și defăimare să piară de la voi, împreună cu orice răutate»⁴⁴⁹. «Iar desfrîu și orice necurăție și poftă de avere nici să se pomenească între voi, cum se cuvine sfinților; nici vorbe de rușine, nici vorbe nebunești, nici glume care nu se cuvînt»⁴⁵⁰. *Către Coloseni*: «Drept aceea, omoriți mădularele voastre, ale omului pămîntesc: desfrînarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este o închinare la idoli, pentru care vine minia lui Dumnezeu, peste fiii neascultării»⁴⁵¹. «Acum, deci, lepădați și voi toate acestea: minia, iuțimea, răutatea, hula, cuvîntul de rușine, din gura voastră; nu vă mințiți unul pe altul»⁴⁵². *Către Timotei I*: «(legea este) pentru cei fără de lege și răzvrătiți, pentru necredincioși și păcătoși, pentru necuvioși și spurcați, pentru ucigașii de tată și ucigașii de mamă, pentru omorîtorii de oameni; pentru desfrînați, pentru sodomiiți, pentru vînzătorii de oameni, pentru mincinoși, pentru cei care jură strîmb și pentru tot ce stă împotriva învățaturii sănătoase: după Evanghelia slavei fericitului

443. *Rom.* 1, 28—32.444. *Rom.* 13, 9; *vezi și Ieșire* 20, 13—17445. *I Cor.* 6, 9—10.446. *II Cor.* 12, 20.447. *Gal.* 5, 19—21.448. *Gal.* 5, 26.449. *Efes.* 4, 31.450. *Efes.* 5, 3—4451. *Col.* 3, 5—6.452. *Col.* 3, 8—9.

Dumnezeu cea încredințată mie»⁴⁵³. *Către Timotei I* : «În vremurile cele de apoi unii se vor depărta de la credință, luînd aminte la duhurile cele înșelătoare și la învățăturile demonilor, ale celor care întru fărădelege grăiesc minciuni și sînt înfierăți în cugetele lor. Aceștia opresc de la căsătorie și de la unele bucate, pe care Dumnezeu le-a făcut, spre gustare cu mulțumire pentru cei credincioși și pentru cei care au cunoscut adevărul»⁴⁵⁴. *Către Timotei I* : «Iar dacă învață cineva într-alt chip și nu se ține de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos și de învățătura cea bună după credință, acesta este un îngîmfat, care nu știe nimic, suferind de boala discuțiilor și certurilor, din care pornesc : ceartă, pizmă, defăimări, bănuieli nedrepte ; gîlceville necurmăte ale oamenilor stricați la minte și lipsiți de adevăr, care socotesc că evlavia este un mijloc de cîștig. Depărtează-te de unii ca aceștia»⁴⁵⁵. *Către Timotei II* : «În zilele din urmă, vor veni vremuri grele. Că vor fi oamenii iubitori de sine, iubitori de argint, lăudăroși, trufași, hulitori, neascultători de părinți, nemulțumitori, fără cucernicie, lipsiți de dragoste, neînduplecați, clevetitori, neînfrinați, cruzi, neiubitori de bine, vînzători, necuviincioși, îngîmfăți, iubitori de desfătări mai mult decît iubitori de Dumnezeu ; avînd înfățișarea adevăratei credințe, dar tăgăduind puterea ei. Depărtează-te și de aceștia»⁴⁵⁶. *Către Tit* : «Pentru că și noi eram altădată fără de minte, neascultători, amăgiți, slujind pofteilor și multor feluri de desfătări, petrecînd viața în răutate și pizmuire, urîți fiind și urîndu-ne unul pe altul»⁴⁵⁷.

Cîte se întăresc după rînduială, fiecare are și promisiunea binecuvîntării.

Matei : «Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor ; Fericiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia ; Fericiți cei blînzi, că aceia vor moșteni pămîntul ; Fericiți cei ce flămînzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura ; Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui ; Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu ; Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema ; Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor ; Fericiți veți fi voi, cînd vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri»⁴⁵⁸. *Matei* : «Veniți, binecuvîntații Părintelui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă,

453. *I Tim.* 1, 9—11.

454. *I Tim.* 4, 1—3.

455. *I Tim.* 6, 3—5.

456. *II Tim.* 3, 1—5.

457. *Tit* 3, 3.

458. *Matei* 5, 3—12.

de la întemeierea lumii ; căci flămînd am fost și Mi-ați dat să mănînc ; însetat am fost și Mi-ați dat să beau ; străin am fost și M-ați primit ; gol am fost și M-ați îmbrăcat ; bolnav am fost și M-ați cercetat ; în temniță am fost și ați venit la Mine»⁴⁵⁹. *Către Romani* : «Dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă ; dacă unul învață, să se sîrguiască în învățatură ; dacă îndeamnă, să fie la îndemnare ; dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăție ; dacă stă în frunte, să fie cu tragere de inimă ; dacă miluiește, să miluiască cu voie bună. Dreptatea să fie nefățarnică ; urîți răul, alipiți-vă de bine ; în iubire frățească, unii pe alții iubiți-vă ; în cinste, unii altora dați-vă întiietate ; la sîrguință, nu pregetați ; cu duhul fiți fierbinți ; Domnului slujiți. Bucurați-vă în nădejde, în suferințe fiți răbdători ; în rugăciune, stăruiiți. Faceți-vă părtași la trebuințele sfinților, iubirea de străini urmînd. Binecuvîntați pe cei care vă prigonesc ; binecuvîntați-i și nu-i blestemați. Bucurați-vă cu cei care se bucură ; plîngeți cu cei care plîng. Cugetați același lucru, unii față de alții ; nu cugetați la cele înalte, ci lăsați-vă duși spre cele smerite ; nu vă socotiți voi înșivă înțelepți. Nu răsplătiți nimănui cu rău pentru rău ; purtați grijă de cele bune înaintea tuturor oamenilor. Dacă se poate, pe cît stă în putința voastră, trăiți în bună pace cu toți oamenii. Nu vă răzbunați singuri, iubiților, ci lăsați loc miniei (lui Dumnezeu), căci scris este : «A Mea este răzbunarea ; Eu voi răsplăti», zice Domnul. Deci, dacă vrăjmașul tău este flămînd, dă-i de mîncare, dacă îi este sete, dă-i să bea»⁴⁶⁰. «Nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele»⁴⁶¹. *Către Corinteni II* : «Nedînd nici o sminteală întru nimic, ca să nu fie slujirea noastră defăimată. Ci întru toate înfățișîndu-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu, în multă răbdare, în necazuri, în nevoi, în strîmtorări ; în bătăi, în temnițe, în tulburări, în osteneli, în privegheri, în posturi ; în curăție, în cunoștință, în îndelungă-răbdare, în bunătate, în Duhul Sfînt, în dragoste nefățarnică ; în cuvîntul adevărului, în puterea lui Dumnezeu, prin armele dreptății, cele de-a dreapta și cele de-a stînga, prin slavă și necinste, prin defăimare și laudă ; ca niște amăgitori, deși iubitori de adevăr. Ca niște necunoscuți, deși bine cunoscuți ; ca fiind pe pragul morții, deși iată că trăim ca niște pedepsiți, dar nu ucisi ; ca niște întristați, dar pururea bucurîndu-ne ; ca niște săraci, dar pe mulți îmbogățînd ; ca unii care n-au nimic, dar toate le stăpînesc»⁴⁶². *Către Corinteni II* : «Deci, fraților, bucurați-vă ! Desăvîrșiți-vă, mîngîiați-vă, fiți uniți în cuget, trăiți în pace»⁴⁶³. *Către Galateni* : «Iar rodul duhului este :

459. Matei 25, 34—36.

460. Rom. 12, 7—20.

461. Rom. 12, 21.

462. II Cor. 6, 3—10.

463. II Cor. 13, 11

dragoste, bucurie, pace, îndelungă-răbdare, bunătațe, facere de bine, credință, blîndețe, înfrînare, curăție»⁴⁶⁴. *Către Efeseni* : «De aceea, vă rog eu, cel întemnițat pentru Domnul, să umblați cu vrednicie, după chemarea cu care ați fost chemați. Cu toată smerenia și blîndețea, cu îndelungă-răbdare, îngăduindu-vă unii pe alții în iubire. Silindu-vă să păziți unitatea Duhului întru legătura păcii. Este un singur trup și un singur Duh, precum și chemați ați fost la o singură nădejde a chemării voastre»⁴⁶⁵. *Către Efeseni* : «Ci fiți buni între voi și milostivi», iertînd unul altuia, precum și Dumnezeu v-a iertat vouă, în Hristos. Și umblați întru iubire, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și S-a dat pentru noi pe Sine, prinos și jertfă lui Dumnezeu, întru miros de bună mireasmă»⁴⁶⁶. *Către Filipeni* : «Deci, cu orice îndemn care este în Hristos, cu orice mîngîiere a dragostei, cu orice împărtășire a Duhului, cu orice milostivire și îndurare. Împliniți bucuria mea, ca să gîndiți la fel, avînd aceeași iubire, un suflet, aceeași cugetare ; nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din mărire deșartă»⁴⁶⁷. *Către Filipeni* : «Așadar, fraților, cîte sînt adevărate, cîte sînt de cinste, cîte sînt drepte, cîte sînt curate, cîte sînt de iubit, cîte sînt de nume bun, orice virtute și orice laudă, la acestea să vă fie gîndul. Cele ce ați învățat și ați primit și ați auzit și ați văzut la mine, acestea să le faceți»⁴⁶⁸. *Către Coloseni* : «Așadar, dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde se află Hristos, șezînd de-a dreapta lui Dumnezeu ; cugetați cele de sus, nu cele de pe pămînt ; căci voi ați murit și viața voastră este ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu»⁴⁶⁹. «Îmbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și preaiubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătațe, cu smerenie, cu blîndețe, cu îndelungă răbdare»⁴⁷⁰. *Către Tesaloniceni I* : «Vă rugăm însă, fraților, dojeniți pe cei fără de rînduială, îmbărbătați pe cei slabi la suflet, sprijiniți pe cei neputincioși, fiți îndelung răbdători față de toți. Luați seama să nu răsplătească cineva cuiva răul cu rău, ci întotdeauna să urmați cele bune unul față de altul și față de toți. Bucurați-vă pururea. Rugați-vă neîncetat. Dați mulțumire pentru toate, căci aceasta este voia lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus pentru voi. Duhul să nu-l stingeți. Proorociile să nu le disprețuiți. Toate să le încercați ; țineți ce este bine ; feriți-vă de orice înfățișare a răului»⁴⁷¹. *Către Tit* : «Bătrînii să fie treji, cinstiți, întregi la minte, sănătoși în credință, în dragoste, în

464. *Gal.* 5, 22—23.465. *Efes.* 4, 1—4.466. *Efes.* 4, 32 ; 5, 2.467. *Filip.* 2, 1—3.468. *Filip.* 4, 8—9.469. *Col.* 3, 1—3.470. *Col.* 3, 12.471. *I Tes.* 5, 14—22.

răbdare ; bătrânele de asemenea, să aibă în înfățișare cinstită cuviință, necleветitoare, nerobite de vin mult, să învețe de bine ; ca să înțelepțească pe cele tinere, să-și iubească bărbații, să-și iubească copiii ; și să fie cumpătate, curate, gospodine, bune, plecate bărbaților lor, ca să nu fie defăimat cuvîntul lui Dumnezeu» 472. *Către Tit* : «Adu-le aminte să se supună stăpînilor și dregătorilor, să asculte, să fie gata la orice lucru bun. Să nu defaime pe nimeni, să fie pașnici, să fie îngăduitori, să arate către toți oamenii blîndețe» 473. *Către Evrei* : «Rămîneți întru dragostea frățească. Primirea de oaspeți să n-o uitați, căci prin aceasta unii, fără ca să știe, au primit în gazdă îngerii. Aduceți-vă aminte de cei închiși, ca și cum ați fi închiși cu ei, aduceți-vă aminte de cei care îndură rele, întrucît și voi sînteți în trup. Cinstită să fie nunta întru toate și patul neîntinat. Iar pe desfrînați îi va judeca Dumnezeu. Feriți-vă de iubirea de argint și îndestulați-vă cu cele ce aveți» 474.

Regula 70

Cei cărora li se încredințează predicarea Evangheliei trebuie să se instituie cu rugăciune și binecuvîntare, fie diaconi, fie preoți, (fiind) fără prihană și cu bun nume în viața lor de mai înainte.

Matei : «Atunci a zis ucenicilor Lui : Secerișul este mult, dar lucrătorii sînt puțini. Rugați, deci, pe Domnul secerișului, ca să scoată lucrători la secerișul Său» 475. *Luca* : «Și în zilele acelea, El a ieșit la munte să Se roage și a petrecut noaptea în rugăciune către Dumnezeu. Și cînd s-a făcut ziua a chemat la Sine pe ucenicii Săi și a ales din ei doisprezece, pe care i-a numit Apostoli : pe Simon, căruia i-a zis Petru, și pe Andrei, fratele lui, pe Iacob și pe Ioan, pe Filip și pe Vartolomeu, pe Matei și pe Toma, pe Iacob al lui Alfeu și pe Simon numit Zilotul, pe Iuda al lui Iacov și pe Iuda Iscarioteanul, care s-a făcut trădător» 476. *Luca* : «Iar după aceștia, Domnul a ales alți șaptezeci și i-a trimis cîte doi înaintea feței Sale, în fiecare cetate și loc, unde Însuși avea să vină. Și a zis către ei : Secerișul este mult, dar lucrătorii sînt puțini ; rugați deci pe Domnul secerișului să scoată lucrători la secerișul Său» 477. *Fapte* : «Cuvîntul cel dintîi l-am făcut, o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face și a învăța. Pînă în ziua în care S-a înăl-

472. *Tit* 2, 2—5.

473. *Tit* 3, 1—2.

474. *Evr.* 13, 1—5.

475. *Matei* 9, 37—38.

476. *Luca* 6, 12—16.

477. *Luca* 10, 1—2.

țat la cer, poruncind, prin Duhul Sfint, Apostolilor pe care i-a ales»⁴⁷⁸. *Fapte* : «Și au pus înainte pe doi, pe Iosif, numit Varsava, zis și Justus, și pe Matia. Și rugându-se au zis : Tu, Doamne, Care cunoști inimile tuturor, arată pe care din aceștia doi l-ai ales, ca să ia locul acestei slujiri și al apostoliei din care Iuda a căzut, ca să meargă în locul lui. Și au tras la sorți, și sorțul a căzut pe Matia, și s-a socotit împreună cu cei unsprezece Apostoli»⁴⁷⁹. *Către Timotei I* : «De pottește cineva episcopie, bun lucru dorește. Se cuvine însă episcopului să fie fără de prihană, bărbat al unei femei, treaz, cuminte, cuviincios, primitor de străini, destoinic să învețe pe alții. Nebețiv, nedeprins să bată, neagonisitor de câștig urît, ci blînd, pașnic, ne iubitor de argint. Bun chivernisitor în casa lui, avînd copii ascultători, cu toată bunăcuviința. Căci dacă nu știe cineva să-și rînduiască casa sa, cum va purta de grijă Bisericii lui Dumnezeu ? Episcopul să nu fie de curînd botezat, ca nu cumva, trufindu-se să cadă în osînda diavolului. Diaconii să fie de asemenea cucernici, nu vorbind în două feluri, nu dedați la vin mult, neagonisitori de câștig urît, păstrînd taina credinței în cuget curat. Dar și aceștia să le mai întîi puși la încercare, apoi, dacă se dovedesc fără prihană, să se diaconească»⁴⁸⁰. *Către Tit* : «Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca să îndreptezi cele ce mai lipsesc și să așezi preoți prin cetăți, precum ți-am rînduit : de este cineva fără de prihană, bărbat al unei femei, avînd fii credincioși, nu sub învinuire de desfrînare sau neascultare. Căci se cuvine episcopului să fie fără de prihană, ca un iconom al lui Dumnezeu, neîngîmfat, nu grabnic la mînie, nu dat la băutură, pașnic, nepoftitor de câștig urît. Ci primitor de străini, iubitor de bine, treaz la minte, drept, cuvios, infrînat. Ținîndu-se de cuvîntul cel credincios al învățaturii, ca să fie destoinic și să îndemne la învățatura cea sănătoasă și să mustre pe cei potrivnici»⁴⁸¹.

Nu trebuie ca (episcopul) să fie ușor în privința hirotoniilor, nici să nu hotărască în privința lor fără să se fi informat bine, căci nu este fără primejdie nedocumentarea ; ci cel care s-ar face vinovat în privința cuiya să fie arătat, pentru ca nici el să nu se facă părtaș păcatosului, nici alții să nu fie promovați, ci mai degrabă să învețe să se teamă.

Către Timotei I : «Nu pune prea degrabă mîinile peste nimeni, nici nu te face părtaș la păcatele altora»⁴⁸². «Piră împotriva preotului să nu

478. *Fapte* 1, 1—2.

479. *Fapte* 1, 23—26.

480. *I Tim.* 3, 1—10.

481. *Tit* 1, 5—9.

482. *I Tim.* 5, 22.

primești, decît din gura a doi sau trei martori. Pe cei ce păcătuiesc, muștră-i de față cu toți, ca și ceilalți să aibă teamă»⁴⁸³.

Cel ales nu trebuie să-și însușească de la sine predicarea, ci să aștepte timpul grației lui Dumnezeu și să înceapă predicarea cînd i se va îngădui, și să predice acelor pentru (la) care a fost trimis.

Matei: «Pe acești doisprezece i-a trimis Iisus, poruncindu-le lor acestea: În calea păgînilor să nu mergeți și în cetate de samarineni să nu intrați; ci mai degrabă mergeți către oile cele pierdute ale casei lui Israel»⁴⁸⁴. *Matei*: «Și iată, o femeie cananeancă, ieșind în calea Lui, striga, zicînd: Miluiește-mă, Doamne, Fiul lui David! Fiica mea este rău chinuită de demon. El, însă, nu i-a răspuns nici un cuvînt, și apropiindu-se, ucenicii Lui Îl rugau, zicînd: Slobozește-o, că strigă în urma noastră. Iar El, răspunzînd, a zis: Nu sînt trimis decît către oile cele pierdute ale casei lui Israel»⁴⁸⁵. *Ioan*: «Căci (Eu) de la Dumnezeu am ieșit și am venit; pentru că n-am venit de la Mame Însumi, ci El M-a trimis»⁴⁸⁶. *Fapte*: «Deci cei care se risipiseră din țărînicina tulburării făcute pentru Ștefan, au trecut pînă în Fenicia și în Cipru și în Antiohia, nimănui grăind cuvîntul decît numai iudeilor»⁴⁸⁷. *Către Romani*: «Pavel, rob al lui Iisus Hristos, chemat de El apostol, rînduit pentru vestirea Evangheliei lui Dumnezeu»⁴⁸⁸. *Către Romani*: «Și cum vor auzi, fără propovăduitor? Și cum vor propovădui, de nu se vor trimite?»⁴⁸⁹. *Către Timotei I*: «Pavel, Apostol al lui Iisus Hristos, după porunca lui Dumnezeu, Mîntuitorul nostru, și a lui Hristos, nădejdea noastră»⁴⁹⁰.

Cel care a fost chemat la predicarea Evangheliei trebuie să se supună îndată și să nu ezite.

Luca: «Și a zis către altul: Urmează-Mi. Iar el a zis: Doamne, dă-mi voie întîi să merg să îngrop pe tatăl meu. Iar El i-a zis: Lasă morții să-și îngroape morții lor, iar tu mergi de vestește împărăția lui Dumnezeu»⁴⁹¹. *Către Galateni*: «Dar cînd a binevoit Dumnezeu, Care m-a ales din pîntecele mamei mele și m-a chemat prin harul Său, să descopere pe Fiul Său întru mine, pentru ca să-L binevestesc la nea-

483. I Tim. 5, 19—20.

484. Matei 10, 5—7

485. Matei 15, 22—24.

486. Ioan 8, 42.

487. Fapte 11, 19.

488. Rom. 1, 1.

489. Rom. 10, 14—15.

490. I Tim. 1, 1.

491. Luca 9, 59—60.

muri, îndată nu am primit sfat de la trup și de la sînge. Nici nu m-am suit la Ierusalim, la Apostolii cei dinainte de mine, ci m-am dus în Arabia și m-am întors iarăși la Damasc»⁴⁹².

Nu trebuie a învăța o altă învățătură (falsă).

Ioan : «Adevărat, adevărat zic vouă : Cel care nu intră pe ușă în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur și tâlhar. Iar cel care intră prin ușă păstor este oilor»⁴⁹³. Și după puțin : «Eu sînt ușa oilor. Toți cîți au venit (înainte de Mine) sînt furi și tâlhari, dar oile nu i-au ascultat»⁴⁹⁴. *Către Galateni* : «Dar chiar dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decît aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema ! Precum v-am spus mai înainte, și acum vă spun iarăși : dacă vă propovăduiește cineva altceva decît ați primit, să fie anatema !»⁴⁹⁵ *Către Timotei I* : «Iar de învață cineva într-alt chip și nu se ține de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos și de învățătura cea bună după credință, acela este un îngîmfat, care nu știe nimic, suferind de boala discuțiilor și certurilor de cuvinte, din care pornesc : ceartă, pizmă, defăimări, bănuieli nedrepte ; gilceville necurmăte ale oamenilor stricați la minte și lipsiți de adevăr, care socotesc că evlăvia este un mijloc de cîștig. Depărtează-te de unii ca aceștia»⁴⁹⁶.

Cei cărora li s-a încredințat să învețe trebuie (să învețe) toate cîte au fost poruncite de Domnul în Evanghelie și de Apostoli, și cîte au rămas prin aceștia.

Matei : «Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, învățîndu-le să păzească toate cîte am poruncit vouă»⁴⁹⁷. *Fapte* : «Și cînd treceau prin cetăți, le învățau să păzească învățăturile rînduite de Apostoli și de preoții din Ierusalim»⁴⁹⁸. *Către Timotei I* : «Acestea să-i înveți și să le poruncești»⁴⁹⁹. *Către Tit* : «Dar tu grăiește cele ce se cuvin învățaturii sănătoase»⁵⁰⁰.

Cel care a fost încredințat cu cuvîntul învățaturii Domnului, dacă ar tăcea ceva din cele necesare spre bunăplăcerea față de Dumnezeu, este vinovat sîngelui celor care au fost primejduiți, adică prin săvîrșirea celor oprite sau și pentru lipsa celor care trebuiau să fie împlinite.

492. Gal. 1, 15—17.

493. Ioan 10, 1—2.

494. Ioan 10, 7—8.

495. Gal. 1, 8—9.

496. I Tim. 6, 3—5.

497. Matei 28, 19—20.

498. Fapte 16, 4.

499. I Tim. 6, 2.

500. Tit 2, 1.

Luca : «Vai vouă, învățători de lege, că ați luat cheia cunoștinței. Voi însă n-ați intrat, iar pe cei care voiau să intre ia-ți împiedicat» ⁵⁰¹. *Fapte* : «Iar când Sila și Timotei au venit din Macedonia, Pavel era prins cu totul de cuvânt, mărturisind iudeilor că Iisus este Hristosul. Și stînd ei împotriva și hulind, el scuturîndu-și hainele, a zis către ei : Sîngele vostru asupra capului vostru ! Eu sînt curat. De acum înainte mă voi duce la neamuri» ⁵⁰². *Fapte* : «Pentru aceea vă mărturisesc în ziua de astăzi că sînt curat de sîngele tuturor. Căci nu m-am ferit să vă vestesc toată voia lui Dumnezeu» ⁵⁰³.

Se cuvine ca și cu privire la cele hotărîte nu după poruncă din Scriptură, fiecare să îndemne spre mai bine.

Matei : «Că sînt fameni care s-au născut așa din pîntecele mamei lor ; sînt fameni pe care oamenii i-au făcut fameni și sînt fameni care s-au făcut fameni ei înșiși, pentru împărăția cerurilor. Cine poate înțelege să înțeleagă !» ⁵⁰⁴. *Către Corinteni I* : «Cît despre fecioare, nu am poruncă de la Domnul. Vă dau însă sfatul meu, ca unul care am fost miluit de Domnul să fiu vrednic de crezare. Socotesc deci că aceasta este bine pentru nevoia ceasului de față. Bine este pentru oricine să fie așa (*cum se găsește*). Te-ai legat cu femeie ? Nu căuta dezlegare. Te-ai dezlegat de femeie ? Nu căuta femeie» ⁵⁰⁵ ș.u.

Nu se cuvine să pună cineva altora sarcină dintre cele pe care însuși nu le împlinește.

Luca : «Vai și vouă, învățători de lege ! Că împovărați pe oameni cu sarcini anevoie de purtat, iar voi nu atingeți sarcinile nici cu unul din degetele voastre» ⁵⁰⁶.

Se cuvine ca proiestosul cuvîntului să întărească tuturor chipul oricărui bine, făcînd el mai întii cele ce învață.

Matei : «Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima» ⁵⁰⁷. *Ioan* : «Deci, după ce le-a spălat picioarele (ucenicilor) și Și-a luat hainele, S-a așezat iar la masă și le-a zis : Înțelegeți ce v-am făcut Eu ? Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul, și bine ziceți, că sînt. Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat picioarele, și voi sînteți datori să vă spălați picioarele unii altora ; căci v-am dat pildă, ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și

501. *Luca* 10, 52.

502. *Fapte* 18, 5—6.

503. *Fapte* 20, 26—27

504. *Matei* 19, 12.

505. *I Cor.* 7, 25—27.

506. *Luca* 11, 46.

507. *Matei* 11, 28—29.

voi»⁵⁰⁸. *Fapte* : «Toate vi le-am arătat, căci, ostenindu-vă astfel, trebuie să ajutați pe cei slabi»⁵⁰⁹. *Către Corinteni I* : «Fiți următori mie, precum și eu sînt lui Hristos»⁵¹⁰. *Către Timotei I* : «Nimeni să nu disprețuiască tinerețele tale, ci fă-te pildă credincioșilor, cu cuvîntul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția»⁵¹¹.

Se cuvine ca poiestosul cuvîntului să nu aibă odihnă în lucrările lui, ci propria și deosebita lucrare a grijii încredințate lui să aibă în vedere îmbunătățirea celor care au crezut.

Matei : «Voi sînteți sarea pămîntului ; dacă sarea se va strica, cu ce se va săra ? De nimic nu mai e bună decît să fie aruncată afară și călcată în picioare de oameni»⁵¹². *Ioan* : «Tot ce-Mi dă Mie Tatăl va veni la Mine ; și pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară, pentru că M-am pogorît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Celui Care M-a trimis ; ci aceasta este voia Celui Care M-a trimis, ca oricine vede pe Fiul și crede în El să aibă viață veșnică»⁵¹³. *Către Tesaloniceni I* : «Căci care este nădejdea noastră, bucuria sau cununa laudei noastre, dacă nu voi, înaintea Domnului nostru Iisus, întru a Lui venire ? Căci voi sînteți slava noastră și bucuria noastră»⁵¹⁴.

Proiestosul cuvîntului este dator să cerceteze satele și toate orașele ce i-au fost încredințate.

Matei : «Și a străbătut Iisus toată Galileea, învățînd în sinagogile lor și propovăduind Evanghelia împărăției și tămăduind toată boala și neputința (în popor)»⁵¹⁵. *Luca* : «Și El umbla prin cetăți și prin sate, propovăduind și binevestind împărăția lui Dumnezeu, și cei doisprezece erau cu El»⁵¹⁶.

Trebuie ca toți să fie chemați la ascultarea Evangheliei, și cu tot curajul să anunțe cuvîntul și să mărturisească întru adevăr, chiar dacă unii ar împiedica și ar prigoni în orice chip pînă la moarte.

Matei : «Ceea ce vă grăiesc la întuneric, spuneți la lumină, și ceea ce auziți la ureche, propovăduiți de pe case. Nu vă temeți de cei careucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă»⁵¹⁷. *Matei* : «Nunta era gata, dar cei poftiți n-au fost vrednici. Mergeți dar la răspîntiile drumurilor și

508. *Ioan* 13, 12—15.

509. *Fapte* 20, 35.

510. *I Cor.* 11, 1.

511. *I Tim.* 4, 12.

512. *Matei* 5, 13.

513. *Ioan* 6, 37—40.

514. *I Tes.* 2, 19—20.

515. *Matei* 4, 23.

516. *Luca* 8, 1.

517. *Matei* 10, 27—28.

pe cîți veți găsi, chemați-i la nuntă»⁵¹⁸. *Ioan* : «Eu am vorbit pe față lumii. Totdeauna am învățat în sinagogă și în templu, unde se adună toți iudeii și nimic nu am vorbit în ascuns»⁵¹⁹. *Fapte* : «Și, aducîndu-i, i-au pus în fața sinedriului, iar arhiereul i-a întrebat, zicînd : Au nu v-am poruncit vouă cu poruncă să nu mai învățați în numele acesta ? Și iată, ați umplut Ierusalimul cu învățătura voastră și voiți să aduceți asupra noastră singele Acestui Om. Iar Petru și Apostolii, răspunzînd, au zis : Trebuie să ascultăm pe Dumnezeu mai mult decît pe oameni»⁵²⁰. *Fapte* : «Decît numai că Duhul Sfînt mărturisește prin cetății, spunîndu-mi că mă așteaptă lanțuri și necazuri. Dar nimic nu iau în seamă și nu pun nici un preț pe viața mea, numai să împlinesc calea mea și slujba mea, pe care am luat-o de la Domnul Iisus, de a mărturisi Evanghelia harului lui Dumnezeu»⁵²¹. *Către Tesaloniceni I* : «Căci știți voi înșivă, fraților, că venirea noastră la voi n-a fost zadarnică. Ci după ce am suferit și am fost, precum știți, ocăriți în Filipi, am îndrăznit întru Dumnezeu nostru sa grăim în fața voastră, cu multă luptă Evanghelia lui Dumnezeu»⁵²².

Trebuie să ne rugăm pentru progresul celor care au crezut și să mulțumim pentru aceasta.

Ioan : «Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei care vor crede în Mine, prin cuvîntul lor ; ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, în Mine și Eu în Tine, așa și aceștia în Noi să fie una»⁵²³. Și iarăși : «Părinte, voiesc ca unde sînt Eu, să fie împreună cu Mine și aceia pe care Mi i-ai dat»⁵²⁴. *Luca* : «În acest sens, El (Iisus) S-a bucurat cu Duhul și a zis : Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului și al pămîntului, că ai ascuns acestea de cei înțelepți și de cei pricepuți și le-ai descoperit pruncilor. Da, Părinte, căci așa a fost înaintea Ta, bunăvoința Ta !»⁵²⁵. *Către Romani* : «Mulțumesc întîi Dumnezeului meu, prin Iisus Hristos, pentru voi toți, fiindcă credința voastră se vestește în toată lumea ; că martor îmi este Dumnezeu, Căruia Îi slujesc cu duhul meu întru Evanghelia Fiului Său, că neincetat fac pomenire despre voi totdeauna în rugăciunile mele»⁵²⁶. *Către Filipeni* : «Căci martor îmi este Dumnezeu, că vă doresc pe voi toți, cu dragostea lui Hristos Iisus. Aceasta mă rog, ca iubirea voastră să prisosească tot mai mult și mai mult, întru cunoștință și întru orice pricepere. Ca să puteți prețui cele

518. *Matei* 22, 8—9.

519. *Ioan* 18, 20.

520. *Fapte* 5, 27—29.

521. *Fapte* 20, 23—24.

522. *I Tes.* 2, 1—2.

523. *Ioan* 17, 20—21.

524. *Ioan* 17, 24.

525. *Luca* 10, 21.

526. *Rom.* 1, 8—10.

ce sînt mai de folos și ca să fiți curați și fără poticnire în ziua lui Hristos ; plini de roadele dreptății, care sînt prin Iisus Hristos, spre slava și lauda lui Dumnezeu»⁵²⁷.

Cele realizate cu harul lui Dumnezeu trebuie să fie cunoscute și altora spre slava lui Dumnezeu.

Luca : «Și, întorcîndu-se Apostolii, I-au spus toate cîte au făcut»⁵²⁸. *Fapte :* «Și venind și adunînd Biserica, au vestit cîte a făcut Dumnezeu cu ei»⁵²⁹. *Către Efeseni :* «Iar ca să știți și voi cele ale mele și ce fac, Tihiu, iubitul frate și credinciosul slujitor întru Domnul, vi le va aduce la cunoștință pe toate ; pentru aceasta l-am trimis pe el la voi, ca să aflați cele despre noi»⁵³⁰.

Trebuie să ne îngrijim nu numai de cei prezenți, ci și de cei absenți ; și toate să le facem ca și cum nevoia zidirii ar pretinde (aceasta).

Ioan : «Am și alte oi care nu sînt din staulul acesta. Și pe acelea trebuie să le aduc, și vor auzi glasul Meu și va fi o turmă și un păstor»⁵³¹. *Către Tesaloniceni I :* «De aceea, nemaiputînd răbda, am hotărît să rămînem singuri la Atena. Și am trimis pe Timotei, fratele nostru și slujitorul lui Dumnezeu și împreună-lucrător cu noi în Evanghelia lui Hristos, ca să vă întărească și să vă îndemne în credința voastră»⁵³².

Se cuvine ca aceia care se roagă să fie tratați cu bunăvoință.

Matei : «Pe cînd le spunea acestea, iată un dregător, venind, I s-a închinat, zicînd : Fiica mea a murit de curînd, dar, venind, pune mîna Ta peste ea și va învia. Atunci Iisus sculîndu-Se, a mers după el»⁵³³. *Fapte :* «Și fiind aproape Lida de Iope, ucenicii auzind că Petru este în Lida, au trimis pe doi bărbați la el, rugîndu-l : Nu pregeta să vii pînă la noi. Și Petru, sculîndu-se, a venit cu ei»⁵³⁴.

Se cuvine ca aceia care au primit cuvîntul adevărului să fie sprijiniți prin vizitare.

Fapte : «Și, după cîteva zile, Pavel a zis către Várnava : Întorcîndu-ne, să cercetăm cum se află frații noștri în toate cetățile în care am vestit cuvîntul Domnului»⁵³⁵. *Către Tesaloniceni I :* «Iar noi, fraților, fiind despărțiți de voi, o bucată de vreme, cu ochii, nu cu inima, ne-am sîrguit cu atît mai mult, cu mare dor, să vedem fața voastră. Pentru

527. Filip. 1, 8—11.

528. Luca 9, 10.

529. Fapte 14, 27.

530. Efes. 6, 21—22.

531. Ioan 10, 16.

532. I Tes. 3, 1—2.

533. Matei 9, 18—19.

534. Fapte 9, 38—39.

535. Fapte 15, 36.

aceea am voit să venim la voi, îndeosebi eu, Pavel, — o dată și încă altă dată — dar ne-a împiedicat satana»⁵³⁶. Și după puțin : «De aceea, ne-maiputînd răbda, am hotărît să rămînem singuri la Atena. Și am trimis pe Timotei, fratele nostru și slujitorul lui Dumnezeu și împreună-lucrător cu noi în Evanghelia lui Hristos, ca să vă întărească și să vă îndemne în credința voastră. Ca nimeni să nu se clatine în aceste necazuri, căci singuri știți că spre aceasta sîntem puși»⁵³⁷.

Propriu celui care iubește pe Domnul este ca din multa iubire fața de cei care învață cu toată stăruința să poarte grijă de ei în orice chip, chiar pînă la moarte, rămînînd neclintit în învățătura deopotrivă în obște și particular.

Ioan : «Păstorul cel bun își pune viața pentru oi»⁵³⁸. «Deci după ce au prînzit, a zis Iisus lui Simon-Petru : Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu mai mult decît aceștia ? El a zis : Da, Doamne, Tu știi că te iubesc. Zis-a lui : Paște mieluseii Mei. Iisus i-a zis iarăși, a doua oară : Simone, fiul lui Iona, Mă iubești ? El i-a zis : Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc. Zis-a lui Iisus : Păstorește oile Mele. Iisus i-a zis a treia oară : Simone, fiul lui Iona, Mă iubești ? Petru s-a întristat, că i-a zis a treia oară : Mă iubești ? și i-a zis : Doamne, Tu știi toate. Tu știi că Te iubesc. Iisus i-a zis : Paște oile Mele»⁵³⁹. *Fapte* : «În ziua întii a săptămîinii (duminică), adunîndu-ne noi să frîngem pîinea, Pavel, care avea de gînd să plece a doua zi, a început să le vorbească și a prelungit cuvîntul lui pînă la miezul nopții»⁵⁴⁰. Și după puțin : «Și suindu-se și frîngînd pîinea și mîncînd, a vorbit cu ei mult pînă în zori și atunci a plecat»⁵⁴¹. «Și cum n-am ascuns nimic din cele folositoare, ca să nu vi le vestesc și să nu vă învăț, fie înaintea poporului, fie prin case, mărturisind și iudeilor și elinilor pocăința cea întru Dumnezeu și credința în Domnul nostru Iisus Hristos»⁵⁴². «Drept aceea, privegheați, aducîndu-vă aminte că, timp de trei ani n-am încetat noaptea și ziua să vă îndemn, cu lacrimi, pe fiecare dintre voi»⁵⁴³. *Către Tesaloniceni I* : «Căci știți voi înșivă, fraților»⁵⁴⁴, «osteneala și truda noastră, lucrînd zi și noapte, ca să nu fim povară nici unuia dintre voi, așa v-am propovăduit Evanghelia lui Dumnezeu. Voi sînteți martori și Dumnezeu de asemenea, cît de sfînt și cît de drept și fără de prihană ne-am purtat

536. *I Tes.* 2, 17—18.

537. *I Tes.* 3, 1—3.

538. *Ioan* 10, 11.

539. *Ioan* 21, 15—17.

540. *Fapte* 20, 7.

541. *Fapte* 20, 11.

542. *Fapte* 20, 20—21.

543. *Fapte* 20, 31.

544. *I Tes.* 2, 1.

între voi credincioșii ; ca un părinte pe copiii săi, precum știți, așa v-am rugat și v-am mîngîiat. Și v-am rugat cu stăruință să umblați cum se cuvine înaintea lui Dumnezeu, Celui Care vă cheamă la împărăția și la mărirea Sa» ⁵⁴⁵.

Se cuvine ca proiestosul cuvîntului să fie milostiv și compătitor și îndeosebi față de cei ce și-au înrăit sufletele.

Matei : «Și văzînd fariseii au zis ucenicilor : Pentru ce mănîncă învățătorii voștri cu vameșii și cu păcătoșii ? Și, auzînd El, a zis : Nu cei sănătoși au nevoie de doctori, ci cei bolnavi. Deci, mergînd, învățați ce înseamnă : «Milă voiesc, iar nu jertfă», că n-am venit să chem pe cei drepti, ci pe cei păcătoși la pocăință» ⁵⁴⁶. Și văzînd mulțimile, I s-a făcut milă de ele, că erau necăjite și rătăcite ca niște oi care n-au păstor» ⁵⁴⁷.

Trebuie ca și cu privire la nevoile trupului să ne fie milă față de cei care au crezut și să purtăm grijă de ei.

Matei : «Milă îmi este de mulțime, că iată sînt trei zile de cînd așteaptă lingă Mine și n-au ce să mănînce ; și să-i slobozesc flămînzi nu voiesc, ca să nu se istovească pe drum» ⁵⁴⁸. *Marcu :* «Și a venit la El un lepros, rugîndu-l, îngenunchînd și zicînd : Dacă vei vrea, poți să mă curățești. Și făcîndu-i-se milă, a întins mîna și s-a atins de el și i-a zis : «Voiesc, curățește-te» ⁵⁴⁹. *Fapte :* «În zilele acelea, înmulțindu-se ucenicii, eleniștii cirteau împotriva evreilor, pentru că văduvele lor erau trecute cu vederea la slujirea cea de fiecare zi. Și chemînd cei doisprezece mulțimea ucenicilor, au zis : Nu este drept ca noi, părăsînd cuvîntul lui Dumnezeu, să slujim la mese. Drept aceea, căutați șapte bărbați dintre voi, cu nume bun, plini de Duh Sfînt și de înțelepciune pe care noi să-i rînduim la această slujbă» ⁵⁵⁰.

Nu se cuvine ca proiestosul cuvîntului să se arate iubitor al datoriei în îndeplinirea lucrurilor de mai mică importanță și să fie lipsit de rîvnă pentru cele mai importante.

Fapte : «Și chemînd cei doisprezece mulțimea ucenicilor, au zis : Nu este drept ca noi, părăsînd cuvîntul lui Dumnezeu, să slujim la mese» ⁵⁵¹. Și după puțin : «Iar noi vom stărui în rugăciune și în slujirea cuvîntului» ⁵⁵².

545. I Tes. 2, 9—12.

546. Matei 9, 11—13.

547. Matei 9, 36.

548. Matei 15, 32.

549. Marcu 1, 40—41.

550. Fapte 6, 1—3.

551. Fapte 6, 2.

552. Fapte 6, 4.

Nu trebuie să căutăm să ne fălim, nici să folosim cuvîntul învățurii spre flatarea ascultătorilor, spre informarea propriilor plăceri, adică a trebuințelor ; ci unii ca aceștia să fie, cînd vorbesc, ca înaintea lui Dumnezeu spre mărirea Lui.

Matei : «Și toate faptele lor le fac ca să fie văzuți de oameni ; că își lătesc filacteriile și își măresc ciucurii hainelor lor. Și le place să ștea în capul mesei la ospete și în băncile dintii, în sinagogi. Și să li se plece lumea în piețe și să fie numiți de oameni : Rabbi (*învățători*). Voi însă să nu vă numiți rabbi, că Unul este Învățătorul vostru : Hristos, iar voi toți sinteți frați. Și tată al vostru să nu numiți pe nimeni pe pămînt, că Tatăl vostru Unul este, Cel din ceruri. Nici învățători să nu vă numiți, că Învățătorul vostru este Unul : Hristos»⁵⁵³. Ioan : «Învățătura Mea nu este a Mea, ci a Celui Care M-a trimis. De vrea cineva să facă voia Lui, va cunoaște despre învățătura aceasta dacă este de la Dumnezeu sau Eu vorbesc de la Mine Însumi. Cel care vorbește de la sine își caută mărirea sa ; iar cel care caută slava Celui Care l-a trimis, acela este adevărat și nedreptate nu este în el»⁵⁵⁴. *Către Corinteni II* : «Căci nu sîntem precum cei mulți, care amestecă cuvîntul lui Dumnezeu, ci grăim ca de la Dumnezeu înaintea lui Dumnezeu, în Hristos»⁵⁵⁵. *Către Tesaloniceni I* : «Pentru că îndemnul nostru nu venea din rătăcire, nici din gânduri necurate, nici din înșelăciune ; ci după cum am fost socotiți vrednici de Dumnezeu ca să ni se încredințeze Evanghelia, așa vorbim, nu căutăm să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu, Care ne încearcă inimile. Căci niciodată nu ne-am arătat în cuvinte de lingușire, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie ; Dumnezeu este martor. Nici n-am căutat mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții, deși puteam să fim cu greutate, ca apostoli ai lui Hristos»⁵⁵⁶.

Nu se cuvine ca proiestosul cuvîntului să abuzeze de autoritate spre insultarea celor subordonați, și nici să nu se revolte împotriva lor, ci mai degrabă să aibă o atitudine cumpănită de modestie față de ei.

Matei : «Cine, oare, este slujitorul credincios și înțelept pe care l-a pus stăpînul peste slugile sale, ca să le dea hrană la timp ? Fericit este slujitorul acela pe care, venind stăpînul său, îl va afla făcînd așa. Adevărat zic vouă că peste toate avuțiile sale îl va pune. Iar dacă acel slujitor, rău fiind, va zice în inima sa : Stăpînul meu întirzie, și va începe să bată pe cei care slujesc împreună cu el, să mănînce și să bea cu bețivii ; veni-va stăpînul slujitorului aceluia în ziua cînd nu se aș-

553. Matei 23, 5—10.

554. Ioan 7, 16—18.

555. II Cor. 2, 17.

556. I Tes. 2, 3—6.

teaptă și în ceasul pe care nu-l cunoaște, și-l va tăia (scoate din dre-gătorie) și partea lui o va pune cu fățarnicii. Acolo va fi plîngerea și scrișnirea dinților»⁵⁵⁷. *Ioan* : «Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul, și bine ziceți, că sint. Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat picioarele, și voi sinteți datori să spălați picioarele unii altora ; căci v-am dat pildă ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi»⁵⁵⁸. *Luca* : «Și s-a iscat între ei și neînțelegere : cine dintre ei se pare că este mai mare ? Iar El le-a zis : Împărații păgînilor domnesc peste ei și cei care îi stăpînesc se numesc binefăcători. Dar între voi să nu fie așa, ci cel mai mare dintre voi să fie cel mai mic, și căpe-tenia, ca acela care slujește. Căci cine este mai mare : cel care stă la masă sau cel care slujește ?»⁵⁵⁹ *Fapte* : «Și trimițînd din Milet la Efes, a chemat la sine pe preoții Bisericii. Și cînd ei au venit la el, le-a zis : Voi știți cum m-am purtat eu cu voi, în toată vremea, din ziua cea dintîi, cînd am venit în Asia, slujind Domnului cu toată smerenia și cu multe lacrimi și încercări care mi s-au întimplat prin uneltirile iu-deilor»⁵⁶⁰. *Către Corinteni II* : «Pentru că voi, înțelepți fiind, îngăduiți bucuros pe cei neînțelepți. Căci de vă robește cineva, de vă mîncă cineva, de vă ia ce e al vostru, de vă privește cineva cu mîndrie, de vă lovește cineva peste obraz, răbdați. Spre rușinea mea o spun, că noi ne-am arătat slabi» în această privință (latură)⁵⁶¹.

Nu se cuvine ca Evanghelia să se predice din (duh de) ceartă, sau invidie, sau controversă față de unii.

Matei : «Iată Fiul Meu pe care L-am ales ; Iubitul Meu întru care a binevoit sufletul Meu ; pune-voi Duhul Meu peste El și judecată nea-murilor va vesti. Nu se va certa, nici nu va striga, nu va auzi nimeni pe ulițe glasul Lui»⁵⁶². *Către Filipeni* : «Unii, e drept, vestesc pe Hris-tos din pizmă și din duh de ceartă, alții însă din bunăvoință. Unii o fac din iubire (către mine), știind că stau aici pentru apărarea Evangheliei ; ceilalți, însă, din zavistie vestesc pe Hristos, nu cu gânduri curate, ci socotind să-mi sporească suferința în lanțurile mele»⁵⁶³.

Nu se cuvine ca în predicarea Evangheliei să se adopte merite omenești, ca să nu ascundă acestora harul lui Dumnezeu.

Matei : «Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne ale cerului și al pămîntului, că ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și le-ai desco-

557. *Matei* 24, 45—51.

558. *Ioan* 13, 13—15.

559. *Luca* 22, 24—27.

560. *Fapte* 20, 17—19.

561. *II Cor.* 11, 19—21.

562. *Matei* 12, 18—19.

563. *Fillip.* 1, 15—17.

perit pruncilor. Da, Părinte, căci așa a fost bunăvoirea înaintea Ta»⁵⁶⁴. *Către Corinteni I*: «Căci Hristos nu m-a trimis ca să botez, ci să binevestesc, dar nu cu înțelepciunea cuvântării, ca să nu rămână stearpă crucea lui Hristos»⁵⁶⁵. «Și eu, fraților, când am venit la voi și v-am vestit taina lui Dumnezeu, n-am venit ca iscusit cuvântător sau ca înțelept. Căci am judecat să nu știu între voi altceva decît pe Iisus Hristos, și pe Acesta; răstignit. Și întru slăbiciune și cu frică și cu cutremur mare am fost la voi. Iar cuvîntul meu și propovăduirea mea nu stăteau în cuvintele convingătoare ale înțelepciunii omenești, ci în dovada Duhului și a puterii. Pentru ca credința voastră să nu fie în înțelepciunea oamenilor, ci în puterea lui Dumnezeu»⁵⁶⁶.

Nu trebuie să se creadă că reușita predicării se realizează prin concepții proprii, ci să fim convinși că totul vine de la Dumnezeu.

Către Corinteni II: «Și o astfel de încredere avem prin Hristos față de Dumnezeu; nu că de la noi înșine sîntem destoinici să cugetăm ceva ca de la noi înșine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu, Cel Care ne-a și învrednicit să fim slujitori ai Noului Testament»⁵⁶⁷. *Către Corinteni II*: «Și avem comoara aceasta în vase de lut, ca să se învedereze că puterea covîrșitoare este a lui Dumnezeu, și nu de la noi»⁵⁶⁸.

Cel căruia i s-a încredințat predicarea Evangheliei nu trebuie să aibă ceva în plus în afară de cele de strictă necesitate.

Matei: «Să nu aveți nici aur, nici argint, nici bani în cingătorile voastre. Nici traistă pe drum, nici două haine, nici încălțăminte, nici toiag; că vrednic este lucrătorul de hrana sa»⁵⁶⁹. *Luca*: «Să nu luați nimic pe drum, nici toiag, nici traistă, nici pîine, nici bani și nici să aveți cîte două haine»⁵⁷⁰. *Fapte*: «Argint, sau aur, sau haină n-am poftit de la nimeni. Voi înșivă știți»⁵⁷¹. *Către Timotei II*: «Nici un ostaș nu se incurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care stringe oaste»⁵⁷².

În grija pentru cele ale vieții nu trebuie să ai raporturi cu cei care se îndeletnicesc pentru acestea cu osteneală.

Luca: «Zis-a Lui cineva din mulțime: Învățătorule, spune-i fratelui meu să împartă cu mine moștenirea. Iar El i-a zis: Omule, cine

564. *Matei* 11, 25—26.

565. *I Cor.* 1, 17.

566. *I Cor.* 2, 1—5.

567. *II Cor.* 3, 4—6.

568. *II Cor.* 4, 7.

569. *Matei* 10, 9—10.

570. *Luca* 9, 3.

571. *Fapte* 20, 33—34.

572. *II Tim.* 2, 4.

M-a pus pe Mine judecător sau împărțitor peste voi?»⁵⁷³. *Către Timotei II*: «Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care stringe oaste»⁵⁷⁴.

Cei care neglijează cu îndrăzneală voile lui Dumnezeu ca să fie pe placul celor care ascultă, făcându-se robi ei înșiși acelorora cărora vor să le fie pe plac, cad de sub stăpînirea Domnului.

Ioan: «Cum puteți voi să credeți, cînd primiți mărire unii de la alții, și mărirea cea de la unicul Dumnezeu nu o căutați?»⁵⁷⁵. *Către Galateni*: «Dacă aș mai plăcea oamenilor, n-aș fi rob al lui Hristos»⁵⁷⁶.

Se cuvine ca scopul celui care-și propune să învețe să-l constituie (dorința) de a tinde spre bărbatul desăvîrșit, la măsura vîrstei deplinătății lui Hristos; dar fiecare la locul lui.

Matei: «Fiți, dar, voi desăvîrșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvîrșit este»⁵⁷⁷. *Ioan*: «Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvîntul lor. Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, în Mine și Eu în Tine, așa și aceștia în Noi să fie una»⁵⁷⁸. *Către Efeseni*: «Și El a dat pe unii ca să fie apostoli, pe alții prooroci, pe alții binevestitori, pe alții păstori și învățători, spre desăvîrșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos, pînă vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvîrșit, la măsura vîrstei deplinătății lui Hristos»⁵⁷⁹.

Pe cei îndărătnici trebuie să-i instruim cu răbdare și blîndețe, recomandîndu-le pocăința, pînă ce s-ar împlini măsura grijii față de ei.

Matei: «Nu se va certa, nici nu va striga, nu va auzi nimeni, pe ulițe, glasul Lui. Trestie strivită nu va frînge și feștilă care pîlpiiie nu va stinge, pînă ce nu va scoate, spre biruință, judecata»⁵⁸⁰. *Către Timotei II*: «Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blind cu toți, destoinic, să dea învățătură, îngăduitor, certînd cu blîndețe pe cei care stau împotriva, că doar le va da Dumnezeu pocăință spre cunoașterea adevărului; și vor scăpa din cursa diavolului»⁵⁸¹.

573. Luca 12, 13—14.

574. II Tim. 2, 4.

575. Ioan 5, 44.

576. Gal. 1, 10.

577. Matei 5, 48.

578. Ioan 17, 20—21.

579. Efes 4, 11—13.

580. Matei 12, 19—20.

581. II Tim. 2, 24—26.

Se cuvine ca pentru cei care, din teamă sau evlavie, părăsesc prezența propovăduitorului, (acesta) să înceteze cuvîntul și să nu persiste cu (duh de) ceartă.

Luca : «Și L-a rugat pe El toată mulțimea din ținutul Gherghesenilor să plece de la ei, căci erau cuprinși de frică mare. Iar El, intrînd în corabie, S-a înapoiat» ⁵⁸².

Se cuvine ca să ne îndepărtăm de cei care, din ingratitude, n-au primit predicarea Evangheliei și de la aceștia să nu se primească nici cele pentru nevoia trupului, ca binefacere.

Matei : «Cine nu vă va primi pe voi, nici nu va asculta cuvintele voastre, ieșind din casa sau din cetatea aceea, scuturați-vă praful de pe picioarele voastre» ⁵⁸³. *Luca* : «Și în orice cetate veți intra și nu vă vor primi, ieșind în piețele ei, ziceți : Și praful care s-a lipit de picioarele noastre din cetatea voastră vi-l scuturăm vouă. Dar aceasta să știți, că s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu» ⁵⁸⁴. *Fapte* : «Iar cînd Sila și Timotei au venit din Macedonia, Pavel era prins cu totul de cuvînt, mărturisind iudeilor că Iisus este Hristosul. Și stînd ei împreună și hulînd, el, scuturîndu-și hainele, a zis către ei : Singele vostru asupra capului vostru ! Eu sînt curat. De acum înainte mă voi duce la neamuri» ⁵⁸⁵.

Se cuvine să ne îndepărtăm de cei neascultători după ce s-a folosit față de ei tot felul de stăruință (grîjă).

Matei : «Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci și ucizi cu pietre pe cei trimiși la tine, de cite ori am voit să adun pe fiii tăi, cum adună cloșca puii săi sub aripă, dar nu ați voit. Iată, se lasă pustie casa voastră» ⁵⁸⁶. *Fapte* : «Iar în simbăta următoare, mai toată cetatea s-a adunat ca să audă cuvîntul lui Dumnezeu. Dar iudeii, văzînd mulțimile, s-au umplut de pizmă și vorbeau împotriva celor spuse de Pavel, hulînd. Dar Pavel și Barnaba, îndrăznînd, le-au zis : Vouă trebuie să vi se grăiască, mai întii, cuvîntul lui Dumnezeu, dar de vreme ce îl lepădați și vă judecați pe voi nevrednici de viața veșnică, iată ne întorcem către neamuri, căci așa ne-a poruncit nouă Dumnezeu : «Te-am pus spre lumină neamurilor, ca să fii Tu spre mîntuire pînă la marginea pămîntului» ⁵⁸⁷. *Către Tit* : «De omul eretic, după întia și a doua mustrare, depărtează-te ; știînd că unul ca acesta s-a abătut și păcătuiește, fiind de sine însuși osîndit» ⁵⁸⁸.

582. *Luca* 8, 37.

583. *Matei* 10, 14.

584. *Luca* 10, 10—11.

585. *Fapte* 18, 5—6.

586. *Matei* 23, 37—38.

587. *Fapte* 13, 44—47.

588. *Tit* 3, 10—11.

Trebuie să păzim față de toți în orice chip acrivia cuvintelor Domnului, nefăcînd nimic după invitare (cu părtinire).

Către Timotei I: «Te îndemn stăruitor înaintea lui Dumnezeu și a lui Iisus Hristos și a îngerilor Lui celor aleși, ca să păzești acestea, fără a lua o hotărîre dinainte, nefăcînd nimic cu părtinire»⁵⁸⁹.

Se cuvine ca proiestosul cuvîntului să facă și să vorbească cu multă prudență și probare, potrivit scopului de a fi bineplăcut lui Dumnezeu, trebuind să fie probat și mărturisit și de cei care i s-au încredințat lui.

Fapte: «Voi știți cum m-am purtat cu voi, în toată vremea, din ziua cea dintîi, cînd am venit în Asia, slujind Domnului cu toată smerenia și cu multe lacrimi și încercări»⁵⁹⁰. Și după puțin: «Argint, sau aur, sau haină n-am poftit de la nimeni. Voi înșivă știți că mîinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele și ale celor care erau cu mine»⁵⁹¹. *Către Tesaloniceni I:* «Voi sînteți martori și Dumnezeu de asemenea, cît de sfînt și cît de drept și fără de prihană ne-am purtat între voi credincioșii, precum știți»⁵⁹².

Regula 71

Cîte de același fel se spun despre episcopi și proiestoși

Către Timotei I: «De pofteste cineva episcopie, bun lucru dorește. Se cuvine însă episcopului să fie fără de prihană, bărbat al unei femei, treaz, cuminte, primitor de străini, destoinic să învețe pe alții, nebețiv, nedeprins să bată, neagonisitor de ciștig urit, pașnic, ne iubitor de argint, bun chivernisitor în casa lui, avînd copii ascultători, cu toată bunăcuviința. Căci dacă nu știe cineva să-și rînduiască a sa casă, cum va purta grijă de Biserica lui Dumnezeu? Episcopul să nu fie de curînd botezat, ca nu cumva, trufindu-se, să cadă în osînda diavolului»⁵⁹³.

Către Timotei I: «Pe cel bătrîn să nu-l înfrunți, ci să-l îndemni ca pe un părinte; pe cei mai tineri ca pe frați; pe femeile bătrîne îndeamnă-le ca pe niște mame; pe cele tinere, ca pe surori, în toată curăția»⁵⁹⁴.

Către Timotei II: «Fugi de poftele tinereților, și urmează dreptatea, credința, dragostea, pacea cu cei care cheamă pe Domnul din inimă curată. Ferește-te de întrebările nebunești, știind că dau prilej de ceartă. Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blînd cu toți,

589. *I Tim.* 5, 21.

590. *Fapte* 20, 18—19.

591. *Fapte* 20, 33—34.

592. *I Tes.* 2, 10—11.

593. *I Tim.* 3, 1—6.

594. *I Tim.* 5, 1—2.

destoinic să dea învățătură, îngăduitor, certînd cu blîndețe pe cei care stau împotriva»⁵⁹⁵. *Către Timotei II* : «Tu însă ai urmat învățătura mea, năzuința mea, credința mea, îndelunga mea răbdare, dragostea mea, răbdarea mea, prigonirile și suferințele»⁵⁹⁶. *Către Tit* : «Pentru această te-am lăsat în Creta, ca să îndreptezi cele ce mai lipsesc și să așezi preoți prin cetăți, precum ți-am rînduit : De este cineva fără de prihană, bărbat al unei femei, avînd fii credincioși, nu sub învinuire de desfrinare sau neascultători. Căci se cuvine episcopului să fie fără de prihană, ca un iconom al lui Dumnezeu, neîngîmfat, nu grabnic la minie, nu datat la băutura, pașnic, nepoftitor de cîștig urît, ci primitor de străini, iubitor de bine, treaz la minte, drept, cuvios, înfrînat, ținîndu-se de cuvîntul cel credincios al învățăturii, ca să fie destoinic și să îndemne la învățătura cea sănătoasă și să mustre pe cei potrivnici»⁵⁹⁷.

Despre diaconi

Fapte : «Și au ales pe Ștefan, bărbat plin de credință și de Duh Sfînt, și pe Filip, și pe Prohor, și pe Nicanor, și pe Timon, și pe Parmena, și pe Nicolae, prozelit din Antiohia, pe care i-au pus înaintea apostolilor și, rugîndu-se, și-au pus mîinile peste ei»⁵⁹⁸. *Către Timotei I* : «Diaconii să fie de asemenea cucernici, nu vorbind în două feluri, nu dedați la vin mult, neagonisitori de cîștig urît, păstrînd taina credinței în cuget curat. Dar și aceștia să fie mai întîi puși la încercare, apoi, dacă se dovedesc fără prihană, să se diaconească. Femeile (lor) de asemenea să fie cuviincioase, neclevetitoare, cumpătate, credincioase întru toate. Diaconii să fie bărbați ai unei femei, să-și chivernisească bine casele și pe copiii lor. Căci cei ce slujesc bine, rang bun dobîndesc și mult curaj în credința cea întru Hristos»⁵⁹⁹.

Regula 72

Despre ascultători

Se cuvine celor care ascultă pe cei care învață Scripturile să dovedească cele spuse cu privire la învățători și pe cele în armonie cu Scripturile să le primească, iar pe cele străine să le îndepărteze ; și pe cei care persistă în asemenea învățături să-i certe cît mai aspru.

595. *II Tim.* 2, 22—25.

596. *II Tim.* 3, 10—11.

597. *Tit* 1, 5—9.

598. *Fapte* 6, 5—6.

599. *I Tim.* 3, 8—13.

Matei : «Vai omului aceuia prin care vine sminteala !» ⁶⁰⁰. La fel și pentru mână și picior ⁶⁰¹. *Ioan* : «Adevărat, adevărat zic vouă : Cel care nu intră pe ușă în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur și tilhar. Iar cel care intră prin ușă păstor este oilor. Acestuia portarul îi deschide și oile ascultă de glasul lui și oile sale le cheamă pe nume și le mână afară. Și când le scoate afară pe toate ale sale, merge înaintea lor și oile merg după el, căci cunosc glasul lui. Iar după un străin, ele nu merg, ci vor fugi de la el, pentru că nu cunosc glasul străinilor» ⁶⁰². *Către Galateni* : «Dar chiar dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decît aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema ! Precum v-am spus mai înainte, și acum vă spun iarăși : Dacă vă propovăduiește cineva altceva decît ați primit, să fie anatema !» ⁶⁰³. *Către Tesaloniceni I* : «Proorociile să nu le disprețuiți. Toate să le încercați ; țineți ce este bine ; feriți-vă de orice înfățișare a răului» ⁶⁰⁴.

Se cuvine ca aceia care nu au multă cunoaștere a Scripturilor, în roadele Duhului să cunoască caracterul știinților ; și pe cei asemenea să-i primească ; iar pe cei care au altfel (de caracter) să-i disprețuiască.

Matei : «Feriți-vă de prooroții mincinoși, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinlăuntru sînt lupi răpitori. După roadele lor îi veți cunoaște» ⁶⁰⁵. *Către Filipeni* : «Fraților, faceți-vă următorii mei și uitați-vă la aceia care umblă astfel precum aveți pildă de la noi» ⁶⁰⁶.

Cuvîntul adevărului de la cei care merg pe drum drept se cuvine să fie primit ca al Domnului, spre mărirea însuși a celui pe care l-a trimis. Iisus Hristos Domnul nostru.

Matei : «Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește» ⁶⁰⁷. *Ioan* : «Cei care-l primește pe cel pe care-l voi trimite Eu, pe Mine Mă primește» ⁶⁰⁸. *Luca* : «Cel care vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă» ⁶⁰⁹. *Către Galateni* : «Și voi nu ați disprețuit încercarea mea, ce era în trupul meu, nici nu v-ați scîrbit, ci m-ați primit ca pe un înger al lui Dumnezeu, ca pe Hristos Iisus» ⁶¹⁰.

Cei care nu ascultă de cei trimiși de Domnul își ridică necinstea nu pînă la aceștia, ci o raportează la Cel care i-a trimis și își atrag judecată mai rea decît cei din Sodoma și Gomora.

600. *Matei* 18, 7.

601. *Matei* 18, 8.

602. *Ioan* 10, 1—5.

603. *Gal.* 1, 8—9.

604. *I Tes.* 5, 20—22.

605. *Matei* 7, 15—16.

606. *Filip.* 3, 17.

607. *Matei* 10, 40.

608. *Ioan* 13, 20.

609. *Luca* 10, 16.

610. *Gal.* 4, 14.

Matei : «Cînd nu vă va primi pe voi, nici nu va asculta cuvințele voastre, ieșind din casa sau din cetatea aceea, scuturați praful de pe picioarele voastre. Adevărat grăiesc vouă : mai ușor va fi pămîntului Sodomei și Gomorei, în ziua judecării, decît cetății aceleia» ⁶¹¹. *Luca* : «Cel care se leapădă de voi se leapădă de Mine» ⁶¹². *Către Tesaloniceni I* : «Știți ce poruncă v-am dat, prin Domnul Iisus» ⁶¹³. Și după puțin : «De aceea cel care defăimează (cuvîntul meu) nu defăimează un om, ci pe Dumnezeu, Care v-a dat pe Duhul Său cel Sfînt» ⁶¹⁴.

Se cuvine ca învățătura poruncilor Domnului să fie primită ca făgăduință a vieții veșnice și a împărăției cerurilor, și să fie îndeplinită cu râvnă, chiar dacă s-ar socoti că este obositoare.

Ioan : «Adevărat, adevărat zic vouă : Cel care ascultă cuvîntul Meu și crede în Cel Care M-a trimis, are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață» ⁶¹⁵. *Fapte* : «Și binevestind cetății aceleia și făcînd ucenici mulți, s-au înapoiat la Listra, la Iconiu și la Antiohia, întărind sufletele ucenicilor, îndemnîndu-i să stăruie în credință și că prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu» ⁶¹⁶ (cerurilor).

Se cuvine ca mustrarea și certarea astfel să fie primite ca medicament care combate suferința și redă sănătatea. Din aceasta rezultă clar că cei care arată îngăduință, din complezență excesivă, în boală și nu mustră pe cei care păcătuiesc, strică totul și pun piedică însăși vieții adevărate.

Matei : «De-ți va greși ție fratele tău, mergi, mustră-l pe ei între tine și el singur. Și de te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău» ⁶¹⁷. *Către Corinteni I* : «Adunîndu-vă voi și duhul meu, cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, să dați pe unul ca acesta satanei, spre pieirea trupului, ca sufletul să se mîntuiască în ziua Domnului Iisus» ⁶¹⁸. *Către Corinteni II* : «Că scrisoarea aceea, fie și numai pentru un timp, v-a întristat ; acum mă bucur, nu pentru că v-a întristat, ci pentru că v-a întristat spre pocăință. Căci v-ați întristat după Dumnezeu, ca să nu fiți păgubiți de către noi. Căci întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăință spre mîntuire, fără părere de rău» ⁶¹⁹. *Către Tit* : «Pentru care pricină, mustră-i cu asprime, ca să fie sănătoși în credință» ⁶²⁰.

611. *Matei* 10, 14—15.

612. *Luca* 10, 16.

613. *I Tes.* 4, 2.

614. *I Tes.* 4, 8.

615. *Ioan* 5, 24.

616. *Fapte* 14, 21—22.

617. *Matei* 18, 15.

618. *I Cor.* 5, 4—5.

619. *II Cor.* 7, 8—10.

620. *Tit* 1, 13.

Regula 73

Pentru cei căsătoriți

Nu trebuie să se despartă bărbatul de femeie sau femeia de bărbat, decât numai pentru desfrinare sau dacă ar fi piedică spre pietate.

Matei : «S-a zis iarăși : Cine va lăsa pe femeia sa, să-i dea carte de despărțire. Eu însă vă spun vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, afară de cuvânt de desfrinare, o face să săvârșească adulter, și cine va lua pe cea lăsată săvârșește adulter»⁶²¹. *Luca* : «Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mama sa și pe femeie și pe copiii și pe frați și pe surori, chiar și viața sa însăși, nu poate să fie ucenicul Meu»⁶²². *Matei* : «Iar Eu zic vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, afară de vina de desfrinare, și va lua alta, săvârșește adulter ; și cine s-a însurat cu cea lăsată săvârșește adulter»⁶²³. *Către Corinteni I* : «Iar celor care sînt căsătoriți le poruncesc nu eu, ci Domnul : Femeia să nu se despartă de bărbat ; iar dacă s-a despărțit, să rămînă nemăritată, sau să se împace cu bărbatul său ; tot așa bărbatul să nu-și lase femeia»⁶²⁴.

Nu este îngăduit celui care și-a lăsat femeia lui să se căsătorească cu alta, nici celei lăsate de bărbat să se căsătorească cu altul.

Matei : «Iar Eu zic vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de vina de desfrinare, și va lua alta, săvârșește adulter ; și cine s-a însurat cu cea lăsată săvârșește adulter»⁶²⁵.

Se cuvine ca bărbații să-și iubească femeile lor, cu iubirea cu care Hristos a iubit Biserica, dîndu-Se pe Sine pentru ea, pentru ca s-o sfințească.

Către Efeseni : «Bărbaților, iubiți pe femeile voastre, după cum și Hristos a iubit Biserica, și S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfințească, curățind-o cu baia apei prin cuvânt și ca s-o înfățișeze Sineși, Biserică mărită, neavînd pată sau zbîrcitură, ori altceva de acest fel, ci ca să fie sfîntă și fără de prihană. Astfel dar, bărbații sînt datori să-și iubească femeile ca pe inșeși trupurile lor. Cel ce-și iubește femeia pe sine se iubește. Căci nimeni vreodată nu și-a urit trupul său, ci fiecare îl hrănește și îl încălzește, precum și Hristos Biserica, pentru că sîntem mădulare ale trupului Lui»⁶²⁶.

Se cuvine ca femeile să se supună bărbaților lor, precum și Biserica (se supune) lui Hristos, făcînd (astfel) voia lui Dumnezeu.

621. *Matei* 5, 31—32.

622. *Luca* 14, 26.

623. *Matei* 19, 9.

624. *I Cor.* 7, 10—11.

625. *Matei* 19, 9.

626. *Efes.* 5, 25—30.

Către Efeseni : «Femeile să se supună bărbaților lor ca Domnului. Pentru că bărbatul este cap femeii, precum și Hristos este capul Bisericii, trupul Său, al cărui Mintuitor și este. Căci precum Biserica se supune lui Hristos, așa și femeile bărbaților lor, întru toate»⁶²⁷. *Către Tit* : «Ca să înțeleptească pe cele tinere, să-și iubească bărbații, să-și iubească copiii. Și să fie cumpătate, curate, gospodine, bune, plăcute bărbaților lor, ca să nu fie defăimat cuvântul lui Dumnezeu»⁶²⁸.

Nu se cuvine ca femeile să se împodobească pentru înfrumusețare, ci să aibă toată râvna și grija pentru fapte bune.

Către Timotei I : «Asemenea și femeile, în îmbrăcăminte cuviincioasă, făcându-și lor podoabă din sială și din cumințenie, nu din păr împletit și din aur sau din mărgăritare sau din veșminte de mult preț, ci din fapte bune, precum se cuvine unor femei temătoare de Dumnezeu»⁶²⁹.

Se cuvine ca femeile să tacă în biserică, iar acasă să discute cu seriozitate despre bunăplăcerea față de Dumnezeu.

Către Corinteni I : «Femeile voastre să tacă în biserici, căci lor nu le este îngăduit să vorbească, precum zice și legea. Iar dacă voiesc să învețe ceva, să întrebe acasă pe bărbații lor, căci este rușinos ca femeile să vorbească în biserică»⁶³⁰. *Către Timotei I* : «Femeia să se învețe în liniște, cu toată ascultarea. Nu îngăduiesc femeii nici să învețe pe altul, nici să stăpânească pe bărbat, ci să stea liniștită. Că Adam a fost zidit întâi, apoi Eva. Și nu Adam a fost amăgit, ci Eva, amăgită fiind, s-a făcut călcătoare a poruncii. Dar se va mîntui prin naștere de fii, dacă stăruiește, cu deplină înțelepciune, în credință, în iubire și în sfințenie»⁶³¹.

Regula 74

(Cu privire la) *Văduve*

Se cuvine ca văduva înzestrată cu un corp mai puternic să-și ducă viața cu grija și râvna celor spuse de Apostol, care au fost mărturisite și Tavitei.

Fapte : «Iar în Iope era o uceniță, cu numele Tavita, care, tilcuindu-se, se zice Căprioară. Aceasta era plină de fapte bune și de milosteniile pe care le făcea»⁶³². Și după puțin : «și l-au înconjurat toate văduvele, plîngînd și arătînd cămășile și hainele pe care le făcea Căprioara,

627. Efes. 5, 22—24.

628. Tit 2, 4—5.

629. I Tim. 2, 9—10.

630. I Cor. 14, 34—35.

631. I Tim. 2, 11—15.

632. Fapte 9, 36.

pe cînd era cu ele»⁶³³. *Către Timotei I*: «Văduva care are mai puțin de șaizeci de ani să nu fie înscrisă între văduve, și numai dacă a fost femeia unui singur bărbat, bine cunoscută pentru faptele ei bune, dacă adică și-a crescut copiii, dacă a fost primitoare de străini, dacă a spălat picioarele sfinților, dacă a venit în ajutorul celor strîmtoși, dacă s-a ținut stăruitor de tot ce este lucru bun»⁶³⁴.

Se cuvine ca văduva care a fost probată cu privire la faptele spuse de Apostol și a ajuns astfel în rîndul (tagma) văduvelor, să stăruiască în cereri și rugăciuni cu postiri noaptea și ziua.

Luca: «Și era și Ana proorocița, fiica lui Fanuel, din seminția lui Așer, înaintată în zile multe, care trăise cu bărbatul ei șapte ani după fecioria sa. Și ea era văduvă în vîrstă de 84 de ani și nu se depărta de la templu, slujind noaptea și ziua în post și rugăciuni»⁶³⁵. *Către Timotei I*: «Cea cu adevărat văduvă și rămasă singură are nădejdea în Dumnezeu și stăruiește în cereri și în rugăciuni, noaptea și ziua. Iar cea care trăiește în desfătări, deși vie, este moartă»⁶³⁶.

Regula 75 •

(Cu privire la) *Slugi*

Se cuvine ca slugile să se supună stăpînilor lor după trup spre mărirea lui Dumnezeu cu toată bunăvoința în cele în care porunca lui Dumnezeu nu dezleagă.

Către Efeseni: «Slugilor, ascultați pe stăpînii voștri cei după trup, cu frică și cu cutremur, întru credința inimii voastre, ca și pe Hristos; nu slujind numai înaintea ochilor, ca unii care caută să placă oamenilor, ci ca slugile lui Hristos, făcînd din suflet voia lui Dumnezeu. Slujind cu bunăvoință, ca și Domnului, și nu ca oamenilor, știind fiecare, fie rob, fie de sine stăpîn, că faptele bune pe care le va face, pe acelea le va lua ca plată de la Dumnezeu»⁶³⁷. *Către Timotei I*: «Cei care se găsesc sub jugul robiei să-și socotească pe stăpînii lor vrednici de toată cinstea, ca să nu fie hulite numele și învățătura lui Dumnezeu. Iar cei care au stăpîni credincioși să nu-i disprețuiască, sub cuvînt că sînt frați în credință, ci și mai mult să-i slujească, tocmai fiindcă primitorii bunei lor slujiri sînt credincioși și iubiți»⁶³⁸. *Către Tit*: «Slugile să se supună stă-

633. Fapte 9, 39.

634. I Tim. 5, 9—10.

635. Luca 2, 36—37.

636. I Tim. 5, 5—6.

637. Efes. 6, 5—8.

638. I Tim. 6, 1—2.

pînilor lor, să le fie bineplăcute întru toate, să nu le întoarcă vorba ; să nu dosească ceva, ci să le arate toată buna credință, ca să facă de cinste întru toate învățătura Mîntuitorului nostru Dumnezeu» ⁶³⁹.

(Cu privire la) *Stăpîni*

Se cuvine ca stăpînii, amintindu-și de adevăratul Stăpîn, cele de care se vor bucura din partea slugilor, să le facă și ei acestora după putere, cu frică de Dumnezeu și cu îngăduință față de aceștia, după imitarea Domnului.

*Ioan : «Iisus, știind că Tatăl I-a dat Lui toate în miini și că de la Dumnezeu a ieșit și la Dumnezeu merge, S-a sculat de la cină, s-a dezbrăcat de haine și, luînd un ștergar, S-a încins cu el. După aceea a turnat apă în vasul de spălat și a început să spele picioarele ucenicilor și să le ștergă cu ștergarul cu care era încins» ⁶⁴⁰. Și după puțin : «Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul și bine faceți, căci sint. Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat picioarele, și voi sînteți datori ca să spălați picioarele unii altora. Căci v-am dat pildă că, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi» ⁶⁴¹. *Către Efeseni* : «Iar voi, stăpînilor, faceți tot așa față de slugi, și încetați cu amenințările, ca unii care știți că Domnul lor și al vostru este în ceruri și că la El nu încapе părținire» ⁶⁴².*

Regula 76

(Cu privire la) *Copii*

Copiii trebuie să-și cinstească părinții și să li se supună în toate, în care nu se împiedică porunca lui Dumnezeu.

*Luca : «Și a zis mama Lui către El : Fiule, de ce ne-ai făcut nouă așa ? Iată, tatăl Tău și eu Te căutăm îngrijorați» ⁶⁴³. Și după puțin : «Și a coborît cu ei și a venit în Nazaret și le era supus» ⁶⁴⁴. *Către Efeseni* : «Copii, ascultați pe părinții voștri în Domnul, că aceasta este cu dreptate. «Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta», care este porunca cea dintâi în făgăduință : «Ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți pe pămînt» ⁶⁴⁵.*

639. *Tit* 2, 9—10.

640. *Ioan* 13, 3—5.

641. *Ioan* 13, 13—15.

642. *Efes.* 6, 9.

643. *Luca* 2, 48.

644. *Luca* 2, 51.

645. *Efes.* 6, 1—3.

(Cu privire la) Părinți

Părinții trebuie să-și crească copiii întru învățatura și certarea Domnului cu toată blândețea și răbdarea, sub nici un pretext, care s-ar referi la ei, să nu le producă minie și întristare.

Către Efeseni : «Și voi, părinților, nu întăriți la minie pe copiii voștri, ci creșteți-i întru învățatura și certarea Domnului»⁶⁴⁶. Către Coloseni : «Părinților, nu întăriți pe copiii voștri, ca să nu se deznădăjduiască»⁶⁴⁷.

Regula 77**(Cu privire la) Fecioare**

Fecioarele trebuie să se îndepărteze de orice grijă a veacului acestuia, spre a putea, cu toată sîrguința, să placă lui Dumnezeu după duh și după trup, în nădejdea împărăției cerurilor.

Matei : «Sînt fameni care s-au făcut fameni ei înșiși, pentru împărăția cerurilor»⁶⁴⁸. Către Corinteni I : «Ci eu aș vrea ca voi să fiți fără de grijă. Cel necăsătorit se îngrijește de ale Domnului, cum să placă Domnului. Cel care s-a căsătorit se îngrijește de ale lumii, cum să placă femeii. Femeia măritată se deosebește de fecioară : cea nemăritată poartă grijă de cele ale Domnului, ca să fie sfîntă și cu trupul și cu duhul ; iar cea care s-a măritat poartă grijă de cele ale lumii, cum să placă bărbatului. Și aceasta o spun chiar în folosul vostru, nu ca să vă întind un laț, ci spre bunăvoință și alipirea neclintită de Domnul»⁶⁴⁹.

Regula 78**(Cu privire la) Ostași**

Ostașilor nu le este îngăduit să asuprească sau să pîrască.

Luca : «Și îl întrebau și ostașii, zicînd : Dar noi ce să facem ? Și le-avis : Să nu asupriți pe nimeni, nici să pîriți, ci să vă mulțumiți cu lefile voastre»⁶⁵⁰.

Regula 79**(Cu privire la) Dregători și supuși**

Dregătorii trebuie să fie răzbuunători ai dreptăților lui Dumnezeu.

Către Romani : «Căci dregătorii nu sînt făcuți pentru fapte bune, ci pentru cele rele. Voiești, deci, să nu-ți fie frică de stăpînire ? Fă binele

646. Efes. 6, 4.

647. Col. 3, 21.

648. Matei 19, 12.

649. I Cor. 7, 32—35.

650. Luca 3, 14.

și vei avea laudă de la ea ; căci ea este slujitoare a lui Dumnezeu spre binele tău. Iar dacă faci rău, teme-te ; căci nu în zadar poartă sabie, pentru că ea este slujitoare a lui Dumnezeu și răzbunătoare a miniei Lui, asupra celui care săvârșește răul» ⁶⁵¹.

Trebuie să ne supunem înaltelor stăpîniri în cele ce nu împiedică porunca lui Dumnezeu.

Fapte : «Trebuie să ascultăm mai degrabă de Dumnezeu decît de oameni». *Către Romani :* «Tot sufletul să se supună înaltelor stăpîniri, căci nu este stăpînire decît de la Dumnezeu ; iar cele ce sînt, de Dumnezeu sînt rinduite. Pentru aceea cel care se împotrivese stăpînirii, se împotrivese rinduielii lui Dumnezeu. Iar cei care se împotrivesc își vor lua osîndă. Căci dregătorii nu sînt frică pentru fapta bună, ci pentru cea rea. Voești deci să nu-ți fie frică de stăpînire ? Fă binele și vei avea laudă de la ea» ⁶⁵². *Către Tit :* «Adu-le aminte să se supună stăpînirilor și dregătorilor, să asculte, să fie gata la orice lucru bun» ⁶⁵³.

Regula 80

Ce fel (cum) vrea Cuvîntul să fie creștinii : ca ucenici ai lui Hristos, formați numai după cele pe care le văd la El sau le aud de la El.

Matei : «Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine» ⁶⁵⁴. *Ioan :* «Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul, și bine ziceți, căci sînt. Deci dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat picioarele, și voi sînteți datori să spălați picioarele unii altora ; căci v-am dat pildă ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi» ⁶⁵⁵.

Ca oi ale lui Hristos, care ascultă numai de glasul Păstorului lor și îi urmează Lui totdeauna.

Ioan : «Oile Mele cunosc glasul Meu, și Eu le cunosc pe ele, și ele îmi urmează» ⁶⁵⁶. Și apoi : «Iar după un străin, ele nu merg, ci vor fugi de la el, pentru că nu cunosc glasul străinilor» ⁶⁵⁷.

Ca mlădițe ale lui Hristos, în care sîntem înrădăcinați și în care aducem roadă și, deci, tot ceea ce facem și avem vrednic Lui îi aparține.

Ioan : «Eu sînt vița, voi mlădițele» ⁶⁵⁸.

651. Rom. 13, 3—4.

652. Rom. 13, 1—3.

653. Tit 3, 1.

654. Matei 11, 29.

655. Ioan 13, 13—15.

656. Ioan 10, 3—4.

657. Ioan 10, 5.

658. Ioan 15, 5.

Ca mădulare ale lui Hristos în toată lucrarea poruncilor Domnului sau a harismelor Sfântului Duh, sîntem rînduiți spre vrednicia Capului, care este Hristos.

Către Corinteni I : «Oare nu știți că trupurile voastre sînt mădularile lui Hristos ?» ⁶⁵⁹. *Către Efeseni :* «Ci ținînd adevărul în iubire, să sporim întru toate, pentru El, Care este capul — Hristos. Din El, tot trupul bine alcătuit și bine încheiat, prin toate legăturile care îi dau tărie, își săvîrșește creșterea, după lucrarea săvîrșită pe măsura fiecărui mădular în parte, și se zidește întru dragoste» ⁶⁶⁰.

Ca mireasă a lui Hristos, păstrătoare a curățeniei, în care se valorifică singure voințele Mirelui.

Ioan : «Cel care are mireasă este mire» ⁶⁶¹. *Către Corinteni II :* «Căci v-am logodit unui singur bărbat ca să vă înfățișez lui Hristos fecioară neprihănită» ⁶⁶².

Ca Biserică a lui Dumnezeu, (creștinii sînt) sfinți, și curați, și împlinitori numai a celor ce sînt spre închinarea (adorarea) lui Dumnezeu.

Ioan : «Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvîntul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el» ⁶⁶³. *Către Corinteni II :* «Căci voi sînteți templu al Dumnezeului celui viu, precum Dumnezeu a zis că : Voi locui în ei și voi umbla și voi fi Dumnezeuul lor» ⁶⁶⁴.

Ca jertfă neprihănită și înfreagă a lui Dumnezeu, păstrînd linia dreaptă a pietății deopotrivă în întreg și în parte.

Către Romani : «Vă îndemn, deci, fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfîntă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea cea duhovnicească» ⁶⁶⁵.

Ca fii ai lui Dumnezeu care au luat chip după chipul lui Dumnezeu, pe măsura hărăzită oamenilor.

Ioan : «Fiilor, încă puțin timp sînt cu voi» ⁶⁶⁶. *Către Galateni :* «O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii (voastre), pînă ce Hristos va lua chip în voi» ⁶⁶⁷.

Ca lumina în lume, așa încît și pe cei care sînt refractari rătății, și pe cei care li se alătură, să-i lumineze spre cunoașterea adevărului, spre a-i face ceea ce trebuie, sau a-i arăta ceea ce sînt.

659. I Cor. 6, 15.

660. Efes. 4, 15—16.

661. Ioan 3, 29.

662. II Cor. 11, 2.

663. Ioan 14, 23.

664. II Cor. 6, 16.

665. Rom. 12, 1.

666. Ioan 13, 33.

667. Gal. 4, 19.

Matei : «Voi sînteți lumina lumii»⁶⁶⁸. *Către Filipeni* : «Întru care străluciți ca niște luminători în lume»⁶⁶⁹.

Ca sarea pămîntului, așa încît cei care se vor face părtași acestora (creștinilor), să se reînnoiască cu duhul spre nesticare.

Matei : «Voi sînteți sarea pămîntului»⁶⁷⁰.

Cuvînt al vieții, care prin omorîrea celor prezente face pe cei ce cred tari în nădejdea vieții, în mod sigur.

Către Filipeni : «Întru care străluciți ca niște luminători în lume, ținînd cu putere cuvîntul vieții, spre lauda mea în ziua lui Hristos»⁶⁷¹.

Cum vrea Cuvîntul să fie cei încredințați cu predicarea Evangheliei : ca apostoli și slujitori ai lui Hristos și iconomi credincioși ai tainelor lui Dumnezeu, împlinind — fără să neglijeze — cu fapta și cu cuvîntul numai cele poruncite de Domnul.

Matei : «Iată, Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor»⁶⁷². «Mergînd învățați toate neamurile»⁶⁷³. *Către Corinteni I* : «Așa să ne socotească pe noi fiecare om : ca slujitori ai lui Hristos și ca iconomi ai tainelor lui Dumnezeu. Iar, la iconomi, mai ales, se caută ca să fie aflat cineva credincios»⁶⁷⁴.

Ca propovăduitori ai împărăției cerurilor cu privire la trimiterea Celui Care are stăpînirea morții întru păcat.

Matei : «Și mergînd, propovăduiți, zicînd : S-a apropiat împărăția cerurilor»⁶⁷⁵. *Către Timotei II* : «Eu te îndemn, deci, stăruitor în fața lui Dumnezeu și a lui Hristos Iisus, Care va să judece viii și morții, la arătarea Lui și în împărăția Lui : Propovăduiește cuvîntul (lui Dumnezeu)»⁶⁷⁶.

Ca model și dreptar al pietății, spre îndrumarea pe calea cea dreaptă a celor ce urmează Domnului, dar ca mustrător al pervertirii celor care s-ar arăta în orice fel neascultători.

Către Filipeni : «Uitînd cele ce sînt în urma mea, și tinzînd la cele dinainte, alerg la țintă, la răsplata dumnezeieștii chemări de sus, întru Hristos Iisus. Așadar, cîți sintem desăvîrșiți aceasta să gîndim ; și dacă gîndiți ceva în altfel, Dumnezeu vă va descoperi și aceea. Dar de acolo unde am ajuns, să urmăm același dreptar, să gîndim la fel»⁶⁷⁷. *Către Timotei I* : «Fă-te pildă credincioșilor cu cuvîntul, cu purtarea, cu dra-

668. *Matei* 5, 14.

669. *Filip.* 2, 15.

670. *Matei* 5, 13.

671. *Filip.* 2, 15—16.

672. *Matei* 10, 16.

673. *Matei* 28, 19.

674. *I Cor.* 4, 1—2.

675. *Matei* 10, 7.

676. *II Tim.* 4, 1—2.

677. *Filip.* 3, 14—16.

gostea, cu duhul, cu credința, cu curăția»⁶⁷⁸. *Către Timotei II* : «Silește-te să te arăți încercat înaintea lui Dumnezeu, lucrător cu față curată, drept învățînd Cuvîntul adevărului»⁶⁷⁹.

Ca ochiul în trup, fiind buni și cu cei buni și cu cei răi, dar îndrămînd mădularele lui Hristos, dînd fiecăruia cele ce-i revin.

Matei : «Luminătorul trupului este ochiul ; deci, de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat»⁶⁸⁰.

Ca păstori ai oilor lui Hristos care își pun sufletul pentru ele și nu le părăsesc, cînd ar fi timpul potrivit ca să le încredințeze Evanghelia lui Dumnezeu.

Ioan : «Păstorul cel bun își pune viața pentru oi»⁶⁸¹. *Fapte* : «Drept aceea, luați aminte de voi înșivă și de toată turma, întru care Duhul Sfînt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu»⁶⁸².

Ca doctori, cu multă milă, după știința învățaturii Domnului, vindecînd bolile sufletelor, spre îngrijirea sănătății și șederii întru Hristos.

Matei : «Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi»⁶⁸³. *Către Romani* : «Datori sîntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioși»⁶⁸⁴.

Ca părinți și doici ai propriilor copii, cu multă dispoziție a dragostei întru Hristos, fiind bucuroși să împărtășească acestora nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și înseși sufletele lor.

Ioan : «Fiilor, încă puțin timp sînt cu voi»⁶⁸⁵. *Către Corinteni I* : «Căci Eu v-am născut prin Evanghelia în Iisus Hristos»⁶⁸⁶. *Către Tesaloniceni I* : «Precum o doică îngrijește pe fiii săi, astfel, iubindu-vă, eram bucuroși să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci chiar și sufletele noastre, pentru că ne-ați devenit iubiți»⁶⁸⁷.

Ca împreună-lucrători ai lui Dumnezeu, ce se dedică numai faptelor vrednice de Dumnezeu, pentru Biserică.

Către Corinteni I : «Căci noi ai lui Dumnezeu împreună lucrători sîntem ; voi sînteți ogorul lui Dumnezeu, zidirea lui Dumnezeu»⁶⁸⁸.

678. *I Tim.* 4, 12.

679. *II Tim.* 2, 15.

680. *Matei* 6, 22.

681. *Ioan* 10, 11.

682. *Fapte* 20, 28.

683. *Matei* 9, 12.

684. *Rom.* 15, 1.

685. *Ioan* 13, 33.

686. *I Cor.* 4, 15.

687. *I Tes.* 2, 7—8.

688. *I Cor.* 3, 9.

Ca săditori ai mlădițelor lui Dumnezeu, Care nu lasă nimic să se înstrăineze de viță, care este Hristos, nici fără de roadă; ci îmbunătățesc cu multă grijă pe cele proprii și pe cele aducătoare de roadă.

Ioan: «Eu sînt vița cea adevărată și Tatăl Meu este lucrătorul. Orice mlădiță care nu aduce roadă în Mine, El o taie și orice mlădiță care aduce roadă, El o curăță, ca mai multă roadă să aducă»⁶⁸⁹. *Către Corințeni I*: «Eu am sădit, Apollo a udat, dar Dumnezeu a făcut să crească»⁶⁹⁰.

Ca iconomi ai Bisericii lui Dumnezeu, care pun în ordine sufletul fiecăruia, spre a fi zidiți la temelie la apostolilor și profeților.

Către Corințeni I: «După harul lui Dumnezeu, cel dat mie, eu, ca un înțelept meșter, am pus temelie, iar altul zidește. Dar fiecare să ia seama cum zidește; căci nimeni nu poate pune altă temelie decît cea pusă, care este Iisus Hristos»⁶⁹¹. *Către Efesenii*: «Deci dar nu mai sînteți străini și locuitori vremelnici, ci sînteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu, zidiți fiind pe temelie la apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind însuși Iisus Hristos. Întru El, orice zidire bine alcătuită crește, ca să ajungă un locaș sfînt în Domnul, în Care voi împreună sînteți zidiți, spre a fi locaș al lui Dumnezeu în Duh»⁶⁹². Ce este propriu creștinului? «Credința care este lucrătoare prin dragoste»⁶⁹³. Ce este propriu credinței? Învățarea fără distincție a adevărului cuvintelor inspirate de Dumnezeu, fără nici un gînd personal, nici introdus de vreo nevoie fizică, nici format în vederea pietății, care ar zdruncina (credința). Ce este propriu celui credincios? De a se organiza în așa fel în această învățare, (încît) să nu îndrăznească să îndepărteze sau să poruncească (ceva). Căci dacă «tot ce nu este din credință este păcat»⁶⁹⁴, cum spune Apostolul, iar «credința este din auzire și auzirea prin cuvîntul lui Hristos»⁶⁹⁵, tot ce este în afară de Scriptura inspirată de Dumnezeu, nefiind din credință, este păcat. Ce este propriu dragostei față de Dumnezeu? A păzi poruncile Lui cu scopul preamării Lui. Ce este propriu iubirii față de aproapele? De a nu dori (pretinde) cele ale lui, ci cele ale celui iubit (să fie) spre binele și al sufletului și al trupului. Ce este propriu creștinului? Ca prin botezul «cel din apă și din Duh»⁶⁹⁶ să se nască de sus. Ce este propriu celui născut din apă?

689. *Ioan* 15, 1—2.

690. *I Cor.* 3, 6.

691. *I Cor.* 3, 10—11.

692. *Efes.* 2, 19—22

693. *Gal.* 5, 6.

694. *Rom.* 14, 23.

695. *Rom.* 10, 17.

696. *Ioan* 3, 5.

Acea că, precum Hristos a murit păcatului o dată pentru totdeauna ⁶⁹⁷, la fel și acesta este mort și neclintit spre tot păcatul, potrivit cu ceea ce s-a scris, că «toți cîți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat; deci, ne-am îngropat cu El în moarte, prin botez» ⁶⁹⁸. «Cunoscînd aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului» ⁶⁹⁹. Ce este propriu celui născut din Duh? Ca acela să devină după măsura dată, care este aceea din care s-a născut, precum este scris, că «Ce este născut din trup, trup este, și ce este născut din Duh, duh este» ⁷⁰⁰. Ce este propriu celui care a fost născut de sus? Să se dezbrace de «omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui, și să se îmbrace cu cel nou care se înnoiește, spre deplină cunoștință, după chipul Celui Care l-a zidit» ⁷⁰¹, potrivit cu ceea ce s-a spus că toți «cîți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat» ⁷⁰². Ce este propriu creștinului? Să se curețe de toată întinarea trupului și a duhului, în singele lui Hristos și a desăvîrși sfințenia în frica lui Dumnezeu ⁷⁰³ și în dragostea Domnului, și să nu aibă întinăciune sau zbîrcitură sau ceva dintre cele asemenea, sau să fie sfînt și fără de prihană ⁷⁰⁴, și astfel să mănînce trupul lui Hristos și să bea singele (Lui); «căci cel care mănîncă și bea cu nevrednicie, osîndă își mănîncă și bea» ⁷⁰⁵. Ce este propriu celor care mănîncă și beau paharul Domnului? Să păstreze fără întrerupere amintirea Celui Care a murit și a înviat pentru noi. Ce este propriu celor care păstrează o astfel de amintire? De a nu mai trăi deloc pentru ei, ci pentru «Cel Care a murit și a înviat pentru ei» ⁷⁰⁶. Ce este propriu creștinului? Să prisosească dreptatea lui mai mult decît a cărturarilor și a fariseilor ⁷⁰⁷, după măsura învățaturii Domnului, potrivit Evangheliei. Ce este propriu creștinului? Să se iubească unii pe alții, precum și Hristos ne-a iubit pe noi ⁷⁰⁸. Ce este propriu creștinului? Să vadă pe Domnul înaintea lui pururea. Ce este propriu creștinului? Să vegheze în fiecare zi și în fiecare ceas și să fie gata, prin desăvîrșirea străduinței, de a se fi făcut bine plăcut înaintea lui Dumnezeu, știind că în ceasul în care nu gîndește vine Domnul ⁷⁰⁹.

697. Rom. 6, 10.

698. Rom. 6, 3—4.

699. Rom. 6, 6.

700. Ioan 3, 6.

701. Col. 3, 9—10.

702. Gal. 3, 27.

703. II Cor. 7, 1.

704. Efes. 5, 27.

705. I Cor. 11, 29.

706. II Cor. 5, 15.

707. Matei 5, 20.

708. Efes. 5, 2.

709. Luca 12, 40.

CUVÎNT ASCETIC II *

I

Omul a fost făcut după chipul și asemănarea¹ lui Dumnezeu ; dar păcatul a urîțit frumusețea chipului după ce a atras sufletul spre poftă nestăpînite. Dar Dumnezeu, Care a făcut pe om, este viața adevărată. Așadar, cel care a pierdut asemănarea cu Dumnezeu a pierdut și legătura familiară cu viața ; iar cel care este în afară de Dumnezeu nu este în stare să trăiască viață fericită. Să ne întoarcem, așadar, la harul de la început, de care ne-am înstrăinat din cauza păcatului. Și iarăși, să ne înfrumusețăm după chipul lui Dumnezeu, făcîndu-ne asemenea cu Ziditorul, prin «apatie»². Pentru că cel care a imitat în viața lui, atît cît este posibil, «apatia» — calmul firii divine, acesta a restabilit în sufletul lui chipul lui Dumnezeu. Iar cel care s-a făcut asemenea cu Dumnezeu, în modul pe care l-am menționat, a dobîndit cu siguranță și asemănarea vieții dumnezeiești, rămînînd pentru totdeauna în fericirea veșnică. Așadar, dacă prin «apatie» redobîndim chipul lui Dumnezeu, iar asemănarea noastră cu Dumnezeu ne acordă viața fără de sfîrșit, să fim indiferenți pentru toate celelalte și să purtăm grijă ca sufletul nostru să nu mai fie tiranizat niciodată de vreo patimă, și duhul nostru să rămînă tare și de neabătut spre asaltările ispitelor, ca să ne facem părtași ai fericirii dumnezeiești³. La această străduință este împreună-lucrătoare fecioria pentru aceia care cultivă această harismă în mod rațional ; pentru că harisma fecioriei nu se dobîndește numai prin renunțarea la naștere de copii ; dimpotrivă, toată viața și modul de viață și atitudinea să fie curate, demonstrînd caracterul indiferent al celui necăsătorit spre orice faptă. Pentru că cineva poate să desfrîneze și cu cuvîntul, și cu privirea să săvîrșească adulter, și cu urechea să se întîneze și să primească necurăția în inima lui, și cu mîncare exagerată și cu băutură să se sustra-

*) După textul din ediția J. P. Migne, P. G. vol. 31, col. 869—881.

1. *Fac.* 1, 26.

2. «Apatia» a fost învățătura caracteristică a stoicilor. Păcatul face pe oameni violenți — «ἐμπαθεις» — și strică chipul lui Dumnezeu în ei. Dumnezeu este calm — «ἀπαθής» — și, din aceasta, deducția că restabilirea chipului Lui, în om, presupune «apatia».

3. *II Petru*, 1, 4.

gă de la normele cumpătării. Căci cel care în toate acestea se stăpânește pe sine cu cumpătare, în limitele fecioriei, dovedește cu adevărat că harul fecioriei este în el deplin din orice punct de vedere.

II

Așadar, dacă dorim să înfrumusețăm caracterul sufletului nostru prin «apatie» (calmul sufletesc), după asemănarea lui Dumnezeu, ca să dobîndim astfel și viața veșnică, să fim atenți la noi înșine ca nu cumva să facem ceva nevrednic de promisiunea noastră și să fim condamnați pentru aceasta, ca Anania ⁴. Pentru că Anania putea, la început, să nu făgăduiască țarina lui Dumnezeu; totuși, fiindcă a tins spre mărire omenească, a închinat (afierosit) țarina prin făgăduință lui Dumnezeu, ca să-și atragă admirația oamenilor pentru dărnicia lui, dar a reținut o parte din valoarea ei; și prin această faptă a lui a provocat împotriva lui o asemenea minie din partea Domnului, al cărui slujitor a fost Petru, încît n-a mai aflat nici răgaz de pocăință ⁵.

Așadar, înainte de a da votul vieții ascetice, îi este cu putință, celui care ar dori-o, să urmeze viața obișnuită și să se căsătorească, lucru care este îngăduit și legal. Dacă însă cineva a dat deja făgăduința lui, se cuvine să se păstreze pe el pentru Dumnezeu ca dăruire sfântă, așa încît să nu-și atragă condamnarea pentru ierosilie, dacă s-ar întina iarăși, făcînd slujitor al vieții comune trupul care a fost afierosit lui Dumnezeu prin făgăduință. Dar spun aceasta, avînd în vedere nu numai un singur fel de patimă cum socotesc unii, limitînd faptul fecioriei la singura păzire a trupului, ci în general orice fel de dispoziție pătimasă, așa încît cel care dorește să se păstreze pe sine lui Dumnezeu să nu se întineze cu nici una dintre patimile omenești, cum sînt: minia, invidia și rachiuna, minciuna și mîndria, duh nestăpînit și cuvinte deplasate, îndepărtarea de la rugăciune și dorirea lucrurilor imaginare, neglijarea poruncilor și împodobirea cu îmbrăcăminte, grijă deosebită pentru față și întîlniri și discuții necuviincioase și inutile. Dar cel care s-a afierosit pe sine lui Dumnezeu în fecorie, se cuvine să se păzească cu atît mai mult de aceste patimi, încît dacă primejdia l-ar face să cadă într-una din acestea și într-un păcat interzis este aproape la fel. Pentru că toate faptele pătimase întinează într-un oarecare fel curățenia sufletului și împiedică viața dumnezeiască.

4. Fapte 5, 1 ș.u.

5. Fapte 5, 1—5.

Așadar, acestea să le ia aminte cel care s-a retras din lume, ca să nu întineze cu nimic vasul lui Dumnezeu, adică pe sine însuși, prin folosirea pătimasă a lui. Dar se cuvine să reflecteze îndeosebi la aceea: că acela care a ales viața îngerească a depășit limitele firii omenești și s-a rînduit pe sine în viața netrupească, căci semnul distinctiv al naturii îngerești este liberarea de comuniunea căsătoriei, indiferența față de orice altă frumusețe și privirea continuă numai spre fața lui Dumnezeu. Astfel, cel care a trecut în rîndul îngerilor, dacă s-ar întina cu patimi omenești, se aseamănă cu pielea leopardului, al cărui păr nu este nici complet alb, nici în întregime negru, ci poartă pete amestecate după culorile opuse și nu este socotit nici între cele negre, nici între cele albe. Așadar, aceasta să fie singura instrucțiune pentru cei care au preferat viața cumpătată și castă (curată) ⁶.

III

Totuși, fiindcă trebuie să ne ocupăm cu precizie și cu fiecare temă în parte, este necesar să menționăm puțin și despre acestea.

Cei care s-au despărțit de viața obișnuită și se străduiesc pentru o viață mai bună (mai dumnezeiască), să nu se străduiască singuri și fără ajutor, căci se cuvine ca o asemenea viață să aibă mărturie, așa încît să fie în afară de orice bănuială rea; ci, așa cum cere legea duhovnicească, cei care mîncă pasha (paștele iudaic) să nu fie mai puțini de zece ⁷, astfel și aici cei care se exercită în viața duhovnicească să nu fie mai puțini de zece, ci chiar mai mulți. Conducător al acestei vieți cinstite să fie rînduit unul, care a fost preferat de toți în urma verificării vieții lui, a caracterului și a relației lui lumești, și după ce, pentru preferință, a fost luată în considerare și vîrsta, pentru că din firea lor oamenii cinstesc mai mult pe cei mai bătrîni. Iar acesta să aibă atît de mare autoritate față de frați, (încît) aceștia să i se supună fără constrîngere și numai de bună voie și din modestie, așa încît să nu poată nimeni din grupare să se opună părerii lui, cînd ar hotărî ceva din cele care contribuie la înfrumusețarea și integritatea vieții. Și, precum poruncește Apostolul, nimeni să nu se împotrivescă autorităților, care au fost rînduite de Dumnezeu, pentru că cei ce se împotrivesc rînduiei lui Dumnezeu își vor lua osînda, la fel și aici, ceilalți trebuie să fie convinși că această autoritate i-a fost dată proiestosului ⁸, nu întîmplător, ci din voia

6. Așa cum s-a arătat mai înainte despre viața îngerilor.

7. După obiceiul iudaic, cei care se împărțeau cu pashă (paștele iudaic) trebuiau să fie cel puțin zece; în unele ediții este menționat numărul *doisprezece*, socotit mai corect.

8. Rom. 13, 1—2.

lui Dumnezeu, așa încît propășirea după Dumnezeu să fie neîmpiedicată, pentru că acesta va arăta ceea ce este folositor de suflet și util, iar frații vor primi cu bunăvoință sfaturile lui bune. Așadar, fiindcă grupa frățească (sinodia) trebuie să fie cu orice chip ascultătoare și supusă proiestosului ⁹, este necesar, înainte de toate, ca acela care a fost ales superior — *καθ' ἡγόμενος* — al acestei vieți să aibă un astfel de caracter încît viața lui să fie exemplul de orice virtute pentru cei care privesc spre el; dar, precum spune Apostolul, trebuie să fie cuminte, cumpătat, primitor de străini, destoinic, să învețe pe alții ¹⁰. Eu cred că astfel trebuie să cercetăm viața lui și nu numai dacă este bătrîn (fiindcă este posibil ca și cu peri albi și cu zbircituri să aibă caracter tineresc), ci dacă mai înainte caracterul și manierele lui l-au îmbătrînit în mod cinstit, așa încît oricine ar spune sau ar face să fie pentru grupă (sinodie) lege și canon.

Modul de hrană care se potrivește celor ce trăiesc viața monahală este cel pe care îl arată Apostolul, așa încît să-și mănînce piinea lor în mod cinstit cu lucrarea mîinilor lor ¹¹. Iar lucrarea să fie împlinită sub supravegherea unui bătrîn, care este stimat pentru sfințenia vieții lui. Iar acesta să repartizeze lucrările care trebuie făcute potrivit cu nevoile care există într-un asemenea mod încît, pe de o parte, să se împlinească porunca ce s-a dat, ca să ne cîștigăm hrana cu sudori și ostenală ¹², iar pe de altă parte, conduita lor să fie ireproșabilă și absolut corectă, încît să nu existe la acesta nici o nevoie ca să expună în mod public lipsa lor.

Cea mai bună hotărîre și cel mai bun mod de cumpătare să fie acesta: să nu avem ca scop nici plăcerea, nici oboseala cărnii, ci să evităm lipsa de măsură în amîndouă direcțiile, așa încît carnea noastră, nici din prea buna stare să nu se agite, nici din slăbiciune să nu-și poată îndeplini poruncile. Pentru că sufletul este vătămat deopotrivă din ambele extreme, adică și atunci cînd carnea este nestăpînită și sare spre plăceri deplasate sub motivul bunej stări fizice, și atunci cînd, obosită și slăbită și fără vlagă, este continuu ținută de suferințe. Căci cu această stare a trupului, sufletul nu este sirguitor să privească spre cele înalte în mod liber, ci este preocupat de senzația durerii și se înclină doborît de suferința trupului.

9. Aici proiestosul trebuie înțeles ca întîistătătorul — starețul — minăstirii. Sf. Vasile înțelegea ca fiecare grupă — cu pînă la 20 de frați — să aibă un proiestos, iar minăstirea, — formată din 5—6 grupe —, să aibă un prim-proiestos, egumen sau stareț, care păstra permanentă legătură cu proiestosii grupelor pentru unitatea de conducere.

10. *I Tim.* 3, 2.

11. *II Tes.* 3, 12.

12. *Fac.* 3, 19.

IV

Așadar, folosirea lucrurilor să fie după nevoia pe care o avem și vinul¹³ să nu fie detestat, dacă este folosit pentru vindecare, dar nici să nu fie căutat fără nevoie. Și toate celelalte lucruri să se servească, de asemenea, după nevoile, și nu după dorințele celor care se exercită (în viața duhovnicească).

Toată viața noastră să fie timp de rugăciune. Dar mai ales, fiindcă trebuie să destindem intensitatea psalmodierii și a ingenuncherilor cu intervale de repaos, să urmăm orele de rugăciuni care au fost rînduite de cei sfinți. Așfel spune marele David : «*La miezul nopții m-am sculat ca să Te laud pe Tine, pentru judecățile dreptății Tale*»¹⁴. Pe David, găsim că-l urmau și Pavel și Sila, cînd, la miezul nopții, rugîndu-se, lăudau pe Dumnezeu în cîntări, în temniță¹⁵. La fel spune același profet : «*Seara și dimineața și la amiază*»¹⁶. Dar și coborîrea Sfîntului Duh s-a făcut la al treilea ceas din zi, precum cunoaștem din Faptele Apostolilor, cînd fariseii au luat în derîdere pe ucenici pentru vorbirea diferită în limbi, iar Petru a spus atunci că nu sînt beți cei care vorbesc limbi (diferite), pentru că este abia al treilea ceas din zi¹⁷. Iar ceasul al nouălea ne reamintește de patima Domnului, care a avut loc pentru înșăși viața noastră. Dar fiindcă David spune : «*De șapte ori pe zi Te-am lăudat pentru judecățile dreptății Tale*»¹⁸; dar timpii arătați de rugăciune nu completează numărul de șapte pentru rugăciuni, de aceea trebuie să despărțim rugăciunea de amiază; o parte a ei să fie înainte de masă și a doua după masă, așa încît și noi să lăudăm pe Dumnezeu pe toată durata zilei, respectînd și ca formă acel «de șapte ori pe zi»¹⁹.

Porțile la intrarea în asceterii (mînăstiri) să fie închise pentru femeii; dar nici toți bărbații să nu intre, ci numai aceia care obțin aprobare de intrare de la superior (stareț). Pentru că lipsa de tact a celui venit provoacă discuții nepotrivite și povestiri nefolositoare și conduc, de la discuții absurde, la gînduri absurde și păgubitoare. Pentru aceasta să avem ca normă obișnuită aceasta : numai superiorul (starețul) să fie

13. În Regula mare a nouăsprezecea se arată că vinul se folosea de către cei care sufereau de stomac.

14. Ps. 118, 62.

15. Fapte 16, 25.

16. Ps. 54, 19.

17. Fapte 2, 15.

18. Ps. 118, 164.

19. După Sf. Vasile, cele șapte timpuri de rugăciune ar fi : miezonoptica, utrenia, ceasul 9 înainte de amiază, înainte de masa de amiază, după această masă, ceasul 3 după amiază și vecernia (vezi și Regula mare 37). În cultul creștin, cele șapte laude, a căror incununare este Sf. Liturghie, sînt : vecernia, pavvecernia, miezonoptica, utrenia, ceasul 6, ceasul 9 și ceasul 12.

întrebat și să răspundă pentru cele pentru care este nevoie de convorbiri; iar ceilalți să nu răspundă celor care pălăvrăgesc fără rost, ca să nu se facă părtași la consecințele pălăvrăgelii.

V

Iar toți să aibă un depozit comun și nimeni să nu spună că este ceva al lui: nici haină, nici încălțăminte, nici orice alt lucru necesar pentru nevoile trupului; ci autoritatea superiorului să repartizeze folosirea acestor lucruri, așa încît să dea din cele comune ceea ce este necesar fiecăruia după porunca proiestosului. Căci într-o asemenea viațuire în comun, legea dragostei nu îngăduie prietenii și grupări speciale. Pentru că eforturile făcute în special (din simpatie) pentru orice nevoie păgubesc foarte mult armoniei comune. Așadar, acum se cuvine ca toți să se privească între ei cu aceeași măsură de bunăvoință, iar în toată comunitatea frățească să domnească o singură măsură a dragostei. Iar dacă, totuși, cineva ar fi găsit că are sentimente speciale de dragoste față de un monah care este fratele lui sau rudă, sau față de oricare altul, pentru indiferent ce motiv, acela să se înțeleptească, ca unul care păgubește comunitatea (frățească). Pentru că dragostea exagerată față de o persoană dovedește marea lipsă a acesteia față de ceilalți.

Iar epitiimiile celui condamnat pentru vreo greșeală să fie pe măsura păcătuirii: oprirea de a participa la cîntarea comună, excluderea lui de la rugăciunile comune și oprirea de a participa la masa (comună). Pentru aceasta, cel care răspunde pentru buna ordine comună va hotărî epitimia pentru cel care păcătuiește, potrivit cu mărimea greșelii. Slujirea comunității frățești să se facă cu rîndul. Cîte doi monahi să îndeplinească în fiecare săptămînă, în mod succesiv, toate lucrările necesare, ca să fie comună și răsplata umilinței, așa încît să nu poată nimeni să depășească pe frați nici la bine, și să se odihnească toți deopotrivă. Pentru că alternarea muncii și odihnei face ca aceia care lucrează să nu simtă oboseala. Proiestosul frăției să aibă autoritatea, cînd s-ar ivi vreo nevoie, să trimită în afară de mînăstire pe cei care, după părerea lui, ar fi potriviți, și ca să rînduiască pe cei care, în interesul lor, să rămînă înăuntru (mînăstirii) și să se îndeletnicească cu lucrări interioare. Pentru că adeseori, în trupurile viguroase, chiar și cînd se străduiesc pentru înfrînare cu zel deosebit, se dezvoltă într-un anumit fel frumusețea vîrstei și devine astfel motiv de dorință după cei pe care îi întîlnesc. Așadar, dacă este vreunul tînăr în privința vigurozității

trupului, să-și stăpânească cit mai ascuns acest aer de tinerețe și fiece pînă ce prezentarea lui va ajunge la o stare convenabilă.

La monahi să nu existe nici o urmă de mînie sau de ranchiună sau de invidie sau de ceartă și nici o gesticulație, nici mișcare, nici cuvînt, nici reacție a privirii, nici expresie a feței sau altceva, ce ar provoca în mod natural mînia celui cu care se găsește împreună. Iar dacă vreunul ar fi găsit vinovat de una dintre acestea, faptul că a suferit mai înainte vreun rău nu poate să justifice păcatul lui; pentru că răul, în orice timp ar fi îndrăznit cineva să-l facă, este tot rău.

Orice formă de jurămint să fie exclusă din rîndul monahilor. În locul jurămintului să fie socotit suficient și pentru cel care vorbește, și pentru cel care ascultă, aprobarea cu capul și aprobarea prin cuvînt. Iar dacă cineva nu s-ar încrede în simpla afirmare, își condamnă conștiința lui, fiindcă n-a reușit să fie sincer în discuție, iar pentru aceasta va fi rînduit între cei care au păcătuit și va fi înțeleptit cu pedeapsă vindecătoare. La sfîrșitul zilei, cînd va înceta orice lucrare trupească și duhovnicească, se cuvine ca fiecare să-și cerceteze, cu inima lui, înainte de odihnă, conștiința. Și dacă a făcut ceva ce nu trebuie, sau oprit, fie gînd, fie discuție, care nu erau în datoria lui, sau lenevie la rugăciune, sau indiferență la cîntare, sau dorință a vieții lumești, să nu ascundă păcatul, ci să-l expună comunității, așa încît prin rugăciune comună să poată fi vindecată boala (patima) aceluia care a căzut într-un asemenea rău²⁰.

20. A se vedea : *Regulile Mari* : 26, 44, 46 și *Regulile mici* : 110, 229, 288.

CUVÎNT ASCETIC III *

I

Viața ascetică are un singur scop, mîntuirea sufletului ; se cuvine, deci, ca tot ceea ce ar putea să colaboreze spre acest scop să fie păzită cu teamă, ca poruncă dumnezeiască. Pentru că nici poruncile lui Dumnezeu nu au în vedere altceva, decît numai mîntuirea celui care le observă. Așadar, precum cei care fac bine leapădă orice îmbrăcăminte, așa și cei care îmbrățișează viața ascetică, se cuvine să se libereze întii de orice bun material și să-și ducă apoi viața cu înțelepciune. Deci, ceea ce trebuie făcut în prealabil, și de care creștinul se cuvine să se îngrijească îndeosebi, este să se dezbrace de patimile variate și, diferite ale răutății, cu care se întinează sufletul ; după aceea, cel care privește spre o viață înaltă și superioară trebuie să se convingă, să renunțe la bunurile lui, pentru că grija și preocuparea de bunurile materiale provoacă multă tulburare în suflet.

Așadar, cînd mai mulți, care au în vedere același scop al mîntuirii, primesc viața în comun, se cuvine să împlinească înainte de toate aceasta : să aibă, adică, toți o singură inimă, o singură voință și o singură dorință și, așa cum legiferează Apostolul, să formeze toți frații mînăstirii un singur trup format din diferite mădulare¹. Dar aceasta nu poate să fie realizată altfel, decît numai dacă s-ar realiza următoarele : nimic să nu se atribuie cuiva după nume, nici haină, nici vas, nici orice altceva, folosit în viața de obște, așa încît orice lucru să fie destinat pentru o anumită nevoie, și nu după posesorul lui. Și precum haina mică este foarte nepotrivită pentru trupul mai mare, sau o haină mai mare pentru trupul mai mic, cea care este pe măsura fiecăruia, aceasta este și utilă și plăcută, la fel și toate celelalte, patul, salteaua (și plăpumile), haina calduroasă, încălțămintele, să aparțină celui care are nevoie reală, și nu celui care le are. Căci, așa cum medicamentul îl folosește cel rănit (bolnav) și nu cel sănătos, la fel și cele inventate pentru comoditatea trupului nu le gustă (prețuiește) cel care trăiește în belșug, ci cel care are nevoie de comoditate.

* După textul din ediția J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 882—888.

1. I Cor. 12, 12.

II

Dar fiindcă obiceiurile oamenilor sînt variate și nu gîndesc toți oamenii la fel cu privire la cele folositoare, ca să nu se creeze dezordine, fiindcă fiecare ar trăi după voia lui, trebuie să fie scos în evidență (recunoscut) ca superior (stareț) al tuturor cel care după mărturia comună îi depășește pe toți ceilalți în înțelepciune, statornicie și viață austeră, pentru ca virtutea lui să devină bun comun al tuturor imitatorilor lui. Căci, așa cum mulți pictori pictează caracteristicile unei figuri și toate chipurile se aseamănă între ele, fiindcă le-au făcut asemenea cu o singură figură, la fel și aici: multe caractere, dacă privesc spre imitarea aceluiași, în toți va străluci la fel caracterul bun al vieții. Așadar, după ce a fost preferat unul, vor înceta toate voile proprii; și toți se vor forma pe viitor după superior, încrezători în porunca Apostolului, care cere ca tot sufletul să se supună autorităților superioare și hotărăște ca aceia care se împotrivesc să fie osîndiți². Adevărata și deplina ascultare a celor inferiori față de superior se arată în aceasta: să se abțină nu numai de la cele necuviincioase după sfatul proiestosului, ci chiar pe cele vrednice de laudă să nu le săvîrșească fără aprobarea lui. Căci cumpătarea și toată osteneala trupească sînt de folos la ceva; dar dacă fiecare ar face ceea ce-i place, urmîndu-și propriile dorințe; și n-ar da ascultare sfatului proiestosului, păcătuirea este mai mare decît fapta săvîrșită (chiar dacă ar fi vrednică de laudă) «*pentru că cei care se împotrivesc stăpînirii, se împotrivesc rînduiei lui Dumnezeu*»³ și răsplata ascultării este mai mare decît cea după cumpătarea (valoarea) faptei. Astfel, trebuie ca toți să aibă între ei dragoste comună și egală, așa cum omul de la natură se resimte pentru fiecare mădular al corpului, precum vrea ca tot trupul să fie deopotrivă sănătos, din moment ce suferința oricărui mădular este supărătoare deopotrivă pentru tot trupul. Însă așa cum în noi înșine suferința oricărui mădular bolnav influențează tot corpul nostru, dar există și mădulare mai importante decît altele (căci nu suferim în aceeași măsură pentru ochi și pentru un deget de la picior — chiar dacă simțim în mod egal durere), la fel se cuvine ca fiecare frate să arate simpatie și dragoste egală față de toți cei care viețuiesc în comunitate (chinovitic); cu toate acestea va acorda, precum este firesc, cinstire mai mare față de cei mai buni. Dar fiindcă sîntem datori să ne iubim, în general, unul pe altul cu aceeași bună dispoziție, este rău ca înlăuntrul comunității frățesti să apară partide și întîlniri speciale prin asociere. Căci cel care

2. Rom. 13, 1—2.

3. Rom. 13, 2.

iubește pe unul mai mult decît pe alții se condamnă pe sine că nu are dragoste deplină față de toți. De asemenea se cuvine ca din comunitatea frățască să lipsească rivalitatea necuviincioasă și prietenia deosebită. Pentru că din rivalitate rezultă vrăjmășie și din prietenie deosebită iau naștere bănuiele și invidii. Căci pretutindeni lipsa egalității devine pentru cei mai mici început și motiv de invidie și de răutate. Pentru aceasta Domnul ne-a poruncit să imităm bunătatea lui Dumnezeu, Care face ca soarele să lumineze și pentru cei drepți și pentru cei nedrepți. Așadar, precum Dumnezeu produce lumină pentru toți oamenii, la fel și imitatorii lui Dumnezeu să împrăștie față de toți aceeași egală dragoste. Pentru că unde lipsește dragostea, acolo, în general, în locul ei pătrunde ura. Și din moment ce, precum spune Ioan «Dumnezeu este iubire»⁴, ura este în mod necesar diavolul. Așadar, precum cel care are iubire, are pe Dumnezeu, la fel cel care are ura nutrește în el pe diavolul. Pentru aceasta se cuvine ca dragostea să fie egală și aceeași din partea tuturor către toți, dar cinstea să se dea fiecăruia precum se cuvine. Cei care s-au legat între ei potrivit acestui principiu nu trebuie să iubească pe rudele lor după trup mai mult. Dar nu se va arăta dragoste mai mare față de rudele de sînge, decît față de alții, nici dacă ar fi vorba de fratele sau fiul sau fiica unui anume monah. Pentru că cel care urmează în cazul dat instinctul lui dovedește că nu s-a debarasat complet de firea lui, ci este condus încă de trup. Iar discuții păgubitoare și amestecarea celui fără experiență (nepregătit) în convorbirile dintre alții să nu aibă loc. Ci dacă ar fi ceva folositor spre zidirea sufletelor, numai aceasta se cuvine să se discute; și chiar cele folositoare să se discute în bună ordine, la timp potrivit, de către acele persoane cărora li s-a îngăduit să discute acestea. Iar dacă cineva dintre cei mai mici ar dori să vorbească, să aștepte aprobarea superiorului. Șușotirile și vorbirile la ureche și acceptările prin semne cu capul, toate acestea să fie înlăturate, fiind condamnabile, pentru că șușoteala produce bănuiala ponegririi, iar acceptarea prin semne cu capul poate fi socotită dovadă că se insinuează ceva, (lucru) ascuns împotriva unui frate. Iar cele asemenea devin început de ură și de bănuială. Dar cînd cineva ar avea nevoie să vorbească altora, măsura vocii să se adapteze după nevoie, așa încît cu cel care se găsește aproape să se discute cu voce mai joasă și cu cel care se găsește mai departe, cu voce mai puternică. În comunitatea frățască să nu se îngăduie ca vreunul să sfătuiască sau să îndemne pe cineva cu ton tare și poruncitor, fiindcă este insultător. Plecare din minăstire⁵ să nu aibă loc în afară de ieșirile rin-

4. I Ioan 4, 16.

5. În text este folosit termenul «ἀσχί-ῆριον», adică «schit» sau «sihăstrie».

duite și necesare. Și pentru că nu există comunități frățești numai de bărbați, ci și de fecioare, toate cele câte s-au spus (pînă aici) se cuvine să fie comune și pentru unele și pentru altele; dar un lucru se cuvine să se cunoască, anume că viața în mînăstirile de femei pretinde mai multă și mai deosebită bunăcuviință și realizare de binefacere și de liniște și de ascultare și de iubire frățescă și siguranță în privința ieșirii și supraveghere a convorbirilor și bunăvoință între ele și să nu aibă grupări separate. Căci în toate acestea se cuvine ca viața fecioarelor să se înfăptuiască cu mai multă rîvnă. Cea încredințată cu buna ordine să nu caute să se facă agreabilă surorilor, nici să nu se străduiască să aibă recunoștință de la ele pentru (împlinirea) plăcerilor, ci să fie totdeauna respectată și temută și stimată pentru aceasta. Căci trebuie să se știe că aceea va da socoteală înaintea lui Dumnezeu pentru greșelile întimplute în comunitate, în afară de ceea ce era necesar. Și fiecare (soră) să nu pretindă de la superioară ceea ce este plăcut, ci ceea ce este util și folositor; nici să nu contrazică poruncile (pentru că acest obicei pregătește și aduce după sine anarhia), ci, precum primim poruncile Domnului fără să le cercetăm, fiindcă știm că *«toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos»*⁶, la fel și comunitatea frățescă să primească fără ezitare poruncile superioarei și să urmeze sfaturile ei din toată inima, nu cu supărare și de nevoie, pentru ca ascultarea ei să devină ca răsplată. Dar să primească nu numai învățătura care se referă la disciplină, ci și dacă învățătoarea ar interzice postul sau ar sfătui să mănînce hrană întăritoare, sau și dacă ar porunci orice altceva, dacă ar fi necesar, care ar contribui spre ușurare, pe toate să le îndeplinească, cu aceeași bunăvoință, fiind încredințată că ceea ce a spus superioara este lege. Iar cînd ar trebui să se poarte discuție pentru vreo nevoie extraordinară fie cu bărbat, fie cu cel care are grija (pentru această), fie cu oricare altul care ar putea să fie de folos cu ceva pentru lucrul căutat, se cuvine ca discuția să se poarte de superioară, fiind prezente cu ea și una sau două surori, pentru care întîlnirea și convorbirea cu bărbat este fără primejdie pentru viața și vîrsta lor. Iar dacă vreuna ar avea în vedere ceva folositor pentru ea, să spună superioarei și prin aceasta se va vorbi ceea ce trebuie să se vorbească.

6. II Tim. 3, 16.

REGULILE MARI

(Όροι κατά πλάτος)

CUVÎNT ÎNAINTE *

I

Cu ajutorul lui Dumnezeu ne-am adunat în acest loc, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, noi care ne-am propus unul și același scop, de a ne trăi viața în pietate. Și, pe de o parte, voi doriți limpede să învățați ceva din cele ce ajută spre mîntuire, iar eu, pe de altă parte, sînt nevoit să fac cunoscute poruncile lui Dumnezeu ziua și noaptea, amintindu-mi de Apostolul care spune: «*trei ani ziua și noaptea n-am încetat cu lacrimi să stătuiesc pe fiecare dintre voi*»¹. Pentru toate acestea și fiindcă timpul prezent ne este foarte prielnic, iar locul acesta ne oferă liniștea și desprinderea completă de toate zgomotele lumii din afară, să ne rugăm împreună ca noi să dăm celor împreună lucrători cu noi, la timpul convenit, cele necesare hranei lor, iar voi, după ce ați primit cuvîntul, să dați, ca pămîntul cel bun, roadă de săvîrșită și îmbelșugată de dreptate, precum spune Scriptura².

Deci, vă rog, cu dragostea Domnului nostru Iisus Hristos, Care S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre³, să începem, în fine, să purtăm grijă de sufletele noastre; să ne întristăm pentru deșertăciunea vieții noastre de mai înainte; să luptăm pentru fapte bune în viitor spre preamărirea lui Dumnezeu și a Hristosului Său și a Duhului celui întru tot prea cinstit și sfînt. Să nu rămînem în această stare de lenevie și lîncezeală. Să nu pierdem pentru totdeauna, din cauza leneviei noastre, ocazia prezentă și să nu amînăm pentru mîine și pentru viitor începerea lucrurilor bune. Fiindcă astfel vom fi găsiți nepregătiți, cu privire la faptele bune, de Cel care cere sufletele noastre și vom fi alungați din bucuria camerei de nuntă și vom vărsa în zadar și fără folos lacrimi, tînguindu-ne atunci cînd pocăința va fi fără folos, pentru timpul vieții noastre pe care l-am întrebuițat rău. «*Acum este timpul potrivit*», spune Apostolul, «*acum este ziua mîntuirii*»⁴. Acesta este veacul pocăinței, acela al răsplătirii, acesta al răbdării, acela al mîngîierii. Acum Dumnezeu este ajutător celor care se întorc din calea cea rea, atunci va fi cercetător înfricoșător și de neînșelat⁵ al faptelor, al cuvințelor și al gîndurilor omenești. Acum ne bucurăm de îndelunga răbdare a Lui,

* După textul din J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 889/890—901/902.

1. *Fapte* 20, 31.

2. *Luca* 12, 42; *Matei* 13, 23.

3. *Tit* 2, 14.

4. *II Cor.* 6, 2.

5. Care nu se înșală și nu poate fi înșelat.

atunci vom cunoaște judecata Lui cea dreaptă, adică atunci cînd vom învia, unii spre pedeapsa veșnică, iar alții spre viața veșnică, și (cînd) fiecare va primi după faptele sale. Pînă cînd vom amîna ascultarea noastră de Hristos, Care ne-a chemat la împărăția Sa cea cerească? Nu ne vom trezi? Nu ne vom întoarce de la viața pe care o trăim în mod obișnuit, la observarea strictă a Evangheliei? Nu vom pune înaintea ochilor noștri acea înfricoșată și măreață zi a Domnului, în care pe cei care pentru faptele lor vor trece de-a dreapta Domnului îi va primi împărăția cerurilor, iar pe cei împinși de-a stînga, fiindcă n-au făcut fapte bune, îi va acoperi gheena focului și întunericul cel veșnic? «Acolo va fi — zice Scriptura — plîngerea și scrișnirea dinților»⁶.

II

Noi spunem, într-adevăr, că dorim împărăția cerurilor, dar nu ne îngrijim s-o dobîndim cu acele fapte cu care este cu putință să se realizeze aceasta; ci, fără să ne ostenim deloc pentru împlinirea poruncilor Domnului, ne închipuim, cu deșertăciunea minții noastre, că vom primi onoruri egale cu cei care s-au împotrivit păcatului pînă la moarte. Cine, stînd în casă sau dormind în timpul semănatului, și-a umplut brațul cu snopi în timpul secerișului? Cine a cules via pe care n-a plantat-o și n-a cultivat-o? Fructele sînt ale acelorora care sînt și ostenele; onorurile și cununile sînt ale învingătorilor. Cine îl va în-cununa vreodată pe cel care nici măcar nu s-a înarmat pentru întîmpinarea dușmanului? Căci nu trebuie numai să învingi, ci să și lupți legal, după cum spune Apostolul⁷. Aceasta înseamnă să nu se treacă cu vederea nici cel mai mic punct din cite s-au poruncit, ci să se îndeplinească totul așa cum ni s-a poruncit. «Căci fericită este — zice Scriptura — acea slugă pe care o va găsi Stăpînul, atunci cînd va veni, nu lucrînd oricum s-ar întîmpla», ci «făcînd așa»⁸ (cum s-a poruncit); și «dacă jertfești cu dreptate, dar nu împarți cu dreptate, ai păcătuit»⁹. Noi însă, socotind că am îndeplinit o poruncă (întrucît nu pot spune că am și împlinit-o, dat fiind că toate poruncile sînt așa de strîns legate între ele, după înțelesul cel drept al cuvîntului Scripturii, încît prin călcarea unei porunci sînt călcate în mod necesar și toate celelalte), nu așteptăm mînia lui Dumnezeu pentru poruncile pe care le-am călcat, ci așteptăm răsplătiri pentru singura poruncă pe care am fi împlinit-o. Cel care a reținut unul sau doi talanți din cei zece care i

6. Matei 25, 30.

7. II Tim. 2.

8. Luca 12, 43

9. Fac. 4, 7.

s-au încredințat spre păstrare, iar pe ceilalți i-a dat înapoi, nu este socotit recunoscător pentru că a înapoiat partea mai mare, ci s-a dovedit nedrept și lacom pentru că a reținut partea mai mică. Dar ce să vorbesc despre reținere, când (și) cel căruia i s-a încredințat un talant, și l-a restituit întreg și neatins, a fost condamnat fiindcă n-a adăugat nimic la ce i s-a dat? Cel care a cinstit pe tatăl său zece ani, iar după aceea l-a lovit o singură dată, nu este cinstit ca binefăcător, ci este condamnat ca ucigător de părinți. «Mergînd — spune Domnul — învățați toate neamurile, povățuindu-le», nu pe unele să le păzească și pe altele să le neglijeze, ci «să păzească toate cîte am poruncit vouă»¹⁰. Și Apostolul scrie la fel: «Nu dăm nimănui vreun prilej de sminteală, ca să nu fie defăimată slujirea, și în toate ne înfățișăm pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu»¹¹. Căci dacă nu ne-ar fi necesare toate poruncile pentru mîntuire, nici nu s-ar fi scris toate, nici nu s-ar fi dispus ca toate să fie păzite în mod necesar. Ce folos aş avea din toate faptele bune, dacă spunînd nebun fratelui meu, mă fac vinovat gheenei? Ce folos ar avea din libertatea pe care i-ar da-o mai mulți cel care este ținut în sclavie de unul singur? Căci «cel care face păcat — zice Domnul — este rob al păcatului»¹². Ce folos ar avea cineva de ar fi ferit de mai multe boli, dacă corpul îi este mistuit de o singură boală?

III

Dar-s-ar putea ca cineva să întrebe: cei mai mulți creștini, care nu păzesc toate poruncile, nu vor avea nici un folos păzind cîteva? În cazul acesta e bine să ne aducem aminte de fericitul Petru care, după atîtea fapte bune făcute și după ce i s-a zis de atîtea ori fericit, pentru o singură greșeală a auzit (aceste cuvinte): «De nu te voi spăla, n-ai parte cu Mine»¹³. Nu este nevoie să spun că aceasta nu arată neglijență sau dispreț, ci că este dovadă de cinste și respect (față de Domnul).

Și totuși poate să spună cineva: Scris este că «Oricine va chema numele Domnului se va izbăvi»¹⁴; așa încît este de ajuns și numai chemarea numelui Domnului pentru ca acel care îl cheamă să se mîntuiască. Să audă însă și acesta ce spune Apostolul: «Dar cum vor chema pe Cel în Care n-au crezut?»¹⁵ Iar dacă crezi, ascultă-L și pe Domnul,

10. Matei 28, 19—20.

11. II Cor. 6, 3—4.

12. Ioan 8, 34.

13. Ioan 13, 8.

14. Ioan 3, 5.

15. Rom. 10, 14.

Care zice : «Nu tot cel ce-Mi zice : Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Care este în ceruri»¹⁶. Însă și acela care face voia Domnului, dar nu așa cum vrea Dumnezeu și nici n-o împlinește din îndemnul dragostei către Dumnezeu, zadarnic își pune zelul în lucrul său, după cuvîntul Domnului nostru Iisus Hristos însuși, Care spune că «ei o fac ca să se arate oamenilor ; adevărat vă spun că își iau plata lor»¹⁷. De aici a învățat și Apostolul Pavel să spună că : «chiar dacă aș împărți toată averea și dacă aș da trupul meu, ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu mi-ar folosi»¹⁸. În general, eu văd aceste trei diferențe ale poruncii pentru nevoia indispensabilă a ascultării. Căci noi ne abatem de la rău, fie că ne înfricoșăm de pedepse, și (atunci) sîntem în situația sclaviei, fie că împlinim poruncile, urmărind cîştigurile din leafă pentru folosul nostru propriu și prin aceasta sîntem la fel cu lefegiii, fie (că împlinim poruncile) pentru binele ca atare din dragostea față de Cel Care ne-a dat legea, bucurîndu-ne că ne-am învrednicit să slujim lui Dumnezeu, Cel atît de glorios și bun, și astfel sîntem în situația de fii. Și, fără îndoială, cel care împlinește poruncile lui Dumnezeu din teamă și gîndește neîncetat la pedeapsa pentru neglijență, nu va observa numai cîteva din aceste (porunci), iar pe altele le va neglija, ci va socoti pedeapsa pentru fiecare greșeală la fel de îngrozitoare pentru el. De aceea se ferește cel care din evlavie se îngrozește, dar rămîne tare în adevăr, putînd să spună : «Pururea văd pe Domnul înaintea mea, fiindcă se găsește de-a dreapta mea, ca să nu mă clatin»¹⁹, pentru că nu vrea să se neglijeze ceva din cele ce se datorează. Și «fericit este bărbatul care se teme de Domnul». Pentru ce ? Fiindcă «în poruncile Lui se va bucura mult»²⁰. Deci, nu este propriu celor care se tem să disprețuiască vreo poruncă pe care au primit-o sau s-o împlinească cu neglijență ; însă nici lefegiul nu va voi să calce vreo poruncă. Căci cum își va lua plata muncii lui în vie fără să fi împlinit cele convenite ? Căci chiar numai un singur lucru de ar lipsi din cele necesare, acesta face fără folos pentru stăpînul viei tot ce s-a lucrat. Căci cine va plătit salariu pentru pagubă celui care a pricinuit-o ? Al treilea fel de serviciu este cel făcut din dragoste. Așadar care fiu, dorind să placă tatălui său, după ce l-a bucurat cu lucruri mai importante, ar vrea să-l mihnească din cauza unor lucruri de

16. Matei 7, 21.

17. Matei 6, 5.

18. I Cor. 13, 3.

19. Ps. 15, 8.

20. Ps. 111, 1.

mai puțină însemnătate? Mai cu seamă amintindu-și de Apostolul care spune: «*Și să nu mîhniți pe Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu în Care ați fost pecetluiți*»²¹.

IV

Deci, în care parte vor să fie rînduiți cei care au călcat cele mai multe porunci? Căci nici nu-Î slujesc lui Dumnezeu ca unui Tată, nici nu I se încred, ca unuia Care făgăduiește lucruri mari, nici nu-I servesc ca unui Stăpîn. «*Căci dacă eu sînt Tată — spune Scriptura — unde este cinstea pe care trebuie să-Mi dați? Și dacă eu sînt Domn, unde este teama de Mine?*»²². Căci «*Cel care se teme de Domnul se va bucura mult în poruncile Lui*»²³; «*iar prin călcarea legii — spune Scriptura — necinstești pe Dumnezeu*»²⁴. Căci cum să așteptăm pentru noi înșine fericirea vieții și cetățenie egală cu sfinții și bucurie cu îngerii înaintea lui Hristos, dacă am preferat viața de plăcere a trupului în locul vieții după poruncile (Domnului)? Cu adevărat închipuiri de minte copilărească sînt acestea. Cum voi putea să fiu cu Iov, eu care nici cea mai obișnuită supărare n-am primit-o cu recunoștință (lui Dumnezeu)? Cum voi putea să fiu împreună cu David, eu care nu m-am arătat mîrînimos față de vrăjmașul meu? Cum voi putea să fiu împreună cu Daniil, eu care nu l-am căutat pe Dumnezeu prin cumpătare continuă și rugăciune stăruitoare? Cum voi putea să fiu cu oricare din sfinți, eu care n-am umblat pe urmele lor? Care arbitru de întreceri ar fi atît de nepriceput încît să socotească vrednici de aceleași cununi pe învingător și pe cel care n-a luptat? Care comandant i-a chemat pe aceia care n-au participat la luptă să împartă prada în mod egal cu învingătorii?

Dumnezeu este bun, dar și drept. Iar specificul dreptului este să răsplătească după merit, precum este scris: «*Fă bine, Doamne, celor buni și celor drepecți la inimă. Iar pe cei care se abat la căi strîmbe Domnul îi va trece la un loc cu cei care fac fărădelege*»²⁵. Dumnezeu este milostiv, dar și judecător. Pentru că «*Domnul iubește mila și judecata*»²⁶. Pentru aceasta spune: «*Mila și judecata Îți voi cînta Ție, Doamne*»²⁷. Noi știm la cine se referă mila, «*căci — zice Scriptura — fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui*»²⁸. Vezi cît de judicios se folosește El de

21. *Eies.* 4, 30.

22. *Mal.* 1, 6.

23. *Ps.* 111, 1 (tr.n.).

24. *Rom.* 2, 23.

25. *Ps.* 124, 4—5.

26. *Ps.* 32, 5.

27. *Ps.* 100, 1.

28. *Matei* 5, 7.

milă ? Nici nu se îndură fără judecată, nici nu judecă fără milă, pentru că *«Domnul este milostiv și drept»* ²⁹. Așadar să nu cunoaștem pe Dumnezeu numai pe jumătate și nici să nu luăm iubirea Lui de oameni motiv de neglijență. Pentru aceasta există tunetele, pentru aceasta există trăsnetele, ca să nu se disprețuiască bunătatea (lui Dumnezeu). Acela care face să răsară soarele ³⁰ pedepsește și cu orbire ³¹. Cel care dă ploaie ³², plouă și foc ³³. Acelea (soarele și ploaia) arată bunătatea lui Dumnezeu ; acestea (orbirea și focul), asprimea Lui. Deci ori să-L iubim pe Dumnezeu pentru motivul celor dintii, ori să ne temem de El pentru cel de al doilea, ca să nu ni se spună și nouă : *«sau disprețuiești bogăția bunătății, blindeții și îndelungii răbdări a lui Dumnezeu, nepricepînd că bunătatea lui Dumnezeu te duce la pocăință ? Ci, după inima ta cea împietrită și nepocăită, îți aduni mînie pentru ziua mîniei»* ³⁴. Așadar fiindcă nu este cu puțință să se mîntuiască cei care nu fac fapte potrivit poruncii lui Dumnezeu și nici nu este fără primejdie de a trece cu vederea ceva din cele poruncite (căci este îndrăzneală groaznică să ne facem judecători ai Legiutorului nostru și pe unele legi să le socotim bune, iar pe altele să le respingem), noi, luptători ai pietății, care am ales viața liniștită și lipsită de plăceri (lumești) ca un ajutor pentru păzirea dogmelor evanghelice, să ne punem de acord împreună și să hotărîm, ca să nu ne mai scape din vedere nici o poruncă. Căci, dacă omul lui Dumnezeu trebuie să fie desăvîrșit ³⁵, (precum este scris și a dovedit-o și cuvîntul în cele de mai sus), este neapărată nevoie să se perfecționeze prin observarea tuturor poruncilor, pînă la măsura staturii depline a lui Hristos ³⁶ ; pentru că și după legea divină, un animal cu defect, chiar dacă ar fi curat, nu se primește spre jertfă lui Dumnezeu. Așadar, acel lucru de care fiecare crede că este lipsit, să-l expună ca să fie examinat în comun. Căci mai ușor va fi aflat lucrul pe care nu-l cunoaștem, prin cercetarea stăruitoare a mai multora, din moment ce credem că, după promisiunea Domnului nostru Iisus Hristos, ne dăruiește aflarea lucrului căutat prin învățătura și luminarea Duhului Sfînt. Deci *«așa cum mie mi se impune propovăduirea ca o necesitate și va fi vai mie dacă nu propovăduiesc Evanghelia»* ³⁷, la fel și pe voi vă așteaptă o primejdie egală dacă veți

29. Ps. 114, 5.

30. Matei 5, 45.

31. IV Regi, 6, 18.

32. Zah. 10, 1.

33. Fac. 19, 24.

34. Rom. 2, 4—5.

35. II Tim. 3, 17.

36. Efes. 4, 13.

37. I Cor. 9, 16.

neglija cercetarea și nu veți da dovadă de zel și stăruință pentru păzirea (poruncilor) ce ni s-au încredințat și pentru împlinirea lor prin fapte. De aceea, zice Domnul: «Cuvîntul, pe care l-am spus, acela îl va judeca pe el în ziua cea de pe urmă»³⁸; și «sluga care n-a cunoscut voia Stăpînului său și a făcut fapte vrednice de bătaie, se va bate puțin; iar cea care a cunoscut și n-a făcut, nici nu s-a pregătit pentru voia Lui, se va bate mult»³⁹.

Să ne rugăm, deci, ca eu să vestesc cuvîntul fără greșală, iar pentru voi învățătura să devină roditoare. Așadar, fiindcă știm că cuvintele de Dumnezeu inspiratei Scripturi vor sta înaintea ochilor noștri deasupra scaunului de judecată a lui Hristos (căci «Te voi acuza — zice Scriptura — și voi pune păcatele tale înaintea feții tale»⁴⁰), să fim atenți și cu înțelegere clară la toate cele ce se spun și să ne grăbim să punem în aplicare prin fapte învățăturile divine, pentru că nu știm în ce zi sau oră va veni Domnul nostru.

CAPITOLELE REGULILOR MARI¹

1. Despre ordinea și înlănțuirea poruncilor Domnului.

2. Despre iubirea de Dumnezeu și că înclinarea și puterea pentru păzirea poruncilor Domnului există la oameni din natura (lor).

3. Despre dragostea către aproapele.

4. Despre frica de Dumnezeu.

5. Despre neîmprăștierea minții.

6. Că este necesară izolarea de lume.

7. Trebuie să trăim împreună cu cei care, simțind la fel, au același scop de a plăcea lui Dumnezeu, și că este și greu și primejdios a trăi în singurătate.

8. Despre renunțarea (la lume).

9. Nu trebuie să-și lase averea (cel care se consacră Domnului) rudelor după trup, fără nici o distincție.

10. Care dintre cei care vin să ducă viața după Dumnezeu trebuie să fie primiți, și cînd și în ce mod?

11. Despre sclavi.

12. Cum trebuie să fie primiți cei căsătoriți.

13. Că exercitarea tăcerii este de folos neofitilor.

14. Despre cei care s-au afierosit lui Dumnezeu și apoi încearcă să-și retragă făgăduința.

15. Despre primirea și educarea copiilor și despre făgăduința fecioarelor.

16. Despre cumpătare.

17. Că și în ris trebuie cumpătare.

18. Trebuie să gustăm din toate cîte ni se pun înainte.

19. Care este măsura înfrînării?

20. Care este modul primirii (oaspeților) la masă?

21. Cum trebuie să stăm pe scaun sau să ne așezăm la masă în timpul prînzului sau al cînei.

22. Ce haină este potrivită pentru creștin.

35. Ioan 12, 48.

39. Luca 12, 47—48.

40. Ps. 49, 21.

1. După textul din ediția J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 901/902—905/906.

23. Despre brău.
24. Despre modul în care se cuvine să trăim între noi.
25. Că este groaznică judecata proiestosului care nu muștră pe cei care păcătuiesc.
26. Că toate, și cele ascunse ale inimii, să fie arătate proiestosului.
27. Dacă și proiestosul ar greși vreodată, trebuie să fie muștrat și el de către cei mai distinși dintre frați.
28. Cum trebuie să procedeze toți (frații) față de cel neascultător.
29. Despre cel care lucrează cu minerie sau cu murmurare.
30. Cu ce simțăminte trebuie să poarte grijă proiestosii de frați.
31. Că trebuie să fie primită slujirea de la proiestos.
32. Cum trebuie să se poarte (călugărul) cu rudele după trup.
33. Care este modul convorbirii cu surorile.
34. Cum trebuie să fie cei care împart bunurile fraților în comunitate.
35. Dacă trebuie să se formeze mai multe comunități de frați în același sat.
36. Despre cei care se retrag din comunitatea fraților.
37. Dacă trebuie să se neglijeze lucrul sub pretextul rugăciunii și psalmodiei, și ce timpuri sînt potrivite pentru rugăciune și dacă mai întîi trebuie să se lucreze.
38. Care meserii se potrivesc cu profesiunea noastră.
39. Cum trebuie să se valorifice (vîndă) cele produse de munca (noastră) și cum se cade să călătorim (în acest scop).
40. Despre negoțul cu mărfuri în adunări.
41. Despre autoritate și despre ascultare.
42. Cu ce scop și cu ce dispoziție trebuie să lucreze cei ce se ocupă cu lucrul.
43. Ce fel se cuvine să fie proiestoșii și cum să îndrume pe frați.
44. Cui trebuie să i se îngăduie călătoriei și cum să fie examinați cînd se înapoiază.
45. Pe lingă proiestos trebuie să mai fie unul în măsură să poarte grijă de frați, cînd acela ar lipsi sau ar fi ocupat.
46. Nimeni să nu ascundă păcatele fraților sau pe ale sale.
47. Despre cei care nu primesc cele hofărte de proiestos.
48. Nu trebuie să fie privite (cercețate) din curiozitate lucrările proiestosului, ci fiecare să fie cu luare aminte la lucrul său.
49. Despre controversele care ar interveni uneori între frați.
50. Cum trebuie să procedeze proiestosul la stabilirea epitimilor.
51. Cum trebuie să se îndrepte greșeala celui care a păcătuit.
52. Cu ce dispoziție trebuie să fie primite epitimiile.
53. Cum vor îndrepta învățătorii meseriilor pe copiii care greșesc.
54. Proiestosii comunității de frați să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile comune.
55. Dacă folosirea artei medicale corespunde scopului pietății.

REGULILE MARI*

II

CU ÎNTREBARE ȘI RĂSPUNS

Întrebarea 1

Despre ordinea și înlănțuirea poruncilor Domnului

Fiindcă Sfinta Scriptură ne-a dat libertatea să întrebăm, înainte de toate trebuie să ne documentăm dacă există vreo ordine și serie în poruncile lui Dumnezeu, așa încît una să fie prima, alta a doua și așa mai departe; sau toate țin una de alta și toate sînt egale între ele în privința cercetării punctului lor de plecare, așa încît celui care ar vrea, îi este îngăduit să înceapă de oriunde vrea, ca într-un cerc.

Răspuns

Întrebarea voastră este veche și a fost expusă de demult în Evangheliile, cînd un cunoscător de legi a venit înaintea Domnului și i-a zis: *«Învățătorule, care este cea dintîi poruncă în lege?»*. Și Domnul i-a răspuns: *«Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău. Aceasta este cea dintîi și cea mai mare poruncă. Iar a doua, asemenea acesteia, (este): să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși»*¹. Domnul însuși a pus ordine în poruncile Sale, stabilind ca întîia și cea mai mare poruncă pe cea despre iubirea lui Dumnezeu, iar ca a doua după ordine, și asemenea aceleia, însă mai mult o îndeplinire a celei dintîi și atîrnătoare de ea, pe cea care privește iubirea aproapelui. Așadar, din cele spuse și din altele asemenea, care sînt relatate în de Dumnezeu inspiratele Scripturi, este cu putință să ne încredințăm despre ordinea și seria care există în toate poruncile lui Dumnezeu.

* După textul din J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 905/906—1051/1052.

1. Matei 22, 35—39; Marcu 12, 28—31.

Întrebarea 2

Despre iubirea de Dumnezeu și că înclinarea și puterea pentru păzirea poruncilor lui Dumnezeu există la oameni din natura (Ior).

Așadar, să ne vorbești mai întâi despre iubirea de Dumnezeu. Că, într-adevăr, trebuie să iubim, am auzit; dar cum se poate împlini aceasta dorim să știm.

Răspuns

I

Iubirea de Dumnezeu nu se poate învăța. Căci nici să ne bucurăm de lumină și să rîvnim după viață n-am învățat de la altul, nici să iubim pe cei care ne-au născut sau ne-au hrănit nu ne-a învățat altul. Astfel, deci, cu mult mai mult învățarea iubirii de Dumnezeu nu vine din afară; ci deodată cu întocmirea vieții, adică a omului, ni s-a împlintat oarecare rațiune ca sămînță², care are de la sine înclinarea (facultatea) de a-și însuși iubirea. Această sămînță de rațiune au primit-o și cei care învață poruncile lui Dumnezeu și prin harul lui Dumnezeu devin capabili s-o cultive cu sîrguință, s-o dezvolte cu înțelepciune și s-o ducă la desăvîrșire. Pentru aceasta și noi, după ce am aprobat rîvna voastră ca necesară pentru reușita scopului nostru, cu harul lui Dumnezeu și cu ajutorul rugăciunilor voastre, ne vom strădui ca să aprindem scînteia dragostei de Dumnezeu, care s-a răcit în voi, cu puterea care ne-a fost dată prin Duhul Sfînt. Așadar trebuie să știm că iubirea de Dumnezeu, deși este o singură simplă virtute, prin puterea ei se împlinește și se cuprinde orice altă poruncă. *«Căci cel care Mă iubește pe Mine — zice Domnul — va păzi poruncile Mele»*³, și *«În aceste două porunci se cuprind toată legea și proorocii»*⁴.

Acum nu vom încerca să vorbim despre orice temă cu de-amănuntul pentru că astfel, ocupîndu-ne cu amănunțele, am pierde din vedere adevăratul înțeles al poruncilor, ci, după puterea și în măsura în care se încadrează scopului nostru, vă voi aduce aminte despre iubirea pe care o datorăm lui Dumnezeu; înainte de a începe, vă voi spune, totuși, că Dumnezeu ne-a înzestrat cu puterile (necesare) ca să împlinim toate poruncile pe care ni le-a dat, încît să nu ne revoltăm, ca și cum ni s-ar cere ceva de care acum auzim prima dată, nici să nu ne îngîmfăm, ca și cum am restitui mai mult decît ni s-a dat. Căci cu aceste puteri, luîrînd corect și după cuviință, facem viața noastră virtuoasă prin pie-

2. Învățătura despre «*σπερματικός λόγος*» în creștinism se întîlnește pentru prima dată la Sfîntul Justin Martirul și Filozoful, în *Apologia* 2, 13.

3. Ioan 14, 23.

4. Matei 22, 40.

tate ; dacă însă nu folosim acțiunea lor, alunecăm spre răutate. Iar definirea răutății este următoarea : folosirea rea și împotriva poruncii Domnului a darurilor pe care ni le-a dat Dumnezeu ca să facem binele ; după cum tot așa de adevărat, virtutea cerută de Dumnezeu este folosirea acestor daruri ale lui Dumnezeu, cu bună știință, potrivit poruncii lui Dumnezeu.

Astfel stînd lucrul, vom spune la fel și despre iubire. Deci, din moment ce am primit porunca să iubim pe Dumnezeu, avem împlintată și puterea iubirii, din momentul primei creări a noastre ; iar dovada acestui lucru nu există în afară de om, ci fiecare poate s-o învețe de la sine însuși și în sine însuși. Căci noi din natură sîntem doritori de ceea ce este bun și frumos, chiar dacă de cele mai multe ori fiecăruia îi pare bun și frumos altceva ; și, fără s-o fi învățat, noi avem afecțiune pentru cei ai casei și pentru rudele noastre și arătăm spontan bună dispoziție în fiecare zi, față de binefăcătorii noștri. Deci, ce este mai de admirat decît frumusețea dumnezeiască ? Ce cugetare este mai plăcută decît măreția lui Dumnezeu ? Ce dar al sufletului este atît de arzător și de nesuportat ca dorul ce vine de la Dumnezeu în sufletul acela care a fost curățit de orice răutate și spune din afect adevărat : «*Sînt rănit de dragoste*»⁵. Cu totul de neexprimat și de nedescris sînt luminile frumuseții dumnezeiești ; cuvîntul nu le poate arăta, urechea nu le poate prinde. Chiar dacă ai arăta splendoarea luceafărului, strălucirea lunii și lumina soarelui, toate sînt fără valoare, ca să exprime măreția lui Dumnezeu, iar în comparație cu lumina cea adevărată, ele rămîn mai în urmă cum rămîne o noapte adîncă și întunecoasă lipsită de lună, în comparație cu o după-amiază strălucitoare. Această frumusețe a măreției lui Dumnezeu nu se poate vedea cu ochii trupești, ci se poate pricepe numai de către suflet și de minte ; la sfinții pe care i-a luminat a lăsat în ei îndemnul de nesuportat al iubirii, încît, disperînd de această viață, ziceau : «*vai mie, că exilul meu s-a prelungit*»⁶ ; «*cînd voi ajunge să mă arăt înaintea feței lui Dumnezeu ?*»⁷ ; «*este cu mult mai bine să mă desfac de trup și să fiu cu Hristos*»⁸ ; și iarăși : «*Însetat-a sufletul meu spre Dumnezeu Cel tare și Cel viu*»⁹ ; și : «*Acum liberează pe robul Tău, Stăpîne*»¹⁰. Tulburați de această viață ca de o temniță, erau nemîngiați în zbuciumările lor aceia ale căror suflete le atinsese iubirea dumnezeiască. Nesăturați, deci, de pri-

5. Cînt. 2, 5.

6. Ps. 119, 5.

7. Ps. 41, 2.

8. Filip. 1, 23.

9. Ps. 41, 2.

10. Luca 2, 29.

virea frumuseții dumnezeiești, aceștia făceau rugăciune ca să se extindă la toată viața veșnică contemplarea dulcetrii Domnului. Astfel, deci, oamenii din natura lor doresc cele bune. În general, bun și vrednic de iubit este ceea ce este bun; iar bun este Dumnezeu; toate doresc binele; așadar toate doresc pe Dumnezeu.

II

Deci ceea ce facem bine, de bună voie, se află chiar din natură în noi, aceia, cel puțin, care n-am fost pervertiți, în cugetele noastre, de răutate. De aceea iubirea de Dumnezeu se cere de la noi ca o datorie indispensabilă; iar lipsa ei este pentru suflet cel mai insuportabil dintre toate relele. Căci înstrăinarea și îndepărtarea de Dumnezeu este mai insuportabilă decât pedepsele care se așteaptă în gheena, și pentru cel care o încearcă este mai grea decât (este) pentru ochi lipsirea de lumină, chiar dacă n-ar fi legată de durere, sau (cum este) lipsirea de viață pentru vietate. Iar dacă iubirea copiilor față de părinți există din natură, aceasta fiind demonstrată și de obiceiurile animalelor neraționale și de înclinarea oamenilor către mame, în primii ani ai vârstei, atunci să nu ne arătăm mai neraționali decât copiii și mai sălbatici decât fiarele, purtându-ne fără iubire și ca străini față de Creatorul nostru, pe Care, chiar dacă nu-L cunoaștem cum este, din bunătatea Lui, sintem datori să-L iubim mai mult ca orice și să-L adorăm și să ne îndreptăm neîncetat cu gândul către El, cum se îndreaptă copiii spre mamele lor. Însă cel mai important dintre cei iubiți, din impuls natural, este binefăcătorul. Și aceasta, adică înclinarea către binefăcători, nu este proprie numai oamenilor, ci aproape tuturor animalelor. «*Boul — spune (Scriptura) — cunoaște pe stăpînul său, și asinul, ieslea stăpînului său*»¹¹. Dar, fie ca să nu se poată spune despre noi cele ce urmează: «*Israel nu M-a cunoscut și poporul Meu nu M-a înțeles*»¹². Căci ce să spunem despre ciine și despre multe alte animale de acestea, cită recunoștință arată ele către cei care le hrănesc?

Dacă din natură avem, deci, atîta bunăvoință și iubire față de binefăcători și ne dăm toată osteneală, ca să le răsplătim binefacerile ce ne-au făcut, ce cuvînt poate să înfățișeze în mod demn darurile lui Dumnezeu? Pentru că acestea sînt atît de multe, încît nu se pot număra; și ele sînt atît de mari și în așa fel, încît și unul singur este de ajuns ca să ne facă să datorăm toată recunoștința Celui care l-a dat. Pentru aceasta, voi trece peste celelalte (daruri), care, deși se disting fiecare

11. Isaia 1, 3.

12. Isaia 1, 3.

prin mărime și strălucire, totuși fiind întrecute în lumină de către cele mai mari, așa cum desigur stelele sînt ascunse de razele solare, apar în mai slabă lumină față de acelea.

III

Nu vom vorbi, deci, despre răsăritul soarelui și despre cursul lunii, despre temperatura aerului, despre schimbarea anotimpurilor anului, despre apa care cade din nori și cea care izvorăște din pămînt, chiar despre mare și întreg pămîntul, despre cele ce cresc din pămînt, despre vietățile ce trăiesc în ape, despre păsările și insectele din aer, despre nepumăratele feluri de vietăți, toate cîte au fost întocmite pentru slujirea vieții noastre. Vom vorbi, totuși, despre ceea ce nu putem trece cu vederea și nici nu-i cu putință să tăinuim ceva care are minte sănătoasă și judecată dreaptă, despre care este încă mult mai cu neputință de a vorbi în mod demn : că Dumnezeu l-a creat pe om după chipul și asemănarea Sa, l-a învrednicit de cunoașterea Sa, l-a înzestrat, mai presus de toate vietățile, cu rațiune, i-a îngăduit să se desfăteze de nespusele frumuseți ale paradisiului și l-a pus stăpîn peste toate cîte se află pe pămînt ; și apoi, cînd, fiind înșelat de șarpe, a căzut în păcat și prin păcat în moarte și toate urmările legate de ea, Dumnezeu nu l-a lăsat fără să-i poarte de grijă ; ci i-a dat, la început, o lege ca să-l ajute, a rînduit (apoi) îngeri ca să-l păzească și să-l îngrijească, a trimis profeți ca să mustre răutatea și să învețe virtutea, a pus stăvilă pornirilor spre răutate prin amenințări ; prin promisiuni i-a trezit dorința spre cele bune ; a arătat mai înainte, de multe ori, sfîrșitul răutății și al virtuții cu exemplele diferitelor persoane, ca să se învețe alții ; și în ciuda tuturor acestora și a celor asemănătoare nu și-a întors fața de la noi cînd am stăruit în neascultare. Căci bunătatea Domnului nu ne-a părăsit și iubirea Lui față de noi n-aș putut s-o împiedicăm ; dimpotrivă, cu toate că am ofensat pe Binefăcător cu indiferența noastră față de darurile Lui, am fost rechemați din moarte și am obținut iarăși viața prin însuși Domnul nostru Iisus Hristos. Prin aceasta și felul binefacerii devine mult mai minunat : *«Căci în chipul lui Dumnezeu fiind, nu răpire a socotit a fi întocmai cu Dumnezeu, ci S-a golit pe Sine, chip de rob luînd»* ¹³.

IV

Chiar slăbiciunile noastre le-a luat asupra Sa (Hristos) și bolile noastre le-a purtat și a fost rănit pentru noi, ca prin rănilile Lui să ne vindecăm noi ¹⁴ ; El ne-a răscumpărat din blestem, făcîndu-Se pentru

13. *Fil.* 2, 6—7.

14. *Isaia* 53, 15.

noi blestem ¹⁵; și a suferit cea mai necinstită moarte pentru noi, spre a ne readuce la o viață glorioasă. Și nu s-a mulțumit cu faptul că, fiind morți ne-a făcut vii, ci ne-a dat și demnitatea dumnezeirii și ne-a pregătit locurile de odihnă veșnică, care întrec în mărimea bucuriei toată cugetarea omenească. «*Așadar cu ce vom răsplăti Domnului pentru toate câte ne-a dat nouă ?*» ¹⁶. El este însă atât de bun încît nu cere nici o răsplătire, ci se îndestulează numai dacă este iubit pentru cele ce a dat. Cînd cuget toate acestea (ca să-mi exprim simțămintele mele libere), cad într-o oarecare frică și extaz înfricoșător, ca nu cumva neluînd în seamă rațiunea, sau prin îndeletnicirea cu lucruri deșarte, să cad din iubirea lui Dumnezeu și să devin spre rușine lui Iisus Hristos. Căci cel care acum ne înșeală și se silește cu toată iscusința vicleniei sale ca prin amăgiri lumșești să pricinuiască în noi uitarea de Binefăcătorul nostru, prigonindu-ne spre pieirea sufletelor noastre și dînd asalturi asupră-ne, (acela) va aduce atunci disprețul nostru înaintea Domnului ca o rușine și se va mîndri cu neascultarea și căderea noastră; el care nici nu ne-a creat, nici n-a murit pentru noi, ne-a făcut, totuși, să-l urmăm întru neascultare și în călcarea poruncilor lui Dumnezeu. Această ofensă împotriva Domnului și această trufie a vrăjmașului îmi pare mai grea decît pedepsele cele din gheena; căci (prin acestea) dăm dușmanului materie pentru mîndrie și ocazie să se ridice împotriva Aceluia Care a murit pentru noi și a înviat și Căruia tocmai pentru aceasta îi datorăm mai mult, precum este scris ¹⁷. Numai atât despre iubirea lui Dumnezeu. Fiîndcă scopul, cum am amintit mai înainte, n-a fost să spun toate, căci este cu neputință; însă vă fac o scurtă rememorare a capitolelor mai importante care să trezească totdeauna în sufletele voastre iubirea dumnezeiască.

Întrebarea 3

Despre dragostea către aproapele

Vom vorbi deci despre porunca aceea care este a doua și ca ordine și ca putere.

Răspuns

I

Am spus mai înainte că legea cultivă și hrănește puterile care se află în noi ca sămînță. Dar fiindcă am primit poruncă să iubim pe aproapele nostru ca, pe noi înșine, (se cade) să știm dacă avem de la Dumnezeu și puterea ca să împlinim această poruncă. Dar cine nu știe că

15. Gal. 3, 13.

16. Ps. 115, 3.

17. Rom. 8, 12.

omul este un animal blind și sociabil, și nu solitar¹⁸ sau sălbatic? Căci nimic nu este mai propriu naturii noastre decât să fim sociabili între noi, să ne folosim unul de altul și să iubim pe semenul nostru. Și drept urmare a seminței pe care Dumnezeu a pus-o în noi, El cere și fructele, când zice: «*Poruncă nouă vă dau vouă: să vă iubiți unul pe altul*»¹⁹. Și fiindcă a voit să îndemne sufletul nostru spre împlinirea acestei porunci, n-a cerut (ucenicilor) semne și puteri paradoxale ca dovadă că sînt ucenicii Lui (cu toate că și acestora le dăduse puterea prin Duhul Sfînt); iată ce spune: «*Din aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste între voi*»²⁰. Și pretutindeni în așa fel leagă (Domnul) aceste porunci, încît binefacerea față de aproapele o referă la Sine. Căci: «*flămînd am fost — zice El — și Mi-ați dat să mănînc...*» și celelalte²¹ și apoi adaugă: «*întrucît ați făcut aceasta unuia dintre acești frați mai mici ai Mei, Mie Mi-ați făcut*»²².

II

Așadar, prin porunca întia o poate împlini cineva și pe a doua; dar cu a doua ne întorcem îndată la prima: și cel care iubește pe Domnul iubește ca o consecință și pe aproapele. Căci «*cel care Mă iubește pe Mine — spune Domnul — va păzi poruncile Mele*»²³. «*Dar aceasta este porunca Mea: să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu pe voi*»²⁴. Și iarăși, cel care iubește pe aproapele împlinește și iubirea față de Dumnezeu, Care ia binefacerea ca și cum I-ar fi fost făcută Lui însuși. De aceea, credinciosul serv al lui Dumnezeu, Moise, a arătat atît de mare dragoste către frații săi, încît a preferat să-i fie șters numele din cartea lui Dumnezeu, în care era scris, decât să nu-i ierte poporului păcatul²⁵. Iar Pavel a îndrăznit să roage să fie anatema (lepădat) de la Hristos pentru frații săi, care-i erau rude după trup; căci el voia, după exemplul Domnului, să se aducă pe sine ca preț de răscumpărare pentru mîntuirea tuturor²⁶; dar în același timp știa că este cu neputință să se instrăineze de Dumnezeu cel care jertfește (refuză) grația lui Dumnezeu din dragostea față de El și ca să îndeplinească pe cea mai mare dintre porunci și că pentru aceasta va trebui să primească mult mai mult decât a dat. Din cele spuse pînă aici s-a dovedit îndeajuns de clar că sfinții au ajuns pînă la această măsură a iubirii față de aproapele.

18. V. Epictet, Διατριβαί (Disertațiile), 2, 10; «Omul este un animal blind și sociabil» (ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄζῳον ἡμερον καὶ κοινωνικόν);

19. Ioan 13, 34.

20. Ioan 13, 35.

21. Matei 25, 35.

22. Matei 25, 40.

23. Ioan 14, 23.

24. Ioan 15, 12.

25. Ieș. 32, 32.

26. Rom. 9, 3.

Întrebarea 4

Despre frica de Dumnezeu

Răspuns

Pentru cei care abia acum se inițiază în viața de pietate, învățarea prin teama de Dumnezeu este mai folositoare, potrivit sfatului înțeleptului Solomon: «*Frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii*»²⁷. Dar voi, care ați trecut de vârsta copilăriei în Hristos și nu mai aveți nevoie de lapte, ci puteți să desăvârșiți cele dinlăuntru cu hrana tare a dogmelor, aveți nevoie de porunci mai importante, pentru că în acestea își găsește exprimarea deplină toată dragostea în Hristos. Voi însă trebuie să fiți atenți ca nu cumva bogăția darurilor lui Dumnezeu să devină cauza unui blam mai grav al vostru, dacă veți arăta nerecunoștință față de binefăcător; pentru că: «*de la cel căruia i s-a încredințat mult — spune Scriptura — mai mult se va cere*»²⁸.

Întrebarea 5

Despre neîmprăștierea minții

Răspuns

I

Trebuie să știm că dacă mintea noastră se împrăștie la diferite lucruri, nu putem să împlinim desăvârșit nici o altă poruncă, nici însăși iubirea față de Dumnezeu, nici iubirea față de aproapele. Pentru că nu poate să învețe cineva cu precizie vreo artă sau știință, dacă mereu trece de la una la alta, și nici nu este cu putință să învețe una perfect de la altele, fără să cunoască cele ce sînt cerute (ca proprii) pentru împlinirea scopului. Deci, trebuie ca acțiunile să corespundă scopului, pentru că prin procedeele improprii nu se obține nimic drept (rațional), fiindcă nu se poate ajunge scopul fierăriei prin lucrarea olăriei (ceramicii), nici laurii atletici nu se cîștigă prin exercitarea (cîntarea) la fluier. Pentru fiecare scop se cere o muncă anumită și corespunzătoare. De aceea și asceza exercitată după Evanghelia lui Hristos, pentru a plăcea lui Dumnezeu, se face prin îndepărtarea de grijile lumii și prin totala noastră înstrăinare de distracții.

²⁷. Pilde 1, 7.

²⁸. Luca 12, 48.

Pentru aceasta, desigur, Apostolul, deși căsătoria este îngăduită și este socotită vrednică de binecuvîntare, a pus în antiteză îndatoririle căsătoriei cu grijile care se referă la Dumnezeu, fiindcă după părerea lui nu puteau să meargă împreună una cu alta, zicînd: «*Cel neînsurat se îngrijește de ale Domnului, cum să placă lui Dumnezeu, iar cel însurat se îngrijește de cele ale lumii, cum să placă femeii*»²⁹. La fel le arată și Domnul ucenicilor Săi, după ce le-a stabilit o dispoziție clară și de nezdruccinat, spunînd: «*Voi nu sînteți din lumea aceasta*»³⁰. Și le-a mărturisit că lumea nu este în măsură să primească cunoașterea lui Dumnezeu și nici să separe pe Duhul Sfînt. Căci «*Părinte drepte, — zice El — lumea nu Te-a cunoscut*»³¹ și «*Duhul adevărului pe Care lumea nu-L poate primi*»³².

II

Așadar trebuie să se elibereze de legăturile iubirii puternice a acestei vieți cel care dorește cu adevărat să urmeze lui Dumnezeu. Dar aceasta se obține prin totala îndepărtare de lume și cu uitare de vechile obiceiuri. Încît, dacă nu ne vom despărți și de rudeniile trupești și de legăturile sociale, ca și cum am trece prin stările (obișnuințele) sufletului într-o altă lume, după exemplul celui care a spus: «*Căci desfătarea (locuința) noastră este în ceruri*»³³, nu vom putea ajunge scopul de a plăcea lui Dumnezeu, pentru că Domnul a spus, hotărît: «*Astfel nici unul dintre voi nu poate să fie ucenicul Meu, dacă nu se leapădă de toate cîte are*»³⁴. După ce vom face aceasta, trebuie să ne păzim inima cu multă grijă³⁵, ca să nu pierdem niciodată cugetul despre Dumnezeu ori să pătăm cu închipuiri deșarte amîntirea faptelor minunate ale Lui, ci sfînta gîndire de Dumnezeu s-o purtăm pretutindeni, prin neconțință și curată aducere aminte, întipărită în inimile noastre, ca o pecete de neșters. Căci așa ne facem părtași ai iubirii de Dumnezeu, care ne îndeamnă să împlinim poruncile Domnului, și se păstrează însăși de către acestea fără întrerupere și cu fermitate. Și aceasta o arată Domnul în altă parte, cînd zice: «*Dacă Mă iubiți, păziți poruncile Mele*»³⁶. Iar altă dată: «*De veți păzi poruncile Mele, veți rămîne în dragostea Mea*» și încă, ceea ce este mai mișcător: «*Precum Eu am păzit poruncile Tatălui Meu și rămîn în dragostea Lui*»³⁷.

29. II Cor. 7, 32—33.

30. Ioan 15, 19.

31. Ioan 17, 25.

32. Ioan 14, 17.

33. Filip. 3, 20.

34. Luca 14, 33.

35. Pilde 4, 23.

36. Ioan 14, 15.

37. Ioan 15, 10.

III

Prin acestea ne învață să punem înaintea noastră totdeauna, ca scop al lucrării pe care avem s-o îndeplinim, voia Celui care ne-a dat porunca și să ne îndreptăm sirguinta către scop, precum și zice în alt loc : «*M-am coborât din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Meu Care M-a trimis*»³⁸. Pentru că, precum meseriile vieții (obișnuite), își pun înainte cu precizie, scopuri proprii și după acestea își acomodează lucrările lor parțiale, la fel nu este posibil să facem un lucru deplin în alt mod, dacă nu se săvârșește după voia celui care ne-a dat porunca, fiindcă și în lucrările noastre proprii există un scop și o rânduială, adică să respectăm poruncile după modul bineplăcut lui Dumnezeu. Dar străduindu-ne cu atenție să împlinim voia lui Dumnezeu, ne vom uni cu El prin aducerea aminte. Căci precum fierarul, când face, spre exemplu, o secure, se gîndește la cel care i-a comandat (lucrul) și, avîndu-l în mînte, potrivește forma și mărimea cerută de acesta (căci dacă uită de aceasta atunci va face altceva, sau ceva neasemenea obiectului ce a voit să facă), la fel și creștinul își potrivește toată acțiunea sa, mică sau mare, după voia lui Dumnezeu, și-și săvârșește totodată lucrul său cu atenție, păzește amintirea Celui care a dat porunca și împlinește cele zise : «*Am văzut pe Domnul înaintea mea pururea; pentru că este de-a dreapta mea, ca să nu mă clatin*»³⁹; și împlinește și porunca aceea care s-a dat : «*Ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceți*»⁴⁰. Însă cel care în lucrarea sa strică integritatea poruncii, este clar că acela este slab în privința aducerii aminte de Dumnezeu. De aceea, să ne aducem aminte de vocea Celui care spune : «*Nu umplu Eu cerul și pămîntul ?*», Domnul zice aceasta : «*Eu sînt Dumnezeu de aproape și nu Dumnezeu de departe*»⁴¹; și aceasta : «*Unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo Eu sînt în mijlocul lor*»⁴²; să facem tot lucrul (nostru) așa cum ar trebui să se întîmple înaintea ochilor Domnului și să împlinim toată gîndirea (noastră), ca și cînd ar fi supravegheată de El. Căci astfel, pe de o parte, va fi în noi o frică continuă, care urăște nedreptatea, precum este scris⁴³, și destrăbălarea și mindria și căile celor răi, iar pe de altă parte, se desăvârșește iubirea, care împlinește cele spuse de Domnul, că : «*Eu nu caut să fac voia Mea, ci voia Tatălui Care M-a trimis*»⁴⁴. Pentru ca să

38. Ioan 6, 38.

39. Ps. 15, 8.

40. I Cor. 10, 31.

41. Ier. 23, 23—24.

42. Matei 18, 20.

43. Ps. 118, 163.

44. Ioan 5, 30.

facă aceasta, sufletul trebuie să aibă încredințarea tare atât că faptele cele bune sînt plăcute Judecătorului și Răsplătorului vieții noastre, cît și că cele contrare își vor primi judecata de la propriul judecător. Eu însă am părerea că odată cu aceasta ajungem să împlinim poruncile Domnului, nu pentru a plăcea oamenilor. Căci nimeni nu se îndreaptă către cel mai mic, dacă este încredințat că este prezent cel mai înalt, ci, dacă ceea ce se întîmplă este plăcut și primit de persoana mai însemnată, iar celei inferioare i se pare contrar voinței, neplăcut și demn de urgisit, disprețuiește dojana din partea celui mai mic și pune mai mult preț pe aprobarea din partea celui mai mare. Dacă astfel se întîmplă cu oamenii, apoi un suflet cu adevărat treaz și sănătos și încredințat de prezența lui Dumnezeu niciodată nu va părăsi străduința de a face ceva prin care ar deveni plăcut lui Dumnezeu, îndreptîndu-se spre măriri de la oameni, și nici nu va neglija să îplinească poruncile lui Dumnezeu, ca să servească obiceiului omenesc sau să se lase stăpînit de vreo prejudecată comună, sau să fie afectat (atras) de demnități (omenești). Aceasta a fost și părerea celui care a spus: «*Spusu-mi-au călcătorii de lege birfele, dar nu ca legea Ta, Doamne*»⁴⁵; și iarăși: «*Și am grăit întru mărturiile Tale înaintea regilor și nu m-am rușinat*»⁴⁶.

Întrebarea 6

Că este necesară izolarea de lume

Răspuns

I

Pentru păzirea sufletului de alunecări (spre plăceri) este de folos și trăirea în singurătate⁴⁷. Cum că este păgubitor a trăi în comuniune cu cei care se arată fără frică și cu dispreț față de păzirea strictă a poruncilor, se constată și din cuvintele lui Solomon, care ne învață: «*Nu te împrieteni cu omul cel mînios; nici să nu locuiești la prietenul cel dedat mîniei, ca nu cumva să înveți căile lui și să iei laturi pentru sufletul tău*»⁴⁸; și aceasta: «*Leșiți din mijlocul lor și vă separați*», zice Domnul⁴⁹, la același (înțeles) duce. Deci, ca să nu primim nici prin ochi, nici prin urechi ademeniri spre păcat, fără să ne dăm seama, și ca să nu ne deprindem cu el, și ca să nu ne rămînă unele din cele pe care le auzim

45. Ps. 118, 85.

46. Ps. 118, 46.

47. V. Epistola 2, în colecția «Părinții greci ai Bisericii», Tesalonic, vol. I, p. 65: «Începutul curățirii sufletului este liniștea».

48. Pilde 22, 24—25.

49. II Cor. 6, 17.

și vedem, ca niște forme și întipăriri (imagini) ale lor în suflet, spre nimicire și piere, și ca să putem să persistăm în rugăciune, trebuie să ne separăm mai întâi cu locuința. Căci astfel vom putea să biruim și obiceiurile noastre de mai înainte, prin care am trăit într-un mod străin de poruncile lui Hristos ; (dar această luptă nu este mică, adică să învingă cineva propria-i deprindere ; căci obiceiul, care se întărește prin lungimea timpului, primește putere de natură), și așa vom putea șterge peatele păcatului atât prin rugăciunea sîrguincioasă, cît și prin continuă meditație asupra voiei lui Dumnezeu ; iar această meditație și rugăciune nu e posibil să le dobîndim, ocupîndu-ne cu multe lucruri care ne distrag sufletul și ne provoacă griji lumești. Iar cuvintele : «*Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de orice*»⁵⁰ cînd le va putea împlini cel care petrece între aceștia ? Căci noi trebuie să ne lepădăm de noi înșine, să ridicăm crucea lui Hristos și astfel să-I urmăm. Iar lepădarea de sine este totala uitare a celor trecute și depărtarea de voința proprie, lucru care este foarte greu, ca să nu zic chiar că este imposibil să-l îndeplinească cel care trăiește după obicei (în lume). Însă trăirea unei astfel de vieți (în lume) este piedică și pentru a-și lua crucea sa și pentru a urma lui Hristos. Căci a fi pregătit de moarte pentru Hristos și a-ți mortifica membrele ce sînt pe pămînt și a sta înarmat pentru orice pericol care ar veni asupra ta, pentru numele lui Hristos, și a fi indiferent față de viața prezentă, aceasta este a-ți lua crucea ; după cum vedem, piedicile cele mari către aceasta ne vin din obiceiurile vieții sociale.

II

Și, afară de toate celelalte multe piedici, sufletul, privind mulțimea păcătoșilor, la început nu găsește timp să-și observe păcatele proprii și să se înfrîngă prin căință pentru delițele sale, ci, comparîndu-se cu alții mai răi, își face chiar o oarecare închipuire de virtute ; apoi, abătut de la mult prețioasa aducere aminte de Dumnezeu, din cauza zgomotelor și afacerilor pe care le creează de obicei viața socială, nu numai că este lipsit de bucuria și plăcerea cea în Dumnezeu și de desfătarea în Domnul și de dulceața cuvintelor Lui, încît nu poate să spună : «*Gîndit-am la Dumnezeu și m-am desfătat*»⁵¹ ; și aceasta : «*Cît de dulci sînt cuvintele Tale pentru cerul gurii mele, mai mult decît miera pentru gura mea*»⁵², dar se și deprinde cu disprețuirea și uitarea totală a judecăților lui (Dumnezeu), rău mai mare și mai stricăcios decît care nu se poate întîmpla.

50. Luca 9, 23.

51. Ps. 76, 4.

52. Ps. 118, 103.

Întrebarea 7

*Trebuie să trăim împreună cu cei care — simțind la fel —
au același scop de a plăcea lui Dumnezeu ;
și că este și greu și primejdios a trăi în singurătate*

Așadar, fiindcă cuvîntul tău ne-a încredințat că viața la un loc cu cei care se poartă cu dispreț față de poruncile Domnului este primejdioasă, vrem să știm acum dacă cel care se desparte de aceștia trebuie să trăiască singur, numai pentru sine, sau să viețuiască împreună cu frații de același cuget, care și-au propus același scop al pietății ?

Răspuns

I

Știm că traiul la un loc cu mai multe persoane⁵³ este mai de folos, pentru mai multe motive : întii, pentru că nici unul dintre noi nu este în stare să-și satisfacă singur cerințele trupului său ; iar pentru cîștigarea celor necesare (vieții) avem nevoie unul de altul. Căci precum piciorul are o anumită putere, dar are nevoie și de alta, — căci fără ajutorul celorlalte membre nu găsește pentru viață nici energia proprie îndeajuns de tare sau suficientă pentru nevoile sale, nici nu are cu ce să înlocuiască ceea ce-i lipsește —, la fel și în viața solitară : ceea ce avem devine fără folos și ceea ce nu avem nu se poate găsi, fiindcă Dumnezeu Creatorul a hotărît să avem trebuință unul de altul, precum s-a scris⁵⁴, ca să ne legăm între noi. Afară de aceasta, nici rațiunea iubirii lui Hristos nu îngăduie ca fiecare să aibă în vedere numai interesul lui. Căci «iubirea — spune Apostolul — nu caută ale sale»⁵⁵ ; în timp ce viața solitară are un singur scop : îngrijirea de trebuințele proprii, fiecare de ale sale. Dar aceasta, în mod clar, contravine legii dragostei, pe care Apostolul a împlinit-o, căutînd nu interesul său, ci al multora, ca să se mîntuiască⁵⁶.

Apoi, în această separare nu-și va cunoaște ușor cineva lipsurile sale, din moment ce nu va exista cineva care să-l mustre și să-l îndrepte cu blîndețe și cu inimă bună. Căci mustrarea, chiar și din partea unui vrăjmaș, poate să nască, adeseori, dorința de îndreptare la omul de bun simț ; iar vindecarea păcatelor se face cu pricepere de către cel care iubește sincer : «Căci cine iubește — spune (Solomon) — acela ceartă cu

53. Răspunsul acesta este poate cea mai bună înfățișare a avantajelor vieții în societate. Vezi *Epistola* 295, în colecția «Părinții greci ai Bisericii», 3, p. 322, care recomandă viața în comun a monahilor, ca viața apostolilor.

54. *I Cor.* 12, 12, ș.u.

55. *I Cor.* 13, 5.

56. *I Cor.* 10, 33.

grijă»⁵⁷. Un asemenea îndrumător este cu neputință să găsească cineva în pustie, dacă n-a fost unit cu el mai înainte în viață⁵⁸. Încît se potrivesc eremitului cuvintele Scripturii : «*Vai celui care este singur, că dacă (el) cade nu este altul care să-l ridice*»⁵⁹. Dar și poruncile se împlinesc mai mult și mai ușor cînd sînt mai mulți împreună, de unul singur însă deloc ; pentru că în timp ce se îndeplinește una, se împiedică alta. Spre exemplu, cînd cercetăm pe cel bolnav, nu putem să primim pe cel străin ; cînd dăm și împărțim cele necesare pentru viață (și mai ales cînd aceste slujiri se fac pe timp mai îndelungat) sîntem lipsiți de zelul pentru fapte bune : încît, din cauza aceasta, abandonăm pe cea mai mare și mai necesară poruncă care ne duce la mîntuire, fiindcă nici cel flămînd nu se satură, nici cel gol nu se îmbracă. Așadar, cine ar vrea să pună mai presus o viață neactivă și nevrednică decît cea roditoare și întocmai după porunca Domnului ?

II

Dar dacă noi toți, care am fost primiți în una (și aceeași) speranță a chemării noastre, formăm un trup care are cap pe Hristos și sîntem membre unii altora, dacă noi nu sîntem legați în mod armonios în Duhul Sfînt, spre zidirea unui singur corp, ci fiecare din noi își alege viața singuratică, fără să slujească binelui comun după felul bineplăcut lui Dumnezeu și își îndestulează pofta plăcerii proprii, cum putem — atunci cînd sîntem dezbinați și împărțiți — să păstrăm legătura reciprocă și slujirea membrilor, unul față de celălalt, sau supunerea lor către capul nostru care este Hristos ?⁶⁰. Pentru că nu este cu putință nici să ne bucurăm cu cel preamărit, nici să compătîmim cu cel ce suferă, în timp ce viața noastră este împărțită, din moment ce în mod firesc nu va putea fiecare să cunoască suferințele aproapelui.

Apoi, fiindcă unul singur nu poate să primească toate darurile spirituale, căci harul Duhului se dă după credința care există în fiecare⁶¹, în viața în comun darul propriu fiecăruia devine dar comun al celor care formează societatea. «*Pentru că unuia i se dă cuvîntul înțelepciunii, altuia cuvîntul cunoașterii, altuia credința, altuia profeția, altuia darurile vindecărilor*»⁶² ș. a. Deci acela care primește unul din aceste daruri nu-l are pentru sine mai mult decît pentru alții. De aceea în viața în co-

57. *Pilde* 13, 24.

58. Cel care se retrage direct din lume, ca să trăiască în pustie, ca anahoret, este lipsit complet de îndrumător duhovnicesc. Dimpotrivă, anahoretul care se retrage dintr-o comunitate chinovitică, poate să-și păstreze legătura duhovnicească cu îndrumătorul lui din timpul cînd era în frăție.

59. *Eccl.* 4, 10.

60. *I Cor.* 12, 12—27.

61. *Rom.* 12, 16.

62. *I Cor.* 12, 8—10.

mun este necesar ca puterea Duhului Sfint, care există într-însul, să treacă în același timp la toți. Deci, acela care trăiește singur poate avea întimplător un dar, pe care îl face totuși fără folos prin nelucrare, îngropându-l în sine; cît de mare primejdie implică aceasta știți toți care ați citit evangheliile. Dimpotrivă, în conviețuirea cu mai mulți oameni, fiecare se bucură și de darul său propriu, înmulțindu-l prin împărtășire, dar se bucură și de darurile celorlalți, ca de ale sale proprii.

III

Viața comună posedă și mai multe bunuri pe care nu e ușor a le enumera. Căci pentru păstrarea bunurilor date nouă de Dumnezeu ea este mai folositoare decît singurătatea, iar pentru păzirea de cursa exterioară a dușmanului este mai sigură trezirea din partea celor care veghează, dacă s-ar întîmpla cumva ca vreunul să adoarmă întru acel somn al morții, pentru a cărui îndepărtare de la noi ne-a învățat David a ne ruga zicînd: *«Luminează-mi ochii mei, ca nu cumva să adorm spre moarte»* ⁶³. În plus întoarcerea de la păcat este mult mai ușoară în viața în comun pentru cel păcătos, fiindcă se rușinează de dezaprobarea făcută în comun de mai mulți, încît i se pot aplica cuvintele: *«Pentru unul ca acesta este de ajuns pedeapsa care (vine) de la mai mulți»* ⁶⁴. Dimpotrivă, pentru cel virtuos, prin examinarea și aprobarea faptelor sale din partea mai multora, se creează mare încredere; pentru că, dacă *«tot cuvîntul va sta în gura a doi sau trei martori»* ⁶⁵ atunci, desigur, cel care va face faptă bună se va întări și mai mult prin mărturia mai multora.

Dar, în afară de cele pe care le-am spus, de viața solitară se țin și alte primejdii. Prima și cea mai mare este cea a mulțumirii de sine (a vanității). Căci, întrucît nu este nimeni care să-i aprecieze faptele, solitarul va socoti că a ajuns la treapta desăvîrșită a poruncii; apoi ținîndu-și închisă starea sufletului, veșnic în nelucrare, nici despre scăderile sale n-are cunoștință, nici progresul în fapte bune nu și-l cunoaște, pentru că nu i se oferă nici o ocazie pentru împlinirea poruncilor.

IV

Căci prin ce își va arăta umilința sa cel care nu are pe nimeni decît care să se arate mai umilit? Cum își va arăta îndurarea sa cînd este separat de comunitatea mai multora? Apoi, cum se va exersa pe sine în răbdare, atîta timp cît nimeni nu se opune voii lui? Iar dacă cineva spune că pentru perfecționarea obiceiurilor lui îi ajunge învățarea Sfin-

63. Ps. 12, 4.

64. II Cor. 2, 6.

65. Matei 18, 16.

telor Scripturi, face la fel ca acela care învață să zidească, dar niciodată nu zidește, și ca acela care învață făurăria (lucrarea metalelor), dar nu vrea totuși să practice meseria învățată. Către unul ca acesta ar putea spune Apostolul, că : «Nu cei care aud legea sînt drepți înaintea lui Dumnezeu, ci cei care împlinesc legea se vor îndrepta»⁶⁶. Căci iată Domnul, din marea Lui iubire de oameni, nu Se mulțumește numai cu învățătura dată prin cuvinte, ci, ca să ne dea nouă în mod precis și clar un exemplu de umilință în deplinătatea dragostei, Însuși S-a încins și a spălat picioarele ucenicilor (Săi). Tu, însă, pe cine vei spăla ? Pe cine vei servi ? Față de cine vei fi cel din urmă, dacă trăiești singur, (numai) cu tine ? Cum se va împlini în locuința singuratică acea frumoasă și plăcută locuire împreună a fraților, pe care Duhul Sfînt o aseamănă cu mirul ce-și împrăstie miresmele de pe capul arhierelui ?⁶⁷. De aceea, un cîmp de luptă, un bun drum spre progres, un exercițiu neîntreput și o studiere (contemplare) a poruncilor Domnului este locuirea împreună a fraților, care, pe de o parte, are ca scop mărirea lui Dumnezeu, potrivit poruncii Domnului nostru Iisus Hristos, Care zice : «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca ei să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri»⁶⁸, iar pe de altă parte, păstrează caracterul sfinților care sînt amintiți în Faptele Apostolilor și despre care s-a scris : «Toți cei care au crezut erau împreună și aveau toate de obște (în comun)»⁶⁹ ; și iarăși : «Iar mulțimea celor care au crezut era o inimă și un suflet ; și nici unul nu zicea că din averile sale este ceva propriu al său, ci toate le erau comune»⁷⁰.

Întrebarea 8

Despre renunțarea la lume

Dacă cineva trebuie să se lepede mai întîi de toate și (apoi) astfel să se apropie de modul de viațuire plăcut lui Dumnezeu

Răspuns

I

Fiindcă Domnul nostru Iisus Hristos, după o dovadă mare și întărită prin mai multe fapte, zice tuturor : «De voiește cineva să vină la Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie»⁷¹ ; și ia-

66. Rom. 2, 13.

67. Ps. 132, 2.

68. Matei 5, 16.

69. Fapte 2, 44.

70. Fapte 4, 32.

71. Matei 16, 24 ; Luca 14, 27.

răși : «Așadar, fiecare dintre voi, care nu se leapădă de toate averile sale, nu poate să fie ucenicul Meu» ⁷², credem că porunca aceasta se extinde asupra mai multor (lucruri) de care este necesară înstrăinarea. Căci înainte de toate ne lepădăm de diavolul și de poftele cărnii, renunțând la (faptele) cele ascunse de rușine, la înrudirile după trup, la întovărășirile de oameni și la viața obișnuită care se opune respectării stricte a Evangheliei mântuirii. Și, ceea ce este mai necesar decât toate acestea, acela se leapădă de sine, care se dezbracă de omul cel vechi cu faptele lui ⁷³, de cel stricat prin poftele rătăcirii ⁷⁴. El se leapădă și de patimile lumesti, care pot împiedica scopul pietății. Un asemenea om îi va socoti ca părinți adevărați pe aceia care l-au născut în Hristos Iisus prin Evanghelie ⁷⁵, iar ca frați pe cei care au primit același Duh al înfierii și va privi toate averile ca străine, precum și sînt în realitate. Cu un cuvînt, cum poate să mai fie părtaș grijilor lumii cel pentru care s-a răstignit lumea întreagă prin Hristos și el pentru lume ? ⁷⁶. Fiindcă Domnul nostru Iisus Hristos cere ca atît ura contra sufletului cît și lepădarea de sine să fie absolută, atunci cînd zice : «Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea lui», și apoi adaugă : «și să-Mi urmeze» ⁷⁷. Și iarăși : «Dacă cineva vine la Mine și nu-și urăște pe tatăl lui și pe mamă și pe soți și pe copii și pe frați și pe surori, și chiar sufletul său, nu poate să-Mi fie ucenic» ⁷⁸. Astfel renunțarea deplină se dobîndește cu indiferența omului chiar și față de viața proprie și cu încredințarea că îl așteaptă moarte sigură, încît să nu se încreadă în sine însuși ⁷⁹. (Renunțarea desăvîrșită) începe cu înstrăinarea de toate cele din afară, precum : de averi, de mărire deșartă, de viață obișnuită (socială), de străduința pentru lucruri nefolositoare, precum ne-au arătat și sfinții ucenici ai Domnului, Iacob și Ioan, care au părăsit pe tatăl lor Zevedeu, ba chiar și luntrea lor, singura lor sursă de mijloace pentru viață și, (de asemenea), Matei, care, sculîndu-se de la masa de vameș și urmînd Domnului, a părăsit astfel nu numai veniturile pe care i le aducea oficiul său de vameș, dar a disprețuit și pericolele care trebuiau să urmeze pentru el și pentru cei ai casei lui din partea autorității (de stat) pentru că lăsase socotelile oficiului de vamă neisprăvite ; iar pentru Pavel s-a răstignit lumea întreagă și el însuși pentru lume ⁸⁰.

72. Luca 14, 33.

73. Col. 3, 9.

74. Efes. 4, 22.

75. I Cor. 4, 15.

76. Gal. 6, 14.

77. Matei 16, 24.

78. Luca 14, 26.

79. II Cor. 1, 9.

80. Gal. 6, 14.

II

Astfel, cel care este stăpînit de dorința puternică de a urma lui Hristos nu se mai poate îngriji de cele ale acestei vieți; nici de iubirea părinților sau a rudeniilor, cînd aceasta ar fi contrară poruncilor lui Dumnezeu (căci atunci are loc și (cuvîntul): *«dacă cineva vine la Mine și nu urăște pe tatăl și pe mama lui»* și celelalte⁸¹); nici de frica oamenilor, încît din cauza aceasta să lase să i se sustragă ceva din interesele (sale), lucru pe care l-au făcut și sfinții, spunînd: *«Trebuie să ascultăm mai mult de Dumnezeu decît de oameni»*⁸², nici de cel care rîde de lucrurile bune din afară (de la neamuri), încît să se dea bătut din cauza disprețului lor. Iar dacă cineva dorește să cunoască mai precis și mai clar puterea legată de dorința celor care urmează Domnului, să-și aducă aminte de Apostolul care istorisește lucruri care-l privesc pe dînsul, spre învățătura noastră, și spune: *«Dacă cineva socotește că poate să aibă încredere în carne, eu cu atît mai mult: tăiat împrejur a opta zi, descendent din neamul lui Israil, din seminția lui Veniamin, evreu din evrei; după lege fariseu, după zel prigonitor al Bisericii, după dreptatea cea din lege fiind fără prihană; iar cîte erau pentru mine cîștig, pe acestea le-am socotit pagubă pentru Hristos. Dar mai ales socotesc că toate sînt pagubă pentru avantajul (cîștigarea) cunoașterii lui Hristos Iisus Domnul nostru, pentru Care m-am păgubit de toate și pe toate le socotesc gunoaie, ca să cîștig pe Hristos»*⁸³.

Căci dacă (să spun un lucru îndrăzneț, dar adevărat), Apostolul a asemănat privilegiile legii, care au fost date de Dumnezeu pentru un anumit timp, cu resturile pe care le elimină corpul omenesc și pe care căutăm să le îndepărtăm cît mai degrabă, fiindcă a socotit că acestea sînt piedici pentru cunoașterea lui Dumnezeu, pentru dreptatea în El și pentru conformarea noastră cu moartea Lui, ce va spune cineva despre obiceiurile dobîndite de oameni? Și de ce este nevoie să fie întărită afirmația cu argumentele noastre raționale și cu exemplele sfinților? Pentru că este posibil să cităm înseși cuvintele Domnului, prin care putem convinge și sufletul cel mai fricos, (Domnul însuși) mărturisind aceasta cu înțelepciune și de nereplicat, cînd zice: *«Așadar, oricare dintre voi care nu se leapădă de toate averile sale, nu poate să-Mi fie ucenic»*⁸⁴; și în alt loc după (cuvintele): *«De voiești să fii desăvîrșit»*, a spus mai întîi: *«Mergi, vinde-ți averile și împarte-le săracilor»* și apoi

81. Luca 14, 26.

82. Fapte 5, 29.

83. Filip. 3, 4—8.

84. Luca 14, 33.

a adăugat : «*Vino de-Mi urmează*»⁸⁵. Este clar pentru orice om cu mintea întreagă că și parabola negustorului la același învățămînt conduce. Căci «*asemenea este — spune El — împărăția cerurilor cu omul negustor care caută mărgăritare bune ; acesta găsind un mărgăritar de preț mare, a mers de a vîndut toate cîte avea și l-a cumpărat*»⁸⁶.

Este evident, deci, că mărgăritarul de mare preț a fost folosit ca asemănare a împărăției cerurilor, pe care (după cum) ne învață cuvîntul Domnului, nu ne este cu puțință s-o dobîndim, dacă nu vom jertfi, ca schimb, toate proprietățile pe care le avem la un loc : și avere, și mîrire, și neam, și orice altceva ce este căutat de mulți.

III

Apoi Domnul a declarat că este cu neputință să dobîndim ceea ce căutăm, cît timp mintea este împărțită la griji diferite, spunînd : «*Nimeni nu poate să slujească la doi domni*» ; și : «*Nu poți sluji lui Dumnezeu și lui mamona*»⁸⁷. De aceea trebuie să alegem numai o comoară, cea cerească, ca să avem inima în ea, căci «*unde este comoara ta — spune Scriptura, acolo este și inima ta*»⁸⁸. Deci, dacă ne vom păstra vreun bun pămîntesc și oarecare avere pieritoare, fiindcă mintea noastră se îngroapă în acestea ca în țărînă, sufletul nostru, în mod necesar, nu poate să vadă pe Dumnezeu, nici nu poate să fie împins spre dorirea frumuseții cerești și a bunurilor ce ne sînt promise ; posesiunea acestora nu este cu puțință s-o dobîndim, dacă o dorință neînteruptă și mai arzătoare nu ne îndrumază să le căutăm și nu ne ușurează osteneala necesară pentru ele.

Renunțarea este, deci, după cum arată cele spuse, o dezlegare de cătușele acestei vieți materiale și temporale, o eliberare de obligațiile omenești, care ne face mai apti să pornim pe drumul care duce la Dumnezeu ; ea este punctul de punere în mișcare fără piedici pentru dobîndirea și folosirea de lucruri mai prețioase «*decît aurul și multe pietre scumpe*»⁸⁹ ; este, spus într-un cuvînt, o mutare a inimii omenești la petrecerea cerească, încît se poate spune : «*că sălașul nostru este în ceruri*»⁹⁰ ; dar ceea ce este mai important, ea este începutul asemănării noastre cu Hristos, Care, bogat fiind, S-a făcut sărac pentru noi⁹¹. Dacă nu vom dobîndi această asemănare, va fi cu neputință să ajungem la

85. Matei 19, 21.

86. Matei 13, 45—46.

87. Matei 6, 24.

88. Matei 6, 21.

89. Ps. 18, 11.

90. Filip. 3, 20.

91. II Cor. 8, 9.

modul de viață pe care îl are Evanghelia lui Hristos. Căci va putea fi câștigată vreodată înfrângerea inimii sau umilința minții sau eliberarea de mînie, de tristețe, de griji și, într-un cuvînt, de pasiunile pierzătoare de suflet, aflîndu-te în bogăție, în grijile acestei vieți, în pofta către lucrurile din afară și în indeletnicirea cu ele? Dar, pe scurt, cînd unui om nu i se îngăduie să poarte grijă, nici chiar de cele necesare, ca de hrană și îmbrăcăminte, după care logică și îngăduire să se sufoce, ca de spini, de grijile răutăcioase ale bogăției, care împiedică rodirea seminței pe care o seamănă cultivatorul în sufletele noastre? Pentru că Domnul nostru spune: *«Iar cele ce au căzut în spini sînt aceia care se sufocă de griji, de bogăție și de plăcerile vieții și nu aduc roadă»*⁹².

Întrebarea 9

*Dacă trebuie ca acela care se unește
cu cei care se consacră Domnului
să lase averea sa fără nici o distincție
rudelor nerecunoscătoare*

Răspuns

I

Fiindcă Domnul spune: *«Vinde averile tale și dă-le săracilor și vei avea comoară în cer și vii de-Mi urmează»*⁹³; și iarăși: *«vindeți averile voastre și dați milostenie»*⁹⁴, pentru aceasta cred că acela care se desparte de ai săi cu un astfel de scop⁹⁵, nu trebuie să disprețuiască averea lui, ci să se străduiască s-o transmită pe toată cu multă atenție, ca bunuri închinare pentru viitor lui Dumnezeu, și s-o administreze cu toată pietatea, sau el însuși, dacă este capabil și cu experiență, sau prin alții, care au fost aleși după atentă cercetare și au dovedit că sînt în măsură să administreze cu credință și prudență, cunoscînd că este primejdios și să lase averea neamurilor, și să lase administrarea ei oricui s-o întimpla. Căci dacă cel căruia i s-a încredințat grija domeniilor împărătești nu este scutit de acuzare, chiar dacă nu și-a însușit nimic din cele încredințate, dar din neglijență pierde ceea ce putea fi câștigat, la ce pedeapsă trebuie să se aștepte că va veni asupra lor aceia care au

92. Luca 8, 14.

93. Matei 19, 21.

94. Luca 12, 33.

95. Matei 25, 14.

administrat cu lene și neglijență cele închinat Domnului? Nu vor fi vinovați de pedeapsa celor neglijenți după cum este scris: «*Blestemat tot cel care face lucrurile Domnului cu neglijență*» ?⁹⁶.

II

În tot locul trebuie să ne păzim ca nu cumva, sub motivul îndeplinirii unei porunci, să fim vădiți că am călcat alta; căci nu se cuvine nici să luptăm, nici să ne certăm cu cei nerecunoscători (răi), pentru că «*robul Domnului nu trebuie să se certe*»⁹⁷; ci cel care este nedreptățit de rudele sale după trup, trebuie să-și aducă aminte cuvîntul Domnului, care zice: «*Nu este nimeni care să-și fi lăsat casă, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țarine, nu așa simplu, ci pentru Mine și pentru Evanghelie, care să nu primească însutite în lumea aceasta și viața veșnică în veacul viitor*»⁹⁸. Dar celor nepricepuți să li se facă cunoscut păcatul sacrilegiului, după porunca Domnului, care spune: «*Dacă va greși fratele tău, mergi și muștră-l pe el*» ș.c.l.⁹⁹. Ca să ne judecăm însă cu ei înaintea tribunalelor lumesti a oprit cuvîntul pietății, care spune: «*Celui care vrea să se judece cu tine și să-ți ia haina, dă-i și cămașa*»¹⁰⁰; și «*Îndrăznește oare cineva dintre voi, cînd are vreo pricină cu altul, să se judece înaintea celor nedrepți și nu înaintea celor sfinți?*»¹⁰¹. Dar și înaintea acestora, (a sfinților) vom chema în judecată, avînd în vedere mai mult mîntuirea fratelui decît mărimea averii. Căci și Domnul, cînd a spus: «*Dacă te va asculta*», a adăugat: «*ai cîștigat*», nu averea, ci «*pe fratele tău*»¹⁰². Totuși, fiindcă adeseori se întîmplă ca însuși pricinuitorul nedreptății să ne cheme pentru dezlegarea diferendului de către arbitri, primim cercetarea, ca să se clarifice adevărul, fără să luăm noi însă inițiativa, ci numai urmînd pe cei care ne poartă (înaintea) tribunalului, dar nu ca să ne satisfacem pasiunile noastre de mînie și ceartă, ci ca să descoperim adevărul. Astfel, desigur, și pe acela, chiar fără s-o vrea el, îl vom scăpa de rele, dar nici noi nu vom călca poruncile, ca (niște) servitori ai lui Dumnezeu, care nu se ceartă și nu iubesc argintul, ci stăruiesc cu fermitate pentru descoperirea adevărului, fără a depăși totuși, în vreun caz, limitele zelului ce ne este permis.

96. *Ier.* 31, 10.

97. *II Tim.* 2, 24.

98. *Marcu* 10, 29—30

99. *Matei* 18, 15.

100. *Matei* 5, 40.

101. *I Cor.* 6, 1.

102. *Matei* 18, 15.

Întrebarea 10

Trebuie să-i primim pe toți care vin, sau pe care (dintre ei)? Și trebuie să-i primim îndată, sau după o cercetare, și ce fel de cercetare?

Răspuns

I

Iubitorul de oameni Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos vestește și zice: «*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi*»¹⁰³. De aceea, este periculos să respingem pe aceia care, prin noi, se apropie de Hristos și doresc să poarte jugul cel bun al Lui și povara poruncilor Lui, care ne ridică la cer. Însă nu trebuie să îngăduim ca să se apropie cineva de locul sfintelor Lui porunci chiar cu picioare nespălate, căci precum Domnul nostru Iisus Hristos l-a întrebat pe tânărul care a venit la El despre viața lui de mai înainte și, când a aflat că a fost foarte bună, i-a poruncit să împlinească și ceea ce-i mai lipsea, ca să fie desăvârșit și (abia) atunci i-a îngăduit să-L urmeze; la fel se cuvine, desigur, ca și noi să cunoaștem bine viața de mai înainte a celor care se apropie; și celor care vor fi făcut deja ceva bun să le încredințăm învățături mai depline; iar pe aceia care trec fie de la o viață rea, fie de la o stare de indiferență la viața riguroasă a cunoașterii de Dumnezeu, pe aceștia trebuie să-i cercetăm bine dacă (nu cumva) se grăbesc, (apoi) cum sînt în privința caracterului: dacă sînt nestatornici și-și schimbă cu ușurință hotărârile.

II

Fiindcă nestatornicia unor astfel de oameni este suspectă, întrucît în afară de faptul că nu se folosesc pe ei înșiși cu nimic, se fac și al-tora cauze de pagubă, ridicînd ocări și minciuni și clevetiri răutăcioase împotriva activității noastre. Dar, fiindcă toate se îndreaptă prin sîrguință, iar frica de Dumnezeu învinge tot felul de scăderi ale sufletului, nu trebuie să ne decepționăm de ei îndată, ci trebuie să-i conducem la exerciții potrivite, (și astfel), cu timpul și prin ispitire cu exerciții grele să luăm cunoștință de felul judecății lor, încît dacă vom afla ceva sigur (tare) la ei, să fie primiți fără primejdie; iar dacă nu, să fie îndepărtați, fiind încă în afară, pentru ca ispitirea să nu devină pagubă pentru frățietate. Mai trebuie încă să cercetăm dacă vreunul, care a fost mai înainte încurcat în păcate, va mărturisi, fără să se rușineze, cele

103. *Matei* 11, 28.

ascunse de rușine și se face însuși pișorul său, pe de o parte, făcînd de rușine pe cei cu care a colaborat la faptele rele și totodată îndepărtîndu-l pe aceștia, după cuvîntul celui care a zis: «*Depărtați-vă de la mine toți făcătorii de rele*»¹⁰⁴; iar pe de altă parte, dobîndind siguranță în el pentru viața lui următoare, încît să nu mai cadă în asemenea patimi.

De altfel, modul comun de cercetare pentru toți este să se convingă (de ei) dacă sînt gata pentru orice umilință, fără să se rușineze, încît să primească (să îndeplinească) și cele mai neînsemnate lucruri, dacă rațiunea va hotărî că săvîrșirea lor este folositoare. Și cînd, după cercetare completă de către cei care sînt în măsură să cerceteze astfel de lucruri, cu bună pricepere fiecare, va fi constatat ca un vas folositor pentru Domnul și pregătit pentru tot lucrul bun¹⁰⁵, (atunci) să se numere cu aceia care s-au încredințat Domnului¹⁰⁶. Dar mai cu seamă celui care vine dintr-o categorie socială strălucită și se grăbește spre umilință, după imitarea Domnului nostru Iisus Hristos, trebuie să i se poruncească citeva lucruri din ²⁰⁰⁹²⁵⁹acelea care par rușinoase celor din afară (profanilor) și să se observe dacă se prezintă lui Dumnezeu cu deplină convingere, ca un serv care nu se rușinează.

Întrebarea 11

Despre sclavi

Răspuns

Toți sclavii care sînt sub jug și se refugiază la comunități (creștine), după ce vor fi sfătuiți și îndreptați, să fie trimiși (îndată) la stăpîni lor, așa cum a făcut fericitul Pavel, care, după ce l-a «născut» pe Onisim prin Evangheliile, l-a trimis înapoi, la Filimon¹⁰⁷, și pe sclav l-a încredințat că jugul sclaviei, cînd este purtat într-un mod plăcut Domnului, îl face vrednic de împărăția cerurilor, iar pe stăpîn l-a îndemnat (rugat) nu numai să renunțe la amenințarea celui ce i s-a împotrivit, amintindu-și cuvintele adevăratului Domn, care a spus: «*De veți ierta oamenilor greșelile lor, și Tatăl vostru cel ceresc vă va ierta greșelile voastre*»¹⁰⁸ — și chiar să aibă o comportare mai bună față de el, scriindu-i: «*Căci poate pentru aceasta s-a despărțit el pe un timp, ca să-l ai pe vecie, dar*

104. Ps. 6, 8.

105. II Tim. 2, 21.

106. Pentru încercarea neofitilor nu se prevede un timp determinat.

107. Filip. 1, 10-12.

108. Matei 6, 14.

nu ca pe o slugă, ci mai presus de rob, ca pe un frate iubit»¹⁰⁹. Totuși, dacă s-ar întâmpla ca stăpînul să fie rău și ar da porunci contrare legii și ar sili pe serv să calce porunca adevăratului Stăpîn și Domnului nostru (Iisus Hristos), (atunci) trebuie să se lupte ca să nu fie hulit numele lui Dumnezeu din cauza aceluia serv care a făcut ceva ce nu-i place lui Dumnezeu. Dar lupta se câștigă fie prin faptul că acel sclav se înarmează pentru răbdarea suferințelor ce se pun asupra lui, pentru că ascultă — precum este scris — mai mult de Dumnezeu decît de om¹¹⁰ fie prin aceea că cei care l-au primit iau asupra lor, așa cum îi place lui Dumnezeu¹¹¹, încercările provenite din cauza lui.

Întrebarea 12

Cum trebuie să fie primiți cei căsătoriți

Răspuns

Și pe cei căsătoriți, care vin spre o viață de acest fel, trebuie a-i întreba dacă fac aceasta cu consimțămînt reciproc, după dispoziția Apostolului («căci bărbatul — spune el — nu este stăpînul corpului său»)¹¹²; și astfel cel care vine să fie primit înaintea mai multor martori. Pentru că nu este nimic mai de preferat decît ascultarea față de Dumnezeu. Iar dacă cealaltă parte nu este de acord, fiindcă se îngrijește mai puțin cum să-I placă lui Dumnezeu, să-și amintească de Apostolul care spune: «Dumnezeu ne-a chemat spre pace»¹¹³ și să împlinească porunca Domnului, care zice: «Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mama sa și pe femeie și pe copii», și celelalte, «nu poate să-Mi fie uce-nic»¹¹⁴. Căci nimic nu poate fi mai de preferat decît ascultarea de Dumnezeu. Noi știm însă că scopul vieții caste a învins, adesea, la mulți prin rugăciune stăruitoare și prin post nefăcut public, fiindcă Domnul pe cei care au fost pînă aci cu totul neascultători îi aduce la consimțirea dreptei judecăți¹¹⁵ adeseori prin nevoie corporală.

109. Filip 1, 15—16.

110. Fapte 5, 29.

111. Prin acest sfat al Sf. Vasile trebuie să se fi creat multe probleme pentru mînăstirile chinovitice. Sinodul din Gangra (circa 345) a cercetat problema (can. 3) și sinodul din Calcedon a interzis ca să fie primiți sclavi în mînăstiri, fără consimțămîntul stăpînilor lor (can. 4).

112. I Cor. 7, 4.

113. I Cor. 7, 15.

114. Lc. 14, 26.

115. Se pare că Sf. Vasile a îngăduit primirea vieții monastice și unor căsătoriți care n-au avut consimțămîntul celuilalt soț sau al soției.

Întrebarea 13

Că exercitarea tăcerii este de folos neofiților ¹¹⁶.

Răspuns

Este bună pentru neofiți și exercitarea tăcerii. Pentru că stăpînindu-și limba vor da dovadă îndestulătoare și de stăpînire de sine și totodată vor învăța prin tăcere, cu mult zel și cu luare aminte, de la aceia care știu să se folosească cu pricepere de cuvînt cum trebuie și a întreba și a răspunde fiecăruia. Pentru că există și un ton al vocii și o simetrie a vorbei și un timp potrivit și o însușire a cuvintelor care e proprie și caracteristică celor pioși, pe care nu poate s-o învețe cineva dacă nu s-a dezbrătat de vechile lui obișnuințe. La aceasta contribuie tăcerea, pentru că provoacă uitarea celor vechi, prin nefolosirea lor, și procură timp pentru însușirea celor bune. Încît dacă cineva nu este constrins, fie de o necesitate proprie pentru grija sufletului lui și de o nevoie indispensabilă a lucrului pe care îl îndeplinește, fie de vreo întrebare pusă lui în această privință, să petreacă în tăcere, afară, bineînțeles, de cîntarea psalmilor.

Întrebarea 14

Despre cei care s-au încredințat (afîerosit) lui Dumnezeu și apoi încearcă să-și retragă făgăduința

Răspuns

Oricine a fost primit în comunitatea (fraților) și apoi și-a călcat promisiunea trebuie să fie privit ca unul care a păcătuit împotriva lui Dumnezeu, înaintea Căruia și în Care și-a depus acceptarea condițiilor. Căci zice Scriptura: «*Dacă a păcătuit cineva contra lui Dumnezeu, cine se va ruga pentru el?*» ¹¹⁷. Pentru că acela care s-a afîerosit pe sine lui Dumnezeu, apoi s-a îndepărtat la altfel de viață, s-a făcut sacrileg, pentru că s-a furat pe sine însuși și a răpit ofranda lui Dumnezeu. Așteptora nu mai este rațional să li se deschidă ușa fraților, nici chiar dacă ar veni în trecere pentru găzduire (provizorie). Pentru că este (destul de) clară regula apostolică, care ne poruncește să ne depărtăm de tot cel fără de ordine și să nu avem relații cu el, ca să se rușineze ¹¹⁸.

¹¹⁶. Această Regulă, ca și Regulile: 26, 27, 38, 39, 49, 51, 53, 54, nu trimit la Sfînta Scriptură.

¹¹⁷. *I Regi, 2, 25.*

¹¹⁸. *II Tes. 3, 14.*

Întrebarea 15

De la care vîrstă trebuie să se îngăduie a se consacra cineva pe sine lui Dumnezeu și cînd trebuie să fie socotită valabilă promisiunea fecioriei

Răspuns

Fiindcă Domnul zice: «*Lăsați copiii să vină la Mine*»¹¹⁹, iar Apostolul laudă pe cel care a învățat Sfintele Scripturi din copilărie¹²⁰ și poruncește apoi ca să se crească copiii «*în învățătura și povața Domnului*»¹²¹, de aceea credem că orice timp, chiar și cel al vîrstei celei dintii, este potrivit pentru primirea celor ce vin (la noi); dar pe cei lipșiți de părinți să-i primim din inițiativa noastră proprie, ca să devenim, după zelul lui Iov, părinții orfanilor¹²²; iar pe aceia care au părinți și sint aduși de aceștia, îi vom primi înaintea mai multor martori, ca să nu dăm motiv de acuzare acelor care caută (asemenea) motiv, ci toată gura nedreaptă a celor care vorbesc birfeli contra noastră să se astupe. În consecință, trebuie să-i primim, dar nu îndată să-i și numărăm și să-i socotim deopotrivă în corpul ce aparține fraților, încît atacurile pentru vina lor să nu se atribuie vieții ploase a fraților; ci aceștia să fie crescuți în toată pietatea, ca niste copii comuni ai frățieiții, și să li se dea separat și locuințe și masă, atît celor de sex bărbătesc cît și celor de sex femeiesc¹²³, încît pe de o parte, să nu dobîndească față de cei mai în vîrstă dintre ei îndrăzneală, exagerată (obraznicie) sau apropiere (deschidere) nepotrivită, iar pe de altă parte, să-și păstreze respectul față de cei mai mari decît ei, ca urmare a întîlnirilor rare cu aceștia, și apoi, prin locuința și masa separată a lor, se va evita ca în urma pedepselor ce se impun celor mai perfecți, pentru neglijarea îndatoririlor (cînd se întîmplă să se abată de la ele), să se nască în ei, pe neobservate, ușurătate în păcătuire sau adesea și mîndrie; vîzîndu-i pe cei mai bătrîni greșînd uneori tocmai în acele (lucruri) pe care ei înșiși le fac bine. Căci cel copil la mîntie nu se deosebește întru nimic de cel care este copil după vîrstă. De aceea, nu e nici o mirare că adeseori se află aceleași scăderi la amîndoi. (Afară de aceasta, s-ar putea întîmpla ca)

119. Marcu 10, 14.

120. II Tim. 3, 15.

121. Etes. 6, 4.

122. Iov. 29, 12.

123. Fetele sint incredîntate surorilor care formează o parte a mînăstirii mixte. În epistola 199 a Sf. Vasile cel Mare se stabilește anul al 16-lea sau al 17-lea ca timp pentru participarea deplină a lor la viața frățieiții.

cei tineri, în urma petrecerii dese cu cei mai în vîrstă, să treacă să facă, în mod necuviincios și înainte de vreme, lucruri pe care cei mai bătrîni le fac în mod cuviincios, pentru motivul vîrstei.

Așadar, pentru această economie și pentru decența cuvenită, trebuie să fie separată locuința copiilor de cea a celor mai desăvîrșiți. Astfel, locuința așteptilor va fi departe de zgomotul studierii învățăturilor, care sînt necesare pentru cei tineri. Totuși, rugăciunile care sînt hotărîte pentru fiecare zi să fie comune și pentru copii și pentru cei mai în vîrstă; căci și copiii se vor obișnui spre reculegere din zelul celor mai desăvîrșiți, și cei mai în vîrstă vor fi sprijiniți mai mult în rugăciuni de către aceștia (copii). Însă în privința somnului și a vegherii, a timpului, a măsurii (cantității) și calității hranei, să li se hotărască copiilor exerciții deosebite și diete într-un mod corespunzător, să se așeze peste ei unul mai în vîrstă și mai cu experiență decît ceilalți și bine cunoscut pentru răbdarea lui, încît să îndrepte cu blîndețe părintească și cu cuvinte înțelepte greșelile celor tineri, aplicînd remediu corespunzător pentru fiecare greșeală, așa încît acest remediu să devină și pedeapsă pentru greșeală și o exercitare a apatiei pentru suflet. Spre exemplu: S-a mîniat un tînăr pe altul de aceeași vîrstă cu el? Să fie constrîns să-l liniștească și să-i slujească după măsura îndrăznelii lui. Căci deprinderea umilinței taie mînia din suflet, în timp ce îngimfarea de cele mai multe ori sădește în noi mînia. A mîncat înainte de vreme? Să postească cea mai mare parte din zi. A fost surprins mîncînd fără măsură sau necuviincios? În timpul mîncării fiind îndepărtat de cei care mîncă, să fie constrîns să privească pe alții care mîncă cum se cuvine, așa încît să se și pedepsească prin abținere și să învețe (totodată) cuvînta: A zis o vorbă nepotrivită, o insultă la adresa aproapelui, o minciună sau altceva din cele neîngăduite? Să se corijeze și prin post și prin tăcere.

III

Încă și studiul științelor trebuie să fie acomodat scopului, așa încît ei să se folosească de numele cele din Scripturi și în locul poveștilor să li se expună istoria faptelor minunate, să fie instruiți în sentințele din Proverbe și să li se ofere premii pentru reținerea numelor și faptelor din acestea, ca să-și ajungă scopul cu plăcere și cu comoditate (recreare), fără suferințe și fără jîgniri. Iar atenția spiritului și obiceiul de a nu se îngimfa și-l vor însuși aceștia cu ușurință printr-o educație bună, dacă vor fi întrebați neconștient de către învățători unde le sînt gîndu-

rile și cu ce se ocupă în cugetele lor. Căci această naivitate (sinceritate) anvrstei, fără viclenie și incapabilă de minciună, trădează cu ușurință secretele sufletului, și ca să nu fie prins continuu de cele oprite, un tînăr de acest fel va fugi de sufletele absurde și se va rechema singur, fără încetare, de la acestea, temîndu-se de rușinea (ce i-ar aduce-o) darea lor pe față.

IV

Așadar trebuie ca sufletul să fie îndrumat spre practicarea faptelor bune îndată, de la început, cînd este încă ușor deformat și fraged și, fiind moale ca ceara, primește cu ușurință formele care se presează asupra lui, așa încît, atunci cînd va veni rațiunea și puterea de a judeca, să înceapă drumul de la primele noțiuni și de la exemplele de pietate, care i-au fost predate, pentru ca rațiunea să arate (sugereze) ceea ce este folositor, iar obiceiul să îndrumeze cu ușurință spre săvîrșirea binelui. Atunci trebuie să se primească și votul fecioriei, pentru că este mai sigur și se dă cu consimțămînt și judecată proprie, după ce rațiunea s-a dezvoltat deplin. De atunci și în viitor se dau recompense și pedepse de către judecătorul cel drept și celor care fac bine și celor care păcătuiesc, după meritul faptelor lor. Iar ca martori ai consimțămîntului să fie luați primații Bisericii¹²⁴, pentru ca prin ei, pe de o parte, să se aducă sfințirea corpului, ca dar lui Dumnezeu, iar pe de altă parte, prin mărturia lor să se întărească ceea ce s-a făcut, după cuvîntul Domnului: «*În gura a doi sau trei martori va stătot cuvîntul*»¹²⁵. Căci astfel și graba (zelul) fraților nu va putea să fie blamată, și nici celor care s-au făgăduit pe ei înșiși lui Dumnezeu și apoi au încercat să-și retragă promisiunea nu le va rămîne vreun motiv ca să nu se rușineze. Dar cei care nu îmbrățișează viața în feciorie, ca unul care nu este în stare să se îngrijească de cele ale Domnului, să fie conșediat înaintea aceluiași martori. Totuși, cînd cineva și-a dat făgăduința, după multă cercetare și deliberare, pe care se cade să i se îngăduie să și-o facă singur în mai multe zile, ca să nu-i dăm impresia că-l răpim, atunci, în fine, trebuie să se primească și să se treacă în numărul fraților, avînd aceeași locuință și același regim cu cei mai desăvîrșiți. Dar un lucru pe care am uitat să-l spunem nu este nepotrivit să-l adăugăm acum, și anume: din moment ce în anumite meserii trebuie să se exerseze chiar și copiii, atunci cînd unii dintre ei dovedesc dexteritate la (astfel de) învățătură, să nu-i împiedicăm să petreacă ziua împreună cu învățătorii de meserie; iar noaptea să-i readucem la cei de aceeași vîrstă cu care trebuie să ia și masa împreună.

124. Este evident că se referă la episcopi; v. Eusebiu, *Istoria bisericească*, 7, 5

125. Matei 18, 16.

Întrebarea 168

**Dacă pentru cel care vrea să trăiască în pietate
este necesară cumpătarea (înfrinarea)**

Răspuns

Cum că exercitarea cumpătării este necesară este clar: întâi pentru că Apostolul numără cumpătarea între roadele Duhului¹²⁶ și apoi fiindcă spune că slujirea se face deplin prin cumpătare¹²⁷, prin cuvintele: «*în ostenele, în privegheri, în posturi, în curățenie*»¹²⁸; și în alt loc: «*în osteneală și în trudă, în privegheri adesea, în foame și sete, în posturi adeseori*»¹²⁹, și iarăși: «*Și tot cel care se lupă, se înfrinează de la toate*»¹³⁰. Dar și mortificarea și supunerea (spre ascultare) trupului prin nimic altceva nu se câștigă în așa măsură ca prin înfrinare. Căci focul tinereții și pornirile cele greu de stăpinit prin cumpătare se țin în loc ca printr-un friu: «*Căci celui nebun nu-i folosește viața voluptoasă (de plăceri)*»¹³¹, după Solomon. Și ce este mai nebun decât carnea doritoare de plăceri și tinerețea nestăpinită (care poartă pretutindeni)? De aceea zice Apostolul: «*Și nu vă îngrijii (a-i împlini) poftele*»¹³²; și: «*Cea care a trăit în desfătări a murit de vie*»¹³³. Apoi și exemplul bogatului care trăia în desfătări, ne arată, că înfrinarea ne este necesară, ca să nu auzim cîndva (și) noi, ceea ce a auzit bogatul, că: «*Tu ai primit cele bune alte tale în viața ta*»¹³⁴.

II

Dar cit de îngrozitoare este necumpătarea, a arătat și Apostolul, numărînd-o între însușirile apostasiei și zicînd: «*În zilele de pe urmă vor veni timpuri cumplite, căci oamenii vor fi tubitori de sine*»¹³⁵. Și după ce a numărât mai multe feluri de răutate, a adăugat «*clevețitori, neînfrinați*»¹³⁶. Și Esau a fost acuzat pentru neînfrinare ca pentru cel mai mare rău, deoarece pentru o singură mîncare și-a vîndut dreptul de

126. Gal. 5, 22.

127. II Cor. 6, 3.

128. II Cor. 6, 5—6.

129. II Cor. 11, 27.

130. I Cor. 9, 25.

131. Pilde 19, 10.

132. Rom. 13, 14.

133. I Tim. 5, 6.

134. Luca 16, 25.

135. II Tim. 1, 2.

136. II Tim. 3, 3.

intii născut¹³⁷. Tot din cauza nestăpînirii de sine s-a întîmplat și prima neascultare a omului. Iar pentru înfrînare au fost lăudați toți sfinții. În această privință ne este de folos și întreaga viață a sfinților și fericiților și exemplul (dat) de Însuși Domnul prin petrecerea Sa în carne. Moise a primit legea¹³⁸ după îndelungată stăruință în post și rugăciune și a auzit cuvintele lui Dumnezeu «ca și cum ar vorbi cineva — zice el — cu prietenul său»¹³⁹. Ilie atunci (numai) s-a învrednicit de vederea lui Dumnezeu, cînd și el exercitase în măsură egală înfrînarea¹⁴⁰. Dar ce (să spunem) despre David? Cum a ajuns în stare să vadă lucruri minunate? Nu după a douăzecea zi de post?¹⁴¹ Iar cei trei tineri cum au stins puterea focului? Nu prin înfrînare?¹⁴² Și întreg felul de viață al lui Ioan n-a început cu înfrînarea?¹⁴³ Cu aceasta (înfrînarea) a început și Domnul să Se descopere pe Sine¹⁴⁴. Prin înfrînare nu înțelegem însă deloc abținerea totală de la mîncare (căci aceasta este un fel de nimicire cu forța a vieții), ci înfrînarea cu afectare de la (lucruri) plăcute, care se face pentru înfrîngerea îngîmfării cărnii și în scopul dobîndirii pietății.

III

Și ca să nu mai lungim noi, cei dispuși spre pietate, este necesară înfrînarea de la (toate) acele (lucruri) pe care doresc să le guste cei care trăiesc după poftă. Dar exercitarea înfrînării nu se dobîndește (prin reținerea) numai de la singură plăcere a mîncărilor gustoase, ci se extinde și asupra reținerii de la tot ceea ce împiedică binele. Astfel, cel care nu este cu adevărat înfrînat nu-și va stăpîni pîntecele, iar de gloria omenească va fi subjugat, și nu va birui o poftă rușinoasă, fără (a-și stăpîni) pofta după averi sau altă patimă nedemnă, ca mînia, întristarea sau alte (scăderi) care ajung să subjughe sufletele nedisciplinate. Căci aceasta o vedem aproape la toate poruncile, (anume) că se leagă între ele și că este imposibil să fie îndeplinită una fără cealaltă, ceea ce se observă foarte bine îndeosebi în cazul înfrînării. Căci cel înfrînat în privința gloriei este și umilit; și cel care se exercită cu înfrînarea în privința avuției împlinește și măsura evanghelică a sărăciei, și cel care se înfrînează de la mînie și blestem este și calm (moderat). Înfrînarea desăvîrșită impune măsură limbii, limite ochilor și auz fără curiozitate ure-

137. *Fac.* 25, 33.

138. *Deut.* 9, 9.

139. *Ieș.* 33, 11.

140. *III Regi* 19, 8.

141. *Dan.* 10, 3.

142. *Dan.* 1, 8.

143. *Matei* 3, 4; *Luca* 1, 15.

144. *Matei* 4, 2.

chilor ; iar cel care nu se acomodează acestora este necumpătat și fără friu. Vezi, așadar, cum în jurul acestei singure porunci (a înfrinării) se țin legate între ele toate celelalte, ca într-o horă ?

Întrebarea 17

Trebute cumpătare chiar și în ris

Răspuns

I

Și acel (lucru), care de către mulți nu se bagă în seamă, este demn de pază atentă din partea celor care practică asceza. Căci a se deda cineva unui ris neînfrinat și fără măsură, este un semn al lipsei de stăpînire de sine, al neputinței de a ține în friu emoțiile și că relaxarea sufletului nu este comprimată prin rațiunea severă. Căci a-și arăta revărsarea sufletului printr-un zîmbet senin nu este necuviincios, adică numai spre a arăta ceea ce s-a scris : «*Cînd se bucură inima, se înseni-nează fața*»¹⁴⁵ ; dar a hohoti cu vocea și a-și scuțura involuntar tot corpul, nu este propriu aceluia care este liniștit cu sufletul, nici celui bine crescut și nici celui care este stăpîn pe sine. Acest fel de ris îl dezaprobă și Eccleziastul, ca fiind, în măsură foarte mare, dărîmător al statorniciei sufletului ; el (Eccleziastul) zice : «*Risul l-am numit nebunie*»¹⁴⁶ și : «*Ca pîriitul spinilor sub căldare, așa este risul nebunilor*»¹⁴⁷. Se știe că și Domnul a luat asupra Sa afecțele necesare ale cărnii și toate cele care poartă mărturia virtuții ca osteneala și compătimirea pentru cei strîmtorați ; dar de ris, n-a ris niciodată, după cit (se știe) din istoria Evangheliilor, ba chiar îi numește nefericiți pe aceia care sînt cuprinși de el (de ris)¹⁴⁸. Dar să nu ne înșele acest dublu înțeles al «risului». Căci este un lucru obișnuit Scripturii de a numi ris adesea bucuria sufletului și dispoziția senină pe care o procură lucrurile bune, cum zice Sara : «*Ris mi-a făcut mie Dumnezeu*»¹⁴⁹ și (cuvintele) acelea : «*Fericiți sînteți cei care plîngeți acum, că voi veți rîde*»¹⁵⁰. Și ceea ce este scris ia Iov : «*Gura cea iubitoare de adevăr se va umple de ris*»¹⁵¹. Căci toate aceste expresii au fost folosite pentru seninătatea (ce izvorăște) din bu-

145. *Pilde* 15, 13.

146. *Eccl.* 2, 2.

147. *Eccl.* 7, 6.

148. *Luca* 6, 25.

149. *Fac.* 21, 6.

150. *Luca* 6, 25.

151. *Iov* 8, 21.

curia sufletului. Așadar, acela care este mai presus de toată patima, care nu se lasă ademinit de plăceri sau care se debarasează de acestea și rămâne înfrinat și tare față de toată stricăcioasa desfătare senzuală, acela este un înfrinat desăvârșit; un astfel (de om) este, bineînțeles, și liber de orice păcat. Cîteodată însă trebuie să ne privăm și de la acele lucruri care sînt îngăduite și necesare pentru viață, (anume) cînd privarea se face în folosul fraților noștri. Astfel zice Apostolul: «*Dacă mîncarea smintește pe fratele meu, nu voi mîncă carne în veci*»¹⁵². Și cu toate că avea dreptul să trăiască din Evanghelie, nu s-a folosit de această autoritate (putere a lui), ca să nu aducă vreo stînjenire Evangheliei lui Hristos¹⁵³.

II

Așadar, înfrinarea este depărtarea de păcat, instrăinarea de poftă, mortificarea corpului pînă la înseși afecțiunile și dorințele naturale; ea este începutul vieții spirituale; ne procură bunurile veșnice și nimiceste în sine chiar stimulatorul plăcerii. Căci voluptatea este marea momeală a răului prin care noi oamenii alunecăm ușor spre păcat și de către care tot sufletul este tras spre moarte ca de o undiță. De aceea, cel care nu se lasă slăbit și înfrînt de aceasta reușește să scape de toate păcatele prin înfrinare; dacă însă se ferește de cele mai multe (păcate), dar este stăpînit de unul singur, acela nu este înfrinat, așa cum nu este sănătos cel care este cuprins chiar și de o singură boală trupească și cum nu este liber cel care este sub stăpînirea chiar și (numai) a unuia singur. Celelalte virtuți, fiindcă se săvîrșesc în ascuns, rar ajung să fie văzute de oameni, în timp ce stăpînirea de sine îl face cunoscut pe cel care o posedă, de la prima întîlnire. Căci, precum pe un luptător îl caracterizează corpul puternic și culoarea sănătoasă, la fel și creștinul se trădează că este în realitate luptător (atlet) al poruncilor lui Dumnezeu prin corpul său foarte slăbit și prin fața sa palidă, care sînt urmările înfrînării; pentru că cel înfrinat învinge pe vrăjmașul lui prin slăbiciunea trupului și-și arată puterea lui în luptele (de întrecere) ale pietății, potrivit cuvintelor (Scripturii): «*Cînd sînt slab, atunci sînt tare*»¹⁵⁴. Cît de folositor este numai să vezi pe un înfrinat! (Căci acesta) de cele necesare pentru viață se folosește puțin și cu zgîrcenie, parc-ar vrea să facă un serviciu silit naturii, este nemulțumit de pierderea de timp pentru mîncare, se scoală îndată de la masă și se duce (grăbit) la lucrul său. De aceea am convingerea că nici un cuvînt nu va mișca sufletul

152. I Cor. 8, 13.

153. I Cor. 9, 12.

154. II Cor. 12, 10.

unui neînfrinat în privința pîntecelui și nu-l va schimba așa cum (ar putea s-o facă) o simplă întîlnire întîmplătoare cu un înfrinat. Și aceasta va să zică, după cum se pare, a mânca și a bea întru mărirea lui Dumnezeu; așa încît și la masă să strălucească faptele noastre cele bune, spre preamărirea Tatălui nostru celui din ceruri.

Întrebarea 18

Trebuie să gustăm din toate cele cîte ni se pun înainte

Răspuns

Așadar este necesar să se hotărască și aceea că înfrinarea este de neapărată trebuință luptătorilor pentru pietate, în vederea mortificării corpului: «*Tot cel ce se luptă se înfrinează de toate*»¹⁵⁵. Însă ca să nu cădem la un loc (în aceeași greșeală) cu vrăjmașii lui Dumnezeu, care sînt înfierăți în conștiința lor, și de aceea se rețin de la bucatele pe care le-a creat Dumnezeu, ca să fie primite cu mulțămîta de către credincioși¹⁵⁶, trebuie, dacă se prezintă cîndva ocazia, să gustăm din toate, ca să arătăm acelor care ne văd, că pentru cei curați toate sînt curate¹⁵⁷, că toată creatura lui Dumnezeu este bună și că tot ce se ia cu mulțămîta nu este de lepădat: «*Pentru că se sfințește prin cuvîntul lui Dumnezeu și prin rugăciune*»¹⁵⁸. Dar și așa se păzește scopul înfrinării, folosind numai atît cît avem trebuință, cele ce sînt mai ieftine și necesare pentru viață, ferindu-ne totodată de urmările păgubitoare ale săturării peste măsură, iar de cele care dispun spre plăcere abținîndu-ne complet. Căci astfel vom tăia și pațima celor iubitori de plăceri, vom vindeca pe cei care au conștiința înfierată¹⁵⁹ și, în măsura în care depinde de noi, ne vom libera și pe noi de bănuiala altora, că, așa-zicînd, am aparține la una din cele două categorii. «*Căci pentru ce se judecă — zice (Apostolul) — libertatea mea de altă conștiință?*»¹⁶⁰. Înfrinarea arată pe omul care a murit împreună cu Hristos și și-a mortificat membrele lui pămîntene¹⁶¹. Aceasta (înfrinarea) știm că este mama înțelepciunii și dătoare de sănătate; că îndepărtează îndeajuns piedicile (care stau în calea) producerii bogate de fapte bune în Hristos, dacă, desigur, după cu-

155. I Cor. 9, 25.

156. I Tim. 4, 2, 3.

157. Tit. 1, 15.

158. I Tim. 4, 4, 5.

159. Este vorba de adeptii sectei maniheice, care condamnă lumea ca fiind creată de cel rău.

160. I Cor. 10, 29.

161. Col. 3, 3, 5.

vîntul Domnului, griile acestei lumi, plăcerile vieții și poftele celorlalte lucruri nu înabuşă cuvîntul și îl fac să nu rodească ¹⁶². De aceasta (de înfrînare) și demonii fug, după cum însuși Domnul ne-a învățat, că : «Acest soi nu iese decît prin rugăciune și post» ¹⁶³.

Întrebarea 19

Care este măsura înfrînării ?

Răspuns

În privința patimilor sufletului există o simplă măsură a înfrînării : îndepărtarea totală de (lucrurile) care duc la plăcere fatală. În privința alimentelor însă, așa cum nevoile oamenilor diferă ale unora de ale altora, după vîrstă, indeletnicire și obișnuința corpului, la fel și măsura și modul de folosire a alimentelor sînt diferite, după caz. Astfel nu e cu putință să fie cuprinși într-o singură regulă toți cei care se exercită în pietate. Avînd însă stabilită măsura pentru ascetii sănătoși, să lăsăm celor răspunzători cu minuirea acestor probleme să deroge cu înțelepciune de la această măsură pentru cazurile speciale întîlnite. Căci nu este posibil să vorbim de fiecare caz în parte, ci de cele care depind de învățatura comună și generală ¹⁶⁴. Căci întremarea celor bolnavi prin alimente (hrană), sau a celui extenuat de puteri în urma unei munci neîntreprinse, sau chiar a celui care se pregătește pentru o muncă oboșitoare, cum ar fi o călătorie sau orice altă muncă dintre cele oboșitoare, superiorii s-o rînduiesc totdeauna potrivit cu nevoia, urmînd celui care a zis că : «Se dădea fiecăruia după trebuința pe care o avea» ¹⁶⁵. Așadar nu este posibil să se legifereze același timp de masă pentru toți, nici același fel sau aceeași măsură (de mîncare) ; însă scopul comun să fie îndeplinirea trebuinței. Căci umplerea peste măsură a pîntecelui și încărcarea lui cu bucate merită să fie blestemată, deoarece Domnul a spus : «Vai vouă, care sînteți sătui acum» ¹⁶⁶ ; și (tocmai) aceasta face corpul greoi pentru lucru, foarte înclinat spre somn și mai dispus spre (lucruri)

162. Marcu 4, 19.

163. Matei 17, 20.

164. Așa procedează Sf. Vasile la mai multe reguli.

165. Fapte 4, 35.

166. Luca 6, 25.

păgubitoare. Nu trebuie a face, ca scop al mîncării, plăcutul, ci necesarul pentru viață, ferindu-ne de desfrul plăcerii. Căci a servi plăcerilor (senzuale) nu este altceva decît a-și face pîntecul dumnezeu. Deci, deoarece corpul nostru, golindu-se și scurgîndu-se mereu, arată nevoia de umplere, (de aci și aceea că pofta de hrană este naturală), dreapta rațiune a întrebunțării bucatelor poruncește înlocuirea a ceea ce s-a golit, pentru susținerea animalului, fie că lipsa s-ar face de hrană uscată sau umedă.

II

Așadar la masă trebuie să aducem ceea ce ne va scăpa de foame cu pregătire mai simplă. Aceasta o arată Insuși Domnul, săturînd mulțimile oboseite, ca să nu slăbească pe drum, precum este scris¹⁶⁷. Căci, deși putea să mărească impresia de minune în pustie, prin inventarea unei mîncări mai luxoase, totuși le-a pregătit o mîncare atît de simplă și de necostisitoare, încît pîinile au fost din orz, iar la piine, cite o bucată de pește¹⁶⁸. Despre băutura însă nu s-a amintit deloc, pentru că toți avem la dispoziția noastră apă de la fîntună îndejuns pentru nevoile noastre; afară de cazul cînd o astfel de apă ar putea să fie păgubitoare din cauza unei boii, atunci ar trebui ferită după sfatul (Sfîntului) Pavel către Timotei¹⁶⁹. Dar este limpede că și altele (toate) cite sînt păgubitoare trebuie ferite. Pentru că este neconsecvent ca, pe de o parte, să folosim alimentele pentru întărirea corpului, iar pe de altă parte, prin aceleași alimente să luptăm contra corpului și să-I împiedicăm întru împlinirea poruncii. Dar tocmai acest lucru ne poate servi ca exemplu că trebuie să obișnuim sufletul să fugă de cele păgubitoare, chiar dacă ar produce plăcere. Așadar trebuie să preferăm în tot cazul ceea ce se poate pregăti mai lesne, ca nu (cumva), sub pretextul înfrînării, să alergăm după (lucruri) mai scumpe și mai costisitoare și să pregătim bucatetele cu fel de fel de condimente scumpe și să alegem ceea ce se poate găsi ușor în fiecare țară, ceea ce este ieftin și se poate pregăti ușor de către cei mulți¹⁷⁰; iar din cele importate să întrebunțăm numai ceea ce este absolut necesar pentru viață, cum este untul de lemn și altele asemenea, și aceasta dacă se poate procura fără multă frămîntare, fără tapaj și fără multă alergătură.

167. Matei 15, 32.

168. Ioan 6, 9.

169. I Tim. 5, 23.

170. În Epistola 2, par. 6, Sf. Vasile arăta că piinea, apa și produsele naturale sînt suficiente pentru creștini.

Intrebarea 20.

După ce plan trebuie să pregătim bucate când primim oaspeți.

Răspuns.

Mărirea deșartă, dorința de a plăcea oamenilor și, în general, ceea ce se face pentru a fi văzut se interzice creștinilor în orice caz; căci chiar dacă cineva îndeplinește porunca, dar face aceasta numai ca să fie văzut și preamărit de oameni, el își pierde din cauza această răsplata. Aceia, deci, care din cauza poruncii Domnului au luat asupra lor orice fel de umilintă, trebuie să fugă mai cu seamă de orice mărire deșartă. Dar fiindcă vedem că cei din afară (cei din lume) se rușinează de sărăcia umilită și pregătesc mese bogate și cu mult lux, când primesc vreun oaspete, ne temem ca nu cumva un asemenea viciu, fără să vrem, să ne cuprindă și pe noi pe neobservate și să dovedim prin aceasta că ne rușinăm de sărăcia cea fericită de Hristos ¹⁷¹. Așadar, precum nu se cuvine să ne procurăm din afară vase de argint, covoare de purpură, pat moale și haine transparente, tot așa nu se cade să gândim la bucate cu totul deosebite de modul nostru de viață. Căci a alerga în toate părțile căutând cele ce nu ne folosesc pentru nevoile noastre elementare, ci au fost născocite pentru plăcerea mizerabilă și pentru vanitatea ruinătoare, este nu numai rușinos și necorespunzător scopului pe care ni l-am propus, ci și aducător de pagubă mare, (atunci) când cei care trăiesc în îmbuibări și și măsoară fericierea după plăcerile pântecelui, ne văd și pe noi că avem aceleași griji de care sînt ei afectați (stăpîniți). Dacă, deci, îmbuibarea este un rău și poate să fie ocolită, atunci se cade ca să n-o alegem niciodată, căci nimic din cele ce sînt total oprite nu poate să fie bun (folosit) temporar. Risipitorii (cei care trăiesc în plăceri), cei care se ung cu mirurile cele mai scumpe și cei care beau vin rafinat sînt acuzați de către Scriptură ¹⁷². Din cauza destrăbălării se spune că o văduvă a murit, trăind încă ¹⁷³. Bogatul a fost lipsit de paradis din cauza vieții destrăbălate de aici ¹⁷⁴. Așadar, ce avem noi comun cu luxul? Ne-a vizi-

171. Matei 5, 3.

172. Amos 6, 6.

173. I Tim. 5, 6.

174. Luca 16, 23.

tat un străin? Dacă este frate și are același scop în viață, va recunoaște masa sa proprie, pentru că va găsi la noi ceea ce a lăsat acasă. Este însă cumva oboșit de călătorie? (Atunci) atît să-i punem înaintea (ca masă obișnuită) cit să-l îndestuleze pentru oboseală.

A venit un altul din viața de afară? Să învețe din fapte ceea ce cuvintele nu l-au convins și să ia model și exemplu de mulțumire de sine întru ale mîncării. Să-și rămînă în amintire masa creștinilor și sărăcia de care nu se poate rușina pentru Hristos. Dacă însă nu va lua în seamă frugalitatea (noastră), ci (dimpotrivă) va rîde, a doua oară să nu mai vină să ne necăjească. Noi totdeauna cînd vedem pe unii dintre bogați, care pun gustarea plăcerilor între cele dintîi bunuri, ne întristăm foarte mult pentru ei, pentru că își cheltuiesc toată viața în deșertăciune și-și fac plăcerile dumnezeu și luîndu-și o parte din bunuri în viața aceasta, nu înțeleg că, prin destrăbălarea de aici, se îndreaptă spre focul cel pregătit pentru ei și pentru arderea în el¹⁷⁵. Și, dacă vom avea vreodată ocazia, nu vom ezita să le expunem chiar lor, în față, acestea. Iar dacă s-ar întîmpla ca noi înșine să cădem în aceleași (păcate) și, după puterea ce-o avem, să căutăm plăcerea și să ne pregătim s-o etalăm, mă tem ca nu cumva să zidim din nou ceea ce dărîmăm¹⁷⁶ și să ne condamnăm pe noi înșine prin cele pentru care acuzăm pe alții; iar aceasta se va întîmpla dacă trăim fără sinceritate și ne schimbăm fața după împrejurări; dacă, desigur, nu ne vom schimba și hainele, cînd s-ar întîmpla să convenim cu oameni trufași! Iar dacă aceasta este (lucru) rușinos, cu mult mai rușinos este să ne schimbăm masa pentru destrăbălați. Viața creștinului este simplă, pentru că el are un singur scop, preamărirea lui Dumnezeu: «Deci, ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu, să le faceți»¹⁷⁷, spune Pavel, vorbind întru Hristos. Dimpotrivă, viața celor din afară (din lume) este de multe feluri și variată, pentru că se transformă cînd într-un fel, cînd în altul, după gustul celor cu care se întîlnesc.

175. Matei 25, 41.

176. Gal. 2, 18.

177. I Cor. 10, 31.

De aceea și tu dacă-ți pregătești masa cu mulțime de bucate și cu mult zel pentru desfatarea fratelui tău, îl acuzi pe el pentru iubirea de plăceri, și prin cele ce pregătești neînfrinării stomacului să dai pe față pofta lui după plăcerile (ce stau) în acestea. Oare, văzind felul și modul pregătirii, n-am înțeles adesea cine sau ce este cel așteptat? Domnul n-a lăudat pe Marta «cînd era ocupată cu mult serviciu»; ci a zis: «Tu te îngrijești și te silești mult, de puțin însă este lipsă, sau de un lucru»¹⁷⁸; «de puțin» se referă, desigur, la pregătire, iar de «un lucru», la scop, ca să fie satisfăcută nevoia. Iar ce fel de bucate a pus Domnul înaintea celor cinci mii, nu-ți este necunoscut. Rugăciunea lui Iacov către Dumnezeu (este): «Dacă-mi vei da mie pline, zice el, pline ca să mînc și haină ca să îmbrac»¹⁷⁹; el n-a zis; «dacă-mi vei da desfatare și lux». Dar ce (spune) înțeleptul Solomon: «Bogăție și sărăcie — spune el — mie să nu-mi dai; ei să-mi dai cele necesare și îndeașuns, ca nu cumva fiind sătul să devin mincinos și să zic: Cine mă vede? Sau sărac fiind să fuz și (apoi) să jur (strîmb) pe numele Dumnezeului meu»¹⁸⁰; astfel, prin «bogăție» el înțelege săturare peste măsură, iar prin «sărăcie», lipsă totală de cele necesare pentru viață, dar prin «moderație», să nu aibă cineva nici mai puțin, nici mai mult decît cele necesare. Dar moderarea este una pentru unul și altă pentru altul, după starea corpului și după cerințele corespunzătoare (acestei stări). Căci unul are trebuință de hrană mai multă și mai consistentă (întăritoare) din cauza muncii, iar altul, din cauza slăbiciunii, are nevoie de hrană mai fină, mai ușoară și corespunzătoare în toate; în general însă pentru toți este de trebuință hrana mai ieftină și care se procură mai ușor. Peste tot însă se cere grijă, bunăcuviință la masă, netrecînd niciodată peste limitele nevoii noastre. Dar, cînd se primesc străini, ținta să fie satisfacerea cerută de nevoia fiecăruia dintre oaspeți. Căci (Apostolul) zice: «Cei care se servesc de lumea această ca și cum nu s-ar servi»¹⁸¹. Iar cheltuiala (ce trece) peste necesitate este abuz. Nu avem bani? Nici nu trebuie să avem. Nu ne sînt pline hambarele? Pentru o zi avem noi hrană; viața ne-o susținem cu mîinile. Așadar, pentru ce să risipim pentru desfatarea celor destrăbălați hrana pe care a dat-o Dumnezeu pentru cei flămînzi? (Făcînd așa) păcătuim dublu: mărînd unora amărăciunile sărăciei, iar altora pagubele (rezultate) din săturarea peste măsură.

178. Luca 10, 41—42.

179. Fac. 28, 20.

180. Pilde 30, 8—9.

181. I Cor. 7, 31.

Întrebarea 21

Cum trebuie să stăm pe scaun sau să ne așezăm¹⁸²
în timpul prânzului sau al cinei? ¹⁸³

Răspuns

Fiindcă porunca Domnului, care ne deprinde pretutindeni cu umilința, zice că atunci cînd ne așezăm la masă¹⁸⁴ între cei mai distinși să ocupăm locul cel mai din urmă, se cade ca acela care se străduiește să facă toate după poruncă, să nu treacă cu vederea nici această rînduială. De aceea, dacă se așază împreună cu noi la masă și oarecari (oameni) din lume, se cuvine ca, și în acest caz, noi să fim pentru ei exemplu, ca să nu se îngîmfe și să nu caute locul cel dintîi. Cînd însă se adună toți cu același scop, ca în orice ocazie să dea dovadă de umilința lor, atunci cînd îi convine fiecăruia să ocupe, după porunca Domnului, locul cel mai din urmă¹⁸⁵, dar ca să nu se busculeze între ei cei care doresc acest (din urmă) loc, o astfel de procedare nu poate fi socotită bună, pentru că ar răsturna ordinea și ar pricinui tumult. Apoi, nevoind să cedăm unul altuia și certîndu-ne pentru (acest) loc ne asemănăm cu cei care se sfădesc pentru locul cel dintîi. De aceea și aici, cunoscînd și îngrijindu-ne de ceea ce ne este cuviincios, să lăsăm și ordinea mesei în seama celui care primește, cum ne sfătuieste și Domnul, cînd spune că orînduirea acestor lucruri aparține stăpînului casei¹⁸⁶. Căci astfel ne vom tolera unul pe altul cu iubire, făcînd toate cu bunăcuviință și ordine; iar pe de altă parte, nu ne vom arăta prin îndărătnică și vehementă opunere că exercităm umilința numai spre a arăta (aceasta) mulțimii și ca să ne facem plăcuți poporului, ci mai degrabă vom împlini umilința prin ascultare. Căci mîndria se arată mai mult dacă ne opunem decît ocupăm primul loc la poruncă.

182. Sfîntul Vasile, în îndrumările date, a ținut seama și de obiceiul care se practica în vremea sa, de a se așeza la masă.

183. Se pare că Sfîntul Vasile îngăduia o singură masă pe zi. În cazuri speciale, (muncă grea, boală) îngăduia abateri determinate. Vezi: Regula mică (R.m.) 136; Regula Mare (R.M.) 19 și Epistola 2, paragr. 6.

184. Luca 14, 10.

185. Loc. cit.

186. Luca 14, 22; Matei 22, 11—12.

Întrebarea 22

Ce haină este potrivită pentru creștin?

Răspuns

Am arătat mai sus că sînt necesare atît umilința și simplitatea, cit și frugalitatea în toate, precum și micimea cheltuielilor, pentru ca din necesitățile corporale să se nască în noi puține îndemnuri spre distracții. De aceleași scopuri trebuie să ne conducem și în privința îmbrăcăminte. Căci dacă se cuvine ca noi să ne simim să fim cei din urmă dintre toți, atunci, bine înțeles, se cuvine ca și în această privință să preferăm (lucrul) cel mai din urmă. Căci precum iubitorii de glorie urmăresc gloria și prin îmbrăcăminte pe care o poartă, căutînd cu multă stăruință ca să fie văzuți și invidiați pentru scumpetea îmbrăcăminte, la fel și cel care s-a hotărît ca să trăiască precum cel din urmă prin umilință, se cade să-și aleagă și dintre toate hainele pe cea mai din urmă. Căci așa cum corintenii sînt învinovați că la ospățul public îi rușinează pe cei săraci ¹⁸⁷ prin luxul lor, la fel, desigur, prin comparație, rușinează pe cel sărac cel care se îmbracă mai bine decît ceilalți în întrebuintarea publică și luxoasă a hainelor. Dar, fiindcă Apostolul spune: «Nu căutați cele înalte și umblați cu cei umiliți» ¹⁸⁸, fiecare să se examineze pe sine însuși, (să vadă) ce se potrivește mai bine creștinilor. Imitarea acelor care trăiesc în palate împărătești și se îmbracă în haine moi, luxoase, sau imitarea celui care a apunțat înainte și a predicat despre venirea Domnului, decît care mai mare nu s-a ridicat (cineva) dintre cei născuți din femei? ¹⁸⁹ Vreau să spun, Ioan, fiul lui Zaharia, a cărui îmbrăcăminte era din păr de cămilă ¹⁹⁰. Dar și sfinții mai vechi umblau în cojoace și în piei de capră ¹⁹¹.

II

Iar scopul întrebuintării (îmbrăcăminte) l-a formulat Apostolul printr-o singură propozițiune, spunînd: «Avînd hrană și îmbrăcăminte, să fiți mulțumiți cu acestea» ¹⁹², ca și cum am avea nevoie numai de acoperirea noastră, și deloc nu și de varietatea și de împodobirea (ce se nasc) din ea spre a cădea în vanitatea cea oprită, ca să nu zic ceva mai

187. I Cor. 11, 22.

188. Rom. 12, 16.

189. Matei 11, 8, 11.

190. Matei 3, 4.

191. Evr. 11, 37.

192. I Tim. 6, 8.

rău. Căci acestea s-au introdus în viață mai târziu prin născociri deșarte și nefolositoare. Este clar însă că prima întrebuintare de îmbrăcăminte (a fost) cea pe care Dumnezeu însuși a dat-o chiar celor care aveau nevoie (de ea). Și «le-a făcut lor Dumnezeu — zice Scriptura — haine de piele»¹⁹³; căci pentru acoperirea părților rușinoase (ale corpului) ajunge și o astfel de folosire de haine. Dar fiindcă se mai alătură și un alt scop, acela de a ne încălzi prin îmbrăcăminte, este nevoie ca întrebuintarea (îmbrăcăminteii) să aibă ambele (scopuri): și acela de a acoperi părțile rușinoase ale noastre, și acela de a fi scut împotriva influenței păgubitoare a aerului. Însă, deoarece și dintre haine unele sînt folositoare mai mult, altele mai puțin, trebuie să preferăm pe acelea care se pot acomoda la mai multe întrebuintări, așa ca nici motivul sărăciei să nu se jignească, nici noi să nu avem unele haine pentru ieșirea în public, și altele pentru întrebuintarea casnică; și iarăși, unele veșminte de zi și altele de noapte. Dar trebuie să inventăm procurarea unei astfel de îmbrăcăminte care să ne poată ajunge pentru toate: și drept haină trebuincioasă ziua, și drept (învelis) necesar noaptea. De aci urmează că noi trebuie să avem întreolaltă și îmbrăcăminte comună, și că un oarecare semn caracteristic se cuvine să aibă creștinul și în îmbrăcăminte. Căci cele care urmăresc același scop de cele mai multe ori sînt asemenea între ele.

III

Felul de îmbrăcăminte este folositor și pentru aceea că anunță în mod public pe fiecare și-i mărturisește promisiunea (făcută) pentru o viață după Dumnezeu, încît cei cu care ne întîlnim cer de la noi și o acțiune (conduită) corespunzătoare. Căci cele necuviincioase și necinstite nu apar în același fel la oamenii de rînd și la aceia care ocupă locuri importante. Căci dacă un cetățean sau un oarecare dintre oamenii de rînd bate sau este bătut în mod public, scapă vorbe necuviincioase, petrece prin cîrciumi și face alte asemenea fapte rușinoase, (acesta) nu va fi băgat în seamă ușor, socotindu-se că cele întîmplute corespund întregului său mod de viață; însă pe cel care a promis o viață perfectă, dacă va neglija și pe cea mai mică dintre îndatoririle sale, tot îl observă și-i impută aceasta ca o rușine, făcîndu-se ceea ce s-a spus: «*În torcîndu-se vă vor rupe*»¹⁹⁴. De aceea, promisiunea făcută prin felul îmbrăcăminteii este ca o oarecare măsură pedagogică pentru cei mai slabi, încît și fără voia lor să se rețină de la fapte rele. Deci, așa cum oșteanul are ceva caracteristic în costumul lui și altceva senatorul, și altul

193. Fac. 3, 21.

194. Matei 7, 6.

iarăși altceva, după care se pot cunoaște demnitățile lor, cum se și întâmplă de cele mai multe ori; tot așa se cuvine și este potrivit ca și creștinul să aibă și în costum ceva caracteristic, și prin îmbrăcămintea cuviincioasă și corespunzătoare să se păstreze modestia poruncită de Apostol, odată rânduind ca episcopul să fie (îmbrăcat) cuviincios¹⁹⁵, altădată poruncind ca femeile să fie (îmbrăcate) în haine cuviincioase¹⁹⁶, cuviincios înțelegându-se după scopul propriu al creștinismului. Același lucru vreau să spun și despre încălțăminte, întrucât ceea ce este mai puțin căutat, ceea ce se poate procura mai ușor și corespunde îndeajuns scopului necesității, aceea să fie preferat în orice împrejurare.

Întrebarea 23

Despre briu

Răspuns

Că întrebuintarea briului este necesară o spun și sfinții de mai înainte. Așa Ioan își încingea coapsele cu un briu de piele¹⁹⁷; și Ilie încă și mai înainte. Căci s-a scris ca o însușire caracteristică a acestui bărbat, aceasta: «Un bărbat puros și un briu de piele în jurul coapsei sale»¹⁹⁸. Și Petru este arătat că s-a folosit de briu, cum rezultă clar din cuvintele îngerului către el, spunându-i: «Încinge-te și încălță-ți încălțămintele tale»¹⁹⁹. Și Fericitul Pavel se pare că a purtat briu, după cum reiese din profetia lui Agav despre el. Căci el (Agav) zice: «Astfel îl voi lega în Ierusalim pe bărbatul al căruia este briul acesta»²⁰⁰. Și Iov primește poruncă de la Dumnezeu să se încingă. Căci, ca și cum ar fi aceasta un simbol al vitejiei și al pregătirii pentru fapte (de luptă), îi zice: «Încinge-ți coapsele tale ca un bărbat»²⁰¹. Tot așa este evident că purtarea briului a fost obișnuită la toți ucenicii Domnului, deoarece lor (la toți) li s-a interzis să aibă bani în curele (cingători)²⁰². De altfel și acela care e vorba să facă singur vreun lucru, este necesar să fie bine echipat și neimpiedicat în mișcările sale; de aceea și are trebuință de briu, spre a-și stringe veșmintul pe lângă corp, și veșmintul fiind strâns din toate părțile îl va încălzi mai mult și nici nu-l va împiedica în mișcările sale. Fi-

195. I Tim. 3, 2.

196. I Tim. 2, 9.

197. Matei 3, 4.

198. IV Regi 1, 8.

199. Fapte 12, 8.

200. Fapte 21, 11.

201. Iov 38, 3.

202. Matei 10, 9.

indcă și Domnul, când se pregătea să slujească învățăceilor, Luba a luat un ștergar și s-a încins (cu el).²⁰³ Iar în ce privește numărul hainelor, nu mai este necesar să spunem că, fiindcă aceasta a fost examinată în deajuns în vorbirea noastră despre sărăcie²⁰⁴. Căci dacă cel care are două haine este dator să dea una celui ce nu are²⁰⁵, este clar că este oprită posesia mai multor haine (numai) pentru sine. Așadar, la ce ar folosi celor cărora li s-a interzis să aibă două haine, o lege, în privința întrebunțării lor?

Întrebare 24

După explicările ce ni s-au dat îndeajuns ar fi bine să știm, în continuare, cum se cuvine să trăim între noi (unul cu altul)

Răspuns

Fiindcă Apostolul spune: «*Toute s'o se facă după cuviință și cu rinduală*»²⁰⁶, socotim că acel fel de trai este după cuviință și cu rinduală în societatea credincioșilor, prin care se păstrează raportul dintre membrele corpului, așa încât unul să aibă oficiul ochiului, cel căruia i s-a încredințat îngrijirea de cele comune și care pe cele ce au fost le probează și pe cele ce vor avea loc le prevede și le analizează; iar altul, să aibă oficiul auzului sau al minii, ca să audă și să facă cele de trebuință; și așa mai departe, fiecare cu (cele) ale sale. Așadar trebuie să se știe că precum la membre este periculos pentru fiecare membru de a neglija ceva din cele ce i s-au impus sau de a nu întrebuința pe celălalt (membru) la lucrul pentru care a fost făcut de Dumnezeu. Creatorul (căci dacă mâna sau piciorul nu urmează îndrumării ochiului, mâna se va prinde numaidecât de lucruri primejdioase pentru distrugerea corpului întreg, iar piciorul se va lovi sau va da în prăpăstii); iar dacă ochiul se închide astfel încât nu mai vede, în mod necesar se va distruge și el împreună cu celelalte membre (care vor suferi cele amintite); astfel și pentru superior, neglijența este primejdioasă (fiindcă) el se judecă pentru toți (frații), dar și pentru inferior neascultarea este păgubitoare și dăunătoare; însă cu mult mai primejdioasă este (neglijența sau neascultarea) dacă scandalizează și pe alții. Așadar tot cel care la locul său de străduință se arată neobosit și împlinește porunca Apostolului, care zice: «*În sîrguință nu fiți leneși*»²⁰⁷, primește laudă pentru bunăvoința

203. Ioan 13, 4.

204. V. răspunsul precedent unde este vorba și despre sărăcie.

205. Luca 3, 11.

206. I Cor. 14, 40.

207. Rom. 12, 11.

lui ; dar, pentru neglijență (primește) cele contrare, adică compasiunea și acel «vai». Căci, așa cum spune Scriptura : «*Blestemat să fie tot cel ce face lucrurile Domnului cu neglijență.*»²⁰⁸

Intrebarea 25

Că este grăznică judecata proiestosului care nu mustră pe cei care păcătuiesc

Răspunsul

Cel căruia i s-a învățat purtarea de grijă comună și se poate ca și cum ar fi dator să dea socoteală pentru fiecare ; și să știe că dacă unul dintre frați ar cădea în păcat, fără ca el să-l fi învățat mai înainte legea lui Dumnezeu, sau, după ce a căzut, acesta stăruie (în păcat), fiindcă nu i-a arătat modul îndreptării, singele acela din mâinile lui se va cere precum este scris,²⁰⁹ și mai cu seamă dacă tu știu că a neglijat ceva din cele plăcute lui Dumnezeu și pentru lingușire, acomodându-se vicilor, fiecăruia, slăbește integritatea disciplinei. Căci : «*Aceia zice Scriptura — care vă numesc fericiți, vă înșală și turbură drutul picioarelor voastre*»²¹⁰, însă «*cel care vă turbură, își va purta osînda, oricine ar fi*»²¹¹. De aceea, ca să nu suferim aceasta, trebuie să urmăm regulii apostolice în privința convorbirilor cu frații noștri. «*Căci niciodată n-am întrebuințat vorbe lingușitoare, precum știți, nici un cuvînt pentru zgîrcenie ; Dumnezeu aîmî este martor ; nici nu am căutat mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții.*»²¹²

II.

Deci, cel care este curat de aceste vicii, acela va fi în stare să îndeplinească o misiune de conducere fără rătăcire, într-un mod aducător de răsplătire pentru sine și mîntuitor pentru cei care îi urmează. Căci acela care nu umblă după onoruri omenești și nu se ferește de a mustra pe cei care păcătuiesc, ca să le fie plăcut și drag, ci lucrează în realitate din iubire, acela va vesti cuvîntul cu libertate (cura) în vorbire, cu sinceritate și curăție, pentru că el niciodată nu va voi să viclenească adevărul. De aceea se potrivesc pentru el cuvintele următoare :

208. Ier. 48, 10.

209. Iez. 3, 20.

210. Isaia 3, 12.

211. Gal. 5, 10.

212. I Tes. 2, 5, 6.

«Ci am fost blînzi în mijlocul vostru; precum doica își hrănește copiii ei, la fel fiind doritori de voi, am vrut să vă împărtășim nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci încă și sufletele noastre»²¹³. Însă acela care nu procedează astfel, este o călăuză oarbă, care nu numai că se aruncă singur în groapă, ci trage cu sine și pe cei care îl urmează. Cît de mare este răul de a te face cauză de rătăcire fratelui în loc să-l conduci pe drumul cel drept se poate vedea și din cele zise. Dar această este o dovadă că și porunca dragostei a rămas neîmplinită; pentru că nici un tată nu părăsește pe copilul său cînd este gata să cadă în fîntină, sau dacă a căzut nu-l lasă în acea situație nenorocită. Dar, cît este de îngrozitor să lași pe seama pierii un suflet ce a alunecat în prăpastia păcatelor, nu mai trebuie spus. Superiorul este, deci, răspunzător față de frățietate să vegheze pentru sufletele lor și să poarte grijă de mîntuirea fiecăruia, fiindcă va da seama (pentru aceasta); ba încă într-atîtă să se îngrijească, încît să-și arate zelul pentru ei chiar pînă la moarte; dar aceasta, nu numai după porunca generală a Domnului, cu privire la iubirea către toți: «ca cineva să-și pună (jertfească) viața pentru prietenii lui»²¹⁴, ci după modul mai deosebit al aceluia care a zis: «Dorind (mult) de voi, am voit să vă împărtășesc nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și sufletele noastre»²¹⁵.

Întrebarea 26

*Toate, chiar și cele mai ascunse ale inimii,
trebuie să le descoperi protestosului*

Răspuns

Fiecare dintre cei supuși dacă vrea, cu adevărat, să facă progres însemnat și să ducă o viață corespunzătoare poruncilor Domnului nostru Iisus Hristos, trebuie să nu păstreze secretă, în sine, nici o mișcare a sufletului său și să nu spună nici un cuvînt fără să-l fi cercetat cu atenție; ci să-și deschidă tainele inimii lui aceloră dintre frați care sînt încredințați să poarte grijă cu iubire și compasiune de cei bolnavi. Căci așa se va întări ceea ce este lăudabil, răul se va învrednici de vindecarea corespunzătoare; iar din această exercitare reciprocă, prin progres treptat, vom cîștiga desăvîrșirea.

213. I Tes. 2, 7, 8.

214. Ioan 15, 13.

215. I Tes. 2, 8.

Întrebarea 27

Dacă și proiestosul ar greși vreodată, trebuie să fie muștrat și el de către cei mai distinși dintre frați

Răspuns

Dar, așa cum proiestosul este dator să-i îndrumeze pe frați în toate, la fel sint datori și ceilalți să-l sfătuiască pe el, dacă ar cădea în bănuiala vreunui delict. Însă, ca să nu se strice ordinea, muștrarea trebuie îngăduită celor care sint stimați și pentru vîrstă și pentru pricepere. Așadar dacă există ceva vrednic de îndreptat, (atunci) vom folosi atît fratelui, cît și nouă înșine prin el, fiindcă l-am adus la calea cea dreaptă (pe el) care este — așa-zicînd — norma vieții noastre și care, prin corectitudinea lui, va îndrepta perversiunea noastră; dacă unii, însă, se turbură din cauza lui, fără motiv, să fie convinși, prin descoperirea că cele patru care se pușese în mișcare, în mod greșit, bănuiala lor, nu sint adevărate, și astfel aceștia să se elibereze de îndoiala lor cu privire la el.

Întrebarea 28

Ce atitudine trebuie să aibă toți (frații) față de cel neascultător

Răspuns**I**

Pe cel care s-ar afla în stare de lenevie față de ascultarea de poruncile Domnului, mai întîi trebuie să-l compătimească toți ca pe un membru bolnav, iar proiestosul să se străduiască să-i vindece această slăbiciune prin sfaturile sale; dacă totuși acesta perseverează în neascultare și nu primește îndreptarea, atunci proiestosul să-l certe cu mai multă asprime înaintea tuturor fraților și prin tot felul de sfaturi să caute să-i aducă vindecarea. Dacă, însă, după toată multa sfătuire nu se rușinează și nu se ameliorează în conduită lui, atunci, fiindcă el singur își este pieirea, după (cum spune) proverbul — va trebui, deși cu multe lacrimi și suspine — să-l îndepărtăm din corpul nostru, după exemplul medicilor, ca pe un membru infectat și cu totul nefolositor. Căci și aceștia, cînd constată că vreunul dintre membre este cuprins de o boală incurabilă, obișnuiesc să-l îndepărteze prin tăiere sau ardere, pentru că infecția să nu se lătească mai departe și din cauza legăturii dintre ele să infecteze și părțile de alături. Acest lucru trebuie să-l facem și noi în privința celor care urăsc poruncile Domnului sau împiedică împlinirea lor.

după porunca Domnului însuși: *«Dacă ochiul tău cel drept te scandalizează, scoate-l și aruncă-l de la tine»*²¹⁶. Căci umanitatea față de asemenea (oameni) este asemenea bunătății celei nesocotite a lui Eli, pentru care a fost pedepsit, fiindcă a aplicat-o la copiii săi, împotriva voinii lui Dumnezeu²¹⁷. Așadar, bunătatea aplicată față de cei răi este trădare de adevăr, cursă pentru comunitate și deprindere cu indiferență față de cele rele; pentru că astfel nu se fac cele ce s-au scris: *«De ce nu ați plîns mai bine, că «acela» care a făcut această faptă să fie scos din mijlocul vostru»*²¹⁸, ei se întimplă numai decît cele ce urmează: *«Puțin alina: dospește frămîntătura întreagă»*²¹⁹; *«Pe cei care păcătuiesc — zice Apostolul — muștră-i înaintea tuturor»* și adaugă îndată și motivul, zicînd: *«Ca și ceilalți să se teamă»*²²⁰.

II

În general, însă, cel care nu primește tratamentul pe care i-l indică proiestosul este inconsecvent cu sine însuși. Căci dacă refuză să asculte și vrea să urmeze voinței sale proprii, de ce mai stă cu acesta? De ce și-l ia de conducător al vieții sale? Dar cel care a primit odată să fie numărat în corpul fraților și a fost aflat de vas corespunzător pentru serviciu, chiar dacă i s-ar părea că trece peste puterile sale porunca, să arunce judecata în seama aceluia care-i poruncește lucruri peste puteri și să arate supunere și ascultare pînă la moarte, aducîndu-și aminte de Domnul, Care a fost ascultător pînă la moarte și moarte de cruce²²¹. Răzvrătirea și nesupunerea dau la iveală multe rele: boala credinței, îndoiială în speranță și îngîmfare în moravuri. Căci nimeni nu poate fi neascultător, fără să fi disprețuit mai întîi pe sfătuitoar, și, desigur, nici cel care crede în promisiunile lui Dumnezeu și are speranță tare în ele, chiar dacă cele poruncite ar fi grele, nu va pregeta niciodată să le îndeplinească, știind bine: *«Că suferințele timpului de acum nu sînt demne să se compare cu mărirea cea viitoare care va să se descopere»*²²². Și cine este încredințat că *«cel ce se umilește se va înălța»*²²³, (acela) arată mai multă grabă decît așteptarea celui care poruncește, deoarece știe că *«suferința noastră cea de acum, ușoară și trecătoare, ne aduce nemăsurată slavă veșnică»*²²⁴.

216. Matei 5, 29.

217. I Regi 3, 13.

218. I Cor. 5, 2.

219. I Cor. 5, 6.

220. I Tim. 5, 20.

221. Filip. 2, 8.

222. Rom. 8, 18.

223. Matei 23, 12.

224. II Cor. 4, 17.

Întrebarea 20
Despre cel care lucrează cu mândrie și murmurare

Răspuns

Nu trebuie să se amestece lucrarea celui, care murmură sau își dă aere de mândrie, cu lucrarea, făcută, de cei umiliți cu inima și înfrinți cu duhul, iar cei pioși să nu folosească această lucrare deloc, «căci ceea ce este înalt între oameni, este urâciune înaintea lui Dumnezeu»²²⁵. Dar este și altă poruncă a Apostolului, care zice: «Nici să nu cârțiți, cum au cârțit unii dintre ei și s-au dat morții de către Pierzătorul»²²⁶; și apoi: «Nu cu părere de rău sau de silă»²²⁷. De aceea, lucrul unor astfel de oameni nu se primește și, ca o jertfă pătată, ar fi nepios să fie amestecat cu lucrul celorlalți. Căci, dacă cei care au adus foc străin la sanctuar au îndurat o minie așa de mare²²⁸, cum să nu fie periculos să accepți un nou lucru provenit de la vrăjmașii lui Dumnezeu (oferit) cu scopul de a împlini poruncile lui? «Căci, ce părtaşie — zice Apostolul — are dreptatea cu nedreptatea, sau ce tovărășie poate să aibă credinciosul cu cel necredincios»²²⁹. De aceea se zice: «Cel fără de lege, când îmi jertfește un vițel, este ca și când ar ucide un ciine, și cel care aduce jertfă o piine făcută din fibarea făinii este ca acela care jertfește singe de porc»²³⁰. Pentru aceasta este necesar ca lucrurile lenesului și cârtitorului să fie îndepărtate din comunitatea fraților. Pentru aceasta și proiestoșii²³¹ sînt datori să se îngrijească cu multă atenție în această privință, ca nici ei înșiși să nu calce porunca celui care a zis: «Cel care umblă pe cale neprihănită, acela mi-a slujit mie; (și) n-a locuit înăuntrul casei mele cel care face mândrie»²³²; și pe cel care amestecă păcatul în poruncă, și pe cel care întinează lucrul prin le-nevie ori prin îngîmfarea că ar putea presta mai mult, ca să rămînă în perversiunea sa, să nu-l încurajeze, iar prin cele ce se primesc de la el să nu-l împiedice să vie la cunoștința păcatelor sale. De aceea, și proiestosul trebuie să fie încredințat că, dacă nu va îndruma pe fratele său așa cum trebuie, își va atrage asupra-și minie grea și de neînlătu-rat; căci singele acelaia din mîinile lui se va cere, precum este scris²³³;

225. Luca 16, 15.

226. I Cor. 10, 10.

227. II Cor. 9, 7.

228. Lev. 10, 1—2.

229. II Cor. 6, 14, 15.

230. Isaia 66, 3.

231. Este vorba de proiestoșii din fiecare comunitate de frați.

232. Ps. 100, 6, 7.

233. Iez. 3, 18.

și cel supus să fie pregătit, astfel încît să nu neglijeze nici o poruncă, nici pe cea mai grea, fiind încredințat că mare răsplată (îi așteaptă) în ceruri. Pe cel supus, deci, să-l bucure speranța măririi, pentru ca lucrul Domnului să se facă cu toată plăcerea și răbdarea.

Întrebarea 30

Cu ce simțăminte trebuie să poarte proiestosii grijă de frați?

Răspuns

Dar pe proiestos demnitatea să nu-l facă mindru, ca să nu cadă și el din fericirea umilinței²³⁴, sau îngîmfîndu-se să cadă în osinda diavolului²³⁵; ci să fie încredințat că grija de mai mulți este slujire la mai mulți. Deci așa cum cel care îngrijește de mai mulți răniți și curăță puroiul fiecărei răni separat și aplică remediile, potrivit cu starea efectivă a răului, fără să ia această slujire ca motiv de îngîmfare, ci mai degrabă de umilință, de zel și de purtare de grijă; la fel și cu atît mai mult cel căruia i s-a încredințat să vindece slăbiciunile fraților, trebuie să arate purtare de grijă și zel, ca un servitor al tuturor și ca unul care trebuie, să dea seamă pentru toți. Căci, în acest fel își va împlini scopul său, pe care l-a fixat Domnul cînd zice: «*Dacă cineva vrea să fie cel dintîi între voi, acela să fie cel din urmă dintre toți și slujitor tuturor*»²³⁶.

Întrebarea 31

Trebuie să fie primită slujirea pe care o oferă proiestosul?

Răspuns

Slujirea corporală²³⁷ pe care o aduc în comunitate cei socotiți superiori să se primească de către cei mulți (frați). Căci cuvîntul umilinței sugerează și celui mai mare să slujească și arată și celui inferior că nu este necuviincios de a fi servit. Căci la aceasta ne îndrumă exemplul Domnului, Care n-a socotit că ar fi nedemn pentru El să spele picioarele ucenicilor Lui, care (la rîndul lor) n-au îndrăznit să se opună la aceasta. Chiar și Petru, care, din mult respect, la început n-a primit (slujirea Domnului), s-a supus îndată ascultării, auzind ce primejdie poate să atragă după sine neascultarea. De aceea, cel inferior

234. Matei 5, 3.

235. I Tim. 3, 6.

236. Marcu 9, 35; v. și 10, 43—44 și Matei 20, 26—27.

237. Ca și cea duhovnicească.

n-are de ce să se teamă, că s-ar abate de la scopul umilinței, dacă ar fi servit cîndva de unul mai mare. Căci servirea se face adesea mai mult spre învățatură și pentru a da un exemplu eficace, decît ca impusă de necesitate. Așadar, prin ascultarea (celui mai mare) și prin imitarea (lui) să-și dovedească (cel mai mic) umilința. Și să nu facă un lucru din îngîmfare și aroganță, dar să se opună sub pretextul umilinței. Căci contrazicerea arată că nu depinzi de nimeni și nu te supui nimănui. Așadar (cel care se opune) mai degrabă să dovedească de îngîmfare și dispreț, iar nu de umilință și de ascultare în toate. De aceea este necesar să ne încredem celui care a spus: «Să vă îngăduiți unul pe altul din dragoste»²³⁸.

Întrebarea 32

Cum trebuie a se purta cu cei înrudiți după trup?

Răspuns

I

Celor care au fost primiți odată în comunitatea fraților, proiestosul nu trebuie să le îngăduie că să-și ia libertatea către ceva, să nu se îndepărteze de frați sub pretextul vizitării rudelor și să ducă o viață fără martori, și nici să nu li se încuviințeze să-și ia griji prin tutoratul neamurilor lor după trup. Căci Scriptura oprește în general ca în comunitate frații să folosească cuvintele: «*al meu*» și «*al tău*»; căci «*toți cei care au crezut — zice — aveau o inimă și un suflet și nici unul nu zicea de averea lui că este a sa*»²³⁹. De aceea, părinții sau frații după trup ai unuia (dintre frați), dacă duc o viață după (poruncile lui) Dumnezeu, să fie îngrijiți de toți frații din comunitate, ca părinți și rude comune. «*Căci oricine face — zice Domnul — voința Tatălui Meu Cél din ceruri, acela Imi este frate și soră și mamă*»²⁴⁰. Totuși socotim că grija acestora revine proiestosului comunității fraților. Iar dacă aceștia sînt încurcați într-o viață de lume (obișnuită), atunci nu avem nimic comun cu ei, noi care ne sîrguim stăruitor să facem ceea ce este cinstit și plăcut lui Dumnezeu. Căci, în afară de aceea că lor nu le aducem nici un folos, ne mai umplem și viața noastră de zgomote și neliniște și ne dăm motive să păcătuiem. Dar nici pe aceia care odinioară ne-au fost rude și vin să ne viziteze, dacă disprețuiesc poruncile lui Dumnezeu și

238. Efes. 4, 2.

239. Fapte 4, 32.

240. Matei 12, 50.

oficiul pietății îl țin drept un lucru de nimic, nu se cuvine a-i primi, ca unii ce nu iubesc pe Domnul, Care a zis: «Cel ce nu Mă iubeste, nu păzește cuvintele Mele»²⁴¹. *Căci ce părtașie are dreptatea cu nedreptatea? Sau ce tovărășie are credinciosul cu necredinciosul?»*²⁴².

II. *„Nu vă lăsați deșertați de Dumnezeu, să vă îndreptați în orice loc al cărții Mele.”* II Cor. 13, 2. *„Căci Dumnezeu este cel care vede inimile.”*

Dar, mai ales, trebuie ca în tot chipul să ne străduim ca aceluia care se găsește încă în exercitarea virtuților să le luăm toate ocaziile de a păcătui, dintre care cea mai mare este aducerea aminte de viața trecută, ca nu cumva să pătească după cum s-a zis: Ei s-au întors în inimile lor în Egipt²⁴³, ceea ce se întâmplă de foarte multe ori și prin relații continue cu rudele după trup. În general, însă să nu se încuviințeze ca (cineva), fie rudă sau străin, să vorbească cu frații dacă nu avem încredințarea despre ei, că discuțiile se vor purta spre edificarea și perfecționarea sufletelor. Dacă, însă este necesar să vorbească cineva cu aceia care au venit odată, această să se facă de către cei cărora li s-a încredințat darul vorbirii, ca unii care au calitatea să spună cu știință și să asculte ceea ce este spre zidirea credinței, cum, cu înțelepciune, învață Apostolul, că nu toți au puterea vorbirii, ci la puțin există acest dar, despre care se spune că: «unuia i se dă prin Duhul (Sfânt) cuvântul înțelepciunii, iar altuia cuvântul cunoașterii»²⁴⁴, și în alt loc: «Ca să poată povățui (pe oameni) prin învățătura cea sănătoasă și să înfrunte pe cei care se opun»²⁴⁵.

Intrebarea 33

Cum trebuie să convorbim cu surorile?

Răspuns

I

Cine s-a lepădat odată de căsătorie, este clar că se va lepăda mult mai repede de grijile pe care — cum spune Apostolul — le are cel căsătorit, anume cum să placă femeii lui²⁴⁶, și se va curăți cu totul de grija pe care și-o face (cel căsătorit), spre a plăcea femeii, temindu-se de judecata celui care a zis că: «Dumnezeu a împrăștiat oasele celor

241. Ioan 14, 24.

242. II Cor. 6, 14, 15.

243. Num. 14, 4.

244. I Cor. 12, 18.

245. Tit 1, 9.

246. I Cor. 7, 33.

ce plac oamenilor»²⁴⁷; nici chiar cu un bărbat nu va conveni să se întilnească spre a-i face plăcere; dar va merge să se întilnească, atunci când nevoia o impune, ca să-i dovedească interesul pe care, după porunca lui Dumnezeu, îl datorează fiecare aproapelui său. Dar întilnirea nu trebuie să se îngăduie cu ușurință celor care doresc aceasta; și nici orice timp și orice loc nu este potrivit pentru aceasta. Dar dacă vrem după porunca Apostolului²⁴⁸, să nu fim sminteală pentru nimeni, nici pentru iudei, nici pentru elini, nici pentru Biserica lui Dumnezeu, ci să le facem pe toate cu bunăcuviință și cu rânduială, și toate spre edificare atunci trebuie să alegem, deosebind cum se cuvine, și persoana și timpul și trebuința și locul; numai prin toate aceste măsuri se va îndepărta orice umbră de bănuială rea, și se va face dovada în mod clar de buna-cuviință și de înțelepciunea celor care au fost aleși ca să se vadă între ei și ar vrea să discute despre lucruri care plac lui Dumnezeu, fie că privesc necesitatea corporală, fie că privesc grija sufletelor. Dar să nu fie mai puțini de doi, de fiecare parte; pentru că o singură persoană cade lesne în bănuială, ca să nu zic mai mult, și are mai puțină putere, dacă ar fi cazul să întărească ce s-a discutat, căci Scriptura declară răspicat că orice cuvânt este valabil înaintea a doi sau trei martori²⁴⁹; însă nici mai mulți decît trei să nu fie, ca să nu împiedice zelul pentru lucrarea ce se face pentru porunca Domnului nostru Iisus Hristos.

II

Dacă, însă, este nevoie ca unii dintre ceilalți frați din comunitate să spună sau să audă ceva care privește în mod special pe unul, să nu între ei înșiși în discuție cu ceilalți; ci frați mai bătrîni aleși anume să discute în locul lor cu surori mai bătrîne alese și ele anume, și astfel prin mijlocirea acestora să se facă convorbirea necesară. Dar această rînduială să se observe nu numai cu privire la legăturile femeilor cu bărbații, sau ale bărbaților cu femeile, ci și la legăturile dintre persoanele de același sex. Deci aceștia, pe lângă pietatea și seriozitatea în toate (problemele), trebuie să fie pricepuți atît la întrebări, cit și la răspunsuri²⁵⁰, și încă trebuie să fie credincioși și înțelepți pentru precizia celor spuse și să împlinescă cuvintele: «El își va rîndui cu judecătă vorbele sale»²⁵¹, așa încît și nevoia celor care și-au pus încrederea în

247. Ps. 52, 6.

248. I Cor. 10, 32.

249. Deut. 19, 15; Matei 18, 16.

250. Ps. 111, 5.

251. Îndeosebi pentru muncile mai grele — și în mod special în mănăstirile de maici — este nevoie și de oameni din afară, cum ar fi pentru repararea caselor, muncile agricole sau pentru alte lucrări de strictă specialitate.

ei să se isprăvească, și despre cele discutate între ei să existe totodată deplină înțelegere. Dar pentru că de nevoile materiale ale comunității este nevoie și de alții care să le împlinească, și aceștia trebuie să fie aleși cu încercare, să fie înaintați în vîrstă și să fie vrednici cu privire la purtare și moravuri, ca să nu distragă conștiința cuiva spre bănuială neintemeiată. «Căci pentru ce să fie judecată libertatea mea de altă conștiință?»²⁵²

Întrebarea 34

Cum trebuie să fie cei care impart bunurile necesare fraților în comunitate?

Răspuns

Și dintre cei care impart bunurile necesare înăuntrul fiecărei minăstiri, în general, să fie unii care să poată imita pe cei care fac așa cum se spune în Faptele Apostoilor: «Și dădea fiecăruia după cum avea trebuință»²⁵³, străduindu-se mult să dovedească milă și mărinimie față de toți, și să nu dea nimănui de bănuit că față de unii vor fi cu părtinire și favorizare, după porunca Apostolului, care spune: «Nimic să nu faci cu părtinire»²⁵⁴, și iarăși să nu dea de bănuit că ar fi iubitor de ceartă, pe care același Apostol o dezaprobă ca pe ceva străin pentru creștini, spunînd: «De se vede cineva că este gîlceviitor, (să știe) că noi nu avem astfel de obicei și nici Biserica lui Dumnezeu nu-l au»²⁵⁵; deci, din această cauză, nici să nu sustragă cele necesare de la aceia cu care sînt în ceartă, nici să nu dea în plus celor către care înclină. Căci una arată ura față de frați, iar alta arată iubirea părtinitoare, care este prin excelență de condamnat, pentru că prin ea se înlătură unirea dintre frați care se sprijină pe iubire, și în locul ei se furîșează bănuiele răutăcioase, gelozie, certuri și lincezeală spre activitate.

II

Așadar, pentru cele spuse și pentru multe alte asemenea, (împrejurări) care pot interveni, trebuie ca cei care impart cele necesare fraților în comunitate să fie curați, în mod desăvîrșit, de părtinire și iubire de ceartă. În realitate, aceștia înșiși și toți cei care, în alt mod, servesc fraților trebuie să fie convinși în conștiința lor de această dis-

252. I Cor. 10, 29.

253. Fapte 4, 35.

254. I Tim. 5, 21.

255. I Cor. 11, 16.

poziție și să arate un zel atît de mare ca și cum n-ar servi oamenilor, ci Domnului însuși. Care, din marea Lui bunătate, socotește cinstea și zelul (arătate) față de cei care Lis-au consacrat Lui, ca și cum Lis-ar fi adus Lui însuși și făgăduiește pentru ele împărăția cerurilor. Căci spune: «*Veniți binecuvîntații Părintelui Meu, de moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii. Căci întrucît ați făcut (acestea) unuia dintre acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut*»²⁵⁶. Dar, (cei care administrează bunurile comune) să cunoască și pericolul neputerii de grijă, aducîndu-și aminte de cel care a zis: «*Blestemat să fie tot cel care face lucrurile Domnului cu neglijență*»²⁵⁷. Căci nu numai că sînt alungați din împărăție, dar vor auzi și acea înfricoșată și groaznică hotărîre a Domnului, spusă celor asemenea lor: «*Duceți-vă de la Mine blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui*»²⁵⁸. Deci, dacă cei care poartă de grijă și slujesc pe alții, dobîndesc un cîștig așa de mare pentru zelul lor, iar pentru neglijență primesc o judecată atît de grea, atunci cît de mare se cade să fie străduința celor care s-au obligat să servească, pentru a se arăta demni de denumirea de frați ai Domnului, potrivit învățaturii Domnului, Care zice: «*Căci oricine va face voia Părintelui Meu celui din ceruri, acela îmi este frate și soră și mamă*»²⁵⁹.

III

Așadar, cine nu și-a pus ca scop pentru toată viața lui voia lui Dumnezeu, așa încît, atunci cînd este sănătos, să-și arate prin zelul lui pentru lucrurile Domnului, munca iubirii, iar cînd este bolnav să-și arate toată răbdarea și îngăduința, acela este în pericol. Cel dintîi și cel mai mare pericol rezultă din aceea că este înstrăinat total de Domnul și de societatea fraților lui de care s-a separat el însuși, pentru că nu face voia lui Dumnezeu; al doilea pericol rezultă din aceea că îndrăznește — fără să fie vrednic — să ia parte la cele care au fost pregătite (numai) pentru cei vrednici. De aceea este necesar ca și în această (împrejurare) să ne aducem aminte de Apostolul care a zis: «*Noi, însă, ca împreună-lucrători, vă și rugăm să nu primiți în zadar harul lui Dumnezeu*»²⁶⁰, și cei chemați în locul fraților Domnului să nu batjocoarească un astfel de har al lui Dumnezeu și să nu piardă o atît de mare demnitate prin neglijarea poruncilor lui Dumnezeu, ci mai degrabă să

256. Matei 25, 34, 40.

257. Ier. 48, 10.

258. Matei 25, 41.

259. Matei 12, 50.

260. II Cor. 6, 1.

asculte de același Apostol, care spune : «Vă rog pe voi, eu cel legat pentru Hristos, să umblați în chip demn de chemarea în care sînteți chemați» 261.

Întrebarea, 35

Dacă trebuie să se formeze mai multe comunități de frați în același sat

Răspuns

Exemplul cu membrele corpului, pe care l-am întrebuițat în mai multe cazuri, poate să ne explice bine și cheștiunea aceasta. Fiindcă am arătat deja că pentru corpul care vrea să fie acomodat bine și rațional pentru orice acțiune, este nevoie de ochi și limbă și celelalte organe necesare și indispensabile, atunci (să găsești) un suflet în stare să fie ochi mai multora este (lucru) dificil și anevoios. Căci, dacă observarea strică a ordinii pretinde ca proiestosul comunității de frați să fie prevăzător, priceput în vorbire, sobru, milos și cu inimă deplină, căutător al îndreptărilor lui Dumnezeu, cum să fie posibil ca în același sat să se găsească mai mulți de aceștia? Dar chiar dacă s-ar întimpla vreodată să se găsească doi sau trei, lucru care nu este ușor și nici n-am auzit că s-a întimplat cîndva, este mult mai bine să-și împartă între ei grija și să-și ușureze unul altuia munca, așa încît atunci cînd unul ar lipsi sau ar fi reținut sau împiedicat de alte împrejurări, precum se întimplă adesea să lipsească din comunitate unul, adică proiestosul, trebuie să fie altul spre mîngîierea (împlinirea) lipsei; sau, dacă nu se întimplă aceasta, să meargă la altă comunitate de frați, care are nevoie de un conducător.

Dar și experiența din viața din afară de minăstire poate să ne ajute mult în scopul propus. Căci așa cum cei care au experiența artelor comune se uită cu ochi pizmași la rivalii artei lor, fiindcă însăși arta obișnuiește să insufle pe neobservate rivalitatea, așa se întimplă de cele mai multe ori și în viața aceasta (din aceeași comunitate de frați). Căci de unde la început pornesc de la întrecerea în virtute și de la zelul să se întreacă unul pe altul în iubirea de străini și în creșterea numărului celor cu care practică împreună asceza sau în alte lucruri de acestea, în cele din urmă, în străduința lor, ajung la certuri. De aici, faptul că atunci cînd frații vin să rămînă, se întimplă să se creeze înăuntrul lor, în loc de odihnă, mare îndoială și greutate, fiindcă nu se hotărăsc spre

261. Efes. 4, 1.

ce parte să se îndrepte, căci, pe de o parte, este greu de a-l prefera pe unul, pe de altă parte, nu este cu putință să-i mulțumești pe amândoi, mai ales când, din întâmplare, sînt grăbiți; iar aceluia care încep a trăi împreună cu ei, le vor cauza mare neliniște, pe cine să aleagă de prostiești ai vieții lor și pentru că, în general, alegînd pe unii, trebuie să desconsidere pe alții.

II

Astfel se întîmplă ca aceia care se alătură vieții de comunitate frățască să aibă de suferit chiar din primă zi din cauza mîndriei, fiindcă ei nu se comportă ca ucenici, ci obișnuiesc să se facă judecători și cenזורi ai fraților din comunitate. Așadar, fiindcă se recunoaște că din separarea locuințelor nu rezultă nici un bine, în timp ce rele (rezultă) atît de multe, a-i separa pe frați unii de alții este cu totul nefolositor. Iar dacă s-ar fi construit deja o asemenea locuință (separată), trebuie să se dispună îndreptarea răului îndată, și mai ales după cunoașterea din experiență a pagubelor. Căci a persevera în hotărîre, este evidentă iubire de ceartă: *«Iar de se vede cineva că este glucevitor, — zice Apostolul — (apoi să știe) că noi nu avem un asemenea obicei și nici Bisericile lui Dumnezeu (nu-l au)»*²⁶². Căci ce motiv ar putea invoca împotriva unirii lor? Poate procurarea mijloacelor de trai? Dar acestea se pot procura mult mai ușor în locuința comună, fiindcă o singură lampă, o singură vatră și toate cele asemenea acestora pot fi îndeajuns pentru toți²⁶³. Pentru că și în asemenea lucruri, ca în oricare altul, trebuie să se urmărească în primul rînd înlesnirea, prin limitarea posesiunii bunurilor necesare la minimum. Apoi, cînd frații sînt separați este trebuință de mai mulți care să aducă cele necesare din afară, în timp ce atunci cînd trăiesc împreună este nevoie numai de jumătate din ei. Dar cunoașteți toți, fără să v-o spun eu, cit este de greu să se găsească un bărbat care să nu facă de rușine numele lui Hristos atunci cînd călătorește, iar cînd se întîlnește cu lume să se poarte în mod demn de făgăduința lui. Afară de aceasta, cum pot cei care trăiesc despărțiți să edifice pe cei care duc un trai comun, fie îndrumîndu-i pe ei la pace, dacă ar fi vreodată nevoie, fie îndemnîndu-i să păzească celelalte porunci, din moment ce ei înșiși, netrîind în unire, dau motive de rele bănuieli împotriva lor? Și pe lîngă acestea toate, îl mai auzim și pe Apostol scriind către Filipeni: *«Faceți-mi bucuria deplină, ca să cugetați la fel, avînd aceeași iubire, un suflet și un cuget; și nimic să nu faceți din iubirea de ceartă și de*

262. I Cor. 11, 16.

263. Sfîntul Vasile are în vedere comunitățile mari, dar nu de grandoarea celei a lui Pahomie.

mărire deșartă, ci din smerenie fiecare să socotească pe celălalt mai destoinic decât dînsul ; să nu se îngrijească fiecare numai de ale sale, ci (fiecare) să poarte grijă și de ale altora»²⁶⁴.

III

Așadar, ce dovadă mai mare de umilință poate să fie decât aceea ca proiestoșii comunității frățești să se supună unul celuilalt ?²⁶⁵ Căci chiar dacă sînt egali în darurile spirituale, e mai bine să se ia la întrecere în comun acord, așa cum însuși Domnul ne-a arătat cînd a trimis pe ucenici doi cîte doi²⁶⁶ ; căci fiecare din cei doi se va grăbi, desigur, cu bucurie să se supună celuilalt, aducîndu-și aminte de Domnul, Care a zis : «*Cel ce se smerește pe sine se va înălța*»²⁶⁷. Dacă însă din întîmplare unul ar fi mai slăbuț, iar celălalt ar fi superior, e mai de folos ca acela mai slab să fie luat sub protecție de către cel mai puternic. Iar dacă nu consimte, aceasta nu este o evidentă neascultare de porunca apostolică care zice : «*Să nu caute fiecare numai de ale sale, ci fiecare să poarte grijă și de ale altora*» ?²⁶⁸ Căci eu socotesc că nu este posibil să se îplinească aceasta, în separare ; pentru că astfel fiecare grupare poartă grijă numai de ai săi, dezinteresîndu-se complet de ceilalți, lucru care este — așa cum am spus — în mod vădit contrar poruncii apostolice. Și aceasta o mărturisesc adesea sfinții în Faptele (Apostolilor), despre care s-a scris odată că : «*Mulțimea celor care au crezut avea o inimă și un suflet*»²⁶⁹ și altă dată că : «*Toți credincioșii erau împreună și aveau toate în comun*»²⁷⁰ ; din acestea rezultă clar că n-a existat nici o separare între toți, că nu se conduce fiecare de sine, din propria-i autoritate, ci că toți erau conduși de una și aceeași grijă, deși numărul lor ajunsese la cinci mii, între care poate că nu erau puține lucruri ce puteau să împiedice, după judecata oamenilor, unirea. Dar acum, cînd sînt atît de puțini cei care se află în sate singuratece, ce motiv le-ar îngădui să se separe între ei ? Dimpotrivă, dac-ar fi posibil, nu numai cei care sînt la un loc în același sat să rămînă așa, ci și mai multe frății aflate în diferite locuri să se conducă prin o singură îngrijire de către astfel de (oameni) care sînt în stare să administreze afacerile tuturor fără părtinire și cu înțelepciune în unirea Duhului și prin legătura păcii.

264. Filip. 2, 2—4.

265. Aici trebuie să înțelegem situația proiestoșilor dintr-o comunitate care a rezultat din contopirea altor comunități mai mici.

266. Marcu 6, 7.

267. Luca 18, 14.

268. Filip. 2, 4.

269. Fapte 4, 32.

270. Fapte 2, 44.

Întrebarea 36

Despre cei care se retrag din comunitatea fraților

Răspuns

Cei care au promis odată că vor duce viață în comun, nu se pot separa chiar așa fără motiv. Fiindcă a nu rămâne la hotărârile luate, poate avea două cauze: sau un dezavantaj (ce ar rezulta) din locuirea împreună, sau nestatornicia voinței celui ce-și schimbă (părerea). Astfel, cel care se desparte de frați fiindcă este păgubit, să nu ascundă motivul în sine, ci să dovedească paguba după procedeu pe care ni l-a încredințat Domnul, spunînd: «*De-ți va greși fratele tău, mergi și-l muștră între tine și el singur*» ș.c.l. ²⁷¹. Și dacă se repară ceea ce el pretinde, (atunci) și pe frați i-a cîștigat și societatea lor n-o dezonoarează; dacă însă vede că aceștia stăruie în rău și nu primesc îndreptarea, să arate cazul celor competenți să judece asemenea cauze; și numai după mărturia mai multora, numai atunci să se separe. Căci (acum) nu se va mai despărți de frați, ci de străini, deoarece Domnul pe cel ce stăruie în rău îl compară cu un străin și vameș. Căci un asemenea — zice Domnul — «*să-ți fie ca un păgîn și vameș*» ²⁷². Dacă însă, din ușurătaie proprie, se separă de comunitatea fraților, (atunci) să-și vindece slăbiciunea lui, sau, dacă nu vrea (să facă aceasta), să nu mai fie primit în comunitatea fraților. Dar dacă pentru vreo poruncă a Domnului un frate merge într-o parte, altul în altă parte, aceștia să nu se separe, ci să-și împlinească fiecare îndatorirea sa. Rațiunea nu admite nici o altă cauză de separare a fraților; mai întii pentru că se necinstește numele Domnului nostru Iisus Hristos, Care i-a unit; iar apoi, fiindcă nici conștiința fiecăruia nu va putea fi curată față de celălalt, ci se vor bănuî unul pe celălalt. Dar aceasta se împotrivese fățiș poruncii Domnului, Care a zis: «*De-ți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău înaintea altarului și du-te mai întii de te împacă cu fratele tău și atunci vino și-ți adu darul tău*» ²⁷³.

Întrebarea 37

Dacă trebuie să se neglijeze lucrul sub pretextul rugăciunilor și psalmodiei, și ce timpuri sînt potrivite pentru rugăciune, și mai întii dacă trebuie să se lucreze.

271. Matei 18, 15.

272. Matei 18, 17.

273. Matei 5, 23—24.

Răspuns

I

Deoarece Domnul nostru Iisus Hristos zice: «Vrednic», nu simplu, fiecare și nici oricine ar fi, ci «lucrătorul este (vrednic) de hrana sa»²⁷⁴, iar pe de altă parte, fiindcă Apostolul poruncește să lucrăm și să facem binele cu mâinile noastre proprii, ca să avem să dăm celui care are lipsă²⁷⁵, din acestea rezultă clar că trebuie să lucrăm cu sîrguință. Căci nu trebuie să socotim idealul pietății ca pretext pentru lenevie sau ca mijloc pentru a fugi de muncă, ci ca prilej favorabil de luptă, de munci mai grele și de răbdare în strimtorări, ca și noi să putem spune: «In osteneală și în trudă, în privegheri de multe ori, în foame și în sete»²⁷⁶, căci o astfel de conduită ne este folositoare nu numai pentru mortificarea trupului, ci și pentru iubirea față de aproapele, pentru ca Dumnezeu să dea prin noi îndestulare și celor slabi dintre frați, după modelul dat de Apostol în Fapte, unde zice: «In toate v-am arătat că astfel lucrînd se cade să ajutați pe cei slabi»²⁷⁷; și iarăși: «Ca să aveți să dați celui în lipsă»²⁷⁸, ca să ne învrednicim a auzi: Veniți, binecuvîntații Părintelui Meu, de moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii; că am flămînzit și Mi-ați dat să mîncîc; am însetat și Mi-ați dat să beau»²⁷⁹.

II

Și cît de mare rău este nelucrarea, nu este nevoie să spun, din moment ce Apostolul poruncește clar că cel care nu lucrează nici să nu mîncească²⁸⁰. Așadar, precum fiecăruia îi este necesară hrana zilnică, tot așa de necesar este (fiecăruia) și lucrul după putere. Căci Solomon n-a scris în zadar, spre laudă, aceasta: «Ea nu mîncă pîinea în lene»²⁸¹. Și iarăși, Apostolul zice despre sine că: «Nici n-am mîncat în dar pline de la cineva, ci lucrînd cu osteneală și trudă ziua și noaptea»²⁸², cu toate că, predicînd Evanghelia, avea dreptul să trăiască din Evanghelie. Și Domnul a legat trîndăvia cu răutatea zicînd: «slugă vicleană și leneșă»²⁸³. Însă și înțeleptul Solomon nu numai că laudă, prin cele amintite, pe cel care lucrează, ci chiar mustră pe cel leneș, cîm-

274. Matei 10, 10.

275. Efes. 4, 28.

276. II Cor. 11, 27.

277. Fapte, 20, 35.

278. Efes. 4, 28.

279. Matei 25, 34—35.

280. II Tes. 3, 10.

281. Pilde 31, 27.

282. II Tes. 3, 8.

283. Matei 25, 26.

parindu-l cu vietățile cele mai mici, zicînd : «*Mergi la furnică, leneșule*»²⁸⁴. Așadar, trebuie să ne temem ca nu cumva și noi să auzim această condamnare în ziua judecării, cînd (Domnul), Care ne-a dat puterea ca să lucrăm, va cere și lucru corespunzător acestei puteri. Căci el zice : «*Căruia i s-a încredințat mult, mai mult voi cere de la dînsul*»²⁸⁵. Dar fiindcă unii, sub pretextul rugăciunilor și psalmodiei părăsesc muncile, trebuie să se știe că pentru fiecare dintre oricare alte lucruri există timp propriu, după *Eclesiast*, care spune : «*Orice lucru își are timpul lui*»²⁸⁶. Pentru rugăciune însă și pentru psalmodie, ca și pentru multe altele, este potrivit tot timpul, așa încît (putem) să lăudăm pe Dumnezeu, în momentul cînd mișcăm minile noastre spre lucru, citeș odată și cu limba, cînd aceasta ar fi cu puțință, dar mai ales este folositor pentru edificarea credinței ; iar dacă astfel (cu limba) nu se poate, atunci să lăudăm pe Dumnezeu, cum spune Scriptura²⁸⁷, cu psalmi, cu laude și cu cîntări duhovnicești, în inima noastră și să ne împlinim rugăciunea în timpul lucrului ; aceasta se va face, dacă mulțumim Aceluia care ne-a dat puterea minilor pentru lucru și înțelepciunea minții spre înălțarea cunoașterii, și Celui care ne-a dăruit materia, atît aceea din care se fac instrumentele, cît și aceea ce servește artelor, pe care tocmai le practicăm ; și dacă ne rugăm ca lucrurile minilor noastre să urmărească scopul de a plăcea lui Dumnezeu.

III

Astfel ne asigurăm și fermitatea sufletului nostru, cînd pentru fiecare lucrare cerem de la Dumnezeu buna reușită a lucrului și cînd li dăm mulțumire Celui care ne-a dat puterea lucrului și păzim, cum s-a spus mai înainte, scopul de a-I plăcea. Căci dacă acestea nu s-ar face astfel, (atunci) cum ar putea sta împreună cele zise de Apostol : «*Rugați-vă neîncetat*»²⁸⁸ și «*Noaptea și ziua lucrînd*»²⁸⁹ ? În orice caz, fiindcă mulțumirea în orice timp este cerută și de lege și s-a dovedit necesară pentru viața noastră și după natura noastră și după rațiune, nu trebuie să neglijăm timpurile hotărîte în comunitățile de frați pentru rugăciuni, (timpuri) pe care din necesitate le-am ales, pentru că fiecare timp conține o anume aducere aminte de binefacerile pe care ni le dă Dumnezeu. Astfel : *Utrenia* s-a hotărît (ca să ne aducem aminte) ca primele mișcări

284. *Pilde* 6, 6.

285. *Luca* 12, 48.

286. *Eccl.* 3, 1.

287. *Col.* 3, 16.

288. *I Tes.* 5, 17.

289. *II Tes.* 3, 8.

ale sufletului și ale cugetului nostru să fie consacrate lui Dumnezeu și să nu luăm nici o altă grijă asupra noastră, înainte de a ne fi desfășurat în cugetul nostru (cu gândul) la Dumnezeu, precum scrie (Scriptura): «*La Dumnezeu am cugetat și m-am bucurat*»²⁹⁰; nici corpul să nu mișcăm spre lucru, înainte de a face ceea ce s-a zis: «*căci către Tine îmi îndrept rugăciunea, Doamne, și dimineața vei auzi glasul meu: dimineața voi sta înaintea Ta și voi aștepta*»²⁹¹. Și iarăși ora a treia (s-a hotărât) ca să ne ridicăm din somn pentru rugăciune și să-i adunăm pe frați, măcar că sînt împărțiți unii la un lucru, alții la altul; și toți să ne aducem aminte de darul Duhului care pe la ora a treia s-a dat Apostolilor, și astfel toți să I se închine cu o inimă și să devină vrednici să primească și ei sfințenia, și să ceară de la El îndrumare și învățătură spre cele de folos, după (exemplul) celui care a zis: «*Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept învoiește întru cele dinăuntru ale mele; nu mă lepăda pe mine de la fața Ta și Duhul Tău Cel Sfînt nu-L lua de la mine; dă-mi mie bucuria mîntuirii Tale și cu duh stăpînitōr mă întărește*»²⁹²; și în alt loc: «*Duhul Tău cel bun să mă călăuzească în țara (pămîntul) cea dreaptă*»²⁹³. Și astfel să ne reluăm iarăși lucrul nostru.

IV

Și dacă unii, din cauza naturii lucrărilor sau a locurilor, s-ar afla mai departe, ei sînt datori ca și acolo să împlinească numaidecît toate prescripțiile comune fără deosebire²⁹⁴. Căci: «*Unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu — zice Domnul — acolo sînt și Eu în mijlocul lor*»²⁹⁵. Am șocotit că și la ora a șasea este necesară rugăciunea, după exemplul sfinților care spun; «*Seara și dimineața și la amiază mă voi ruga și voi striga și El va auzi glasul meu*»²⁹⁶, și ca să scăpăm și de atacul demonului de amiază²⁹⁷, să zicem tot la acest timp și psalmul al nouăzecilea. Iar ora a noua ni s-a dat ca necesară pentru rugăciune de către înșiși Apostolii, în Fapte, unde se învață că Petru și Ioan s-au suit la templu «*la ora rugăciunii a noua*»²⁹⁸. Iar terminîndu-se ziua, să

290. Ps. 76, 4.

291. Ps. 5, 2—3; v. Ep. 2, paragr. 2: «*Deci ce este mai fericit decît să imite cîineva pe pămînt corul îngerilor? Îndată, din zorii zilei să se grăbească la rugăciune ca să laude pe Dumnezeu Ziditorul cu imne și cu cîntări.*»

292. Ps. 50, 12—14.

293. Ps. 142, 10.

294. Rugăciunile comune au avut la început caracter particular, R. M. 39, R. m. 154.

295. Matei 18, 20.

296. Ps. 54, 18.

297. Ps. 90, 6.

298. Fapte 3, 1.

mulțumim (lui Dumnezeu) pentru toate câte ne-a dat în această zi sau pentru cele pe care le-am săvârșit bine, și să mărturisim ceea ce n-am îndeplinit, ori de am săvârșit vreun păcat cu voie sau fără voie sau chiar din neștiință, cu cuvântul sau cu fapta sau în însăși inima noastră, cerind pentru toate mila lui Dumnezeu prin rugăciune. Căci cugetarea stărui-toare la cele trecute este de mare folos, ca să nu cădem iarăși în ase-menea păcate. De aceea, zice (Psalmistul): «*Pentru câte ziceți în inimile voastre, să vă căiți în culcușurile voastre*»²⁹⁹.

V

Și iarăși, când începe noaptea, să ne rugăm ca odihna să ne fie ne-turburată și liberă de închipiri fantastice, și la această oră să se zică neapărat psalmul nouăzeci. Iar Paul și Sila ne-au arătat că și la miezul nopții trebuie să ne rugăm³⁰⁰, precum istoria Faptelor relatează, spu-nînd: «*Iar la miezul nopții, Paul și Sila preamăreau pe Dumnezeu*»³⁰¹. Și psalmistul la fel spune: «*În miezul nopții m-am sculat ca să Te slă-vesc, pentru judecățile dreptății Tale*»³⁰². Și iarăși trebuie să ne sculăm pentru rugăciune înainte de a se lumina de ziuă, ca să nu ne prindă ziua în somn și în pat, după exemplul celui ce a spus: «*Ochii mei s-au deschis înainte de a se lumina de ziuă, ca să meditez la cuvintele Tale*»³⁰³. Nici unul dintre aceste timpuri nu trebuie să fie neglijat de către aceia care s-au hotărît să trăiască cu sîrguință întru mărirea lui Dumnezeu și a lui Hristos însuși. Eu însă cred că o diversitate și varie-tate în rugăciuni și psalmodieri la orele hotărîte ar fi folositoare și pen-tru faptul că atunci cînd este monotonie sufletul devine adesea neatent și oarecum distras, dar schimbîndu-se și variînd psalmodia și lecturile la fiecare oră, se înnoiește darul sufletului și se împrospătează atenția.

Întrebarea 38

Fiindcă din ceea ce s-a spus pînă acum s-a dovedit îndeajuns că rugăciunea nu poate fi omisă și că lucrul este necesar, urmează să știm care meserii sînt potrivite cu profesia noastră

299. Ps. 4, 4.

300. V. Epistola 2, paragr. 6: «Dar ceea ce este pentru ceilalți utrenia, aceasta este pentru asceți miezonoptica pietății, cînd liniștea de noapte dă sufletului relaxare, pen-tru că atunci nici ochii, nici urechile nu dau inimii audii și vedenii păgubitoare, ci numai cugetul nostru singur se pune pe sine în comuniune cu Dumnezeu».

301. Fapte 16, 25.

302. Ps. 118, 62.

303. Ps. 118, 148.

Răspuns

Nu este ușor să detașăm complet câteva meserii, fiindcă unele se caută la unii, altele la alții, după natura locurilor și după specificul mărfurilor (articolelor) ce se produc în fiecare țară ³⁰⁴. În general însă este posibil să schițăm o alegere a acestora, (anume acelea) care păstrează pacea și liniștea vieții noastre, adică acelea care nu pretind multă osteneală pentru procurarea materiei lor, nici multe greutateți pentru vinderea obiectelor gata lucrate, nici care să ducă la întâlniri necuviincioase și păgubitoare între bărbați și femei; ci noi trebuie să socotim ca scop caracteristic al nostru, ca în toate să prevaleze simplitatea și ieftinătatea, ferindu-ne să servim poftelor nesăbuite și păgubitoare ale oamenilor prin executarea de lucrări cerute de ei (în acest scop). De aceea, în țesătorie trebuie să ne luăm ca sarcină pregătirea a ceea ce corespunde modului nostru obișnuit de viață, și nu ceea ce inventează cei desfrânați ca să vindeze și să atragă în cursă pe tineri. Asemenea și în cizmărie, să punem arta în executarea numai a obiectelor de trebuință cerute ca absolut necesare. Dar zidăria, dulgheria, fierăria și agricultura sînt ele însele, ca atare, necesare și foarte folositoare pentru viață, și nu (există) nici un motiv propriu ca ele să fie lepădate din partea noastră; totuși, dacă cumva fac mult zgomot sau stingheresc unirea vieții fraților, atunci e necesar ca să le evităm și să preferăm în locurile acele meserii care nici viața nu o distrag, ci o păstrează așa ca să fie plăcută Domnului, nici pe aceia care stăruiesc în exercițiul pietății nu-i sustrag nici de la timpul psalmodiei, nici de la rugăciune și nici de la buna ordine. Deci, din moment ce nu există nimic în aceste meserii ³⁰⁵ care să păgubească scopului prim al vieții noastre, ele sînt de preferat multora și mai cu seamă agricultura; fiindcă ea ne procură prin sine însăși cele necesare și-i eliberează pe agricultori de mult umblet fără rost și de alergătură încoace și-ncolo; afară de cazul cînd, după cum am spus, nu cauzează zgomot mare și turburări fie din partea vecinilor, fie din cea a conlocuitorilor.

Întrebarea 39

Cum trebuie să se vîndă cele produse de munca noastră și cum se cade să călătorim (în acest scop)?

304. Monahii se ocupau cu tot felul de munci manuale. Mai tîrziu Paladius a găsit minăstirea lui Pahomie în Tebaida organizată în asemenea mod. Produsele erau repartizate pentru nevoile fraților și cu resturile din alimente se hrăneau porcii, ca să nu se arunce.

305. Adică în zidărie, dulgherie, cizmărie și agricultură.

Răspuns

Dar trebuie să ne îngrijim ca produsele muncii noastre să nu le expunem (spre vânzare) departe și nici noi să nu ne expunem în public pentru vânzarea lor. Căci starea în unul și același loc este și mai cuviincioasă și mai folositoare, atât pentru edificarea duhovnicească reciprocă a noastră, cât și pentru consecvența statornică a vieții noastre zilnice; de aceea e mai bine să preferăm să vindem la un preț ceva mai mic (fără să ne depărtăm de locul nostru), decît să ieșim din hotarele noastre pentru un câștig neînsemnat. Dar dacă experiența ne arată că aceasta nu se poate, trebuie să alegem și locuri și orașe cu bărbați pioși, pentru ca să nu ne fie fără (nici un) folos călătoria; și la locurile designate (în acest scop) să meargă împreună mai mulți frați, fiecare ducîndu-și produsele muncii lui, și să călătorească împreună, pentru ca să facă drumul cîntînd și rugîndu-se, întărindu-se astfel unul pe altul; iar ajungînd la destinație să-și aleagă aceleași locuri pentru cît timp vor rămîne (acolo); pentru ca pe de o parte să se supravegheze unul pe altul și să nu piardă nici un timp de rugăciune, nici din zi, nici din noapte, iar pe de altă parte, pentru ca fiecare, fiind împreună cu mai mulți, să poată face față, cu mai puțină pagubă, cumpărătorilor răi și hrăpăreți; pentru că și cei mai violenți se feresc să aibă mai mulți martori ai nedreptății lor.

Întrebarea 40

Despre negoțul cu mărfuri în adunări

Răspuns

Sfînta Scriptură ne învață că nu sînt potrivite pentru negoț (locurile) unde se venerază martirii. Căci nu se cuvine creștinilor să se arate în locurile de venerare a martirilor sau în cele alăturate acestora pentru alt motiv decît numai pentru a se ruga și pentru a-și aduce aminte de statornicia sfinților pentru pietate pînă la moarte, spre a se entuziasma și ei de un asemenea zel, aducîndu-și aminte de groaznica minie a Domnului, Care, deși era întotdeauna și în tot locul blînd și umilit cu inima, după cum este scris³⁰⁶, a ridicat totuși biciul împotriva celor care vindeau și cumpărau în jurul templului³⁰⁷, deoarece negoțul schimbasesc casa de rugăciune în peșteră de tilhari³⁰⁸. Și dacă alții au corupt obiceiul statornicit cu privire la sfinți și, în loc să se roage unul

306. Matei 11, 29.

307. Ioan 2, 15.

308. Matei 21, 13; Marcu 11, 17; Luca 19, 46.

pentru altul și împreună cu mai mulți să se închine lui Dumnezeu și să-I împlină mila pentru păcatele lor și să-I mulțumească pentru binefacerile Lui și să se edifice unul pe altul prin cuvinte de mângiere, ceea ce, după cum știm, încă se practică și se observa pe timpul nostru³⁰⁹, în loc să facă toate acestea, ei au schimbat și timpul și locul în țîrg, în loc de petrecere populară³¹⁰ și în loc comun de negoț; de aceea nu se cuvine ca și noi să-i imităm pe aceștia³¹¹, iar prin participarea noastră să întărim înseși acele lucruri absurde. Dimpotrivă, trebuie să imităm adunările istorisite în Evangheliile cu privire la Domnul nostru Iisus Hristos și să împlinim cele poruncite de Apostol ca unele care pot fi socotite prototipul acestor adunări. Iar (Apostolul) scrie astfel: «Cînd vă adunați, fiecare dintre voi are psalm, are învățătură, are limbă, are explicare: toate să se facă spre edificare»³¹².

Întrebarea. 41

Despre autoritate și despre ascultare

Răspuns

I

Dintre artele îngăduite, fiecare trebuie să exercite nu pe aceea pe care o posedă sau dorește, ci pe aceea pentru care va fi găsit apt prin examinare. Pentru că cel care s-a lepădat de sine și a depus toată voința proprie, nu face ceea ce vrea, ci ceea ce i se poruncește. Dar nici rațiunea nu îngăduie ca să-și aleagă din inițiativă proprie ceea ce (socotește) folositor acela care și-a încredințat conducerea (vieții lui) altora, care îl vor rîndui la lucrul de care se vor încredința în numele Domnului că este potrivit; căci cel care alege un lucru după dorința lui se acuză pe sine însuși, întâi de vanitate și apoi că s-a atașat de această artă sau din mărire lumească sau din nădejdea de cîștig sau din altă cauză asemănătoare, sau că din lene și neglijență preferă lucrul mai ușor. Dacă cineva are asemenea înclinări dovedește că el nu s-a eliberat încă de răutatea patimilor. Căci nu s-a lepădat de sine cel care do-

309. Sf. Vasile cel Mare își amintește căderea înțelepciunii creștine din cauza marelui număr de noi membri ai Bisericii, care, după recunoașterea creștinismului de către stat, se botezau fără pregătirea (catehizarea) necesară.

310. V. R. M. 39.

311. Petrecerile populare și țîrgurile la martiriile creștine se pare că se făceau imitîndu-se sărbătorile idololatrice.

312. I Cor. 14, 26.

rește să-și împlinească plăcerile proprii ; nici la afacerile acestei lumi n-a renunțat, dacă este stăpinit de pofta cîștigului și a măririi. Desigur, nici nu și-a mortificat membrele sale cele pămîntești acela care nu suportă truda lucrului ; dimpotrivă, dă dovadă de aroganță, din moment ce socotește că judecata sa este mai dreaptă decît hotărîrea mai multora. Dacă însă cineva exercită un meșteșug care n-a fost dezaprobat de comunitate, trebuie să nu-l părăsească ; căci a nu pune cineva preț pe cele prezente este dovadă de minte nestatornică și de voință slabă ; iar dacă nu are (nici o meserie), să nu-și aleagă singur, ci să primească ceea ce au hotărit cei mai mari, ca să păstreze ascultare în toate. Căci precum s-a arătat că nu este cuviincios să-și aleagă cineva singur meseria, la fel nu este corect de a nu primi ceea ce a fost aprobat de alții. Chiar dacă cineva posedă o artă, dar practicarea ei nu este plăcută comunității de frați, să se lepede de ea îndată, arătînd că spre nici un lucru lumesc nu este înclinat cu patimă. Căci a face cineva numai după voia proprie și numai după cugetele sale, este însușirea aceluia care n-are nici o speranță, după cuvîntul Apostolului ³¹³ ; dar ascultarea în toate este demnă de laudă, căci același Apostol laudă pe unii că «mai întîi s-au dat pe ei Domnului și apoi și nouă după voia lui Dumnezeu» ³¹⁴.

II

Așadar, fiecare trebuie să fie atent la lucrul său și să se îngrijească de el cu dragoste ; și să-l împlinească — ca și cum Dumnezeu l-ar privi — cu stăruință neobosită și cu grijă deosebită, încît să aibă curajul să spună totdeauna ? *«Iată, precum sînt ochii servilor la mîinile domnilor lor, așa (caută și) ochii noștri la Domnul Dumnezeu nostru»* ³¹⁵, și să nu se treacă de la un lucru la altul. Căci nici natura noastră nu poate săvîrși mai multe meserii deodată ; și este mai de folos să împlinim o (lucrare) cu grijă, decît să începem mai multe fără a le isprăvi. Căci împărtîșirea interesului la mai multe (lucrări) și trecerea de la una la alta arată sau că există deja o ușurătate de morăvuri sau că, dacă nu există, o produce. Dacă, însă, vreodată nevoia ar cere, cel care are priceperea necesară e natural să ajute și altora în meseriile lor ; aceasta să nu se facă însă din inițiativă proprie, ci numai dacă este solicitat ; iar solicitarea să se facă nu, simplu, fiindcă vrea (cineva), ci numai dacă este (într-adevăr) nevoie ; așa cum desigur se întîmplă și cu membrele corpu-

313. I Tes. 4, 13.

314. II Cor. 8, 5.

315. Ps. 122, 2.

lui, cînd, cedînd piciorul, ne sprijinim în mînă. Și iarăși precum este dăunător să schimbi meseria din proprie inițiativă, la fel este vrednic de dojană (faptul) de a nu primi lucrarea ce (ți) se poruncește, așa încît nici viciul iubirii de sine (îngîmfării) să nu se nutrească, nici norma supunerii și ascultării să nu se calce. Dar grija uneltelor rămîne în seama maestrului fiecărei meserii; dacă totuși s-ar întimpla ca vreodată să fie neglijată o unealtă, atunci grija acelei unelte să se poarte ca de un bun comun al tuturor, de către cei care au văzut-o întîi. Căci deși folosirea uneltelor este particulară (individuală), totuși folosul ce se realizează cu ele este comun. Deci faptul că cineva ar disprețui uneltele altei meserii, fiindcă nu-l interesează pe el personal, constituie dovada că el le socotește ca străine. Dar nici aceia care exercită meserii să nu pună stăpînire deplină pe unelte, așa încît nici proiestosului comunității să nu-i permită folosirea lor la ceea ce el ar dori, sau să-și îngăduie să le vîndă, să le schimbe sau să le valorifice în oricare alt mod, sau să mai procure și alte unelte (pe lîngă cele ce sînt). Căci cel care a admis odată că nu mai este stăpîn nici al mîinilor lui, fiindcă a încredințat altuia folosirea lor, cum mai poate să procedeze în consecință, dacă păstrează proprietatea uneltelor meseriei și se prevalează de privilegiul autorității absolute asupra lor?

Întrebarea 42

Cu ce scop și cu ce dispoziție trebuie să lucreze cei care se ocupă cu lucrul?

Răspuns

I

Deci trebuie să știm și aceea că cel care lucrează trebuie să lucreze nu ca să-și satisfacă propriile lui nevoi prin lucrul său, ci ca să îplinească porunca Domnului, Care zice: «*Flămînd am fost și Mi-ați dat să mînc*» ș.c.l.³¹⁶. Căci a se îngriji de sine este complet oprit de Domnul, (atunci) cînd zice: «*Nu vă îngrijiți de viața voastră, ce veți mînc, nici de corpul vostru, cu ce vă veți îmbrăca*»³¹⁷, adăugînd și: «*Căci toate acestea le caută păgîinii*»³¹⁸. De aceea, fiecare trebuie să

316. Matei 25, 35.

317. Matei 6, 25.

318. Matei 6, 32.

aibă ca scop în lucrul său, servirea celor lipsiți, și nu nevoia sa proprie. Căci astfel va scăpa și de acuzația iubirii de sine și va primi de la Domnul și binecuvîntarea iubirii de frate, cînd zice: «Ceea ce ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut»³¹⁹. Și nimeni să nu socotească că cuvintele noastre ar fi în contradicție cu (ceea ce spune) Apostolul, cînd zice: «Ca lucrînd să-și mănînce pîinea lor»³²⁰. Căci aceasta s-a spus către cei nedisciplinați și leneși, fiindcă este mai bine ca fiecare să-și cîștige hrana singur și să nu împovăreze pe alții, decît să-și petreacă viața în trîndăvie. Căci: «Noi auzim — zice Apostolul — că unii dintre voi umblă în neorînduială, nelucrînd nimic, ci amestecîndu-se în lucrurile altora; iar unora ca aceștia, zice, poruncim și-i rugăm să-și mîndrînce pîinea lor muncind în liniște»³²¹. Și aceasta: «Noaptea și ziua lucrînd, ca să nu împovărăm pe cineva»³²², duce la același înțeles, deoarece Apostolul, din iubirea față de frați și spre a pune capăt neorîndujelilor (din Biserică), s-a supus pe sine la munci peste ceea ce îi era poruncit. Deci cel care se grăbește spre îndeplinire, să lucreze noaptea și ziua, ca să aibă să dea celui care se află în nevoie³²³.

II

Cel care își pune nădejdea în sine sau în acela care a luat asupra sa grija celor necesare (traului), sau cel care crede că lucrul său, ori cel al partenerului său constituie o bază suficientă pentru susținerea vieții sale, (acela) este în pericol, pentru că și-a pus nădejdea lui în om, să cadă în blestemul ce zice: «Blestemat este omul care își pune nădejdea în om și-și va face sprijin carnea brațului său, și sufletul lui s-ar depărta de Domnul»³²⁴. Căci prin cuvintele: «Cel care-și pune nădejde în oameni», Scriptura oprește să ne punem nădejdea în altul, iar prin (cuvintele): «Și-și va face sprijin carnea brațului său» (oprește) să se încreadă cineva în sine însuși; fiecare din acestea două le numește apostasie de la Domnul și adaugă apoi sfîrșitul amîndurora: «Căci va fi ca mirsinul³²⁵ cel sălbatic din pustiu; și nu va vedea cînd vor veni cele bune»³²⁶. Astfel, Scriptura arată că a-și pune cineva nădejdea în sine, sau în altul, înseamnă îndepărtare de la Domnul.

319. Matei 25, 40.

320. II Tes. 3, 12.

321. II Tes. 3, 11—12.

322. II Tes. 3, 8.

323. Efes. 4, 28.

324. Ier. 17, 5.

325. Un soi al arbustului care crește în locuri mlăștinoase sau pe lângă mare, asemănător cu cățina roșie sălbatică.

326. Ier. 17, 6.

Întrebarea 43

Cum trebuie să lucrăm ni s-a explicat îndeajuns, afară doar, ca să mai învățăm ceva pe deasupra acestor lucruri, să mai inventăm ceva — acum vă rugăm să ni se lămurească cum trebuie să fie proiestoșii (stareții) comunității de frați și cum trebuie să-i îndrumeze aceștia pe frați

Răspuns

În cele spuse (pînă acum) a fost vorba, pe scurt, și despre aceasta; dar fiindcă doriți — și bine faceți — să se expună mai pe larg partea aceasta (fiindcă de cele mai multe ori ucenicii doresc să simtă pe cel care-i supraveghează sau îi conduce), este necesar să ne ocupăm mai cu atenție de partea aceasta. Deci, trebuie ca proiestosul, aducindu-și aminte de Apostolul care spune: «*Fii pildă credincioșilor*»³²⁷, să-și facă viața sa ca exemplu evident de împlinire a fiecărei porunci a Domnului, încît să nu dea celor pe care îi învață nici un motiv să creadă că porunca Domnului este inaplicabilă sau demnă de disprețuit. Mai înții, deci, și acesta este în realitate lucrul principal, trebuie să exercite umilința în iubirea lui Hristos, astfel încît, chiar și atunci cînd tace, exemplul faptelor lui să fie pentru învățătură mai eficace decît orice vorbă. Căci dacă această normă a creștinismului este imitarea lui Hristos, după firea omenească a Lui, atît cît corespunde chemării fiecăruia, (atunci) cei cărora li s-a încredințat conducerea celor mulți trebuie să-i facă, prin mijlocirea lor, pe cei mai slabi să avanseze în imitarea lui Hristos, așa cum spune fericitul Pavel: «*Fiți următori ai mei, precum și eu (sînt) al lui Hristos*»³²⁸.

II

Așadar, cei dinții proiestoși se cade să se facă model desăvîrșit, îndeplinind măsura umilinței cea predată de Domnul nostru Iisus Hristos. Căci Domnul spune: «*Învățați de la Mine că sînt blînd și umilit cu inima*»³²⁹. Așadar, blîndețea firii și umilința inimii să-l caracterizeze pe proiestos. Căci dacă Domnul nu S-a rușinat să slujească servilor Săi, și a voit să fie serv pămîntului și lutului, pe care El însuși l-a plămădit și l-a prefăcut în om (căci zice): «*Eu sînt în mijlocul vostru ca acela care*

327. I Tim. 4, 12.

328. I Cor. 11, 1.

329. Matei 11, 29.

servește»³³⁰, ce trebuie să facem noi pentru semenii noștri, ca să credem că L-am ajuns prin imitare (pe Hristos)? Aceasta la care ne referim este prima pe care trebuie s-o posede proiestosul. Apoi trebuie să fie îndurător și să fie răbdător față de cei care, din lipsă de experiență, ar neglija ceva din îndatoririle lor; dar să nu treacă sub tăcere păcatele, ci să trateze cu blîndețe pe cei care și-ar uita de îndatoriri și să le administreze medicamentele cu toată bunătatea și moderațiunea. Trebuie să fie în măsură să găsească metoda de îngrijire corespunzătoare fiecărei boli, fără să dojenească cu asprime, ci să mustre cu blîndețe și să învețe, precum spune Scriptura³³¹; trebuie să fie vigilent cu privire la cele prezente, prevăzător cu privire la cele viitoare, în stare să se măsoare în luptă cu cei tari și să suporte cu răbdare slăbiciunile celor neputincioși, în stare să facă și să spună toate spre perfecționarea celor ce locuiesc împreună cu el. Conducerea să nu și-o ia singur, ci să fie ales de proiestosii celorlalte comunități, după ce va fi dat o probă îndestulătoare despre felul vieții lui din trecut, căci zice (Apostolul): «Și aceștia mai întii să se cerceteze și, dacă sînt fără prihană, după aceea să servească»³³². Astfel, unui asemenea om să i se încredințeze locul de proiestos și el să facă ordine în comunitate, rînduind împărțirea lucrurilor așa încît fiecare să aibă după aptitudinea sa.

Întrebarea 44

Cui trebuie să se îngăduie călătoriile și cum trebuie să fie examinați cînd se întorc.

Răspuns

I

Călătorie să se îngăduie celui care e în stare s-o îndeplinească fără pagubă pentru sufletul lui și cu folos pentru tovarășii lui de călătorie. Încît, dacă nu se află nici unul apt, este mai bine a suferi în lipsa celor necesare toată apăsarea și strîmtoarea pînă la moarte, decît din cauza unei lipse de întărire trupească să trecem cu vederea o pagubă sigură a sufletului. «Căci e mai bine pentru mine — zice Apostolul — să mor decît să facă cineva fala mea deșartă»³³³; și aceasta în lucruri ce se pot omite; cu cît mai mult deci în cele poruncite? Și totuși nici chiar aceasta legea iubirii n-o lasă nemîngîiată. Căci dacă s-ar întîmpla ca

330. Luca 22, 27.

331. II Tim. 2, 25.

332. I Tim. 3, 10.

333. I Cor. 9, 15.

Intr-o comunitate de frați să nu existe nici unul potrivit pentru trimitere, atunci frații vecini vor împlini lipsa, făcând călătorie împreună și fără să se despartă unii de alții, încât atât cel bolnav de suflet, cât și cel slab de trup, să se susțină printr-o astfel de comuniune cu cei mai tari; dar aceasta trebuie să se rinduiască din bună vreme de către proiestos, ca nu cumva ușurarea (în aranjarea unei astfel de călătorii) să devină imposibilă, când nevoia ar cere-o, din cauza scurtimei timpului. Dar, după întoarcere, cel care a călătorit să se cerceteze ce a realizat, cu ce fel de oameni s-a întâlnit, ce a discutat cu ei, care a fost gândul sufletului lui, dacă a petrecut ziua întreagă și noaptea întreagă cu frică de Dumnezeu sau dacă nu s-a abătut cumva și n-a desconsiderat ceva din cele poruncite, fie învins de greutatea externe, fie alunecând din ușurătate proprie.

II

Și ceea ce s-a făcut bine să se întărească prin aprobare; iar ceea ce s-a făcut greșit să se îndrepte printr-o învățatură stăruitoare și înțeleaptă. Cei care călătoresc numai așa vor deveni mai precauți, gândindu-se că vor da socoteală (pentru ceea ce fac în timpul călătoriei lor), iar noi vom apărea că ne îngrijim de viața lor chiar și în absența lor. Că aceasta era lucru obișnuit și la sfinți arată istoria Faptelor care ne învață cum Petru, întorcându-se la Ierusalim, a dat socoteală celor de acolo în privința legăturii lui cu păgînii³³⁴; și cum Paul și Varnava, când s-au întors și au adunat Biserica, au istorisit cele ce făcuse Dumnezeu cu ei³³⁵. În fine, mai trebuie să se știe și aceea că frații trebuie să se ferească în orice mod de alergări, negoțuri și câștiguri prin înșelăciune.

Întrebarea 45

Pe lângă proiestos trebuie să mai fie unul în măsură să poarte grijă de frați în absența aceluia sau când ar fi ocupat

Răspuns

I.

Fiindcă se întâmplă că adesea proiestosul³³⁶ să se despartă de comunitatea frățască; fie din cauza unei slăbiciuni trupesti, fie din nevoia unei călătorii sau pentru oricare altă împrejurare, este necesar să fie

334. Fapte 11, 4 ș.m.

335. Fapte 15, 4, 12.

336. Proiestosul era obligat să lipsească din minăstire pentru adunări obișnuite ale proiestoșilor sau pentru alte motive binecuvîntate.

și un altul ales, astfel cu aprobarea proiestosului și a celorlalți³³⁷, care sînt apti pentru aceasta, pentru ca, în lipsa proiestosului, acesta să continue îngrijirea fraților, așa încît cei prezenți să primească sfaturi de la unul (singular); pentru ca nu (cumva), în absența proiestosului, comunitatea frățească să ia o formă democratică, spre dizolvarea regulei și buneii ordini prescrise, ci să se păzească cele alese cu cercetare spre slava lui Dumnezeu, și astfel să fie unul care să poată răspunde cu pricepere străinilor, vizitatori, așa încît, pe de o parte, cei care caută cuvîntul să se edifice în mod demn asupra chestiunii (nedumeririi) lor, iar pe de altă parte, comunitatea să nu sufere rusine. Căci, dacă toți s-ar repezi să vorbească deodată, s-ar face larmă și (așa ceva) este semn de dezordine. Apostolul n-a îngăduit, doar, nici chiar acelor care au fost învredniciți cu darul învățurii să vorbească mai mulți deodată, spunînd în legătură cu aceasta: «*Dacă unul are descoperire, cel dintîi să tacă*»³³⁸; și iarăși dezaprobă inconvenientul unei astfel de dezordini prin cuvintele: «*Deci, dacă s-ar aduna toată Biserica la un loc și toți ar grăi în limbi și ar intra neînvățați sau necredincioși, n-ar zice că sînteți nebuni?*»³³⁹.

II. Dacă străinul (oaspetele) din neștiință ar pune întrebările, altuia, cel întrebat, chiar dacă ar fi în măsură să răspundă, totuși, pentru păstrarea disciplinei, el să tacă și să-l arate pe acela căruia i s-a încredințat acest oficiu, așa cum au făcut Apostolii înaintea Domnului³⁴⁰, pentru ca discuția să se desfășoare în ordine și cu bunăcuviință. Căci dacă pentru vindecarea corpurilor nu-i este îngăduit oricui să întrebuițeze medicamente (compoziții feruginoase) pentru cei bolnavi, ci numai acelaia care și-a însușit specialitatea după timp îndelungat, prin experiență, prin studierea lucrărilor și prin învățatură din partea unor oameni de știință; ce motiv este ca oricine s-ar întimpla să se apuce în grabă de vindecarea prin cuvînt? Căci în această (artă) și cea mai mică nebăgare de seamă (poate) aduce cea mai mare pagubă. Căci la aceia la care nici împărțirea pîinii nu se îngăduie oricui s-ar întimpla, ci slujirea aceasta aparține unuia singur, căruia i s-a încredințat în urma unei experiențe, la aceia cum să nu fie mult mai necesar ca hrana duhovnicească să se dea celor care o cer, cu discernămint și atenție, de către unul din cei

337. Este vorba de ceilalți proiestoși; v. «Cuvînt înainte», p. 7.

338. I Cor. 14, 30.

339. I Cor. 14, 23.

340. Ioan 12, 21—22.

mai potrivii pentru aceasta? Este mare neîncredință ca acela care este întrebat despre judecata lui Dumnezeu, să îndrăznească să răspundă cu obrăznicie și așa la întimplare și să nu-l arate pe cel cărui i s-a încredințat slujirea cuvântului; pentru că acesta, fiindcă este în general credincios și econom înțelept, a fost ales să împartă și hrana spirituală la timp potrivit ³⁴¹, și să-și întovărească cu judecata cuvintele sale, precum este scris ³⁴². Dacă însă celui care are să răspundă îi scapă ceva, iar un altul descoperă aceasta, să nu se grăbească să-i corecteze îndată, ci în particular să-i arate ceea ce crede el. Căci aceasta da celor inferiori motiv să se ridice împotriva celor superiori; încît, chiar dacă cineva ar da un răspuns folositor, dar nu în cadrul îndatoririi lui, se face vinovat de epitiimiile pentru neorînduială.

Întrebare a 46

Nimeni să nu ascundă păcatele fratelui său, nici pe ale sale

Răspuns

Orice păcat trebuie să fie descoperit priestosului fie de către însuși cel care a păcatuit, fie de către cei care știu de el, dacă aceștia nu sînt în stare să-l vindece, după porunca dată de Domnul. Căci o răutate acoperită de tăcere este o boală ascunsă în suflet. Căci așa cum nu putem numi binefăcător pe acela care închide în corp lucrurile primejdioase, ci mai degrabă pe acela care le scoate afară la lumină, cu suferință și intervenție chirurgicală, încît, fie că răul este aruncat afară prin vomare, fie că, în general, prin descoperirea bolii se poate cunoaște mai ușor felul vindecării; tot așa, și ascunderea păcatului este ca un ajutor dat morții, pentru cel bolnav. Căci «*bolaul morții* — zice Apostolul — *este păcatul*» ³⁴³; «*iar muștrarea fățișă este mai bună decît prietenia ascunsă*» ³⁴⁴. De aceea, nimeni să nu tănuiască (păcatele) altuia, ca nu cumva, din iubitor de frate să devină ucigător de frate, și nici (ucigător) de sine însuși (tănuindu-și păcatele proprii). «*Căci cel care nu se vindecă prin faptele sale* — zice Solomon — *este frate cu cel care se pierde pe sine*» ³⁴⁵.

341. Luca 12, 42.

342. Ps. 111, 5.

343. I Cor. 15, 56.

344. Pilde 27, 5.

345. Pilde 18, 9.

Întrebarea 47 Despre cei care nu primesc cele hotărâte de proiestos

Răspuns

Cel care nu primește hotărârile proiestosului trebuie să expună acești obiectiile sale deschis (public) sau în particular, dacă are vreun motiv puternic în sensul Scripturii, sau să tacă și să împlinească porunca. Iar dacă singur se rușinează, să folosească pe alții în acest scop ca mijlocitori, încît, dacă porunca ar contraveni Scripturii, să se scape și pe sine și pe frații săi de pagubă; iar dacă se va dovedi că (porunca) a fost dată cu dreaptă rațiune se va elibera însuși de îndoiala cea deșartă și periculoasă. «Căci cel care se îndoiește — zice Apostolul — dacă mîntîncă, se osîndește, fiindcă nu face din credință»³⁴⁶, și nu va da fraților mai simpli nicidecum prilej de alunecare spre neascultare. «Căci mai de folos este (cuiva) — zice Domnul — să-și lege o piatră de moară de gît și să se arunce în mare, decît să scandalizeze pe unul dintre aceștia mai mici»³⁴⁷. Dacă unii stăruie în neascultare, criticînd în ascuns, nedîndu-și pe față durerea (nemulțumirea) lor, să se îndepărteze din comunitate, pentru că provoacă îndoială între frați, zguduie autoritatea poruncilor și se fac învățători ai neascultării și răzvrătirii. Căci: «Alungă — zice Solomon — pe cel batjocoritor din adunare, și cu el va ieși cearta»³⁴⁸; și iarăși: «Lepădați dar pe cel rău dintre voi», că «puțin aluat dospește toată frămîntătura»³⁴⁹.

Întrebarea 48

Nu trebuie să fie cercetate din curiozitate lucrările proiestosului, ci fiecare să fie cu luare aminte la lucrul său

Răspuns

Ca să nu cadă cineva cu ușurință în această boală a îndoielii, spre paguba și a lui și a altora, trebuie să se observe de către toți frații, ca măsură generală, aceasta: de la bun început, nimeni să nu cerceteze din curiozitate lucrările proiestosului și nici să nu se preocupe cu cele ce se întîmplă, afară de aceia care sînt mai apropiați proiestosului și după

346. Rom. 14, 23.

347. Matei 18, 6.

348. Pilde 22, 10.

349. I Cor. 5, 13, 6.

grad; și după înțelepciune; pe aceștia îi va folosi proiestosul după nevoie, pentru consfătuire și deliberare asupra chestiunilor comune, urmînd îndemnul celui care a zis: «Toate să le faci cu stat»³⁵⁰. Căci, dacă lui i-au încredințat conducerea sufletelor noastre, ca unuia care va da seamă lui Dumnezeu, ar fi cu totul nelogic să nu se încreadă în privința lucrurilor celor mai neînsemnate și să se umple și pe sine de bănuiele nesăbuite contra fratelui său și să dea și altora motiv de (asemenea) bănuieli. De aceea, că să nu se întimplă aceasta, fiecare să rămînă la starea la care a fost chemat și, dîndu-se cu totul grijii îndatoririlor sale, să nu se intereseze din curiozitate de alte lucrări, imitînd pe sfinții ucenici ai Domnului; pentru că, deși întîlnirea cu samariteanca putea să-i conducă la bănuială, «nici unul dintre ei nu l-a zis: «Ce cauți, sau ce vorbești cu dînsa?»³⁵¹.

Întrebarea 49

Despre discuțiile contradictorii dintre frați

Răspuns

În privința controverselor dintre frați, cînd unii n-ar fi de acord asupra vreunui lucru, nu trebuie să se sfădească între ei, ci să încredințeze hotărîrea celor mai competenți. Însă pentru ca nici ordinea să nu se strice, întrebînd toți și neconținut, și nici să nu se dea prilej de vorbărie și pălăvrăgeală, trebuie să fie cineva mai încercat, care să poată fie să supună fraților spre cercetare în comun a controverselor de către mai mulți frați, fie să aducă cauza înaintea proiestosului. Căci așa, cercetarea controverselor se va face cu mai mare temeinicie și înțelepciune. Căci, dacă în orice chestiune este necesară cunoașterea și experiența, apoi cu atît mai mult în lucruri ca acestea. Și dacă nimeni nu încredințează instrumentele spre întrebuițare unor neîndemnatici, cu atît mai mult se cuvine a lăsa folosirea cuvintelor pe seama celor competenți, pentru că aceștia vor fi în măsură să deosebească locul, timpul și felul întrebărilor, și vor căuta ca, atît prin întrebări cuminți și departe de toată cearta, cît și prin ascultare cu înțelepciune, să dea chestiunilor în discuție dezlegările (cele mai potrivite) spre edificarea comunității.

350. Pilde 24, 6.

351. Ioan 4, 27.

Cum trebuie să procedeze proiestosul la stabilirea epitimilor

Răspuns

Dar și epitițiile proiestosul să nu le aplice cu patimă, celor care păcătoiesc. Căci a-l muștra cineva pe frate, cu ciudă și cu minie, nu însemnează că-l eliberează de păcat, ci că se aruncă pe sine în delict. De aceea — spune (Apostolul) — : «*Cu blindețe povduind pe potrivnici*»³⁵². Nici să nu fie aspru, dacă el însuși este disprețuit (de cineva); iar dacă vede că altul este batjocorit, să se arate bun și îngăduitor față de cel care a greșit; dimpotrivă, în acest al doilea caz, să se fie tare împotriva răului. Căci, astfel, nu numai că va scăpa de bandă a iubirii de sine, dar va da și o dovadă că el nu urăște pe cel care a păcătuit, ci detestă păcatul, făcând deosebire între ceea ce îl privește pe el și ceea ce privește pe altul. Nefăcând însă deosebirea nemulțumirii sale așa cum am spus, ci în mod contrar, este limpede că nu se indignează nici pentru Dumnezeu, nici pentru, că se primejduiește cel care a păcătuit, ci din iubirea de glorie și din ambiția de a domina. Căci el (proiestosul) trebuie să arate, **pe lângă** gloria lui Dumnezeu, care se necinstește prin călcarea poruncii; iar pentru mintuirea fratelui care se află în primejdie, în urma păcatului, să se arate cu mila și iubire frățească (căci) : «*Suferitul ce păcătuiește, acela va muri*»³⁵³; și la nebare caz de păcat să se ridice împotriva păcatului, iar prin asprimă certurii să și arate căldura sufletului.

Întrebarea 51

În ce mod trebuie să se îndrepte greșala celui care a păcătuit.

Răspuns

Și îndreptările celor încărcăți de greșeli (proiestosul) să le facă după modelul artei medicale, nu minindu-se împotriva bolnavilor și luptând împotriva bolii, ridicându-se împotriva patimilor, să vindece bolile sufletului printr-un fel de viață mai aspră, dacă va fi nevoie; spre exemplu : mărirea deșartă, prin impunerea de servicii umilitoare; birfirea, prin tăcere; somnul fără măsură, prin veghere și rugăciuni; trindăvia corpului, prin munci; săturarea necuviincioasă, prin post; murmurarea, prin

352. II Tim. 2, 25.

353. Iez. 18, 4.

separare (de ceilalți), așa încât nici unul dintre frați să nu prefere să lucreze împreună cu el; nici să nu amestece lucrul lui cu lucrurile celorlalți, precum s-a spus mai înainte, afară, desigur, de cazul că în urma unei cămte făcută fără să se rușineze, ar dovedi că s-a eliberat de viciu. Numai în acest caz să fie primit rezultatul muncii făcute cu mormurare, dar (nici în acest caz) să nu fie întrebunit în folosul fraților, ci la altă nevoie. Dar despre acestea s-a spus în deajuns mai înainte.

Întrebarea 52

Cu ce dispoziție trebuie să fie primite epitimile

Răspuns

2 0 0 2 2 2 Я

Așa cum am spus că proiestosul trebuie să îngrijească fără patimă pe cei bolnavi, la fel și cei care sînt îngrijiți trebuie să nu primească epitimile ca manifestare a vrăjmașiei și nici să nu socotească cîmeva ca tiranie grija pe care i-o poartă proiestosul din mila pentru mîntuirea sufletului lui. Pentru că este rușinos ca bolnavii la trup să nutrească atît de mare încredere în doctori, încît și atunci cînd îi operează, îi caracterizează sau îi necăjesc cu medicamente amare, ei îi socotesc binefăcătorii lor, iar noi să nu avem același cuget față de medicii sufletelor noastre, pentru că lucrează la mîntuirea noastră printr-o activitate neobosită. În această privință Apostolul spune: «Cine este cel care mă bucură pe mine, dacă nu cel care a fost amărit de mine?»³⁵⁴ Și iarăși: «Căci iată, chiar aceasta, că v-ați întristat într-un mod plăcut lui Dumnezeu, cît de mare silință a stîrniți în voi»³⁵⁵. De aceea, avînd în vedere scopul (epitimiilor), pe acela se cuvine să-l socotim binefăcătorul nostru care ne pricinuieste o întristare plăcută lui Dumnezeu.

Întrebarea 53

Cum vor îndrepta învățătorii meseriilor pe copiii care greșesc

Răspuns

Și învățătorii meseriilor trebuie să cerceteze toate lipsurile și să îndrepte toate greșelile pe care le fac ucenicii lor în legătură cu meseria. Dar acele delictе care arată perversitate de caracter, ca: neasculta-

354. II-Cor. 2, 20.

355. II-Cor. 7, 11.

rea, contrazicerea, neglijența în lucru, pălăvrăgeala, minciuna sau orice altceva ca acestea, care nu sînt îngăduite celor pioși, trebuie să fie arătate înaintea eforului care conduce disciplina comună, ca de către aceștia să se stabilească și măsura și modul vindecării păcatelor. Căci dacă epitimia este medicament pentru suflet, nu oricine poate să stabilizească epitimiile, precum nu poate nici să vindece (oricine), afară numai dacă proiestosul însuși a îngăduit aceasta cuiva după multă examinare.

Întrebarea 54

Proiestoșii comunității³⁵⁶ trebuie să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile (comune ale) lor

Răspuns

Este bine ca proiestoșii comunităților³⁵⁷ de frați să se adune cîteodată împreună, în locuri și la timpuri hotărîte, și atunci să-și expună unul altuia întîmplările ieșite din comun, problemele de ordin moral mai dificile și felul în care au procedat cu fiecare, așa încît ceea ce s-a făcut cîndva greșit de către vreunul, să se expună cu încredere (cum era bine) prin judecata mai multora, iar ceea ce s-a făcut bine, să se întărească prin mărturia mai multora.

Întrebarea 55

Dacă folosirea artei medicale corespunde scopului pietății

Răspuns

I

Fiecare artă ne-a fost dată de Dumnezeu ca ajutor pentru natura noastră slabă. Spre exemplu : agricultura ne-a fost dată întrucît cele ce cresc de la sine din pămînt nu sînt îndeajuns pentru satisfacerea nevoilor noastre ; apoi, arta țesutului, fiindcă purtarea îmbrăcămîntei este necesară și pentru bună-cuviință și pentru apărarea de influența dăunătoare a aerului ; și arhitectura (zidăria) la fel, și tot astfel și arta medicală³⁵⁸. Deoarece corpul nostru, din cauza slăbiciunii lui, este supus la

356. În răspuns se pare că este vorba de proiestoșii comunităților de frați (nu ai comunității).

357. În minăstirile de tipul lui Pahomie, se convoca adunare generală de două ori pe an : la Paști și la 13 august.

358. Este vorba de problema vitală pentru comunitățile de frați ale Sfîntului Vasile, care au fost create, și «xenodochiile» pentru îngrijirea celor bolnavi.

diferite influențe păgubitoare, parte venind din afară, parte născute dinăuntru, prin mîncăruri, și suferă, cînd din cauza abundenței, cînd din lipsă, de aceea ni s-a dat de către Dumnezeu, conducătorul vieții noastre întregi, arta medicală, ca un model pentru vindecarea sufletului, pentru ca prin ea să se taie ceea ce este de prisos și să se adauge ceea ce este de nevoie. Căci, precum n-am fi avut nevoie de inventarea și munca agriculturii, dacă am fi rămas în paradisul desfătării, la fel n-am avea nevoie de nici un ajutor medical pentru înlăturarea durerilor, dacă am fi rămas liberi de orice durere, așa cum ne era dat după creare, înainte de cădere. Dar, așa cum, după ce am fost izgoniți în acest loc, și am auzit cuvintele: «*În sudoarea feței tale îți vei mânca pîinea ta*»³⁵⁹, după lungă experiență și osteneală în lucrarea pămîntului, am deprins arta agriculturii spre micșorarea suferințelor (rezultate) din acest blestem, fiindcă Dumnezeu ne-a dat cunoașterea și priceperea acestei arte, la fel, fiindcă am primit porunca întoarcerii iarăși în pămînt, din care am fost luați, și fiindcă am fost uniți cu cărnă, cea pătimitoare, care din cauza păcatului a fost condamnată la pieire și pentru aceasta este supusă acestor boli, (de aceea) ni s-a dat și ajutorul artei medicale, care ajută, atît cît se poate, pe bolnavi.

II

Căci ierburile care sînt potrivite pentru fiecare boală n-au răsărit din pămînt așa la întimplare, ci s-au produs în mod cîrt prin voința Creatorului, ca să ne fie nouă de folos. De aceea pîterile naturale ce se află în rădăcini și flori, sau în frunze sau în fructe sau în sucuri, și toate cîte din metale și din mare s-au găsit priincioase pentru folosul corpului, toate sînt asemenea aceloră pe care le-am descoperit ca să mîncăm și să bem. Însă ceea ce s-a inventat pe deasupra, fără să fie nevoie și este rod al curiozității și pretinde multă ocupație și ne ține îndreptată spre grija cărnii aproape toată viața, (de așa ceva) creștinii trebuie să se ferească; iar de arta medicală, dacă ar fi cîndva necesară, trebuie să se îngrijească s-o folosească în așa fel încît să nu-i atribuie ei atît cauza sănătății cît și a bolii, ci să primească folosirea binefacerilor ei ca rînduită spre mărirea lui Dumnezeu și ca un model al îngrijirii sufletelor. În ce privește ajutoarele artei medicale, să nu ne punem toată nădejdea pentru ușurarea durerilor numai în această artă, ci să știm că Domnul sau nu va lăsa să fim încercați mai mult decît putem suporta³⁶⁰, sau, ca atunci cînd cîteodată pregătea tină și ungea

³⁵⁹. Fac. 3, 19.

³⁶⁰. I Cor. 10, 13.

pe boala și pe porunca să se spele în Silvan. ³⁶¹Peu ca altădată cine se mîrginea la simpla voință a lui, spunînd: «Votesc fi cinstit» ³⁶², iar pe omul în viață să lupte cu suferințele, spre a-l face mai prebăți prin ispitire, la fel se întîmplă și cu noi. Cîteodată ne ajută în mod nevăzută și în ascuns, cînd șocotește că aceasta este în folosul sufletelor noastre, iar altădată sbotește de o cavilită, să întrebuinteze și mijloace materiale pentru bolile noastre (astfel) ca prin amînarea vindecării să ne facă mai puternică și mai constantă amînțirea binefăcerii sau, încă, precum am spus, să ne dea un model de amînat pentru îngrijirea sufletului. Căci precum în privința corpului este necesară fie îndepărtarea a ceea ce este străin, fie adăugarea a ceea ce este nevoie, la fel și în privința sufletului nostru este necesar să îndepărtăm ceea ce este străin și să primim ceea ce este potrivit cu natura noastră. Pentru că Dumnezeu l-a făcut pe om stăpîn ³⁶³ și pe noi ne-a ales spre stăpîn bun, că întru ale să umblăm în pămînt. ³⁶⁴

Si, desigur, așa cum în cazul artei medicale, pentru vindecarea trupului, suportăm operații, cauterizări și bem medicamente amare, la fel și pentru vindecarea sufletului trebuie să suportăm tăietura cuvintelor de mustrare și medicamentele cele amare ale epitimilor. Aceasta o spune și cuvîntul profetic celor care nu s-au îndreptat, mustrîndu-i: «Care, nu, mai există balsam în Galaad? Ori, nu, mai este nici un medic acolo? De ce, nu, se ridică vindecare pentru fiica poporului Meu?» ³⁶⁴

Si faptul că vindecarea bolilor învechite se obține prin tratamente diferite și durezoase aplicate timp îndelungat, aceasta constituie un indiciu că și păcatele sufletului trebuie să le îndreptăm prin rugăciune stăruitoare, prin căința îndelungată și printr-o disciplină aspră, pe care și Scriptura ne-o arată ca suficientă pentru însănătoșire. Așadar, pentru faptul că unii nu întrebuintează în mod cinstit arta medicală, nu se cade să fugim de orice folos pe care ea ni-l poate aduce. Căci dacă cîțiva neînfrînați în plăceri se folosesc de arta fierului, a coptului sau a țesutului pentru țesutirea delicilor, trecînd peste limitele necesității, nu înseamnă că trebuie să condamnăm toate artele. La un loc, ci, după potrivă, prin întrebuintarea dreaptă a lor, să mustrăm ceea ce s-a corupt de către aceia. Tot așa și în privința artei medicale nu este drept ca din cauza unei rele întrebuintări, să denigrăm darul lui Dumnezeu. Căci (dacă) pe de o parte este lucru nesocotit, să și pună cineva toată

361. Ioan 9, 6, 7.

362. Matei 8, 3.

363. Eccl. 7, 29.

364. Ier. 8, 22.

nădejdea de însănătoșire a lui (numai) în mâinile doctorilor năsum (vedem) (că fac) unui dintre nesfericiți suferinzi, pare a nu se da. În lătură, să nă numească pe doctori chiar, înaintătorii pe de altă parte, este încăpătlnă nă să fugi complet de orice folos din cele pe care le poate aduce medicina. Dar precum Iezechia nă a sorocit și al de smochinile (pus pe rănile lui) drept sursă principală a însănătoșirii lui³⁶⁵, și nici nă a atribuit acesuia, vîndecarea corpului său, ci spre preamănirea lui Dumnezeu, a adăugat și nouă tîmire, pentru crearea smochinilor, la fel și nouă tîmire pînă mîm, plăgî de la Dumnezeu. Cel care conduce cu dreptate și înțelepciune viața noastră, îl rugăm totuși să (ne facă să) cunoaștem cauza pentru care ne lovește cu încercări, și apoi să ne scape de suferințe și să ne dea răbdare, în așa fel încît odată cu încercarea, la care sîntem supuși să ne dea și puterea ca s-o putem suporta.³⁶⁶

Darul vîndecării care ni se dă fie prin vin și untdelemn, ca în cazul celui căzută între tîmari³⁶⁷, fie prin smochinile, ca în cazul lui Iezechia, îl primim cu recunoștință. Și nu vom face nici o deosebire, fie că purtarea de grijă a lui Dumnezeu se face în mod nevăzut, fie că se face printr-unul din mijloacele materiale, care adesea ne conduc mai efecace la cunoașterea harului (ce vine) de la Domnul. Dar fiindcă adesea ne îmbolnăvim pentru pedepsirea noastră, sîntem condamnați să suportăm o vîndecare dureroasă și grea ca parte a pedepsei. Așadar, rațiunea sănătoasă ne învață să nu fugim nici de operații, nici de călterizări, nici de suferințele pe care le provoacă medicamentele tari și dureroase, nici de postări, nici de regim aspru, nici de abțineri de la lucruri vătămătoare, și toate acestea, o repet, ca să se salveze scopul folosului, sufletesc, așa încît, avîndu-l pe acesta ca model, să se învete grija de sine însuși. Există însă pericolul de a cădea în concepția rătăcită, că pentru orice boală, este nevoie de ajutoarele medicinii. Căci nu toate bolile, ne vin de la natură, sau de la o dietă greșită sau din alte cauze corporale, pentru care vedem că medicina este cîteodată de folos, fiindcă adesea bolile sînt pedepse pentru păcatele noastre, venite (asupra noastră) pentru întoarcere. Căci Scriptura spune: «Be cine iubește Domnul, pe acela îl ceartă»³⁶⁸; și: «Pentru aceasta mulți sînt slabi și bolnavi între voi și mulți mor; căci dacă ne-am judeca pe noi înșine,

365. IV Regi 20, 7.
 366. I Cor. 10, 13.
 367. Luca 10, 34.
 368. IV Regi 20, 7.
 369. Pilde 3, 12.

M. 2 vol. XVI
 Indulgență A. XVI
 6. 2 vol. XVI
 M. 2 vol. XVI
 M. 2 vol. XVI
 M. 2 vol. XVI

(atunci) *n-am mai fi judecați. Fiind însă judecați de Domnul, sintem pedepsiți, ca să nu fim osîndiți împreună cu lumea*³⁷⁰. Așadar, cei de felul acesta, cînd vor cunoaște greșelile lor, fiind liniștiți și ațînd de ajutoarele medicale, trebuie să îndure cele trimise asupra lor, după exemplul celui care a zis: *«Îndura-voi mînia Domnului, căci am păcătuit împotriva Lui»*³⁷¹, și să dea dovadă de îndreptare, prin aceea că fac roade vrednice de cîință și să-și aducă aminte de Domnul, Care spune: *«Iată că te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău»*³⁷². Dar bolile mai provin cîteodată și la cererea celui rău³⁷³, cînd Stăpînul cel iubitor de oameni pune la luptă ca un împotrivitor al acestuia pe un mare luptător și dărimă trufia lui prin răbdarea la cea mai înaltă treaptă a servilor Săi, ceea ce știm că s-a întîmplat în cazul lui Iov³⁷⁴. Sau ca exemplu pentru cei nerăbdători se aduc, de către Dumnezeu, (unii) care pot să suporte pînă la moarte, ca în cazul lui Lazăr care, acoperit de astfel de bube³⁷⁵, așa cum se arată în Scriptură, niciodată n-a cerut ceva de la cel bogat și nici nu s-a arătat nemulțumit din cauza stării lui; de aceea a și obținut odihna în sinurile lui Avraam, ca unul ce primise cele rele în viața lui³⁷⁶. Dar mai aflăm și altă cauză pentru care se întîmplă bolile la sfinți, ca în cazul Apostolului. Căci, ca să nu se pară că trece peste limitele naturii omenești și ca să nu creadă cineva că el ar fi înzeștrat de la natură cu ceva în plus (lucru pe care l-au făcut unii licaonieni, care i-au adus cununi și lauri)³⁷⁷, era bolnav neconținut, ca să arate că natura lui era cu adevărat omenească.

V

Așadar, ce cîștig pot să aibă de la medicină oamenii de acest fel? Nu este mai degrabă un pericol (pentru ei), ca unii care s-au abătut de la învățătura cea dreaptă ca să se îngrijească de corp? Însă aceia care s-au îmbolnăvit dintr-o dietă rea, trebuie să se folosească de vindecarea corpului ca de un model și exemplu pentru îngrijirea sufletului, precum s-a spus mai înainte. Căci abținerea de la cele păgubitoare, (cerută) de rațiunea medicală, ne este și nouă folositoare, (ca și) alegerea celor folositoare și păzirea poruncilor (ei). Chiar și trecerea corpului de la boală la sănătate să ne fie o mîngiere (încurajare), ca

370. I Cor. 11, 30—32.

371. Mih. 7, 9.

372. Ioan 5, 14.

373. A diavolului.

374. Iov 2, 6.

375. Luca 16, 20.

376. Luca 16, 22, 25.

377. Fapte 14, 13.

să nu ne decepționăm în privința sufletului, ca și cum nu s-ar mai putea întoarce prin căință de la păcate la integritatea sa proprie. Așadar, nici nu trebuie să fugim cu totul de această artă, nici nu trebuie să ne punem toată nădejdea în ea. Ci precum folosim agricultura, dar roadele le cerem de la Dumnezeu, și precum cîrma o încredințăm conducătorului, dar pentru salvarea din mare ne rugăm lui Dumnezeu, la fel și cînd chemăm pe medic, dacă ar fi nevoie, să nu părăsim nădejdea în Dumnezeu. Dar mie mi se pare că această artă contribuie mult și la înfrînare. Căci eu văd că ea suprimă desfătările, disprețuiește săturarea (peste măsură) și înlătură ca nepritoare varietatea bucatelor dietei și abundența netrebuitoare a condimentelor și în general ea numește sobrietatea ca maică a sănătății, încît și în această privință îndrumările ei ne sînt folositoare.

Așadar, fie că ne-am folosi cîndva de recomandările medicinei, fie că le-am respinge pentru vreunul din motivele arătate mai înainte, să se păstreze totdeauna scopul de a plăcea lui Dumnezeu, să se poarte grijă de folosul sufletului și să se împlinescă porunca Apostolului, care spune: *«Deci, ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceți»* 378.

378. I Cor. 10, 31.

CAPITOLELE REGULILOR MICI

1. Dacă este cu putință sau este de folos icuiva ca să-și îngăduie să facă sau să spună cele pe care le socotește bune, fără mărturia Scripturilor inspirate de Dumnezeu.
2. Ce mărturisire trebuie să-și ceară între ei cei care doresc să viețuiască împreună după Dumnezeu.
3. Cum vom întoarce pe cel care păcătuiește sau, dacă nu se întoarce, cum trebuie să ne comportăm față de el.
4. Dacă cineva și pentru păcate mici ar strimtoară pe frății sămănă că trebuie să se se pocăiască, nu cumva și el este nemilostiv și suprimă dragostea?
5. Cum trebuie să se pocăiască cineva pentru fiecare păcat.
6. Ce fel (de om) este cel care mărturisește cu cuvintul că se pocăiește, dar păcatul nu și-l îndreaptă.
7. Care este judecata acelor care apără pe cei care greșesc.
8. Cum trebuie să fie primit cel care se pocăiește în mod sincer.
9. Cum trebuie să ne comportăm față de cel care păcătuind nu se pocăiește.
10. Sufletul care s-a ticăloșit în multe păcate, cu ce fel de teamă și cu ce fel de lacrimi trebuie să se despartă de păcate.
11. Cum ajunge cineva să urască păcatele.
12. Cum se va încredința sufletul că Dumnezeu i-a iertat păcatele.
13. Dacă cel care a păcătuat după botez trebuie să deznădăjduiască pentru mîntuirea lui, dacă a făcut multime de păcate, sau pînă la ce limită a păcatelor trebuie să nădăjduiască în iubirea de oameni a lui Dumnezeu, prin pocăință.
14. Prin ce roade poate fi dovedită pocăința adevărată.
15. Ce înseamnă: «De cîte ori îmi va greși fratele meu și-l voi ierta lui?»
16. Pentru ce cîteodată sufletul și fără să se străduiască, aproape în mod automat se reculege, ca și cum a fost cuprins de durere, iar alădată este attî de insensibil, încît chiar silindu-se nu se poate reculege.
17. Dacă cineva, în gînd, și-ar aduce aminte să mănînce, apoi s-ar condamna pe sine, oare și acesta se va condamna ca și cel care s-a îngrijit?
18. Dacă se cuvine ca acelaia care a greșit vreo dată în comunitatea frățească să i se încredințeze vreo sarcină, după multă încercare, și, dacă se cuvine, care slujire?
19. Dacă cineva este bănuat de păcat, dar nu face aceasta în mod arătat, trebuie să-l și urmărim, ca să se și afle ceea ce se bănuia?
20. Dacă cel care a trăit în păcate trebuie să se ferească să aibă relații cu eterodocșii sau să se separe chiar și de cei care trăiesc rău?
21. De unde (vine) împrăștierea (minții) și gîndurile, și cum le vom îndrepta?
22. De unde provin nălucirile cele necuviincioase din noapte?
23. Pînă la cîte cuvinte se socotește vorbire deșartă?
24. Ce este injuria?
25. Ce este clevetirea?
26. Cel care clevetește pe fratele sau cel care ascultă pe clevetitor și îl suferă, de ce (pedeapsă) este vrednic?

* După textul din ediția J. P. Migne, P.G., vol. 31, col. 1051/1052 — 1077/1078.

1. Matei 18, 21.

27. Dar dacă cineva va cleveți pe profestos, cum trebuie să ne comportăm față de el?

28. Despre cel care răspunde cu glas mai ridicat și cu cuvinte tari ce să fim noi?

29. În ce chip ar putea cineva să nu se minie?

30. Cum vom tăia pățama pofterii rele?

31. Dacă se oprește curtotul risul?

32. De unde provine pofta de somn fără de vreme și fără măsură și cum o vom îndepărta?

33. Cum se demască cel care se străduiește să fie bineplăcut oamenilor?

34. Cum va evita cineva patima de a fi bineplăcut oamenilor?

35. Cum se cunoaște cel mîndru și cum se vindecă?

36. Dacă trebuie să căutăm cineva cînte?

37. În ce chip ar putea să devieze rivnitor cel care este lenevos în împlinirea poruncilor?

38. Dacă un frate ar primi poruncă și s-ar împotrivi, dar după aceea s-ar duce de la sine?

39. Dacă cineva ar asculta și (după aceea) ar cîrți?

40. Dacă un frate ar mîhni pe frate, cum trebuie să se îndrepte?

41. Dacă cel care a mîhnit n-ar primi să se justifice?

42. Dar dacă cel care a mîhnit și-ar cere iertare, iar cel care a fost mîhnit n-ar vrea să se împacă?

43. Cum trebuie să se poarte cineva cu cel care îl trezește pentru rugăciune?

44. Dacă însă cel care a fost trezit s-ar minia sau chiar s-ar infuria, de ce (pedeapsă) este vrednic?

45. Cel care neglijează să cunoască voile Domnului să nu se pedepsească mai mult decît cel care le-a cunoscut și nu le-a împlinit.

46. Dacă cel care tokerează pe altul să săvîrșească păcat este vinovat de păcat.

2. I Cor. 13, 4. 3. Matei 5, 22.

47. Dacă trebuie să fim indiferenți pentru cei care păcătuiesc?

48. Lăcomia pînă la ce (limită) se judecă?

49. Ce înseamnă a se fi fali?

50. Dacă cineva înlătură hainele, mai scumpe și vrea întotdeauna pe cea mai ieftină, fie haină fie încălțăminte, ca și cum i s-ar cuveni, grefește oare sau de ce patimă bolește?

51. Ce înseamnă Raca?

52. Cine este donitorul de mîntuire deșart și cine se străduiește să placă oamenilor?

53. Ce este întinarea trupului și ce este întinarea sufletului și cum ne vom curăța de acestea, sau ce este sînțtenia și cum o vom dobîndi?

54. Ce este iubirea de sine și cum se va cunoaște pe sine însuși iubitorul de sine?

55. Ce deosebire este între amărăciune, minie, lîrține și mîndrie?

56. Cine este cel care se înalță cu gîndul și cine este cel care se înalță cu inima și cine este cel mîndru de asemenea și cine este orgulosul și cine învinovățat?

57. Dacă cineva ar avea o lipsă (vicio) neîndreptată și prin muștrări repetate împotriva lui s-ar simți lezat, oare este mai bine să fie lăsat în pace?

58. Se condamnă numai cel care a mințit în mod deliberat sau și cel care spune ceva complet neadevărat din neștiință?

59. Dacă cineva ar gîndi numai să facă ceva, dar nu ar face, oare și acesta se condamnă ca mincinosul?

60. Despre cel care ar hotărî în grabă să facă ceva din cele care nu-i sînt plăcute lui Dumnezeu.

61. Dacă cineva nu poate să lucreze și nici n-ar vrea să învețe psalmi.

62. Dacă cineva ar face cu ce i s-a încredințat cum a făcut cel care a ascuns talanții, se condamnă?

63. Dacă cineva ar face ca acela care au cîrțit împotriva celor care au venit în urmă, se condamnă?

64. Ce înseamnă a scandaliza și cum ne vom păzi de aceasta?

65. Cum poate să țină cineva adevărul întru nedreptate.

66. Ce este intrăcerea (discutarea) și ce este întăritarea.

67. Ce este necurăția și ce este nerușinarea.

68. Ce este propriu minții și ce este propriu indignării judicioase.

69. Despre cel care nici nu mănincă mai puțin decât ceilalți, nici nu are corpul nesănătos și se plînge totuși că nu poate să lucreze.

70. Cum trebuie să ne purtăm cu cel care se folosește rău de haine și de încălțăminte.

71. Sînt unii care caută înainte de toate pe cea dulce dintre mîncăruri, iar alții preferă pe cea cu cantitate mare, decît pe cea dulce, pentru săturare. Deci cum se cuvine a-i instrui și pe unii și pe alții?

72. Dacă cineva cu prilejul meselor în frățietate s-ar purta cu necuviință, mincînd și bînd cu lăcomie, se cuvine oare a-l critica?

73. Despre cel care nu din dorința de îndreptare a fratelui, muștră pe cel care greșește, ci din patima lui de răzbunare.

74. Despre cel care ies din comunitatea frățească și doresc să trăiască viață singuratică.

75. Dacă este potrivit, să spunem că satana este pricinătorul, oricărui păcat, fie cu gîndul, fie cu cuvîntul, fie cu fapta.

76. Dacă se cuvine ca, așa-zicînd prin economie, să mințim pentru ceva ce s-ar părea folositor.

77. Ce este înșelăciunea și ce este năravul rău.

78. Cine sînt iscoditorii de rele.

79. Dacă cineva se acuză continuu pe sine că se poartă rău cu fratele, cum se va îndrepta?

80. De unde provine faptul că minții îi lipsesc gîndurile bune și grîjile ce plac lui Dumnezeu și cum (să procedăm) ca să nu pălim aceasta.

81. Dacă se cuvine să fie certați deopotrivă cei cuternici și cei indiferenți, cînd se află amîndoi în aceeași greșală.

82. Fiindcă Scriptura relatează că: «pe bătrîne, ca pe mame» (I Tim. 5: 2) dacă s-ar întîmpla ca o bătrînă să cadă în același păcat ca una mai tînără, oare vor fi sub același canon?

83. Dacă cineva, săvîrșind multe fapte bune, ar greși o singură dată, cum vom proceda față de el?

84. Despre cel care are caracter violent și turbulent.

85. Dacă se cuvine a avea ceva propriu în comunitatea frățească.

86. Dacă cineva ar spune că nici nu iau de la comunitatea frățească, nici nu dau, ci mă îndestulez cu ale mele, ce atitudine vom observa față de unul ca acesta?

87. Dacă se îngăduie fiecăruia să dea haina lui cea veche sau încălțăminte, la poruncă.

88. Ce este grija cea lumească?

89. Fiindcă s-a scris: «Răscumpararea sufletului bărbatului este bogăția lui», ce vom face noi, cei la care nu există bogăție?

90. Dacă se îngăduie să avem haină de noapte, fie de pînă, fie de altceva.

91. Dacă un frate care nu are nimic al său ar fi rugat de cineva să-i dea haina pe care o poartă, ce trebuie să facă, chiar dacă cel care a cerut este gol?

92. Fiindcă Domnul a poruncit să vindem averile noastre, ce trebuie să înțelegem cînd facem aceasta?

93. Cel care odată și-a lăsat averile și a făgăduit să nu mai aibă nimic al său, cu ce gînduri se cuvine să se folosească de cele necesare spre a trăi, adică hainele și hrana?

94. Despre cel care datorînd impozite intră într-o comunitate frățească.

95. Dacă este în interesul celor care au venit de curînd să înceapă de îndată să învețe din Scripturi.

96. Dacă se cade să se îngăduie oricui ar vrea să învețe carte sau să fie atent la cei care citesc.

107. Dacă cineva ar spune: vreau să locuiesc la voi puțină vreme — se cuvine oare a-l primi?

108. Ce gând trebuie să aibă proiestosul în cele pe care le poruncește sau le rînduiește.

109. Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să mustre cel care este în drept să mustre.

110. Pe cei care vin din afară și cer, cum fi vom slobozi.

111. Despre cel cărui i s-a încredințat chivernisirea (bunurilor) și despre cei ce cer (cerșesc).

112. Despre cel care pleacă din comunitatea frățească pentru orice motiv.

113. Fiindcă se întîmplă ca în unele cazuri chiar unul dintre cei în vîrstă (presviteri) să alunce, se cuvine ca și acesta să fie mustrat?

114. Cum trebuie să se încredințeze purtările de grijă fratilor.

115. Dacă se cuvine ca aceia veniți de curînd în comunități frățești să învețe de îndată meșteșuguri.

116. Ce epitimii se cuvine să se folosească în comunitatea frățească.

117. Despre cel care spune că are dorință să trăiască într-o comunitate frățească.

118. Dacă se cuvine ca proiestosul, fără să fie prezentă proiestoasa (frăției de surori), să vorbească cu o oarecare soră cele cu privire la întărirea credinței.

119. Dacă se cuvine ca proiestosul să vorbească des cu proiestoasă (stareța).

120. Dacă se cuvine ca atunci cînd o soră se mărturisește unui duhovnic mai în vîrstă să fie de față și o călugăriță mai în vîrstă.

121. Dacă o presviteră (stareță) ar fi îndreptățită să protesteze atunci cînd presviterul (starețul) ar dispune să se facă ceva în comunitățile de surori, fără ca stareța să fi avut cunoștință.

122. Dacă cineva ar veni la viața cea după Dumnezeu, este oare drept ca proies-

tosul să-l primească pe unul ca acesta fără părerea fratilor.

123. Oare poate cel cărui i s-a încredințat grija sufletelor să păzească și aceasta: «de nu vă veți întoarce și nu vă veți face ca pruncii?»?

124. Dacă se cuvine a asculta de oricine și orice ar porunci?

125. Cum trebuie să ne supunem unul altuia.

126. Pînă unde se cuvine a fi ascultători întru rînduiala de a fi bineplăcuți lui Dumnezeu.

127. Cel care nu se învață întru cele rînduite spre porunca ce-i stă înainte în fiecare zi ci caută să învețe un meșteșug, de ce patimă suferă și dacă se cuvine a-l tolera.

128. Cel care se sîrguiește spre poruncă și lucrează nu ceea ce se poruncește ci ceea ce vrea el, ce plată are?

129. Dacă se îngăduie fiecăruia să și părăsească lucrul ce i s-a încredințat și să caute altul.

130. Dacă se cuvine a ieși undeva fără înștiințarea proiestosului.

131. Dacă este îngăduit să se renunțe la lucrările mai grele.

132. Dacă cineva, fiind canonisit să nu ia binecuvîntare, ar zice că dacă nu iau binecuvîntare nu voi minca, oare se cuvine să i se tolereze?

133. Dacă cineva se mîhneste, neîngăduindu-i-se să facă ceea ce nu poate să facă, fiind neiscusit, se cuvine oare să i se tolereze?

134. Dacă cineva s-ar întîlni undeva din întîmplare cu eretici sau păgîni, se îngăduie să mînînce împreună cu ei sau să se întrebă de sănătate.

135. Dacă cel cărui i s-a încredințat o lucrare și ar face ceva fără încuviințare, împotriva a ceea ce i s-a poruncit sau peste ceea ce i s-a poruncit, se cuvine oare să păstreze lucrul?

136. Cum poate cineva să nu fie biruit de iubirea dulceților din bucate.

127. Unii spun că este cu neputință ca omul să nu se mînie.
128. Celui care vrea să se înfrînzeze peste putere, așa făcut să se împiedice și porunca ce i s-a dat, se cuvine oare să i se îngăduie?
129. Despre cel care postește mult, dar la masă nu poate suporta mîncarea cea de obicei.
130. Cum trebuie să se postească atunci cînd ar fi trebuință de post.
131. Cel care nu mîncă de unde mîncă frații, ci cere altceva, oare face bine?
132. Cel care spune: aceasta mă vătămă, și se înfrînzează dacă nu i s-ar da altă (mîncare), ce este de făcut în asemenea caz?
133. Dar dacă ar și cîrți cineva pentru mîncare?
134. Dar dacă cineva mîniindu-se ar renunța să ia din cele spre trebuință.
135. Dacă se cuvine ca acela care se ostenește să ceară chiar el ceva mai mult decît de obicei.
136. Dacă trebuie să se adune toți la ora mesei, și pe cel care absentează și pe cel care vine după masă, cum îi vom trata.
137. Dacă e bine ca să hotărască cineva să se înfrînzeze pentru un interval de timp, spre exemplu, de la un anumit fel de mîncare sau băutură.
138. Dacă se cuvine ca în comunitatea frățească cineva să postească mai mult decît ceilalți.
139. Prolungindu-se postul devenim mai slabi pentru lucru. Așadar, ce se cuvine mai bine: să rămînem în urmă cu lucrul din cauza postului sau să neglijăm postul pentru lucru?
140. Dacă cineva nu s-ar înfrîna de la mîncărurile vătămatoare, ci mîncînd cu lăcomie ar cădea în boală, oare se cuvine să i se acorde îngrijire?
141. Oare se cuvine să se afle străini în ateliere?
142. Dacă se cuvine ca meșterii să primească de la cineva un lucru fără aprobarea proiestosului.
143. Cum sînt datori cei care lucrează să poarte grijă de multele ce le-au fost încredințate.
144. Dar dacă cineva ar pierde ceva din neglijență sau i-ar da o rea întrebuințare din dispreț.
145. Dar dacă cineva cu de la sine putere ar imprumuta cuiva (un lucru) sau ar primi ceva.
146. Dar dacă, avînd urgentă nevoie, proiestosul ar cere de la acesta o unealtă și el ar refuza (să i-o dea)?
147. Cel care se îndeletnicește cu lucrul chelăriei sau al bucătăriei sau al altui lucru asemenea, dacă n-ar ajunge să fie prezent la rîndulala cîntării de psalmi și a rugăciunii, oare nu-și păgubește cu nimic sufletul?
148. Care este măsura autorității pe care o are în administrarea (alimentelor) cel încredințat cu grija chelăriei.
149. Ce judecată va avea administratorul (de alimente) dacă ar face ceva cu părtinire sau cu ceartă.
150. Dar dacă din neglijență n-ar da fratelui cele spre trebuință?
151. Dacă îi este îngăduit celui care servește să vorbeacă cu voce mai tare.
152. Despre cel care s-a ostent peste putere în slujire.
153. Aceea căreia i s-au încredințat li-nurile, cum se cuvine să le administreze (și) cum să supravegheze pe lucrătoare.
154. Dacă s-ar întîmpla ca fiind frați puțini și slujind la mai multe surori, din nevoie s-ar separa unul de altul, despărțindu-se la lucrări, oare aceasta este fără primejdie?
155. Cum trebuie să ne comportăm cu cei bolnavi din casa de străini.
156. Cel căruia i s-a încredințat o grijă cum ar fi a chelăriei sau alta asemenea, trebuie să aibă totdeauna această grijă sau se poate și schimba?

157. Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să slujească cineva lui Dumnezeu.

158. Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să primească cineva epistola.

159. Cel care se plînge împotriva celui care îi dă canon este josnic.

160. Cu ce dispoziție sufletească sîntem datorți să slujim fraților.

161. Cu ce fel de smerenie este dator cineva să primească slujirea de la frate.

162. Ce fel de dragoste se cuvine să avem între noi.

163. În ce chip va putea cineva să ajungă la iubirea față de aproapele.

164. Ce înseamnă aceasta: «Nu judecați și nu veți fi judecați?»⁵

165. Cum va cunoaște cineva dacă se pornește împotriva fratelui care greșește din rîvna lui Dumnezeu, sau se minie.

166. Cu ce stare sufletească se cuvine să ne supunem celui care ne silește la îndeplinirea poruncii?

167. Cum se cuvine să fie sufletul care a fost socotit vrednic să se îndeletnicească cu lucrul Domnului.

168. Cu ce stare sufletească se cuvine să primească cineva haina sau încălțămîntea, oricum ar fi.

169. Dacă un frate mai tînăr ar primi poruncă să învețe ceva pe unul mai bătrîn, cum se va comporta față de acesta.

170. Dacă se cuvine să tratăm deopotrivă și pe cel care se îndreaptă mai mult și pe cel care se îndreaptă mai puțin.

171. Dacă însă cel mai mic s-ar mîhni fiindcă este cinstit mai mult cel mai cu-cernic.

172. Cu ce teamă sau cu ce incredințare sau cu ce stare sufletească se cuvine să ne împărțăm cu trupul și singele lui Hristos.

173. Dacă se cuvine ca la ora cînd se cîntă psalmi în casă, să se facă și oarecare vorbire.

174. Cum ar putea cineva să împlinească poruncile Domnului în gînd și cu dorința?

175. Cum se vedește cel care iubeste pe fratele după porunca Domnului.

176. Care sînt vrăjmașii pe care ni s-a poruncit să-i iubim?⁶

177. Cum sînt datorți cei puternici să poarte neputințele celor slăbi?

178. Ce înseamnă: «purtați sarcinile unul altuia»?

179. Cum poate cineva fără dragoste să dobîndească atîta credință încît să mute muniții sau să dea toate averile săracilor, sau să-și dea trupul său ca să se ardă?

180. Cu ce dispoziție sufletească și cu ce atenție se cuvine să ascultăm cele ce se citește pentru noi în timpul mesei.

181. Dacă două comunități de frați ar fi aproape una de alta și una este săracă iar cealaltă s-ar arăta mai degrabă dificilă la darea bunurilor, cum se cuvine să se arate cea săracă față de cea care nu dă (bunuri)?

182. Din ce roade se cuvine să se probeze cel care muștră cu milă pe fratele care greșește.

183. Dacă s-ar întîmpla ca unii trăind în comunitate de frați să se dezbine între ei, oare este fără primejdie pentru dragoste să ne comportăm față de ei cu îngăduință?

184. Cum poate cineva și cînd mîngîie și cînd muștră, nu numai să se străduiască să vorbească cu iscusință, dar să-și păstreze atitudinea cuvenită și față de Dumnezeu și față de cei cărora le vorbește.

185. Dacă cineva în timpul unei conversații, văzînd pe cel care ascultă că sînt de acord cu cele spuse de el, s-ar bucura, cum se va cunoaște pe sine, dacă se bucură din bună dispoziție sau dintr-o oarecare patimă a lui.

5. Luca 6, 37.

6. Matei 5, 44.

7. Rom. 15, 1.

8. Gal. 6, 2.

9. I Cor. 13, 2—3.

186. Pentru care prieteni sîntem datori să ne punem sufletul.

187. Dacă se cuvine ca fiecare să pri-mească ceva de la rudenile după trup.

188. Cum vom vedea pe cei care au lo-cuit oarecînd cu noi sau pe rudenile care vin la noi (în minăstire).

189. Dar dacă ne-ar și ruga vrînd să ne ducă pe noi la dînsii, se cuvine să-i ascultăm?

190. Oare se cuvine să miluim pe rude-niile după trup, care doresc mîntuirea lor?

191. Care este cel blînd?

192. Care este mîhnirea cea după Dum-nezeu și care este mîhnirea lumii?

193. Care este bucuria în Domnul și ce, dacă facem, se cuvine să ne bucurăm?

194. Ce plîngere (se cade) să luăm asu-pra noastră, ca să fim socotiți vrednici de fericirea (Domnului)?

195. Cum face cineva toate spre slava lui Dumnezeu?

196. Cum mîncă cineva și bea spre slava lui Dumnezeu?

197. Cum va lucra dreapta ca să nu știe stînga?

198. Ce este smerenia și cum o vom do-bîndi?

199. Cum se va fi pregătit cineva ca să se arunce și în primejdii pentru porunca Domnului?

200. Cei care ostenesc mai de mult în lucrul lui Dumnezeu, cum pot să fie de folos celor care au venit de curînd.

201. Cum obține cineva concentrarea în rugăciune.

202. Dacă este posibil să se obțină con-centrarea în orice lucru și în orice îm-prejurare.

203. Pentru faptele îndeplinite după po-runca Domnului este o singură măsură.

204. Cum se învrednicește cineva să se facă părtaş al Duhului Sfînt.

205. Cine sînt acei săraci cu Duhul?

206. Domnul ne poruncește să nu ne în-grijim «ce vom mîncă sau ce vom bea sau ce vom îmbrăca».

207. Care sînt limitele a-cestei porunci și cum se poate împlini.

208. Dacă este bine să practicăm în ge-neral tăcerea.

209. Cum vom putea să ne temem de judecățile lui Dumnezeu.

210. Ce înțeles are podoaba modestă pe care o recomandă Apostolul.

211. Care este măsura dragostei către Dumnezeu.

212. Cum se dobîndește dragostea către Dumnezeu.

213. Care sînt semnele distinctive ale dragostei față de Dumnezeu.

214. Bunătatea și milostenia în ce se deosebesc una de alta.

215. Cine este făcătorul de pace care se ferește de Domnul.

216. În ce se cuvine să ne întoarcem și să ne facem ca pruncii.

217. Cum vom primi împărăția lui Dum-nezeu ca pruncul.

218. Ce înțelegere se cuvine să cerem de la Dumnezeu.

219. Dacă am primit o binefacere de la cineva, cum vom putea ca și Domnului să-i dăm mulțumirea cuvenită curată și în-treagă, dar și pe cea către binefăcător să o achităm cu bună cumpănire.

220. Dacă se cuvine să se îngăduie ori-cui ar vrea să vorbească cu surorile.

10. Matei 5, 5.

11. II Cor. 7, 10.

12. Matei 5, 4.

13. I Cor. 10, 31.

14. I Cor. 10, 31.

15. Matei 6, 3.

16. Matei 5, 3.

17. Matei 6, 31.

18. Matei 5, 9.

19. Matei 18, 3.

221. Domnul învață să ne rugăm ca să nu intrăm în ispită²⁰, se cuvine oare să ne rugăm ca să nu cădem în suferințe trupești?

222. Cine este pirișul fiecăruia dintre noi și cum ne vom împăca cu el²¹.

223. Cel care vrea să postească pentru un motiv bine plăcut lui Dumnezeu, fiindcă nu vrea să se arate astfel oamenilor, ce va face?

224. Dacă există și astăzi unii care lucrează din ceasul întâi și alții din ceasul al unsprezecelea, și care sînt aceștia²².

225. Fiindcă Domnul a spus: «Unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sînt și Eu în mijlocul lor»²³, cum vom putea să ne învrednicim de aceasta.

226. Fiindcă Apostolul spune: «fiind ocărțiți, binecuvîntăm, fiind huliti, ne rugăm»²⁴, cum se cuvine să binecuvînteze cel ocărit sau ce să se roage, cel hulit.

227. Dacă se cuvine ca fiecare să încredințeze și altora cele ce cugetă sau, fiind încredințat că ceea ce face place lui Dumnezeu, să păstreze pentru sine.

228. Dacă se cuvine ca în orice lucru să cunoaștem deplin voia celor care se scandalizează, sau există unele în privința cărora nu trebuie să ne afectăm, chiar dacă unii se scandalizează.

229. Dacă se cuvine să mărturisim faptele oprite, fără rușine, tuturor sau numai unora, și care sînt aceștia.

230. Ce este slujirea și ce înseamnă slujirea cuvîntătoare²⁵.

231. Dacă un frate ar vicleni împotriva mea și m-ar vrăjmași sau cîteodată și un preot, oare îmi este îngăduit să păzesc

și în privința acestuia poruncile care s-au dat pentru vrăjmași?

232. Dacă cineva fiind nedreptățit de altul n-ar relata nimănui sub motivul îndelungii răbdări și al nerăutății, ci ar socoti să lase lui Dumnezeu judecata, oare face (aceasta) după Domnul?

233. Dacă din toate faptele (făcute cu dreptate) cuiva i-ar lipsi una, oare pentru aceasta nu se mintuiește?

234. Cum vestește cineva moartea Domnului²⁶.

235. Oare este de folos să învățăm multe din Scripturi?

236. Cîți s-au învrednicit să învețe bine cele patru Evanghelii, cum se cuvine să primească darul (acesta)?

237. Care suflet se îndrumă spre voia lui Dumnezeu.

238. Dacă este cu puțință, aceasta (adică) să se cînte neîncetat sau să se citească sau să se vorbească cu rivă de spre cuvintele lui Dumnezeu și să nu se lase deloc pauză pentru nevoia ce se înțîmplă unora pentru trebuințele mai necurate ale trupului.

239. Care este comoara cea bună și care cea rea.

240. Pentru ce s-a zis că este largă poarta și lată calea, care duce la pierire²⁷.

241. Cum este strîmtă poarta și îngustă calea care duce la viață și cum poate să intre cineva prin aceasta²⁸.

242. Ce înseamnă aceasta: «Cu iubire frățească iubiți-vă unii pe alții»²⁹.

243. Ce vrea (să spună) Apostolul cînd zice: «mîniați-vă și să nu greșiți, soarele să nu apună întru minia voastră»³⁰, fi-

20. Luca 22, 40.

21. Matei 5, 25.

22. Matei 20, 1 ș.u.

23. Matei 18, 20.

24. I Cor. 4, 12.

25. Rom. 12, 1.

26. I Cor. 11, 26.

27. Matei 7, 13.

28. Matei 7, 14.

29. Rom. 12, 10.

30. Efes. 4, 26.

indcă în altă parte spune: «toată amărăciunea, supărarea și mînia să se îndepărteze de la voi»³¹.

244. Ce înseamnă aceasta: «dăsați loc mîniei»³².

245. Cine este cel înțelept ca șarpele și curat (blind) ca porumbelul³³.

246. Ce înseamnă «dragostea nu se poartă cu necuviință»³⁴.

247. Care este lauda întru Domnul³⁵ și care (este) cea oprită.

248. Dacă Domnul dă înțelepciune și de la El (de la fata Lui) vine cunoașterea și înțelegerea; și dacă prin Duhul dă unuia cuvîntul înțelepciunii, iar altuia cuvîntul cunoașterii³⁶, cum reprezintă Domnul «ucenicilor: «chiar și voi sînteți nepricepuți»³⁷ și cum Apostolul acuză pe unii ca neînțelepți³⁸.

249. Ce este cuvios și ce este drept³⁹.

250. Cum dă cineva ceea ce este sfînt cîinilor, sau aruncă mărgăritarele înaintea porcilor; sau cum se întimplă ceea ce se mai relatează: «ca nu cumva să le călce pe ele în picioarele lor și, întorcîndu-se, să vă sfișie»⁴⁰.

251. Cum Domnul uneori oprește să purtăm pungă și traistă la drum⁴¹ iar alteori spune: «însă acum, cel care are pungă să o ia; asemenea și traistă; și

celocare nu are să-și vîndă haina sa și să cumpere sabie»⁴².

252. Care este pîinea cea spre mîntuire⁴³ despre care am fost învățați să ne rugăm în fiecare zi?

253. Ce este talantul⁴⁴ și cum îl vom înmulți?

254. Care este masa (de schimb) «la care ți se cădea — a spus Domnul — să pui argintul»⁴⁵.

255. Unde i s-a poruncit să meargă celui care l-a auzit: «ia ce este al tău și pleacă»⁴⁶.

256. Care este plata pe care o iau și aceștia la fel cu cei mai de pe urmă.

257. Cine stă pleavă ce se va arde cu foc nestins⁴⁷.

258. Cine este cel condamnat de către Apostol că «se dedă la smerenie-fătarnică și la slujirea ingerilor»...⁴⁸.

259. Cine este cel fierbinte cu duhul⁴⁹.

260. Fiindcă Apostolul spune uneori: «nu fiți fără de minte»⁵⁰, iar alteori: «nu vă socotiți înțelepți întru voi»⁵¹, oare este cu putință să nu fie înțelept întru sine cel fără de minte?

261. Cum înșiși sfinții cerînd unele lucruri n-au primit de la Domnul.

262. Care este deosebirea între sărăcie (scăpătate) și sărăcie și cum grăiește Da-

31. Efes. 4, 31.

32. Rom. 12, 19.

33. Matei 10, 16.

34. I Cor. 13, 5.

35. II Cor. 10, 17.

36. I Cor. 12, 8.

37. Matei 15, 16.

38. Rom. 1, 31.

39. Tit 1, 8.

40. Matei 7, 66.

41. Luca 22, 35.

42. Luca 22, 36.

43. Matei 6, 11.

44. Matei 25, 15—2.

45. Matei 25, 27.

46. Matei 20, 14.

47. Matei 3, 12.

48. Col. 2, 18.

49. Rom. 12, 11.

50. Efes. 5, 17.

51. Rom. 12, 16.

vid adevărul cînd spune: «iar eu sărăcit sînt și sărac»⁵².

263. Ce vrea Domnul să învețe cu exemplele la care a adăugat pe acesta: «decî așa și fiecare din voi care nu se leapădă de toate averile sale, nu poate să-Mi fie ucenic»⁵³.

264. Ce este curățenia (sinceritatea)?

265. Dacă numai către singuri preoții s-a spus aceasta: «dacă îți vei aduce darul tău la altar» ș.c.l.⁵⁴.

266. Ce este sarea pe care ne-a poruncit Domnul s-o avem⁵⁵.

267. Dacă unul se va bate mult, iar altul puțin⁵⁶, cum spun unii că nu există sfîrșit al muncii celor pedepsiți?

268. Cu ce înțeles sînt numiți unii «fii ai neascultării» și «copii ai mîniei»⁵⁷.

269. Fiindcă s-a scris: «Făcînd voile trupului și ale cugetelor»⁵⁸ oare unele sînt voile trupului și altele ale cugetelor; și care sînt acestea?

270. Ce înseamnă «lipsiți fiind dar nu deznădăjduiți»⁵⁹.

271. Oare pentru toate cîte a greșit cineva află curățire prin milostenie?

272. Fiindcă porunca Domnului este să nu ne îngrijim de ziua de mîine⁶⁰, cum să înțelegem drept această poruncă?

273. Ce (anume) dacă ar face cineva hulește împotriva Duhului Sfînt⁶¹.

274. Cum se face cineva nebun în veacul acesta?⁶²

275. Dacă poate să împiedice satana hotărîrea unui Sfînt.

276. Ce înseamnă ceea ce s-a spus de către Apostol: «cî voi să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvîrșit»⁶³.

277. Care este cămara în care poruncește Domnul să intre cel care se roagă⁶⁴.

278. Cum duhul cuiva se roagă, iar mințea lui este fără roadă⁶⁵.

279. Ce înseamnă: «cîntați cu înțelegere»⁶⁶.

280. Cine este cel curat cu inima⁶⁷.

281. Dacă se cuvine să silim să cînte pe o soră care nu vrea.

282. Cine sînt aceia care spun: «am mincat înaintea Ta și am băut»⁶⁸ și aud: «nu vă știu pe voi»⁶⁹.

283. Oare cel care face voia cuiva este părtaș cu acela?

284. Dacă o comunitate de frați ar sărăci din cauza bolilor, oare este jenant să primească de la alții cele spre trebuință? și dacă se cuvine, de la cine să se primească?

285. Dacă se cuvine ca o comunitate de frați care face negoț cu altă comunitate să observe prețul adevărat al fiecărui fel.

286. Dacă se cuvine ca pe cel care viețuiește într-o comunitate de frați și a că-

52. Ps. 39, 23.

53. Luca 14, 33.

54. Matei 5, 23.

55. Marcu 9, 49.

56. Luca 12, 47—48.

57. Efes. 2, 2—3.

58. Efes. 2, 2—3.

59. II Cor. 4, 8.

60. Matei 6, 34.

61. Marcu 3, 29.

62. II Cor. 4, 10.

63. Rom. 12, 2.

64. Matei 6, 6.

65. I Cor. 14, 14.

66. Ps. 46, 7.

67. Matei 5, 8.

68. Luca 13, 26.

69. Luca 13, 27.

zut în neputință, trupească să-l aducem în casa pentru străini ⁷⁰.

287. Care sînt roadele vrednică de pocăință ⁷¹.

288. Cel care dorește să-și mărturisească păcatele sale se cuvine oare să le mărturisească la toți, și celor care s-ar întimpla, sau cărora?

289. Ce se cuvine să facă cel care s-a pocăit de un păcat, dar cade din nou în același păcat.

290. Cum sporuște cineva întotdeauna în lucrul Domnului.

291. Cine este trestia strivită sau festila aprinsă; și cum cineva pe prima n-o va frînge și pe a doua nu o va stînge ⁷².

292. Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să existe școală pentru copiii celor care trăiesc în societate?

293. Cum se cuvine să ne purtăm cu cei care se îndepărtează de cele mai mari dintre păcate, dar pe cele mici le fac cu indiferență.

294. Din care cauză decade cineva din pomenirea veșnică a lui Dumnezeu.

295. Din ce semne se cunoaște cel care pluteste (cu mintea) în nori.

296. Cum se poate încredința sufletul că este curat de păcate.

297. Cum se cuvine să se întoarcă cineva de la păcat.

298. Oare îngăduie Scriptura ca acelea bune să se facă după propria plăcere?

299. Cum se va încredința sufletul că s-a îndepărtat de iubirea de slavă.

300. Care este ehipul întoarcerii, cînd cuvîntul este pentru ceea ce nu se poate vedea.

301. Dar dacă cineva bat spune că «nu mă va mustra conștiința».

302. Oare se cuvine să dăm din înțelegere celor din afară, care sînt lipsiți?

303. Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să se asculte de cele spuse de către toți?

304. Dacă rudele celor care s-au rînduit într-o comunitate de frați ar dori să dea ceva pentru aceștia, se cuvine să se primească?

305. Dacă se cuvine să se primească ceva de la cei din afară, fie sub motivul prieteniei, fie sub motivul rudeniei firești.

306. În ce fel se obține neîmprăștierea minții.

307. Dacă se cuvine să se înceapă cîntarea de psalmi sau rugăciunea cu rîndul?

308. Oare se cuvine să fie răsplătit cel care dă ceva comunității de frați, și dacă ceea ce se dă în schimb (se cuvine) să fie corespunzător a ceea ce s-a dat.

309. Dacă i se întimplă cuiva cele obișnuite și după fire, se cuvine să îndrăznească să se apropie spre împărtășirea cu cele sfînte?

310. Oare se cuvine ca într-o casă de obște să se facă proscomidii?

311. Oare se cuvine să mergem în vizită, invitîndu-ne oarecari?

312. Oare se cuvine să îndemnăm la rugăciune pe mirenii care vin la noi?

313. Oare se cuvine să lucrăm cînd ne vizitează oarecari? ⁷³.

70. În ediția Migne după acest capitol se menționează că pînă aici s-a folosit copia autentică adusă din Pont, iar restul de 27 de capitole și epitimiile au fost adăugate din Codicele din Cezareea.

71. Matei 3, 8.

72. Matei 12, 20.

73. Grilomont în lucrarea sa: *Histoire du texte des Ascétique de S. Basile, Louvain, 1953*, (p. 180—186) după Regula mică 313 a adăugat încă 5 reguli care s-ar afla în Codicii Vaticanus Gr. 413 și 428. Așa au fost reproduse și în vol. 53 din «Biblioteca Părinților Elini» (Atena, 1976, p. 360—367); după textul din acest volum am tradus și noi cele 5 reguli, după Regula mică 313, cu aceeași lămurire.

REGULILE MICI

(Όροι κατ' έπιτομήν)

REGULILE MICI *

(Ὅροι κατ' ἐπιτομήν)

ⲛⲓⲣⲁⲛⲏⲛ

Domnul nostru Iisus Hristos stăpânește omul lui Dumnezeu și
cuvint de la sine, ci citește
CUVINT ÎNAINTE¹

Iubitorul de om Dumnezeu, Care învață pe om cunoașterea², poruncește, prin Apostolul, celor cărora li s-a încredințat darul învățaturii să rămână statornici întru învățatură³, iar pe cei care au nevoie de edificare din Dumnezeieștile Scripturi îi sfătuiește prin Moise, spunând : «*Întrebă pe tatăl tău și-ți va vesti ție, și pe cei mai bătrâni ai tăi și-ți vor spune ție*»⁴. De aceea este nevoie ca noi cărora ni s-a încredințat slujirea cuvintului să fim gata în orice timp pentru îndrumarea și perfecționarea sufletelor noastre ; și câteodată să mărturisim cu curaj înaintea întregii Biserici, iar alteori să îngăduim în particular fiecăruia dintre cei care vin să ne întrebe după cum vor, atît în privința celor ce se referă la dreapta credință, cît și în privința celor ce se referă la adevărul trăirii pe care o recomandă Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos, întrucît cu aceste două omul lui Dumnezeu se desăvîrșește în mod sigur ; iar voi să nu lăsați nimic fără roadă, nimic neîndeplinit pentru voi ; însă, în afară de cele care se învață îndeobște, să întrebați și în particular despre lucrurile edificatoare și să rînduiți toată învățătura vieții spre ceea ce este de folos. Așadar, dacă Dumnezeu ne-a adunat spre acest scop și aici este multă liniște de zgomotele din afară, să nu ne îndreptăm spre altă lucrare oarecare și să nu dăm somnului trupurile noastre, ci să trecem partea rămasă din noapte în cercetarea și examinarea celor necesare, împlinind astfel cele spuse de fericitul David, că : «*în legea Domnului voi cugeta ziua și noaptea*»⁵.

* După textul din P. G. Migne, vol. 31, col. 1079/1080—1305/1306.

1. În unele manuscrise nu există acest Cuvînt înainte, dar Regulile Mari (R.M.) fac un corp cu Regulile mici (R.m.).

2. Ps. 93, 10.

3. Rom. 12, 7 ; I Tim. 1, 3.

4. Deut. 32, 7.

5. Ps. 1, 2.

Întrebarea 1

Dacă este cu putință sau folosește cuiva ca să-și îngăduie să facă sau să spună cele pe care le socotește bune, fără mărturia Scripturilor de Dumnezeu insuflate ?⁶

Răspuns

Domnul nostru Iisus Hristos spune despre Sfântul Duh că «nu va grăi de la sine, ci câte va auzi pe acestea le va grăi»⁷; iar despre Sine însuși: «nu poate Fiul să facă nimic de la Sine»⁸, și iarăși: «că Eu n-am grăit de la Mine, ci Tatăl Care M-a trimis pe Mine, Acela Mi-a dat poruncă ce să spun și ce să grăiesc și știu că porunca Lui este viața veșnică; deci cele ce grăiesc Eu, precum Mi-a spus Mie Tatăl, astfel grăiesc»⁹. (După aceste cuvinte ale Domnului), cine va fi atât de fără minte, încît să îndrăznească chiar și să gîndească ceva de la sine, din moment ce, pe de o parte, folosește ca îndrumător pe Sfântul și Bunul Duh, ca să se îndrepteze pe calea adevărului și cu gîndul și cu cuvîntul și cu fapta, iar pe de altă parte, este orb și trăiește în întuneric fără soarele dreptății, adică Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, Care luminează ca și cu niște raze cu poruncile Sale? Căci Scriptura spune că: «porunca Domnului este strălucitoare, luminează ochii»¹⁰. Dar fiindcă dintre lucrurile și cuvintele care se întorc în noi, unele sînt despărțite de porunca lui Dumnezeu în Sfînta Scriptură, iar altele sînt tăcute, pe de o parte, despre cele scrise nu s-a dat nimănui în general vreo putere, nici să facă ceva din cele oprite, nici să lase la o parte ceva din cele poruncite, din moment ce Domnul a poruncit odată și a zis: «Și vei păzi cuvîntul pe care ți l-am poruncit ție astăzi; nu vei adăuga (ceva) la el și nici nu vei lăsa afară (ceva) din el»¹¹; «căci înfricoșată este așteptarea judecării și proba focului îi va mînca pe cei care vor îndrăzni ceva asemănător»¹²; iar pe de altă parte, pentru cele tăcute, Apostolul Pavel ne-a pus normă, spunînd: «Toate îmi sînt îngăduite, dar nu toate edifică; nimeni să nu caute numai ale sale, ci fiecare să caute și ale altuia»¹³. Încît este nevoie ca în orice chip să ne supunem fie lui Dumnezeu, potrivit poruncii Lui, fie unii altora din cauza poruncii Lui; pentru că în Scriptură este scris: «Supuneți-vă

6. De aici se vede clar cît de mare importanță acordă Sfîntul Vasile cel Mare Sfîntei Scripturi.

7. Ioan 16, 13.

8. Ioan 5, 19.

9. Ioan 12, 49—50.

10. Ps. 18, 8.

11. Deut. 4, 2. Pasagiul acesta este redat de Sf. Vasile în mod liber.

12. Evr. 10, 27.

13. I Cor. 10, 23—24.

unii altora, în frica lui Hristos»¹⁴. Și Dumnezeu zice: «Cel care dintre voi vrea să fie mare să fie cel din urmă din toți și slugă tuturor»¹⁵; adică să se înstrăineze de dorințele proprii, imitînd pe Hristos însuși, Care spune: «Eu am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Care M-a trimis pe Mine»¹⁶.

Domnule,

Întrebarea 2

Ce mărturisire trebuie să-și ceară între ei cei care doresc să viețuiască împreună după Dumnezeu?

Răspuns

Trebuie să-și dea mărturisirea pe care Domnul a pus-o înaintea oricui se apropie, cînd a spus: «De voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, și să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie»¹⁷. Iar cîtă putere are fiecare dintre aceștia, s-a spus la întrebarea respectivă.

Întrebarea 3

Cum vom întoarce pe cel care păcătuiește, sau, dacă nu se întoarce, cum trebuie să ne comportăm față de el?

Răspuns

Așa cum ni s-a poruncit de Domnul, care a spus: «Dacă-ți va greși fratele tău, du-te și ceartă-l pe el între tine și el singur; dacă te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău: dacă însă nu va asculta, mai ia cu tine încă unul sau doi, pentru ca pe spusa a doi sau trei martori să se sprijine orice cuvînt; și dacă nu va asculta nici de ei, spune-l Bisericii; iar dacă nici de Biserică nu va asculta, să-ți fie ca un păgîn și vameș»¹⁸. Dacă, deci, se va face aceasta, «îi ajunge lui pedeapsa aceasta din partea mai multora»¹⁹, pentru că Apostolul a scris: «mustră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga răbdare și învățătura»²⁰; și iarăși: «iar dacă cineva nu ascultă cuvîntul nostru din această epistolă, să-l însemnați și să nu veniți în atingere cu el, ca să se rușineze»²¹.

14. Efes. 5, 21.

15. Marcu 9, 35.

16. Ioan 6, 38.

17. Matei 16, 24.

18. Matei 18, 15—17

19. II Cor. 2, 6.

20. II Tim. 4, 2.

21. II Tes. 3, 14.

pedeapsă (răzbunare) a stîrnit în voi : prin toate ați arătat că sînteți curați în privința acelei fapte»³⁰. Pentru aceasta, cel ce a greșit, trebuie să înmulțească virtutea contrară (păcatului săvîrșit), cum a făcut Zaheu.

Întrebarea 6

Ce fel (de om) este cel care mărturisește cu cuvîntul că se pocăiește dar păcatul nu și-l îndreaptă ?

Răspuns

Pentru unul ca acesta socotesc că s-a scris : «Dacă vrăjmașul tău se roagă cu glas tare, să nu te încrezi în el ; pentru că șapte viclesuguri sînt în sufletul lui»³¹ ; și în altă parte : «ca un cîine cînd se întoarce la ceea ce a vomat și devine rău (mînios), la fel este omul, care, din cauza răutății lui se întoarce la păcatul lui»³².

Întrebarea 7

Care este judecata acelor care nu pedepsesc pe cei care greșesc ?

Răspuns

După părerea mea este mai grea decît a aceluia despre care s-a zis că : «Mai de folos i-ar fi aceluia de i s-ar lega de gît o piatră de moară și ar fi aruncat în mare, decît să smintească pe unul dintre aceștia mai mici»³³. Pentru că acela care a păcătuit nu primește certarea spre îndreptare, ci justificarea spre încurajarea păcatului și îndeamnă și pe alții la asemenea patimi, încît pentru cel care apără (scu-tește) de păcat, dacă nu va arăta roade vrednice de pocăință, să se aplice cuvintele Domnului : «Dacă ochiul tău cel drept te smintește, scoate-l pe el și aruncă-l de la tine ; căci e mai bine pentru tine să piară unul din membrele tale, decît să fie aruncat tot corpul tău în gheena»³⁴.

Întrebarea 8

Cum trebuie să fie primit cel care se pocăiește în mod sincer ?

30. II Cor. 7, 11.

31. Pilde 26, 25.

32. Pilde 26, 11.

33. Luca 17, 2.

34. Matei 5, 29.

Răspuns

Așa cum a învățat Domnul, spunînd că : «cheamă prietenii și vecinii și le zice : bucurați-vă împreună cu mine, că am găsit oaia cea pierdută»³⁵.

Întrebarea 9

Cum trebuie să ne comportăm față de cel care păcătuiește, dacă nu se pocăiește ?

Răspuns

Așa cum a poruncit Domnul, zicînd : «Iar dacă nici de Biserică nu va asculta, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș»³⁶, și cum a învățat Apostolul, cînd a scris : «Să vă îndepărtați de orice frate, care umblă în neorînduială și nu după predania pe care a primit-o de la noi»³⁷.

Întrebarea 10

Sufletul care s-a ticăloșit în multe păcate, cu ce fel de teamă și cu ce fel de lacrimi trebuie să se despartă de păcate, și cu ce nădejde și dispoziție (sufletească) trebuie să se apropie de Dumnezeu ?

Răspuns

Mai întii trebuie să urască viața lui dezordonată de mai înainte și însăși amintirea ei s-o deteste și să-i repugne ; căci Scriptura spune : «nedreptatea am urît și m-am scîrbit, dar am iubit legea ta»³⁸ ; apoi trebuie să învețe teama de judecata și pedeapsa veșnică, iar ca timp al lacrimilor să cunoască timpul pocăinței, așa cum a învățat David în psalmul șase, făcînd cunoscută curățirea păcatelor prin sîngele lui Hristos întru mărirea milei și a mulțimii îndurărilor lui Dumnezeu, Celui care a zis că : «de vor fi păcatele voastre (negre) cum e cîrmizul, ca zăpada le voi albi, și de vor fi roșii ca purpura, ca lîna le voi albi»³⁹. Atunci luînd autoritatea și puterea de a bineplăcea lui Dumnezeu, (sufletul) spune : «seara vine cu lacrimi, iar dimineața-i bucurie ; ai prefăcut plînsul meu în bucurie ; luat-ai sacul de pe mine și m-ai încins cu veselie, ca să-Ți cînte Ție mărirea mea»⁴⁰. Și așa apropiindu-se cîntă

35. Luca 15, 6.

36. Matei 18, 17.

37. II Tes. 3, 6.

38. Ps. 118, 163.

39. Isaia 1, 18.

40. Ps. 29, 5, 11, 12.

lui Dumnezeu, grăind : «*Înălța-Te-voi, Doamne, că m-ai ridicat și n-ai lăsat pe vrăjmașii mei să se bucure împotriva mea*»⁴¹.

Întrebarea 11

Cum ajunge cineva să urască păcatele

Răspuns

Ura împotriva cauzelor unor asemenea (păcate) se naște din consecința neplăcută și dureroasă (a acestora). Așadar, dacă cineva se va încredința cit de multe și de mari rele produc păcatele, în mod automat, și din lăuntru (sufletului), încearcă ură față de acestea, așa cum a arătat (psalmistul) care a spus : «*Am urît nedreptatea și m-am scîrbit*»⁴².

Întrebarea 12

Cum se va încredința sufletul că Dumnezeu i-a iertat păcatele lui ?

Răspuns

Dacă se va vedea pe sine în starea celui care a spus : «*Am urît nedreptatea și m-am scîrbit*»⁴³. Căci Dumnezeu, Care, pentru iertarea păcatelor noastre, a trimis pe Unul Născut Fiul Său, a anticipat astfel iertarea tuturor în măsura în care depindea de El. Dar fiindcă sfântul David cîntă mila și judecata⁴⁴ și mărturisește că Dumnezeu este milos-tiv și drept, este nevoie ca cele spuse de către profeți și de către Apostoli să se întîmple la noi în privința locurilor pentru pocăință, pentru ca judecățile dreptății lui Dumnezeu să se arate și mila Lui să se împlinească spre iertarea păcatelor.

Întrebarea 13

*Dacă cel care a păcătuit după botez trebuie să deznădăjduiască pentru mîntuirea lui, dacă a făcut mulțime de păcate, pînă la ce limită a păcatelor trebuie să nădăjduiască în iubirea de oameni a lui Dumnezeu, prin pocăință ?*⁴⁵

41. Ps. 29, 1.

42. Ps. 118, 163.

43. Ps. 118, 163.

44. Ps. 100, 1.

45. În întrebarea aceasta există în mod clar influența punctului de vedere general, care a circulat în Biserică pînă la jumătatea veacului al treilea, că pentru anumite păcate nu există pocăință în această viață, și că acela care a săvîrșit asemenea păcate, pentru ele trebuie să aibă nădejde în mila lui Dumnezeu, în ziua judecării; punct de vedere greșit și condamnat. V. în această privință : A. D'Alès, *L'Edit de Calliste* deuxième édition, Paris, 1914, p. 3 ș.u.

Răspuns

Dacă este posibil să numărăm mulțimea îndurărilor lui Dumnezeu și să măsurăm mărimea milelor lui Dumnezeu, (atunci), în comparație cu mulțimea și mărimea păcatelor să fie și deznădejdea. Dar dacă păcatele noastre, cum este natural, se întâmplă să le și măsurăm, să le și numărăm, în timp ce mila lui Dumnezeu este de nemăsurat și îndurărilor lui de nenumărat, nu este timp de deznădejde, ci de cunoaștere a milei (lui Dumnezeu) și de condamnare a păcatelor, a căror iertare, precum spune Scriptura, există întru sîngele lui Hristos. Dar că nu trebuie să deznădăjduim, aceasta am învățat-o în multe locuri și în multe chipuri, dar mai ales din parabola Domnului nostru Iisus Hristos cea referitoare la fiul care și-a luat de la tatăl său partea de avere și a cheltuit-o în păcate. De cîtă și de cît de mare sărbătorire s-a făcut vrednică pocăința lui, cunoaștem din înseși cuvintele *Domnului*⁴⁶. Iar Dumnezeu vorbește (în legătură cu aceasta) și prin Isaia: «*De vor fi păcatele (negre), cum e cîrmîzul, ca zăpada le voi albi; și de vor fi roșii ca purpura, ca lîna le voi albi*»⁴⁷. Aceasta trebuie să știm că este adevărat numai dacă pocăința se face în modul vrednic de luat în considerare, din dispoziția disprețuitoare a păcatului, precum s-a scris și în Vechiul și în Noul Testament și rodul este vrednic, așa cum s-a spus la întrebarea în legătură cu aceasta⁴⁸.

Intrebarea 14

Prin ce roade poate fi dovedită pocăința adevărată?

Răspuns

Despre conduita celor care se pocăiesc și despre dispoziția celor care se îndepărtează de păcat și despre sîrguința pentru roade vrednice de pocăință s-a vorbit la locurile potrivite⁴⁹.

Intrebarea 15

Ce înseamnă: «*De cîte ori îmi va greși fratele meu și-i voi ierta lui*⁵⁰; și de cîte ori pot să-l iert?

Răspuns

Puterea de a ierta (păcatele) nu s-a dat fără limite, ci în dependență de ascultarea celui care se pocăiește și de armonia lui cu cel care

46. Luca 15, 13 ș.u.
47. Isaia 1, 18.
48. R.m. 5.
49. V. R.m. 3, ș.u.
50. Matei 18, 21.

se îngrijește de conducerea sufletului lui. Pentru că despre unii ca aceștia s-a scris că: «*de se vor uni doi dintre voi pe pământ, tot lucrul pe care-l vor cere se va da lor de la Tatăl Meu Care este în ceruri*»⁵¹. În privința întrebării câte păcate putem să iertăm, (aceasta) nici nu trebuie să se pună, pentru că Noul Testament n-a făcut nici o deosebire⁵², ci făgăduiește iertare de orice păcat celor care se pocăiesc cu adevărat și mai ales pentru că Domnul a făgăduit iertare din partea Sa «*pentru tot lucrul*»⁵³.

Întrebarea 16

Pentru ce câteodată sufletul, și fără să se străduiască, aproape în mod automat se reculege, ca și cum a fost cuprins de o durere, iar altă dată este atât de insensibil, încât chiar silindu-se nu poate să se reculeagă.

Răspuns

O asemenea căință este un dar al lui Dumnezeu, fie pentru încălzirea dorinței ca sufletul, gustînd din dulceața unei astfel de dureri, să se străduiască s-o înlăture, fie pentru dovedirea că sufletul poate, printr-o grijă mai stăruitoare, să fie totdeauna în căință, spre nejustificarea celor care au pierdut aceasta prin lenevire. Însă a ne sili și a nu putea să ne căim descoperă, în același timp, și neglijența noastră față de trecut (pentru că nu este posibil ca un om care se trezește pe neașteptate în fața a ceva, să biruie (piedica), fără cugetare și fără multă și continuă exercitare împreună cu alți oameni) și că sufletul este stăpînit de alte patimi și nu-i este îngăduit să se elibereze de acelea și nici să facă pe cele pe care le vrea, după părerea spusă de Apostol, cînd a zis: «*dar eu sînt trupesc, robit de păcat; pentru că nu fac ceea ce vreau, ci fac ceea ce urăsc*»⁵⁴ și iarăși: «*acum nu mai fac eu aceasta, ci păcatul care locuiește în mine*»⁵⁵. Pentru că Dumnezeu a îngăduit ca să ni se întîmple și aceasta spre binele nostru, dacă, desigur, sufletul prin pătimirile cele fără de voie ale lui ar ajunge să cunoască cine este cel care-l stăpînește, și îndată ce s-ar cunoaște pe sine, în cele pe care le slujește fără voia lui, în păcat, și-ar reveni din cursa diavolului, descoperind că mila lui Dumnezeu este gata să ajute celor care se pocăiesc sincer.

51. Matei 18, 19.

52. V. R.m. 293.

53. Matei 18, 19.

54. Rom. 7, 14—15.

55. Rom. 7, 17.

Întrebarea 17

Dacă cineva în gând și-ar aduce aminte să mănince, apoi s-ar condamna pe sine, oare și acesta se va condamna ca și cel care s-a îngrijit ?

Răspuns

Dacă s-ar gândi la mîncare, fără ca natura să-l supere și înainte de timpul mesei, este clară nestabilitatea sufletului, care dovedește și atașarea lui la cele prezente și neglijența lui față de cele bine plătute lui Dumnezeu. Însă și în acest caz mila lui Dumnezeu este aproape. Fiindcă dacă cineva s-ar judeca pe sine însuși, ia iertare prin pocăința lui, dacă se gîndește la cele viitoare din alunecare, purtînd în cugetul lui cuvîntul Domnului : *«Iată, te-ai făcut sănătos, să nu mai greșești, ca să nu ți se întîmple ceva mai rău»*⁵⁶. Dacă, însă, natura silește și foamea stăpînește și dacă simțirea pune în mișcare amintirea pentru mîncare, dar învinge cugetul pentru grijă și îndeletnicirea cu lucrurile cele mai înalte, atunci amintirea de mîncare nu este vrednică de condamnat, ci biruința este vrednică de laudă.

Întrebarea 18

Dacă se cuvine ca aceleia care a greșit vreodată în comunitatea frățească să i se încredințeze vreo sarcină, după multă încercare, și dacă se cuvine, care este slujirea ?

Răspuns

Amintindu-ne de Apostolul care a spus : *«Să nu fiți pricină de sminteală nici pentru iudei, nici pentru elini, nici pentru Biserica lui Dumnezeu ; precum și eu mă silesc să plac tuturor în toate, căutînd nu folosul meu, ci al celor mulți, ca să se mîntuiască»*⁵⁷, sîntem datori și noi să avem multă grijă, ca să nu împiedicăm Evanghelia lui Hristos și să nu ne facem piedică celor neputincioși și nici să nu zidim pe alții spre răutate. De aceea, este necesar ca și în privința unor astfel (de oameni) să cercetăm și să verificăm în ce măsură contribuie ei la zidirea credinței și la sporirea oricărei virtuți întru Hristos.

Întrebarea 19

Dacă cineva este bănuït de păcat, dar nu face aceasta în mod arătat, trebuie să-l și urmărim, ca să se și afle ceea ce se bănuia ?

56. Ioan 5, 14.

57. I Cor. 10, 32—33.

Răspuns

Bănuielile cele rele care iau naștere din intenția cea răuvoitoare sînt condamnate de Apostol⁵⁸. Totuși cel rînduit cu grija tuturor trebuie să-i urmărească pe toți în dragostea lui Hristos și cu dorința să-l vindece pe cel bătut, ca să se împlinească cele spuse de Apostolul : «ca să înfățișăm pe tot omul desăvîrșit în Hristos Iisus»⁵⁹.

Întrebarea 20

Dacă cel care a trăit în păcate trebuie să se ferească să aibă relații cu eterodocșii sau chiar să se și separe de cei care trăiesc rău ?

Răspuns

Fiindcă Apostolul a spus : «să vă feriți de tot fratele care umblă în neorînduială și nu după predania pe care a primit-o de la noi»⁶⁰, în general este păgubitoare și primejdioasă pentru fiecare om o legătură în orice lucru oprit, și cu gîndul și cu cuvîntul și cu fapta ; dar cei care au trăit în păcate trebuie să fie cu atît mai mult atenți ; întii, pentru că sufletul care s-a obișnuit cu păcatul este înclinat în mod obișnuit mai ușor către acesta, apoi fiindcă cei bolnavi cu sufletul au trebuință de mult mai mare asistență și grijă, cum se întîmplă desigur cu cei bolnavi cu trupul, cînd îngrijirea lor pretinde o asistență mai amănunțită, ca să nu fie lipsiți de multe ori chiar și de acelea de care au nevoie cei sănătoși. Dar cît de mare este paguba rezultată din raporturile cu cei păcătoși o înfățișează însuși Apostolul, referindu-se la un asemenea caz, cînd zice : «puțin aluat dospește toată frămîntătura»⁶¹. Așadar, dacă este atît de mare paguba care vine de la cei care cad în delikte morale, ce trebuie să spunem despre cei care învață greșit despre Dumnezeu ? Pentru că pe aceștia învățătura greșită nu-i lasă să fie sănătoși nici în celelalte, fiindcă din cauza ei se dedau dintr-odată cu totul patimilor necinstirii, așa cum se arată în multe locuri și chiar în cele spuse în Epistola către Romani : «și după cum nu s-au îngrijit să aibă pe Dumnezeu în cuget, i-a dat și Dumnezeu în seama minții lor celei rătăcite, ca să facă ceea ce nu se cade ; încît sînt plini de toată nedreptatea, de desfrînare, de viclesug, de răutate, de pizmă, de ucidere, de certuri, de înșelătorie, de năravuri rele ; pîrîtori, grăitori de rău, urîtori de Dumnezeu, batjocoritori, făloși, mîndri, scornitori de

58. I Tim. 6, 4.

59. Col. 1, 28.

60. II Tes. 3, 6.

61. I Cor. 5, 6.

rele, neascultători de părinți, nechibzuiți, călcători ai convențiilor, ne-iubitori, de neîmpăcat, nemilostivi; aceștia, cunoscînd dreptatea lui Dumnezeu, n-au înțeles că aceia care fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte; dar nu numai că fac acestea, ci și laudă pe făptuitorii (lor)»⁶².

Întrebarea 21

De unde (vine) împrăștierea și gîndirile, și cum le vom îndrepta.

Răspuns

Împrăștierea provine din nelucrarea minții, nepreocupîndu-se de cele necesare. Iar mintea nu lucrează și este fără grijă din cauza necredinței în prezența lui Dumnezeu, care cercetează inimile și rărunchii. Căci dacă ar fi crezut aceasta, în mod sigur ar fi făcut ceea ce s-a spus: «*Pururea pun pe Domnul înaintea mea; că, de este la dreapta mea, nu mă voi clătina*»⁶³. Dar cel care face aceasta și cele asemenea nici nu va îndrăzni vreodată, nici nu va avea timp să gîndească ceva care nu contribuie la zidirea credinței, chiar dacă s-ar părea că este bun, ca și cum (n-ar fi) din cele oprite și care nu plac lui Dumnezeu.

Întrebarea 22

De unde provin nălucirile cele necuviincioase din noapte?

Răspuns

(Acestea) provin din pornirile curioase ale sufletului din timpul zilei⁶⁴. Dar dacă în îndeletnicirea cu judecățile lui Dumnezeu, sufletul se va curăți de asemenea (porniri) și în cuget va avea continuu cele bune și bineplăcute lui Dumnezeu, pe acestea le va avea și în visurile de noapte.

Întrebarea 23

Pînă la cîte cuvinte se socotește vorbire deșartă?

Răspuns

În general orice cuvînt care nu contribuie la împlinirea nevoii pe care o avem în Domnul este deșert. Dar primejdia vorbirii deșarte este

62. Rom. 1, 28—32.

63. Ps. 15, 8.

64. V. Omilia la martira Iulita, în vol. 7, p. 212, 19 din colecția «Părinții greci ai Bisericii».

mult mai mare, pentru că, chiar dacă ceea ce s-a spus este bun, dar nu contribuie la întărirea credinței, cel care a vorbit nu numai că nu este scutit de primejdie din cauza cuvîntului bun, dar și întristează pe Duhul Sfînt al lui Dumnezeu, fiindcă cuvîntul n-a fost ziditor. Căci aceasta ne-a învățat cu înțelepciune Apostolul, spunînd : «*Nici o vorbă putredă să nu iasă din gura voastră, ci numai dacă este vreunul bun pentru întărirea credinței, ca să aducă folos ascultătorilor*», și a adăugat aceasta : «*Și să nu întristați pe Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu, întru Care ați fost pecetluiți*» ⁶⁵. Dar cît este de mare răul de a întrista pe Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu, mai este nevoie să spun ?

Intrebarea 24

Ce este injuria ?

Răspuns

Orice cuvînt care este spus cu intenția de a necinsti pe cineva este injurie, chiar dacă cuvîntul însuși nu pare să fie injurios ⁶⁶. Și aceasta rezultă clar din Evanghelie, care spune despre evrei că : «*I-au ocărit pe el și i-au zis : Tu ești ucenic al Aceluia*» ⁶⁷

Intrebarea 25

Ce este clevetirea ?

Răspuns

După părerea mea, în două împrejurări se poate spune ceva rău despre cineva : cînd este nevoie să se sfătuiască cineva cu alții, care sînt iscusiți în asemenea chestiuni, cum ar putea fi îndreptat cel care a păcătuit și cînd ar fi necesar să fie salvați unii care din neștiință pot să se amestece de multe ori cu unul rău, ca și (cum ar fi) bun ; pentru că Apostolul poruncește să nu se amestece cineva cu unii ca aceștia ⁶⁸ ca să nu-și ia cumva laț sufletului său. Aceasta aflăm că a făcut-o însuși Apostolul, prin cele ce scrie lui Timotei, că «*Alexandru făurarul multe rele mi-a făcut mie ; de el să te ferești și tu, pentru că s-a împotrivit foarte mult cuvintelor noastre*» ⁶⁹. În afară de o asemenea nevoie, cel care spune ceva împotriva cuiva, ca prin aceasta să-l defaime sau să-l batjocorească, este clevetitor, chiar dacă ceea ce spune ar fi adevărat.

65. *Efes. 4, 29—30.*

66. Definiția aceasta pare că rezultă din pasajul următor, și nu din însuși înțelesul cuvîntului.

67. *Ioan 9, 28.*

68. *II Tes. 3, 14.*

69. *II Tim. 4, 14—15.*

Întrebarea 26

Cel care clevetește pe frate sau cel care ascultă pe clevetitor și îl suferă, de ce (pedeapsă) este vrednic ?

Răspuns

Amândoi (sînt vrednici) de afurisire. «Căci pe cel ce clevetește în ascuns pe aproapele său, pe acela îl voi pierde»⁷⁰, iar în altă parte s-a spus: «să nu asculți cu plăcere pe cel care clevetește, ca să nu fii aruncat (afară)»⁷¹.

Întrebarea 27

Dar dacă cineva va cleveti pe proiestos, cum trebuie să ne comportăm față de el ?

Răspuns

Judecata acestei comportări este clară din minia lui Dumnezeu față de Mariam, cînd aceasta a vorbit împotriva lui Moise ; Dumnezeu n-a lăsat nepedepsit păcatul ei, chiar dacă însuși Moise s-a rugat pentru ea⁷².

Întrebarea 28

Dacă cineva ar răspunde altuia cu glas ridicat și cu cuvinte tari și, cînd i s-ar atrage atenția, ar spune că nu are nimic rău în inima lui, trebuie să fie crezut ?

Răspuns

Nu toate patimile sufletului sînt evidente la toți, nici chiar la cel care este bolnav, precum nu sînt evidente nici patimile corpului. Deci așa cum se întîmplă cu corpul, unde specialiștii au anumite semne pentru bolile ascunse ale lui, pe care bolnavul nu le poate masca, la fel și cu sufletul ; și chiar dacă cel care păcătuiește nu simte propria-i boală, trebuie să aibă încredere în Domnul, Care l-a încredințat și pe el și pe cei împreună cu el, că omul cel rău din camera cea rea a inimii lui scoate cele rele⁷³. Pentru că omul rău poate cîteodată să spună un cuvînt bun, în mod ipocrit, dar omul bun nu poate niciodată să spună sau să facă ceva rău, în mod ipocrit ; căci Scriptura spune că trebuie «să gîndiți cele bune», nu numai înaintea Domnului, ci și «înaintea oamenilor»⁷⁴.

70. Ps. 100, 5.

71. Pilde 20, 13.

72. Num. 12, 10.

73. Matei 12, 35.

74. Rom. 12, 17.

Întrebarea 29

În ce chip ar putea cineva să nu se mînie ?

Răspuns

Dacă crede că vede totdeauna în cugetul lui pe Dumnezeu, Care veghează totul, și pe Domnul (Îl vede ca într-o oglindă) că este pretutindeni de față. Căci care supus ar îndrăzni cîndva să facă înaintea mai marelui său ceva care l-ar nemulțumi pe acesta ? Și chiar dacă n-ar aștepta ascultare de la alții, totuși el să fie pregătit spre ascultare, socotind pe ceilalți (oameni) superiori lui. Așadar, dacă ar căuta ascultare pentru nevoile sale personale, să cunoască că cuvîntul Domnului învață pe fiecare (dintre noi) să slujească altora ; dacă totuși s-ar face vinovat de călcarea poruncii Domnului, nu are trebuință de mînie, ci de milă și de împreună compătimire, după cum s-a zis : «*cine suferă și eu nu sufar*» ? ⁷⁵

Întrebarea 30

Cum vom tăia patima poftei rele ?

Răspuns

Prin dorința înfocată ca să împlinim poruncile lui Dumnezeu și prin aceasta, pe aceea pe care ne-a învățat că o are cel care a spus : «*judcățile Domnului sînt adevărate, la fel de drepte ; mai dorite decît aurul și decît piatra foarte scumpă și mai dulci decît mierea și fagurele*» ⁷⁶. Pentru că dorința lucrurilor mai bune, cînd este însoțită de dreptul și puterea îndulcirii celor dorite ne silește să disprețuim și să detestăm totdeauna și lucrurile mai mici, precum ne-au învățat toți sfinții ; deci cu cît mai mult trebuie să detestăm lucrurile rele și vrednice de rușine ?

Întrebarea 31

Dacă se oprește cu totul rîsul ?

Răspuns

Din moment ce Domnul condamnă pe cei care rîd ⁷⁷, este clar că pentru cel credincios nu există niciodată timp de rîs, și mai ales în atît

75. II Cor. 11, 29.

76. Ps. 18, 9—10.

77. Luca 6, 25.

de marea mulțime a acelor care necinstesc pe Dumnezeu ⁷⁸ prin călcarea legii, și a acelor care se omoară în păcat; pentru aceștia trebuie să ne întristăm și să plingem.

Întrebarea 32

De unde provine ⁹⁰ pofta de somn fără de vreme și fără măsură ⁸⁰ și cum o vom îndepărta?

Răspuns

Această poftă de somn vine când sufletul se face mai leneș în privința gândurilor pentru Dumnezeu și când disprețuim judecățile lui Dumnezeu; iar pe aceasta o lepădăm când vom cugeta la măreția lui Dumnezeu în mod sincer și demn și când dorim voia Lui, ca acela care a spus: «Nu voi da somn ochilor mei și ațipire genelor mele și odihnă timpurilor mele, pînă nu voi găsi loc pentru Domnul, o locuință pentru Dumnezeul lui Iacov» ⁷⁹.

Întrebarea 33

Cum se demască cel care se străduiește să fie bineplăcut (oamenilor)?

Răspuns

Cînd, pe de o parte, se arată binevoitor față de cei care-l laudă, iar pe de altă parte, devine greoi față de cei care-l vorbesc de rău. Căci dacă vrea să placă Domnului, să fie pretutindeni și întotdeauna același, împlinind ceea ce s-a spus: «cu armele dreptății în dreapta și în stînga, în cinste și în necinste, în muștrări și în laude, cînd sîntem socotiți înșelători și cînd sîntem socotiți de bună credință» ⁸⁰.

Întrebarea 34

Cum va evita cineva patima de a fi plăcut (oamenilor) și de a căuta în toate părțile laudele de la oameni?

Răspuns

Cu încredințarea despre prezența lui Dumnezeu și cu grija neîmprăștiată de a fi bineplăcuți înaintea lui Dumnezeu și cu dorința fier-

78. Rom. 2, 23.

79. Ps. 131, 4—5.

80. II Cor. 6, 7—8.

binte a fericirilor făgăduite de Domnul ; căci nimeni nu va greși ca, în prezența stăpînului, să mulțumească slugii celei împreună cu el, necinstind pe stăpîn și condamnîndu-se pe sine însuși.

Intrebarea 35

Cum se cunoaște cel mîndru și cum se vindecă ?

Răspuns

Se cunoaște din aceea că umblă după cele ce sînt mai presus de el ; dar se vindecă, dacă crede în judecata celui care a spus : «*Domnul celor mîndri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har*»⁸¹. Așadar, se cuvine să știm că, dacă cineva se teme de judecata mîndriei, nu poate să se vindece de boală, dacă nu s-a debarasat în prealabil de toate eforturile lui pentru înălțare ; așa cum nu poate cineva să uite o limbă străină, sau o oarecare meserie, dacă nu încetează cu totul nu numai să facă sau să spună ceva în legătură cu acea meserie, ci chiar dacă nu încetează să audă pe cei care vorbesc și să vadă pe cei care lucrează. Acest lucru trebuie să-l observăm și cu privire la orice răutate.

Intrebarea 36

Dacă trebuie să caute cineva cinste ?

Răspuns

Ca să dăm cinste celui cu cinstea⁸² am învățat (de la Apostolul), dar ca să căutăm cinstea am fost opriți, pentru că Domnul a spus : «*Cum puteți voi să credeți, cînd primiți mărire de la alții și mărirea cea de la unicul Dumnezeu nu o căutați ?*»⁸³. Așa încît a căuta cineva slava din partea oamenilor este dovadă de necredință și de înstrăinare de cinstirea lui Dumnezeu, pentru că Apostolul a spus că «*dacă aș mai căuta să plac oamenilor, n-aș fi robul lui Hristos*»⁸⁴. Deci, dacă cei care iau cinstea pe care o dau oamenii sînt atît de condamnați, apoi cei care caută cinstea care nu li se dă, au negrăită osîndă.

81. Iac. 4, 6.

82. Rom. 13, 7.

83. Ioan 5, 44.

84. Gal. 1, 10.

Intrebarea 37

In ce chip ar putea să devină rîvnitor cel care este lenevos în împlinirea poruncilor

Răspuns

Fiind deplin încredințat de prezența Stăpînului Dumnezeu, Care pe toate le vede și de amenințarea care se întoarce împotriva celui leneș și de nădejdea marii răsplătiri de la Domnul, care s-a făgăduit prin Pavel Apostolul, că fiecare (om) își va lua plata după osteneala sa⁸⁵. Trebuie însă să fie încredințat despre toate celelalte care sînt relatate în Scriptură, cu scopul ca să provoace zel fiecărui (om), adică răbdare spre slava lui Dumnezeu.

Intrebarea 38

Dacă un frate ar primi poruncă și s-ar împotrivi, dar după aceea s-ar duce

Răspuns

Pentru faptul că a contrazis ca un împotrivor, îndemnînd și pe alții spre un astfel de act, să știe că s-a făcut vinovat de acea osîndire, că adică «tot omul rău ațîță răzvrătirea, dar Domnul trimite împotriva lui un sol fără milă»⁸⁶. Dar să fie încredințat că nu se împotrivește omului, ci iată, însuși Domnului, Care a spus: «Cel care vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă și cel care se leapădă de voi de Mine se leapădă»⁸⁷. Și dacă ar simți căință, mai întîi să ia iertare și astfel, dacă i s-ar îngădui, să îndeplinească lucrul⁸⁸.

Intrebarea 39

Dacă cineva ar asculta și după aceea ar cîrți?

Răspuns

Deoarece Apostolul a spus: «Faceți toate fără cîrtiri și fără șovăieli»⁸⁹, cel care cîrtește s-a înstrăinat de adunarea fraților și lucrul lui nu mai poate fi folosit de aceștia⁹⁰; este clar că persoana care se aseamănă cu acesta are boala⁹¹ necredinței și îndoială în privința nădejzii.

85. I Cor. 3, 8.

86. Pilde 17, 11.

87. Luca 10, 16.

88. V. R.M. 29, unde lucrarea făcută cu murmure nu trebuie să se amestece cu cea a celor supuși.

89. Filip. 2, 14.

90. V. R.M. 38.

91. Așa se interpretează la întrebarea 38.

Intrebarea 40

Dacă un frate ar mîhni pe frate, cum trebuie să se îndrepteze ?

Răspuns

Dacă l-a mîhnit așa cum a înțeles Apostolul, cînd a zis : «*V-ați întristat pentru Dumnezeu, ca să nu suferiți din cauza noastră nici o pagubă*»⁹², nu are trebuință de îndreptare cel care a provocat întristarea, ci cel care a fost întristat trebuie să arate semnele distinctive ale întristării lui după Dumnezeu. Dacă, însă, l-a întristat prin lucruri fără importanță, cel care a provocat întristarea, să-și amintească de Apostolul care a zis : «*Dacă fratele tău se întristează pentru vreo mîncare, (atunci) tu nu te porți cum cere dragostea*»⁹³, dar recunoscîndu-și o asemenea greșeală, să aplice cuvîntul Domnului : «*Deci de-ți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul acolo, înaintea altarului, și du-te de te împacă mai întîi cu fratele tău și apoi vino de-ți adu darul tău*»⁹⁴.

Intrebarea 41

Dacă cel care a mîhnit n-ar primi să se justifice

Răspuns

Trebuie să se împlinească în cazul lui cele spuse de Domnul cu privire la cel care a păcătuit și nu s-a pocăit : «*Iar de nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș*»⁹⁵.

Intrebarea 42

Dar dacă cel care a mîhnit și-ar cere iertare, iar cel care a fost mîhnit n-ar vrea să se împace.

Răspuns

Judecata Domnului în cazul acesta este clară și se poate vedea în parabola slujirii față de altă slugă împreună cu ea, care, deși a fost rugată, n-a voit să arate îngăduință, atunci celelalte slugi, văzînd cele întîmplute, le-au adus la cunoștința stăpînului lor, iar stăpînul mîniin-

92. II Cor. 7, 9.

93. Rom. 14, 15.

94. Matei 5, 23—24.

95. Matei 18, 17.

du-se și-a retras darul făcut slugii, pe care a încredințat-o torturilor, pînă ce va restitui tot ceea ce datora ⁹⁶.

Întrebarea 43

Cum trebuie să se poarte cineva cu cel care îl trezește pentru rugăciune

Răspuns

Dacă cineva cunoaște paguba pe care o produce somnul, că după somn nici pe el însuși nici sufletul său nu se simte bine, și dacă cunoaște câștigul privegherii, dar mai ales mărirea cea covârșitoare a apropierii înaintea lui Dumnezeu pentru rugăciune, pe cel care-l trezește fie pentru rugăciune, fie pentru oricare altă poruncă, îl va avea în deosebită atenție, ca pe un binefăcător care-i dăruiește lucruri mari, mai presus de toată dorirea.

Întrebarea 44

Dacă însă cel care a fost trezit s-ar mînia sau chiar s-ar înfuria, de ce (pedepsă) este vrednic ?

Răspuns

Se va pedepsi cu afurisirea pe timp limitat ⁹⁷ și cu oprirea de la mîncare, pentru ca astfel să poată și să se umilească și să înțeleagă de cîte și cît de mari bunătăți se lipsește pe sine din cauza nesimțirii lui, și întorcîndu-se să se veselească în harul celui care a zis : «*Mi-am adus aminte de Domnul și m-am bucurat*» ⁹⁸. Dacă, însă ar rămîne în nesimțirea lui, să se taie, așa cum se taie din corp un mădular putred și nesănătos ; căci scris este (în Scriptură) : «*e mai bine să piară unul din membrele tale și să nu fie aruncat tot corpul tău în gheena*» ⁹⁹.

Întrebarea 45

Dacă cineva după ce a auzit pe Domnul spunînd că «sluga care a cunoscut voia stăpînului său și n-a făcut, nici nu s-a pregătit pentru voia lui, se va bate mult ; iar cea care n-a cunoscut și a făcut (fapte) vred-

96. Matei 18, 31—34.

97. Spre ex., potrivit epitimiei a 4-a, pentru cel care insultă sau contrazice, Sf. Vasile prevede afurisirea pe timp de o săptămînă.

98. Ps. 76, 3.

99. Matei 5, 30.

nice de bătăi, se va bate puțin»¹⁰⁰, se va lenevi în cunoașterea voilor Domnului, are oare mîngiere ?

Răspuns

Este clar că unul ca acesta, prefăcîndu-se că n-a avut cunoștință, va avea pedeapsa corespunzătoare păcatului ; pentru că Domnul spune : *«De n-aș fi venit și nu le-aș fi grăit, păcat n-ar avea ; acum însă n-au dezvinovățire pentru păcatul lor»*¹⁰¹, fiindcă Sfînta Scriptură face cunoscută voia lui Dumnezeu pretutindeni tuturor. Așa încît unul ca acesta nu se osîndește mai ușor, împreună cu cei care n-au cunoscut (voia Domnului), ci se osîndește mai aspru, cu aceia pentru care s-au scris (următoarele) : *«sînt asemenea cu aspida^{101 a} surdă, care își astupă urechile, care nu va auzi glasul descîntătorilor, fiind fascinată de magicianul mai iscusit»*¹⁰². Dar dacă cel rînduit cu purtarea de grijă a cuvîntului se va lenevi să-l propovăduiască, se judecă ca un ucigaș precum s-a scris»¹⁰³.

Întrebarea 46

Dacă cel care tolerează pe altul să săvîrșească păcat este vinovat de păcat ?

Răspuns

O astfel de judecată este arătată prin cuvintele Domnului către Pilat, cînd a zis : *«Cel care M-a dat pe Mine ție are păcat mai mare»*¹⁰⁴. Deci, din aceasta este clar că și Pilat, pentru că a tolerat pe cei care L-au dat pe Domnul, a păcătuit chiar dacă (păcatul se socotește) mai mic. Aceasta se arată clar și de Adam, care a tolerat pe Eva, și Eva care a tolerat pe șarpe ; pentru că nici unul dintre aceștia n-a rămas nepe-depsit ca nevinovat. Însăși mînia lui Dumnezeu împotriva lor, dacă se cercetează cu atenție, aceasta o dovedește ; pentru că, atunci cînd Adam, în loc să-și ceară iertare, a spus : *«femeia pe care mi-ai dat-o (ca să fie) cu mine, aceasta mi-a dat și am mîncat»*, Dumnezeu i-a răspuns : *«pentru că ai ascultat de glasul femeii tale și ai mîncat din pomul din care îți poruncisem ca din acesta singur să nu mănînci, blestemat va fi pămîntul în toate lucrările tale»*¹⁰⁵ ș.a.

100. Luca 12, 47—48.

101. Ioan 15, 22.

101 a. șarpe veninos.

102. Ps. 57, 5—6.

103. Iez. 33, 8.

104. Ioan 19, 11.

105. Fac. 3, 12, 17.

Intrebarea 47

Dacă trebuie să fim indiferenți pentru cei care păcătuiesc ?

Răspuns

Că nu trebuie să fim indiferenți este clar din poruncile Domnului în Vechiul Testament, unde se spune : «Să cerți cu curaj pe aproapele tău și să nu iei păcat pentru el»¹⁰⁶, iar în Evanghelie (se spune) : «De-ți va greși fratele tău, du-te și muștră-l pe el între tine și el singur ; dacă te va asculta, ai câștigat pe fratele tău ; iar dacă nu va asculta, ia cu tine încă unul sau doi, ca prin gura a doi sau trei martori să stea tot cuvântul. Iar dacă nu va asculta de ei, spune Bisericii ; și dacă nici de Biserică nu va asculta, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș»¹⁰⁷. Iar cît de mare osîndă atrage păcatul acesta, putem să cunoaștem întîi din încredințarea Domnului cu caracter general spunînd : «cel ce nu crede în Fiul, nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu va rămîne peste dînsul»¹⁰⁸ ; apoi din istoriile relatate în Vechiul și în Noul Testament. Pentru că Ahav, cînd a furat limba de aur și «îmbrăcămintea», mînia lui Dumnezeu a căzut peste întreg poporul, deși acesta nu cunoștea nici pe cel care a păcătuit nici păcatul, pînă ce s-a arătat cel mai înainte menționat și a suferit acea înfricoșată pierzare împreună cu toate cîte avea¹⁰⁹. Dar și acel Eli, deși nu-și da odihnă pentru fiii lui, care erau fii răi, și adesea îi sfătua și le spunea : «nu, copiii mei, nu aud lucruri bune despre voi»¹¹⁰, și mai mult, prin cuvînt le arăta și necuviința păcatului și nescăparea de judecată, totuși, fiindcă nu i-a pedepsit și n-a arătat zelul pe care-l datora față de ei, atît de mult a provocat mînia lui Dumnezeu, încît și poporul s-a pierdut împreună cu fiii lui și însuși chivotul s-a luat de către cei de alt neam și el, pe lingă toate acestea, într-un sfîrșit groaznic și-a găsit moartea.

Deci, dacă mînia lui Dumnezeu a fost atît de mare împotriva celor care n-au cunoscut pe cel care a păcătuit și împotriva celor care s-au opus și au protestat pentru păcat, ce poate să spună cineva pentru cei care cunosc și tac ? Aceștia, dacă nu vor arăta cele relatate de către Apostol corintenilor, cînd a spus : «pentru ce n-ați plîns mai bine, ca să fi scos din mijlocul vostru pe cel care a făcut o faptă ca aceasta»¹¹¹ ; și celelalte care au fost mărturisite de dînsul aceluiași, scriînd : «Căci

106. Lev. 19, 17.

107. Matei 18, 15—17.

108. Ioan 3, 36.

109. Iosua 7, 21—26.

110. I Regi 2, 24.

111. I Cor. 5, 2.

iată, însuși faptul acela că v-ați întristat pentru Dumnezeu, câtă sîrguință, câtă apărare, câtă nemulțumire împotriva celui vinovat, câtă frică, câtă dorință, câtă rivnă, câtă pedepsire s-a stîrnit în voi. Prin toate ați arătat că sînteți curați în privința acelor fapte»¹¹², se primejduiesc în orice caz și se supun acum toți împreună la aceeași pierzare sau și mai rea, cu cît este mai rău cel care necinstește pe Dumnezeu, decît cel care a contravenit legii lui Moise, și cel care a îndrăznit același (lucru), cu cel care mai înainte a păcătuit și mai înainte a fost osîndit. Căci dacă «de șapte ori a fost pedepsit cel din Cain și de șapte ori cîte șaptezeci cel din Lameh»¹¹³, deși a făcut același păcat.

Întrebarea 48

Lăcomia pînă la ce se judecă?

Răspuns

Cînd cineva depășește limitele legii este lacom. Aceasta înseamnă, după Vechiul Testament, a se îngriji cineva mai mult de sine decît de aproapele; căci este scris: «să iubești pe aproapele tău, ca pe tine însuși»¹¹⁴. Dar după Evanghelie lăcomie este să se sîrguiască cineva mai mult decît cer nevoile de fiecare zi, ca acela care a auzit: «Nebune, în noaptea aceasta vor cere sufletul tău de la tine; iar cele ce ai gătit, ale cui vor fi?»; la acestea se referă într-un mod mai general: «Așa-i cu acela ce-și adună sieși comori și nu se îmbogățește în Dumnezeu»¹¹⁵.

Întrebarea 49

Ce înseamnă «a se făli»? ¹¹⁶

Răspuns

Tot ceea ce se ia nu din nevoie, ci pentru împodobire, se socotește «fălire».

Întrebarea 50

Dacă cineva înlătură hainele mai scumpe și vrea întotdeauna pe cea mai ieftină, fie haină fie încălțăminte, ca și cum i s-ar cuveni lui, greșește oare, sau de ce patimă boalește?

112. II Cor. 7, 11.

113. Fac. 4, 24.

114. Lev. 19, 18.

115. Luca 12, 20—21.

116. Cuvîntul acesta în Noul Testament se întilnește numai în I Cor. 13, 4. v. Clement, Pedagogul, 3, 1.

Răspuns

Cel care vrea ceva ca și cum i s-ar cuveni lui, ca să placă oamenilor, este clar că suferă de boala de a plăcea oamenilor, se îndepărtează cu mintea de Dumnezeu, este stăpînit de patima fălirii și se informează numai de lucrurile ușoare ¹¹⁷.

Întrebarea 51

Ce înseamnă «raka»? ¹¹⁸

Răspuns

Este cuvîntul popular mai puțin insultător, folosit între prieteni și rude.

Întrebarea 52

Apostolul spune uneori: «să nu umblăm după slavă deșartă» ¹¹⁹, iar altă dată: «nu cu sirguintă fățarnică, ca acei ce vor să placă oamenilor» ¹²⁰. Deci cine este doritor de mărire deșartă și cine este doritor de a plăcea oamenilor?

Răspuns

După părerea mea, doritor de mărire deșartă (vanitos) este cel care face sau spune ceva pentru o ușoară mărire lumească, pe care o dau cei care văd sau aud pe cel care face sau spune ceva; iar doritor să placă oamenilor este cel care, pentru a intra în voia unui om, face ceea ce îi place acestuia, chiar dacă ceea ce face este vrednic de necinste ¹²¹.

Întrebarea 53

Ce este întinarea trupului și ce este întinarea sufletului ¹²², și cum ne vom curăți de acestea; sau ce este stințenia și cum o vom dobîndi.

117. V. R.M. 21, unde se condamnă concepția de a umbla după ultimul loc.

118. Matei 5, 22.

119. Gal. 5, 26.

120. Efes. 6, 6.

121. Din acest răspuns rezultă că cuvîntul «ἀνθρωπάρεστος» — doritor să placă oamenilor — are, din punct de vedere etic, un înțeles rău, josnic, în timp ce cuvîntul «ἐνδοξος» — doritor de mărire deșartă — însemnează simplu, stupid, prostesc.

122. II Cor. 7, 1.

Răspuns

Întinarea trupului este cînd ne amestecăm cu cei care fac lucruri oprite, iar a sufletului, cînd rămînem indiferenți față de cei care gîndesc sau fac asemenea lucruri; iar curat este cineva cînd urmează Apostolului care a poruncit să nu mîncăm¹²³ împreună cu unul ca acesta și cite ca acestea, sau cînd se va mîhni, potrivit celei zise de David: «*Mîhnire mă cuprinde de cei păcătoși, care părăsesc legea ta*»¹²⁴, și cînd arată o astfel de mîhnire, ca aceea pe care au arătat-o corinteni, cînd au fost muștrați că arătau indiferență față de cel care păcătise, chiar dacă în general ei se dovediseră curați de acel lucru. Iar sfințenia este să ne făgăduim Sfîntului Dumnezeu cu totul desăvîrșit și fără încetare, în toată vremea, îngrijindu-ne și străduindu-ne pentru cele ce-i sînt bineplăcute Lui. Pentru că animalul cu defect nu se primește între cele oferite spre jertfă; și ceea ce a fost oferit odată lui Dumnezeu este necuviincios și înfricoșător ca să mai fie întrebuițat pentru nevoi obștești și omenști.

Întrebarea 54

Ce este iubirea de sine¹²⁵ și cum se va cunoaște pe sine însuși iubitorul de sine?

Răspuns

Multe se spun ca și cum ar fi nepotrivit folosite, cum ar fi: «*Cel ce-și iubește sufletul său, îl va pierde și cel ce-și urăște sufletul său în lumea aceasta, îl va păzi pe el pentru viața veșnică*»¹²⁶. Deci iubitor de sine este acela care, adică, se iubește pe sine; dar se cunoaște pe sine, dacă, ceea ce face, face pentru sine, chiar dacă ceea ce face ar fi potrivit unei porunci. Căci dacă din comoditate personală ar lăsa ceva din cele de care are trebuință fratele, fie sufletește, fie trupește, este clar că și în altele are răutatea iubirii de sine, al cărei sfîrșit este pierzarea.

Întrebarea 55

Ce deosebire este între amărăciune, minie, iușime¹²⁷ și întăritare¹²⁸.

123. I Cor. 5, 11.

124. Ps. 118, 53.

125. II Tim. 3, 2.

126. Ioan 12, 25.

127. Eies. 4, 31.

128. Fapte 15, 39.

Răspuns

Deosebirea între minie și iuțime constă poate între dispoziție (pregătire) și pornire (manifestare), pentru că cel care se iubește are patima numai în pregătire, precum arată cel care a zis: «*iuțiți-vă și să nu greșiți*»¹²⁹, pe cînd cel care se minie arată ceva mai mult: «*căci minia lor — zice Scriptura — este după asemănarea șarpelui*»¹³⁰, și «*Irod era minios împotriva celor din Tir și celor din Sidon*»¹³¹. Și cea mai violentă pornire din minie se numește întăritare. Iar amărăciunea arată pregătirea cea mai cumplită a răutății¹³².

Întrebarea 56

Domnul a încredințat că «*acela care se înalță pe sine se va smeri*»¹³³, și Apostolul poruncește: «*să nu gîndiți cele înalte*»¹³⁴ și în altă parte spune: «*trufași, mîndri, orgolioși*»¹³⁵ și iarăși: «*dragostea nu se mîndrește*»¹³⁶. Deci, cine este cel ce se înalță cu gîndul, trufașul, mîndrul, orgoliosul și îngîmfatul?

Răspuns

Înalt cu gîndul și pe sine înălțîndu-se este cel care pentru faptele lui se laudă și se mîndrește, ca și fariseul¹³⁷, și care nu se coboară către cei smeriți. Un asemenea ar putea să fie numit și îngîmfat, după greșeala corintenilor¹³⁸. Iar trufaș (este) cel care nu respectă legile, nu se conduce de aceeași normă de viață și nu are aceeași înțelegere¹³⁹ și își inventează o cale proprie a dreptății și pietății. Iar mîndru este cel care în privința celor ale sale se laudă și exagerează, ca să apară mai mult decît este în realitate. Iar orgolios este cel care în aparență este fie ca și cel mîndru, fie apropiat de acesta, după cea spusă de către Apostol: «*S-a trufit, nimic știind*»¹⁴⁰.

129. Efes. 4, 26.

130. Ps. 57, 4.

131. Fapte 12, 20.

132. «*οργή*» — iuțime — i se atribuie lui Dumnezeu în diferite locuri din V. Testament, pe cînd «*θυμός*» — minie — i se atribuie numai în Apocalipsă.

133. Luca 18, 14.

134. Rom. 11, 20.

135. II Tim. 3, 2.

136. I Cor. 13, 4.

137. Luca 18, 11.

138. I Cor. 5, 2.

139. Filip. 3, 16.

140. I Tim. 6, 4.

Întrebarea 57

1-1. *Dacă cineva ar avea o lipsă neîndreptată și prin muștrările continui împotriva lui s-ar înrăutăți, oare este mai bine să fie lăsat în pace?*

Răspuns

Aceasta s-a spus și în altă parte¹⁴¹, că pe cei care greșesc se cuvine a-i întoarce cu îndelungă răbdare, după chipul arătat de Domnul. Iar dacă muștrarea și condamnarea mai multora nu vor fi de ajuns pentru întoarcere, unul ca acesta trebuie socotit ca un păgîn. Însă a lăsa înăuntru pe cel condamnat de Domnul nu este pentru nimeni fără priemejdie, și în nici un chip; pentru că Domnul a spus că este mai bine să piardă cineva un ochi sau o mînă sau un picior și să intre în împărăție, decît dacă ar cruța pe vreunul din acestea, să fie aruncat întreg în gheena focului, unde este plîngerea și scrișnirea dinților¹⁴²; iar Apostolul încredințează că «puțin aluat dospește toată frămîntătura»¹⁴³.

Întrebarea 58

Se condamnă numai cel care a mințit în mod deliberat sau și cel care spune ceva complet neadevărat din neștiință?

Răspuns

Domnul a condamnat în mod clar și pe cei care păcătuiesc din neștiință, cînd a spus că «cel care n-a știut, dar a făcut (fapte) vrednice de loviri, se va bate puțin»¹⁴⁴.

Întrebarea 59

1-1. *Dacă cineva ar gîndi numai să facă ceva, dar nu ar face, bare și acesta se condamnă ca mincinosul?*

Răspuns

Dacă ceea ce a gîndit să facă este potrivit poruncii (lui Dumnezeu), nu se condamnă numai ca mincinos, ci și ca neascultător, «pentru că Dumnezeu cercetează inimile și rărunchii»¹⁴⁵.

141. R.m. 3.

142. Matei 5, 29—30.

143. I Cor. 5, 6.

144. Luca 12, 48.

145. Ps. 7, 10.

Întrebarea 60

Dacă cineva grăbindu-se ar hotărî să facă ceva din cele ce nu-i sînt plăcute lui Dumnezeu, ce se cuvine mai degrabă, să zădărnicească ceea ce s-a hotărît rău sau, de frica minciunii, să săvîrșească păcatul ?

Răspuns

Apostolul spune : «nu că doar am fi vrednici să cugetăm în noi înșine ceva ca (venind) de la noi înșine»¹⁴⁶ și însuși Domnul mărturisește : *Eu nu pot să fac de la Mine nimic*¹⁴⁷, și iarăși : «cuvintele pe care vi le grăiesc, nu le grăiesc de la Mine»¹⁴⁸, și în altă parte spune că «M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui, Care M-a trimis»¹⁴⁹ ; potrivit acestor cuvinte, unul ca acesta este dator să se pocăiască, mai întîi, pentru că îndrăznește de la sine să hotărască ceva, ori de ce fel ar fi ; căci nici pe cele bune nu se cuvine să le facă din autoritatea (sa), iar după aceea, și mai cu tărie, fiindcă nu s-a temut să hotărască ceva împotriva a ceea ce-i place lui Dumnezeu. Dar că trebuie să răstoarne hotărîrea luată cu grabă împotriva poruncii lui Dumnezeu, rezultă clar din cazul Apostolului Petru, care, după ce hotărîse în grabă că : «nu-mi vei spăla picioarele mele în veci», atunci cînd a auzit pe Domnul spunînd hotărît : «de nu te voi spăla, n-ai parte cu Mine», îndată s-a pocăit și a zis : «Doamne, (spală-mi) nu numai picioarele, ci și mîinile și capul»¹⁵⁰.

Întrebarea 61

Dacă cineva nu poate să lucreze și nici n-ar vrea să învețe psalmi¹⁵¹, ce trebuie să se facă cu el ?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus în pildă despre smochinul neroditor : «taie-l pe el, de ce să strice și pămîntul ?»¹⁵², să i se acorde acestuia toată îngrijirea necesară ; dacă însă nu ascultă, se cuvine să se aplice și în privința lui ceea ce s-a poruncit pentru cel care perseverează în păcat. Pentru că cel care nu lucrează binele se osîndește împreună cu diavolul și cu îngerii lui.

146. II Cor. 3, 5.

147. Ioan 5, 19.

148. Ioan 14, 10.

149. Ioan 6, 38.

150. Ioan 13, 8—9.

151. R.m. 235 și 281.

152. Luca 13, 7.

Întrebarea 62

Dacă cineva ar face cu ce i s-a încredințat cum a făcut cel care a ascuns talantul, se condamnă?

Răspuns

Cel care deține un dar, de orice fel, al lui Dumnezeu, spre desfătarea lui personală, și nu face bine altora, se condamnă ca și cel care ascunde talantul.

Întrebarea 63

Dacă cineva ar face ca aceia care au cîrțit împotriva celor care au venit în urmă, se condamnă?

Răspuns

Fiecare se condamnă pentru păcatul său, și cei care au cîrțit, pentru cîrțire; însă adesea unii cîrțesc pentru alt motiv; astfel, unii ca gurmanzii și ca aceia care își fac pîntecele Dumnezeu, cîrțesc pentru că n-au îndeajuns ca să se sature; iar alții, pentru că au fost cinstiți ca și cei de pe urmă, dînd dovadă de invidie, tovarășa uciderii; și alții, pentru altceva.

Întrebarea 64

Domnul nostru Iisus Hristos a grăit: «mai bine i-ar fi să-și lege o piatră de moară de gît și s-ar arunca în mare, decît să scandalizeze pe unul din aceștia mai mici»¹⁵³; ce este aceea a scandaliza? sau cum ne vom păzi de aceasta, ca să nu vină asupra noastră o judecată înfricoșată ca aceasta?

Răspuns

Cineva scandalizează cînd înfrînge legea cu cuvîntul sau cu lucrul și îndrumază și pe altul spre călcarea legii, cum (a îndrumat) șarpele pe Eva și Eva pe Adam, sau împiedică pe cineva să facă voia lui Dumnezeu, ca Petru pe Domnul, zicînd: «Fii milostiv cu Tine, Doamne, să nu Ți se întîmple Ție una ca aceasta» și a auzit: «Mergi înapoia Mea, satano, Îmi ești sminteață, că nu cugești cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor»¹⁵⁴; sau întărește gîndul celui slab către ceva din cele oprite, după cum a scris și Apostolul, care a zis: «căci dacă cineva te va vedea pe tine, care ai cunoștință, așezîndu-te la masa din templul

153. Matei 18, 6.

154. Matei 16, 22—23.

idolilor, nu se va întări conștiința lui, slabă fiind, spre a mânca jertfe idolești?»; la care adaugă; «De aceea, dacă mîncarea smintește pe fratele meu, nu voi mânca carne în veac, ca să nu smintesc pe fratele meu»¹⁵⁵. Dar sminteala se face din mai multe pricini. Căci sminteala se datorează fie celui care scandalizează, fie (sminteala se datorează) celui care se scandalizează. Și chiar în aceste cazuri (sminteala se produce) în mod diferit: căci uneori depinde de neiscușința fie a unuia, fie a celuilalt, iar alteori răutatea celor scandalizați se face mai vădită din (însăși) tălmăcirea dreaptă a cuvîntului; și în lucruri (se întîmplă) la fel. Căci cel scandalizat se scandalizează fie pentru că cineva împlinește porunca lui Dumnezeu, fie pentru că cineva folosește după voia (lui) cele ce i s-au pus sub stăpînire. Așadar, dacă oamenii se ridică împotriva celor ce se fac după porunca lui Dumnezeu și se scandalizează din cauza lor (așa cum în Evanghelie unii s-au scandalizat din cauza celor ce se spuneau și se făceau de către Domnul după voia Tatălui), atunci se cuvine a ne aminti de Domnul Care a spus despre unii ca aceștia, cînd ucenicii apropiindu-se, I-au zis: «Știi că fariseii, auzind ceea ce ai zis, s-au scandalizat», El le-a răspuns astfel: «toată sădirea pe care n-a sădit-o Tatăl Meu cel din ceruri, se va smulge, lăsați-i pe ei că sînt îndrumători orbi ai orbilor; și orb pe orb de va conduce, amîndoi vor cădea în groapă»¹⁵⁶. Și multe ca acestea poate să găsească cineva și în Evanghelii și la Apostol. Dar cînd cineva s-ar poticni sau s-ar scandaliza în privința celor puse sub stăpînirea noastră, atunci trebuie să ne aducem aminte de cuvintele Domnului către Petru, cînd a zis: «Așadar, fiii sînt scutiți; dar pentru ca să nu-i smintim, aruncă undița și ia cel dintîi pește care-ți va cădea, și deschizîndu-i gura, vei găsi un satir; i-al pe acela și dă-l acestora pentru Mine și pentru tine»¹⁵⁷; și de cele scrise de Apostol către Corinteni, în care spune: «nu voi mânca carne în veac, ca să nu smintesc pe fratele meu»¹⁵⁸; și iarăși: «e bine să nu mănînci carne, să nu bei vin și să nu faci vreun lucru din cauza căruia fratele tău s-ar poticni, s-ar sminti sau s-ar slăbi»¹⁵⁹. Dar cît de înfricoșător lucru este ca pentru cele care par că sînt sub stăpînirea noastră să trecem cu vederea pe fratele care se scandalizează pentru acestea arată porunca Domnului, Care oprește sminteala cu totul în orice chip și zice: «vedeți să nu nesocotiți pe vreunul din aceștia mici; pentru că vă spun vouă că îngerii lor văd

155. I Cor. 8, 10, 13.

156. Matei 15, 12—14.

157. Matei 17, 26—27.

158. I Cor. 8, 13.

159. Rom. 14, 21.

pururea fața Tatălui Meu Care este în ceruri»¹⁶⁰. Dar și Apostolul mărturisește, spunând uneori : «gîndiți-vă mai bine, ca să nu puneți piedică fratelui sau sminteală»¹⁶¹, iar alteori, prin mai multă întocmire, oprește mai tare necuviința, despre care zice : «căci dacă cineva te va vedea pe tine, care ai cunoștință, așezîndu-te la masa din templul idolilor, nu se va întări conștiința lui, slabă fiind, spre a mânca jertfe idolești ? și din pricina cunoștinței tale va pieri fratele cel neputincios pentru care a a murit Hristos» ; la care adaugă ; «Și astfel greșind fraților și biciuind conștiința lor slabă, păcătuții împotriva lui Hristos ; de aceea dacă mîncarea smintește pe fratele meu, nu voi mânca carne în veac, ca să nu smintesc pe fratele meu»¹⁶². Și în altă parte zice : «sau numai eu și Barnava nu avem dreptul de a nu lucra ?» și la urmă adaugă : «dar noi nu ne-am folosit de acest drept, ci răbdăm toate, ca să nu aducem vreo sîmjenire Evangheliei lui Hristos»¹⁶³. Deci, după ce s-a dovedit că este atît de înfricoșător lucrul să smintești pe frate, din cauza celor pe care sîntem în drept să le facem, apoi ce ar putea spune cineva pentru cei care smintesc prin aceea că fac sau grăiesc cele oprite ? Și mai ales cînd cel care smintește s-ar părea că are mai multă cunoștință sau este socotit în treaptă ierarhică¹⁶⁴, acesta ca un îndreptar și ca un model fiind dator să se înfățișeze celorlalți, chiar dacă ar fi mic, ceea ce s-ar trece cu vederea din cele scrise, fie că ar face ceea ce este oprit, fie că n-ar face ceea ce este poruncit, fie că ar sta liniștit în privința unuia ca acesta, un asemenea și întru aceasta singură își are judecata, încît sîngele celui care a greșit, zice (Scriptura), din mîinile lui se va cere¹⁶⁵.

Întrebarea 65

Cum poate să țină cineva adevărul întru nedreptate¹⁶⁶.

Răspuns

Cînd de bunurile care i-au fost încredințate de Dumnezeu s-ar folosi rău, după voia sa proprie, ceea ce și Apostolul a dezaprobat, spunînd : «căci noi nu sîntem precum cei mulți care precupețesc cuvîntul lui Dumnezeu»¹⁶⁷ ; și iarăși : «căci, după cum știți, niciodată nu ne-am fo-

160. Matei 18, 10.

161. Rom. 14, 13.

162. I Cor. 8, 10—13.

163. I Cor. 9, 6, 12.

164. V. R.m. 231, 265.

165. Iez. 3, 18.

166. Rom. 1, 18.

167. II Cor. 2, 17.

losit de măgulire prin cuvinte, nici de dorință de câștig ; martor este Dumnezeu ; nici nu căutăm slavă de la oameni, nici de la voi, nici de la alții» ¹⁶⁸.

Intrebarea 66

Ce este întrecerea și ce este întăritarea ¹⁶⁹.

Răspuns

Intrecerea este când cineva, pentru a nu apărea mai jos decît altul, se străduiește să facă ceva ; iar întăritarea este când cineva, din cele ce face cu ostentație sau cu mărire deșartă, cheamă și îndeamnă și pe alții spre cele asemenea. Căci și Apostolul, amintind uneori de întăritare, o pune împreună cu mărirea deșartă, zicînd : «nimic (să nu faceți) din întăritarea (iubirea de dispută) sau din slavă deșartă» ¹⁷⁰, iar alteori pune înainte slava deșartă, după care interzice cu alt nume și întăritarea, spunînd : «să nu ne facem iubitori de slavă deșartă, unii pe alții întăritîndu-ne» ¹⁷¹.

Intrebarea 67

Ce este necurăția și ce este nerușinarea ?

Răspuns

Ce este necurăția a arătat legea cînd a folosit cuvîntul pentru cele ce se întîmplă fără voia noastră din nevoia firească ; iar ce este nerușinarea mi se pare că o arată preaînțeleptul Solomon, cînd o numește ceva dulce și nedureros ¹⁷² ; așa încît nerușinarea este o dispoziție sufletească, ce nu are sau nu poate să suporte durerea luptei, precum neînfrînarea ¹⁷³ este cînd cineva nu poate avea stăpînire asupra plăcerilor care îl turbură.

Intrebarea 68

Ce este propriu mîniei ¹⁷⁴ și ce este propriu indignării judicioase și cum, adesea pornind de la indignare, ne aflăm mîniindu-ne.

168. I Tes. 2, 5—6.

169. La traducerea termenilor «ἐπίς», ceartă, și «ἐπιθία», intrigă, am ținut seama și de înțelesul care rezultă din cuprinsul răspunsului.

170. Filip. 2, 3.

171. Gal. 5, 26.

172. Pilde 14, 23.

173. Matei 23, 25 ; I Cor. 7, 5.

174. V. R.m. 55.

Răspuns

Propriu miniei este pornirea violentă a sufletului ca să cugete răul împotriva celui care l-a supărat; iar propriu indignării judicioase este scopul îndreptării celui care a greșit, din dispoziția dezaprobării pentru ceea ce s-a făcut. Dar ca un suflet care a început de la bine să cadă spre rău, nu este ceva de neconceput; căci multe ca acestea ar putea cineva să afle. De aceea se cuvine să ne aducem aminte cuvintele Scripturii, cea de Dumnezeu insuflată, care zice: «*lingă cărare mi-au pus capcane*»¹⁷⁵, și iarăși: «*și chiar de se luptă cineva, nu se încununază, dacă nu se luptă după lege*»¹⁷⁶, și să ne ferim în toate împrejurările de lipsa de măsură, de lucrul nepotrivit cu vremea și de lipsa de ordine, pentru că din pricina celor amintite, fiecare, chiar și ceea ce părea să fie bun, de multe ori a căzut în rău.

Întrebarea 69

Cum trebuie să ne purtăm față de cel care se plînge că nu poate să lucreze, în timp ce mănîncă deopotrivă cu ceilalți, are corpul sănătos și nu suferă de nici o slăbiciune.

Răspuns

Fiecare pretext de nelucrare este pricină de păcătuire; pentru că se cuvine să arătăm sirguintă, pînă la moarte, precum și răbdare. Dar că lenevirea, fiind înjugată cu vicleșugul, osindește pe cel leneș se arată din cuvintele Domnului, cînd zice: «*slugă vicleană și leneșă*»¹⁷⁷.

Întrebarea 70

Cum trebuie să fie învățat cel care se folosește rău de haine și de încălțăminte; căci cel care este muștrat acuză de spirit îngust pe cel care muștră și de cîrtire. Iar dacă după a doua și a treia sfătuire convenită, stăruie întru aceleași, ce se cuvine a face cu el.

Răspuns

Apostolul leapădă folosirea rea, zicînd: «*că aceia care se folosesc de lumea aceasta, ca și cum nu s-ar folosi*»¹⁷⁸; căci măsura folosirii

175. Ps. 139, 6.

176. II Tim. 2, 5.

177. Matei 25, 26.

178. I Cor. 7, 31.

este nevoia neapărată a trebuinței; iar cea peste trebuință are boala fie a lăcomiei, fie a iubirii de plăceri, fie a măririi deșarte. Iar cel care perseverează în păcat are judecata celui care nu se pocăiește.

Intrebarea 71

Sînt unii care caută înainte de toate pe cea mai dulce dintre mîncăruri, iar alții preferă pe cea cu cantitate mai mare, decît pe cea dulce, pentru săturare. Deci cum se cuvine a-i instrui și pe unii și pe alții?

Răspuns

Toți aceștia sînt bolnavi; unul are boala iubirii de dulceți, altul pe cea a lăcomiei. Dar nici iubitorul de dulceți, nici lacomul, în oricare lucru, nu este în afară de osîndire. Așadar, de ambii se cuvine se ne îngrijim cu milostenie, pentru tămăduirea bolii. Iar dacă nu se vor vindeca de boală, este clară judecata celor nepocăiți.

Intrebarea 72

Dacă cineva cu prilejul meselor în frățietate s-ar purta cu necuviință, mîncînd și bînd cu lăcomie, se cuvine oare a-l critica?

Răspuns

Unul ca acesta nu păzește porunca Apostolului, care spune: «Ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate întru slava lui Dumnezeu să le faceți»¹⁷⁹, și în altă parte: «toate să se facă cu bună-cuviință și cu rînduială»¹⁸⁰; și are trebuință de îndreptare, în afară numai dacă cineva ar fi silit de nevoia unei oboseli sau de o grabă; dar și atunci se cuvine să se ferească cu grijă, ca să nu producă sminteală.

Intrebarea 73

Pe cel care nu din dorința de îndreptare a fratelui mustră pe cel care greșește, ci din patima lui de răzbunare, cum se cuvine a-l îndrepta dacă, după mai multă sfătuire, rămîne întru aceeași patimă.

179. I Cor. 10, 31.

180. I Cor. 14, 40.

Răspuns

Un asemenea om să fie socotit ca un iubitor de sine și ca un iubitor de mărire, și chipul îndreptării lui să se arate după înțelegerea adevăratei pietăți. Dacă însă rămîne în răutatea lui, este clar (că i se aplică) pedeapsa celor care nu se pocăiesc.

Întrebarea 74

Ne rugăm a ne învăța din Scriptură dacă pe cei care ies din frățietate și doresc să trăiască viață singuratică sau împreună cu puțini să urmeze aceluiași scop al buneii cinstiri de Dumnezeu, se cuvine a-i afurisi¹⁸¹.

Răspuns

Domnul de multe ori zice : «Fiul de la Sine nu face nimic»¹⁸² și că : «am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Celui care M-a trimis pe Mine»¹⁸³; și Apostolul mărturisește : «că trupul poartă împotriva duhului și duhul împotriva trupului ; iar acestea se împotrivesc una alteia, ca să nu facem cele pe care le dorim»¹⁸⁴; tot lucrul ce se alege după voia proprie este străin cinstitorilor de Dumnezeu. Dar pentru unele ca acestea am răspuns mai pe larg; în cele spuse la Regulile mari¹⁸⁵.

Întrebarea 75

Dacă este potrivit să spunem că satana este pricinuitorul oricărui păcat, fie cu gândul, fie cu cuvîntul, fie cu fapta.

Răspuns

Cred că în general satana însuși de la sine nu poate să fie pricinuitorul vreunui păcat, dar încearcă să inducă în eroare pe cei neatenți față de neputințele lor, folosind uneori dorințele lor firești, iar altelei patimile oprite. Dorințele firești le folosește așa cum a încercat să facă cu Domnul, cînd Îl simțise pe El că era flămînd, zicîndu-I : «De ești Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pîini»¹⁸⁶. Dar folo-

181. «ἀφορίζω» înseamnă aici a separa sau a lăsa pe cineva să plece; v. R.M. 44.

182. Ioan 5, 19.

183. Ioan 6, 38.

184. Gal. 5, 17.

185. Sf. Vasile aici se referă la întrebarea 7 de la R.M., unde se scoate în evidență vrednicia vieții chinoviale.

186. Matei 4, 3.

sește și patimile oprite, ca în cazul lui Iuda, pentru că atunci când s-a încredințat că acesta are boala iubirii de arginți, i-a exploatat această patimă și a aruncat pe iubitorul de arginți în crima trădării pentru treizeci de arginți.

Dar că și cele rele provin de la noi înșine ne-o arată clar Domnul, pentru că zice: «*din inimă ies gândurile cele rele*»¹⁸⁷. Aceasta se întâmplă însă celor care din lene lasă nelucrate semințele naturale ale bunătaților, așa cum se relatează și în Pilde: «*bărbatul neînțelept este ca un teren agricol, și omul fără de minte, ca o vie. Dacă-l lași pe el, se va înfeleni și se va îmburuia tot și devine părăsit*»¹⁸⁸. Deci în sufletul care a fost lăsat nelucrat și a fost părăsit dintr-o astfel de nepurtare de grijă, ca urmare, în mod necesar, răsar spini și ciulini și pătimește ceea ce s-a zis: «*așteptam să facă struguri și a făcut spini*»¹⁸⁹. Pentru acest suflet s-a zis: «*și am răsădit viță Sorih*»¹⁹⁰, care înseamnă de bun soi (aleasă). Ceva apropiat de aceasta poate să găsească cineva și la Ieremia, care despre fața lui Dumnezeu grăiește: «*Eu am răsădit viță roditoare, toată adevărată; cum te-ai schimbat întru amărăciune, via cea străină?*»¹⁹¹.

Intrebarea 76

Dacă se cuvine ca, așa zicînd, prin iconomie, să mințim pentru ceva ce s-ar părea folositor.

Răspuns

Hotărîrea Domnului nu îngăduie aceasta, spunînd odată că minciuna este de la diavol¹⁹², și nearătînd nici o deosebire a minciunii. Și Apostolul mărturisește scriînd: «*chiar dacă cineva luptă, nu se încununează, dacă nu se va lupta după lege*»¹⁹³.

Intrebarea 77

*Ce este înșelăciunea și ce este năravul rău*¹⁹⁴.

Răspuns

Năravul rău este, precum socotesc, acea primă și ascunsă răutate a caracterului, iar înșelăciunea este iscodirea spre vrăjmășie, cînd ci-

187. Matei 15, 19.

188. Pilde 24, 30—31.

189. Isaia 5, 4.

190. Isaia 5, 2.

191. Ier. 2, 21.

192. Ioan 8, 44.

193. II Tim. 2, 5.

194. Rom. 1, 29.

neva, închipuind ceva (ca) bun, și aceasta, ca o amăgire punînd-o înaintea cuiva, lucrează printr-înșa cele ale vrăjmășiei.

Intrebarea 78

*Cine sînt iscoditorii de rele*¹⁹⁵.

Răspuns

Sînt aceia care, în afară de relele obișnuite și cunoscute celor mulți, născocesc și află și altele.

Intrebarea 79

Dacă cineva se acuză continuu pe sine că se poartă aspru cu frațele, cum se va îndrepta.

Răspuns

Acest lucru se întîmplă, așa cum se înțelege de la sine, fie dintr-un sentiment exagerat de superioritate, fie dintr-o mîhnire pe care o provoacă lipsurile celor care sînt datori să fie virtuoși. Pentru că, dacă în locul unui bun nădăjduit, ar găsi cineva împotrivire și mîhnire, aceasta rănește sufletul într-un mod și mai cumplit. Deci, este nevoie de mai multă sîrguință, încît, în primul rînd, să temperăm patima mîndriei, iar în al doilea rînd, să arătăm milostivirea noastră, înainte de a fi prea greu, prin rugăminte și prin sfătuire. Iar dacă chipul acesta al tămăduirii s-ar vădi nelucrător, atunci, deci, să folosim logic și la timp potrivit tăria indignării împreună cu compasiunea, spre folosul și îndreptarea celui care a greșit.

Intrebarea 80

De unde provine faptul că minții îi lipsesc gîndurile bune și grijile ce plac lui Dumnezeu, și cum (să procedăm) ca să nu pățim aceasta.

Răspuns

Fiindcă David zice: «*dormit-a sufletul din neglijență*»¹⁹⁶, este clar că aceasta se datorează dormitării sufletului și nesimțirii. Pentru că de sufletul treaz și stăpîn pe sine nu se îndepărtează gîndul bun și grija bineplăcută lui Dumnezeu, ci, dimpotrivă, sufletul observă că nu este lipsit de acestea. Căci dacă ochiul trupului este insuficient să vadă nu-

195. Rom. 1, 30.

196. Ps. 118, 28.

mai puține din zidirile lui Dumnezeu și nu se satură dacă ar vedea ceva o singură dată, ci, chiar și atunci cînd ar vedea pururea același lucru, nu încetează să-l privească, cu cit mai mult ochiul sufletului, dacă ar fi treaz și stăpîn pe sine, nu este îndeajuns să privească lucrurile minunate și judecățile lui Dumnezeu. Pentru că «*judecățile Tale — zice — sînt ca adîncul cel mare*»¹⁹⁷, și în altă parte: «*minunată este atotștiința Ta pentru mine; s-a întărit și n-o pot pătrunde*»¹⁹⁸, și multe asemenea. Iar dacă-i lipsește sufletului gîndul cel bun, este clar că îi lipsește și lumina; nu pentru că lipsește cel care luminează, ci pentru că dormitează cel care este dator să se lumineze.

Întrebarea 81

Oare se cuvine să fie certați deopotrivă cei cucernici și cei indiferenți, cînd se află amîndoi în aceeași greșeală?

Răspuns

Dacă vom fi atenți la dispoziția celui care păcătuiește și la felul păcatului, vom cunoaște și felul canonului. Pentru că, chiar dacă s-ar părea că greșeala este aceeași și a celui cucernic și a celui indiferent, totuși diferența între ei este mare; pentru că cel cucernic, fiindcă este cucernic și se teme și luptă, în același timp, ca să devină bineplăcut lui Dumnezeu, (dar) dintr-o întîmplare nefericită și aproape împotriva voinței lui greșește și cade în ispită; pe cînd cel indiferent, fiindcă nu contează nici pe sine, nici pe Dumnezeu și fiindcă nu face deosebire între păcat și virtute, cum arată clar și însuși numele (indiferent — (ἀδιάφορος) se îmbolnăvește de cele dintii și mai mari rele; adică sau defaimă pe Dumnezeu, sau nu crede în existența Lui. Fiindcă acestea două determină sufletul spre păcat, așa cum mărturisește Scriptura, cînd zice uneori, adică: «*zis-a cel fără de lege, ca să greșească în sine; nu există frică de Dumnezeu, înaintea ochilor lui*»¹⁹⁹, și în altă parte: «*zis-a cel nebun întru inima lui: nu este Dumnezeu. Stricatu-s-au oamenii și s-au făcut urîți în meșteșuguri*»²⁰⁰. Drept aceea, fie că a defăimat pe Dumnezeu, și prin aceasta păcătuiește, fie tăgăduiește însăși existența lui Dumnezeu, și pentru aceasta se strică întru meșteșugurile lui, chiar dacă i s-ar părea că-l mărturisește, pentru că, așa cum spune Scrip-

197. Ps. 35, 6.

198. Ps. 138, 5.

199. Ps. 35, 2.

200. Ps. 13, 1.

tura : «(ei cu vorba) mărturisesc că îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptele lor îl tăgăduiesc»²⁰¹.

Astfel fiind acestea, socotesc că și felul canonului trebuie să fie diferit în privința unor asemenea (oameni). Pentru că cel cucernic are nevoie de un ajutor local, și numai pentru lucrul în care a greșit este dator să suporte canonul, în timp ce cel indiferent, fiindcă a stricat ceea ce avea bun sufletul lui și fiindcă suferă de acele răutăți care sînt mai generale, fie ca un defăimător, precum am spus, fie ca un necredincios, se cuvine să plîngă, și să fie sfătuit, și să fie certat, pînă ce va putea să creadă fie că Dumnezeu este judecător drept, și să se teamă, fie că Dumnezeu există în realitate, și să se înspăimînte. Însă trebuie să cunoaștem și aceasta, că greșelile celor cucernici se întîmplă adesea și din purtarea de grijă spre folosul lor ; pentru că Dumnezeu îngăduie cîteodată ca să fie ispitiți, pentru ca să se vindece mîndria care i-a cuprins deja, precum este ceea ce s-a spus de către Petru și i s-a întîmplat lui personal.

Întrebarea 82

Fiindcă Scriptura relatează că : «pe presbitere, îndeamnă-le ca pe mame»²⁰²; dacă s-ar întîmpla ca o presbiteră (după vîrstă) să cadă în același păcat ca una mai tînără, oare vor fi sub același canon ?²⁰³.

Răspuns

Apostolul a învățat ca pe presbitere să le cinștim ca pe mame, cu condiția ca să nu facă ceva vrednic de certare ; dacă însă s-ar întîmpla vreodată ca o presbiteră să facă același păcat ca una mai tînără, trebuie să luăm în considerare, în primul rînd, cum am spus, defectele naturale ale vîrstei, și după aceea să stabilim canonul care se potrivește pentru fiecare din cele două vîrste. Spre exemplu, încetineala pentru o bătrînă este aproape firească, dar nu la fel pentru o tînără ; după cum este firească pentru o tînără mintea împrăștiată sau tulburarea sau îndrăzneala și cîte ca acestea ale tinereții, dar nu și pentru o bătrînă ; și se pare a fi ajutate de fierbințeala firească din tinerețe. Așa încît, același păcat, încetineala, de s-ar întîmpla, merită un canon mai aspru pentru cea tînără, fiindcă vîrsta ei nu îngăduie aceasta. Și același păcat, spre exemplu, mintea împrăștiată, sau îndrăzneala, sau turburarea, face pe

201. Tit. 1, 66.

202. I. Tim. 5, 2.

203. Aici este prezentată o problemă de disciplină din partea proiestoșilor, care sînt răspunzători împreună cu proiestoasele pentru îndrumarea morală a celor care viețuiesc singuratici.

cea mai în vîrstă vrednică de un canon mai aspru, pentru că vîrsta ei o ajută să fie blîndă și liniștită. Însă în afară de acestea se cuvine să cercetăm și felul păcatului pentru fiecare din cele două persoane, și astfel chipul potrivit al tămăduirii să se aducă printr-un canon corespunzător.

Întrebarea 83

Dacă cineva, săvîrșind multe fapte bune, ar greși o singură dată, cum vom proceda față de el ?

Răspuns

Cum a procedat Domnul cu Petru.

Întrebarea 84

Dacă cineva, avînd caracter, violent și turbulent și fiind muștrat pentru aceasta, ar spune că Dumnezeu a făcut pe unii buni și pe alții răi, oare spune bine ?

Răspuns

Această înțelegere a fost cunoscută de demult că este ereticească, pentru că este și hulitoare și nepioasă, și face sufletul să alunece ușor spre păcat. Drept aceea, sau să se îndrepteze, sau să fie scos din mijloc²⁰⁴, ca să nu se întimple: «puțin aluat dospește toată frămîntătura»²⁰⁵.

Întrebarea 85

Dacă se cuvine a avea ceva propriu în frățietate.

Răspuns

Aceasta este împotriva mărturiei din Faptele Apostolilor pentru cei care au crezut, — în care este scris: «nimeni nu zicea că din averile sale este ceva al său»²⁰⁶. Așadar, cel care spune că este ceva al său, s-a făcut pe sine străin de Biserica lui Dumnezeu și de dragostea Domnului, Care a învățat și cu cuvîntul și cu lucrul să ne punem sufletul pentru prieteni, iar nu numai cele din afară²⁰⁷.

204. I Cor. 5, 2.

205. I Cor. 5, 6.

206. Fapte 4, 32.

207. Averea personală, după Sf. Vasile, este bună în sine și trebuie să aibă ca scop ușurarea nevoilor creștinului; în nici un caz, însă, nu se îngăduie ca monahul să depindă de ea, fiind dator să trăiască după principiile vieții chinovitice, unde orice distragere a sufletului este interzisă; vezi: R. M. 9, 92, 107, 187, 304, 305, 308; Epistola 284.

Întrebarea 86

*Dacă cineva ar spune că nici nu iau de la frățietate, nici nu dau, ci mă îndestulez cu ale mele*²⁰⁸, ce atitudine vom observa față de unul ca acesta?

Răspuns

Dacă n-ar aplica învățătura Domnului, Care a zis: «să vă iubiți unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi»²⁰⁹, atunci să observăm porunca Apostolului, care spune: «Scoateți-l pe cel rău din mijlocul vostru»²¹⁰, pentru ca să nu se întâmple ca în cuvintele: «puțin aluat dospește toată frământătura»²¹¹.

Întrebarea 87

*Dacă se îngăduie fiecăruia să dea haina lui cea veche sau încălțăminte unde vrea, la poruncă*²¹².

Răspuns

A da sau a primi, chiar și după poruncă, nu este îngăduit fiecăruia, ci numai aceluia căruia, după încercare, i s-a încredințat administrarea. Așa încît acesta, la timpul potrivit fiecăruia, va da și va primi, fie pe cea veche, fie pe cea nouă.

Întrebarea 88

Ce este grija cea lumească?

Răspuns

Toată grija, chiar dacă n-ar părea să aibă ceva din cele oprite, dacă nu contribuie la pietate, este lumească. ■

Întrebarea 89

*Fiindcă s-a scris: «răscumpărarea sufletului bărbatului este bogăția lui»*²¹³, ce vom face noi la care nu există bogăție?

208. Întrebarea aceasta arată că, probabil, într-una din minăstirile Sfântului Vasile exista o anumită ordine idioritmă.

209. Ioan 13, 14.

210. I Cor. 5, 13.

211. I Cor. 5, 6.

212. V. R. M. 91.

213. Pilde 13, 8.

Răspuns

Dacă străduindu-ne nu vom putea să ne aducem aminte de răspunsul Domnului către Petru, care era neliniștit în privința aceasta și a zis : «*iată noi am lăsat toate și Ți-am urmat Ție ; ce se va întâmpla oare cu noi ?*» Iar Domnul i-a răspuns : «*tot cel care a lăsat casă, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau soție, sau copii, sau țarina pentru Mine și pentru Evanghelie, va primi însutit și va moșteni viața veșnică*»²¹⁴. Dacă însă din lenevie n-am făcut aceasta, să arătăm acum sîrguință, iar dacă nu mai este încă nici timp, nici putere, să ne mîngie Apostolul, care spune : «*nu caut ale voastre, ci pe voi*»²¹⁵.

78 5915d911

Întrebarea 90

Se îngăduie să avem haină de noapte, fie de păr, fie de altceva ?

Răspuns

Folosirea hainei de păr²¹⁶ are vremi deosebite. Căci folosirea acestora nu este din nevoie trupească, ci pentru obosirea și umilirea sufletului²¹⁷. Dar fiindcă s-a oprit dobîndirea acestor două, să încerce fiecare, pentru sine, dacă ar putea să îngăduie folosirea lor, fără motivul amintit mai înainte.

79 5915d911

Întrebarea 91

Dacă un frate care nu are nimic al său, ar fi rugat de cineva să-l dea haina pe care o poartă, ce trebuie să facă, chiar dacă cel care a cerut este gol ?

Răspuns

Fie că este gol, fie că este viclean, fie că cere din nevoie, fie că cere din lăcomie, s-a spus odată că a lua și a da nu s-a dat fiecăruia, ci celui care a fost rînduit pentru această administrare, după încercare. Și să se păzească această : «*Fiecare să rămînă în aceea la care a fost chemat*»²¹⁸.

214. Matei 19, 27, 29 ; Marcu 10, 29—30.

215. II Cor. 12, 14.

216. V. Cassian, *Despre instituții*, 1, 2.

217. R. M. 22 ; *Epistola* 150, 3.

218. I Cor. 7, 20.

Întrebarea 92

Fiindcă Domnul a poruncit să vindem averile noastre, ce trebuie să înțelegem când facem aceasta; că facem aceasta fiindcă averile noastre vatămă prin natura lor, sau fiindcă provoacă distrugere (grijă) în suflet? ²¹⁹.

Răspuns

Pentru aceasta se cade să spunem, mai întâi, că dacă fiecare dintre averi ar fi rea în sine, n-ar fi fost zidirea lui Dumnezeu, pentru că, după Scriptură: «toată zidirea lui Dumnezeu este bună și nimic (nu este) de lepădat» ²²⁰; apoi (trebuie să spunem) că porunca lui Dumnezeu nu ne-a învățat să aruncăm averile ca rele și să fugim (de ele), ci să le chivernisim. Și (că) cineva se condamnă nu pentru faptul că a avut averi, ci pentru că a cugetat rău în privința lor, sau pentru că nu s-a folosit bine de ele. Căci dispoziția sufletească nepătimașă și sănătoasă în privința acestora și chivernisirea lor după poruncă ne folosesc la multe și foarte necesare lucruri, uneori spre curățirea păcatelor noastre; drept aceea s-a scris: «din ceea ce aveți, dați mai bine milostenie și iată, toate vă sînt curate» ²²¹; iar altele spre moștenirea împărăției cerurilor și spre cîștigarea vistieriei care nu se poate lua, potrivit cu ceea ce s-a zis în alt loc: «Nu te teme, turmă mică, că a binevoit Tatăl vostru Cel din ceruri să vă dea împărăția; vindeți-vă averile voastre și dați milostenie. Faceți-vă punji care nu se învechesc; (adunați-vă) comoară care nu se poate lua, în ceruri» ²²².

Întrebarea 93

Cel care odată și-a lăsat averile și a făgăduit să nu mai aibă nimic al său, cu ce gânduri se cuvine să se folosească de cele necesare, spre a trăi, adică hainele și hrana?

Răspuns

Trebuie să-și aducă aminte, precum s-a scris, că Dumnezeu este Cel care dă hrană la tot trupul ²²³. Însă este necesar să se îngrijească ca să fie, ca un lucrător al lui Dumnezeu, vrednic de hrana lui, chiar dacă în privința aceasta el nu are o însărcinare specială, fiindcă administrarea acesteia se exercită de cel care a fost rînduit în acest scop, cu măsură

219. Se pare că, în general, una din cauzele care au determinat pe mulți să părăsească lumea în veacul al patrulea a fost apăsarea din partea Statului în privința impozitelor. Vezi mai jos, R. M. 94.

220. I Tim. 4, 4.

221. Luca 11, 41.

222. Luca 12, 32—33.

223. Ps. 135, 25.

și la timp potrivit, așa cum este scris : «Se dădea fiecăruia, atît cît fiecare avea trebuință» ²²⁴.

Întrebarea 94

Dacă cineva datorînd impozite ²²⁵, ar veni într-o comunitate frățească, iar rudele lui ar fi constrînse, cerîndu-li-se pentru el, oare nu aduce aceasta un conflict și o pagubă aceluia sau aceluia care l-au primit ?

Răspuns

Domnul nostru Iisus Hristos a spus celor care l-au întrebat dacă trebuie să plătească dajdie Cezarului sau nu : «Arătați-mi un dinar ; al cui este chipul și scrierea ?» iar cînd i-au spus «al Cezarului», le-a răspuns : «Dați, deci, cele ce sînt ale Cezarului, Cezarului și cele ce sînt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu» ²²⁶. Deci, fiindcă din aceasta rezultă clar că poruncilor Cezarului sînt supuși aceia la care se află cele ale Cezarului, dacă cel care a venit într-o frățietate a adus cu el ceea ce aparține Cezarului, este dator să plătească impozitele ; dacă însă a plecat, după ce în prealabil a lăsat toate rudelor lui, să nu fie supărat nici el, nici cei care l-au primit.

Întrebarea 95

Oare este în interesul celor care au venit de curînd să înceapă de îndată să învețe din Scripturi ?

Răspuns

Și această întrebare să-și găsească răspunsul din cele spuse mai înainte ²²⁷. Căci a fi învățat cineva din Scriptura de Dumnezeu inspirată, potrivit cu nevoile lui, este potrivit și necesar și pentru întărirea pietății și ca să nu se obișnuiască pe sine în tradițiile omenești.

Întrebarea 96

Dacă se cade să se îngăduie oricui ar vrea să învețe carte sau să fie atent la cei care citesc ?

224. Fapte 4, 35.

225. V. cele arătate la nota 219.

226. Luca 20, 22—25.

227. V. întrebările 235 și 236. În Tebaida toți învățau pe dinafară Scripturile (v. Istoria lausiacă 32, 12).

Răspuns

Fiindcă Apostolul spune : «*că nu faceți cele pe care le doriți*»²²⁸ (să le faceți), este păgubitor să îngăduim cuiva ceea ce, după voia sa, a ales, în orice lucru, ci trebuie să primească orice lucru care a fost aprobat de proiestoși, chiar dacă ar fi împotriva voii lui. Aceștia i se potrivește însă și păcatul necredinței, căci, în timp ce Domnul a spus : «*Fiți gata, pentru că nu gândiți în ce oră va veni Fiul Omului*»²²⁹, este clar că el își scrie pentru sine ani de viață.

Intrebarea 97

Dacă cineva ar spune : 'vreau să folosesc la voi puțină vreme, se cuvine oare a-l primi ?

Răspuns

Domnul a spus : «*Pe cel care vine la Mine, nu-l voi scoate afară*»²³⁰, și Apostolul povestește : «*Iar fraților mincinoși, care s-au strecurat (în Biserică), ca să spioneze libertatea pe care o avem noi în Hristos Iisus, ca să ne facem robi (legii), acestora nu le-am dat supunere nici măcar o oră, pentru ca adevărul Evangheliei să se păstreze la voi*»²³¹; deci, potrivit cu acestea, se cuvine să îngăduim aceluia să intre și pentru ne-siguranța reușitei; pentru că adesea, după ce s-a folosit de locuire temporară, s-a afierosit pentru toată viața, precum s-a întâmplat adesea; dar și spre arătarea adevărului care este în noi, celui care are, poate, alte bănuieli despre noi. Însă trebuie să observăm disciplina față de el cu mai multă rîvnă, pentru ca și adevărul să se arate și bănuiala oricărei indiferențe să se înlăture. Astfel și noi vom bineplăcea lui Dumnezeu, iar acela sau se va folosi sau se va mustra.

Intrebarea 98

Ce gînd trebuie să aibă proiestosul în cele pe care le poruncește sau le rînduiește ?

Răspuns

Înainte de Dumnezeu trebuie să fie ca un slujitor al lui Hristos și ca un iconom al tainelor lui Dumnezeu²³², temîndu-se ca nu cumva sau să zică sau să rînduiască ceva împotriva voii lui Dumnezeu, cea mărtu-

228. Gal. 5, 17.

229. Luca 12, 40.

230. Ioan 6, 37.

231. Gal. 2, 4—5.

232. I Cor. 4, 1.

risită în Scripturi, și să fie aflat ca martor mincinos lui Dumnezeu sau ca necinstitor de cele sfinte, prin aceea că ar introduce ceva străin de învățătura Domnului, sau ar neglija ceva din cele bineplăcute lui Dumnezeu; iar pentru frați să fie: «*ca o doică ce-și hrănește copiii săi*»²³³, avînd la inimă ca să dea fiecăruia după plăcerea lui Dumnezeu și spre folosul de obște al tuturor, nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și sufletul său, după porunca Domnului și Dumnezeului nostru Iisus Hristos, Care a zis: «*poruncă nouă vă dau, ca să vă iubiți unul pe altul, cum v-am iubit Eu pe voi*»²³⁴. «*Mai mare dragoste decît aceasta ca să-și pună cineva sufletul său pentru prietenii lui, nimeni nu are*»²³⁵.

Întrebarea 99

Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să mustre cel care este în drept să mustre?

Răspuns

Înainte a lui Dumnezeu se cade să aibă dispoziția pe care a arătat-o David, cînd a spus: «*Am văzut pe călcătorii de lege și m-am scîrbit, că n-au păzit cuvintele Tale*»²³⁶; iar față de cei pe care îi ceartă se cuvine să aibă dispoziția pe care ar lua-o tatăl și doctorul, îngrijind pe fiul său cu înțelegere și compasiune, cum rînduiește știința, mai ales atunci cînd ar suferi, iar felul îngrijirii să fie cu osteneală.

Întrebarea 100

*Pe cei care vin din afară și cer, cum îi vom slobozi, și dacă fiecare din cei care vor se cuvine să dea pîine sau orice altceva*²³⁷, sau trebuie ca și cu aceasta să fie rînduit unul?

Răspuns

Fiindcă Domnul a hotărît că «*nu e bine să ia cineva pîinea copiilor și s-o arunce cîinilor*», și fiindcă a aprobat că: «*și cîinii mîncă din firimiturile ce cad de la masa stăpînilor lor*»²³⁸, cel care este rînduit cu distribuirea, să facă aceasta după o experiență. Iar orice frate care face aceasta, împotriva părerii aceluia, să se certe ca un stricător al buneii

233. I Tes. 2, 7.

234. Ioan 13, 34.

235. Ioan 15, 13.

236. Ps. 118, 158.

237. R. M. 91.

238. Matei 15, 26—27.

rînduiei, pînă ce va învăța să-și respecte locul său, cum a spus Apostolul : «fiecare să rămînă, fraților, în locul în care a fost chemat»²³⁹.

Întrebarea 101

Cel căruia i s-a încredințat administrarea lucrurilor care au fost afierosite Domnului, este oare dator să împlinească aceea, adică : «Oricui cere de la tine dă-i, și pe cel care vrea să se împrumute de la tine să nu-l respingi ?»²⁴⁰.

Răspuns

«Oricui cere de la tine dă-i, și pe cel care vrea să se împrumute de la tine să nu-l respingi», este relatată ca un fel de ispitire, după cum arată urmarea celor cu care se leagă ; și pentru cei vicleni trebuie să se aplice porunca aceasta nu ca principiu, ci atunci cînd cer împrejurările. Pentru că are precădere porunca Domnului (care zice) : «vinde-ți averile tale și dă-le săracilor»²⁴¹, și iarăși : «Vindeți-vă averile voastre și dați milostenie»²⁴². Dar dacă nu este fără primejdie să dăm altora ceea ce era rînduit pentru unii, pentru că Domnul spune : «nu sînt trimis numai la oile pierdute ale casei lui Israil» și «nu este bine să ia cineva pîinea copiilor și s-o arunce cîinilor»²⁴³, de ce să nu judece fiecare pentru sine ce este drept ?

Întrebarea 102

Dacă se cuvine, sau nu, să oprim cu sfaturi pe cel care părăsește comunitatea frățească pentru orice motiv și dacă se cuvine, cu ce sfaturi ?

Răspuns

Fiindcă Domnul spune : «pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară»²⁴⁴, și iarăși : «nu au nevoie de doctor cei sănătoși, ci cei bolnavi»²⁴⁵, și în alt loc : «cine dintre voi, avînd o sută de oi, dacă se va rătăci una din ele, nu lasă pe cele nouăzeci și nouă, și, mergînd, caută pe cea rătăcită pînă ce o va găsi ?»²⁴⁶, se cuvine să vindecăm în orice chip pe cel bolnav și să ne sîrguim ca — să zic așa — să punem la locul lui membrul tăiat. Dacă însă ar persista în răutatea lui, oricare ar fi

239. I Cor. 7, 24.

240. Matei 5, 42.

241. Matei 19, 25.

242. Luca 12, 33.

243. Matei 15, 24, 26.

244. Ioan 6, 37.

245. Matei 9, 12.

246. Matei 18, 12 ; Luca 15, 4.

aceasta, trebuie să-l socotim (lăsăm) ca străin, pentru că s-a scris că : «Tot răsadul pe care nu l-a sădit Tatăl Meu Cel ceresc se va smulge din rădăcină». «Lăsați-i pe ei, sînt orbi» ²⁴⁷.

Întrebarea 103

Am fost învățați că celor mai bătrîni se cuvine să ne supunem pînă la moarte ; dar fiindcă se întîmplă ca în unele cazuri, însuși cel bătrîn ²⁴⁸ să alunece, ne rugăm să fim învățați dacă se cade ca acesta să fie mus-trat, și cum, și de către cine ; iar dacă ar disprețui (statul), ce trebuie să se facă ?

Răspuns

Un răspuns clar despre acestea s-a dat la Regulile Mari ²⁴⁹.

Întrebarea 104

Cum trebuie să încredințăm purtările de grijă ale fraților ; numai starețul singur să facă examinarea, sau și cu voturile fraților ? La fel și în privința surorilor.

Răspuns

Dacă, despre cele ce gîndește fiecare s-a învățat să se încredințeze altora, cu cît mai vîrtos unele ca acestea se cuvine să se facă cu exami-narea celor iscusiți la aceasta ? Pentru aceea, administrarea lucrurilor lui Dumnezeu trebuie să se încredințeze, după voia lui Dumnezeu, celor care au dovedit deja că pot să administreze, după chipul plăcut Domnu-lui, ceea ce li s-a încredințat. Și, în general, pentru fiecare lucru, este necesar ca proiestosul să-și aducă aminte de Sfinta Scriptură, care spune : «Cu sfățuire să le faci pe toate» ²⁵⁰.

Întrebarea 105

Oare se cuvine ca pe cei care intră în comunitatea de frați să-i în-vățăm îndată meșteșuguri ?

Răspuns

Aceasta o vor hotări proiestoșii ²⁵¹.

247. Matei 15, 13—14.

248. Despre «presviteri» și «presviter», s-a vorbit în introducere.

249. Întrebarea 27.

250. Pilde 24 (31), 4.

251. Despre proiestoșii comunității de frați v. introducerea.

Întrebarea 106

Ce epitimii trebuie să folosim în comunitatea de frați pentru întoarcerea celor care greșesc ?

Răspuns

Durata și felul epitimiilor să se hotărască de proiestoși ²⁵², după vi-goarea trupului, după starea sufletului și după deosebirea greșelii.

Întrebarea 107

Dacă cineva spune că are dorința să trăiască într-o comunitate de frați, dar că este împiedicat să se dea pe sine deodată acestei vieți, pen-tru că trebuie să se îngrijească de rudele după trup sau că adesea tre-buie să plătească impozite ²⁵³, oare se cuvine să i se îngăduie intrarea către frați ?

Răspuns

A tăia dorința lucrului bun nu este fără primejdie ; totuși nu se greșește nici dacă celui care a intrat i se dă prilej să cerceteze lucrurile lumii din afară și străine vieții după Dumnezeu. Dar are mai bună nă-dejde cel care intrând se încredințează pe sine cu totul celor dinăuntru, fără să mai aducă cu sine griji din lumea de afară.

□ □ □

Întrebarea 108

Dacă se cuvine ca proiestosul, fără să fie prezentă proiestoasa (fră-ției de surori), să îngăduie cuiva să vorbească cu o oarecare soră cele cu privire la întărirea credinței.

Răspuns

În asemenea caz nu se respectă porunca Apostolului, care spune : *«Toate să se facă cu bună cuviință și cu rânduială»* ²⁵⁴.

Întrebarea 109

Dacă se cuvine ca proiestosul să vorbească des cu proiestoasa și mai ales dacă din cauza aceasta se vatămă unii dintre frați.

252. V. cele arătate la nota 251.

253. R.m. 85.

254. I Cor. 14, 40.

Răspuns

Cu toate că Apostolul spune : «*pentru ce să fie judecată libertatea mea de conștiința altuia*»²⁵⁵, este mai bine ca el să fie imitat cînd spune : «*Nu ne-am folosit de acest drept, ca să nu stînjenim Evanghelia lui Hristos*»²⁵⁶ ; dar dacă este cu puțință, convorbirile împreună să aibă loc cît mai rar și să se termine cît mai repede.

Întrebarea 110

Dacă se cuvine ca atunci cînd o soră se mărturisește unui duhovnic (presbiter mai în vîrstă) să fie de față și o presbiteră (o călugăriță mai în vîrstă) ?

Răspuns

Mărturisirea la un duhovnic mai în vîrstă fiind de față o presbiteră (o călugăriță mai în vîrstă) se face mai decent și mai cuviincios, duhovnicul fiind în măsură să arate cu înțelepciune chipul pocăinței și al îndreptării.

Întrebarea 111

Dacă presbitera ar protesta pe bună dreptate cînd presbiterul^{256a} *ar dispune să se facă ceva de către surori, fără ca presbitera să fi luat cunoștință.*

Răspuns

Și (încă) cu foarte multă (dreptate).

Întrebarea 112

Dacă cineva ar veni la viața cea după Dumnezeu, este oare drept ca proiestosul să-l primească pe unul ca acesta fără părerea fraților, sau trebuie ca în prealabil să expună cazul și acestora ?

Răspuns

În privința celui care se pocăiește, Domnul învață să se cheme împreună prietenii și vecinii. Așa încît este cu atît mai necesar ca acela care vine să fie primit cu știrea tuturor fraților, pentru ca să se și bucure și să se și roage toți împreună.

255. I Cor. 10, 29.

256. I Cor. 9, 12.

256a Întrebările 110 și 111 presupun existența minăstirilor mixte ; aici însă nu se folosește, ca de obicei, termenul de proiestos, ci termenul de presviter și presviteră.

Intrebarea 113

Oare poate cel căruia i s-a încredințat grija sufletelor să păzească și aceasta; «de nu vă veți întoarce și nu vă veți face ca pruncii»²⁵⁷, din moment ce are (să se ocupe) cu multe și diferite persoane?

Răspuns

Fiindcă prea înțeleptul Solomon spune: «pentru orice lucru este vreme prielnică»²⁵⁸, se cuvine să știm că este vreme potrivită și de smerenie, și de stăpânire, și de muștrare, și de mângiere, și de milă, și de îndrăzneală, și de bunătate, și de asprime, și în general pentru orice lucru. Așa încît uneori se cuvine să ne arătăm smeriți și să urmăm în umilință pe copii²⁵⁹ și îndeosebi atunci cînd se cere să ne cinstim unul pe altul și să ne îndeplinim îndatoririle noastre unul față de celălalt și (cînd este vorba) de slujirea și de îngrijirea pentru trup, așa cum ne-a învățat Domnul; iar alteori se cuvine să ne folosim de autoritatea pe care a dat-o Domnul spre zidire, și nu spre dărîmarea, cînd trebuie să cere îndrăzneală. Dar cînd este vremea de mângiere, se cuvine să arătăm bunătate, iar cînd este vremea de tăiere, se cuvine să arătăm rîvnă, și la fel în fiecare din celelalte.

Intrebarea 114

Domnul a poruncit: «De te va sili cineva să mergi (cu el) o milă, mergi cu el două»²⁶⁰, și Apostolul învață: «Să vă supuneți unul altuia în frica lui Hristos»²⁶¹; se cuvine oare a asculta pe oricine și orice ar porunci²⁶².

Răspuns

Deosebirea celor care poruncesc nu trebuie să vatăme ascultarea celor cărora li se dau poruncile, pentru că și Moise n-a ascultat pe Ietro care îl sfătuia cele bune²⁶³. Totuși fiindcă există mare deosebire în poruncile care se dau, (căci unele sînt contrare poruncii Domnului, fie pentru că o strică, fie pentru că o întinează în multe chipuri prin amestecarea faptei oprite, altele sînt de acord cu porunca, iar altele chiar dacă nu sînt de acord în mod vădit, ajută totuși și sprijină observarea

257. Matei 18, 3.

258. Eccl. 3, 1.

259. Matei 18, 3.

260. Matei 5, 41.

261. Efes. 5, 21.

262. R.m. 303.

263. Ieș. 18, 19.

ei), se cuvine să ne aducem aminte de Apostolul, care spune: «*Proorociile să nu le disprețuiți. Încercați toate și țineți ce este bun. De tot felul de rău să vă feriți*»²⁶⁴, și iarăși: «*dărîmăm uneltirile și toată trufia ce se ridică împotriva cunoașterii de Dumnezeu și robim toată cugetarea spre ascultarea lui Hristos*»²⁶⁵. Drept aceea, dacă ni s-ar porunci ceva ce este în acord cu porunca Domnului sau contribuie la aceasta, se cuvine s-o primim cu mai multă sîrguință și cu mai multă grijă, ca pe o voie a lui Dumnezeu, împlinind (astfel) ceea ce s-a spus: «*îngăduindu-vă unul pe altul întru dragostea lui Hristos*»²⁶⁶. Însă cînd cineva ne-ar porunci ceva ce este împotriva poruncii Domnului, care o strică sau o întinează, este vremea să spunem atunci că: «*Se cuvine să ascultăm mai mult de Dumnezeu decît de oameni*»²⁶⁷, amintindu-ne, pe de o parte, de Domnul, Care a spus: «*celui străin nu vor urma, ci vor fugi de el, pentru că nu cunosc glasul celor străini*»²⁶⁸, iar pe de altă parte de Apostolul, care pentru siguranța noastră a îndrăznit să atace chiar pe îngeri, prin cele ce a spus: «*Chiar dacă noi înșine, sau inger din cer v-ar propovădui vouă altă Evanghelie, decît cea pe care am propovăduit-o vouă, să fie anatema*»²⁶⁹. Din acestea învățăm că, chiar dacă cineva ar fi rudă foarte apropiată și chiar dacă ar fi covîrșitor de strălucit, împiedicînd ceea ce a fost poruncit de Domnul sau îngăduind să se facă ceea ce este oprit de El, se cuvine să fie evitat și detestat de fiecare dintre cei care iubesc pe Domnul.

„Să nu o (se) supunem de... Intrebarea 115. Cum trebuie să ne supunem unuia altuia?”

Răspuns

Așa cum (se supun) slugile stăpînilor lor, după porunca Domnului: «*Cel care dintre voi vrea să fie mare, să fie cel din urmă dintre toți și tuturor slugă*»²⁷⁰, la care adaugă mai cu sfătuire «*precum Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca să slujească*»²⁷¹ și cum a spus Apostolul: «*Din dragostea Duhului slujiți unul altuia*»²⁷².

264. I Tes. 5, 20—22.

265. II Cor. 10, 5.

266. Efes. 4, 2.

267. Fapte 5, 29.

268. Ioan 10, 5.

269. Efes. 1, 8.

270. Marcu 10, 44.

271. Marcu 10, 45.

272. Gal. 5, 13.

Întrebarea 116

Pînă unde se cuvine a fi ascultători întru rînduiala bunăplăcerii către Dumnezeu ?

Răspuns

Apostolul ne-a arătat, punîndu-ne înaintea ascultarea Domnului Care: *«S-a lăcut ascultător pînă la moarte, iar moartea (i-a fost) pe cruce»,* și cînd mai înainte a spus: *«în voi să fie aceeași simțire, ca și în Hristos Iisus»*²⁷³.

Întrebarea 117

Cel care nu se învață întru cele rînduite spre porunca ce-i stă înainte în fiecare zi, ci caută să învețe un meșteșug, de ce patimă suferă, și dacă se cuvine a-l tolera ?

Răspuns

Unul ca acesta este și obraznic și îngîmfat și necredincios, pentru că nu s-a temut de judecata lui Dumnezeu, care a spus: *«Fiți gata, că la ora cînd nu gîndiți va veni Fiul Omului»*²⁷⁴. Căci, dacă cineva așteaptă pe Domnul în fiecare zi și în fiecare oră, se teme ca să nu treacă ziua de astăzi în zadar (nelucrînd) și mai nimic nu face. Iar dacă ar fi rînduit să învețe o meserie, întru ascultare să aibe răsplata bunăplăcerii către Dumnezeu, și nu condamnarea din cauza amînării.

Întrebarea 118

Cel care se sîrguiește spre poruncă și lucrează nu ceea ce se poruncește, ci ceea ce vrea el, ce plată are ?

Răspuns

A vanității. Iar fiindcă Apostolul spune: *«Fiecare dintre noi să placă aproapelui său în (ceea ce este) bine, spre zidire (sufletească)»,* și a adăugat mai convingător în ceea ce urmează: *«Căci și Insuși Hristos n-a plăcut Siesi»*²⁷⁵, se cuvine ca vanitosul să cunoască primejdia ce-l așteaptă. Dar un asemenea se arată și nesupus.

273. Filip. 2, 8, 5.

274. Luca 12, 40.

275. Rom. 15, 2—3.

Întrebarea 119

Dacă se îngăduie fiecăruia să-și părăsească lucrul ce i s-a încredințat și să caute un altul.

Răspuns

Fiindcă, așa cum s-a spus mai înainte, măsura ascultării este moartea, cel care își părăsește lucrul ce i s-a încredințat și caută altul, întii strică ascultarea și dovedește că nu s-a lepădat de sine; apoi se face cauză și a altor multe rele pentru el și pentru ceilalți. Căci deschide ușa contrazicerii pentru alții și pe sine se obișnuiește către aceasta. Și fiindcă nu poate să cunoască fiecare ce îi este de folos, de multe ori își alege lucrul ce-i este mai vătămător. În plus, creează între frați suspiciuni viclene, ca și cum ar fi pregătit de mai înainte pentru lucrul pe care îl caută, mai mult decât cei cu care este nevoie să lucreze împreună. Drept aceea, neascultarea este în general rădăcina a multor și mari rele. Dacă însă crede că are oarecare motiv pentru părăsirea lucrului, să-l arate proiestoșilor ²⁷⁶ și să-l încredințeze examinării lor.

Întrebarea 120

Dacă se cuvine a ieși ²⁷⁷ undeva fără încuviințarea proiestosului?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus: «căci n-am venit de la Mine însumi, ci Acela M-a trimis» ²⁷⁸, cu cât mai mult se cuvine ca fiecare dintre noi să nu-și îngăduie aceasta. Căci cel care-și îngăduie sieși, este evident că este bolnav de orgoliu și este supus judecății Domnului, Care a zis: «cea ce înaintea oamenilor este înălțat, este urâciune înaintea lui Dumnezeu» ²⁷⁹. Și în general este condamabil a-și îngădui sieși.

Întrebarea 121

Dacă este îngăduit să se renunțe la lucrurile mai grele.

Răspuns

Cel care iubește cu adevărat pe Dumnezeu și are încredere puternică în plata de la Domnul, nu este mulțumit cu câte se fac, ci caută

276. Este vorba desigur despre clasa unică a proiestoșilor în comunitate.

277. Este vorba de ieșirile de mică importanță, care nu au legătură cu călătoriile monahilor întreprinse pentru motive importante.

278. Ioan 7, 28.

279. Luca 16, 15.

mereu să adauge la acestea și dorește mai mult. Și chiar dacă i s-ar părea că face ceva peste puterile lui, el nu rămîne fără grijă, ca și cum și-a îndeplinit măsura, ci totdeauna se teme, ca și cum a lipsit de la datoria lui, auzind pe Domnul Care poruncește că: «atunci cînd veți face toate cele ce vi s-au poruncit, să ziceți: slugi netrebnice sîntem, pentru că n-am făcut decît ceea ce eram datori să facem»²⁸⁰, și auzind pe Apostolul, pentru care s-a răstignit lumea și el pentru lume²⁸¹, și care nu s-a rușinat să spună: «Eu nu mă socotesc că aș fi ajuns (desăvîrșirea), ci numai una fac: uitînd pe cele din urmă și îndreptîndu-mă spre cele ce-mi stau înaintea, alerg spre țintă pentru răsplata chemării celei de sus a lui Dumnezeu în Hristos Iisus»²⁸². Acesta, deși avea dreptul, propovăduind Evanghelia, să trăiască din Evanghelie²⁸³ (n-a făcut-o), ci zice: «cu osteneală și trudă am lucrat ziua și noaptea, nu că doar n-am fi avut dreptul, ci ca să vă dăm ca model pe care să-l urmați, pe noi înșine»²⁸⁴. Așadar, cine ar fi atît de nesimțit și necredincios, încît să se mulțumească cu cîte s-au făcut, sau să renunțe la ceva ca mai greu și mai obositor?

Intrebarea 122

Dacă cineva, fiind canonicizat să nu ia binecuvîntare²⁸⁵, ar zice că dacă nu iau binecuvîntare, nu voi mîncă, oare se cuvine să i se tolereze?

Răspuns

Dacă o greșeală este vrednică de o astfel de epitimie, ca să se oprească și de la mîncare, desigur, cel care a canonicizat va aprecia, dar dacă cineva a fost socotit nevrednic numai de binecuvîntare și, îngăduindu-i-se să mînce, n-ar asculta, să se judece ca un nesupus întru aceasta și ca un certăreț; îndată însă și pe sine să se cunoască și să înțeleagă că nu se vindecă pe sine cel care caută aceasta, ci că adaugă păcat la păcat.

Intrebarea 123

Dar dacă cineva se mîhnește, neîngăduindu-i-se să facă ceea ce nu poate să facă, fiind neiscusit, se cuvine oare să i se tolereze?

280. Luca 17, 10.

281. Gal. 6, 14.

282. Filip. 3, 13—14.

283. I Cor. 9, 14.

284. II Tes. 3, 8—9.

285. Este vorba de binecuvîntarea bisericească obișnuită, nu de Sf. Euharistie.

Răspuns Despre aceasta s-a vorbit în mai multe locuri, că în general este

împotriva rațiunii sănătoase ca să lucreze cineva după voința proprie sau să-și îngăduie așa ceva. Și a nu se supune părerii celor mai mulți atrage primejdia nesupunerii și cărtirii.

Intrebarea 124

Dacă cineva s-ar întâlni undeva, din întâmplare, cu eretici sau păgîni, se îngăduie să mîncească împreună cu ei sau să se întrebe de sănătate?

Răspuns

Obiceiul îndeobște de a se saluta, Domnul nu l-a oprit în nici un chip, pentru că a spus: «*Dacă urați sănătate numai prietenilor voștri, ce mare lucru faceți? Au nu și păgînii fac așa?*»²⁸⁶. Dar în ce privește dacă se îngăduie să mîncăm împreună, avem porunca Apostolului în ce împrejurări trebuie să evităm aceasta, pentru că a spus: «*În epistolă v-am scris să nu aveți nici o legătură cu desfrînații, sau cu lacomii, sau cu răpitorii, sau cu slujitorii de idoli, căci atunci ar trebui să ieșiți din lumea aceasta. Acum însă v-am scris vouă să nu aveți legătură cu cineva care se numește frate, dar este desfrînat, sau lacom, sau slujitor de idoli, sau grăitor de rău, sau bețiv, sau răpitor; cu unul ca acesta nici să nu mînceați împreună*»²⁸⁷.

Intrebarea 125

Dacă cel căruia i s-a încredințat o lucrare și ar face ceva fără încuviințare împotriva a ceea ce i s-a poruncit sau peste ceea ce i s-a poruncit, se cuvine oare să păstreze lucrul?

Răspuns

A-și lua cineva ceva sieși, în general, nu este plăcut lui Dumnezeu; și nici nu se cuvine, nici nu folosește celor care se sîrguiesc să păstreze legătura păcii; dacă însă ar rămîne în obrăznicia lui, este de folos să i se ia lucrul, pentru că nu observă porunca celui care a spus: «*Fiecare să rămîndă, fraților, în acea stare în care a fost chemat*»²⁸⁸, și încă mai

286. Matei 5, 47.

287. I Cor. 5, 9—11.

288. I Cor. 7, 28.

cu îndemn : «să nu vă socotiți mai înțelepți decât sînteți, ci socotiți-vă cu cumpătare, după măsura credinței pe care a împărțit-o Dumnezeu fiecăruia»²⁸⁹.

Întrebarea 126

Cum poate cineva să nu fie biruit de iubirea dulceaților din bucate ?

Răspuns

Dacă va hotări să aibă totdeauna criteriul folosului ca îndrumător și dascăl pentru cele ce primește spre trebuință, fie că ar fi dulci, fie că ar fi amare acestea.

Întrebarea 127

Unii spun că este cu neputință ca omul să nu se mînie.

Răspuns

Dacă este cu putință ostașului să nu se mînie înaintea împăratului, nici așa nu-și are rațiune ceea ce se spune. Căci dacă fața (prezența) unui om asemenea cu cinstea după fire, pentru superioritatea demnității, a împiedicat patima aceasta, cu cît mai vîrtos se va întîmpla aceasta dacă cineva ar fi încredințat că Dumnezeu veghează mișcările proprii (ale sufletului lui) ; pentru că Dumnezeu, Care cercetează inimile și rărunchii, vede mult mai bine mișcările sufletului decît vede un om cele ce se întîmplă înaintea lui.

Întrebarea 128

Celui care vrea să se înfrîneze peste putere, așa încît să se împiedice și porunca ce i s-a dat, se cuvine, oare, să i se îngăduie ?

Răspuns

Mi se pare că întrebarea nu este văzută drept. Căci înfrînarea nu constă în abținerea de la mîncăruri fără nici un sens, în care se întîmplă necruțarea trupului cea condamnată de Apostolul²⁹⁰, ci în îndepărtarea totală de voințele proprii. Dar cît este de primejdios să nu îndeplinească cineva porunca Domnului din cauza voinței proprii, rezultă clar din cele spuse de Apostol, cînd zice : «împlinind dorințele cărnii și ale gîndurilor (noastre) ; și eram după fire copii ai mîniei»²⁹¹.

289. Rom. 12, 3.

290. Col. 2, 23.

291. Efes. 2, 3.

Întrebarea 129

Cel care postește mult, dar la masă nu poate suporta mîncarea cea de obște, ce este dator a alege mai mult, să postească împreună cu frații și să mînce împreună cu ei, sau, fiindcă postește fără măsură, să aibă trebuință de alte bucate la masă ?

Răspuns

Vremea postului nu se determină de voia fiecăruia, ci de trebuința celor ce se cuvin spre pietate, precum și Faptele Apostolilor²⁹² istorisesc și ne învățăm de la alesul David²⁹³. Deci, dacă cineva postește după această rînduială, în general se învrednicește și să poată. «Căci cel care a dat făgăduința este vrednic de crezare»²⁹⁴.

Întrebarea 130

Cum se cuvine să se postească atunci cînd trebuința de post ar fi pentru ceva din cele ce se caută spre pietate, precum ceva silnic sau (făcut) cu plăcere ?

Răspuns

Fiindcă Domnul spune : «Fericii cei ce flămînzesc și însetează de dreptate»²⁹⁵, tot ceea ce contribuie spre pietate dar nu se îndeplinește cu plăcere și cu sîrguință, este primejdios. Așa încît cel care postește fără rîvnă face aceasta cu primejdie, iar a posti în timpul cînd este trebuință de aceasta, Apostolul, împreună cu alte fapte ale lui, spune și pe aceasta, spre învățătura noastră : «de multe ori în post»²⁹⁶.

Întrebarea 131

Cel care nu mîncă de unde mîncă frații, ci caută altceva, oare face bine ?

Răspuns

A căuta cineva hrană, în general, este împotriva poruncii, căci Domnul a spus : «Nu căutați ce veți mîncă și ce veți bea și nici nu vă îngrijați», și a adăugat în mod mai categoric : «pentru că toate acestea

292. Fapte 13, 2—3.

293. Ps. 34, 13.

294. Evr. 10, 23.

295. Matei 5, 6.

296. II Cor. 11, 27.

le caută neamurile»²⁹⁷. Dar cel căruia îi este rînduit, i se cade să împlinească cu sîrguință aceasta: «Se da fiecăruia după nevoia pe care o avea fiecare»²⁹⁸.

Intrebarea 132

Cel care spune : aceasta mă vatămă, și se întristează dacă nu i s-ar da altă (mîncare), ce este (de făcut, în asemenea caz) ?

Răspuns

Se pare că (unul ca acesta) nu s-a încredințat de nădejdea lui Lazăr²⁹⁹ și nici n-a cunoscut dragostea celui căruia³⁰⁰ i s-a încredințat grija tuturor și a lui. Dar, în general, nu are fiecare dreptul să judece singur nici ceea ce îl vatămă, nici ceea ce îi folosește; aceasta se cuvine să se judece de către cel care a fost rînduit să hotărască pentru nevoile fiecăruia, fiindcă acesta caută mai întii folosul sufletului și astfel, ca a doua grijă, el economisește cele spre trebuința trupului, potrivit voii lui Dumnezeu.

Intrebarea 133

(Ce se va întîmpla) dacă ar și cîrți cineva pentru mîncare ?

Răspuns

Are judecata celor care au cîrțit în pustie³⁰¹. Căci spune Apostolul: «Să nu cîrțiți, cum au cîrțit unii dintre ei și au pierit prin (mîna) pierzătorului»³⁰².

Intrebarea 134

Ce se va întîmpla, dacă cineva mîniindu-se ar renunța să ia ceva din cele spre trebuință.

Răspuns

Un asemenea este vrednic să nu ia, chiar dacă ar cere, pînă ce proiestosul ar socoti că s-a vindecat de patima sau, mai de grabă, de patimile lui.

297. Luca 12, 29—30.

298. Fapte 4, 35.

299. Luca 16, 20 ș.u.

300. Adică a proiestosului sau a iconomului.

301. Num. 11, 1.

302. I Cor. 10, 10.

Intrebarea 135

Oare se cuvine ca acela care se ostenește să ceară chiar el ceva mai mult decît (partea) obișnuită ?

Răspuns

Dacă ia asupra-și osteneala pentru răsplata de la Dumnezeu, nu trebuie să caute aici mîngîierea osteneții, ci să se pregătească pe sine pentru răsplata de la Domnul, știind că precum de plata pentru osteneală, la fel și de mîngîierea pentru strîmtorare se va învrednici de la Dumnezeu iubitorul de oameni. Iar cel rînduit să facă aceasta : «se dădea fiecăruia potrivit cu nevoile lui»³⁰³, trebuie să cunoască în mod necesar pe fiecare din cei care se ostenesc³⁰⁴ și să-i îngrijească precum se cuvine.

Intrebarea 136

Dacă trebuie să se adune toți la ora mesei³⁰⁵, și pe cel care absentează și vine după masă cum îl vom trata ?

Răspuns

Dacă a lipsit din cauza muncii sau a lucrului pe care îl îndeplinește, fiindcă observă porunca celui care a spus : «fiecare să rămînă, fraților, în locul la care a fost chemat»³⁰⁶, supraveghetorul bunei rînduiri celei de obște va cerceta și îl va ierta ; dacă însă ar fi putut să ajungă la timp și nu s-a sîrguit, deși cunoștea pedeapsa leneviei, să rămînă nemîncat pînă a doua zi la ora hotărîtă.

Intrebarea 137

Dacă e bine ca să hotărască cineva să se înfrîneze pentru un interval de timp, spre exemplu, de la un anumit fel de mîncare sau băutură ?³⁰⁷.

303. Fapte 4, 35.

304. R.m. 19.

305. Se da numai o masă pe zi ; vezi în legătură cu aceasta R.m. 21.

306. I Cor. 7, 24.

307. V. Epistola 199, 28 : Aceea nu ni s-a părut ridicol că s-a adăugat ca unii dintre copii să se abțină de la cărnuri. Așa încît să socotiți demn de laudă a-i învăța pe ei să se abțină de la rugăciuni și promisiuni neinstrucive.

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus : «*nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui Care M-a trimis pe Mine*»³⁰⁸, orice hotărîre care a fost luată potrivit vocii proprii este greșită. Acest lucru cunoscîndu-l David, spunea : «*jurat-am și mă voi ține (de jurămînt) ca să păzesc judecățile dreptății Tale*»³⁰⁹, iar nu voile mele.

și Întrebarea 138

Dacă se cuvine să se îngăduie cuiva în comunitatea de frați să postească sau să privegheze mai mult decît alții, după voia sa?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus : «*M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Celui care M-a trimis*»³¹⁰, tot ceea ce ar face cineva după voia lui, acel lucru este chiar al celui care l-a făcut, dar străin de pietate ; și există teama ca nu cumva să audă de la Dumnezeu pentru ceea ce se pare că face : «*Spre tine e întoarcerea lui, și tu îl vei stăpîni pe el*»³¹¹. Încă și a voi mai mult în comparație cu alții, chiar în lucrurile bune, este patima iubirii de ceartă, care se întimplă din mărirea deșartă, despre care Apostolul, arătînd-o ca fiind oprită, zice : «*Căci nu cutezăm să ne alăturăm sau să ne asemănăm cu cei care se laudă singuri pe ei*»³¹². Drept aceea, renunțînd la voile noastre proprii și la dorința de a părea că facem ceva mai mult decît ceilalți se cuvine să ne încredem Apostolului, care ne sfătuiește și spune : «*Ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre preamărirea lui Dumnezeu să le faceți*»³¹³. Pentru că iubirea de ceartă, mărirea deșartă și vanitatea sînt cu totul străine celor care se luptă după lege lupta cea bună. Pentru aceea spune, uneori : «*Să nu alergăm după slavă deșartă*»³¹⁴, iar alteori : «*dacă cineva se arată că este prigonitor, noi nu avem obiceiul acesta, nici Bisericile lui Dumnezeu*»³¹⁵ ; și în altă parte : «*sîntem datori să nu ne plăcem nouă înșine*», la care s-a adăugat cu îndemn mai mare : «*Căci și Hristos nu și-a plăcut Siesi*»³¹⁶. Dacă totuși

308. Ioan 6, 38.

309. Ps. 118, 106.

310. Ioan 6, 38.

311. Fac. 3, 16.

312. II Cor. 10, 12.

313. I Cor. 10, 31.

314. Gal. 5, 26.

315. I Cor. 11, 16.

316. Rom. 15, 1—3.

cineva ar socoti că are trebuință de mai mult, fie în postire, fie în priveghere, fie în orice altceva, să descopere celor care au fost încredințați cu purtarea de grijă obștească motivul acesta, pentru care el socotește că are trebuință de mai mult, și să păzească ceea ce s-a hotărât de către aceștia. Căci de multe ori va trebui să se facă ceea ce este îndestulător trebuinței mai bine în alt chip.

Întrebarea 139

Prelungindu-se postul, devenim mai slabi pentru lucru. Așadar, ce se cuvine mai bine : să rămânem în urmă cu lucrul din cauza postului sau să neglijăm postul pentru lucru ?

Răspuns

Trebuie să primim și postirea și mîncarea cu gîndul cel cuvenit pietății, pentru ca, atunci cînd ar trebui ca porunca lui Dumnezeu să fie îndeplinită prin postire, să postim, iar cînd iarăși porunca lui Dumnezeu ar cere hrana care întărește corpul, să mîncăm, nu ca gurmanzii, ci ca lucrătorii lui Dumnezeu. Căci se cuvine să păzim ce s-a spus de către Apostol : «*Ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre preamărirea lui Dumnezeu să le faceți !*»³¹⁷.

Întrebarea 140

Dacă cineva nu s-ar înfrîna de la mîncărurile vătămătoare, și mîncînd cu lăcomie ar cădea în boală, oare se cuvine să i se acorde îngrijire ?

Răspuns

Neînfrînarea are evidentă răutate ; și de această patimă este nevoie să ne îngrijim din vreme, cum să fie vindecată. Căci iubitorul de oameni, Dumnezeu, vrînd să arate cît de mare rău este neînfrînarea, a lăsat de multe ori ca și sufletul să se folosească de cele ce vătămă corpul, prin patima neînfrînării, dacă astfel s-ar putea ca prin suferința trupeză, pe care o îndură din cauza neînfrînării, să ajungă la cunoașterea pagubei proprii și să se îndrumeze spre înfrînarea în toate. Dar a ne îngriji de trupul celor care sufăr din cauza neînfrînării este lucru vrednic de laudă și caracteristic bunătății ; însă acest lucru să se facă după cercetare și cu grija ca nu cumva vindecînd trupul să lăsăm ne-

317. I Cor. 10, 31.

vindecăt sufletul. Încît, dacă cineva ar vedea pe unul ca acesta că se învață cu bunăvoință din tîmăduirea trupului să se îngrijească și de suflet în patimile sale, acestuia să i se ofere îngrijire trupească ; dacă însă primind vindecarea trupului, s-ar arăta disprețuitor al sufletului, este mai bine ca unul ca acesta să fie lăsat în durerile pe care le pătimește din neînfrînarea sa, dacă astfel, cu trecerea timpului, ar putea ajunge la înțelegerea situației lui și a pedepsei veșnice și și-ar relua grija sănătății sufletului său ; pentru că *«fiind judecați de Domnul ne pedepsim, ca să nu fim judecați cu lumea»* ³¹⁸.

Întrebarea 141

Oare se cuvine să se afle străini în ateliere sau și dintre cei de aici unii care și-au părăsit locul lor ? ³¹⁹.

Răspuns

În afară de cel care a fost încredințat cu vizitarea celor care lucrează sau cu orînduirea lucrurilor, cel care s-ar afla făcînd aceasta, să i se interzică și intrarea îngăduită, pentru că strică buna rînduială a armoniei membrilor ; să fie așezat într-un loc care este socotit potrivit pentru pedepsire și să lucreze fără distrageri și cu mai mare osteneală decît cea obișnuită, pînă ce se va învăța să observe ceea ce s-a spus de către Apostol : *«fiecare să rămîna în locul în care a fost chemat»* ³²⁰.

Întrebarea 142

Dacă se cuvine ca meșterii să primească de la cineva un lucru fără părerea celui rînduit cu grija acestor lucruri.

Răspuns

Judecății hoțului sau a celui care colaborează cu hoțul să fie supus fiecare, și cel care dă și cel care primește.

Întrebarea 143

Cum sînt datori cei care lucrează să poarte grijă de uneltele ce le-au fost încredințate ?

318. I Cor. 11, 32.

319. Epistola 22, 2 : «că nu trebuie să treacă de la un lucru la altul».

320. I Cor. 7, 24.

Răspuns

Întii ca de unele care au fost afierosite și închinat lui Dumnezeu, apoi ca de unele fără care n-ar putea să-și arate rîvna neobosită datorată.

Intrebarea 144

Dar dacă cineva ar pierde ceva din neglijență sau i-ar da o rea întrebuire din dispreț?

Răspuns

Cel care i-ar da o rea întrebuire să fie judecat ca necinstitor de cele sfinte (ierosil), iar cel care a pierdut, ca pricinuitor de ierosilie, fiindcă toate lucrurile sînt afierosite Domnului și închinat lui Dumnezeu.

Intrebarea 145

(Ce se va întîmpla) dacă cineva ar împrumuta cuiva (spre întrebuire) sau ar lua ceva pe răspundere personală?

Răspuns

Să se judece ca un îndrăzneț și obraznic; pentru că acestea sînt proprii celui care este rînduit cu grija și administratorului.

Intrebarea 146

Dar dacă avînd mare nevoie, proiestosul ar cere de la acesta o unealtă și el ar refuza să i-o dea?

Răspuns

Cel care pe sine și membrele corpului său le-a închinat slujirii altora întru dragostea lui Hristos, cum va putea să răspundă împotriva pentru unelte proiestosului căruia îi aparține și grija uneltelor?

Intrebarea 147

Cel care se îndeletnicește cu lucrul chelăriei³²¹ sau al bucătăriei sau al altui lucru asemenea, dacă n-ar ajunge să fie prezent la rînduiala cîntării de psalmi sau a rugăciunii, oare nu-și păgubește cu nimic sufletul?

321. Depozit special de alimente al minăstirii.

Răspuns

Fiecare în lucrul său își păzește pravila sa ca un mădular în trup, și el se păgubește nepurtînd grijă de ceea ce i s-a rinduit, și se primejduiește, mai ales, complotînd împotriva obștei. Așa încît cu cugețul lui să împlinească ceea ce s-a scris că: *«lăudînd și cîntînd în inimile voastre Domnului»*³²². Iar dacă n-ar reuși să vină și trupește împreună cu ceilalți, să se facă distincție, aplicîndu-se ceea ce s-a spus: *«Fiecare să rămînă în locul în care a fost chemat»*³²³. Se cuvine însă să se asigure ca nu cumva cineva, puțînd să împlinească la vreme ceea ce s-a poruncit ca exemplu și pentru alții, să se scuze cu ocupația lucrului spre împiedicarea celorlalți și (astfel) să cadă în judecata celor neglijenți.

Intrebarea 148

Care este măsura autorității pe care o are în administrarea (alimentelor) cel încredințat cu grija chelăriei.

Răspuns

În privința celui căruia i s-a încredințat, după încercare, răspunderea acestui lucru, să-și amintească de Însuși Domnul, Care a spus: *«Eu nu pot să fac de la Mine nimic»*³²⁴, iar în privința celor pe care i-a primit în grijă să-și amintească nevoia fiecăruia; pentru că este scris: *«Se dădea fiecăruia după nevoile lui»*³²⁵. Iar acest principiu să aibă tărie pentru toți care minuiesc astfel de griji.

Intrebarea 149

Ce judecată va avea administratorul (de alimente) dacă ar face ceva cu părtinire sau cu ceartă.

Răspuns

Fiindcă Apostolul uneori poruncește să nu facem nimic cu părtinire³²⁶, iar alteori hotărăște că: *«dacă cineva se pare că este iubitor de ceartă, (atunci) noi nu avem un asemenea obicei, nici Bisericile lui Dumnezeu»*³²⁷, un asemenea să fie socotit străin de Biserica lui Dum-

322. Efes. 5, 19.

323. I Cor. 7, 24.

324. Ioan 5, 30.

325. Fapte 4, 35.

326. I Tim. 5, 21.

327. I Cor. 11, 16.

nezeu, pînă ce s-ar îndrepta. Drept aceea se cuvine să se cerceteze cu multă prudență la ce are iscusință fiecare, și astfel să se încredințeze orice lucru, pentru ca nici cei care încredințează cuiva un lucru nepotrivit să se osîndească ca răi chivernisitori ai sufletelor și poruncilor lui Dumnezeu, nici cei cărora li se încredințează să creadă că găsesc de aici scuză pentru păcat.

Întrebarea 150

Dar dacă din neglijență n-ar da fratelui cele spre trebuință?

Răspuns

Judecata aceasta este clară din cuvintele Domnului, Care a spus : «Duceți-vă de la Mine, blestemăților, în focul cel veșnic, care este pregătit diavolului și îngerilor săi ; căci am flămînzit și nu Mi-ați dat să mînc, am însetat...» și celelalte³²⁸ ; și că «blestat este tot cel care face lucrurile Domnului cu neglijență»³²⁹.

Întrebarea 151

Dacă îi este îngăduit celui care servește să vorbească cu voce mîf tare ?

Răspuns

Măsura vocii o hotărăște nevoia celor care ascultă. Așadar, dacă este mai puțin ridicată decît trebuie, ca mai înceată, se apropie de șoptire și este vrednică de blamare³³⁰ ; dar dacă este mai ridicată decît trebuie, în timp ce cel care ascultă poate să audă și cînd cineva ar vorbi lin, aceea se condamnă pentru că este țipăt ; afară numai dacă moleșeala celui care ascultă nu ne-ar aduce la nevoia de a ne folosi de strigare, și astfel să-l trezim pe acesta din somn. Căci se povestește că aceasta și Domnul a făcut-o, cum spune Evanghelistul : «Însă Iisus și-a ridicat glasul și a zis : cel ce crede în Mine, nu crede în Mine, ci în Cel ce M-a trimis pe Mine»³³¹.

328. Matei 25, 41—42.

329. Ier. 31, 10.

330. Se pare că se referă la convorbirea necesară la împărțirea hranei care trebuie să fie cu voce mai puțin ridicată și constantă. În timpul mesei se citește ceva din Biblie (R.m. 180).

331. Ioan 12, 44.

Întrebarea 152

Dacă cineva, împlinindu-și slujirea lui din zilele săptămânii la bucatărie, s-ar osteni peste putere, încât ar fi împiedicat de la lucrul obișnuit pentru câteva zile, oare se cuvine să i se mai încredințeze o slujbă de acest fel?

Răspuns

S-a spus că se cuvine ca acela căruia i-a fost încredințată chivernisirea lucrurilor să rînduiască poruncile cu socoteală, adică după iscusința și puterea celui care lucrează, ca să nu audă: «*cel ce uneltește osteneală peste poruncă*»³³². Însă și cel care primește porunca nu trebuie să contrazică, pentru că ascultarea pînă la moarte are hotarul³³³.

Întrebarea 153

Acea căreia i s-au încredințat lînurile, cum se cuvine să le administreze (și) cum să supravegheze pe lucrătoare?

Răspuns

Trebuie să administreze lînurile ca pe un depozit pe care i l-a încredințat Dumnezeu, dar să rînduiască și să chivernisească pentru fiecare soră lucrul cuvenit, fără ceartă și fără părtinire.

Întrebarea 154

Dacă s-ar întîmpla ca fiind frați pușini și slujind la mai multe (te-meii) surori³³⁴, din nevoie s-ar separa unul de altul, despărțindu-se la lucrări, oare aceasta este fără primejdie?

Răspuns

Dacă această grijă de porunca Domnului este mărturisită și se îndeplinește după Dumnezeu, la fiecare dintre cei care lucrează, în lucrul său, acțiunea de a plăcea către Dumnezeu se îndreptează; iar unirea lor unul față de altul constă în faptul că sînt ca un suflet, gîndesc același lucru, împlinind ceea ce s-a zis de către Apostol: «*căci deși cu trupul lipsesc dintre voi, în duh însă sînt cu voi*»³³⁵.

332. Ps. 93, 20.

333. R.M. 28 și R.m. 116.

334. R.M. 33: «dar pentru trebuințele materiale ale comunității se foloseau și alți citiva (din afară)». În mînăstirile de maici exista de obicei un mic număr de bărbați care se îndeletniceau cu lucrări meșteșugărești (timplari, zidari, săpători etc.).

335. Col. 2, 5.

Intrebarea 155

Fiindcă cei care slujim bolnavilor din casa de străini³³⁶ ne învățăm să slujim cu o astfel de dispoziție sufletească, ca și cum slujim fraților Domnului, dacă cel care slujește n-ar fi astfel, cum se cuvine să-l tratăm?

Răspuns

Domnul a spus: «Cel ce va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acesta îmi este frate, soră și mamă»³³⁷; deci dacă cineva nu este că acesta, ci păcătuiind, se face vrednic de acea hotărâre că: «cel care face păcatul este rob păcatului»³³⁸, mai întâi are trebuință de încurajare și de sfătuire din partea proiestosului. Iar dacă persistă în aceleași, este clar că asupra lui este judecata Domnului însuși, care a adăugat că: «robul nu rămîne în casă»³³⁹ și a Apostolului care poruncește: «scoateți pe cel rău dintre voi»³⁴⁰. Căci astfel, pentru cei care slujesc nu va fi supărător, iar pentru cei care împreună viețuiesc va fi întăritor.

Intrebarea 156

Cel cărui i s-a încredințat o grijă cum ar fi a chelăriei sau a altei asemenea grijă, trebuie să aibă întotdeauna această grijă sau se poate și schimba?

Răspuns

Dacă păzește știința bunei ordini și exactitatea pravilei, schimbarea este lucru de prisos, dar mai ales dificil și greu de realizat. Însă este necesar a avea pe cineva care să-l urmeze, care este dator să-și însușească treptat, treptat grija, pentru ca nu cumva atunci cînd trebuința ar cere succesori, găsindu-ne în lipsa acestuia, să ne turburăm; pentru că de multe ori sîntem nevoiți să aducem la lucru chiar pe unul care nu are iscusința necesară, și astfel se întîmplă ca din nevoie pentru neiscusința unui asemenea și disciplina să se strice și buna rînduială cuvenită să se risipească.

Intrebarea 157

Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să slujească cineva lui Dumnezeu și în general care este această dispoziție.

336. R.m. 186.

337. Matei 12, 50.

338. Ioan 8, 34.

339. Ioan 8, 35.

340. I Cor. 5, 13.

Răspuns

Socotesc că buna dispoziție sufletească este dorința puternică, nesăturată, înfiptă și de nestrămutat a bunei plăceri către Dumnezeu. Dar aceasta se obține prin contemplarea³⁴¹ înțeleaptă și neîntreruptă a măreției slavelor lui Dumnezeu, prin gânduri recunoscătoare și prin continuă aducere aminte de binefacerile pe care ni le-a dat nouă Dumnezeu. Prin acestea se împlinește în suflet: «Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, din toată inima ta, din toată puterea ta și din tot cugetul tău»³⁴², după cel care a zis: «În ce chip dorește cerbul spre izvoarele apelor, așa dorește sufletul meu spre Tine, Dumnezeule»³⁴³. Deci cu această dispoziție sufletească se cade să slujim lui Dumnezeu, împlinindu-se ceea ce s-a spus de către Apostol: «Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul sau strîmtoarea, sau prigonirea, sau golăteala, sau primejdia, sau sabia» ș.c.l.³⁴⁴.

Intrebarea 158

Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să primească cineva canonul?

Răspuns

Cu aceea ce se potrivește fiului bolnav și care luptă pentru viața lui, fiind îngrijit de tată și de doctor; chiar dacă chipul îngrijirii este amar și dureros, se cuvine ca el să aibă încredere în dragostea și iscusința celui care-l îngrijește și să dorească însănătoșirea lui.

Intrebarea 159

Cel care se plînge împotriva celui care îi dă canon este josnic?

Răspuns

Nici primejdia păcatului n-a cunoscut și mai ales pe cea către Dumnezeu, nici cîștigul pocăinței, nici nu s-a încrezut celui care a spus: «Cel care iubește pedepsește cu grijă»³⁴⁵, și s-a făcut pe sine străin celui care a zis: «Certa-mă-va dreptul cu milă și mă va muștra»³⁴⁶, unul ca acesta constituie o pagubă pentru comunitatea de frați, îndepărtînd pe frați de la lupta lor.

341. Contemplarea ca exercitare mintală.

342. Marcu 12, 30.

343. Ps. 41, 1.

344. Rom. 8, 35.

345. Pilde 13, 24.

346. Ps. 140, 6.

Intrebarea 160

Cu ce dispoziție sufletească sîntem datori să slujim fraților.

Răspuns

Ca și cum am aduce slujirea Însuși Domnului, Care a spus: «*întrucît ați făcut unuia din acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut*»³⁴⁷. Însă la crearea acestei dispoziții contribuie și faptul că aceia care primesc slujirea sînt și ei (oameni) de acest fel. Pentru aceasta se cuvine ca proiestoșii să poarte grijă de ei mai stăruitor, pentru ca să nu slujească pîntecelui și plăcerilor, ca niște iubitori de trup, ci ca niște iubitori de Dumnezeu și iubitori de Hristos, prin răbdare desăvîrșită să se facă subiect de laudă lui Dumnezeu, spre ocara diavolului, ca dreptul Iov.

Intrebarea 161

Cu ce fel de smerenie este dator cineva să primească slujirea de la frate?

Răspuns

Așa cum primește sluga slujirea stăpînului și cu smerenia pe care a arătat-o Apostolul Petru, cînd l-a slujit Domnul, din aceasta învățăm și primejdia care amenință pe cei care nu primesc slujirea.

Intrebarea 162

Ce fel de dragoste se cuvine să avem între noi?

Răspuns

Aceea pe care ne-a arătat-o și ne-a învățat Domnul, spunînd: «*iubiți-vă unul pe altul, așa cum v-am iubit Eu pe voi. Mai mare dragoste decît aceea, ca să-și pună cineva sufletul pentru prietenii săi, nimeni nu are*»³⁴⁸. Iar dacă și sufletul trebuie să și-l pună cineva, cu cît mai mult este necesar să arate rivnă în lucrurile mai mici, fără să se intereseze de îndatoriri (dregătorii) omenești, ci lucrînd cu scopul bunei plăceri către Dumnezeu, spre folosul fiecăruia?

347. Matei 25, 40.

348. Ioan 15, 12—13.

I 59' 10q ni I 163 Intrebarea 163 oqA 10' bom ni I 163

In ce chip va putea cineva să ajungă la iubirea față de aproapele ?

Răspuns

Mai întâi temîndu-se de judecata celor care calcă porunca Domnului, Care Însuși a spus că : «*Cel ce nu crede în Fiul, nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu va rămîne peste dînsul*»³⁴⁹ ; iar după aceea trebuie să caute să cîștige viața veșnică, pentru că «*porunca Lui este viața veșnică*»³⁵⁰. Dar cea dintîi și mai mare poruncă este : «*să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot cugetul tău și din toată puterea ta. Și a doua asemenea acesteia : să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși*»³⁵¹ ; și dorind să se asemene Domnului, Celui care a zis : «*poruncă nouă dau vouă, să vă iubiți unul pe altul, așa cum Eu v-am iubit pe voi*»³⁵² ; însă și cu aceste rezerve că, adică, dacă binefăcător este fratele îi sîntem datori lui și după om dragostea, pe care și păgîinii o păzesc, precum Domnul o arată în Evanghelie, spunînd : «*Și dacă iubiți pe cei care vă iubesc pe voi, ce har este vouă ? Că și cei păcătoși iubesc pe cei care-i iubesc pe ei*»³⁵³, iar dacă este făcător de rău, și așa nu numai pentru poruncă, ci și ca pe un binefăcător de mai mari daruri sîntem datori să-l iubim, dacă într-adevăr credem în Domnul, Care a spus : «*fericiți veți fi cînd vă vor ocări pe voi și vă vor prigoni și vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră, mințind pentru Mine. Bucurați-vă și vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri*»³⁵⁴.

Intrebarea 164

Ce înseamnă aceasta «*nu judecați și nu veți fi judecați*»³⁵⁵.

Răspuns

Fiindcă Domnul odată spune : «*nu judecați și nu veți fi judecați*»³⁵⁶, iar altă dată poruncește să judecăm judecată dreaptă³⁵⁷, nu sîntem opriți în mod absolut să judecăm, ci sîntem învățați să facem deosebire de judecată. Iar pentru care se cuvine a judeca și pentru care nu, ne-a

349. Ioan 3, 36.

350. Ioan 12, 50.

351. Matei 22, 37—39.

352. Ioan 13, 34.

353. Luca 6, 32.

354. Matei 5, 11—12.

355. Luca 6, 37.

356. Luca 6, 37.

357. Ioan 7, 24.

arătat în mod clar Apostolul ; în privința celor care sînt în puterea fiecăruia și nu sînt poruncite de Scriptură, zicînd : «iar tu pentru ce judeci pe fratele tău ?» și iarăși : «să nu ne judecăm, deci, unul pe altul»³⁵⁸ ; iar în privința celor ce nu-i sînt plăcute lui Dumnezeu, a condamnat pe cei care nu judecă, și însuși a adus judecată de la sine, prin cele ce zice : «Eu însă lipsind cu trupul dintre voi, dar fiind prezent cu duhul, iată ca și cum aș fi fost de față am judecat pe cel ce a făcut aceasta, în numele Domnului nostru Iisus Hristos ; așa adunîndu-vă voi și duhul meu, cu puterea Domnului Iisus, să dați pe unul ca acesta satanei, spre pierzarea trupului, ca să fie mîntuit duhul lui în ziua Domnului Iisus»³⁵⁹. Deci, dacă stă ceva în puterea noastră, fie că de multe ori lucrul este chiar și nevădit, nu se cuvine să judecăm pe fratele pentru aceasta, după ceea ce s-a spus de către Apostol pentru cele neștiute : «de aceea să nu judecați ceva înainte de vreme, pînă nu va veni Domnul, Care va descoperi cele ascunse ale întunericului și va arăta voințele inimilor»³⁶⁰, iar judecățile lui Dumnezeu a le apăra (răzbuna) este neapărată nevoie, ca să nu-și atragă asupra-și mînia lui Dumnezeu, cel care tace ; afară numai dacă cineva, făcînd aceleași lucruri ca și cel chemat la judecată, ar fi necorect să judece pe fratele, auzind pe Domnul, Care zice : «Scoate întii birna din ochiul tău și atunci vei vedea paiul din ochiul fratelui tău»³⁶¹.

Întrebarea 165

Cum va cunoaște cineva dacă se pornește împotriva fratelui care greșește din rîvna lui Dumnezeu sau din mînie.

Răspuns

Dacă pentru fiecare păcat se pătimește ceea ce s-a scris : «Rîvna Ta m-a topit, pentru că vrăjmașii mei au uitat de învățăturile Tale»³⁶², rîvna lui Dumnezeu este evidentă. Încă și aici este trebuință de lucrare iscusită spre întărirea credinței. Această dispoziție sufletească cînd nu există mai dinainte în suflet și nu-l îndrumează, atunci pornirea sufletului se face nenormal, și în orice chip nu păzește scopul cinstirii de Dumnezeu.

358. Rom. 14, 10, 13.

359. I Cor. 5, 3—5.

360. I Cor. 4, 5.

361. Matei 7, 5.

362. Ps. 118, 139.

Întrebarea 166

Cu ce stare sufletească se cuvine să ne supunem celui care ne silește la îndeplinirea poruncii ?

Răspuns

Cu acea stare cu care se supune copilul cuprins de foame doicii care-l cheamă la masă, și ca orice om care vrea să trăiască, acelaia care îi dă cele necesare pentru viață; dar mai ales și cu mult mai mult cu cât este mai de preț viața veșnică decît cea de acum, «*pentru că porunca lui Dumnezeu — spune Domnul — este viața veșnică*»³⁶³. Dar ceea ce este în privința piinii mîncarea, aceasta este în privința poruncii lucrarea, pentru că Însuși Domnul iarăși a spus: «*Mîncarea Mea este să fac voia Tatălui Celui ce M-a trimis*»³⁶⁴.

Întrebarea 167

*Cum trebuie să fie sufletul care a fost socotit vrednic să se îndeletnicească cu lucrul Domnului*³⁶⁵.

Răspuns

Cum a fost cel care a zis: «*Cine sînt eu, Doamne, Dumnezeul meu, și ce este casa mea, că m-ai iubit pe mine ?*»³⁶⁶ împlinind ceea ce este scris: «*Mulțumim Tatălui, Care ne-a învrednicit de partea moștenirii sfinților întru lumină, Care ne-a izbăvit pe noi din stăpînirea întunericului și ne-a adus în împărăția iubitului Său Fiu*»³⁶⁷.

Întrebarea 168

*Cu ce stare sufletească se cuvine să primească cineva*³⁶⁸ *haina sau încălțăminte, oricum ar fi ?*

Răspuns

Dacă este mai mică sau mai mare decît vîrsta (mărimea) lui, să arate trebuința cu cuviința cuvenită; iar dacă ar fi de părere că este

363. Ioan 12, 50.

364. Ioan 4, 34.

365. Răspunsul Sfîntului Vasile nu ne descoperă înțelesul exact al «lucrului» lui Dumnezeu. Desigur înțelege întreaga viață minăstirească, cuprinzînd și sfintele slujbe și Dumnezeiasca Liturghie.

366. II Regi 7, 18.

367. Col. 1, 12—13.

368. R.M. 22 și R.m. 90.

sărăcăcioasă sau că nu este nouă, să-și aducă aminte de Domnul, Care a spus : «Vrednic», nu simplu oricine, ci «*lucrătorul este vrednic de hrana sa*»³⁶⁹. Și singur pe sine să se examineze dacă a lucrat ceva după vrednicia poruncilor sau făgăduințelor Domnului, și atunci nu va mai căuta alta, ci se va turbura și pentru cea dată, ca și cum ia ceva peste vrednicia lui. Căci ceea ce s-a zis cu privire la hrană se cuvine a avea ca normă pentru orice lucru ce este spre trebuința trupului.

Întrebarea 169

Dacă un frate mai tânăr ar primi poruncă să învețe ceva pe unul mai bătrîn ca vîrstă, cum se va comporta față de acesta ?

Răspuns

Ca unul care împlinește o slujire după porunca Stăpînului Dumnezeu ; temîndu-se, adică, să nu cadă sub judecata celui care a spus : «*Blestemat este tot cel care face lucrurile Domnului cu nebagare de seamă*»³⁷⁰, dar păzindu-se ca nu cumva să se orbească (din mîndrie), și să cadă în judecata diavolului³⁷¹.

Întrebarea 170

Oare se cuvine să tratăm deopotrivă și pe cel care se îndreaptă mai mult și pe cel care se îndreaptă mai puțin ?

Răspuns

(Se cuvine să observăm) ceea ce a hotărît Domnul în privința ier-tării păcatelor, spunînd : «*Se iartă ei păcatele cele multe, pentru că a iubit mult ; iar cui se iartă puțin, puțin iubește*»³⁷² ; precum și ceea ce a hotărît Apostolul în privința preoților, cînd a spus : «*preoții întăritori să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei care se ostesc în cuvînt și în învățătură*»³⁷³, socotesc că această urmare să se păzească în privința tuturor celor ca acestea.

369. Matei 10, 10.

370. Ier. 31, 10.

371. I Tim. 3, 6.

372. Luca 7, 47.

373. I Tim. 5, 17.

Întrebarea 171

Dacă însă cel mai mic³⁷⁴ s-ar mîhni, fiindcă este cinstit mai mult cel mai cucernic, cum se cuvine să ne purtăm față de el?

Răspuns

Unul ca acesta este condamnat în mod clar de parabola din Evanghelie, în care Domnul a spus către cei care s-au întristat, pentru că ceilalți au fost cinstiți deopotrivă cu ei: *«dacă ochiul tău e pizmătare, pentru că eu sînt bun?»³⁷⁵. Și judecata lui Dumnezeu este clară în privința acestuia și a celor asemenea, prin proorocul care spune: «este disprețuit în fața lui cel viclean, dar cinstește pe cei ce se tem de Domnul»³⁷⁶.*

Întrebarea 172

Cu ce teamă sau cu ce încredințare sau cu ce stare sufletească se cuvine să ne împărtășim cu trupul și sîngele lui Hristos?³⁷⁷

Răspuns

Intr-adevăr teama ne-o învață Apostolul, zicînd: *«Cel ce mănîncă și bea cu nevrednicie, judecată sîeși mănîncă și bea»³⁷⁸*, iar încredințarea ne-o produce credința în cuvintele Domnului, Care a spus: *«Acesta este trupul Meu, care pentru voi se dă; aceasta să faceți în amintirea Mea»³⁷⁹*; și a mărturisirii lui Ioan, care a arătat, mai întii, mărimea Cuvîntului și apoi, a expus chipul întrupării, cînd a spus că: *«Cuvîntul trup S-a făcut și S-a sălășluit întru noi, și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia Născut de la Tatăl, plin de har și de adevăr»³⁸⁰*; și Apostolul care a scris că: *«în chipul lui Dumnezeu fiind, n-a socotit deoiființimea Sa cu Dumnezeu ca lucru răpit și nedrept; dar (totuși) S-a umilit pe Sine, luînd chip de rob, făcîndu-Se asemenea oamenilor; și aflîndu-Se după chip ca om, S-a smerit pe Sine, făcîndu-Se ascultător pînă la moarte iar moartea (i-a fost) de cruce»³⁸¹*. Așadar, cînd sufletul va crede în cuvintele acestea și în altele asemenea acestora, și se va încredința despre măreția slavei și se va minuna de covârșitoarea smerenie și ascultare, că Cel Unul ca Acesta și atît de mare a ascultat pe Tatăl pînă la

374. R.m. 169.

375. Matei 20, 15.

376. Ps. 14, 4.

377. R.m. 109, 110.

378. I Cor. 11, 29.

379. Luca 22, 19.

380. Ioan 1, 14.

281. Filip. 2, 6—8.

moarte pentru viața noastră, atunci socotesc că își va îndrepta starea (sufletească) spre dragostea cea către Dumnezeu și Tatăl: «Care n-a cruțat pe Fiul Său, ci L-a dat pe El pentru noi toți»³⁸²; și cea către cel Unul Născut Fiul Lui, Care a ascultat pînă la moarte, pentru răscum-părarea și mîntuirea noastră. Și astfel poate să asculte pe Apostol, care a așezat buna cunoaștere a acestora ca oarecare normă pentru cei sănă-toși după credință, cînd spune că: «dragostea lui Hristos ne ține uniți unul cu altul pe noi care socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, este ca și cum toți au murit. Și (Hristos) a murit pentru toți, pentru ca aceia care trăiesc să nu mai trăiască pentru ei, ci pentru Cel Care a murit și a înviat pentru ei»³⁸³. Această stare și pregătire sufletească se cuvine să aibă cel care se împărtășește cu piinea (cu trupul) și cu sîngele lui Hristos. 1

Întrebarea 173

Oare se cuvine ca la ora cînd se cîntă psalmi³⁸⁴ în casă să se facă și oarecare vorbire?

Răspuns

Nu se cuvine; în afară de cei cărora li s-a încredințat grija și su-pravegherea bunei ordini și a administrării lucrurilor, și aceasta din nevoia unei trebuințe presante; și nici atunci fără cercetare, ci luîndu-se în considerare și locul și buna rînduială și buna cuviință și evi-tarea scandalului; iar tuturor celorlalți le este necesară tăcerea. Deci, dacă la ora vorbirii împreună și dintre cei care au porunca învățaturii primul a fost îndemnat să tacă, dacă descoperirea i-ar veni unui oare-care altul, cu cît mai mult la ora cîntării de psalmi tăcerea este necesară pentru cei mulți³⁸⁵.

Întrebarea 174

Cum ar putea cineva să împlinească poruncile Domnului în gînd și cu dorința?

Răspuns

Practicarea lucrului plăcut și folositor și însăși așteptarea unui ase-menea lucru din fire creează în suflet dispoziția către el și dorirea lui.

382. Rom. 8, 32.

383. I Cor. 5, 14—15.

384. Probabil monahii erau organizați în grupe înăuntrul mînăstirii, astfel se să-vîrșeau și sfinte slujbe. V. *Ist. Laus.* 7, 2, 5, unde monahii din Nitria trăiau cite unul sau în grupe și cîntările de psalmi se ascultau de fiecare în locuință.

385. Este vorba probabil de aceia care nu puteau să urmărească sfintele slujbe, pentru că erau ocupați cu vreo altă lucrare necesară.

Deci, dacă cineva va urî și se va scribi de nedreptate și va rămîne curat de orice păcat, pentru că așa cum boala creează în corp nepof-tirea și dezgustul de bucate, la fel și păcatul creează în suflet moliciune și lenevire spre dreptățile lui Dumnezeu; și dacă ar fi încredințat că porunca lui Dumnezeu este viața veșnică și că toate făgăduințele pen-tru cei care o păzesc sînt adevărate, atunci ar ajunge să aibă starea su-fletească a celui care a spus că: *«judecățile Domnului sînt adevărate; toate-s deopotrivă de drepte; sînt mai dorite decît aurul și decît pie-trele foarte scumpe și mai dulci decît mierea și fagurele. De aceea ro-bul tău le păzește pe ele; în păzirea lor este multă răsplătire»*³⁸⁶.

Întrebarea 175

Cum se vădește cel care iubește pe fratele după porunca Domnului și cum se arată cel care nu iubește astfel?

Răspuns

Există două caracteristici principale ale dragostei: mîhnirea și tea-ma pentru acelea din cauza cărora se vatămă cel ce se iubește, și bucuria și nevoința pentru folosul lui. Așadar, fericit este cel care plînge pentru cel care greșește, a cărui primejdie este înfricoșată³⁸⁷; și cel care se bucură pentru cel care se îndreptează, al cărui cîștig este neasemănat, precum s-a scris. Dar, mărturisește și Pavel Apostolul, zi-cînd: *«dacă suferă un membru, suferă împreună cu el toate membrele»*, după socoteala, întru totul adevărată, a dragostei lui Hristos, și că *«dacă un membru este prețuit»*, după scopul anume al buneii plăceri către Dumnezeu, *«se bucură împreună cu el toate membrele»*³⁸⁸. Cel care nu și-a stabilit o astfel de stare sufletească este evident că nu iubește pe fratele.

Întrebarea 176

Care sînt vrăjmașii pe care ni s-a poruncit să-i iubim, și cum vom iubi pe vrăjmași: numai prin binefaceri față de ei, sau și prin această stare sufletească; și dacă aceasta este cu puțință.

Răspuns

Caracteristic vrăjmașului este să vatămă și să pună la cale cele rele. Deci orice om care vatămă pe cineva în orice chip poate să fie

386. Ps. 18, 9—11.

387. Matei 5, 4.

388. I Cor. 12, 26.

numit vrăjmaș, dar în special cel care păcătuiește; pentru că acesta, în măsura în care depinde de el, vatămă în diferite chipuri și întinde curse celui care este împreună cu dînsul sau vine la dînsul. Dar fiindcă omul este alcătuit din trup și suflet, în ce privește sufletul să-i iubim pe unii ca aceștia, muștrîndu-i și sfătuindu-i și îndemnîndu-i, în orice chip, spre întoarcere; iar în ce privește trupul, să le facem bine, cînd au trebuință de cele necesare pentru viață. Că dragostea se află în buna dispoziție, este clar pentru toți, și că este posibil de obținut, a arătat-o și a învățat-o Domnul, Care a arătat dragostea Tatălui și pe cea a Sa în ascultarea pînă la moarte pentru vrăjmașii Lui, nu pentru prietenii Lui, cum mărturisește Apostolul, spunînd: «Dumnezeu și-a dovedit dragostea Sa către noi prin aceea că Hristos a murit pentru noi, cînd eram încă păcătoși»³⁸⁹. Și ne îndeamnă pe noi către aceasta, spunînd: «Faceți-vă deci urmași lui Dumnezeu, ca niște copii iubiți, și umblați în dragoste, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și S-a dat pe Sine pentru noi prinos și jertfă lui Dumnezeu»³⁹⁰. Prea bunul și dreptul Dumnezeu nu ne-ar fi dat poruncă, dacă nu ne-ar fi dat și putere ca s-o împlinim, lucru pe care l-a și arătat spunînd că se găsește, după nevoie, în fire. Căci și animalele sălbatice, în mod natural, iubesc pe binefăcători. Ce binefacere mare ne produce prietenul, în comparație cu cea pe care ne-o procură vrăjmașii? Pentru că din pricina lor primim fericirea Domnului, Care a zis: «fericiți veți fi, cînd vă vor prigoni și vă vor osîndi pe voi și vor spune tot cuvîntul rău împotriva voastră, mințind pentru Mine; bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră este multă în ceruri»³⁹¹.

Întrebarea 177

Cum sînt datori cei puternici să poarte neputințele celor slabi? ³⁹²

Răspuns

Dacă a purta înseamnă a ridica și a vindeca, potrivit cu ceea ce s-a scris, că: «Acesta a luat asupra Sa neputințele noastre și bolile noastre le-a purtat»³⁹³, nu ca și cum le-a primit pe acestea asupra Sa, ci că a vindecat pe cei ce pătimeau, atunci și în cazul acesta, prin analogie, se va înțelege chipul și sensul pocăinței, prin care cei neputincioși vor fi vindecați prin purtarea de grijă a celor puternici.

389. Rom. 5, 8.

390. Efes. 5, 1—2.

391. Matei 5, 11—12.

392. Rom. 15, 1.

393. Isaia 53, 4; Matei 8, 17.

Întrebarea 178

Ce înseamnă «purtați sarcinile unul altuia»³⁹⁴ și ce lege vom împlini făcând aceasta?

Răspuns

Răspunsul este același cu cel spus mai înainte; căci păcatul este greu, ducând sufletul în fundul iadului; pe care îl ridicăm unul cu altul și îl luăm aducând la pocăință pe cei care greșesc; dar «a purta» se folosește în mod obișnuit în loc de «a lua»³⁹⁵ și în sate, așa cum de multe ori de la mulți eu însumi am auzit. Iar legea lui Hristos o vom împlini, (potrivit) Celui ce a spus: «n-am venit să chem la pocăință pe cei drepti, ci pe cei păcătoși»³⁹⁶, și ne-a dat lege că «dacă-ți va greși fratele tău, mergi, muștră-l pe el; dacă te va asculta, ai câștigat pe fratele tău»³⁹⁷.

Întrebarea 179

Cum poate cineva fără dragoste să dobândească atîta credință, încît să mute munții, sau să dea toate averile săracilor; sau să-și dea trupul ca să se ardă?

Răspuns

Dacă ne vom aduce aminte de Domnul, Care a zis: «Căci fac, ca să fie văzute de oameni»³⁹⁸, și de răspunsul Lui către cei care I-au zis: «Doamne, Doamne, în numele Tău am proorocit și în numele Tău am izgonit draci și în numele Tău am făcut multe minuni»³⁹⁹, către care a răspuns: «nu vă cunosc pe voi de unde sînteți»⁴⁰⁰, nu pentru că au mințit, ci pentru că au folosit rău darul lui Dumnezeu spre plăcerile proprii, lucru ce este străin de dragostea cea către Dumnezeu, atunci vom putea înțelege fără dificultate cele zise. Dar ca și un nevrednic să ia harismă sau dar de la Dumnezeu nu este ceva extraordinar. Căci Dumnezeu, în vremea bunătații și îndelungărbării (Sale), răsare soarele Lui și peste cei răi și peste cei buni; și de multe ori aceasta este spre folosul aceleia care a primit harisma, dacă astfel, rușinîndu-se de bunătața lui Dumnezeu, s-ar îndemna spre purtarea de grijă a bunăplăcerii către El, fie și al altora, după ceea ce s-a zis de către Apostol: «unii propovă-

394. Gal. 6, 2.

395. Deci se întimpla aceasta și pe vremea Sf. Apostol Pavel, cînd a scris epistola către Galateni.

396. Marcu 2, 17.

397. Matei 18, 15.

398. Matei 23, 5.

399. Matei 7, 20.

400. Luca 13, 27.

duiesc pe Hristos din pizmă și din iubire de ceartă, iar alții din bunăvoință», la care a adăugat, după puțin : «Ori în ce chip ar fi, fie din prefăcătorie, fie din bună credință, Hristos se propovăduiește, și eu mă bucur de aceasta»⁴⁰¹.

Întrebarea 180

*Cu ce dispoziție sufletească și cu ce atenție se cade să ascultăm cele ce se citesc pentru noi în timpul mesei ?*⁴⁰².

Răspuns

Cu o dispoziție și atenție mai mare decât plăcerea cu care mâncăm și bem, ca să se arate că mintea nu zboară spre plăceri ale trupului, ci că se veselește mai mult în cuvintele Domnului, după starea celui care a spus : «și (sînt) mai dulci decît mierea și fagurele»⁴⁰³.

Întrebarea 181

Dacă două comunități de frați ar fi aproape una de alta, și una este săracă, iar cealaltă s-ar arăta dificilă la darea bunurilor, cum se cuvine să se arate cea săracă față de cea care nu dă (bunuri) ?

Răspuns

Cei care au fost învățați în dragostea lui Hristos și însuși sufletul să și-l pună unul pentru altul, cum ar putea să fie zgîrciți cu cele pentru trup ? Ca și cum am uitat de Cel care a spus : «am flămînzit și nu Mi-ați dat să mănînc» ș.c.l.⁴⁰⁴. Dar dacă s-ar întîmpla aceasta, cei săraci se cuvine să arate răbdare în încredințarea mîngîierii celei din veacul ce va să fie, urmînd pe Lazăr.

Întrebarea 182

Din ce roade se cuvine să se probeze cel care muștră cu milă pe fratele care greșește ?

Răspuns

Mai întîi din cele cu totul deosebite ale compasiunii, după cele spuse de către Apostol, că : «de suferă un membru, împreună cu el

401. Filip. 1, 15, 18.

402. Cassian spune că obiceiul acesta își are începutul lui în Capadocia (v. Despre Instituții, 4, 17).

403. Ps. 18, 10.

404. Matei 25, 42.

toate membrele suferă»⁴⁰⁵; și că: «cine se scandalizează și eu (să) nu mă aprind»⁴⁰⁶ și apoi, dacă pentru tot păcatul de asemenea se zdrobește, și pentru toți cei care greșesc, și pentru cei care-i greșesc lui și pentru cei care greșesc altuia, de asemenea, se mihnește și plînge, și, cînd muștră, să nu strice chipul cel dat de Domnul.

Întrebarea 183

Dacă s-ar întîmpla ca unii, trăind în comunitate de frați, să se dezbine între ei, oare este fără primejdie pentru dragoste să ne comportăm față de ei cu îngăduință ?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus: «Da, Părinte, precum Eu și Tu una sîntem, la fel și aceștia să fie una în Noi»⁴⁰⁷; iar Apostolul a scris: «Un suflet, un cuget»⁴⁰⁸ și Faptele Apostolilor povestesc că «inima și sufletul celor care crezuseră erau una»⁴⁰⁹, cei care se dezbină sînt străini de cele spuse. Iar dragostea, care este după cuvînt, păzește ceea ce s-a spus: «Cel care iubește, cu grijă pedepsește»⁴¹⁰, iar cea care nu este după cuvînt, oricare ar fi, este reprobata, fiindcă Domnul a zis că: «Cel care iubește pe tată sau pe mamă mai mult decît pe Mine nu este vrednic de Mine»⁴¹¹.

Întrebarea 184

Cum poate cineva, și cînd mîngîie și cînd muștră, nu numai să se străduiască să vorbească cu iscusință, dar să-și păstreze atitudinea cuvenită și față de Dumnezeu și față de cei cărora le vorbește ?

Răspuns

Dacă cineva își va aduce aminte de Apostolul, care a spus: «Așa să ne socotească pe noi omul, ca pe niște slujitori ai lui Hristos și iconomi ai tainelor lui Dumnezeu»⁴¹², nu va folosi cunoștința lui după cum vrea, ci ca pe o slujire a lui Dumnezeu, în grija față de sufletele răscumpărate prin sîngele lui Hristos, pe care o va împlini cu teamă și cu cutremur față de Dumnezeu, după cel care a zis: «Așa grăim,

405. I Cor. 12, 26.

406. II Cor. 11, 29.

407. Ioan 17, 21.

408. Filip. 2, 2.

409. Fapte 4, 32.

410. Pilde 13, 24.

411. Matei 10, 37; Ioan 21, 15—17.

412. I Cor. 4, 1.

nu ca să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu, Celui ce încearcă inimile noastre.»⁴¹³. Însă se cuvine să ne purtăm cu bună dispoziție și cu îngăduință față de cei care ascultă, împlinind ceea ce s-a spus: «precum doica își îngrijește copiii ei, astfel (și noi), avînd dragoste fierbinte pentru voi, am voit să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și sufletele noastre»⁴¹⁴.

Întrebarea 185

Dacă cineva, în timpul unei conversații, văzînd pe cei care ascultă⁴¹⁵ că sînt de acord cu cele expuse de el, s-ar bucura, cum se va cunoaște pe sine, dacă se bucură din bună dispoziție sau dintr-o oarecare patimă a sa ?

Răspuns

Dacă s-ar bucura numai pentru laude, este clar că este mișcat de vreo patimă a sa ; dar dacă s-a încredințat de înțelegerea celor spuse de el din partea celor care-l laudă, lucru care-i dă nădejdea că vor fi supuși, să se bucure, iar apoi după ce se va informa în privința consecințelor binefăcătoare ale cuvintelor lui, sau se va bucura, fiindcă află la aceștia fapte virtuozose corespunzătoare laudelor lor, sau se va mîhni, fiindcă se va încredința că aceia care l-au lăudat nu s-au folosit cu nimic ; atunci să mulțumească lui Dumnezeu, Care l-a socotit vrednic să lucreze ca iubitor de Dumnezeu, și iubitor de frați, fără să caute slavă pentru sine, ci slava lui Dumnezeu și întărirea fraților.

Întrebarea 186

Fiindcă ne-am învățat că se cuvine să avem astfel de dragoste, încît sufletul să ni-l punem pentru prieteni, am dori să învățăm pentru ce fel de prieteni se cuvine să facem aceasta ?

Răspuns

Natural, dispoziția care ne conduce la această îndreptare sau chipul în care se realizează este diferit. Căci de multe ori unele lucruri se cuvine să le primim pentru cei păcătoși, și altele să le facem cu rîvnă pentru cei dreپți. Însă am fost învățați să arătăm dragoste pînă la moarte și pentru cei dreپți, și pentru cei păcătoși, fără nici o deosebire ; pentru că «Dumnezeu și-a dovedit dragostea Sa către noi prin aceea că

413. I Tes. 2, 4.

414. I Tes. 2, 7—8.

415. Se înțeleg cei care vizitează o comunitate de frați pentru desăvîrșirea lor duhovnicească.

Hristos a murit pentru noi, cînd noi eram încă păcătoși»⁴¹⁶. Iar către sfinți Apostolul zice că: «precum doica își îngrijește copiii ei, astfel și noi, avînd dragoste fierbînte pentru voi, am dorit mult să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și sufletele noastre, pentru că v-ați făcut iubiți nouă»⁴¹⁷.

Întrebarea 187

Oare se cuvine ca fiecare să primească ceva de la rudeniile după trup?

Răspuns

Este necesar ca rudeniile să dea părțile convenite celor ce vin către Domnul și să nu le ia nimic, ca să nu cadă sub judecata ierosiliei^{417 a}, dacă însă se cheltuiesc acestea în văzul acelor a căroră li se pare că le aparțin, atunci și pentru aceia înșiși se face de multe ori prilej de în-gîmfare, și pentru cei săraci, care au îmbrățișat această viață, se face motiv de întristare⁴¹⁸, încît s-ar întimpla aceea pentru care au fost muștrați corintenii de către Apostol, cînd a zis: «rușinați pe cei care nu au»⁴¹⁹. Pentru aceasta, dacă cel căruia i s-a încredințat grija Bisericilor dintr-un loc, ar fi credincios și în stare să chivernisească cu înțelepciune, acestuia să i se aducă, după urmarea celor din Faptele Apostolilor, care puneau darurile lor la picioarele Apostolilor⁴²⁰. Dar dacă a chivernisi unele ca acestea nu este (dat) tuturor, ci singuri cei care au fost rînduiți pentru aceasta cu încercare, iconomul va rîndui, cum va socoti, și pentru ce se va aduce de către rudeniile fraților.

Întrebarea 188

Cum vom vedea pe cei care au locuit oarecînd cu noi sau pe rudeniile⁴²¹ care vin la noi (în mîndstire)?

Răspuns

Cum a arătat și a învățat Domnul, cînd I s-a anunțat: «Mama Ta și frații Tăi stau afară și vor să Te vadă», către care, cu muștrare, a răspuns, zicînd: «cine este mama Mea și cine sînt frații Mei? Căci cine va

416. Rom. 5, 8.

417. I Tes. 2, 7—8.

417 a. Furt de lucrări sfinte.

418. R.M. 29 și R.m. 85.

419. I Cor. 11, 12.

420. Fapte 4, 34.

421. R.M. 32.

face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela-Mi este frate, și soră, și mamă»⁴²².

Întrebarea 189

Dar dacă ne-ar și ruga, vrînd să ne ducă pe noi la dinșii, oare se cuvine să-i ascultăm ?

Răspuns

Dacă, într-adevăr, este pentru zidirea credinței, cel care poate să meargă așa, să se trimită după încercare ; dacă însă este pentru o îndatorire omenească, să asculte răspunsul Domnului către cel care a zis : «*Îngăduie-mi să merg și să-mi iau rămas bun de la cei din casa mea*» ; că «*tot cel ce pune mîna pe plug și se uită înapoi nu este propriu pentru împărăția lui Dumnezeu*»⁴²³ ; iar dacă cel care a voit numai să-și ia rămas bun a primit un asemenea răspuns, ce se cuvine să spunem pentru acesta ?

Întrebarea 190

Oare se cuvine să miluim pe rudeniile după trup, care doresc mîntuirea lor ?

Răspuns

Cel care s-a născut din Duhul, după glasul Domnului, și a luat putere să se facă fiul lui Dumnezeu, se rușinează de rudenia sa după trup, dar recunoaște de rudeniile pe cei de aceeași credință, despre care a încredințat Domnul, cînd a spus : «*mama Mea și frații Mei aceștia sînt, care ascultă și fac cuvîntul lui Dumnezeu*»⁴²⁴. Și să miluiască acesta pe toți care se află departe de Domnul, și pe rudeniile după trup, dar ca pe toți. Iar dacă cineva care are neputință spre acestea socotește că are apărător al neputinței lui pe Apostol, care spune : «*Aș voi să fiu eu însumi lepădat (anatema) de la Hristos pentru frații mei, rudele mele după trup*»⁴²⁵, să învețe din cele ce sînt arătate în continuare că Apostolul nu cinstește rudeniile lui după trup, ci pe Israil și legăturile minunate ale lui Dumnezeu cu el ; nici fiindcă israeliții erau rudeniile lui, ci fiindcă rudeniile lui după trup erau israeliți și fiindcă au fost socotiți vrednici să primească atîtea și atît de mari și de importante binefaceri din partea lui Dumnezeu. Fiindcă a lor era punerea de fii și slava, a lor punerea de legi și slujirea, fiindcă lor (le-au fost date) așezămînturile și

422. Matei 12, 47—50 ; Luca 8, 20.

423. Luca 9, 61—62.

424. Luca 8, 21.

425. Rom. 9, 3.

făgăduințele, și ai lor sînt părinții ; fiindcă dintr-înșii este Hristos Cel după trup, atîta se cinstește mîntuirea lor ; căutînd nu la rudenia (aceea), ci la întruparea pentru dinșii a Domnului, Care a zis : «Nu sînt trimis fără numai la oile cele pierdute ale casei lui Israil»⁴²⁶.

Întrebarea 191

Cine este cel blînd ?

Răspuns

Cel neclătinat în judecățile (lucrurilor) ce se fac cu sîrguință spre buna plăcere a lui Dumnezeu.

Întrebarea 192

Care este mîhnirea cea după Dumnezeu și care este mîhnirea lumii (acesteia) ?

Răspuns

Mîhnirea este după Dumnezeu, cînd cineva s-ar mîhni pentru neglijarea unei porunci a lui Dumnezeu, precum s-a scris : «Mîhnirea m-a cuprins din cauza celor păcătoși care părăsesc legea Ta»⁴²⁷ ; iar mîhnirea lumii acesteia este cînd ceva omenesc și vrednic lumii ar fi ceea ce ne mîhnește.

Întrebarea 193

Care este bucuria în Domnul, și de ce anume, dacă facem, se cuvine să ne bucurăm ?

Răspuns

A se bucura pentru cele ce se fac după porunca Domnului spre slava lui Dumnezeu, aceea este bucuria în Domnul. Deci cînd observăm poruncile Domnului, sau cînd îndurăm ceva pentru numele Domnului, atunci se cuvine să ne bucurăm, și să ne bucurăm și unii cu alții.

Întrebarea 194

Ce plîngere (se cade) să luăm asupra noastră, ca să fim socotiți vrednici fericirii⁴²⁸ (Domnului) ?

426. Matei 15, 24.

427. Ps. 118, 53.

428. Matei 5, 4.

195 Răspuns

Întrebarea aceasta se cuprinde în (cele spuse despre) mîhnirea după Dumnezeu ; cînd plîngem pentru cei care păcătuiesc, adică pentru necinstirea lui Dumnezeu, fiindcă prin călcarea legii cineva necinstește pe Dumnezeu, sau pentru cei care se primejduiesc în păcat («*căci sulețul care păcătuiește*» — spune Scriptura — «*acela va muri*») ⁴²⁹, urmînd astfel pe cel care a zis : «*și voi plînge pe mulți dintre cei care au greșit mai înainte*» ⁴³⁰.

Întrebarea 195

Cum face cineva toate spre slava lui Dumnezeu ?

Răspuns

Cînd ar face toate pentru Dumnezeu, după porunca lui Dumnezeu, și întru nimic n-ar căuta în jur laudele oamenilor, ci pretutindeni și-ar aduce aminte de Domnul, Care a zis : «*Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să preamărească pe Tatăl vostru cel din ceruri*» ⁴³¹.

Întrebarea 196

Cum mîncă și bea cineva spre slava lui Dumnezeu ?

Răspuns

Dacă își aduce aminte de Binefăcătorul lui și are acea dispoziție sufletească ce se mărturisește din starea trupului, că nu mîncă ca (un om) fără grijă, ci ca unul ce are privitor pe Dumnezeu ; încă și în înțelegerea împărtășirii mîncării, cînd nu ar mînce din plăcere ca un rob al pîntecelui, ci ca un lucrător al lui Dumnezeu, pentru întărirea lui în lucrurile (ce se fac) după porunca lui Hristos.

Întrebarea 197

Cum lucrează dreapta, ca să nu știe stînga ?

429. Iez. 18, 4

430. II Cor. 12, 21.

431. Matei 5, 16.

102. III Răspuns 102. III

Cînd mintea, cu neîmprăștiată și vie dorință a bunei plăceri către Dumnezeu, se luptă să nu cadă de la ceea ce se cuvine, se luptă după lege. Atunci de la nimeni, de la nici un alt membru, nu ia idee, fără numai pentru ceea ce este de trebuință la lucrul ce îi stă în față, așa cum meșterul, la fiecare lucru, privește numai la acea unealtă care îi trebuie lui.

Întrebarea 198

Ce este smerenia și cum o vom dobîndi ?

Răspuns

Smerenia este să socotești pe toți oamenii superiori ție, după norma Apostolului. Dar cineva dobîndește modestia, mai întii, dacă își va aduce aminte de porunca Domnului, Care spune : «*Învățați de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima*»⁴³², (lucru pe care l-a arătat și l-a învățat în multe locuri și în multe chipuri) și (dacă) va crede făgăduinței Lui, că «*Cel care se smerește pe sine, se va înălța*»⁴³³, apoi, dacă deopotrivă și fără întrerupere se va învăța și se va deprinde în orice lucru din cele ale smereniei. Căci chiar așa, prin cercetare continuă va putea să dobîndească obișnuința smereniei, cum știm că se face și în privința meseriilor. Iar acest chip al îndreptării are tărie cînd e cazul să dobîndim orice virtute pe care o poruncește Domnul nostru Iisus Hristos.

Întrebarea 199

Cum se va fi pregătit cineva ca să se arunce⁴³⁴ și în primejdii pentru porunca Domnului ?

Răspuns

Mai întii trebuie să-și amintească, că Însuși Domnul S-a făcut ascultător Tatălui pînă la moarte⁴³⁵ pentru noi ; apoi să se încredințeze de puterea poruncii, că este viața veșnică⁴³⁶, precum s-a scris ; și după aceea, să creadă Domnului, Care a spus : «*Oricine va voi să-și mintu-*

432. Matei 11, 29.

433. Luca 14, 11.

434. Textul din ediția «Migne» (v. XXXI, col. 1213) în loc de : «*παράλλεσθαι*» are «*παρὰβουλεύεσθαι*» iar în nota 77 (col. 1214) se arată că în două cărți vechi este «*παρὰβουλεύεσθαι*». Așa cum este redat și în textul corespunzător latin — *objiciendum* — «*παράλλεσθαι*» corespunde mai bine ideii desprinsă și din răspuns.

435. Filip. 2, 8.

436. Ioan 12, 50.

«*ὅσοι ἐθέλωσιν ἰδοὺ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου*»

iască sufletul său, îl va pierde pe el, iar cine își va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acesta îl va mîntui pe el⁴³⁷.

Întrebarea 200

Cei care ostenesc mai de mult în lucrul lui Dumnezeu, cum pot să fie de folos celor care au venit de curînd.

Răspuns

Dacă sînt puternici cu trupul, să se arate prin neoboseala rîvnei și să se dea exemplu pe ei în orice lucru; iar dacă sînt neputincioși, într-o asemenea stare a sufletului (să se afle), încît și din înfățișare și din orice mișcare să se arate încredințarea lor că Dumnezeu îi privește și Domnul este prezent, și din nenumăratele vorbiri despre dragoste ale Apostolului care spune: «dragostea rabdă mult și se milostivește; dragostea nu pizmuiește, dragostea nu se trufeste, nu se mîndrește; nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale (faloase), nu se mînie, nu se gîndește la rău, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr; ea toate le acoperă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă; dragostea niciodată nu cade»⁴³⁸. Căci acestea toate și într-un trup neputincios se pot obține.

Întrebarea 201

Cum obține cineva concentrarea în rugăciune?

Răspuns

Fiind convins că Dumnezeu este în fața ochilor lui. Căci, dacă cineva văzînd pe un demnitar sau pe un întîistătător și discutînd cu el are privirea neîmprăștiată, cu atît mai mult se cuvine ca acela care se roagă lui Dumnezeu să aibă mintea concentrată la Cel care cercetează inimile și rărunchii, împlinind ceea ce s-a scris: «ridicînd mîini curate, fără de mînie și fără de cîrtiri»⁴³⁹.

437. Marcu 8, 35.

438. I Cor. 13, 4—8.

439. I Tim. 2, 8. Traducerea «fără cîrtire» pare mai potrivită decît «fără de îndoială», a cuvîntului «διαλογισμῶν» fiind mai apropiată de înțelesul acestui cuvînt, cu atît mai mult cu cît în unele manuscrise — așa cum se arată în Migne (XXXI, col. 1215, nota 8) — se află ἡσυχασμῶν καὶ διαλογισμῶν»

Întrebarea 202

Este posibil să se obțină concentrarea în orice lucru și în orice împrejurare, și cum o poate obține cineva ?

Răspuns

Că este posibil, a arătat-o cel care a zis : «Ochii mei pururea spre Domnul»⁴⁴⁰, și : «Am văzut pe Domnul înaintea mea pururea, pentru că este de-a dreapta mea, ca să nu mă clatin»⁴⁴¹. Iar cum este cu puțință, s-a spus mai înainte că, adică, să nu se lase sufletului timp să se îndepărteze de la cugetarea despre Dumnezeu și despre lucrurile și darurile lui Dumnezeu, și de la mărturisirea și mulțumirea pentru toate.

Întrebarea 203

Pentru faptele îndeplinite după porunca Domnului este o singură măsură pentru toți, sau unul (se cinstește) mai mult și altul mai puțin ?

Răspuns

Că nu este o singură măsură pentru toți, ci că unuia i se încredințează și produce mai mult, și altuia, mai puțin, se vede clar din cuvintele Domnului, Care uneori a spus : «iar cea semănată pe pământ bun, aceasta închipuiește pe cel care aude și înțelege cuvântul ; acesta produce și dă unul o sută, altul șazeci și altul treizeci»⁴⁴² ; lucru care se întilnește și la cei cărora li s-au încredințat arginții ; iar alteori : «unuia i-a dat cinci talanți, altuia doi și altuia unul»⁴⁴³.

Întrebarea 204

Cum se învrednicește cineva să se facă părtaş al Duhului Sfânt ?

Răspuns

Domnul nostru Iisus Hristos a învățat zicînd : «De Mă iubiți pe Mine, păziți poruncile Mele ; și Eu voi ruga pe Tatăl și vă va da vouă alt Mîngîietor, ca să rămîna cu voi în veac, Duhul adevărului, pe Care lumea nu poate să-L ia»⁴⁴⁴. Așadar, pînă ce nu păzim toate poruncile

440. Ps. 24, 15.

441. Ps. 15, 8.

442. Matei 13, 23.

443. Matei 25, 15.

444. Ioan 14, 15—17.

Domnului, nici nu sîntem ca unii ca aceștia, ca să se mărturisească de El (pentru noi), că : « voi nu sînteți din lumea aceasta » ⁴⁴⁵, (pînă atunci) să nu așteptăm să ne învrednicim de Duhul Sfînt ⁴⁴⁶.

Întrebarea 205

Cine sînt « cei săraci cu Duhul » ?

Răspuns

Domnul spune uneori : « cuvintele pe care le-am grăit vouă sînt duh și viață » ⁴⁴⁷ și altele : « Duhul cel Sfînt vă va învăța pe voi toate cîte vă voi spune » ; « căci nu va grăi de la Sine », — « ci cîte va auzi de la Mine, pe acestea le va grăi » ⁴⁴⁸ ; deci, săraci cu duhul sînt cei care nu pentru altă oarecare cauză au săracit, ci pentru învățătura Domnului, Care a zis : « du-te, vinde toate cîte ai și dă-le săracilor » ⁴⁴⁹. Iar dacă cineva, și sărăcia, pe care s-ar întîmpla s-o primească, o va chivernisi după voia lui Dumnezeu, ca Lazăr, și acesta se va învrednici de fericire ⁴⁵⁰.

Întrebarea 206

Domnul ne poruncește ca să nu ne îngrijim ce vom mânca sau ce vom bea sau ce vom îmbrăca. Care sînt limitele acestei porunci, sau cum se poate împlini ?

Răspuns

Această poruncă este pînă la moarte, ca și toată porunca ; pentru că și Domnul a ascultat pînă la moarte, dar se împlinește cu încrederea în Dumnezeu. Pentru că Domnul, oprind acea grijă, a legat-o cu promisiunea (făcută), zicînd : « Căci știe Tatăl vostru de ce aveți nevoie mai înainte de a-I cere » ⁴⁵¹. Unul ca acesta era Apostolul care zice : « Avem în noi încredințarea că sîntem osîndiți la moarte, ca să nu mai nădăduim în noi înșine, ci în Dumnezeu, Cel care înviază morții » ⁴⁵² ; după judecata și pregătirea sufletului, murind în fiecare zi, dar fiind păzit cu ajutorul lui Dumnezeu. Pentru aceea spunea cu îndrăzneală : « că morți

445. Ioan 15, 19.

446. Duhul Sfînt este aici singurul dar al lui Dumnezeu care se va da în viitor celor ce vietuiesc după poruncile Lui.

447. Ioan 6, 63.

448. Ioan 14, 26.

449. Matei 19, 21.

450. Luca 16, 20 ș.u. ; Luca 6, 20.

451. Matei 6, 8.

452. II Cor. 1, 9.

fiind, iată că trăim»⁴⁵³. Dar la această voință ajută și sirguința infocată și dorința nesățioasă pentru poruncile Domnului, pentru că cel care este stăpinit de această dorință nu mai are vreme să se frămînte pentru nevoile trupului.

Întrebarea 207

Așadar, dacă nu trebuie să ne îngrijim de cele necesare pentru a trăi, și există altă poruncă a Domnului, care spune: «lucrați nu pentru hrana cea pieritoare»⁴⁵⁴, este de prisos să se lucreze?

Răspuns

Însuși Domnul a lămurit la fiecare loc poruncă Sa. Pentru că în primul caz, după ce a oprit să căutăm cele necesare pentru a trăi, zicînd: «nu căutați ce veți mânca sau ce veți bea, căci toate acestea le caută oamenii lumii acesteia»⁴⁵⁵, a poruncit, zicînd: «ci căutați împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui»⁴⁵⁶; iar cum se cuvine a o căuta, a arătat prin cei care se învrednicesc (de acestea). În al doilea caz, după ce a oprit să lucrăm pentru mîncarea cea pieritoare, ne-a învățat să lucrăm pentru mîncarea ce duce la viața veșnică, (mîncare) care iarăși Însuși a arătat-o în alt loc, zicînd: «mîncarea Mea este să fac voia Celui Care M-a trimis pe Mine, Tatăl»⁴⁵⁷. Dar dacă voia lui Dumnezeu este să hrănim pe cel flămînd, să adăpăm pe cel însetat și să îmbrăcăm pe cel gol, atunci toată trebuința este să urmăm Apostolului, care spune: «în toate v-am arătat că așa muncind trebuie să ajutați celor slabi»⁴⁵⁸, și să ascultăm pe cel care a învățat: «mai bine să muncească făcînd cu mîinile sale lucruri folositoare, ca să aibă să dea celui care are trebuință»⁴⁵⁹. Așadar, din acestea care ne-au fost predate astfel de Domnul, prin Evanghelie și prin Apostol, este clar că se oprește cu totul să se poarte grijă și să se lucreze pentru sineși, ci, după porunca Domnului, se cuvine să se poarte grijă și să se lucreze mai cu rîvnă pentru trebuința aproapelui, mai ales că Domnul primește ca pentru Sine rîvna pentru cei care I s-au afierosit Lui și făgăduiește pentru aceasta împărăția cerurilor.

453. II Cor. 6, 9.

454. Ioan 6, 27.

455. Luca 12, 29—30.

456. Matei 6, 33.

457. Ioan 4, 34.

458. Fapte 20, 35.

459. Efes. 4, 28.

Intrebarea 208

Oare este bine să practicăm în general tăcerea ⁴⁶⁰ ?

Răspuns

Binele tăcerii se arată cu privire la vreme și cu privire la persoană, precum am fost învățați de Scriptura de Dumnezeu insuflată. Cu privire la vreme, atunci când se zice că: «*Cel înțelept va tăcea în vremea aceea, căci vremea este rea*» ⁴⁶¹, și iarăși: «*Am pus strajă gurii mele, când cel păcătos se afla înaintea mea*» ⁴⁶²; iar cu privire la persoană, atunci când Apostolul scrie: «*dacă altuia care stă i se va descoperi (ceva), atunci cel dintâi să tacă*», și iarăși: «*femeile voastre să tacă în biserici*» ⁴⁶³. Iar, uneori celor mai neînfrânați la limbă și celor care nu pot să păzească aceasta: «*Nici un cuvânt putred să nu iasă din gura voastră, ci numai dacă este vreunul bun, spre întărirea credinței*» ⁴⁶⁴, le este necesară tăcerea desăvârșită, pînă ce întru aceasta s-ar vindeca de patima nestăpînirii în cuvinte și ar putea să învețe în timpul acestui repaos, când, ce, și cum se cuvine să vorbească, pentru ca, precum s-a scris: «*Să aducă folos ascultătorilor*» ⁴⁶⁵.

Intrebarea 209

Cum vom putea să ne temem de judecățile lui Dumnezeu.

Răspuns

Din natură, așteptarea oricărui lucru primejdios provoacă teamă. Căci așa ne temem și de fiarele sălbatice și de autorități ⁴⁶⁶, așteptîndu-ne la încercarea unui oarecare rău din partea acestora. Așadar, dacă cineva va crede că sînt adevărate amenințările Domnului și va aștepta încercarea înfricoșată și prea cumplită a acestora, se teme de judecățile lui Dumnezeu.

460. R.M. 13.

461. Amos 5, 13.

462. Ps. 38, 1.

463. I Cor. 14, 30, 34.

464. Efes. 4, 29.

465. Efes. 4, 29.

466. Sfintul Vasile cel Mare se referă la situația din vremea lui, când creștinii care rămăseseră statornici în dreapta credință au avut de suferit mult din partea autorităților care, ca să facă plăcere împăratului Valens, apărător al adeptilor lui Arie, supuneau la tot felul de chinuri pe cei care nu îmbrățișau arianismul.

Întrebarea 210

«Ce înțeles are podoaba modestă pe care o recomandă Apostolul ?

Răspuns

Este vorba de folosirea în scop propriu a unei îmbrăcăminti demne, adaptată fiecărei împrejurări, (adică) vremii, locului, persoanei și trebuinței. Pentru că rațiunea însăși nu recomandă aceeași îmbrăcăminte iarna și vara, nici aceleași haine pentru cel care lucrează și pentru cel care este în (zi de) odihnă, pentru cel care slujește și pentru cel care îngrijește (pe un bolnav), pentru ostaș și pentru cetățeanul de rînd, pentru bărbat și pentru femeie.

Întrebarea 211

Care este măsura dragostei către Dumnezeu ?

Răspuns

Lupta neîntreruptă a sufletului peste puterile lui, ca să facă voia lui Dumnezeu, cu scopul și dorința slavei Lui.

Întrebarea 212

Cum se dobîndește dragostea către Dumnezeu ?

Răspuns

Dacă cu bună știință și cu recunoștință am ajuns să ne încredințăm de binefacerile primite de la El, lucru care există și la necuvîntătoare. Căci vedem cîinii iubind numai pe cel care le dă pîine ; dar aceasta o învățăm și din cele spuse sub formă de acuzare către Isaia profetul, astfel : «*Fii am născut și am crescut, dar ei m-au părăsit ; boul cunoaște pe proprietarul lui și asinul ieslea stăpînului său ; dar Israil nu M-a cunoscut pe Mine și poporul nu M-a înțeles*»⁴⁶⁷. Pentru că, așa cum bouului și asinului din binefacerea din partea celui care-l hrănește i se creează de la sine dragostea față de acesta, la fel și noi, dacă vom primi binefacerile cu sensibilitate și cu recunoștință, cum să nu iubim pe Dumnezeu, binefăcătorul unor atît de multe și atît de mari (binefaceri) ; în mod natural, ca să zic așa, și fără învățătură ia naștere în sufletul sănătos o asemenea bună dispoziție sufletească.

467. Isaia 1, 2—3.

Întrebarea 213

Care sînt semnele distinctive ale dragostei față de Dumnezeu ?

Răspuns

Însuși Domnul ne-a învățat pe noi, zicînd : «De Mă iubiți pe Mine, păziți poruncile Mele»⁴⁶⁸.

Întrebarea 214

Bunătatea și milostenia⁴⁶⁹ în ce se deosebesc una de alta ?

Răspuns

Fiindcă David spune uneori : «*Bun este Domnul pentru toți*»⁴⁷⁰ și «*Bărbat bun este cel milostiv și care dă hrană*»⁴⁷¹, iar alții : «*Fă bine, Doamne, celor buni*»⁴⁷²; iar Ieremia spune : «*Bun este Domnul pentru cei ce se încred în El*»⁴⁷³, mi se pare că bunătatea este mai extinsă spre facerea de bine celor care, în orice chip, au nevoie de ea, în timp ce milostenia este mai restrînsă și urmează normele dreptății în facerile de bine.

Întrebarea 215

Cine este făcătorul de pace care se fericește de Domnul ?

Răspuns

Cel care conlucrează cu Domnul, precum a zis Apostolul : «*ne înfățișăm ca mijlocitori, ca și cum însuși Dumnezeu v-ar îndemna prin noi. Vă rugăm, în numele lui Hristos, împăcați-vă cu Dumnezeu*»⁴⁷⁴. Căci pacea pe care am avea-o în alt chip nu este primită de Domnul⁴⁷⁵, Care a zis : «*Pacea Mea dau vouă ; nu precum o dă lumea o dau Eu vouă*»⁴⁷⁶.

Întrebarea 216

În ce se cuvine să ne întoarcem și să ne facem ca pruncii⁴⁷⁷.

468. Ioan 14, 15.

469. Gal. 5, 22.

470. Ps. 144, 9.

471. Ps. 111, 5.

472. Ps. 124, 4.

473. Plîng. 3, 25.

474. II Cor. 5, 20.

475. Rom. 5, 1.

476. Ioan 14, 27.

477. Matei 18, 3.

Răspuns

Pericopa aceasta a Evangheliei ne învață pe noi arătînd scopul pentru care s-a spus aceasta, adică să nu căutăm superioritate, ci să cunoaștem egalitatea de la natură și să iubim deopotrivă, ca egali, pe cei care se cred a fi mai mici întru ceva. Căci astfel sînt și copiii întrei, nefiind încă obișnuiți cu răutatea celor cu care sînt în relații.

Intrebarea 217

Cum vom primi împărăția lui Dumnezeu ca pruncul ?

Răspuns

Dacă ne vom face ca aceștia pentru învățătura Domnului, adică așa cum este copilul în cele ce învață ; nu contrazice, nici nu se arată față de dascăli că știe bine (multe), ci primește cu credință și cu supunere cele ce i se predau.

Intrebarea 218

Ce înțelegere se cuvine să cerem de la Dumnezeu, sau cum vom putea să ne învrednicim de aceasta ?

Răspuns

Înțelegerea aceasta o învățăm de la Însuși Dumnezeu, prin proorocul care spune : «Să nu se laude cel înțelept cu înțelepciunea sa, să nu se laude cel puternic cu puterea sa, nici cel bogat să nu se laude cu bogăția lui, ci în aceasta să se laude cel care se laudă, că înțelege și cunoaște pe Domnul»⁴⁷⁸, și prin Apostolul, care spune : «ci cunoscînd care este voia Domnului»⁴⁷⁹. Dar vom putea să ne învrednicim de aceasta dacă vom face ceea ce s-a scris : «*Incetați și aflați că eu sînt Dumnezeu*»⁴⁸⁰ și dacă vom crede că orice cuvînt al Domnului este adevărat : «Căci dacă nu veți crede», — zice Scriptura — «nici nu veți înțelege»⁴⁸¹.

Intrebarea 219

Dacă cineva ne-ar face un bine, cum vom putea ca și Domnului să-i dăm mulțumire cuvenită, curată și întreagă, și, în același timp, și

478. Ier. 9, 23—24.

479. Efes. 5, 17.

480. Ps. 45, 10.

481. Isaia 7, 9.

binefăcătorului să-i răsplătim cu recunoștința cuvenită, așa încît nici să nu micșorăm nici să nu depășim măsura.

Răspuns

Aceasta se va întîmpla, dacă vom fi încredințați că Dumnezeu este căpetenia și împlinitorul⁴⁸² oricărui bine și dacă vom recunoaște în binefăcător pe slujitorul binefacerii lui Dumnezeu.

Intrebarea 220

Oare se cuvine să se îngăduie oricui să vorbească cu surorile ; sau, cine, cînd și cum să vorbească cu surorile.

Răspuns

Despre aceasta s-a vorbit la Regulile Marii, că nici un bărbat nu se cuvine să vorbească un bărbat, simplu fiindcă vrea și cum s-ar întîmpla, ci numai celui care este în măsură, după încercare, să se folosească ; deci cu cît mai virtuos (nu se îngăduie să vorbească) cu femeie ? Dacă, însă, cineva își aduce aminte de Domnul, Care a zis : «*Tot cuvîntul deșert pe care-l vor grăi oamenii, vor da socoteală pentru el în ziua judecării*»⁴⁸³, se teme în privința oricărui lucru de judecata aceasta și are deplină încredere în Apostolul, care a zis : «*Ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate întru slava lui Dumnezeu să le faceți*»⁴⁸⁴, și în altă parte : «*toate să se facă spre întărire*»⁴⁸⁵, și nu tolerează să se facă nimic în zadar și fără folos. Iar în privința a «*cine, cînd și cum*», să se caute ca și timpul și locul și persoana să fie potrivite, așa încît din cauza lor să nu se creze nici bănuiala a ceva rău ; ci să se ferească (de a fi) sminteală pentru toți, iar întîlnirea să se facă spre întărirea credinței. Însă Scriptura nu îngăduie să se întîlnească nici chiar o singură persoană cu alta, pentru că zice : «*doi sînt mai buni decît unul*» și în același timp și mai vrednici de credință : «*căci vai de omul singur, pentru că, dacă cade, nu este cine să-l ridice*»⁴⁸⁶.

482. Evr. 12, 2.

483. Matei 12, 36.

484. I Cor. 10, 31.

485. I Cor. 14, 26.

486. Eccl. 4, 9—10.

Intrebarea 221

Domnul învață să ne rugăm ca să nu cădem în ispită; se cuvine oare să ne rugăm ca să nu cădem în suferințe trupești? iar dacă cineva ar cădea, cum va trece peste ele?

Răspuns

Nu s-a făcut distincție între felurile ispitei, ci s-a poruncit în general: «să vă rugați ca să nu cădeți în ispită»⁴⁸⁷. Iar dacă, totuși, cineva va cădea în ispită, se cuvine să ceară de la Domnul ca, odată cu îngăduirea ispitei, să-i dea și tăria s-o îndure pînă la capăt⁴⁸⁸, pentru ca să se împlinească cu noi aceea că: «Cel care rabdă pînă la sfîrșit, acela se va mîntui»⁴⁸⁹.

Intrebarea 222

Cine este pîrișul fiecăruia dintre noi și cum ne vom împăca cu el.

Răspuns

Aici Domnul numește, cu grijă, pîriș pe cel care uneltește să răpească ceva din cele ce ne aparțin⁴⁹⁰. Dar ne împăcăm cu el, dacă vom păzi porunca Domnului, Care a spus: «Celui care voiește să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-i lui și cămașa»⁴⁹¹ și la fel (să se procedeze) în privința oricărui lucru ca acesta.

Intrebarea 223

Fiindcă Domnul a spus: «tu însă, cînd postești, unge-ți capul și spală fața ta, ca să nu arăți oamenilor că postești»⁴⁹²; cel care vrea să postească pentru un oarecare motiv bineplăcut lui Dumnezeu, precum se află că și stinții făceau de multe ori, ce va face din moment ce și fără să vrea (oamenii) îl vad.

Răspuns

Porunca aceasta este pentru cei ipocriți, care îndeplinesc porunca lui Dumnezeu ca să fie văzuți de oameni, ca să-și satisfacă patima de a se face plăcuți oamenilor. Pentru că, în mod cert, porunca Domnului

487. Luca 22, 40.

488. I Cor. 10, 13.

489. Matei 24, 13.

490. Matei 5, 25.

491. Matei 5, 40.

492. Matei 6, 14.

cînd se face spre mărirea lui Dumnezeu, de la fire are ca să nu uneltească spre a se ascunde de cei care iubesc pe Dumnezeu, precum a arătat Domnul cînd a spus că: «nu poate să se ascundă cetatea care este așezată deasupra muntelui; nici nu aprind lumînarea și o pun pe ea sub obroc» ș.c.l.⁴⁹³.

Întrebarea 224

Oare există și astăzi unii care lucrează din ceasul întâi și alții din ceasul al unsprezecelea, și care sînt aceștia?

Răspuns

Se poate spune că aceasta este foarte bine cunoscută tuturor, din cele relatate în de Dumnezeu insuflata Scriptură că, după mărturia Apostolului, sînt mulți care învață Sfintele Scripturi din pruncie, dar că sînt mulți și aceia care, precum Corneliu, folosesc bine îndemnurile naturale ale conștiinței lor, însă amină desăvîrșirea în cunoaștere sub pretextul lipsei dascălilor. Căci «cum vor crede» — zice Scriptura — «dacă nu vor auzi»⁴⁹⁴. Așadar, dacă s-ar întîmpla ca să fie unii ca și Corneliu, adică neindeletnicindu-se cu nimic rău, ci, în dorința desăvîrșirii, fac în mod sincer faptele bune care sînt posibile și pe cele ajunse la cunoștință le arată nefalsificat, acestora Dumnezeu le dăruiește ceea ce (i-a dăruit) și lui Corneliu, fără să le fi socotit timpul pierdut în nelucrare ca motiv de învinovățire, pentru că, așa cum am spus, nu erau răspunzători pentru aceasta; dimpotrivă, Dumnezeu este îndestulat cu dorința lor, care s-a vădit prin sîrguințele din diferite împrejurări și în sfîrșit prin cele obținute cu mai mare sîrguință.

Întrebarea 225

Fiindcă Domnul a spus: «unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sînt și Eu în mijlocul lor»⁴⁹⁵, cum vom putea să ne învrednicim de aceasta?

Răspuns

Cei care sînt adunați în numele cuiva, în general sînt datori să cunoască scopul celui care i-a adunat și să se pregătească pe ei spre acel scop, ca să afle harul buneiplăceri și să nu cadă sub judecata răutății sau a leneviei. Pentru că, precum cei chemați de cineva, dacă cel care i-a chemat are scopul să seceze, se pregătesc pentru această lucrare, iar

493. Matei 5, 14—15.

494. Rom. 10, 14.

495. Matei 18, 20.

dacă are scopul să zidească, se pregătesc pentru zidire, la fel și cei chemați de Domnul sînt datori să-și amintească de Apostolul, care zice: «Vă rog pe voi, eu cel legat pentru Domnul, să vă purtați în chip vrednic de chemarea la care ați fost chemați; cu toată smerenia și blindețea și îndelunga răbdare, îngăduindu-vă unul pe altul din dragoste, și silindu-vă să păstrați unirea Duhului prin legătura păcii; un trup și un duh sînteți, precum și ați fost chemați într-o nădejde a chemării voastre»⁴⁹⁶. Dar Domnul ne pune nouă înainte în mod mai clar întreg lucrul prin făgăduința cea către unul, zicînd: «De Mă iubește cineva, va păzi cuvîntul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi pe el și vom veni la dînsul și la dînsul vom face lăcaș»⁴⁹⁷. Așadar, precum la acesta se face lăcașul din păzirea poruncilor, la fel este și în mijlocul celor doi sau trei, dacă se vor pregăti către voia Lui. Iar cei care sînt adunați, nu după vrednicia chemării și nici către voia Domnului, chiar dacă ar socoti că sînt adunați în numele Domnului, aud (aceasta): «Ce mă chemați: Doamne, Doamne, și nu faceți cele ce zic!»⁴⁹⁸.

Întrebarea 226

Fiindcă Apostolul spune: «fiind ocărîți, binecuvîntăm, fiind hulîți, ne rugăm»⁴⁹⁹, cum se cuvine să binecuvînteze cel ocărît, sau ce să se roage cel hulit?

Răspuns

În general socotesc că Apostolul aici ne învață cele din experiența lui, și anume că se cuvine să fim nerăutăcioși față de toți și să răsplătim cu bine pe cei care ne viclenesc, așa ca nu numai față de cel care ne ocărăște să facem aceasta, ci și față de tot cel care ne viclenește, împlinind ceea ce s-a zis: «nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele»⁵⁰⁰. Dar «a ruga», Scriptura știe să pună nu după întrebuintarea obișnuită a cuvîntului, ci spre întărirea inimii, încît să se încredințeze despre adevăr, ca în aceasta: «mîngîiați pe poporul Meu, spune Domnul»⁵⁰¹. Și Apostolul încă spune: «doresc să vă văd pe voi, ca să vă dau vouă un oarecare dar duhovnicesc spre întărirea voastră; iar aceasta este să mă mîngîi împreună cu voi prin credința comună a voas-

496. Efes. 4, 1—4.

497. Ioan 14, 23.

498. Luca 6, 46.

499. I Cor. 4, 12—13

500. Rom. 12, 21.

501. Isaia 40, 1.

502. Rom. 11—12.

503. I Cor. 7, 6.

504. I Cor. 12, 21.

505. Rom. 11—12.

506. Rom. 12, 21.

tră și a mea»⁵⁰², și în altă parte : «dar Dumnezeu, Cel care mîngîie pe cei smeriți, ne-a mîngîiat pe noi prin venirea lui Tit»⁵⁰³.

Întrebarea 227

Oare se cuvine ca fiecare să încredințeze și altora cele ce cugetă sau, fiind încredințat că ceea ce se face place lui Dumnezeu, să păstreze în sine ?

Răspuns

Se cuvine să ne aducem aminte hotărîrea lui Dumnezeu, spusă prin prorocul, că : «Vai acelor care sînt înțelepți în ochii lor și pricepuți înaintea lor»⁵⁰⁴; și de Apostolul care a zis : «doresc să vă văd pe voi, ca să vă dau un oarecare dar duhovnicesc spre întărirea voastră; dar aceasta este să ne mîngîiem împreună cu voi prin credința comună a voastră și a mea»⁵⁰⁵. Pentru aceasta socotesc că este necesar să împărtășim cugetele noastre cu cei care sînt de un suflet și au dat dovadă de credință și de înțelegere, încît sau eroarea să se îndrepte, sau ce este drept să se întărească, iar noi să scăpăm de judecata amintită mai sus, cea împotriva celor înțelepți în ochii lor.

Întrebarea 228

Oare se cuvine ca în orice lucru să cunoaștem deplin voia celor care se scandalizează, sau există unele în privința cărora nu trebuie să ne afectăm, chiar dacă unii se scandalizează ?

Răspuns

Fiind întrebați, am arătat la locul respectiv⁵⁰⁶ că este deosebire clară în acestea și am dat, atît cît mi-a fost posibil, îndrumări amănunțite despre aceasta.

Întrebarea 229

Oare se cuvine să mărturisim faptele oprite, fără rușine, tuturor sau numai unora, și anume cui ?

502. Rom. 1, 11—12.

503. II Cor. 7, 6.

504. Isaia 5, 21.

505. Rom. 1, 11—12.

506. R.m. 64.

Răspuns

Mărturisirea păcatelor are aceeași rațiune pe care o are și arătarea patimilor trupești. Așadar, precum patimile trupului oamenii nu le descoperă tuturor, nici celor care s-ar întâmpla, ci celor iscusiți în vindecarea lor, la fel și arătarea păcatelor se cuvine să se facă înaintea celor care pot să le vindece, după cum este scris : «*voi cei tari, să purtați neputințele celor slabi*», adică să le ridicați prin purtarea de grijă⁵⁰⁷.

Întrebarea 230

Ce este slujirea și ce însemnează slujirea cuvântătoare.

Răspuns

Slujirea este, după părerea mea, servirea tare, continuă și neclătinată pentru cel adorat ; iar diferența între slujirea cuvântătoare și cea necuvântătoare ne-o înfățișează Apostolul spunând câteodată : «*Știi că atunci când erați păgâni, erați tîrîți, ca unii ce nu-și dau seama, spre idolii cei fără glas*»⁵⁰⁸, iar altă dată : «*să înfățișați trupurile voastre ca o jertă vie, sfîntă și plăcută lui Dumnezeu, ca o slujire cuvântătoare a voastră*»⁵⁰⁹. Deci, cel care este tras, fără voia lui, aduce slujire necuvântătoare, pentru că, pe de o parte, el nu se îndrumează din îndemn și intenție proprie, sub îndrumarea rațiunii (cuvîntului), iar pe de altă parte este dus, fără voia lui, unde îl conduce autoritatea celui care îl trage ; însă acela care cu minte sănătoasă și cu cugetare bună tinde întotdeauna și în orice împrejurare cu multă grijă către ceea ce place lui Dumnezeu și împlinește aceasta, (acela) observă porunca slujirii cuvântătoare, potrivit celui care a spus : «*Cuvîntul Tău (legea Ta) este făclie picioarelor mele și lumină cărărilor mele*»⁵¹⁰, și iarăși : «*stătătorul meu sînt dreptățile (poruncile) Tale*»⁵¹¹.

Întrebarea 231

Dacă un frate ar vicleni împotriva mea și m-ar vrăjmași sau câteodată și un preot⁵¹², oare îmi este îngăduit să păzesc și în privința acestuia poruncile care mi s-au dat pentru vrăjmași ?

507. Rom. 15, 1. Aici se desprinde un foarte interesant punct de vedere cu privire la «Mărturisire».

508. I Cor. 12, 2.

509. Rom. 12, 1.

510. Ps. 118, 105.

511. Ps. 118, 24.

512. R.m. 64, 265.

Răspuns

Domnul, în poruncile Sale despre vrăjmași, n-a făcut nici o deosebire între un vrăjmaș ori altul, sau între o vrăjmașă sau alta; dar, în plus, a hotărît că același păcat este mai greu cînd este făcut de cei care ocupă o treaptă mai înaltă, cînd a spus către aceștia: «*de ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar birna din ochiul tău n-o simți?*»⁵¹³. Așadar, mai ales în privința unora ca aceștia și a celor care se socotesc că sînt mai slăviți este trebuința de sîrguință și de cercetare, pentru ca și purtarea de grijă datorată lor s-o facem cu cuvenita îndelungă-răbdare, fie prin mîngiere (rugare), fie prin muștrare și celelalte toate, după porunca Domnului, observîndu-le, să ne păzim pe noi nevinovați și în această parte.

Întrebarea 232

Dacă cineva, fiind nedreptățit de altul, n-ar relata nimănui sub motivul îndelungii răbdări și al nerăutății, ci ar socoti să lase lui Dumnezeu judecata, oare face (aceasta) după Domnul?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus uneori: «*să ierțați, de aveți ceva împotriva cuiva*»⁵¹⁴, iar alteori: «*de-ți va greși fratele tău, du-te, muștră-l pe el între tine și el singur; dacă te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău; iar dacă nu te va asculta, mai ia cu tine încă unul sau doi, pentru ca prin gura a doi sau trei martori să se statornicească tot cuvîntul; iar de nu va asculta de ei, spune (aceasta) Bisericii, iar dacă nici de Biserică nu va asculta, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș*»⁵¹⁵, se cuvine a arăta roada îndelungii răbdări, aducînd lui Dumnezeu rugăciunea pentru cel năpăstuitor, din sinceră dispoziție sufletească și zicînd: «*Doamne, nu-i socoti lui păcatul*»⁵¹⁶, ca să nu se facă vinovat judecării, ca acela care s-a mîniat împotriva fratelui său; dar, ca urmare, năpăstuitorului să i se dea și mîngiere și muștrare, pentru ca și acela să se libereze de mînia ce vine peste fiii neascultării. Iar dacă va neglija și sub motivul așa-zicînd al îndelungii sale răbdări va tăcea, cu dublă greșeală păcătuiește; căci și el însuși calcă porunca cea care spune: «*cu muștrare să muștri pe aproapele tău și nu vei lua pentru el păcat*»⁵¹⁷, și părtaş

513. Matei 7, 3.

514. Marcu 11, 25.

515. Matei 18, 15—17.

516. Fapte 7, 60.

517. Lev. 19, 17.

celui ce păcătuiește se face prin făcere, iar pe cel pe care, poate, prin muștrări l-ar fi putut câștiga precum și Domnul a rînduit⁵¹⁸, pe acesta îl lasă să piară întru răutate.

Intrebarea 233

Dacă din toate faptele, făcute cu dreptate, cuiva i-ar lipsi una, oare pentru aceasta nu se mîntuiește ?

Răspuns

Fiindcă sînt multe în Vechiul și în Noul Testament cele care pot să ne informeze pe noi despre aceasta, socotesc că pentru cel credincios este suficientă și singură judecata cu privire la Petru ; acesta, după atît de multe și de mari fapte bune, și după atîtea fericiri și laude de la Domnul, pentru că într-una singură s-a părut a nu asculta, și aceasta nici din lene, nici din dispreț, ci din credincioșia și cinstea sa pentru Domnul, pentru aceasta singură aude : «*de nu te voi spăla, nu ai parte de Mine*»⁵¹⁹.

Intrebarea 234

Cum vestește⁵²⁰ cineva moartea Domnului ?

Răspuns

Așa cum a învățat Domnul, spunînd : «*dacă vine cineva către Mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa*»⁵²¹. Și Apostolul a arătat aceeași, mărturisind : «*Mie mi s-a răstignit lumea și eu lumii*»⁵²² ; care lucru, luînd înainte, în însuși botezul l-am mărturisit : «*căci — spune — cîți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat*»⁵²³, la care adaugă, tălmăcind ce înseamnă a ne boteza întru moartea Domnului, că, adică, «*omul nostru cel vechi s-a răstignit împreună cu El, ca să se destiințeze trupul păcatului, încît să nu mai fim robi păcatului*»⁵²⁴, ci, curățindu-ne de toată sîrguința cea spre viață, să ne facem vrednici de mărturia Apostolului, care a spus : «*Ați murit și viața voastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu*»⁵²⁵ ; încît, încurajîndu-ne,

518. Matei 18, 15.

519. Ioan 13, 8.

520. I Cor. 11, 26.

521. Matei 16, 24.

522. Gal. 6, 14.

523. Rom. 6, 3.

524. Rom. 6, 6.

525. Col. 3, 3.

să spunem cu îndrăzneală : «vine Stăpînul lumii acesteia și în Mine n-are nimic» ⁵²⁶.

Întrebarea 235

Oare este de folos să învățăm multe din Scripturi ? ⁵²⁷

Răspuns

Frații fiind împărțiți în două categorii mai generale, adică unii fiind încredințați cu îndrumarea, iar alții fiind rînduiți spre supunere și ascultare, cu diferite daruri, socotesc că cel căruia i s-a încredințat îndrumarea și purtarea de grijă a mai multora este dator să știe și să învețe bine toate, pentru ca pe toți să-i învețe voile lui Dumnezeu, arătînd fiecăruia cele ce-i revin lui ; iar dintre ceilalți, fiecare aducîndu-și aminte de Apostolul care a spus : «nu vă socotiți mai înțelepți decît se cuvine să fiți înțelepți, ci socotiți-vă cu cumpătare, cum a împărțit Dumnezeu fiecăruia» ⁵²⁸, să învețe cu sîrguință și să facă cele ce revin fiecăruia, neinventînd nimic în plus, ca să se învrednicească de glasul Domnului, Care a zis : «Vino, slugă bună ; peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune» ⁵²⁹.

Întrebarea 236

Cei care s-au învrednicit să învețe bine cele patru Evanghelii, cum se cuvine să primească darul acesta ?

Răspuns

Fiindcă Domnul a hotărît ca : «celui căruia i s-a dat mai mult, mai mult îi voi cere» ⁵³⁰, (cei care au învățat Evangheliile) sînt datori cu atît mai mult să se teamă și să se sîrguiască, precum a învățat și Apostolul, zicînd : «ca împreună-lucrători ai lui Dumnezeu, vă și rugăm să nu primiți în zadar darul lui Dumnezeu» ⁵³¹. Iar aceasta se face, dacă vom crede Domnului, Care a zis : «dacă știți acestea, fericiți veți fi dacă le veți și face» ⁵³².

526. Ioan 14, 30.

527. R.m. 96.

528. Rom. 12, 3.

529. Matei 25, 21.

530. Luca 12, 48.

531. II Cor. 6, 1.

532. Ioan 13, 17.

Intrebarea 237

Care suflet se îndrumază spre voia lui Dumnezeu?

Răspuns

Cel care a primit propunerea Domnului, Care a zis: «Dacă vine cineva către Mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie»⁵³³. Căci dacă cineva nu va reuși mai întâi să se lepede de sine și să-și ia crucea, va afla, pe măsură ce avansează, multe piedici care vin de la sine însuși, (împiedicându-l) să urmeze Domnului.

Intrebarea 238

Dacă este cu puțință aceasta, adică să se cînte neincetat sau să se citească sau să se vorbească cu rivnă despre cuvintele lui Dumnezeu și să nu se facă deloc pauză pentru nevoia ce se împlințește unora pentru trebuințele mai necurate ale trupului.

Răspuns

Aceasta ne-o pune în rînduială Apostolul, zicînd: «Toate cu cuviință și după rînduială să se facă»⁵³⁴. Drept aceea se cuvine mai mult să purtăm grijă de buna-cuviință și de buna-rînduială după vreme și după loc.

Intrebarea 239

Care este comoara cea bună și care cea rea?

Răspuns

Înțelegerea oricărei virtuți în Hristos spre slava lui Dumnezeu este comoara bună, iar înțelegerea răutății celor oprite de Domnul este comoara rea. Din acestea rezultă, după proprietățile fiecăror lucruri sau cuvinte, potrivit cuvîntului Domnului⁵³⁵, fie fapte bune, fie fapte rele.

Intrebarea 240

Pentru ce s-a zis că este largă poarta și lată calea care duce la pieire?⁵³⁶

533. Matei 16, 24; Luca 14, 26.

534. I Cor. 14, 40.

535. Matei 12, 35.

536. Matei 7, 13.

Răspuns

Domnul, din multa iubire de oameni, s-a folosit de numele și cuvintele lucrurilor cunoscute pentru prezentarea învățăturilor adevărului. Deci, așa cum îndepărtarea de calea cea dreaptă pe pământ are multă lățime, la fel, zice Domnul, cel care se îndepărtează de calea ce duce la împărăția cerurilor se află în multa lățime a rătăcirii. Iar aceasta «largă» și «lată», socotesc că este același (lucru). «Căci «latul» și la învățării din afară se numește «larg». Așadar, spațiul, adică locul rătăcirii, al cărei sfârșit este pieirea, este larg.

Intrebarea 241

Cum este strîmtă poarta și îngustă calea⁵³⁷ care duce la viață și cum poate să intre cineva prin această poartă ?

Răspuns

Iarăși și aici cuvintele «strîmt» și «îngust» nu spun ceva deosebit unul față de celălalt, ci «îngustimea» dă expresie «strîmtimei», căci calea este cu atât mai strîmtă, cu cât se îngustează, adică cel care călătorește este incomodat din ambele părți, fiindcă orice abatere, fie la dreapta, fie la stînga, este primejdioasă, cum se întîmplă pe o punte unde riul care curge dedesubt, primește pe cel care se abate din fiecare parte. Pentru aceasta spune David : «aproape de cărare mi-au pus mie capcane»⁵³⁸. Deci, se cuvine ca acela care și-a propus să intre în viață prin poarta cea strîmtă și prin calea cea îngustă să se ferească pe sine de orice îndepărtare și abatere de la poruncile Domnului, împlinind ceea ce s-a scris : «să nu te abați nici la dreapta, nici la stînga»⁵³⁹.

Intrebarea 242

Ce înseamnă aceasta : «Cu iubire frățească iubiți-vă unii pe alții»⁵⁴⁰.

Răspuns

Iubirea se poate exprima după intensitatea dragostei, cînd cel care iubește dorește pe cel iubit și are față de el sentimente călduroase. Așadar, pentru ca iubirea să nu fie superficială, ci lăuntrică și înfocată, s-a zis aceasta : «iubitori cu iubire de frați unul față de altul».

537. Matei 7, 14.

538. Ps. 139, 5.

539. Fapte 4, 27.

540. Rom. 12, 10.

Întrebarea 243

Ce vrea (să spună) Apostolul când zice : «mîniați-vă și să nu greșiți ; soarele să nu apună întru mînia voastră»⁵⁴¹, fiindcă în altă parte spune : «toată amărăciunea, supărarea și mînia să se îndepărteze de la voi»⁵⁴².

Răspuns

Socotesc că Apostolul aici a folosit cuvîntul imitînd pe Domnul, căci, precum în Evanghelie, Domnul, mai întîi, a spus : «s-a zis celor de demult» aceasta și după aceea a adăugat : «iar Eu vă spun vouă»⁵⁴³ aceasta, la fel și aici Apostolul întîi a amintit legea veche, care a spus celor de atunci : «mîniați-vă și să nu greșiți»⁵⁴⁴, și după puțin a adăugat de la sine ceea ce ni se potrivește nouă, zicînd : «toată amărăciunea, supărarea, mînia și strigarea să se îndepărteze de la voi»⁵⁴⁵.

Întrebarea 244

Ce înseamnă aceasta : «dați loc mîniei» ?⁵⁴⁶

Răspuns

Aceasta înseamnă sau : «nu vă împotriviți celui rău»⁵⁴⁷, precum s-a scris, ci celui care te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt, ș.c.l., sau : «cînd vă vor prigoni pe voi într-o cetate, fugiți în alta»⁵⁴⁸.

Întrebarea 245

Cine este cel înțelept ca șarpele și curat (neîntinat) ca porumbelul⁵⁴⁹.

Răspuns

Înțelept ca șarpele este cel care cu prudență și cu înțelegerea lucrului posibil de îndeplinit și a bunei îndrumări către ascultare a celor ce aud își chivernisește învățătura ; iar cinstit ca porumbelul este cel care nici chiar nu gîndește să se împotrivească celui care uneltește îm-

541. Efes. 4, 26.

542. Efes. 4, 31.

543. Matei 5, 21 ș.u.

544. Ps. 4, 5.

545. Efes. 4, 31.

546. Rom. 12, 19.

547. Matei 5, 39.

548. Matei 10, 23.

549. Matei 10, 16.

potriva lui, ci rămîne statornic spre binefacere, precum poruncește Apostolul spunînd : «iar voi să nu descurajați făcînd bine»⁵⁵⁰; căci Domnul trimițînd pe ucenici la propovăduire acestea le-a poruncit : unde era trebuință și de înțelepciune spre a fi convingători și de răbdare (îngăduință) față de uneltitori ; pentru ca, precum acolo șarpele a găsit mijlocul să ademenească pe om și să-i vorbească într-un chip așa încît să fie crezut, pentru ca să-l îndepărteze de Dumnezeu și să-l ducă în păcat⁵⁵¹, la fel și noi să alegem și persoana și locul și timpul și în orice caz să întocmim cu judecată cuvintele pentru ca, (pe cei care ascultă) să-i îndepărtăm de păcat și să-i readucem la Dumnezeu ; dar să dobîndim răbdarea întru ispite pînă în sfîrșit, precum este scris⁵⁵².

Intrebarea 246

Ce înseamnă «dragostea nu se poartă cu necuviință»⁵⁵³.

Răspuns

Aceasta este deopotrivă cu a spune : nu pierde nimic din ceea ce este propriu chipului său. Iar chip al dragostei sînt toate calitățile dragostei pe care le enumeră Apostolul în același loc.

Intrebarea 247

Scriptura spune : «nu vă lăudați și (cuvinte) trufașe să nu graiți»⁵⁵⁴; iar Apostolul uneori mărturisește : «ceea ce zic, în starea aceasta de lăudăroșenie, nu zic după Domnul, ci ca din nebunie»⁵⁵⁵; și iarăși : «am ajuns la nebunia de a mă lăuda»⁵⁵⁶, deci, care este lauda în Domnul (îngăduită) și care este cea oprită ?

Răspuns

Obiecția, după nevoie, a Apostolului față de patimi este clară. Căci el nu spune acestea ca să se recomande pe sine, ci ca să doboare îndrăzneala trufiei și mîndria unora. Iar lauda în Domnul este cînd cineva nu-și atribuie sieși faptele lui bune, ci Domnului⁵⁵⁷, zicînd : «toate le pot

550. II Tes. 3, 13.

551. Fac. 3, 1 ș.u.

552. Matei 24, 13.

553. I Cor. 13, 5.

554. I Regi 2, 3.

555. II Cor. 11, 17.

556. II Cor. 12, 11.

557. II Cor. 10, 17.

cu ajutorul lui Hristos»⁵⁵⁸; iar (lauda) oprită ar avea un înțeles dublu, sau potrivit cu aceasta: «păcătosul se fălește cu poftele sufletului său»⁵⁵⁹, și cu aceasta: «ce se fălește cu răutatea cel puternic»⁵⁶⁰? sau potrivit cu aceasta: «toate faptele lor le fac, ca să fie văzute de oameni»⁵⁶¹, dorind să fie lăudați pentru toate cîte fac, ca și cum să fie lăudați de inșiși (lucrurile) cele făcute. Unii ca aceștia ar putea fi și hoți de cele sfinte (ierosili), însușindu-și cele dăruite lui Dumnezeu și răpind pentru ei slava datorată lui Dumnezeu.

Intrebarea 248

Dacă Domnul dă înțelepciune, și de la El vine cunoașterea și înțelegerea⁵⁶² și dacă prin Duhul dă unuia cuvîntul înțelepciunii, iar altuia cuvîntul cunoașterii⁵⁶³, cum muștră Domnul pe ucenici, zicînd: «chiar și voi sînteți nepricepuți?»⁵⁶⁴, și cum Apostolul acuză pe unii ca neînțelepți?⁵⁶⁵.

Răspuns

Dacă cineva știe bunătatea lui Dumnezeu, Cel care vrea ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului⁵⁶⁶, și dacă a învățat purtarea de grijă a Duhului Sfînt, în împărțirea și lucrarea darurilor lui Dumnezeu, acesta cunoaște că întîrzierea înțelegerii nu se datorează lipsei de grijă a binefăcătorului, ci necredinței celor ce primesc binefacerile. Și pe bună dreptate se dojenește cel neînțelegător, ca acela care își închide ochii cînd răsare soarele, ca să trăiască în întuneric, și nu privește în sus, ca să nu se lumineze.

Intrebarea 249

Ce este cuvios și ce este drept?⁵⁶⁷.

Răspuns

Socotesc că este cuvios ceea ce se cuvine și se datorează de către cei inferiori superiorului, potrivit principiului superiorității (ierarhic),

558. Filip. 4, 13.

559. Ps. 9, 23.

560. Ps. 51, 1.

561. Matei 23, 5.

562. Pilde 2, 6.

563. I Cor. 12, 8.

564. Matei 15, 16.

565. Rom. 1, 31.

566. I Tim. 2, 4.

567. Tit 1, 8.

iar drept este ceea ce se dă fiecăruia ca răsplată pentru vrednicia lucrurilor. Și în privința celui cuvios recunoștința și plata este numai pentru (lucrurile) cele foarte bune, dar în privința celui drept se cercetează și se răsplătesc și cele rele.

Întrebarea 250

Cum dă cineva ceea ce este sfânt cîinilor, sau aruncă mîrgăritarele înaintea porcilor? sau cum se întîmplă ceea ce se mai relatează: «ca nu cumva să le calce pe ele în picioarele lor și întorcîndu-se să vă sfîșie»⁵⁶⁸.

Răspuns

Aceasta o lămurește Apostolul în cele spuse de el către iudei, zicînd: «tu, care te lauzi cu legea, necinstești pe Dumnezeu prin călcarea legii»⁵⁶⁹. Așadar, aici Domnul a oprit necinstirea cu care necinstim sfintele cuvinte ale Domnului prin călcarea legii. Din cauza acestei călcări de lege se întîmplă ca și cei din afară de credință să socotească bune de disprețuit învățăturile Domnului, și pentru înseși acelea să se ridice mai cu îndrăzneală împotriva noastră, ca și cum l-ar rupe prin ocări și muștrări pe cel care le calcă.

Întrebarea 251

Cum Domnul oprește uneori să purtăm pungă și traistă la drum⁵⁷⁰, iar alteori spune: «însă acum, cel care are pungă să o ia, asemenea și traistă; și cel care nu are să-și vîndă haina sa și să cumpere sabie»⁵⁷¹.

Răspuns

Aceasta o lămurește însuși Domnul cînd spune că: «încă și aceasta trebuie să se îplinească cu Mine: și cu cei fără de lege s-a socotit»⁵⁷². Pentru că îndată după împlinirea proorociei pentru sabie, zice lui Petru: «întoarce sabia ta la locul ei, căci toți care iau sabia, de sabie vor muri»⁵⁷³, ca să nu fie poruncă, «însă acum, cel care are pungă s-o ia»⁵⁷⁴.

568. Matei 7, 6.

569. Rom. 2, 23.

570. Luca 10, 4.

571. Luca 22, 36.

572. Luca 22, 37; Isaia 53, 12.

573. Matei 26, 52.

574. Luca 22, 36.

adică «*va lua*»⁵⁷⁵, (pentru că astfel scriu cele mai multe manuscrise), ci ca proorocie, fiindcă Domnul a spus mai înainte că Apostolii, uitînd de darurile și legea Domnului, vor trebui să îndrăznească (să se apuce) și de săbii. Și că Scriptura se folosește de multe ori de forma poruncitoare a cuvîntului, în locul celei proorocești, se vede clar în multe locuri, cum ar fi acesta : «*copiii lui să ajungă orfani*», și : «*diavolul să stea la dreapta lui*»⁵⁷⁶, și cîte altele asemenea.

Întrebarea 252

Care este pîinea cea spre ființă despre care am fost învățați să ne rugăm să ni se dea în fiecare zi ?

Răspuns

Cînd cel care lucrează își aduce aminte de Domnul, Care a spus : «*nu vă îngrijorați în sufletul vostru ce veți mânca sau ce veți bea*»⁵⁷⁷ și de Apostolul, care ne poruncește ca să lucrăm pentru ca să avem să dăm celui care are trebuință⁵⁷⁸, va lucra nu pentru trebuința sa, ci pentru porunca Domnului (fiindcă «*vrednic este lucrătorul de hrana sa*»)⁵⁷⁹, atunci pîinea cea de toate zilele, adică cea care este de trebuință naturii noastre pentru viața de fiecare zi, nu și-o atribuie sieși, ci se roagă pentru ea lui Dumnezeu ; și arătînd nevoia lipsei lui, mănîncă astfel ceea ce i s-a dat de către cel rînduit cu încercare să facă în fiecare zi aceasta : «*se dădea fiecăruia după trebuința pe care o avea*»⁵⁸⁰.

Întrebarea 253

*Ce este talantul și cum îl vom înmulți ?*⁵⁸¹.

Răspuns

Socotesc că pilda aceasta s-a spus cu privire la orice dar al lui Dumnezeu, ca fiecare, darul cu care a fost înzestrat să-l aibă de la Dumnezeu, pe acesta să-l înmulțească spre facerea de bine, aducînd folos mai multora. Căci nimeni nu este neîmpărtășit de bunătatea lui Dumnezeu.

575. «'Apet» după codicele *Veza*; cf. E.P.E. vol. 9, p. 301.

576. *Ps.* 108, 5, 8.

577. *Matei* 6, 25.

578. *Eies.* 4, 28.

579. *Matei* 10, 10.

580. *Fapte* 4, 35.

581. *Matei* 25, 15.

Intrebarea 254

Care este banca la care Domnul a spus că «ți se cădea ție să pui argintul»⁵⁸².

Răspuns

Parabolele nu împlinesc cele expuse după forma lor exterioară, ci conduc mintea la fapt. Deci, așa cum argintul are rînduială să fie dat bancherilor pentru cîștig (căci sînt, așa cum știm, în Alexandria, cei care primesc și fac aceasta)⁵⁸³, astfel este nevoie ca acela care a primit orice fel de dar să-l împărtășească celui care are trebuință, sau să facă ceea ce s-a spus de către Apostol cu privire la cuvînt : «acestea transmite-le la oameni credincioși, care să fie destoinici să învețe și pe alții»⁵⁸⁴. Căci nu numai cu privire la cuvînt s-a obișnuit să se facă aceasta, ci și cu privire la orice lucru ; pentru că unii au puterea, iar alții au primit iscusința iconomieii.

Intrebarea 255

Unde i s-a poruncit să meargă celui care a auzit : «ia ce este al tău și pleacă»⁵⁸⁵.

Răspuns

Poate acolo unde li s-a poruncit să meargă și acelor care au stat de-a stînga, cei care au fost osîndiți pentru că n-au făcut fapte bune. Dar tot cel care pizmuește pe frate este mai rău decît cel care nu face nimic, pentru că Scriptura, în multe locuri, are obiceiul să pună alături de ucidere, pizma⁵⁸⁶.

Intrebarea 256

Care este plata pe care o iau și aceștia⁵⁸⁷, la fel cu cei mai de pe urmă.

Răspuns

Poate că aceea ca să nu fie blamat cineva pentru lucrurile bune pe care le-a făcut este comun tuturor celor care ascultă. Pentru că încununarea aparține celor care s-au luptat după lege lupta cea bună, celor

582. Matei 25, 27.

583. Alexandria este dată ca exemplu, fiindcă acolo văzuse Sf. Vasile bănci importante și bancheri, Egiptul fiind în acel timp țară bogată, mare exportatoare de cereale.

584. II Tim. 2, 2.

585. Matei 20, 12.

586. Rom. 1, 29 ; Gal. 5, 21.

587. Matei 20, 14 ; R.m. 255.

care au săvârșit alergarea, celor care au păzit credința⁵⁸⁸, întru dragostea Domnului nostru Iisus Hristos. Dar se poate ca plata convenită să fie și cele însutite, pe care Domnul a făgăduit că le vor lua în vremea de acum cei care, pentru porunca Lui, au lăsat oricare din lucrurile de aici; așa încît «*ia ce este al tău*»⁵⁸⁹, să se fi spus pentru acesta; dar, pe de altă parte, pentru că cei cărora li s-a părut că s-ar osteni mai mult, au pizmuit pe cei care au luat plată egală cu ei, (aceștia) nu vor moșteni și viața veșnică, ci iau acum (părțile) cele însutite, iar în veacul viitor se vor osîndi pentru pizmă și vor auzi aceea, adică: «*pleacă*».

Întrebarea 257

«*Cine este pleava ce se va arde cu foc nestins*»⁵⁹⁰.

Răspuns

Cei care sînt de trebuință celor vrednici de împărăția cerurilor, așa cum este pleava pentru grîu, cei care nu fac aceasta în buna dispoziție a dragostei către Dumnezeu și a celei către aproapele, fie în darurile duhovnicești, fie în binefacerile trupești, și astfel se lasă pe ei nedesăvîrșiți (aceștia sînt pleava).

Întrebarea 258

Cine este cel condamnat de către Apostol, pentru că «se dedă la smerenie fățarnică și la slujirea îngerilor» ș.c.l.⁵⁹¹.

Răspuns

Mi se pare că ceea ce se spune mai jos lămurește problema cercetată în acest loc; căci mai jos se arată «*disprețul trupului*»⁵⁹², dar aceștia sînt maniheli și toți cei asemenea cu ei.

Întrebarea 259

*Cine este «cel fierbinte cu duhul»*⁵⁹³.

588. II Tim. 4, 7.

589. Matei 20, 14.

590. Matei 3, 12.

591. Col. 2, 18.

592. Col. 2, 23.

593. Rom. 12, 11.

Răspuns

Cel care împlinește voia lui Dumnezeu în dragostea Domnului nostru Iisus Hristos cu înfocată bunăvoință, cu dorință de nesăturat și cu sîrguință nelenevoasă, precum spune Scriptura : «*întru poruncile Lui va voi foarte*» ⁵⁹⁴.

Întrebarea 260

Fiindcă Apostolul spune uneori : «*nu fiți fără de minte*» ⁵⁹⁵, iar alteori : «*nu vă socotiți înțelepți întru voi*» ⁵⁹⁶, oare este cu puțință să nu fie înțelept întru sine cel fără de minte ?

Răspuns

Orice poruncă își are hotarul ei. Fiindcă la : «*nu fiți fără de minte*», adaugă : «*ca să cunoașteți ce este voia lui Dumnezeu*», iar la : «*nu fi înțelept întru tine*», adaugă aceasta : «*teme-te de Dumnezeu și fuși de orice rău*» ⁵⁹⁷. Prin urmare, fără de minte este cel care nu înțelege voia Domnului, iar înțelept întru sine este tot cel care se folosește (numai) de gândurile lui și nu urmează cu credință cuvintelor lui Dumnezeu. Deci, dacă cineva vrea să nu fie nici fără de minte, nici înțelept întru sine, se cuvine să înțeleagă voia Domnului prin credința cea întru Dînsul, și în frica lui Dumnezeu să urmeze pe Apostolul care zice : «*dărîmăm unel-tirile și toată trufia ce se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu, și robim toată cugetarea spre ascultarea lui Hristos*» ⁵⁹⁸.

Întrebarea 261

Fiindcă Domnul a făgăduit că : «*toate cîte veți cere rugîndu-vă cu credință, veți primi*» ⁵⁹⁹, și iarăși : «*dacă doi dintre voi se vor uni pe pămînt în privința unui lucru pe care-l vor cere, li se va face lor*» ⁶⁰⁰, (atunci) cum înșiși sfinții cerînd unele lucruri n-au primit, ca și Aposto-lul cînd spune : «*pentru aceasta de trei ori am rugat pe Domnul ca să-l depărteze de la mine*» ⁶⁰¹ și nu i-a fost împlinită cererea ; dar și Ieremia Proorocul și însuși Moise ?

594. Ps. 111, 1.

595. Eies. 5, 17.

596. Rom. 12, 16.

597. Fapte 3, 7.

598. II Cor. 10, 3.

599. Matei 21, 22.

600. Matei 18, 19.

601. II Cor. 12, 8.

Răspuns

Domnul nostru Iisus Hristos a spus în rugăciune : «*Părinte, de este cu putință, să treacă de la Mine paharul acesta*»⁶⁰², apoi a adăugat : «*dar nu voia Mea să se facă, ci voia Ta*»⁶⁰³, se cuvine deci, să știm mai întâi, că nu tot ceea ce dorim ne este îngăduit să cerem și că, în general, nu știm să cerem nici chiar ceea ce ne este de folos. «*Pentru că și aceea pentru care ne rugăm nu știm cum trebuie să o cerem*»⁶⁰⁴. Încît se cuvine ca și cererile noastre să le facem cu multă prudență, potrivit voii lui Dumnezeu ; însă cînd nu ne va asculta, se cuvine să știm că este nevoie fie de stăruință, fie și de răbdare, după pilda Domnului, prin care am fost învățați că trebuie totdeauna să ne rugăm și să nu ne supărăm, după cum s-a spus de El în alt loc, că : «*pentru stăruința lui se va scula și-i va da lui cîte-i trebuie*»⁶⁰⁵ ; fie de îndreptare și de sîrguință, după ceea ce s-a zis de către Dumnezeu către oricare prin proorocul care a spus : «*cînd veți întinde mîinile voastre către Mine, Îmi voi întoarce fața Mea de la voi ; și de veți înmulți rugăciunea, nu vă voi asculta pe voi. Căci mîinile voastre sînt pline de sînge ; spălați-vă și veți fi curați*» ș.c.l.⁶⁰⁶. Dar că și acum se fac, și mîinile multora sînt pline de sînge nu trebuie să se îndoiască cei care cred în acea judecată a lui Dumnezeu, pe care a hotărît-o împotriva celui căruia i s-a poruncit să vestească poporul, dar a tăcut, zicînd că : «*sîngele celui care a greșit, din mîinile străjerului se va cere*»⁶⁰⁷. Că acest lucru este adevărat și de netrecut a încredințat Apostolul care a spus : «*eu sînt curat de acum de sîngele tuturor, pentru că nu m-am lenevit să vă vestesc toată voia lui Dumnezeu*»⁶⁰⁸. Iar dacă cel care numai a tăcut se găsește vinovat pentru sîngele celui care a greșit, ce poate să spună cineva pentru cei care, prin ceea ce fac sau prin ceea ce vorbesc, smintesc pe alții ? Dar uneori se întîmplă ca și pentru nevrednicia celui care cere să nu se împlinească cererea, ca în cazul lui David, cînd s-a rugat să zidească casă lui Dumnezeu și a fost împiedicat, care de buna plăcere cea către Dumnezeu nu era înstrăinat, dar n-a fost socotit vrednic și de acel lucru. Încă și Ieremia se pare că n-a fost ascultat, pentru răutatea acelorora pentru care se ruga. Dar de multe ori, fiindcă din cauza neglijenței noastre trece timpul la care se cuvenea să se facă cererea, sîntem găsiți că cerem fără de vreme și în zadar.

602. Matei 26, 39.

603. Luca 22, 42.

604. Rom. 8, 26.

605. Luca 11, 8.

606. Isala 10, 15—16.

607. Iez. 3, 18.

608. Fapte 20, 26—27.

Iar în privința aceea că : «*pentru aceasta de trei ori am rugat pe Domnul ca să-l îndepărteze de la mine*»⁶⁰⁹, se cuvine să știm că sînt multe și diferite motivele din cauza cărora sînt provocate durerile noastre trupești sau cele care vin din afară ; pentru că Dumnezeu sau le aduce asupra noastră, sau le îngăduie pentru o mai bună iconomie a scăpării (ușurării) noastre de ele. Așadar, dacă cine ar cunoaște (aceasta), că prin rugăciune și cerere scapă de nevoie, rugîndu-se, ar fi ascultat, ca și cei doi orbi din Evanghelie și cei zece leproși și mulți alții ; dacă însă cineva nu va cunoaște motivul pentru care a căzut în ispită (pentru că de multe ori se cuvine ca și prin răbdare să ajungă la înțelegerea scopului celor venite asupra lui) și, trebuind să rabde pînă în sfîrșit, s-ar strădui să suporte suferința, nu este ascultat, fiindcă nu vine în sprijinul scopului iubirii de oameni a lui Dumnezeu.

Iar cu privire la : «*dacă doi dintre voi se vor uni*», aceasta o lămuirește însăși pericopa. Căci pentru cel care muștră pe cel care a greșit și pentru cel muștrat se face cuvîntul ; pentru că Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu⁶¹⁰, dacă cel muștrat se va umili cu sufletul și va veni în împlinirea scopului celui care-l muștră pentru tot lucrul, adică pentru tot păcatul, de care, dacă ar cere iertare, li se va da lor de către iubitorul de oameni Dumnezeu ; căci dacă cel muștrat nu se va pune de acord cu cel care muștră, nu se mai face iertare, ci legătura potrivit cu ceea ce se arată mai jos : «*cîte veți lega pe pămînt, vor fi legate în cer*»⁶¹¹, împlinindu-se judecata aceea că : «*dacă și de Biserică nu va asculta cel muștrat, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș*»⁶¹².

Intrebarea 262

Scriptura așază între faptele lăudate sărăcirea (scăpătarea) și sărăcia, ca în acel loc : «*fericiți cei săraci*»⁶¹³, și în alt loc : «*dorința celor săraci o ai auzit, Doamne*»⁶¹⁴, și iarăși : «*cel sărăcit și cel sărac vor lăuda numele Tău*»⁶¹⁵ ; care este deosebirea între sărăcire (scăpătare) și sărăcie, și cum grăiește David adevărul cînd spune : «*iar eu sărăcit sînt și sărac*»⁶¹⁶.

609. II Cor. 12, 8.
 610. Iez. 33, 11.
 611. Matei 18, 18.
 612. Matei 18, 17.
 613. Matei 5, 3.
 614. Ps. 9, 38.
 615. Ps. 73, 21.
 616. Ps. 39, 18.

Răspuns

Aducindu-ne aminte de Apostolul, care a spus despre Domnul că : *«pentru noi a sărăcit, bogat fiind»* ⁶¹⁷, socotim că sărăcit (scăpătat) este acela care din bogăție a ajuns în lipsă, iar sărac este acela care de la început găsindu-se în lipsă și-a chivernisit această situație cu bună plăcere în Domnul. Iar David mărturisește că este sărăcit și sărac, înțelegînd poate persoana Domnului, care este arătat ca sărăcit, după aceea : *«care pentru noi a sărăcit, bogat fiind»* ⁶¹⁸, iar ca sărac, întrucît ca om nu era fiul unui bogat, ci al teslarului ⁶¹⁹. Însă David a spus cea de mai sus, poate, pentru că știa, ca și Iov ⁶²⁰, să nu păzească averea lui ca tezaur și să nu privească bogăția ca proprietate a lui, ci să administreze toate după voia Domnului.

Intrebarea 263

Ce vrea Domnul să ne învețe cu exemplele la care a adăugat aceasta : «deci așa și fiecare din voi, care nu se leapădă de tot ce are, nu poate să-Mi fie ucenic» ⁶²¹. Căci dacă cel care vrea să zidească un turn, sau să se lupte cu alt împărat este dator să se pregătească, fie pentru zidire fie pentru război, iar dacă ar fi lipsit de puterea necesară, fie să nu pună temelie de la început, fie să se roage pentru pace ; la fel și cel care ar vrea să se facă ucenic al Domnului este dator să renunțe (la toate ale sale), iar dacă s-ar încredința că aceasta este (lucru) greu pentru el, îi este îngăduit ca de la început să nu se facă ucenic al Domnului ?

Răspuns

Scopul Domnului în exemplele acestea este nu ca să dea putere să se facă ucenic al Domnului, sau nu, ci ca să arate neputința bunei plăceri către Dumnezeu la cei care sînt împrăștiați (turburați) cu sufletul ; pentru că la aceștia (sufletul) se primejduiește să fie înrobît cu ușurință de uneltirile diavolului și se dovedește vrednic de ocară și de rîs din cauza neîmplinirii celor care păreau că sînt urmărite cu rîvnă. Aceasta s-a rugat proorocul să nu o pătimească (atunci) cînd a zis : *«ca să nu se bucure cîndva de mine vrăjmașii mei ; și cînd ar aluneca picioarele mele, ei să se fălească împotriva mea»* ⁶²².

617. II Cor. 8, 9.

618. II Cor. 8, 9.

619. Matei 13, 55.

620. Iov 1, 21.

621. Luca 14, 33.

622. Ps. 37, 17.

Întrebarea 264

Fiindcă Apostolul spune : «ca să fiți curați»⁶²³ ; și iarăși : «ci ca din curățenie»⁶²⁴, ce este curățenia ?

Răspuns

Curat socotesc că este lucrul neamestecat și curățit cu totul de tot ce este potrivit, dar adunat și rînduit spre singură bunăcinstirea de Dumnezeu ; dar nu numai (atît), ci și spre cele ce se caută cu de-a dînsul spre scopul acesteia în fiecare vreme și (în fiecare) lucru ; astfel încît cel care este rînduit la ceva să nu se mai preocupe nici de cele mai apropiate fapte, nici chiar de rudele de sînge. Dar aceasta rezultă clar ca prima din însăși rînduiala (cuvintelor), pentru că la : «ci ca din curățenie», se adaugă aceasta : «ca de la Dumnezeu grăm înaintea lui Dumnezeu întru Hristos» ; iar a doua apare din aceasta : «nu vă socotiți mai înțelepți decît se cuvine să fiți înțelepți, ci înțelepțiți-vă, în cumpătare, după măsura de credință pe care a dat-o Dumnezeu fiecăruia»⁶²⁵, și din cele care sînt adăugate la acestea.

Întrebarea 265

Dacă numai către preoți s-a spus aceasta : «dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului și du-te de te împacă mai întîi cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău»⁶²⁶, sau și către toți ; și cum își aduce fiecare dintre noi darul la altar ?

Răspuns

A înțelege aceasta ca adresîndu-se în mod special și autentic preoților ar fi ca o consecință, fiindcă s-a scris că : «iar voi preoți ai Domnului vă veți numi, slujitorii lui Dumnezeu toți»⁶²⁷, și : «jertfa de laudă Mă va slăvi»⁶²⁸, și iarăși : «jertfa lui Dumnezeu (este) duhul umilit»⁶²⁹. Iar Apostolul spune : «să oferiți trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sîntă, bineplăcută lui Dumnezeu, slujirea voastră cea cuvîntătoare»⁶³⁰. Fie-

623. Filip. 1, 10.

624. II Cor. 2, 17.

625. Rom. 12, 3.

626. Matei 5, 23—24.

627. Isaia 61, 6.

628. Ps. 49, 23.

629. Ps. 50, 18.

630. Rom. 12, 1.

care dintre acestea este comun tuturor, (de aceea) și este necesar ca fiecare dintre noi să dobândească una ca aceasta.

Întrebarea 266

Ce este sarea pe care ne-a poruncit Domnul s-o avem, când a zis : «Aveți sare întru voi și trăiți în pace unii cu alții»⁶³¹. Încă și Apostolul spune : «vorbirea voastră să fie totdeauna plăcută, cu sare dreasă»⁶³².

Răspuns

Și aici înțelesul este clar prin legăturile fiecărui capitol. Căci din cuvintele Domnului învățăm să nu dăm nici un motiv de despărțire și de depărtare unul de altul, ci totdeauna să ne păstrăm în legătura păcii⁶³³ spre unitatea Duhului ; iar din cuvintele Apostolului, aducându-și aminte cineva de cel care a spus : «oare se va mânca piinea fără sare ? sau este oare gust și în cuvinte deșarte ?»⁶³⁴ se va învăța să-și chivernisească cuvintele spre zidirea credinței, «ca să dea har celor care ascultă»⁶³⁵, (și) folosindu-le, la vreme potrivită și cu rânduiala cuvenită, cei care le ascultă să devină mai supuși.

Întrebarea 267

Dacă unul se va bate mult, iar altul puțin⁶³⁶, cum spun unii că nu are sfârșit munca celor (pedepsiți) ?

Răspuns

Cele care par că au fost spuse cu îndoială și în chip acoperit în unele locuri ale Scripturii de Dumnezeu insuflăte se lămuresc din cele mărturisite în alte locuri. Domnul spune uneori că hotărîre că «aceștia vor merge la osîndă veșnică»⁶³⁷, iar alteori trimite pe unii «în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui»⁶³⁸ și alteori numește «Gheena focului» și adaugă : «unde viermele lor nu moare și focul nu se stingea»⁶³⁹ ; și încă mai de demult a spus pentru unii, prin pro-

631. Marcu 9, 50.

632. Col. 4, 6.

633. Efes. 4, 3.

634. Iov. 6, 6.

635. Efes. 4, 29.

636. Luca 12, 47—48.

637. Matei 25, 46.

638. Matei 25, 41.

639. Matei 9, 47—48.

orocul, că viermele lor nu va muri și focul lor nu se va stinge ⁶⁴⁰. Faptul că acestea și unele ca acestea se găsesc în multe locuri ale Scripturii de Dumnezeu insuflate este una și aceeași meșteșugire a diavolului, că adică mulți dintre oameni, ca și cum uită de atâtea și atâtea cuvinte și hotăriri ale Domnului, își semnează singuri loruși sfârșit muncii ca să îndrăznească mai mult la păcat. Căci dacă munca veșnică va avea cîndva sfârșit, în mod sigur va avea sfârșit și viața veșnică. Căci dacă în privința vieții (veșnice) nu primim să cugetăm aceasta, ce motiv ar fi ca să dăm sfârșit muncii veșnice? Căci adaosul de veșnic se referă în mod egal la ambele. Căci zice: «și vor merge aceștia la osîndă veșnică, iar dreptii la viață veșnică» ⁶⁴¹. Așadar, mărturisindu-se acestea astfel, se cuvine să se știe că și «se va bate mult» și «se va bate puțin» ⁶⁴² nu arată sfârșit, ci deosebire a muncii. Căci dacă Dumnezeu este judecător drept nu numai al celor buni, ci și al celor răi, dînd fiecăruia după fapta lui, se poate ca unul să fie vrednic de focul cel nestins, și acesta să-l ardă mai domol sau mai mult, iar altul (vrednic) de viermele cel fără de sfârșit, și acesta, de asemenea, îi va produce durere mai cu blîndețe sau mai cu violență, după vrednicia fiecăruia; și altul (vrednic) de gheena, care are, în realitate, munci diferite; și altul (vrednic) de întunericul cel mai din afară, unde unul este numai în plîngere, iar altul și în scrișnirea dinților, (care) din intensitatea durerilor se face. Și că întunericul «cel mai din afară» arată că, în realitate, există și un oarecare (întuneric) mai dinăuntru. Și ceea ce se spune în Pilde ⁶⁴³: «În fundul iadului», arată că într-adevăr sînt unii în iad, dar nu în fundul iadului, care îndură (adică) o pedeapsă mai ușoară. Aceasta s-ar putea spune acum și în privința patimilor trupului. Căci unul care suferă de friguri, împreună cu simptomele frigurilor suferă și de alte patimi; iar altul suferă numai de friguri, dar și acesta nu la fel ca altul, și altul nu suferă de friguri, ci se chinuiește de durerea unui oarecare membru (al corpului), și acesta de asemenea (suferă) mai mult sau mai puțin decît altul. Dar și aceasta s-a spus de Domnul, adică «mult» și «puțin», după întrebuintarea obișnuită (a cuvintelor), precum și alte oarecare ca acestea. Căci știm că de multe ori un asemenea chip al cuvintului este folosit și cu privire la cei chinuți de o oarecare neputință; cum ar fi cînd zicem despre cel care suferă numai de friguri sau se plînge numai de ochi, minunîndu-ne că au suferit atîtea sau că au răbdat atîtea nevoi. Încît, repet, se va bate «mult» și «puțin» nu se referă la întinderea sau împlinirea timpului, ci la deosebirea pedepsei.

640. *Isaia* 66, 24.641. *Matei* 25, 46.642. *Luca* 12, 47—48.643. *Pilde* 9, 18.

Întrebarea 268

Cu ce înțeles sînt numiți unii «fii ai neascultării»⁶⁴⁴ și «copii ai mîniei»⁶⁴⁵.

Răspuns

Domnul numește de obicei copii și fii ai cuiva pe aceia care fac voile lui, fie că aceasta este bun sau rău. Căci spune : «dacă ați fi copii ai lui Avraam, ați face faptele lui Avraam»⁶⁴⁶ ; și «voi sînteți din tatăl vostru, diavolul, și vreți să faceți poftele tatălui vostru»⁶⁴⁷. Așa încît cel care lucrează faptele neascultării se și face fiu al neascultării. Dar s-ar putea spune că, așa cum diavolul se numește nu numai păcătos ci și însuși păcatul, pentru că, precum știu, s-a făcut începător al păcatului, la fel diavolul, pentru același motiv, s-ar putea numi și neascultare. Iar copil al mîniei este cineva după ceea ce s-a făcut pe sine vrednic de mînie. Căci precum pe cei vrednici ai Domnului și pe cei care fac lucrurile luminii și ale zilei Apostolul i-a numit fii ai luminii și ai zilei⁶⁴⁸, la fel, ca o consecință, se cuvine să înțelegem și aceasta : «am fost copii ai mîniei»⁶⁴⁹. Încă se cuvine să știm că fiul neascultării este și copil al mîniei, fiindcă Domnul a spus hotărît că «cel care nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu rămîne peste el»⁶⁵⁰.

Întrebarea 269

Fiindcă s-a scris : «făcînd voile trupului și ale cugetelor»⁶⁵¹, oare unele sînt voile trupului și altele ale cugetelor, și care sînt acestea ?

Răspuns

Apostolul enumeră într-un loc una cite una voile trupului, spunînd : «iar faptele trupului sînt cunoscute, ca : adulter, desfrîinare, necurăție, destrăbălare, închinare la idoli, fermecătorie, vrăji, certuri, zavistii, mîinii, gîlcevi, eresuri, pizmuiuri, ucideri, beții, distracții necuviincioase și cele asemenea cu acestea»⁶⁵² ; și în alt loc, într-un mod mai cuprinzător, spune că : «dorința trupului este vrăjmașă lui Dumnezeu,

644. Efes. 5, 6.

645. Efes. 2, 3.

646. Ioan 8, 39.

647. Ioan 8, 44.

648. I Tes. 5, 5.

649. Efes. 2, 3.

650. Ioan 3, 36.

651. Efes. 2, 3.

652. Gal. 5, 19—21.

pentru că nu se supune legii lui Dumnezeu, căci nici nu poate»⁶⁵³; iar voile cugetelor ar putea să fie gândurile care nu sînt mărturisite de Scriptură, cum sînt acelea pentru care s-a zis: «noi sîr_păm gîndurile și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu», și înțelesurile ce nu se înrobesc întru ascultarea lui Dumnezeu⁶⁵⁴. Pentru aceasta este necesar și vrednic de încredere, ca totdeauna și pretutindeni să se păzească ceea ce s-a spus de către David: «și judecățile Tale sînt sfatul meu»⁶⁵⁵.

Întrebarea 270

Ce însemnează «lipsiți fiind, dar nu deznădăjduiți»?⁶⁵⁶

Răspuns

Apostolul, arătînd adevărarea încrederii lui în Dumnezeu din compararea cu înțelegerea omenească, expune pe fiecare din cele ce se cuprind în această pericopă astfel: în privința înțelegerii omenești spune: «în toate fiind presați»; iar în privința încrederii în Dumnezeu, adaugă: «dar nu strîmtorați»; iarăși în privința înțelegerii omenești (zice): «fiind lipsiți», dar în privința încrederii în Dumnezeu, (adaugă) aceasta: «nu deznădăjduiți», și celelalte asemenea. Asemenea sînt cele spuse de el și în altă parte: «ca fiind pe pragul morții, deși iată trăim; ca (niște) săraci, dar îmbogățind pe mulți; ca unii care nu au nimic, dar posedă toate»⁶⁵⁷.

Întrebarea 271

Fiindcă Domnul a spus: «În afară de acestea, dați averile voastre milostenie, și, iată, toate vă sînt curate»⁶⁵⁸, oare pentru toate cîte a greșit cineva află curățire prin milostenie?

Răspuns

Însăși urmarea celor expuse lămurește ceea ce s-a zis. Căci, zicînd mai înainte: «(voi) curățați partea din afară a paharului și a blidului, dar lăuntru vostru este plin de răpire și viclenie»⁶⁵⁹, a adăugat după aceea: «În afară de acestea, dați averile voastre milostenie și, iată, toate

653. Rom. 8, 6—7.

654. II Cor. 10, 5.

655. Ps. 118, 24.

656. II Cor. 4, 8.

657. II Cor. 6, 9—10.

658. Luca 11, 41.

659. Luca 11, 39.

vă sînt vouă curate», adică toate acestea cîte le greşim şi viclenim prin răpire şi lăcomie. Aceasta ne-o pune înainte şi Zaharia zicînd : *«iată jumătate din averile mele le dau săracilor şi, dacă am păgubit cuiva ceva, întorc împătrit»*. Prin urmare, toate păcatele de acest fel, care este cu putinţă să fie şterse şi pentru care este cu putinţă să se restituie înmulţit, în acest chip se curăţă ; dar însuşi chipul acesta, zic, nu-şi este sieşi îndestul pentru curăţire, ci este trebuinţă, mai întii, de mila lui Dumnezeu şi de sîngele lui Hristos, întru care şi de toate celelalte (păcate) avem izbăvire ⁶⁶⁰, făcînd pentru fiecare roade vrednice de pocăinţă ⁶⁶¹.

Întrebarea 272

Fiindcă este porunca Domnului să nu ne îngrijorăm de ziua de mîine ⁶⁶², cum trebuie înţeleasă această poruncă ? Căci vedem că avem multă sîrguinţă de acelea ce ne sînt spre trebuinţă, încît punem de o parte şi pe cele ce pot să ne ajungă pentru mai multă vreme.

Răspuns

Cel care a primit porunca Domnului, Cel care a zis : *«Căutaţi mai întii împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui»* şi s-a încredinţat de adevărul făgăduinţei Lui, pentru că a completat : *«şi toate acestea se vor adăuga vouă»* ⁶⁶³, acela nu-şi încarcă sufletul cu grijile vieţii care înăbuşă cuvîntul şi îl fac fără roadă ; ci, cu lupta cea bună a bunăplăcerii către Dumnezeu luptîndu-se, se încrede în Domnul, Care a spus : *«vrednic este lucrătorul de hrana sa»* ⁶⁶⁴, şi nu mai inventează nimic pentru aceasta ; ci lucrează şi se îngrijeşte nu pentru el, ci pentru porunca lui Hristos, precum a arătat şi a învăţat Apostolul zicînd : *«toate vi le-am arătat vouă, căci ostenindu-vă astfel, se cuvine să ajutaţi pe cei slabi»* ⁶⁶⁵. Căci a se îngriji cineva pentru sine este păcat al iubirii de sine, iar a se îngriji şi a lucra pentru porunca Domnului este laudă a iubitorului de Hristos şi a poruncii iubirii de frate.

660. Efes. 1, 7.

661. Luca 3, 8.

662. Matei 6, 34.

663. Matei 6, 33.

664. Matei 10, 10.

665. Fapte 20, 35.

Intrebarea 273

Ce ar trebui să facă cineva ca să hulească împotriva Duhului Sfânt ? ⁶⁶⁶

Răspuns

Din hula de atunci, pe care au hulit-o fariseii, împotriva cărora s-a stabilit și judecata aceasta, este clar că și acum hulește împotriva Duhului Sfânt cel care atribuie celui potrivit lucrările și roadele Duhului Sfânt ; lucru pe care îl pătimim cei mai mulți, când, de multe ori, disprețuind primejdia, pe cel sîrguitor îl numim vanitos, iar celui care arată rîvnă bună, mințind, îi atribuim minie, și cînd spunem altele ca acestea, mințind cu gînduri viclene.

Intrebarea 274

Cum se face cineva nebun în veacul acesta ? ⁶⁶⁷

Răspuns

Dacă se va teme de judecata Domnului, Cel care a zis : «*vai celor înțelepți întru sineși și celor știutori înaintea lor*» ⁶⁶⁸, și va imita pe cel care a spus : «*Ca un dobitoc m-am făcut înaintea Ta*» ⁶⁶⁹, și lepădînd orice părere de înțelepciune, nu va găsi ceva din gîndurile sale ca bun și nici nu va cugeta ceva dintru început, înainte de a se fi obișnuit din însăși porunca Domnului către ceea ce este plăcut lui Dumnezeu, fie cu lucrul, fie cu gîndul, fie cu dorința, Apostolul spunînd : «*și o astfel de încredere avem prin Hristos față de Dumnezeu ; nu că de la noi înșine sintem destoinici să cugetăm ceva ca de la noi înșine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu*» ⁶⁷⁰, Cel care învață pe om cunoștința ⁶⁷¹, precum este scris.

Intrebarea 275

Dacă poate să împiedice satana hotărîrea unui sfînt, pentru că s-a scris : «cu Pavel mi-am propus să viu și o dată și de două ori, dar ne-a împiedicat pe noi satana» ⁶⁷².

666. Marcu 3, 29.

667. I Cor. 3, 18.

668. Isaia 5, 21.

669. Ps. 72, 22.

670. II Cor. 3, 4—5.

671. Ps. 93, 10.

672. I Tes. 2, 18.

Răspuns

Dintre realizările în Domnul, unele se împlinesc la gândul și cu aprobarea sufletului, iar altele se realizează de trup, fie cu rivnă, fie cu răbdare. Deci, câte se află în gândul și aprobarea sufletului, pe acestea nu-i este cu puțință satanei să le împiedice în nici un chip; dar în realizările prin lucrare trupească de multe ori însuși Dumnezeu îngăduie să se facă împiedicare, spre încercarea și probarea celui ce se împiedică, pentru ca să se vădească, fie schimbându-se din intenția bună, ca aceia semănați pe piatră, care au primit cuvântul cu bucurie, dar, la puțină vreme, făcându-se oarecare supărare, s-au îndepărtat⁶⁷³, fie rămânând statornic în cele bune ca să se arate cu rivna faptelor bune, ca însuși Apostolul care, de multe ori, propunându-și să meargă la romani, a fost împiedicat, cum însuși a mărturisit⁶⁷⁴, dar n-a încetat să dorească, pînă cînd n-a împlinit ceea ce-și propusese; și cu răbdare, ca Iov care, atîtea pătimind de la diavolul, care îl constrîngea să grăiască ceva hulă sau să nu mulțumească lui Dumnezeu, și pînă la cele mai din urmă nenorociri (calamități), nu s-a îndepărtat de judecata pioasă și de a gândi drept despre Dumnezeu. Căci despre el Scriptura spune: *«în toate acestea Iov n-a greșit nimic cu buzele sale înaintea lui Dumnezeu și n-a consimțit să hulească (împotriva) lui Dumnezeu»*⁶⁷⁵.

Întrebarea 276

*Ce însemnează ceea ce s-a spus de către Apostol: «ca voi să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvîrșit»?*⁶⁷⁶

Răspuns

Multe sînt cele pe care Dumnezeu le voiește: unele prin îndelungă răbdare și bunătate, care sînt și se numesc bune; iar altele, care se numesc rele, prin minie, din cauza păcatelor noastre. *«Pentru că Eu sînt — zice — Cel care fac pace și zidesc rele»*⁶⁷⁷. Dar zicînd rele nu înțelege cele pentru care sîntem pedepsiți, ci cele prin care ne înțelepțim. Dar acelea care ne înțelepțesc și ne aduc la întoarcere prin chinuire, (acelea) au în vedere binele. Așadar, câte le vrea Dumnezeu îndelung-răbdînd și milostivindu-se, pe acestea sîntem datori să le vrem și să le urmăm și noi. Pentru că spune Domnul: *«fiți milostivi precum Tatăl vostru este*

673. Luca 8, 13.

674. Rom. 1, 13.

675. Iov 1, 22.

676. Rom. 12, 2.

677. Isaia 45, 7.

milostiv»⁶⁷⁸. Încă și Apostolul spune : «*fiți dar următori lui Dumnezeu, ca niște fii iubiți, și umblați întru iubire, precum și Hristos ne-a iubit pe noi*»⁶⁷⁹. Dar câte le aduce asupra noastră cu minie pentru păcatele noastre, acestea fiind numite rele, precum am spus, pentru cuvîntul chinurii, în nici un chip nu ne este îngăduit nouă să le facem. Căci, fiindcă voia lui Dumnezeu este ca de multe ori să se distrugă oamenii prin foamete sau prin ciumă sau prin război sau prin altceva ca acestea, nu se cuvine ca noi să slujim voii acesteia. Pentru că pentru acestea Dumnezeu s-a folosit și de slujitori răi, după ceea ce s-a zis că, adică : «*trimis-a asupra lor urgia mîniei Lui ; mînic, urgie și necaz, trimitere prin îngeri răi*»⁶⁸⁰. Deci întii se cuvine să cercetăm ce este voia bună a lui Dumnezeu ; apoi, cînd vom cunoaște că este bună, să cercetăm dacă această (voie) bună este și plăcută lui Dumnezeu. Pentru că există ceva, care, prin însăși rațiunea sa, este și voia lui Dumnezeu, este și bun ; cînd se face, însă, de persoană neîndreptățită (pentru asemenea lucru) și la vreme nepotrivită, (lucrul) nu este deloc bineplăcut lui Dumnezeu. Spre exemplu era voia lui Dumnezeu și era lucru bun să se aducă laudă lui Dumnezeu, dar nu era plăcut lui Dumnezeu să facă aceasta urmașii lui Datan și Aviron⁶⁸¹ ; și iarăși, este voia lui Dumnezeu și este lucru bun să facă (cineva) milostenie, dar ca să facă cineva aceasta pentru a fi proslăvit de oameni, nu este de loc bineplăcut lui Dumnezeu⁶⁸². Și iarăși, era voia lui Dumnezeu și era lucru bun ca ucenicii să propovăduiască prin case ceea ce auziseră la ureche⁶⁸³, dar ca ei să spună ceva înainte de vreme, nu era deloc bineplăcut lui Dumnezeu. Căci Domnul le-a poruncit, zicînd : «*nimănui să nu spuneți ce ați văzut, pînă cînd Fiul Omului va învia din morți*»⁶⁸⁴. Și, în general, toată voia cea bună a lui Dumnezeu atunci este și bineplăcută cînd se va împlini cu ea ceea ce s-a zis de către Apostolul : «*toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți*»⁶⁸⁵ ; și : «*toate să se facă cu cuviință și după rînduială*»⁶⁸⁶. Și iarăși cînd ar fi ceva și voia lui Dumnezeu și ar fi și bun și ar fi și plăcut, nici așa nu se cuvine a fi fără de grijă, ci să se trudească și să aibă grijă ca acest (lucru) să fie desăvîrșit și fără nici o lipsă, uneori după măsura lucrului ce se face, dacă se face după comandă (poruncă), iar alteori după puterea celui care-l face. Căci zice : «*să iubești pe Domnul Dum-*

678. Luca 6, 36.

679. Efes. 5, 1—2.

680. Ps. 77, 54.

681. Num. 16, 1 ș. u.

682. Matei 6, 2.

683. Matei 10, 27.

684. Matei 17, 9.

685. I Cor. 10, 31.

686. I Cor. 14, 40.

nezeul tău, din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta și pe aproapele tău ca pe tine însuși»⁶⁸⁷, precum și Domnul a învățat în Evanghelia cea după Ioan. (Trebuie să observăm) și toată porunca, precum este scris : «Căci fericită este sluga pe care venind stăpînul ei o va afla făcînd așa»⁶⁸⁸.

Întrebarea 277

Care este camera în care poruncește Domnul să între cei care se roagă.

Răspuns

Cămară, în mod obișnuit, numim o casă goală și separată, în care punem ceea ce am vrea să depozităm, sau o casă în care este cu puțință să ne ascundem, precum se relatează și la prorocul : «*du-te, poporul meu, intră în camera ta, ascunde-te*»⁶⁸⁹. Dar puterea poruncii o lămu-rește contextul, fiindcă cuvîntul este adresat către cei care sînt bolnavi de patima de a fi plăcuți de oameni. Încît, dacă cineva este supărat de acea patimă, face bine cînd se retrage la rugăciune și se izolează, pînă ce va putea să ia deprinderea ca să nu fie atent la laudele oamenilor, ci să privească numai la Dumnezeu, după cele ce s-au spus : «*iată, precum sînt ochii robilor la mîinile stăpînilor lor, precum sînt ochii slujnicei tinere la mîinile stăpînei sale, așa sînt ochii noștri către Domnul Dumnezeul nostru*»⁶⁹⁰. Iar dacă cineva, cu darul lui Dumnezeu, este curat de patima aceea, nu are nevoie să ascundă lucrul cel bun ; lucru pe care învățîndu-l Însuși Domnul, zice : «*nu poate cetatea să se ascundă cînd stă deasupra muntelui ; nici nu aprind făclie și o pun pe ea sub obroc, ci o pun în sfeșnic și luminează tuturor celor din casă. Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri*»⁶⁹¹. Ace-lași înțeles îl au și cele cu privire la milostenie și la post, care se află în același loc, și în general cu privire la orice lucru al pietății.

687. Marcu 12, 30. Am redat textul după ediția Bibliei din 1975 ; la Sf. Vasile este : «— din tot sufletul tău, din toată virtutea ta, din toată puterea și din tot cugetul tău...».

688. Matei 24, 46.

689. Isaia 26, 20.

690. Ps. 122, 2.

691. Matei 5, 14—16.

Întrebarea 278

Cum duhul cuiva se roagă, iar mintea lui este fără roadă ⁶⁹².

Răspuns

Aceasta s-a spus pentru cei care înalță rugăciuni în limbă necunoscută celor care ascultă. Căci zice : «*Dacă mă rog cu limba, duhul meu se roagă, dar mintea mea este fără roadă*». Pentru că, atunci când cuvintele rugăciunii sînt necunoscute celor prezenți, mintea celui care se roagă este fără roadă, nefolosind nimic ; dar cînd cei prezenți înțeleg rugăciunea care poate să folosească celor care ascultă, atunci cel care se roagă are ca roadă îmbunătățirea celor care se folosesc (ascultînd). La fel este cu orice lectură a cuvintelor lui Dumnezeu. Căci s-a scris : «*ci numai dacă este vreun cuvînt bun spre zidirea credinței*» ⁶⁹³.

Întrebarea 279

Ce însemnează : «cîntați cu înțelegere» ? ⁶⁹⁴

Răspuns

Ceea ce este la mîncăruri gustul calității fiecărui fel de mîncare, aceasta este înțelegerea cuvintelor Sfintei Scripturi. Pentru că spune : «*cerul gurii gustă bucatele, iar mintea înțelege cuvintele*» ⁶⁹⁵. Deci, dacă cineva își rînduiește sufletul din puterea fiecărui cuvînt, cum își rînduiește gustul din calitatea fiecărui fel de mîncare, unul ca acesta a împlinit porunca cea care spune : «*cîntați cu înțelegere*» ⁶⁹⁶.

Întrebarea 280

Cine este cel curat cu inima ? ⁶⁹⁷

Răspuns

Cel care nu este vinovat de lepădarea poruncii lui Dumnezeu sau de omiterea sau de neglițarea (ei) ⁶⁹⁸.

692. I Cor. 14, 14.

693. Efes. 4, 29.

694. Ps. 46, 7.

695. Iov 12, 11.

696. Ps. 46, 8.

697. Matei 5, 8.

698. R. m. 296. După Sf. Vasile toate poruncile pot fi observate.

Întrebarea 281

*Dacă se cuvine să silim să cînte pe sora care nu vrea*⁶⁹⁹.

Răspuns

Dacă nu vine să cînte cu rivnă și dacă nu se vădește la ea buna dispoziție a celui care a spus: «*cît sînt de dulci gîtlejului meu cuvintele Tale, mai dulci decît mierea în gura mea*»⁷⁰⁰, și dacă nu socotește pagubă mare lenea (nelucrarea), atunci sau să se îndrepteze sau să se scoată afară, pentru ca puțin aluat să nu strice toată frămîntătura⁷⁰¹.

Întrebarea 282

*Cine sînt aceia care spun: «am mîncat înaintea Ta și am băut» și aud: «nu vă știu pe voi»?*⁷⁰²

Răspuns

Poate că sînt aceia pe care i-a descris Apostolul chiar în persoana sa, zicînd: «*de aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor*» și celelalte: «*și dacă aș avea toată cunoașterea și toată credința; și dacă aș împărți (spre hrană) toată averea mea; și dacă aș da trupul meu ca să fiu ars, dar dragoste nu am, nimic nu folosesc*»⁷⁰³; dar aceasta s-a învățat Apostolul de la Domnul, Care a zis pentru unii: «*Căci fac ca să fie văzuți de oameni. Adevărat grăiesc vouă, își iau plata lor*»⁷⁰⁴. Căci ceea ce nu se face pentru dragostea către Dumnezeu, ci pentru lauda de la oameni, oricum ar fi, nu află lauda pietății, ci are judecata plăcerii de oameni, sau a plăcerii de sineși, sau a iubirii de ceartă, sau a pizmei, sau a oricărei cauze ca acestea. Drept aceea Domnul numește un lucru ca acesta lucru al nedreptății, zicînd către cei care au spus aceasta: «*mîncat-am înaintea ta*»⁷⁰⁵ și cele ce urmează: «*depărtați-vă de la mine toți lucrătorii de nedreptate*». Căci, cum nu sînt lucrători de nedreptate cei care se folosesc de darurile lui Dumnezeu spre desfătarea propriilor plăceri? Aceștia sînt aceia despre care Apostolul spune: «*nu*

699. Cel care pune această întrebare trebuie să fie proiestosul unei minăstiri mixte, adică cel care răspunde și de ordinea din comunitatea de femei, bineînțeles prin mijlocirea întîistătătoarei acestei comunități.

700. Ps. 118, 103.

701. Gal. 5, 9.

702. Luca 13, 26—27.

703. I Cor. 13, 1—3.

704. Matei 23, 5.

705. Luca 13, 26—27.

sîntem precum cei mulți care neîngăduresc cuvîntul lui Dumnezeu»⁷⁰⁶, și iarăși : «socotesc că evlavia este mijloc de cîștig»⁷⁰⁷, și multe asemenea, de care Apostolul ni s-a arătat nouă că era curat prin cele ce zice : «nu ca să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu Cel care ne încearcă inimile noastre ; pentru că nici odinioară n-am iolosit față de voi cuvînt de lingușire, nici pornire ascunsă de lăcomie ; martor e Dumnezeu ; nici nu căutăm mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții»⁷⁰⁸.

Întrebarea 283

Oare cel care face voia cuiva este părtaș cu acela ?

Răspuns

De credem Domnului care spune că : «tot cel care face păcatul este rob păcatului»⁷⁰⁹, și iarăși : «voi sînteți din tatăl vostru diavolul, și vreți să faceți poftele tatălui vostru»⁷¹⁰, știm că nu este simplu părtaș, ci socotește stăpîn al său și tată pe acela al cărui lucru îl face, după glasul Domnului. Dar și Apostolul mărturisește aceasta clar, zicînd : «nu știți că acelaia căruia vă dați robi spre supunere, sînteți robi acelaia căruia vă supuneți, adică ai păcatului spre moarte sau ai ascultării spre dreptate ?»⁷¹¹.

Întrebarea 284

Dacă o comunitate de frați⁷¹² ar sărăci dintr-o împrejurare sau boală, oare este supărător să ia de la alții cele spre trebuință ? Și dacă se cuvine, de la care să se primească ?

Răspuns

Cel care își aduce aminte de Domnul, Care a spus : «întrucît ați făcut unuia din acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut»⁷¹³, folosește multă grijă cu mai multă rîvnă și sirguință, ca să fie vrednic spre a se rîndui ca frate al Domnului. Așadar, dacă cineva ar fi unul ca

706. II Cor. 2, 17.

707. I Tim. 6, 5.

708. I Tes. 2, 4—6.

709. Ioan 8, 34.

710. Ioan 8, 44.

711. Rom. 6, 16.

712. Aceasta se poate întîmpla unei comunități care își asigură veniturile dintr-o anumită îndeletnicire, cum ar fi agricultura, pentru care pot interveni și cauze ce depășesc pe om, ca inundații, secetă ș.a. asemenea comunități pot ajunge în strîmtorări.

713. Matei 25, 40.

acesta, să nu se jeneze luînd, ci să mulțumească. Dar de la care se cuvine să ia, cînd și cum, cel rînduit cu purtarea de grijă cea de obște se cuvine să hotărască, aducîndu-și aminte de David, care a spus : «*untuldelemn al păcătosului să nu ungă capul meu*»⁷¹⁴, și : «*cel ce umblă în cale fără prihană, acesta îmi slujește*»⁷¹⁵.

Întrebarea 285

*Dacă se cuvine ca o comunitate de frați, care face negoț cu altă comunitate, să observe prețul adevărat al fiecărui fel ?*⁷¹⁶

Răspuns

Dacă Scriptura îngăduie ca frații să cumpere și să vîndă între ei, nu am ce să spun ; căci a ne împărtăși (ajuta) unul pe altul spre trebuință, învățăm după ceea ce s-a scris : «*prisosiņa voastră să împlinească lipsa acelora, ca și prisosiņa acelora să împlinească lipsa voastră, ca să fie potrivire*»⁷¹⁷ ; deci, dacă s-ar întîmpla, cîndva, o asemenea nevoie, se cuvine ca acela care cumpără să fie cu mai multă grijă decît cel care vinde, ca să nu dea un preț mai mic decît valoarea (lucrului). Iar amîndoi să-și aducă aminte de cel care a zis : «*nu e bine să păgubești pe bărbatul (omul) drept*»⁷¹⁸.

Întrebarea 286

Oare se cuvine ca pe cel care viețuiește într-o comunitate frățească și a căzut în neputință trupească să-l aducem în casa pentru străini ?

Răspuns

Se cuvine să se țină seama de fiecare loc și de intenția celui respectiv, pentru folosul cel de obște spre slava lui Dumnezeu⁷¹⁹.

Întrebarea 287

Care sînt roadele vrednice de pocăință ?

714. Ps. 140, 5.

715. Ps. 100, 6.

716. R.M. 39.

717. II Cor. 8, 13—14.

718. Pilde 17, 26.

719. În unele manuscrise, cum este cel din Pont, cu întrebarea 286 se termină Regulile mici ; în majoritatea manuscriselor, cum este și cel din Cezareea, există 313 întrebări. Acest număr există și în ediția Migne, vol. 31.

Răspuns

Lucrurile dreptății protivnice păcatului, pe acestea se cuvine să le rodească cel care se pocăiește, făcînd ceea ce s-a spus : «*Aducînd roadă în orice lucru bun*» ⁷²⁰.

Intrebarea 288

Cel care dorește să-și mărturisească păcatele sale, oare se cuvine să le mărturisească la toți și celor care s-ar întîmpla, sau cui anume ?

Răspuns

Scopul iubirii de oameni a lui Dumnezeu cu privire la cei care greșesc este clar, potrivit cu ceea ce s-a scris, că : «*nu vreau moartea păcătoșului, ci să se întoarcă și să fie viu*» ⁷²¹. Așadar, fiindcă și chipul întoarcerii se cuvine să fie corespunzător păcatului și fiindcă roadele se cade să fie vrednice de pocăință, precum s-a scris : «*faceți roade vrednice de pocăință*», ca să nu se întîmple sub motivul lipsei roadelor amenințarea, arătată ca o consecință, că «*tot pomul care nu face rod bun se taie și se aruncă în foc*» ⁷²², este necesar să ne mărturisim păcatele celor încredințați cu iconomia tainelor lui Dumnezeu ⁷²³. Pentru că așa au făcut și cei mai vechi care se pocăiau pe vremea sfinților. Căci este scris în Evanghelie că își mărturiseau păcatele lor lui Ioan Botezătorul ⁷²⁴, iar în Fapte, că se mărturiseau Apostolilor, de care se și botezau toți ⁷²⁵.

Intrebarea 289

Ce se cuvine să facă cel care s-a pocăit de un păcat, dar cade din nou în același păcat.

Răspuns

Faptul că cineva s-a pocăit o dată și a săvîrșit din nou același păcat arată că nu a curățit complet cauza primă a celui păcat, din care, ca dintr-o rădăcină oarecare, răsar din nou, în mod necesar, cele asemenea. Căci, așa cum, dacă cineva ar fi vrut să taie ramurile unui pom, lăsînd rădăcina, rădăcina rămasă odrăslește din nou aceleași, deloc mai puțin, la fel, fiindcă unele păcate nu-și au începutul în ele însele, ci răsar din altele, este toată nevoia ca acela care vrea să se curețe de

720. Col. 1, 10.

721. Iez. 33, 11.

722. Luca 3, 8—9.

723. I Cor. 4, 1.

724. Matei 3, 6.

725. Fapte 19, 18.

ele să scoată cauzele cele dintii ale acelor păcate ; cum este cearta sau invidia, care nu încep de la sine, ci încolțesc din rădăcina iubirii de slavă. Căci din dorința de slavă din partea oamenilor se ceartă cu cel căruia îi merge bine și pizmuieste pe cel care-l depășește în renume. Așadar, dacă cineva fiind lovit (stăpînit) odată de mîndrie sau de ceartă, va cădea din nou în acestea, să se cunoască pe sine ca pe cea dintii cauză a invidiei sau cerții, (anume) iubirea de mărire, de care este bolnav în profunzime. De aceea, se cuvine să se vindece pe sine de patima iubirii de mărire prin cea contrară, (adică) prin exercitării umilinței (căci exercitarea umilinței este îndeletnicirea către lucrurile de mai puțină însemnătate), pentru ca astfel, ajungînd în buna dispoziție a umilinței, să nu mai cadă în odrăslirile amintite mai sus ale iubirii de mărire ; și (aceasta se potrivește) la fel pentru fiecare din păcatele asemănătoare cu acestea.

Întrebarea 290

Cum sporește cineva totdeauna în lucrul Domnului ? 726

Răspuns

Fie înmulțind darul ce i s-a dat, prin folosul și sporul celor ajutați de el, fie arătînd mai multă rîvnă în lucrul Domnului, în comparație cu sîrguințele omenești.

Întrebarea 291

Cine este trestia strivită sau feștila aprinsă și cum cineva pe prima n-o va frînge și pe a doua n-o va stinge ? 727

Răspuns

Trestia strivită, socotesc, este cel care, deși are oarecare patimă, face (totuși) porunca lui Dumnezeu ; pe acesta nu se cuvine să-l frîngem sau să-l tăiem, ci mai degrabă să-l vindecăm, cum a învățat Domnul, cînd a zis : *«luați aminte ca milostenia voastră să n-o faceți înaintea oamenilor, ca să îiți văzuți de ei»* 728. Și Apostolul poruncește zicînd : *«toate să le faceți fără de cîrtiri și fără de îndoieli»* 729 ; și în altă parte : *«nu faceți nimic din duh de ceartă sau din mărire deșartă»* 730 ; iar feștila aprinsă este cînd cineva ar face porunca nu din do-

726. I Cor. 15, 58.

727. Matei 12, 20.

728. Matei 6, 1.

729. Filip. 2, 14.

rință infocată și rîvnă desăvîrșită, ci mai cu lenevire și mai fără vlagă pe acesta nu se cade să-l oprim, ci mai degrabă să-l însuflețim prin aducerea aminte a judecăților lui Dumnezeu și a făgăduințelor Lui.

Întrebarea 292

Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să existe școală⁷³¹ pentru copiii celor care trăiesc în societate ?⁷³²

Răspuns

Apostolul a spus : «*părinților, nu întăriți la mînie pe copiii voștri, ci creșteți-i întru învățătura și certarea Domnului*»⁷³³. Deci, dacă cei care îi aduc, îi aduc cu acest scop, iar cei care-i primesc au pregătirea ca să poată crește pe cei aduși în învățătura și certarea Domnului, să păzească ceea ce s-a poruncit de Domnul cînd a spus : «*lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți pe ei ; căci a unora ca aceștia este împărăția cerurilor*»⁷³⁴. Dar fără acest scop și fără această nădejde socotim că nici lui Dumnezeu nu-I este plăcută aceasta, iar nouă (nu ne este) nici cuviincioasă, nici de folos.

Întrebarea 293

Cum se cuvine să ne purtăm cu cei care se îndepărtează de cele mai mari dintre păcate, dar pe cele mici le fac cu indiferență.

Răspuns

Mai întii se cuvine să știm că nu se face în Noul Testament această deosebire (între păcate)⁷³⁵. Căci singura hotărîre pentru toate păcatele se află, după cum a spus Domnul, (în aceea) că : «*cel care face păcatul este rob al păcatului*»⁷³⁶ ; și iarăși : «*cuvîntul pe care l-am grăit, acela*

730. Filip. 2, 3.

731. În unele ediții se găsește termenul «dascăl»; în alte ediții se găsește termenul «școală». În ediția Migne s-a preferat termenul «dascăl»; în nota 72, col. 1287 (vol. 31) se arată manuscrisele în care se găsește termenul «școală» («διδασκαλείον» în loc de «διδάσκαλον»). Ținîndu-se seama de realități, că în majoritatea mînăstirilor au existat școli, poate fi preferat termenul «școală», așa cum au procedat și cei care s-au îngrijit de ediția : «Părinții greci ai Bisericii» (v. vol. 9, p. 363) după care ne-am condus la traducerea prezentă.

732. R.M. 15.

733. Efes. 6, 4.

734. Luca 18, 16.

735. Despre judecata lui Dumnezeu 7, dar în Epistolele canonice către Amfilochie se face distincție între păcate.

736. Ioan 8, 34.

Il va judeca pe el în ziua cea de apoi»⁷³⁷; și, fiindcă Ioan a anunțat că: «cel care nu ascultă pe Fiul nu va vedea viață, ci mînia lui Dumnezeu rămîne peste el»⁷³⁸, neascultarea își are amenințarea nu în deosebirea păcatelor, ci în nesupunere. Dar, pe scurt, dacă avem îngăduința să deosebim păcatele în mici și mari, în mod indiscutabil trebuie să se accepte de fiecare, că mare este acela care stăpînește pe fiecare, și mic este acela pe care îl stăpînește fiecare; precum este la luptători (atleți), învingător este cel mai puternic, iar cel care a fost biruit este mai slab decît cel care a învins, oricare ar fi. Deci, se cuvine pentru oricine greșește orice fel de păcat să păzească judecata lui Dumnezeu, Care a zis că: «de-ți va greși ție fratele tău, mergi, muștră-l pe el între tine și el singur. Și de te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău; iar de nu te va asculta, ia cu tine încă unul sau doi, ca din gura a doi sau trei martori să se statornicească orice cuvînt; și de nu-i va asculta pe ei, spune-l Bisericii; iar de nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș»⁷³⁹. Dar să se păzească în toate ceea ce s-a spus de către Apostolul: «Pentru ce nu v-ați plîns mai degrabă, ca să fie scos din mijlocul vostru cel care a săvîrșit această faptă»⁷⁴⁰. Căci se cuvine ca îndelunga răbdare și milostivirea să urmeze asprimii.

Întrebarea 294

Din care cauză decade cineva din pomenirea veșnică a lui Dumnezeu?

Răspuns

Dacă cineva uită de binefacerile lui Dumnezeu și se află nerecunoscător față de binefăcător.

Întrebarea 295

Din ce semne se cunoaște cel care plutește (cu mintea) în nori?

Răspuns

Cînd cineva nu se îngrijește de cele bine plăcute lui Dumnezeu; pentru că prorocul zice: «văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin»⁷⁴¹.

737. Ioan 12, 48.

738. Ioan 3, 36.

739. Matei 18, 15—17.

740. I Cor. 5, 2.

741. Ps. 15, 8.

Intrebarea 296

Cum se poate încredința sufletul că este curat de păcate?

Răspuns

Dacă cineva și-ar însuși dispoziția (sufletească) a lui David, când spune : «nedreptatea am urît și am disprețuit»⁷⁴², sau ar cunoaște dacă a dobândit întru sine ceea ce s-a poruncit de către Apostolul care a spus : «drept aceea omorîți mădularele voastre de pe pămînt, ca : desfrînarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este o închinare la idoli ; pentru acestea vine minia lui Dumnezeu»⁷⁴³, unde, lășind această judecată împotriva a tot păcatul, a adăugat și : «peste fiii neascultării», ca să poată spune : «inima îndărătnică nu s-a lipit de mine ; pe cel rău care se îndepărta de mine nu l-am cunoscut»⁷⁴⁴. Iar cineva se cunoaște pe sine, că s-a așezat pe sine într-o asemenea dispoziție sufletească, dacă și față de cei care greșesc va lua aceeași împreună înfricoșată pătimire cu sfinții ; pentru că David spune : «văzută-am pe cei nepricepuți și m-am făcut (numai) apă, pentru că n-au păzit cuvintele Tale»⁷⁴⁵ ; iar Apostolul zice : «cine este bolnav și eu să nu fiu bolnav ; cine se smintește și eu să nu ard ?»⁷⁴⁶. Căci dacă, după adevărul Cuvîntului, sufletul este mai bun decît trupul, dar vedem că în privința trupului orice întinare ne scîrbește și ne produce oroare și că vederea oricărei suferințe adînci și oricărei mașinațiuni (răutăcioase) ne produce strîngere de inimă și mîhnire, cu cît mai mult se cuvine ca pe cele spuse mai sus să le sufere iubitorul de Hristos și iubitorul de frate pentru cei care greșesc, cînd ar vedea sufletul celor care greșesc ca rănit și sfișiat de fiare sălbatice și arătînd ca (niște) puroaie sîngerînd și (ca) putreziciuni. Căci și David zice că : «fărădelegile mele au covîrșit capul meu ; ca o povară grea au apăsat peste mine ; s-au infectat și au putrezit rănile mele din cauza prostiei mele ; chinuit-m-am și m-am gîrbovit de tot (pînă la sfîrșit) ; toată ziua mîhnindu-mă umblam»⁷⁴⁷ ; iar Apostolul zice : «boldul morții este păcatul»⁷⁴⁸. Așadar, dacă cineva s-ar învăța ca astfel să așeze sufletul său potrivit cu cele zise mai înainte, fie în privința păcatelor proprii, fie ale celorlalți, atunci să fie încredințat că este curat de păcat.

742. Ps. 118, 163.

743. Col. 3, 5—6.

744. Ps. 100, 3—5.

745. Ps. 118, 158.

746. II Cor. 11, 29.

747. Ps. 37, 4—6.

748. I Cor. 15, 56.

737. I Cor. 15, 56
738. I Cor. 11, 29
739. Ps. 118, 158
740. Ps. 100, 3—5
741. Col. 3, 5—6

Intrebarea 297 Cum se cuvine să se întoarcă cineva de la păcat?

Răspuns

Rîvnind dispoziția (sufletească) a lui David care, mai întii zicînd: «fărădelegea mea am cunoscut și păcatul meu nu l-am ascuns», a spus: «voi mărturisi împotriva mea fărădelegea mea Domnului»⁷⁴⁹; iar după aceea, povestind starea lui prin psalmul al șaselea și prin alți (psalmi), dar în chipuri diferite; iar prin Apostolul învățîndu-se cele pe care le-a mărturisit corintenilor, pentru păcat străin, zicînd că: «întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăința spre mîntuire, fără părere de rău», și cînd a adăugat semnele distinctive ale întristării: «căci, iată, însăși aceasta, că v-ați întristat după Dumnezeu, cită siguranță a lucrat în voi, ba încă și dezvinovățire și mîhnire și teamă și dorință și rîvnă și răz-bunare! Intru totul ați arătat că voi înșivă sînteți curați în acest lu-cru»⁷⁵⁰. Astfel, din acestea rezultă clar că se cuvine ca nu numai să fugim de păcat și să suferim acestea pentru cei care greșesc, ci și să ne înde-părtăm de înșisi cei care greșesc; pentru că David a arătat și aceasta, cînd a zis: «depărtați-vă de la mine toți cei care lucrați fărădelegea»⁷⁵¹; iar Apostolul a poruncit ca nici să nu mîncăm împreună cu unul ca acesta⁷⁵².

Intrebarea 298

Oare îngăduie Scriptura ca lucrurile bune să se facă după pro-pria plăcere?

Răspuns

Cel care își place sieși, place omului; căci și el este om ca fiecare. Așadar, precum «blestemat este omul care către om nădăduiește și își va face sprijin trupul brațului său»⁷⁵³, lucru care arată încredere în sine, la care mai adaugă: «și sufletul lui se va îndepărta de Domnul», la fel și acela care place altuia sau face ceva după plăcerea sa, decade (slăbește) din pietate, dar cade în plăcerea de omeni. «Căci fac — zice Domnul — ca să fie văzuți de oameni». «Adevărat grăiesc vouă, își iau plata lor»⁷⁵⁴. Dar și Apostolul mărturisește: «dacă aș mai plăcea oame-

749. Ps. 31, 5.

750. II Cor. 7, 10—11.

751. Ps. 6, 8.

752. I Cor. 5, 11.

753. Ier. 17, 5.

754. Matei 6, 5; 23, 5.

nilor, n-aș fi rob al lui Hristos»⁷⁵⁵. Însă există o și mai groaznică amenințare în Scriptura de Dumnezeu insuflată, care spune că: «Dumnezeu a risipit oasele celor ce plac oamenilor»⁷⁵⁶.

Întrebarea 299

Cum se va încredința sufletul că s-a îndepărtat de iubirea de slavă?

Răspuns

Cînd va urma Domnului, Care a spus: «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri»⁷⁵⁷, și Apostolului care a poruncit că: «ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți»⁷⁵⁸; așa încît, cel evlavios, nici mărirea de aici, nici cea viitoare căutînd-o, ci preferînd înaintea tuturor dragostea cea către Dumnezeu, să aibă îndrăzneală să spună, față de cele înfățișate, aceasta: «nici cele de acum, nici cele viitoare nu vor putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru»⁷⁵⁹, din moment ce Însuși Domnul nostru Iisus Hristos a zis: «iar Eu nu caut mărirea Mea»⁷⁶⁰, și că: «cel care grăiește de la sine, mărirea sa o caută», iar «cel care caută mărirea Celui care l-a trimis, acela este adevărat»⁷⁶¹.

Întrebarea 300

Care este chipul întoarcerii⁷⁶², cînd cuvîntul este pentru ceea ce nu se poate vedea?

Răspuns

Chipul întoarcerii se arată clar în acea întrebare în care se spune cum se cuvine să ne întoarcem de la păcate; iar pentru cel care nu poate fi văzut, să ne aducem aminte cuvîntul Domnului, că: «nimic nu este ascuns care să nu se cunoască»⁷⁶³, și că: «din prisosul inimii grăiește gura»⁷⁶⁴.

755. Gal. 1, 10.

756. Ps. 52, 7.

757. Matei 5, 16.

758. I Cor. 10, 31.

759. Rom. 8, 38—39.

760. Ioan 8, 50.

761. Ioan 7, 18.

762. R.m. 297.

763. Matei 10, 26.

764. Matei 12, 34.

Intrebarea 301

Dar dacă (cineva) ar spune că «nu mă va muștra conștiința» ?

Răspuns

Aceasta se întâmplă și în privința patimilor trupești ; pentru că sînt multe neputințe de care nu-și dau seama cei care suferă ; ci se încred mai degrabă în diagnosticul doctorilor, decît să dea atenție faptului că ei înșiși nu sînt nimic. Astfel, și în privința patimilor sufletului, adică în privința păcatelor, chiar dacă cineva nu s-ar condamna pe sine, nesimțindu-și păcatul, se cuvine totuși să se încreadă în cei care pot să vadă mai mult cele ale lui ; aceasta o arată Sfinții Apostoli, cînd, fiind încrezători în dispoziția lor sinceră față de Domnul și auzind că : «*unul din voi Mă va preda pe Mine*», s-au încrezut mai mult cuvîntului Domnului și nu erau de acord zicînd : «*oare pot fi eu, Doamne ?*» ⁷⁶⁵, dar mai clar ne învață pe noi Sfîntul Petru, care din înfocată umilință se lepăda de slujirea Stăpînului și Dumnezeuului și Învățătorului, dar, din încrederea adevărului cuvintelor Domnului, auzind că : «*de nu te voi spăla pe tine, nu ai parte împreună cu Mine*», zise : «*(Doamne, spală-mi) nu numai picioarele, ci și mâinile și capul*» ⁷⁶⁶.

Intrebarea 302

Oare se cuvine să dăm din iconomisire celor din afară, care sînt lipsiți ? ⁷⁶⁷

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus : «*nu sînt trimis decît către oile cele pierdute ale casei lui Israel*» și că «*nu este bine să se ia plînea copiilor și să se arunce cîinilor*» ⁷⁶⁸, cele rînduite pentru cei consacrați lui Dumnezeu nu e nevoie să le cheltuim indiferent pentru cine. Dacă este cu putință să se facă ceva ce s-a zis de către femeia cea laudată pentru credință : «*da, Doamne, căci și cîinii mănîncă din fărîmiturile care cad de la masa stăpînilor lor*» ⁷⁶⁹, atunci să hotărască iconomul cu aprobația de obște a celor mai mari decît el (în ordinea ierarhică), pentru ca din prisosință, precum este scris, soarele să răsară peste cei răi și (peste) cei buni ⁷⁷⁰.

765. Matei 26, 21—22.

766. Ioan 13, 8—9.

767. R.m. 100, 101 ; Epist. 150, 3.

768. Matei 15, 24, 26.

769. Matei 15, 27.

770. Matei 5, 43.

Întrebarea 303

Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să se asculte de cele spuse de către toți ?

Răspuns

Întrebarea aceasta prezintă multă dificultate pentru răspuns. Întii, pentru că a spune toți cite ceva este dovadă evidentă de neorinduală, și Apostolul zice : «iar proorocii să vorbească doi sau trei, iar ceilalți să dea dovadă de politețe (să judece)» ⁷⁷¹ ; și același (lucru) la împărțirile darurilor, rînduind ordine proprie fiecăruia din cei care vorbesc, prin ceea ce a spus : «fiecăruia, precum Dumnezeu a împărțit măsura credinței» ⁷⁷² ; și prin pilda membrilor corpului arată că partea celui care vorbește este separată, dar și mai precis lămurește (aceasta) cînd spune : «cel care învață, în învățatură (să se sîrguiască), cel care se roagă, în rugăciune», și celelalte ⁷⁷³ ; încît din acestea este clar că nu sînt îngăduite toate tuturor, ci fiecare să rămînă în chemarea sa și să-și împlinească mai cu sîrguință ceea ce i s-a încredințat de Domnul. Așadar, se cuvine ca proiestosul obștei și cel care poruncește tuturor, după multă încercare (experiență), să ia în mîini sarcina aceasta și pentru fiecare să vegheze, precum se cuvine, cu grijă, pentru ca, în mod plăcut lui Dumnezeu și potrivit cu aptitudinea și puterea fiecăruia, să rînduiască și să poruncească spre folosul cel de obște ; iar ascultătorii, păzindu-se buna rînduală și ascultarea, cunoscîndu-și măsura proprie să-și aducă aminte de Domnul, Care a spus : «oile Mele ascultă glasul Meu și Eu le cunosc pe ele și îmi urmează ; și Eu le dau lor viață veșnică» ⁷⁷⁴ , și mai înainte a spus : «dar celui străin nu vor urma și vor fugi de el, pentru că nu cunosc glasul acelor străini» ⁷⁷⁵ ; (să-și aducă aminte) și de Apostolul care a spus : «dacă cineva învață într-alt chip și nu se ține de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos și de învățatura cea bună după credință, acela (este) un îngîmfat, care nu știe nimic» ⁷⁷⁶ , iar după cele ce s-au întîmplat, a adăugat : «depărtează-te de unii ca aceștia» ⁷⁷⁷ ; iar în alt loc spune : «proorociile să nu le disprețuiți ; toate să le încercați ; țineți ce este bun ; de orice înfățișare a răului să vă feriți» ⁷⁷⁸ . Așa încît, dacă se spune ceva după porunca Domnului, sau care îndrumază spre porunca Dom-

771. I Cor. 14, 29.

772. Rom. 12, 3.

773. Rom. 12, 7—8.

774. Ioan 10, 27—28.

775. Ioan 10, 5.

776. I Tim. 6, 3—4.

777. I Tim. 6, 5.

778. I Tes. 5, 20—22.

nului, chiar dacă ar avea amenințare cu moarte, se cuvine a asculta; iar dacă este ceva împotriva poruncii sau vatămă porunca, chiar dacă și înger din cer sau vreunul dintre Apostoli ar porunci, chiar dacă și făgăduință de viață ar avea, și chiar amenințare cu moarte, se cuvine ca nicidecum să nu se asculte, fiindcă Apostolul spune: «*chiar noi înșine, sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât cea pe care am vestit-o vouă, să fie anatema!*» ⁷⁷⁹.

: 130

Intrebarea 304

Dacă rudele celor care s-au rînduit într-o comunitate de frați ar dori să dea ceva pentru aceștia, se cuvine să se primească? ⁷⁸⁰

ob 11

Răspuns

Grija și examinarea acestei (chestiuni) aparține proiestosului. Însă, după părerea mea, socotesc că neprimirea acestor daruri ferește de sminteală pe cei mulți și este mai folositoare pentru zidirea credinței. Căci din primire întii se întimplă să se aducă de multe ori și ocară obștii; apoi se dă și prilej de mîndrie rudeniei celor care au adus darul. În afară de acestea, ceea ce Apostolul a spus despre cei care mîncă și beau cele ale lor în obște, se potrivește și aici, adică «*rușinați pe cei care nu au*» ⁷⁸¹, și multe ca acestea. Deci, survenind atîtea motive pentru păcătuire, este bine să nu se primească asemenea daruri, dar se îngăduie proiestosului să hotărască și de la cine se cuvine să se primească, și cum se cuvine să se administreze ⁷⁸².

ob 11

Intrebarea

Intrebarea 305

Dacă se cuvine să se primească ceva de la cei din afară, fie sub motivul prieteniei, fie sub motivul rudeniei firești.

ob 11

Răspuns

Intrebarea aceasta are aceeași putere cu întrebarea: oare de la rudeni se cuvine să se ia ceva? ⁷⁸³.

779. Gal. 1, 8.

780. R.m. 85, 92, 305.

781. I Cor. 11, 22.

782. Cassian, Despre Instituții 4, 4.

783. R.m. 304.

Întrebarea 306

In ce fel se obține neîmprăștierea minții?

Răspuns

Dacă cineva ar obține mintea alesului David, care a spus uneori : «Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că este de-a dreapta mea, ca să nu mă clatin»⁷⁸⁴; iar alteori : «ochii mei sînt pururea spre Domnul, că El va scoate din laț picioarele mele»⁷⁸⁵, și alteori : «iată, precum sînt ochii robilor spre mîinile stăpînilor lor, precum sînt ochii slujnicei tinere spre mîinile stăpînei sale, așa sînt ochii noștri spre Domnul Dumnezeuul nostru»⁷⁸⁶. Și pentru ca printr-un exemplu mai mic, cu mai mult zel, să ne îngrijim să dobîndim pe cele mai mari, fiecare să se socotească în sine, după cum se găsește înaintea celor de față, și, chiar de ar fi egali în cinste, să aibă în vedere cum se străduiește să dobîndească pentru sine necondamnarea și în privința poziției, a mersului și a mișcării fiecărui membru, și în privința felului vorbirii. Deci, așa cum ne străduim ca în raporturile cu oamenii să păstrăm o ținută exterioară de bună cuviință, la fel, și cu mult mai mult, dacă cineva este încredințat că are pe Dumnezeu supraveghetor, Care cercetează inimile și rărunchii, precum este scris⁷⁸⁷, și pe Unul Născut, Fiul lui Dumnezeu, Care împlinește făgăduința : «unde vor fi doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sînt în mijlocul lor»⁷⁸⁸, și pe Duhul Sfînt Care stă de față și împarte darurile și lucrează⁷⁸⁹, și pe îngerii observatori ai fiecăruia după ceea ce s-a zis de Domnul : «vedeți să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici, căci zic vouă că îngerii lor, în ceruri, pururea văd fața Tatălui Meu, Care este în ceruri»⁷⁹⁰; atunci cu mult înmulțit și mai cu tărie se va lupta ca să dobîndească pietatea bineplăcută, iar astfel neîmprăștierea minții se întărește mai puternic și mai sigur. Dar încă și dacă s-ar strădui să împlinească aceasta : «voi binecuvînta pe Domnul în toată vremea; pururea lauda Lui în gura mea»⁷⁹¹, și aceasta : «voi cugeta în legea Lui ziua și noaptea»⁷⁹², pentru că prin cugetare constantă și neîntreruptă și prin contemplarea voințelor și măririlor lui Dumnezeu mintea nu va găsi vreme de împrăștiere (rătăcire).

784. Ps. 15, 8.

785. Ps. 24, 6.

786. Ps. 122, 2.

787. Ps. 7, 10.

788. Matei 18, 20.

789. I Cor. 12, 11.

790. Matei 18, 10.

791. Ps. 33, 1.

792. Ps. 1, 2.

Intrebarea 307 Dacă se cuvine să se înceapă cântarea de psalmi sau rugăciunea cu rîndul ?

Răspuns

Aceasta să se păzească ca bună rînduială în mulțimea chestiunilor importante, pentru ca nici lucrul să nu fie socotit de mică importanță și de neglijat, nici regularitatea (urmarea) a unei și a două persoane să nu dea bănuială de mîndrie egumenului și de dispreț celorlalți.

Intrebarea 308

Oare se cuvine să fie răsplătit cel care dă ceva comunității de frați, și dacă ceea ce se dă în schimb (se cuvine) să fie corespunzător a ceea ce s-a dat ?

Răspuns

Intreagă această întrebare este omenească. Iar dacă se cuvine să se dea dovadă de recunoștință, examinarea în privința primirii celor ce se dau și a răsplătirii celui care a dat să fie rezervată celui care administrează.

Intrebarea 309

Dacă cuiva i se întîmplă cele obișnuite și după fire, se cuvine să îndrăznească să se apropie spre împărtășirea celor sfinte ?

Răspuns

Apostolul a arătat că cel care s-a îngropat împreună cu Hristos întru Botez⁷⁹³ este mai bun decît firea și decît obiceiul, spunînd, în locul cel pentru botezul cu apa, după cele ce se află înainte: «cunoscînd aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, ca să nu mai fim robi ai păcatului»⁷⁹⁴; iar alții poruncind: «drept aceea, omorîți măduarele voastre, cele referitoare la omul pămîntesc: desfrînarea, necurăția, patîma, pofta rea și lăcomia, care este o închinare la idoli, pentru care vine mînia lui Dumnezeu peste fiii neascultării»⁷⁹⁵, iar alții, formulînd o limită, spune: «iar cei ai lui Hristos și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele»⁷⁹⁶. Dar eu știu că acestea s-au dobîndit cu darul

793. Rom. 6, 4.

794. Rom. 6, 6.

795. Col. 3, 5—6.

796. Gal. 5, 24.

lui Hristos și de bărbați și de femei prin credința cea adevărată în Hristos. Dar a se apropia cineva de cele sfinte, fiind în necurățenie, sintem învățați și din Vechiul Testament, că este mai înfricoșată judecata ⁷⁹⁷. Iar dacă aici este ceva mai mult decât templul ⁷⁹⁸, Apostolul mai înfricoșat, adică, ne va condamna pe noi, zicînd: «*cel care mîncă și bea cu nevrednicie, osîndă mîncă și bea pentru sine*» ⁷⁹⁹.

Intrebarea 310

Oare se cuvine ca într-o casă de obște să se facă proscomidia ?

Răspuns

Precum nici un vas de obște Scriptura nu îngăduie să se aducă în cele sfinte, la fel (nu îngăduie) nici ca să se săvîrșească cele sfinte în casă de obște; pentru că Vechiul Testament, după porunca lui Dumnezeu, oprește în mod clar să se facă ceva asemănător, iar Domnul spune: «*aici este mai mult decât templul*» ⁸⁰⁰; iar Apostolul zice: «*n-aveți oare case ca să mîncăți și să beți? Ce să vă zic? Să vă laud? Pentru că eu v-am dat vouă ceea ce am și primit*» și celelalte ⁸⁰¹. Din acestea ne învățăm că nici cina cea de obște să n-o mîncăm și s-o bem în biserică, nici Cina cea dumnezeiască să n-o necinstim în casă, în afară de cazul cînd ar fi nevoie, cînd cineva ar alege un loc mai curat sau casă la vreme potrivită.

Intrebarea 311

Oare se cuvine să mergem în vizită, invitîndu-ne oricine ?

Răspuns

Vizitarea este lucru plăcut lui Dumnezeu; dar se cuvine ca acela care vizitează să fie prudent, ascultător și înțelept la răspunsuri, împlinind ceea ce s-a zis: «*vorbirea voastră să fie plăcută, cu sare dreasă, ca să știți cum trebuie să răspundeți fiecăruia*» ⁸⁰². Iar a face vizită fie pentru motiv de rudenie, fie pentru prietenie este lucru străin făgăduinței noastre.

797. Lev. 15.

798. Matei 12, 6.

799. I Cor. 11, 29.

800. Matei 12, 6.

801. I Cor. 11, 22—23.

802. Col. 4, 6.

Intrebarea 312

Oare se cuvine să îndemnăm la rugăciune pe mireni care ne vizitează?

Răspuns

Dacă sînt credincioși, se cuvine s-o facem, fiindcă Apostolul a scris către ei: «*rugați-vă și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvînt întru deschiderea gurii mele, ca să grăiesc cu îndrăzneală taina lui Dumnezeu*»⁸⁰³.

Intrebarea 313

Oare se cuvine să lucrăm cînd ne vizitează cineva?

Răspuns

Nimic din cele ce se fac după poruncă nu se cuvine să se întrerupă pentru cei care intră înăuntru, din datorie prietenească, afară numai dacă vreo sîrguință deosebită de suflet ar depăși (prin importanță) sîrguința trupească după porunca Domnului, fiindcă Sfinții Apostoli, în Fapte, spun: «*nu este drept ca părăsind noi cuvîntul lui Dumnezeu să slujim la mese*»⁸⁰⁴.

Intrebarea 314

Dacă se cuvine creștinului, sau este lucru fără de reproș, ca să se folosească de doctori.

Răspuns

Sfînta și de Dumnezeu inspirată Scriptură istorisește despre regele Iezechia că, îmbolnăvindu-se, aude de la Dumnezeu prin profetul (Isaia): Luați o turtă de smochine și puneți-o pe rană⁸⁰⁵, și despre (regele) Asa⁸⁰⁶ că, în boala sa, căutînd pe doctori a miniat pe Dumnezeu; (din acestea) înțelegînd că nu este o singură motivare, nici aceeași pen-

803. Efes. 6, 19.

804. Fapte 6, 2.

* În colecția «Biblioteca Părinților Elini și Scriitorilor Bisericești» editată de «Slujirea Apostolică a Bisericii Greciei», opera ascetică a Sfîntului Vasile cel Mare formează volumul 53. Textul folosit a fost cel din colecția J. P. Migne, P.G. vol. 31, s-a ținut însă seama și de îndreptările și îmbunătățirile adăugate de J. Gribomont în lucrarea sa: *Histoire du texte des Ascétiques de S. Basile*, Louvain, 1953, folosind manuscrisele Vaticanus Gr. 413 și 428. În aceste manuscrise, pe lângă cele 313 Reguli mici existente în J. P. Migne, se găsesc încă 5 Reguli (întrebări și răspunsuri), deci în total 318. Textul acestor 5 Reguli fie reproduce idei din alte Reguli, fie face simplă trimitere la asemenea Reguli (așa cum se va vedea).

805. IV Regi 20, 7.

806. II Cron. 16, 12.

tru bolile trupești, câteodată, pentru altă cauză, Dumnezeu ori iartă, ori provoacă suferințe.

Căci, fie pentru ca cineva, drept fiind, să fie distins și pus în lumină strălucitoare ca Iov, căruia i s-a spus din partea lui Dumnezeu, adică cel care-L reprezenta, arătându-i și motivul pentru care a fost încredințat ispitei : «Găsești tu, cu adevărat, cusur judecării Mele sau ca să te arăți drept ?» ⁸⁰⁷ ; fie pentru ca prin răbdarea durerilor să se învrednicească de mîngiere în viața viitoare, ca Lazăr, despre care Avraam spune că a primit cele rele în viața lui, motiv pentru care aici se mîngie ⁸⁰⁸. Sau pentru ca cineva, aflîndu-se în păcate și înșelînd pe mulți, este dat de gol prin boală, potrivit celor spuse de Apostol : «Căci cel care mănîncă și bea cu nevrednicie, osîndă își mănîncă și bea, de aceea, mulți dintre voi sînt neputincioși și bolnavi și mulți au murit» ⁸⁰⁹. Sau pentru ca, fiind pedepsit, să se întoarcă (îndrepte) : «Căci, fiind judecați de Domnul, sîntem pedepsiți, ca să nu fim osîndiți împreună cu lumea» ⁸¹⁰ ; lucru ce se potrivește celor care, suferind, nu se vor îndrepta, a căror îndărătnicie în răutate minunînd pe profet, îl face să spună : «Tu îi bați și ei nu simt durerea ; Tu îi pierzi și ei nu vor să ia învățatură» ⁸¹¹. Sau pentru ca, (așa) ca în exemplul bolii trupului, răutatea păcatelor să fie descoperită chiar celui care a păcătuit, de multe ori fără să știe, și nu prietenului lui în vizită, nici celui încercat de propriile răutăți, așa cum este cazul paralticului, căruia Domnul, în Evanghelie, îi spune : «Iată, te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău» ⁸¹². Dar (se întîmplă) ca infirmitățile, de multe ori, să fie lăsate și pentru scoaterea în evidență a bunătații și puterii lui Dumnezeu, pentru ca Dumnezeu să fie preamărit, ca în cazul orbului din naștere, despre care fiind întrebât Domnul : «cine a păcătuit : acesta sau părinții lui, de s-a născut orb ?», a răspuns spunînd : «Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrurile lui Dumnezeu» ⁸¹³. Iar de multe ori și pentru dovedirea firii omenești, slăbiciunea trupului este rînduită ca dovadă a puterii lui Dumnezeu, așa cum însuși Apostolul spune despre sine : «Și pentru ca să nu mă trufesc cu înălțarea descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghim-

807. Iov 40, 8.

808. Luca 16, 20.

809. I Cor. 11, 29—30.

810. I Cor. 11, 32.

811. Ier. 5, 3.

812. Ioan 5, 14.

813. Ioan 9, 2—3.

pe în trup, un înger al satanei să mă bată peste obraz»⁸¹⁴. Așadar, într-adevăr, când cineva, pentru ceva din cele spuse, căzînd în boală ar privi către doctori, ca și cum ar nesocoti judecata lui Dumnezeu, trudindu-se în zadar, disprețuiește pe Dumnezeu, dar dacă vreodată ar fi necesar ca însuși sufletul să se corijeze prin îngrijirea trupezască, anume cînd s-ar primi învățătura Domnului spre vindecarea propriilor patimi, așa cum primește cel bolnav sfatul doctorului, atunci dispun că este îngăduit celui bolnav cu trupul să ceară îngrijirea (doctorului) și să dovedească prin aceasta folos în privința vindecării pentru suflet, lucru pe care îl spune Domnul celor care nu s-au simțit datori să-l facă, din dispreț (față de doctor), zicînd : «*Au doară nu mai este balsam în Galaad ? Au doară nu mai este acolo doctor ? De ce nu se vindecă fiica poporului Meu ?*»⁸¹⁵ ; pentru ca din compararea sîrguinței pentru ceva de mai mică însemnătate să apară mai înfricoșătoare neglijența pentru ceva de mai mare importanță. Căci Domnul știe să se folosească, în diferite împrejurări, de cele mai neînsemnate, ca în parabole, pentru evidențierea (înfățișarea) celor mai importante, iar cîteodată (se folosește) și de cei mai răi, ca în pilda referitoare la «*cum trebuie să se roage (cineva) totdeauna*»⁸¹⁶.

Intrebarea 314

Dacă se cuvine creștinului — sau este lucru fără de repros — ca să se folosească de doctori ?

Răspuns

În cele expuse pe larg (la Regulile Mari) am spus îndeajuns, la capitolul 20⁸¹⁷.

Intrebarea 54**

Se cuvine ca aceia care au fost rînduiți să stea în fruntea comunității (proiestoșii) să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile comune ?

814. II Cor. 12, 7.

815. Ier. 8, 22.

816. Luca 18, 1.

* Vezi întrebarea de mai înainte.

817. Este vorba de R.M. 55; cap. 20 la care se face trimitere corespunde pe semne împărțirii din Codicele Vatican, din care a luat Gribomont aceste întrebări, în plus față de cele 313 din colecția J. P. Migne.

** Este întrebarea care formează R.M. 54.

Răspuns

Ni s-a spus pe larg la capitolul 19⁸¹⁸.

Intrebarea 48

Dacă trebuie să nu se cerceteze din curiozitate lucrările proiestosului⁸¹⁹.

Răspuns

Ni s-a spus și despre aceasta în cele expuse pe larg la capitolul 19.

Intrebarea 315

Care este deosebirea între vanitate (mândrie deșartă) și iubirea de mărire.

Răspuns

Socotesc că vanitatea este când se urmărește mărirea prin lucruri deșarte, iar iubirea de mărire când se face un lucru important și apreciat, dar se face pentru propria mărire, și nu pentru mărirea lui Dumnezeu, cum spune Domnul: «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri»⁸²⁰, și cum poruncește Apostolul, că: «ori de mîncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți»⁸²¹.

Intrebarea 316

Prin ce sîrguință poate cineva să se achite de acestea?

Răspuns

Prin învățarea mărimii celor făgăduite, precum spune Apostolul, că «pătimirile vremii de acum nu sînt vrednice de mărirea ce ni se va descoperi»⁸²², și că «cele ce se văd sînt trecătoare, iar cele ce nu se văd sînt veșnice»⁸²³.

Intrebarea 317

Care este măsura ascultării.

818. Capitolul se referă, de asemenea, la împărțirea din Codicile Vatican.

819. Este întrebarea care formează R.M. 48, răspunsul face trimitere tot la cap. 19.

820. Matei 5, 16.

821. I Cor. 10, 31.

822. Rom. 8, 18.

823. II Cor. 4, 18.

Răspuns

Moartea, așa cum spune Apostolul despre Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, că S-a făcut ascultător pînă la moarte⁸²⁴, pentru ca, spre exemplu, dacă ar fi poruncă grea (obositoare) de a contribui la pietate, cineva, chiar dacă ar fi primejdie de moarte, ar socoti mai de laudă să moară pentru poruncă decît să neglijeze împlinirea poruncii din teama de moarte, așa cum însuși Apostolul arată că «și-a pus viața în primejdie, ca să îplinească lipsa voastră în slujirea către mine»⁸²⁵.

Intrebarea 318

Dacă trebuie să avem și să citim Scriptura cea de Dumnezeu inspirată.

Răspuns

Intrebarea aceasta se cuprinde în prima întrebare.

824. Filip. 2, 8.

825. Filip. 2, 30.

7. 11. 23.
8. 11. 11.
9. 11. 9.

EPITIMII¹

1. Dacă cineva fiind sănătos cu trupul ar neglija rugăciunile sau învățarea psalmilor², invocând cu viclesug dezvinovățiri de păcate, acesta să se afurisească³ sau să postească o săptămână.

2. Dacă cineva ar fi muștrat, cu dragoste, pentru o greșeală și n-ar primi muștrarea rugându-se și cerând iertare, cu tot respectul cuvenit, pentru cele ce a greșit, și acesta să se afurisească o săptămână.

3. Dacă cineva cunoaște greșeala cuiva și nu-l va îndrepta pe el sau nu-l va muștra în pace cu dragostea cea întru Hristos, ci cu supărare, ca și cum (ar fi) mai degrabă biruitor al fratelui decât tămăduitor al cauzei păcătuirii, și acesta să se afurisească împreună cu cel muștrat pentru păcătuire două săptămâni, fiindcă a muștrat ca un vrăjmaș și nu ca un frate.

4. Dacă cineva disprețuiește sau contrazice, când i se poruncesc de către un frate cele după puterea (lui), și nu se supune cu toată bucuria cea întru Hristos, ca și cum el l-ar înstrui pe acesta, de asemenea să se afurisească o săptămână.

5. Dacă cineva ar flecări sau ar spune glume, nepăzind cu frică și cu cutremur învățătura fericitului Apostol și a Evangheliilor, și acesta să se afurisească o săptămână.

6. Dacă cineva în afară de «da» și «nu»⁴ ar face alt jurământ, și acesta să se afurisească o săptămână.

7. Dacă cineva ar ierta fratelui care i-a greșit și după ce a trecut un timp l-ar ocări, ca și cum l-ar instrui, și acesta să se afurisească o săptămână, ca unul fără milă de semeni și ca unul ce se bucură de răul altuia.

8. Dacă cineva ar ierta cuiva greșeala și l-ar vedea pe acesta purtându-se cu indiferență și nu cu zdrobire de inimă și prin multe lacrimi milostivind pe Domnul, să-l roage și să-l facă atent să se pocăiască și să arate fapte de pocăință. Iar dacă făcându-se acestea el nu s-ar îngriji de mîntuirea sa, unul ca acesta să se despartă cu totul de cei cu care era împreună: «Căci puțin aluat dospește toată frămîntătura»⁵, după sfîntul care a spus (aceasta).

9. Dacă cineva ar ieși cînd nu obligă trebuințele necesare, umblînd fără rost, unul ca acesta să se afurisească: pentru ca să se odihnească în casă picioarele lui, precum este scris⁶.

10. Dacă cineva, din întîmplare, s-ar mînia⁷ și n-ar ruga îndată pe fratele pe care l-a amărit ca să-i ierte greșeala pe care a săvîrșit-o față de el, să se afurisească și acesta pe o săptămână.

11. Dacă cineva ar fi insultat de un frate și fiind rugat de tovarășia (fraților) n-ar ierta greșeala, să-și amintească de cel ce a spus: «dacă cineva are plîngere

1. Epitmiile sînt date după textul din ediția J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 1305/1306 — 1315/1316. Trimiterile la textele biblice sînt folosite după textul din «Biblioteca Părinților și Scriitorilor Bisericești Elini», vol. 53, Atena, 1976, p. 370—374.

2. Ps. 140, 4.

3. Afurisirea sau separarea de cei cu care cel ce a greșit forma o comuniune se înțelege în general ca oprire de la împărtășire.

4. Matei 5, 37.

5. Gal. 5, 9.

6. Pilde 7, 11.

7. Matei 5, 22.

Impotriva cuiva (să ierte) precum și Hris-tos a iertat»⁸.

12. Dacă cineva ar ieși din minăstire neluând blagoslovenie sau fără să fie trimis de arhimandrit cu binecuvîntare, să fie neîmpărtășit.

13. Dacă cineva ar avea ceva (propriu) în minăstire sau în afară de minăstire, să fie neîmpărtășit.

14. Dacă cineva se însoțește cu altcineva ca să iasă din minăstire pentru un alt oarecare (lucru) rău, să fie neîmpărtășit.

15. Dacă vreunul dintre șefii dormitoarelor află pe cineva că face turburare sau discută în dormitor, și nu-l alungă afară din localitate, acesta să fie lipsit de binecuvîntare.

16. Dacă cineva ar fi lipsit de binecuvîntare din cauza pedepsirii și din dispreț nu s-ar justifica și ar primi binecuvîntare, să se afurisească.

17. Dacă cineva ar pune ceva la mese sieși sau altuia, fără să fi fost îngăduit de arhimandrit, să fie lipsit de binecuvîntare.

18. Dacă cineva fără acoperămîntul capului face un lucru în orice loc, să fie lipsit de binecuvîntare.

19. Dacă cineva ar sta de vorbă cu un străin venit întimplător sau cu unul din ai săi, fără să fi luat aprobare de la arhimandrit, cu excepția celor rînduiți la această sarcină, să fie lipsit de binecuvîntare.

20. Dacă cineva ar sustrage ceva de la un frate și l-ar ascunde, să fie lipsit de binecuvîntare.

21. Dacă cineva, fără să fie pedepsit, ar minca neluând binecuvîntare să se afurisească.

22. Dacă cineva nu și-ar lua binecuvîntarea la rîndul său, să fie fără binecuvîntare; dar dacă din cauza vreunei trebuințe n-a ajuns, să se justifice.

23. Dacă cineva ar fi găsit noaptea singur cu cineva sau schimbîndu-și locul unde doarme fără încuviințarea celor rînduiți supraveghetori, să se afurisească.

24. Dacă cineva se trece pe sine la alt lucru fără să fi primit aprobare, să fie lipsit de binecuvîntare.

25. Dacă cineva va schimba ceva cu altul, sau va dărui fără aprobarea arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

26. Dacă cineva ar fi găsit vorbind seara după Tatăl nostru⁹, să se afurisească.

27. Dacă cineva dintre cei sănătoși doarme afară de biserică, să fie afurisit.

28. Dacă cineva, mîncînd la masă, ar flecări, să fie ridicat la rugăciune.

29. Dacă cineva ar ajunge fără binecuvîntare și fiind amărît ar învăța el pe cel care l-a pedepsit, sau contrazicîndu-l n-ar arăta condescendență, să se afurisească. Iar dacă ar spune că este pedepsit pe nedrept, să aducă la cunoștință arhimandritului cauza și să se primească ceea ce s-a hotărît de către acesta.

30. Dacă cineva are împotriva cuiva mîhnire și disprețuind nu s-ar împăca înainte de slujbă sau nu spune cauza arhimandritului sau celui însărcinat cu supravegherea, să se afurisească.

31. Dacă cineva în ziua de aducere a jertfei se oprește pe sine de la împărtășire fără aprobarea arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

32. Dacă cineva discută din Scripturi din dorința de întrecere, să fie lipsit de binecuvîntare; iar dacă persistă după ce i s-a interzis, să se afurisească ca un ne-supus și neascultător.

33. Dacă cineva spală haina fie a altuia, fie a sa fără aprobarea arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

34. Dacă cineva lipsește de la mese fără să spună motivul, să rămînă fără mîncare.

35. Dacă cineva va pierde ceva și negăsindu-l nu va aduce la cunoștința arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

8. Col. 3, 13.

9. Matei 6, 9.

36. Dacă doi ar fi găsiți adeseori împreună, apropiindu-se unul de altul și poruncindu-li-se nu s-ar despărți, să se afurisească pînă se vor îndrepta.

37. Dacă cineva n-ar ajunge seara la «Tatăl nostru»¹⁰, în afară de vreun motiv, să stea în picioare la rugăciune pînă ce vor adormi toți.

38. Dacă cineva în vremea împărtășaniei avînd mîhnire față de vreun frate nu-i dă acestuia pacea, să se afurisească.

39. Dacă cineva ar muța pe un frate de la rîndul slujirii, în afară de cei cărora li s-a încredințat acea grijă, să fie lipsit de binecuvîntare.

40. Dacă cineva știe pe vreun frate care vrea să plece în ascuns din mînăstire și nu va aduce la cunoștința arhimandritului sau proiestoșilor, să se afurisească.

41. Dacă cineva s-ar ridica de la masă fără încuviințarea arhimandritului, să stea în picioare la rugăciune pînă la vecernie.

42. Dacă cineva după împărtășire ar ieși de la slujbă pînă ce vor lua toți binecuvîntare, în afară de o nevoie omenească, să mănince separat.

43. Dacă vreunul face pe cineva să fie lipsit de binecuvîntare fără motiv, să fie și el lipsit de binecuvîntare.

44. Dacă cineva ar fi găsit vorbind în chilii, cu excepția celor care locuiesc în acestea sau a celor care fac liniște, să fie lipsit de binecuvîntare.

45. Dacă cineva s-ar afla clevetind împotriva cuiva sau ar auzi despre oarecari clevetitori și nu-i va mustra sau nu-i va pîri arhimandritului, să se afurisească împreună cu aceștia.

46. Dacă cineva ar face glume sau ar flecări, să fie lipsit de binecuvîntare.

47. Dacă cineva ar fi găsit vorbind în grădină cu cineva, sau recitînd psalmi, sau dormind, în afară de cei care lucrează sau de cei care supraveghează, să fie lipsit de binecuvîntare.

48. Dacă cineva ar ieși la locul porta-

rului fără îngăduința supraveghetorilor, să fie lipsit de binecuvîntare, iar dacă ar ieși la locul gardianului (paznicului), să se afurisească.

49. Dacă cineva ar da ceva în afară sau ar primi (ceva) fără aprobarea arhimandritului, să se afurisească.

50. Dacă cineva, întîmpinînd pe vreunul dintre străinii care se înapoiază, îi va vorbi în afară de darea păcii, cu excepția celor rînduiți pentru aceasta, să fie lipsit de binecuvîntare.

51. Dacă cineva face supărare arhimandritului pentru rînduirea săptămînală la slujbă, în afară de chelar sau de începătorul săptămîinii, să fie lipsit de binecuvîntare; așa încît începătorul săptămîinii și cel răspunzător de orice trebuință să se îngrijească cu sîrguință de rînduirea la slujbă în fiecare zi a săptămîinii, ca să nu cadă în judecata lenevirii.

52. Dacă cineva vine fără motiv la bucătărie sau la chelărie cu excepția celor rînduiți cu supravegherea și a celor care poartă grijă de buna rînduire, să fie lipsit de binecuvîntare.

53. Dacă cineva, fiind trezit de oarecare la vremea slujbei sau a citirii, s-ar supăra, să se afurisească.

54. Dacă cineva intră în bolniță fără motiv după cercetarea cea (făcută) pentru cele necesare de dimineață, în afară de cei care fac liniște și de cei cărora li s-a încredințat această grijă, să fie lipsit de binecuvîntare.

55. Dacă cineva, fără încuviințarea bolnicerului, intrînd se odihnește în bolniță, să fie lipsit de binecuvîntare; dar dacă este suferind sau bolnav, să spună mai întîi bolnicerului.

56. Dacă cineva dintre cei suferinzi își schimbă locul unde doarme, fără încuviințarea bolnicerului, să se afurisească.

57. Dacă cineva dintre cei rînduiți să servească la bolniță oferă ceva unui frate

10. Matei 6, 9.

fără aprobarea bolnicherului, să fie lipsit de binecuvîntare.

58. Dacă vreunul dintre bolnavi va fi găsit că se mută fără încuviințarea bolnicherului sau a unuia dintre cei rînduiți să slujească (la bolniță), să fie lipsit de binecuvîntare.

Epitimii pentru călugărițe

1. Cea care s-ar jură cu orice fel de jurămînt, să se afurisească două săptămîni.

2. Cea care ar huli pe vreuna din bătrînele (prezbiterele) cărora li s-a încredințat să hotărască cu privire la lucrurile din minăstire, să se afurisească o săptămîină.

3. Cea care ar spune ceva în taină împotriva unei surori, care nu este de față, cu scopul de a o ponegri, să se afurisească o săptămîină.

4. Cea care a ponegri pe careva cu orice fel de ocară, să se afurisească o săptămîină.

5. Oricare alta s-ar găsi șușotind în afară de cele bătrîne (prezbiterele) cărora li s-a încredințat să slujească, să se afurisească o săptămîină.

6. Cea care fără nici o nevoie constrîngătoare, provocînd discuție fără rost, ar flecări, să se afurisească o săptămîină.

7. Cea care vorbește glume sau rîde necuviințos, să se afurisească o săptămîină.

8. Cea care aflîndu-se în îndeplinirea unei slujiri și avînd o nevoie constrîngătoare, ar vorbi cu cea de aproape, sau cu strigare sau cu vorbire îndrăzneată, să se afurisească o săptămîină.

9. Cea care apără pe cea care a fost condamnată pentru o greșeală de la cele ce i s-au încredințat, după prealabilă încercare, ca să administreze și să poarte de grijă (de lucruri), să se afurisească, împreună cu aceea căreia i-a luat apărarea, două săptămîni.

59. Dacă cineva, în afară de arhimandrit, ar fi găsit scriind cuiva sau primind scrisori, să fie afurisit.

60. Dacă cineva trimite cuiva vreun dar, sau primește ceva de oriunde, cu excepția arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

10. Cea care va vorbi cu cineva dintre cei care vin de afară, înainte de a i se fi îngăduit de către cea căreia i s-a încredințat grija pentru toată buna rînduială, să se afurisească o săptămîină.

11. Cea care se va găsi murmurînd din cauza lipsei lucrurilor necesare, sau din cauza oboșelii muncilor, să se afurisească o săptămîină.

12. Cea care se împotrivește poruncii celor cărora li s-a încredințat grija, să se afurisească o săptămîină.

13. Cea care din dispreț, sub pretextul aparent al liniștii, n-ar îndeplini porunca, să se afurisească o săptămîină.

14. Cea care ar vrea să se împodobească, după prima și a doua sfătuire, să se mustre înainte de proiestosului.

15. Cea care fără încuviințarea celor cărora li s-a încredințat grija aceasta, ar merge la mama sau la sora sa, să se afurisească o săptămîină.

16. Cea care va întoarce ochii în mod răutăcios, provocînd mîhnire celei de aproape, să se afurisească o săptămîină.

17. Cea care după încheierea adunărilor ar vorbi cu vreuna din femeile de afară, să se afurisească două săptămîni.

18. Cea care trece de la un lucru la alt lucru fără porunca celor care au grija (aceasta), să se afurisească o săptămîină.

19. Cea care ar refuza epitimia, sau contrazice, sau cîrtește, necunoscînd folosul ei înseși din îndreptare, să se afurisească două săptămîni.

Capitolele constituțiilor (ascetice) ¹

1. Se cuvine ca rugăciunea să fie avută în vedere înainte de toate.
2. Despre supravegherea gândurilor și că trupul nu este rău, cum au socotit unii.
3. Nu se cuvine să avem convorbiri cu femeii, fără supraveghere.
4. Se cuvine să potrivim cumpătarea după puterea trupului și că munca trupească este bună și legitimă.
5. Se cuvine ca ascetul să se indeletnicească cu lucrări potrivite.
6. Nu se cuvine ca ascetul să stea de vorbă cu toți oamenii nesupravegheat.
7. Nu se cuvine să aibă loc ieșiri dese și necontrolate.
8. Asceților nestatornici nu trebuie să li se acorde încrederea și libertatea de a vorbi, dar și de cei asemenea să se poarte grijă.
9. Se cuvine ca ascetul să nu dorească cu nici un chip să devină clericul sau superiorul fraților.
10. Nu se cuvine să dorim cele bune din vanitate (mărire deșartă).
11. Despre timpul potrivit pentru vorbiri.
12. Nu se cuvine ca ascetul să încline spre glume.
13. Despre bunătate și în ce mod se formează dragostea.
14. Despre înțelepciune.
15. Despre credință și nădejde.
16. Despre umilință.
17. În câte chipuri iau naștere gândurile rele.
18. Către oălugării care viețuiesc în comun (chinovitic).
19. Se cuvine ca ascetul să treacă la viața ascetică cu examinare hotărâtă, și despre supunere.
20. Nu se cuvine să se urmărească înțreținerea de convorbiri cu rudele care trăiesc în viața civilă, sau să se poarte grijă de lucrurile aceluia.
21. Nu se cuvine să se separe (nimeni) de comunitatea frățească spirituală.
22. Despre supunere mai pe larg.
23. Se cuvine ca ascetul să ia asupra sa cu multă plăcere chiar lucrările disprețuite.
24. Nu se cuvine ca ascetul să dorească cinstiri și demnități.
25. Despre modestie și simplitate în felurile de mâncare.
26. Cel care tinde spre desăvârșire nu va putea să păgubească progresul.
27. Nu se cuvine ca ascetul să aibă indeletniciri (private).
28. Se cuvine ca proiestosul să distribuie cu bunăvoință părintească celor de sub ascultarea sa cele ce li se cuvin.
29. Nu se cuvine să se formeze grupări de doi sau trei frați în sistemul ascetic.
30. Nu se cuvine ca ascetul să caute să-și aleagă (după gust) îmbrăcămintea.
31. Se cuvine ca proiestosul să potrivească cele rînduite după puterea corpului; și despre cei care își ascund puterea.
32. Se cuvine ca frații să nu se întristeze cînd celor mai slabi li se încredințează ceva mai ușor.
33. Nu se cuvine ca proiestosii să încurajeze pe asceții care părăsesc (din ne-supunere) propria comunitate frățească, sau pe unii ca aceștia să-i primească în viața chinovitică.
34. Nu se cuvine ca ascetul care trăiește în sistemul chinovitic să aibă în proprietate personală bunuri materiale.

1. Textul este după ediția J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 1315/1316—1319/1320.

CONSTITUȚIILE ASCETICE *

(Ἀσκητικαὶ διατάξεις)

Către cei care locuiesc chinovitic și singuri

Introducere

I

După ce ai redobândit, prin Hristos, ușurința de a înțelege și ai înălțat mintea deasupra dorințelor, plăcerilor și grijilor lumești și după ce te-ai străduit cu râvnă să separi și să smulgi, cu orice chip, gândul de la patimile trupești, de multe ori ne-ai împărtășit gândurile, căutând să înveți cum trebuie să duci la capăt lupta începută, fără să fii stăpînit vreodată de plăcerile trupești care asaltează sufletul prin trup. Ai dorit după aceea să știi care este cel dintîi lucru pe care se cuvine să-l evite cineva înainte de toate, apoi pe care (să-l evite) după primul, și pe care dintre lucrurile bune trebuie să le dorească cu ardoare, așa încît prin veghere atentă să evite săvîrșirea lucrurilor ce nu se cuvin, iar prin râvnă să obțină împlinirea celor bune.

Mi-ai cerut, după aceea, ca să-ți expun în scris părerea mea în privința aceasta. Pentru aceasta m-am și grăbit, ca să nu pierd din vedere râvna ta cea bună; ci să întăresc chiar buna dispoziție a ta și s-o confirm cu propriile mele sfaturi; dar nu fiindcă ofer învățătură potrivită pentru obiectul discuției, ci ca să nu ascund sub tăcere, ca în țărînă, ceea ce există, și ca să evit, astfel, pedeapsa care a fost pronunțată pentru cel care a ascuns talantul în pămînt.

Fără îndoială, căsătoria este, de obicei, pentru oameni, motivarea antrenării lor în dorințele, plăcerile și grijile lumești. Căci nimeni nu poate descoperi o dorință mai puternică și mai constrîngătoare, existînd în natura trupului, decît dorința bărbaților pentru femeie, sau a femeilor pentru bărbat; și e chiar foarte natural, pentru că de la natură se tînde către nașterea descendenților. Ei bine, fiindcă are putere excep-

* Textul, după J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 1321/1322 — 1427/1428.

țională, căsătoria trebuie să poarte și o sarcină mai grea. Căci nici chiar grijile care se întâmplă oamenilor pe neașteptate nu sînt mai grele decît acelea care vin cu grămada din cauza căsătoriei, precum spune Sf. Pavel, că, adică «*cel căsătorit se îngrijește de cele ale lumii*»¹, fiind năpădit de griji. Într-adevăr, cel necăsătorit poate să se întrețină singur pe sine și nevoile legate de trup, sau poate chiar să le și înfrunte, pentru că are puterea să se convingă ușor spre aceasta; dar cel care are grija soției și a copiilor nu este stăpînul părerii lui, ci lucrează de nevoie după plăceri și — fiindcă se ocupă cu îngrijirea copiilor — este invadat de griji nenumărate, pe care vom putea să le enumerăm mai pe larg altă dată.

II

Așadar, cel care dorește mult să fie liber de legăturile lumii evită căsătoria ca pe cătușe; iar după ce evită aceasta, își închină viața lui Dumnezeu și acceptă fără rezervă viața castității, așa încît să nu poată să se mai întoarcă la căsătorie, ci să lupte cu orice chip pentru castitate, luptînd contra naturii și, mai ales, contra pasiunilor mai violente ale ei. Căci, după ce devine un astfel de iubitor al lui Dumnezeu, fiindcă dorește să se împărtășească de liniștea (apatia) Aceluia, oricît de puțin și fiindcă dorește să guste sfințenia duhovnicească, calmul, liniștea, buna dispoziție și desfătarea și bucuria care rezultă din acestea, veghează cu grijă să-și țină gîndul departe de orice patimă materială și trupească, care tulbură sufletul, și cercetează cele dumnezeiești cu privirea curată și neumbrită a sufletului, umplîndu-se, fără să se sature, din lumina care vine de acolo. Și, după ce a exersat sufletul într-o asemenea obișnuință și stare, devine familiar lui Dumnezeu, atît cît îngăduie «*asemănarea*» și se face iubit și foarte dorit de Acesta, fiindcă a îndurat lupta mare și greu de cîștigat și a avut bucuria să intre în legătură cu Dumnezeu cu mintea curățită de amestecul celor materiale și desprinsă de frecventarea patimilor lumesti. Este potrivit, deci, și jûst ca acela care s-a înălțat la o asemenea obișnuință, prin exercitarea de care am amintit mai înainte, să nu mai coboare iarăși prin excitările cărnii la practicarea pasiunilor ei; să nu accepte nici aburii care se ridică de acolo, ca să nu se întunece astfel ochiul sufletului ca de o piclă foarte adîncă și să nu decadă din contemplarea dumnezeiască, așa cum se irită privirea cugetului de fumul patimilor.

1. I Cor. 7, 33.

CAPITOLUL I

SE CUVINE CA RUGĂCIUNEA
SĂ FIE AVUTĂ ÎN VEDERE ÎNAINTE DE TOATE

I

Orice faptă, iubitule, și orice cuvânt al Mântuitorului nostru Iisus Hristos este normă de pietate și de virtute. Pentru aceasta, desigur, S-a și întrupat, înfățișînd ca într-un tablou pentru noi pietatea și virtutea, pentru ca privind la acest tablou să imităm fiecare, după putere, originalul (arhetipul). Căci pentru aceasta poartă însuși corpul nostru, pentru ca să imităm și noi, pe cît se poate, viața Lui. Așadar, tu, cînd auzi cuvîntul și fapta Lui, să nu ascuți cu indiferență și simplu, oricum ar fi, ci să pătrunzi în fondul sensurilor; să devii părtaș acelora care l-au transmis după înțelesul tainic. Pentru că, într-adevăr Marta primește bine pe Domnul, iar Maria se așază lîngă picioarele Lui²; dar amîndouă surorile aveau bunăvoință. Să separi acum lucrurile; Marta s-a apucat să pregătească cele necesare pentru satisfacerea trebuinței Lui trupești, iar Maria s-a așezat lîngă picioarele Lui și I-a ascultat cuvintele. Deci una și-a achitat conștiința față de ce se vedea, alta a slujit la ce nu se vedea. Pentru că într-adevăr cel prezent era și om și Dumnezeu, același Stăpîn care a acceptat bunăvoința ambelor femei. Dar Marta, fiindcă era copleșită de oboseală, a rugat pe Domnul să intervină, pentru ca sora ei s-o ajute la slujire, zicînd: *«Spune-I să se ridice și să slujească cu mine»*. Domnul, însă, răspunzînd, i-a zis: *«Marto, Marto, te îngrijești și pentru multe te silești; dar un lucru trebuie; Maria, totuși, partea cea bună și-a ales, care nu se va lua de la ea»*³. Fiindcă nu ne găsim aici ca să ne odihnim în paturi și să hrănim pîntecele, ci am venit ca să vă hrănim cu cuvîntul adevărului și cu înțelegerea tainelor. Așadar, pe una n-a îndepărtat-o de la lucrul ei, iar pe cealaltă a acceptat-o pentru devotament. Ia aminte acum că pentru amîndouă femeile au fost pregătite două părți; una este inferioară, fiindcă a ales pe cea corporală — și totuși foarte utilă — slujirea; cealaltă este superioară și mai duhovnicească, fiindcă s-a înălțat prin înțelegerea tainelor.

Tu, cel care ascuți, să iei acestea în mod duhovnicesc și să alegi pe care o vrei. Dar dacă vrei să slujești, să slujești în numele lui Hristos. Pentru că Acesta a spus: *«Întrucît ați făcut unuia dintre acești frați ai*

2. Luca 10, 38—39.

3. Luca 10, 40—42.

*Mei, mai mici, Mie Mi-ați făcut»*⁴. Pentru că dacă ai primit pe străini și ai ajutat pe săraci și ai mîngîiat pe cei în suferință și ai dat ajutor celor aflați în stare de nevoie și calamitate, și ai servit pe cei bolnavi, toate acestea Hristos le primește ca făcute Lui însuși. Dacă totuși vrei să imiți pe Maria care a lăsat slujirea trupului și s-a ridicat la contemplarea obiectivelor duhovnicești, să faci aceasta cu consecvență și sinceritate. Lasă trupul, lasă agricultura, bucătăria și pregătirile, și așază-te lângă picioarele Domnului și ascultă cuvintele Lui, ca să devii părtaş al tainelor dumnezeirii. Pentru că (contemplarea) învățaturii lui Iisus este mai înaltă decît slujirea trupului.

Ai primit deci, iubitele, exemplele și dovada ; să imiți ceea ce vrei ; poți să devii sau slujitorul săracilor sau iubitorul învățaturii lui Hristos. Dar dacă ai putea să le imiți pe amîndouă, din amîndouă părțile vei primi roada mîntuirii. Deci, primul vine cuvîntul duhovnicesc, iar toate celelalte al doilea, «*pentru că Maria*» — spune Mîntuitorul — «*partea cea bună a ales*». Așadar, dacă și tu dorești să fii adept al lui Hristos, să te așezi la picioarele Lui și să-I primești Evanghelia ; vei lăsa acolo toată averea ta și vei trăi fără grijă ; vei uita atunci chiar propriul tău corp și astfel vei putea să urmezi învățătura Lui, ca să imiți pe Maria și să cîștigi cea mai înaltă mărire.

Iar cînd te rogi, să fii atent să nu ceri unele în locul altora și să provoci mînia Domnului ; și să nu ceri bani, mărire lumească, putere sau orice altceva dintre cele rezultate din acestea, ci, să ceri împărăția lui Dumnezeu, și El îți va procura toate cele de trebuință trupului, precum spune Însuși Domnul : «*Căutați (mai întii) împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă*»⁵. Iar pentru rugăciune, iubitele, există două moduri : primul este cel al preamării cu umilință, iar al doilea, care urmează acestuia, este al cererii. Așadar, cînd te rogi, să nu începi îndată cu cererea ; altfel devii bănuît în privința intenției, că te rogi lui Dumnezeu constrîns de nevoie. La începutul rugăciunii, deci, uită-te pe tine însuți, pe soție, pe copii ; lasă pămîntul, întinde brațele spre cer ; lasă toată făptura văzută și nevăzută și începe să preamărești pe Cel care a făcut toate ; iar cînd Îl preamărești pe Acesta, să nu-ți rătăcească mintea încoace și încolo, nici să nu bîsmesti ca păgînii, ci să alegi din Dumnezeieștile Scripturi și să zici : «*Te binecuvîntez, Doamne, Cel îndelung-răbdător, Cel fără de răutate,*

4. Matei 25, 40.

5. Matei 6, 33.

Care în fiecare zi ai îndurare pentru greșelile mele și Care ne-ai dat nouă tuturor posibilitatea pocăinței. Căci pentru aceasta treci sub tăcere și ne ierți, Doamne, ca să Te preamărim pe Tine, Care dai, din iubire, mîntuire neamului nostru, uneori insuflînd teamă, alteori îndemnînd, alteori folosind pe profeți și, în cele din urmă, cercetîndu-ne prin venirea Hristosului Tău. Pentru că Tu ne-ai creat pe noi, și nu noi. Tu ești Dumnezeuul nostru»⁶.

III

Iar cînd vei preamări, după Scripturi, precum poți, și vei înălța laudă către Dumnezeu, atunci să începi și să spui, cu umilință: «*Eu, Doamne, nu sînt vrednic să vorbesc înaintea Ta, pentru că sînt tare păcătos*». Și chiar dacă conștiința ta nu te mustră încă pentru vreun rău, se cuvine să spui, totuși, așa, fiindcă nimeni nu este fără de păcat în afară de Dumnezeu și pentru că, în timp ce săvîrșim multe păcate, pe cele mai multe nici nu le cunoaștem. Pentru aceasta Apostolul spune: «*Conștiința nu mă acuză de nimic, dar cu aceasta nu m-am îndreptat*»⁷, adică săvîrșesc multe păcate, dar nu le sesizez. Pentru aceasta și profetul spune: «*Cine va pricepe greșelile*»⁸. Așa încît nu vei minți dacă te numești tu însuși păcătos, pentru că păcătuiești și numai prin aceea că-ți pui în gînd să zici: nu sînt păcătos; așadar, mai degrabă spune: sînt mai păcătos decît toți, întrucît calc porunca dumnezeiască, care rînduiește: «*cînd veți face toate (cele poruncite) să spuneți: sîntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem*»⁹. Astfel se cuvine să ai în mintea ta totdeauna aceasta: sînt netrebnic, și aceasta: «*cu smerenie să se socotească unul pe altul mai de cînte decît el însuși*»¹⁰. Așadar, să te rogi lui Dumnezeu cu teamă și cu umilință. Iar cînd vei adresa cuvînt de umilință să spui: «*Mulțumescu-Ți Ție, Doamne, că Te-ai îndurat pentru păcatele mele și m-ai lăsat nepedepsit pînă acum; pentru că eram vrednic să sufăr încă de mult nenumărate asemenea (pedepse) și să fiu îndepărtat de la fața Ta, dar iubirea Ta îngăduitoare s-a îndurat față de mine; Îți mulțumesc, deși nu sînt în măsură să mulțumesc îngăduinței Tale*»; iar cînd vei împlini pe cele două, și preamărirea și umilința, atunci să ceri ceea ce ai nevoie să ceri; dar nu bogăție cum cereai mai înainte, nici mărire lumească, nici sănătatea trupului. Căci Cel care te-a creat și se îngrijește de mîntuirea ta, cunoaște ce-i trebuie fiecăruia, sănătatea sau

6. Ps. 99, 2.

7. I Cor. 4, 4.

8. Ps. 18, 13.

9. Luca 17, 10.

10. Filip. 2, 3.

boala ; ci să ceri, așa cum s-a poruncit, împărăția lui Dumnezeu ¹¹. Căci pentru nevoile trupului tău, precum s-a spus mai înainte, acesta se va îngriji. Pentru că Împăratul nostru este foarte exigent și se mînie dacă cineva i-ar cere ceva fără importanță, dacă cineva dintre noi L-ar ruga pentru lucruri ce nu se cuvin. Așadar, în rugăciunea ta să nu-ți arăți disperarea, ci să ceri pentru tine lucruri vrednice de împăratul Dumnezeu. Iar cînd ceri cele bineplăcute lui Dumnezeu, să nu încetezi, pînă cînd vei obține cele cerute. Căci la aceasta a făcut Domnul aluzie în Evanghelie, cînd a spus : *«Cine dintre voi, avînd un prieten și se va duce la el în miez de noapte și-i va zice : Prietene, împrumută-mă cu trei pîini, că a venit din cale un prieten la mine și n-am ce să-i pun înainte ; iar acela, răspunzînd dinăuntru, să-i zică : Nu mă da de oste-neală. Acum ușa este încuiată și copiii mei sînt în așternut cu mine. Nu pot să mă scol să-ți dau. Zic vouă : Chiar dacă sculîndu-se, nu i-ar da pentru că-i este prieten, dar, pentru îndrăzneala lui, sculîndu-se, îi va da cît îi trebuie»* ¹².

IV

Domnul ne dă exemplu ca să ne învețe să fim tari și rîvnitori în credință. Adică folosește exemplu omenesc, ca să înveți să nu te lași copleșit de oboseală vreodată, încît, atunci cînd vei cere și nu vei primi, să nu încetezi pînă ce vei primi, dacă, desigur, vei cere, așa cum s-a spus, cele ce Dumnezeu dorește. Și să nu spui, sînt păcătos și nu sînt ascultat. De aceea, în mod sigur, ca să nu deznădăjduiești, să spui (mereu) : *«chiar dacă nu-i va da pentru că-i este prieten, dar, pentru îndrăzneala lui, îi va da cît îi trebuie»* ¹³. Și chiar dacă va trece o lună, un an, trei ani, patru ani sau și mai mulți, pînă ce vei primi, să nu încetezi, ci să ceri, cu credință, lucrînd totdeauna binele. Pentru că adeseori cîte unul dintre noi în tinerețe a urmărit înțelepciunea, după aceea pe furis s-a strecurat plăcerea, s-au pus în mișcare plăcerile după natură, a slăbit rugăciunea, vinul devine stăpînul tinereții, se pierde înțelepciunea (cumpătarea) și omul devine altul decît cel care trebuie. Astfel se produc schimbările, fiindcă nu ne împotrivim patimilor cu gînd curajos. De aceea, se cuvine ca fiecare să pună la contribuție toate puterile lui și să roage cu îndrăzneală pe Dumnezeu să-i stea într-ajutor. Pentru că dacă cineva din lenevie se lasă stăpînit de patimi și se predă vrăjmașilor, cu acesta Dumnezeu nu se aliază și nici nu-l ascultă ; căci, lăsîndu-se stăpînit de păcate, s-a îndepărtat pe sine de Dumnezeu.

11. Matei 6, 33.

12. Luca 11, 5—8.

13. Luca 11, 8.

Pentru că cel care vrea să fie ajutat de Dumnezeu nu-și părăsește datoria ; și cel care nu-și părăsește datoria nu este părăsit niciodată de ajutorul dumnezeiesc. Se cuvine, așadar, ca să nu-l condamne conștiința pentru nimic și astfel să ceară ajutorul dumnezeiesc. Dar să nu ceară (ajutorul) cu indiferență, ci cu mintea concentrată, pentru că, altfel, nu numai că nu va primi ceea ce a cerut, ci mai degrabă va mînia pe Stăpîn. Pentru că dacă cineva care, stînd și vorbind înaintea șefului, stă drept, cu multă teamă, avînd nemișcată și privirea externă și cea internă a sufletului, pentru ca nu cumva să-și atragă vreo neplăcere, cu atît mai mult se cuvine ca înaintea lui Dumnezeu să stea cu teamă și frică, avînd îndreptată toată atenția numai către El și în nici o altă parte. Pentru că El nu privește numai pe omul exterior, ca oamenii, ci cercetează și pe cel interior. Așadar, dacă stai înaintea lui Dumnezeu, așa cum se cuvine, și îi oferi toate puterile tale, să nu încetezi pînă ce vei primi ceea ce ai cerut ; dar dacă conștiința ta te acuză ca mîndru și dacă, deși poți, nu te rogi concentrat, să nu îndrăznești să stai înaintea lui Dumnezeu, pentru ca să nu devină rugăciunea ta păcat. Dacă însă, fiind slăbit de păcat, nu poți să te rogi cu stăruință, constrînge-te atît cît poți și stai stăruitor înaintea lui Dumnezeu, avînd mintea concentrată către El și rugîndu-L (să fie) alături de tine ; și Dumnezeu iartă, fiindcă nu poți să stai așa cum trebuie înaintea lui Dumnezeu, nu din dispreț, ci din slăbiciune. Dacă în acest fel te silești spre tot lucrul bun, să nu încetezi pînă ce nu vei primi ceea ce ceri, ci să bați cu răbdare la ușa Lui, căutînd împlinirea cererii tale. «*Căci oricine cere ia — spune (Scriptura) — cel ce caută găsește și celui care bate i se va deschide*»¹⁴. Căci ce altceva vrei să dobîndești decît numai mîntuirea de la Dumnezeu ?

V

Dorești să știi, iubitule, cum aveau răbdare sfinții și nu deznădăjduiau ? Dumnezeu a chemat pe Avraam, cînd era mai tînăr, și l-a mutat din pămîntul asirienilor în Palestina, zicîndu-i : *«Iată, îți voi da ție pămîntul acesta și urmașilor tăi ; și vor fi ca stelele cerului urmașii tăi, care nu vor putea fi numărați*»¹⁵. Și a trecut număr mare de ani și au atras îmbătrînirea firii lui și s-a apropiat moartea, dar el n-a spus : Doamne, totdeauna mi-ai făgăduit copii și ai prezis că voi fi tată tuturor neamurilor. De bătrînețe impulsurile firii mele sînt moarte, iar Sara, femeia mea, de bătrînețe nu mai are de mult ceea ce este caracteristic femeii în fiecare lună ; așa încît făgăduința ta este mincinoasă.

14. Luca 11, 10.

15. Fac. 13, 15—16.

Pentru că doi bătrâni, ce nădejde (să mai) avem? N-a spus acestea, nu le-a gândit, ci a rămas nezdruccinat în credință, și într-adevăr, după vîrstă îmbătrîniseră, dar nădejdea era tinăra; trupul mergea spre slăbiciune și producea deznădejde, dar credința întărea și sufletul și trupul. Dumnezeu — spunea — este cel care a făgăduit, Stăpînul firii și nu se poate întîmpla altfel. El face posibile și pe cele cu neputință, pentru că El face și schimbă toate, așa cum vrea. Să imiți, deci, credința lui Avraam. Într-adevăr, atunci cînd firea a slăbit și impulsurile cărnii au amorțit, atunci a luat viață făgăduința lui Dumnezeu. Înșește-ți exemplele. Dar noi ne rugăm un an și încetăm stăruința; postim doi ani și renunțăm. Așadar, să nu slăbim în așteptarea făgăduinței lui Dumnezeu. Căci Cel care a făgăduit aceluia că-i va înmulți urmașii, ne va făgădui și nouă că ne va împlini dorința, dacă cerem fără încetare. Pentru că spune (Scriptura): «*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi*»¹⁶. Pentru că în timp ce tu erai departe de El, obosit și apăsător de sarcina foarte grea a păcatului, El S-a milostivit de tine și te-a chemat, ca să te ușureze de sarcină și să-ți dea odihnă în viitor, și tu să nu te încrezi în El? Acum, însă, chiar dacă am vrea să tăcem, vom fi muștrați de conștiința noastră; căci n-avem încredere în El, fiindcă — așa-zicînd — n-ar putea să ne odihnească, și ezităm să luăm asupra noastră jugul Lui cel comod și ușor și să intrăm în împărăția cerurilor prin poarta cea strîmtă, ci preferăm mai degrabă să luăm asupra noastră povara grea a păcatelor și prin dorințele plăcerii noastre să urmăm calea fără îngrădiri și să intrăm prin poarta largă spre pierzare. Dar, va spune cineva, în repetate rînduri am cerut și n-am primit. Aceasta s-a întîmplat, în orice caz, fie pentru că ai cerut într-un fel cum nu s-ar fi convenit, fie cu necredință, fie cu mintea împărăsiată, fie lucruri care nu-ți erau de folos. Dar chiar dacă uneori ai cerut lucruri care erau spre folosul tău, n-ai stăruit în cerere. Pentru că Scriptura spune: «*Prin răbdarea voastră vă veți mîntui sufletele voastre*»¹⁷, și: «*Cel care va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui*»¹⁸.

VI

Dumnezeu cunoaște inima celor care se roagă. Așadar — va spune cineva — ce nevoie are Dumnezeu de cererea noastră? Nu știe El de ce avem trebuință? Deci, ce nevoie (este) de cerere? Dumnezeu cunoaște, într-adevăr, ceea ce ne trebuie și ne procură din belșug toate

16. Matei 11, 28.

17. Luca 21, 19.

18. Matei 10, 22.

bunurile materiale, spre a ne bucura de ele, și, fiindcă este bun, plouă și peste cei buni și peste cei nedreți și face să răsară soarele Său și peste cei răi și peste cei buni¹⁹, și înainte ca să le cerem noi; totuși, credința și faptele virtuții și împărăția cerurilor nu le vei primi dacă nu le vei cere cu osteneală și cu multă stăruință. Pentru că se cuvine ca mai întâi să le dorești și după aceea să le ceri în mod sincer, cu credință și răbdare, oferind toate puterile tale, și în nici un caz să nu fii acuzat de conștiința proprie ca cerînd fie cu neglijență, fie cu lenevie; și atunci vei primi cînd va vrea Domnul; pentru că El știe mai bine cele ce-ți sînt de folos. Și poate pentru aceasta amînă să împlinească cererea ta, gîndind la sîrguința ta către El, și ca să cunoști ce importanță are darul lui Dumnezeu și să păzești cu frică ce ți s-a dat. Pentru că orice dobîndește cineva cu trudă multă, se îngrijește ca să-l păzească, pentru ca nu cumva pierzîndu-l să piardă astfel și osteneala lui mare, și disprețuind darul lui Dumnezeu să devină nevrednic de viața veșnică. Căci ce ar fi folosit Solomon dacă ar fi luat cu ușurință darul înțelepciunii și l-ar fi pierdut?

VII

Așadar să nu-ți pierzi curajul dacă nu ți se va împlini îndată cererea ta. Căci dacă Stăpînul cel bun ar ști că, primind îndată darul, nu-l vei pierde, ar fi gata să ți-l procure chiar înainte de a-l cere. Acum însă procedează așa (amînă) din grija față de tine. Căci dacă cel care a primit un talant și l-a păstrat întreg a fost condamnat pentru că n-a cîștigat nimic cu el, cu cît mai mult va fi pedepsit cel care l-a pierdut²⁰. Știînd acestea, că, mai curînd sau mai tîrziu, o să primim (totuși) să rămînem mereu mulțumitori Domnului, pentru că toate cîte le face Stăpînul, pentru mîntuirea noastră le rînduiește; numai să nu ne descumărăm și să încetăm să cerem. Căci pentru aceasta a spus Domnul parabola despre văduvă, care cu perseverența ei l-a înduplecat pe judecătorul nedrept²¹; pentru ca și noi, prin stăruință necurmată, să primim cele cerute de noi. Căci prin aceasta se vădește și credința și dragostea noastră față de Dumnezeu, cînd, și fără să se împlinească îndată cererea noastră, continuăm să-I mulțumim. Așadar, să-I mulțumim fără încetare, ca să ne învrednicim să dobîndim bunurile Lui veșnice, pentru că Lui I se cuvine mărirea în vecii vecilor. Amin.

19. *Matei* 5, 45.

20. *Matei* 25, 25—30.

21. *Luca* 18, 2—5.

CAPITOLUL II

DESPRE SUPRAVEGHEREA GÎNDURILOR
ȘI CĂ TRUPUL NU ESTE RĂU
CUM AU SOCOTIT UNII

I

Înainte de orice și cu orice chip trebuie stăpînită rațiunea, avînd neadormită supravegherea gîndului, așa încît să nu îngăduie sufletului să incline cu ușurință, din cauza dorințelor neraționale, către acțiuni contrare ale trupului. Căci vederea trupului este ochiul, iar vederea sufletului este mintea (care este) de aceeași natură cu el; dar nu așa ca existînd unul în celălalt, ci sufletul și mintea se identifică, pentru că mintea este puterea naturală de rațiune a sufletului, iar nu ceva din afară. Căci atunci cînd sufletul — precum îl stimulează inteligența lui, — care a fost sădită în el în mod natural de Sfînta Treime cînd l-a creat — reflectă la cele bineplăcute și necesare, atunci îndată se eliberează de influențele păgubitoare ale trupului; după cum, presimțind și înfrînînd pornirile dezordonate ale trupului, redobîndește liniștea ce i se cuvine și, fără nici o piedică, se atașează gîndurilor conforme cu natura ei, căci, potrivit puterii care există în ea, contemplează cu intensitate sfînta și adorata Treime și reflectă la inaccesibilitatea măririi dumnezeiești, din cauza extraordinarei ei străluciri, la curățenia fericirii, la infinitatea înțelepciunii, la constanța și plăcerea liniștii, la natura nepăsătoare și de neclătinat. Căci acelaia ce nu i se poate întîmpla nimic neprevăzut, pentru că deține cunoașterea celor întîmplate și a tuturor celor care s-ar putea întîmpla, și are în mîinile sale toate, acelaia căruia nimic nu i se poate împotrivi sau este în măsură să prevadă totul, la acela este logic să existe liniște și netulburare continuă. Pentru că tulburările în gîndurile oamenilor le provoacă, prin natura lor, împrejurările neașteptate și neprevăzute. Așa încît cel care nu se tulbură de nici o răutate și are toată virtutea și tot binele care urmează, acela pe drept va cîștiga bucuria neclătinată și veșnică. Pentru că bucuria urmează virtutea și bunătatea, precum spune profetul: *«veseli-se-va Domnul de lucrurile Lui»* 22.

II

Așadar, sufletul care-și păstrează mintea cu vegherea și forțele ce-i aparțin se va afla în gîndurile amintite mai înainte și va exercita caracterul său spre ceea ce este corect și drept, cinstit și pașnic. Dar

22. Ps. 103, 32.

cînd va înceta să reflecteze și să privească cu atenția cele ce se cuvin, atunci patimile trupului, ca și cîinii răi și îndrăzneți care pierd din vedere supravegherea, se trezesc și atacă cu forța sufletul, fiecare dintre patimi încearcă în mod diferit ca să-l divizeze, repartizîndu-și sîși o parte din puterea lui vitală. Căci știi că sufletul, deși este unul și același, are (totuși) două puteri : una este cea vitală a trupului, iar cealaltă este cea care are în vedere cele ce există, pe care o și numim rațiune. Dar puterea vitală a trupului, fiindcă trupul și sufletul sînt unite, există de la natură, în temeiul unirii, și nu dintr-o dispoziție ; căci așa cum soarele nu este în măsură să nu lumineze lucrul către care și-a trimis razele, la fel și sufletul nu poate să nu dea viață trupului în care va fi creat. Totuși puterea speculativă este pusă în mișcare de voință (din dispoziție). Așadar, dacă, în general, sufletul se învoiește cu puterea lui speculativă și rațională să vegheze, precum spune profetul : «*nu va dormita cel ce te păzește*»²³, atunci el adoarme patimile trupului în două moduri : pe de o parte, le cuminește și le calmează prin înfățișarea lucrurilor celor mai bune și mai convenabile cu care se îndeletnicește, iar pe de altă parte, prin grija lui, (supraveghind) liniștea trupului. Dacă însă sufletul va adopta lenevia și prin aceasta nu va pune în lucrare partea lui de veghere, atunci patimile trupului vor găsi inactivă puterea vitală, o vor împărți, și, fiindcă nu va exista nimeni ca să supravegheze și să împiedice răul (patimile), vor antrena sufletul spre propriile lor plăceri și acțiuni. Așa încît patimile trupului sînt violente atunci cînd puterea rațională care există în noi lîncezește, dar sînt ascultătoare atunci cînd aceasta reacționează și dispune. Așadar, nu este de condamnat trupul la aceia care vor să gîndească corect despre el. Se cuvine deci ca prin expunerea părerii mele să dezmințim și părerile greșite ale acelor care gîndesc rău despre trup. Căci, iubitule, așa cum calul este lucru bun și cu cît este mai vioi și mai impetuos de la natură, cu atît este mai bun, el are totuși nevoie de cineva care să-l înfrîneze și să-l conducă pentru că este lipsit de gîndire ; iar atunci cînd cel care-l înfrînează este călare pe el, calul se va forța să facă uz de natura lui.

III

Dacă, așadar, călărețul va folosi cum trebuie vioiciunea calului, își servește interesul, își împlinește scopul, se salvează pe sine însuși, și calul se dovedește foarte bun în vederea folosirii ; dacă însă călărețul va conduce rău calul tînăr, animalul adeseori se abate din drum, pe unde nu există drum, iar atunci cînd revine la drumul normal, cîteodată îl

23. Ps. 120, 3.

aruncă jos chiar pe cel care este călare, și neîndemnarea celui care ține friul îi poate pune în primejdie pe amândoi. Așa să gîndești și pentru suflet și pentru trup. Căci trupul n-a primit pornirile lui naturale fără motiv, ci în general spre cele bune și de folos fiecăruia ; dar este lipsit de gîndire rațională, pentru ca sufletul să fie cinstit cu virtuțile gîndirii. Căci dacă sufletul folosește, așa cum se cuvine, pornirile trupului, salvează și trupul și este și el însuși în afară de primejdie ; dacă însă va neglija lucrarea conducerii și, cuprins de somnul neglijenței, va abandona îndrumarea trupului, atunci acesta, fiindcă este lipsit de gîndire rațională, se îndepărtează de la drumul drept și antrenează spre același rău sufletul, nu din propria-i răutate, ci din cauza acelei indiferențe (a sufletului). Căci, dacă patimile trupului n-au putut să fie subjugate de suflet, pe bună dreptate trupul va fi răspunzător ; dacă însă el s-a făcut ascultător multora, care s-au străduit să-l stăpînească, trupul este nevinovat față de cei care au încercat să-l acuze de (a fi) căpetenie a răutății, iar răspunzător pentru lipsa de grijă este sufletul, ca acela căruia îi revine conducerea asupra trupului, dar nu fiindcă acesta ar avea de la natură răul în sine, ci pentru că-i lipsește binele care a fost instituit în el. Căci viciul nu este nimic altceva decît lipsa virtuții.

CAPITOLUL III

NU SE CUVINE SĂ AVEM CONVORBIRI CU FEMEI, FĂRĂ SUPRAVEGHERE

I

Despre supravegherea gîndurilor și despre înfrînarea patimilor trupului, despre destinderea și odihna omului interior și despre cunoașterea și studierea îndatoririlor lui am vorbit mai înainte, pe cît a fost posibil, îndeajuns. Dar este nevoie nu numai de supravegherea gîndurilor, ci chiar de ferirea de a vorbi despre ele, pe cît este posibil, mai ales, acelea care — fiindu-ne apropiate —, ne readuc în minte patimile și astfel agită și tulbură gîndirea și provoacă în suflet lupte și războaie. Căci războiul care, fără voia noastră, vine asupra noastră, ni-l asumăm de nevoie ; la primul război și înfrîngerea poate să fie iertată, dar să ne rugăm să nu se întimple aceasta cu luptătorii care urmează pe Hristos ; la al doilea (război) însă înfrîngerea, în afară de faptul că-l face pe om de batjocură, îl lipsește și de iertare. Se cuvine deci să evităm, cît se poate mai mult, relațiile și întîlnirile cu femeile, în afară dacă

vreo nevoie indispensabilă ar face întâlnirea de neevitat. Dar și atunci cînd s-ar produce o asemenea nevoie, să ne păzim ca de foc, și să ne despărțim cu hotărîre și cît mai iute posibil. Să ai în minte ce spune despre aceasta Înțelepciunea: «Oare va pune cineva foc în sînul lui fără ca veșmintele lui să nu ardă? sau va merge cineva pe cărbuni aprinși, fără să-și frigă tălpile?»²⁴.

II

Dar dacă cineva ar spune că nu este păgubit de întîlnirile și de relația cu femeile, acesta sau nu are natură bărbătească, și acesta este lucru foarte curios (cu totul rar), fiindcă se găsește între natura bărbătească și cea femeiască (așa cum sînt eunucii), cei care din naștere sînt incapabili pentru unirea cu femeia, dacă, desigur, acceptăm că și aceia sînt impasibili și fără vreo zvicnire către femei, pentru că — așa cum spune Înțeleptul — «dorința eunucului, inapt pentru unirea cu femeia, este să defloreze fecioara»²⁵, sau, dacă ar avea natură bărbătească, nu-și dă seama, fiindcă fiind scaldat în patimi, imită pe aceia care se infurie și vociferează și socotesc că nu au nici o suferință (patimă), în timp ce starea lor este groaznică. Dar să admitem imposibilul, că ar exista cineva care n-ar fi înțepat de pasiune bărbătească. Chiar dacă personal n-ar avea dorință, el nu poate să convingă cu ușurință și pe alții că nu are; iar cînd cineva scandalizează pe alții, fără să aibă de cîștigat ceva, știm că nu este lipsit de primejdie pentru cel care face așa ceva. După aceea trebuie să avem în vedere și o altă latură că, anume, chiar dacă bărbatul și-ar păstra gîndurile curate, nu poate să susțină că și femeia este deasupra patimilor trupești; căci de multe ori, dacă nu-și poate aduna gîndul și se încălzește în dorință, aceasta i se va întîmpla din cauza celui cu care a avut convorbiri, fără supraveghere. Și acesta, într-adevăr, nu se rănește; el rănește totuși de multe ori, fără să-și dea seama. Și o tînără care disimulează, așa-zicînd, iubirea duhovnicească, mergînd continuu la un ascet, începe să fie cuprinsă de păcat prin ochi și prin priviri nestăpînite, este roasă de privirea celui de lîngă ea și cu gînduri necurate își distruge curăția lăuntrică de care se îndrăgostește cu înfocare îndeosebi cel tînăr căsătorit. Așadar, ca să nu se întîmple nimic din cele amintite, se cuvine să ne ferim, dacă într-adevăr este cu putință, și, în general, dacă nu este cu putință, să evităm cel puțin convorbirile dese și prelungite și întîlnirile cu femei, nu fiindcă urîm genul feminin, ferească Dumnezeu, nici pentru că renegăm rudenia cu acelea; dimpotrivă, se cuvine să le apropiem și să le ajutăm după putință, în

24. Pilde, 6, 27—28.

25. Înț. Str. 20, 3.

general pe fiecare (femeie), ca una ce participă la firea omenească, dar îndeosebi pe acelea care au luat asupra lor luptele castității, ca surori împreună luptătoare cu noi ; dar să fim atenți, ca nu cumva întâlnirea să ne readucă în memorie patima pe care reușisem s-o îndepărtăm și s-o depășim.

CAPITOLUL IV

SE CUVINE CA SĂ POTRIVIM CUMPĂTAREA DUPĂ PUTEREA TRUPULUI, IAR MUNCA TRUPEASCĂ ESTE BUNĂ ȘI LEGITIMĂ

I

Așadar, se cuvine să avem stăpînire și asupra pîntecelui. Căci educarea pîntecelui este înlăturarea pasiunilor, iar înlăturarea pasiunilor este liniștea și seninătatea sufletului, iar liniștea sufletului este izvorul cel mai productiv de virtuți. Dar cea mai bună cumpătare a pîntecelui este cea potrivită fiecăruia după puterea trupului. Căci unora oboseala poruncită nu le-a produs supărare, ci le-a dat mai degrabă bună dispoziție decît mîhnire, datorită solidității și neobișnuitei construcții și puteri a trupului, și ceea ce pentru aceștia era ușor de suportat, pentru alții a devenit cauză de primejdii. Pentru că între trupuri poate să găsească cineva atîta deosebire cîtă există între aramă și fier, pe de o parte, și bucățelele de lemne pe de altă parte. Așa încît cumpătarea se cuvine să fie practică ținîndu-se seama de puterea existentă. Căci virtuțile, cînd sînt obținute numai în suflet, au aceeași valoare pentru toți, precum bunăvoința, indulgența, modestia, bunătatea, dragostea frățească, sinceritatea, dragostea de adevăr, compasiunea, amabilitatea, filantropia ; dar pe acestea le numim virtuți proprii sufletului, pentru că, desigur, la dobîndirea și însușirea lor trupul nu contribuie cu nimic mai mult pentru suflet, decît numai că se face pentru el camera de deliberare în care sînt discutate virtuțile și sînt luate hotărîrile. Totuși cumpătarea se cuvine să fie limitată pentru fiecare om după puterea lui trupească, așa încît nici să nu contribuim mai puțin decît îngăduie puterea reală, nici să nu ne forțăm peste putere. Pentru că și aceasta, socotesc, se cuvine s-o avem în deosebită atenție, ca nu cumva, adică, să consumăm rezistența trupului cu excesul cumpătării și să-l facem nepuținicos să împlinească actele importante. Pentru că Dumnezeu cînd a creat pe om, n-a voit ca el să fie nelucrător și nemișcător, ci să fie activ pentru îndatoriri, căci pe Adam l-a așezat în paradis poruncin-

du-i ca să-l lucreze și să-l păzească²⁶ (căci chiar dacă în poruncă ar fi sens de teorie, totuși înțelesul special al ei a fost vrednic de zel și studiu), iar după căderea lui de acolo i-a poruncit să-și mănince pîinea în sudoarea feței²⁷. Iar că cele spuse pentru Adam au fost spuse și pentru toți descendenții lui rezultă clar din aceasta: Că Dumnezeu a hotărît împotriva lui (Adam) și moartea cînd a spus: «*pămînt ești și în pămînt te vei întoarce*»²⁸, și că toți urmașii lui au devenit părtași cu el întru totul la această nenorocire. Se cuvine așadar să nu se intervină cu ceva contra naturii și contra celor hărăzite de Făcătorul naturii, ci, fiecare respectînd aceste hotărîri, să aibă corpul capabil să activeze și să nu fie niciodată extenuat prin excese. Acesta cred că este modul cel mai bun pentru activitate, să păstreze fiecare cu fidelitate legile rînduite.

II

De altfel, chiar din mulțimea mărturiilor Sfintei Scripturi putem să stabilim ceea ce s-a spus. Căci Sfînta Scriptură poruncește într-adevăr ca să lucrăm și să ne mișcăm cu trupul și mai degrabă să sprijinim neputința unora decît să folosim ajutorul altora, dar să nu-l secătuim și să nu-l slăbim cu asceză exagerată. Și pentru aceasta, îți voi prezenta ca martor mult mai vrednic de încredere pe Sfîntul Pavel, care spune: «*Auzim că unii de la voi umblă fără rînduială, nelucrînd nimic*»²⁹; dar confundînd nelucrarea cu neorînduiala, spune: «*că noi n-am fost fără rînduială la voi, nici n-am mîncat de la cineva pîine în dar, ci cu muncă și cu trudă am lucrat noaptea și ziua*»³⁰, și mai mult decît aceasta: «*mîinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele și ale celor care erau cu mine*»³¹; și în alte părți: «*ca să-și mănince pîinea lor muncind*»³², și: «*ca să trăiți în liniște, să faceți fiecare ale sale și să lucrați cu mîinile voastre*»³³.

Se cuvine ca ascetul să fie străin de orice înfumurare, și, cînd merge pe o cale efectiv frecventată, să nu se încline (privind) nici într-o parte, nici într-alta; adică nici comoditatea să n-o îmbrățișeze, nici trupul să nu-l extenueze prin cumpătare exagerată. Pentru că, dacă era bine ca să neglijăm trupul și să fie un mort viu, Dumnezeu în orice caz dintru început ne-ar fi construit astfel; dar dacă nu ne-a construit așa,

26. *Fac.* 2, 15.

27. *Fac.* 3, 19.

28. *Fac.* 3, 19.

29. *II Tes.* 3, 11.

30. *II Tes.* 3, 7—8.

31. *Fapte* 20, 34.

32. *II Tes.* 3, 12.

33. *I Tes.* 4, 11.

totdeauna am făcut ceea ce a hotărât bine ; și fiindcă ne-a creat bine, toți cîți nu păstrează pe cît este posibil ceea ce a fost bine construit, păcătuiesc.

III

Așadar ascetul pios un lucru să reflecteze : ca nu cumva viciul să se instaleze în sufletul lui din neglijență, ca nu cumva curățenia și atenția gîndului către Dumnezeu să înceteze, ca nu cumva sfințenia Duhului și luminarea care vine de acolo în suflet să se întunece. Pentru că, dacă cele menționate se dezvoltă bine, pasiunile trupului nu vor găsi în nici un caz prilej să se trezească atunci cînd sufletul se îndeletnicește cu cele de mai sus și nu oferă prilej trupului pentru trezirea pasiunilor. Căci dacă de multe ori, cînd reflectăm, cu gînd stăruitor, ceva pentru viață, vederea și urechea rămîn impasibile și întreg sufletul este atent la gîndire, lăsînd senzațiile izolate, cu atît mai mult nu vom avea timp să gîndim la patimi, dacă dragostea dumnezeiască prinde vigoare în sufletul nostru. Dar chiar dacă cumva acestea s-ar răzvrăti puțin, ele vor fi liniștite îndată cu superioritatea sufletului. Căci spune-mi, ce este mai bine, să imităm pomii fructiferi, care și pe ei se umplu pînă sus și pe alții îi bucură de roadele lor, sau să ne facem asemenea plantelor care se ofilesc de căldură și secetă, și să fim — după profet — sfeclă pe jumătate coaptă³⁴, care nu poate să fie întrebuințată nici pentru nevoile familiei (deși avem în noi de la natură puterea pentru tratamentul care ne este necesar), și să urmărim adevărul pe jumătate, numai pentru suflet, nu și pentru trup ? Căci dacă am fi fost stabiliți fără trup, ar fi fost necesar să cercetăm ceea ce este mai de preț numai pentru suflet ; dar fiindcă omul este dublu, dublă se cuvine să fie și căutarea virtuții, obținînd-o și prin oboselile trupului și prin exercităriile sufletului. Dar oboselile trupului nu sînt nelucrarea, ci munca.

IV

În orice caz se cuvine ca și aceasta s-o avem în vedere, ca să nu ne lăsăm antrenați în slujirea plăcerilor, sub pretextul trebuinței trupului. Căci dacă era posibil să îndeplinim muncile trupului, suportînd o lipsă continuă, aceasta ar fi (fost) extraordinar ; dar fiindcă foarte puține trupuri pot să se mențină cu asemenea regim, se cuvine să postim cu măsură și să procurăm trupului întărirea care-i este necesară, fără ca plăcerea să comande în privința alimentelor, ci gîndirea să stabilească precis trebuința, așa cum un doctor cunoscător al îndatoririlor

34. *Isaia* 51, 20.

(cu experiență) tratează o boală fără nici o dificultate. Așadar, cînd sufletul va dobîndi această dispoziție, cel care mîncă nu va apărea deloc mai prejos în înțelegere decît cel care nu mîncă, iar în privința scopului urmărit își va impune sieși nu numai postul continuu, ci chiar inaniția, și cu procurarea celor necesare pentru corp va avea lauda unei foarte bune economii. Căci educarea bine făcută trupului și cumpătarea în mod obișnuit nu înfierbîntă dorințele și nu produc dorințe de neînfrînat. Pentru că aceasta provine din poftă nesățioasă și din voluptate. Așadar acestea, (urmate) pe cît este cu putință după legile naturii și mărturiile dumnezeieștii Scripturi, vor fi suficiente ca să întărească pe cel care stă înaintea noastră spre examinare. Totuși fiindcă se cuvine să întărim cele spuse nu numai cu sfaturi orale, ci să și confirmăm sfatul cu exemple practice, vom merge la însăși viața după trup a Mîntuitorului, pe care a lăsat-o ca model și exemplu de virtute pentru toți cei care doresc să trăiască pios; așa încît ceilalți, văzînd acele exemple, să trăiască într-un mod asemănător cu acestea, fără să denatureze în nici un caz originalul (arhetipul) prin deosebirea imitării. Dar că Mîntuitorul a lăsat propria Lui viață ca model al celei mai bune vieți pentru toți care doresc să I se supună Lui, ascultați-L chiar pe El învățînd despre aceasta: «*Dacă-Mi slujește cineva — spune — să-Mi urmeze*»³⁵, neînțelegînd urmarea după trup (ceea ce ar fi imposibil tuturor, știindu-se că Domnul se află acum cu trupul în ceruri), ci imitarea vieții Lui, cu strictețe, cît este posibil.

V

Așadar, cum a trăit și cum S-a comportat Mîntuitorul nostru? El n-a săvîrșit nici un păcat³⁶. Căci, cum s-ar putea ca dreptatea să fie învinsă de păcat? Sau cum s-ar putea ca minciuna să învingă adevărul? Sau cum s-ar putea ca forța să fie învinsă în luptă de slăbiciune? Sau cum s-ar putea ca inexistența să aibă stăpînire peste existență? Căci lui Dumnezeu, Care exista de totdeauna, iar existența Lui nu are hotar, nu I se poate pune limită; în timp ce păcatul existînd ca un început nu poate fi conceput cu o asemenea însușire; deci, înțelegîndu-se existența (păcatului) numai pe timpul cît lipsește binele în cei care săvîrșesc păcatul, mai degrabă decît în cele săvîrșite rău, se întîmplă cu răutățile ca și cu întunecimea spirituală, care se împrăstie cu lumina dreptății; pentru că lumina luminează în întuneric³⁷; și întunericul durează pînă la încetarea faptelor rele. Căci atunci cînd sînt părăsite fap-

35. Ioan 12, 26.

36. I Petru 2, 22.

37. Ioan 1, 5.

tele rele, dispare totodată și existența păcatului. «Căci — conform Scripturii — *păcatul lui va fi căutat și nu se va afla*»³⁸; iar dacă pedeapsa pentru păcate încă se păstrează pentru cei ce păcătuiesc, și pedeapsa pentru nedreptăți este fără sfârșit. Așadar, Domnul «*păcat n-a săvârșit, nici vicleșug în gura Lui nu s-a aflat*»³⁹; dar El a procurat multe exemple de răbdare, îngăduință, cinste, blîndețe, filantropie, bunătate, modestie, înțelepciune și, în general, de orice virtuți care sînt relatate clar în Evanghелиi. Într-adevăr răbdarea și îngăduința Lui sînt demonstrate prin aceea că a suportat ispitirile, care ascundeau totdeauna exagerări, care aveau loc imediat, fapte urite anterioare și prin aceea că le demonstra în mod pașnic, ca să-i îndepărteze de răutate; dar (în general), nu se apăra și nu ataca, ci se străduia să înfrîngă răutatea aceloră cu binefaceri, iar rezistența răutății lor, cu daruri de bunuri și, în sfârșit, prin faptul că a acceptat să fie răstignit pentru aceia care L-au răstignit. Iar, blîndețea și bunăvoința lui Iisus s-au dovedit prin faptul că primea pe toți cu bunătatea corespunzătoare Lui și da curajul conversației (relației) cu El nu numai celor mai importanți dintre oameni, ci și aceloră care se obișnuiseră și doreau să facă cele mai necinstite fapte. Așadar, astfel se apropiau desfrînații și vameșii, nu ca să-și mărească patima luxului sau a zgîrceniei, ci ca să șteargă patima sufletului. Și nu erau tulburați de conștiința perversității atît de mult, pe cît luau curaj din nădejdea vindecării; pentru că aflau și cea mai înaltă experiență a nădejzii. Dar care sînt dovezile filantropiei și milei Lui? Într-adevăr, uneori folosea masa întinsă în pustie pentru cei obosiți din lipsă, dar îi primea în două moduri: și cu abundența celor necesare și cu felul aprovizionării contrar oricărei așteptări⁴⁰; alteori se milostivea de mulțimile care se aflau (înaintea Lui), pentru că erau necăjite și rătăcite ca oile fără păstor⁴¹ și vindeca slăbiciunile trupești, restabilind membrele mutilate, vindeca infirmitățile, dezlega bolile sufletești și legăturile de nedezlegat ale păcatelor și instrumentele schimburilor constrîngătoare (nedrepte), pe care le-au făcut cu tatăl păcatului, diavolul. Iar pentru modestia (umilința) Lui, cît de mari sînt dovezile? Căci nu numai că a preferat să fie investit cu corp, ci S-a și făcut și S-a numit, după felul care exista, Copil al unor părinți modești; adică S-a făcut Copil al mamei Lui, dar a fost Copil al celui care

38. Ps. 9, 35.

39. Isaia 53, 9; I Petru 2, 22.

40. Matei 15, 32 ș.u.

41. Matei 9, 36.

a fost socotit tatăl Lui ⁴². Iar înțelepciunea Lui se constată din faptul că, pe de o parte, a muștrat pe saducheii care încercau să ia în deridere învierea cu povestea celor șapte frați care au murit ca soți ai uneia și aceleiași femei ⁴³, iar pe de altă parte, a rușinat pe ucenicii fariseilor împreună cu irodianii când L-au ispitit întrebînd «*dacă trebuie să dăm dajdie Cezarului sau nu*» ⁴⁴ și au primit răspunsul ingenios, care putea să producă nedumerirea lor în ambele (sensuri); pentru că a poruncit nu să dea, ci să restituie «*Dați — așadar, a spus — Cezarului cele ce sînt ale Cezarului*» ⁴⁵, pentru că moneda era a Cezarului, al cărui chip și inscripție le purta.

VI

Acestea sînt faptele pe care le-am relatat, dar există infinit mai multe; totuși cîte și cît de importante sînt cele ale trupului, pentru care îndeosebi avem și exemplu? Într-adevăr, în vîrsta copilăriei (Mîntuitorul) era supus părinților ⁴⁶ și suporta cu ei, liniștit și ascultător orice oboseală trupească. Căci (aceștia) erau oameni drepecți și evlavioși, dar nu înstăriți, ci lipsiți chiar și de cele necesare (mărturie este ieslea care le-a servit ca adevărată locuință) ⁴⁷; ei îndurau neîntreprupte oboșeli trupești, asigurîndu-și în acest mod cele necesare. Iar Iisus, fiindcă li se supunea — precum spune Scriptura — le dovedea totdeauna ascultarea, participînd la ostenele lor. Dar, treptat-treptat, venind timpul descoperirii binefacerilor indispensabile și dumnezeiești, El și-a ales ucenici în vederea propovăduirii împărăției cerurilor, însă nu s-a stabilit într-un loc, ca trupul să se odihnească iar slujirea s-o îndeplinească alții, ci a călătorit neîntreprupt pe jos, slujind în același timp cu ucenicii, așa cum Iisus a spus: «*Iată Eu sînt în mijlocul vostru, ca cel care slujește*» ⁴⁸ și, «*după cum și Fiul Omului n-a venit să I Se slujească, ci ca El să slujească*» ⁴⁹. Cîteodată spăla picioarele ucenicilor săi, alteleori rămînea mai mult timp, învățînd într-un loc, dar (în general) mergea neobosit din loc în loc, (făcînd toate acestea) pentru mîntuirea noas-

42. Matei 13, 55.

43. Matei 22, 25.

44. Matei 22, 17.

45. Matei 22, 21.

46. Luca 2, 51.

47. Luca 2, 7.

48. Luca 22, 27.

49. Matei 20, 28.

tră. O dată a folosit un asin⁵⁰, și aceasta, se pare, numai pentru puțin, dar nu ca să odihnească trupul, ci ca să se împlinească prin fapte profeția. Iar Apostolii ce-au făcut? N-au imitat pe Stăpîn? Nu s-au supus ei fără încetare la oboseli? Să privim la Pavel care lucra fără încetare, călătorind continuu, pe uscat, pe mare, a trecut prin primejdii, a suferit răutăți, a fost alungat, a fost biciuit, a fost bătut cu pietre; la toate ispitirile a răspuns cu ardoarea sufletului și cu forța trupului. Dacă toți prin excese și-a slăbit puterea trupească, nu va fi încununat pentru cele de mai sus.

Așadar este bine ca acela care imită prin virtuți sufletești și prin exerciții trupești viața Stăpînului și a ucenicilor Lui și a Apostolilor să-și păstreze trupul activ și să-l folosească în slujirea celor mai bune fapte. Pentru că acțiunea (misiunea) sufletului este să dea preferință faptelor bune cîte se împlinesc și cu colaborarea trupului, iar acțiunea (misiunea) trupului (este) să înfăptuiască pe acelea cărora sufletul le dă preferință. Dar cînd trupul slăbește și nu mai este în stare să lucreze, faptul rămîne neterminat, ascuns în intenție, ca un vlăstar care se ofilește în pămînt și nu mai ajunge să fie de folos celor care l-au plantat.

VII

Dar, va spune cineva, și Domnul a postit mai mult timp, ca și Moise și profetul Ilie. Ia aminte însă și la aceasta, că Domnul nostru numai o singură dată a făcut aceasta, și Moise și Ilie la fel; iar tot restul timpului au îngrijit trupul după rînduiala cuvenită și l-au păstrat activ și exercitîndu-l permanent cu străduințe și osteneți, au realizat astfel strălucitoare virtuți ale sufletului cu colaborarea trupului, după ce au reușit să facă mai întii viața lor reală pecete și desăvîrșire a vieții sufletești. Astfel a făcut Moise, astfel a făcut Ilie și însuși Ioan, care potrivit iconomiei planului nedezvăluit al lui Dumnezeu a trăit timp îndelungat în pustie, dar după ce s-a împlinit planul lui Dumnezeu, el a venit în lume, unde a predicat și a botezat — acestea aparțin vieții practice — și din cauza curajului față de Irod și-a încheiat lupta. Aceasta a făcut-o tot catalogul sfinților și însuși Iisus, pentru ca din toate părțile să devină clar, și din legile firii și din învățătura Dumnezeieștilor Scripturi și din faptele tuturor sfinților și din felul vieții Mîntuitorului nostru și din rînduiala vieții celor cuvioși, că este bine și avantajos ca mai degrabă să întărim corpul decît să-l părăsim și mai bine să-l facem în stare de fapte bune decît să-l facem nelucrător cu voința noastră.

⁵⁰. *Matel* 21, 7.

CAPITOLUL V

SE CUVINE CA ASCETUL SĂ SE ÎNDELETNICEASCĂ
CU LUCRĂRI POTRIVITE

Fără îndoială, se cuvine ca ascetul să se ocupe cu lucrări potrivite, cele care, adică, nu au nici o legătură cu negustoria și cu petrecerile îndelungate și cu câștigul necinstit, cele pe care le putem executa, în general, într-un spațiu acoperit, așa încît și lucrarea să se facă și liniștea să se păstreze. Dar dacă totuși o nevoie indispensabilă ar impune îndeplinirea unei lucrări în loc descoperit, nici aceasta să nu împiedice înțelepciunea. Pentru că înțeleptul adevărat, care are trupul (drept) sală de meditație și de locuință sigură a sufletului, chiar dacă s-ar afla din întâmplare în piață, sau la bilci, sau la munte, sau pe cîmp, sau în mijlocul unei mari mulțimi, el își concentrează mintea în sine și reflectează la cele ce i se potrivesc lui. Căci este posibil ca ascetul stînd în casă, cu gîndurile să rătăcească afară și aflîndu-se în piață să fie liniștit, ca și cum ar fi în pustie, îndreptîndu-și gîndul numai spre sine și spre Dumnezeu și să nu accepte în simțuri tulburările care din simțuri lovesc în suflet.

CAPITOLUL VI

NU SE CUVINE CA ASCETUL SĂ STEA DE VORBĂ
CU TOȚI OAMENII NESUPRAVEGHEAT

I

Se cuvine ca nici să nu ne încredem în toți oamenii, nici să nu ne dăm pe față sau să ne descoperim fără nici o precauție. Căci cel care trăiește după Dumnezeu are pe mulți care-l pîndesc, și deseori înșiși cei apropiați (ai casei) sînt spionii vieții lui. Așadar, se cuvine să nu avem întîlniri cu cei din afară, pe care nu i-am cunoscut. Căci, dacă Mîntuitorul, precum spune Evanghelia, nu S-a încrezut în toți (pentru că spune că «*Însuși Iisus nu Se încredea în ei*»⁵¹); dacă El, Cel curat, Cel căruia nu I se poate aduce nici o învinuire, Cel ireproșabil, Cel Drept, Cel întru totul virtuos (se comportă astfel), cum noi, cei păcătoși, care alunecăm ușor, care nu ne ajungem totdeauna scopul, fie din cauza slăbiciunii fizice, fie din cauza celui care luptă mai dinainte împotriva noastră în mod pervers și fără încetare, dacă ne vom încredința oame-

51. Ioan 2, 24.

nilor ciudați, nu vom atrage asupra noastră acuzații răutăcioase și nu vom întări mașinațiile împotriva noastră? Căci adeseori cei perversi încearcă să ponegrească și pe cele făcute bine și nu suportă să lase fără ponegrire chiar greșelile cele mai mici.

II

Se cuvine, așadar, ca relațiile cu cei din afară să aibă loc cu prudență; pentru că prin ele celor retrași din viață, din lipsă de experiență a gândurilor, le-ar putea surveni și altă suferință. Căci ei socotesc că nu s-a schimbat părerea celor care și-au schimbat felul de viață, ci că s-a schimbat firea omenească a lor; și nu gîndesc că asceții sînt frămîntați în ei de aceleași patimi și că le înving cu puterea sufletului și cu înstrăinarea lor de plăceri, ci socotesc că patimile au fost smulse complet din natura trupului lor. Pentru aceasta, deci, dacă duhovnicul ar cădea chiar și numai într-o mică greșeală, îndată toți, și cei care mai înainte îl laudau și îl admirau cu multă căldură, se fac acuzatori aspri și demonstrează că laudele anterioare ale lor nu erau adevărate. Căci așa cum atunci cînd un luptător ar aluneca, adversarul îndată se ridică, îl lovește și îl doboară, la fel și aceia, cînd văd pe cel care își duce viața în exercitarea virtuții că se îndepărtează oricît de puțin de la bine, îl acuză cu injurii și calomnii, ca și cum ar arunca cu mii de săgeți, fără să țină seama că ei înșiși sînt răniți în fiecare zi cu săgeți ale patimilor. Căci luptătorii virtuții, deși sînt atacați de patimi asemănătoare, nu sînt influențați de ele decît în mică măsură sau de obicei deloc, cu toate că sînt atacați de cel potrivit mai puternic decît aceia. Pentru că într-adevăr aceștia au recunoscut lupta împotriva aceluia, și ca urmare pentru cel rău este mare victoria ca să-i învingă, dar mai importantă este rana dacă el este învins, fiindcă este învins definitiv în toate celelalte laturi ale virtuții; dimpotrivă, războiul împotriva celor care se încredințează vieții lumești este disprețuit, pe de o parte, pentru că cei mai mulți dintre aceștia, în mod inevitabil, aleargă către înfringere, fiind atrași de diferite plăceri și de dorințe către păcat, procurîndu-i acestuia victoria ușoară împotriva lor, iar pe de altă parte, pentru că și aceia care se arată că se opun oarecum păcatului, cu diferite pretexte se retrag ușor din luptă și, întorcînd spatele și adoptînd o atitudine îndărătnică, poartă multe și rușinoase urme ale înfringerii.

III

Dar dacă, citeodată, unii sînt împinși de dorința plăcerilor lumesti și ar fi putut să reziste războiului celui rău, ei nu ajung totuși să ducă la capăt asemenea lupte, cu toate că luptele lor sînt inferioare în măsură infinită în comparație cu luptele asceților. Pentru că unul se străduiește să-și păstreze drepturile și luptă stăruitor în controversele pentru situațiile existente, în timp ce altul cedează și drepturile sale celor care le contestă, împlinindu-se aceea: «*De la cel care ia ale tale nu cere înapoi*»⁵². Într-adevăr, unul a întors lovitura cînd a fost lovit, și nedreptatea cînd a fost nedreptățit, și crede că astfel se află la egalitate, în timp ce altul rabdă atît de mult, pînă ce provoacă dezgust celui care nedreptățește sau celui care lovește. Unul (ascetul) se străduiește să pună stăpînire pe toate plăcerile trupului, în timp ce altul (cel din lume) se bucură de plăceri fără să se sature. Așadar, cum poate fi socotit luptător omul din lume în comparație cu ascetul? Dar să se țină seama și de altceva, care se întîmplă de obicei celor care poartă grijă de viața prezentă atunci cînd se cercetează cele cu privire la asceți. Căci atunci cînd ascetul, după îndelungată postire socotește că e bine să întărească corpul cu hrană, aceștia vor, ca și cum ascetul este fără trup și imaterial, sau să nu primească deloc hrană, sau să primească foarte puțină.

IV

Și chiar dacă văd pe ascet că nu disprețuiește cu totul corpul, ci îl îngrijește potrivit cu nevoia lui reală, ei denigrează, calomniază și califică pe unii ca mîncăcioși și gurmanzi, întinzînd astfel injuria de la unul și de la o rea conduită a unuia, la toți, fără să țină seama că ei mîncă de două ori, iar uneori de trei ori pe zi alimente foarte consistente și grase și că se îndoapă cu cantități enorme de cărnuri și beau peste măsură vin, și astfel cad pe sub mese, ca și cîinii care au fost lăsați liberi după îndelungate privațiuni. Dar adevărații asceți folosesc hrană slabă și puțin nutritivă și o dată pe zi; într-adevăr, fiindcă ei știu să trăiască cu disciplină și să se hrănească cu măsură și cum se cuvine, ei satisfac în mod rațional nevoia trupului la ora mesei cu conștiința curată. Pentru aceasta se cuvine, desigur, să nu fie judecată libertatea noastră de altă conștiință. Pentru că, dacă noi ne hrănim cu mulțumire, pentru ce sîntem ponegriți pentru cîte mulțumim (lui Dumnezeu) noi, care preferăm lipsa și moderația hranei cu atîta plăcere cu cîtă nici aceia nu iau parte la strălucite și variate dineuri? Dar dacă unul dintre

52. Luca 6, 30.

oamenii amintiți ar fi cunoscut pentru înțelepciunea și pietatea lui și prin bunăcuviință duce viața noastră, a sta la masă cu un asemenea (om) nu este nerațional, dacă nevoia ar impune aceasta.

CAPITOLUL VII

NU SE CUVINE SĂ AIBĂ LOC IEȘIRI DESE ȘI NECONTROLATE

I

Nu se cuvine nici sub motivul vizitării și întâlnirii fraților să aibă loc ieșiri multe și dese, (pentru că și aceasta este o invenție diavolească, din moment ce cu acest procedeu se străduiește vrăjmașul să slăbească statornicia noastră și disciplina vieții și să ne arunce în iubirea de plăceri și în gânduri dezordonate), ci să ne întreținem cu noi înșine în liniște și să reflectăm ca să îndreptăm păcatele sufletului. Căci cel care a părăsit de curînd lumea cu firea ei este într-adevăr demn de laudă pentru înclinarea lui spre cele bune, dar n-a ajuns totuși desăvîrșit în virtuți, ci adeseori nu este în stare să conceapă modul săvîrșirii lor, ci este nevoie să se cerceteze pe sine în liniște, ca să vadă bine pasiunile și pornirile dezordonate ale sufletului și să lupte cu curaj împotriva lor și să îndrepte cu gânduri mai bune pe cele dezordonate; pentru că ordinea sufletului este condiția virtuții. Așadar, cel care voiajează continuu și trece dintr-o parte într-alta, cel care totdeauna risipește și distruge atașarea și concentrarea sufletului și se obișnuiește puțin cîte puțin să se întoarcă spre plăcerile trupului, cum va putea să se vadă pe sine clar sau să cunoască pe cele ce nu sînt bune sau să le îndrume pe acestea spre ceea ce se cuvine, în timp ce el încă ațîță sufletul spre plăceri violente?

II

Se cuvine, așadar, ca fiecare să rămînă liniștit și să-și treacă timpul în mod obișnuit în propria-i locuință, ca să aibă aceasta ca dovadă a curățeniei lui; să nu se închidă însă complet, ci să și iasă cînd este nevoie, însă în mod deschis, încît să nu-și creeze probleme de conștiință, ci să viziteze pe cei mai buni și mai de folos frați prin austeritatea vieții lor, luînd exemple de virtuți din întâlnire folositoare, ieșind așa cum am spus, cu măsură și într-un mod de nereproșat. Pentru că adeseori ieșirea, după ce înlătură neglijența ce se instalase în suflet și procură oarecare reconfortare și ușurare insuflă bună dispoziție pentru reluarea luptelor pentru pietate. Dar dacă cineva se mîndrește că nu iese din cameră, să știe că se mîndrește pentru un lucru sec. Căci nici neieșirea nu este bună de la sine, nici ieșirea din timp în timp nu face bine sau rău,

ci atașarea sigură și neclătinată la bine constituie un lucru important, după cum contrariul, nestatornicia, constituie un lucru rău. Dar dacă cineva stabilește în mod sigur binele în sufletul lui și prin exercitare îndelungată dobândește experiența conducerii pasiunilor și temperează neînfrinările trupești și pune stăpânire pe dereglările sufletești, iar prin curajul pe care i-l dă controlul asupra gândului, ar dori să iasă mai des, spre a face bine și să viziteze pe frați, acesta are un motiv în plus să iasă, pentru ca punând lumina în sfeșnic, să procure tuturor lumina îndrumării faptelor bune; numai dacă ar avea curajul, ca și prin vorbă și prin faptă, să se arate pe sine celor cu care se întreține ca școală a virtuților; astfel se va salva și pe sine, precum a spus Apostolul: «*ca nu cumva alora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic*»⁵³.

CAPITOLUL VIII

ASCEȚILOR NESTATORNICI NU TREBUIE
SĂ LI SE ACORDE ÎNCREDEREA
ȘI LIBERTATEA DE A VORBI,
CI DE CEI ASEMENEA SĂ NE FERIM

I

Intr-adevăr, se cuvine să ne ferim de cei nestatornici, care pleacă de la ei la alți frați, asaltînd din plăceri continui și stăruitoare minăstirile și, sub pretext de așa-zisă dragoste frățească, își satisfac plăcerile cărnii; dar nu au ca podoabă în sufletele lor nici siguranță, nici statornicie, nici ordine, nici înțelepciune, ci tot ceea ce este ciudat și josnic, fiind plini de continuă visare și nejudecată, de înșelăciune și prefăcătorie, de vorbărie mincinoasă și laudăroșenie înșelătoare. Aceștia sînt neînstruiți în vorbă și neînfrinați la pîntece; în suflet sînt mereu nehotărîți și schimbători de ici-colo; gîndurile le au asemenea zborului liliecilor; niciodată nu privesc spre ceea ce este drept, ci zboară oblic și schimbînd mereu direcția; una lasă să se întrevadă de la primele mișcări și către altceva se îndreaptă prin schimbarea părerii împotriva oricărei așteptări; încep multe și nu continuă (pînă la capăt) nimic.

II

Dar se aseamănă și cu animalele de povară, care se învîrtesc în jurul pietrelor de moară și, cu toate că umblă timp îndelungat, se găsesc mereu în același loc; și într-adevăr, trupul se obosește, dar ele nu se îndepărtează deloc de spațiul mic; astfel și aceia, învîrtindu-se mereu

53. I Cor. 9, 27.

în jurul patimilor trupului, nu fac nici un progres în privința înălțării spirituale, ci aleargă într-un cerc fără sfârșit și îndeletnicindu-se mereu cu dorințele și plăcerile trupești, trec de la acestea iarăși la aceleași și nu se îndepărtează de sclavia răutății din cauza perversității intențiilor lor. Aceștia scot în evidență chipul oii ca momeală pentru cei care văd și ascund în ei lăcomia și mirșăvia și vulpea perfidă, dar se străduiesc să atragă spre răutatea lor pe mulți; cei care nu știu să-și îndrumeze gândul și urmează cu ușurință și îndrumarea bună și pe cea rea și tot ceea ce ar indica cineva ca drept sau posibil; și pe aceștia, așadar, se străduiesc să-i împingă spre propria lor prăpastie, socotind deformarea acestora ca propria lor justificare și asocierea acestora la perversitate ca micșorare a gravității relexor făcute. De aceștia, deci, se cuvine să se poarte grijă prin orice chip, ca să nu vatem pe alții prin transmiterea întinării sufletești, și chiar ei, fiind respinși de pretutindeni, se vor întoarce câteodată spre bine, luînd ca îndrumător rușinea și ca sfătuitoare pentru îndepărtare de răutate aversiunea fraților serioși. Căci aceasta a învățat și Pavel cînd a vorbit despre cei care nu lucrau nimic, ci umblau fără rînduială: «pe acela să-l însemnați și să nu aveți cu el nici un amestec ca să-i fie rușine»⁵⁴.

CAPITOLUL IX

SE CUVINE CA ASCETUL SĂ NU DOREASCĂ ÎN NICI UN CHIP SĂ DEVINĂ CLERICUL SAU SUPERIORUL FRAȚILOR

Într-adevăr se cuvine ca ascetul să nu dorească în nici un chip să devină clericul sau superiorul fraților^{54a}. Pentru că boala aceasta este diabolică și delictul este dovada iubirii de mărire, care este semnul distinctiv al celei mai înalte răutăți a diavolului. Căci și acela din această patimă a căzut în mîndrie; și cel care se lasă condus de această patimă suferă la fel cu acela. Ca urmare această patimă pe cei pe care pune stăpînire îi face să devină calomniatori, certăreți, ponegritori, nerușinați, lingușitori, plăsmuitori de neadevăruri, servili peste măsură, josenici, aroganți și provocatori de nenumărate tulburări. Căci un asemenea (om) își bate joc de cei vrednici și îi calomniază, iar adeseori se va ruga pentru moartea lor, pentru ca, în lipsa celor buni pentru lucru, vorturile să se îndrepte spre el. Va linguși încă pe cei în drept să avan-

54. II Tes. 3, 4.

54 a. Prin această recomandare, Sfîntul Vasile cel Mare înțelegea ca monahii să fie mereu modești, așteptînd ca pentru asemenea vrednicii și demnități să fie doriți de frați, de obștea fraților.

seze pe cineva cleric și pentru aceasta va fi servil; dar devine îndrăzneț față de cei mai mici dacă se opun. Așadar va unelti șiretlicuri, va provoca multe agitații și suspiciuni și va distruge liniștea sufletului. Și Dumnezeuul păcii va fi alungat, nemaigăsind unde să se odihnească. Cunoscînd așadar paguba, să evităm inconvenientul dorinței. Dar dacă Dumnezeu va alege pe cineva pentru aceste lucrări, cel priceput știe cum să procedeze ca să fie recunoscut cel vrednic, fără ca în noi înșine să tindem către așa ceva, sau să provocăm în suflet dorința (aceasta). Căci și aceasta este o boală foarte grea a sufletului și îndepărtare de faptele bune.

CAPITOLUL X

NU SE CUVINE SĂ DORIM CELE BUNE DIN VANITATE

I

Se cuvine să evităm îndeosebi mîndria, care nu ne îndepărtează de la început să reluăm ostenele (căci astfel răul ar fi mai mic), ci după ostenele ne răpește coroanele, și punînd stăpînire pe noi ne împiedică mîntuirea; instalează împotriva noastră în apropierea boltei cerești legiunile ei, ambiționîndu-se să doboare virtuțile, care au fost înălțate pînă la ceruri. Căci după ce vede pe cel care călătorește pe drumul pietății că și-a umplut corabia gîndirii lui cu felurite virtuți, atunci pune în mișcare uraganul ei și se luptă să răstoarne și să scufunde încărcătura corăbiei. Căci după ce a convins gîndirea corăbierului împărăției de sus să privească spre cele de jos și spre măririle omenești, îndată întoarce în afară toată bogăția sufletului și trăgînd pe pămînt temeliiile virtuților, provoacă ostenele pînă la cer de înalte, pentru că face să se ceară de la oameni răsplata pentru ostenele care au fost împrăștiate, în timp ce trebuia să se privească numai spre Dumnezeu și la El adunînd faptele noastre (bune), de la El să primească răsplata după dreptate. Însă noi am preferat să lucrăm pentru slava oamenilor în loc să urmărim cu zel cele bune pentru Dumnezeu, și cerem de la oameni răsplata goală a laudei; dar astfel, în mod logic și pe bună dreptate, pierdem răsplătirile dumnezeiești, pentru că nu ne-am ostentat pentru Dumnezeu, ci am lucrat pentru oameni. Așadar, după ce, de la aceștia, în locul răsplăților culegem paguba răsplăților, ce vom cere de la Dumnezeu pentru care n-am voit să lucrăm deloc? Și că aceasta este adevărat, ascultă Sfînta Evanghelie, care spune pentru cei care fac lucruri bune, ca să placă oamenilor: «Adevărat grăiesc vouă: își iau răsplata lor»⁵⁵.

55. Matei 6, 5.

II

Așadar, să evităm vanitatea, ciinele răpitor al bogăției sufletești, vrăjmașul agreabil al sufletelor noastre, viermele virtuților, jefuitorul cu plăcere al faptelor noastre bune, cel care a uns cu miere otrava înșelăciunii ce-i este familiară și a întins către cugetele oamenilor paharul aducător de moarte, pentru ca — știu — să se îndoape pe nesăturate, din patimă. Căci slava lumească este plăcută pentru cei neinstruiți. Dar altfel ea pregătește pe cei pe care pune stăpânire să păcătuiască cu ușurință și prin judecată dreaptă. Căci cel care dorește slavă întoarce judecățile ca să-i fie favorabile; și aceasta socotește el cinstit ceea ce-l face admirat de către primii veniți. Dacă cei răi și fără minte admiră răul și cel lăudat va face, în orice caz, ceea ce crede că aplaudă judecătorii faptelor lui, atunci vanitatea nu este numai omorătorul faptelor bune, ci și îndrumătorul către cele rele. Pentru aceasta trebuie să privim către cuvântul drept și către Dumnezeu, îndrumătorul bun al cuvântului drept, și să mergem astfel precum ne arată Dumnezeu; iar dacă unii laudă acest drum, să nu socotim lauda lor mare lucru, ca și cum privim spre un lăudător ceresc, ci numai să ne bucurăm împreună cu ei pentru prețuirea dreaptă a faptelor bune; iar dacă alții blamează, să nu ne clătinăm deloc, ci să-i compătîmim pe aceia care nu știu să judece drept și îndură cel mai înfricoșător întuneric al gândirii.

CAPITOLUL XI

DESPRE TIMPUL POTRIVIT PENTRU VORBIRI

Așadar, acestea sînt cele ce formează sumarul faptelor pe care nu le-am expus după mărimea propriei lor virtuți, ci după măsura puterii noastre; însă și celelalte virtuți care înfrumusețează felul obișnuit (de viață), cum sînt cuvinte potrivite la timp potrivit și cu scop folositor, socotesc că este ușor tuturor să le cunoască. Iar cuvinte folositoare sînt discuțiile, la timp potrivit, despre virtute, sau acelea care au în vedere o nevoie existentă și urgentă sau și acelea care, într-un fel, tind spre zidirea ascultătorilor; celelalte cuvinte (vorbiri) să fie evitate, ca inutile și păgubitoare.

CAPITOLUL XII

ASCETUL NU TREBUIE SĂ ÎNCLINE SPRE GLUME

Se cuvine ca ascetul să se abțină de la orice glumă. Căci de multe ori se întîmplă ca aceia care se ocupă cu cele asemenea să se rătăcească de la cuvântul drept, pentru că sufletul se împrăstie în ris și slăbește

înțelepciunea și concentrarea gândirii. Iar adeseori răul după mersul lui ajunge și la un limbaj rușinos și la cea din urmă lipsă de cuviință, așa încît să nu se pună de acord în același timp cumpătarea sufletului și înclinarea spre glumă. Iar dacă vreodată ar fi nevoie să se creeze o bună dispoziție prin cuvinte, ca să se înlătore (ușureze) o durere, cuvîntul vostru să fie plin de har duhovnicesc și dres cu sarea evanghelică, ca să exale parfumul bunei dispoziții de înțelepciune interioară și să bucure pe ascultător și cu destinderea și cu harul înțelepciunii.

CAPITOLUL XIII

DESPRE BUNĂTATE
ȘI ÎN CE MOD SE FORMEAZĂ DRAGOSTEA

Ascetul trebuie să fie îndeosebi plin de bunătate, fiindcă de duhul bunătății sau s-a împărtășit sau dorește să se împărtășească. Și se cuvine ca cel străin de acest duh să fie asemănat celui care s-a înstrăinat. Iar dacă ar fi necesar vreodată să ne indignăm împotriva superiorului nostru nepăsător, indignarea să fie logică. Pentru că de instrumente cu tăiș se folosesc și ucigașii, se folosesc și doctorii. Unii însă fiindcă mînuiesc instrumentul cu mînie și cu cruzime, săvîrșesc lucruri cu totul absurde, omorînd pe semenii lor; în timp ce doctorii, fiindcă folosesc instrumentele tăioase cu rațiune, procură cea mai mare binefacere, căci salvează pe cei aflați în primejdie. Astfel și cel care a învățat să se indigneze în mod rațional aduce mare folos celui împotriva căruia îndreaptă indignarea lui, fiindcă repară nepăsarea sau răutatea; pe cînd cel care este stăpînit de patima mîniei, niciodată nu săvîrșește ceva bun. Din acestea rezultă clar că indignarea la timp potrivit este necesară și celor care poartă foarte mult grijă de bunătate. Fiindcă și Moise, care a fost mărturisit ca cel mai blînd dintre toți oamenii ⁵⁶, cînd i-a cerut-o momentul, s-a indignat și a ajuns la un asemenea punct de tulburare, încît să-și manifeste indignarea prin uciderea celor din același neam, o dată cînd au fabricat vitelul (de aur) ⁵⁷, altă dată cînd s-au întinat prin lipirea de Baal-Peor ⁵⁸. Așa încît este posibil ca și cel blînd să se indigneze, așa cum hotărăște rațiunea, și să nu distrugă virtutea blîndeții. Dar ca să rămîină cineva inflexibil sau să nu se indigneze, așa cum este logic, nu însemnează blîndețe, ci inactivitatea naturii. Iar blîndeții îi urmează precum ceva natural toleranța, pentru că blîndețea este mama toleranței. Dar în cei cu adevărat blînzi există deopotrivă și

56. Num. 12, 3.

57. Ieș. 32, 27, 24.

58. Num. 25, 5.

bunătate, însă nu și în cei care au caracterul distrus, pentru că bunătatea este materia blindeții. Dar când acestea se combină între ele și se unesc, formează împreună cea mai bună dintre virtuți, dragostea.

CAPITOLUL XIV

DESPRE ÎNȚELEPCIUNE

Înțelepciunea trebuie să fie în fruntea tuturor faptelor; pentru că fără înțelepciune orice, chiar și ceea ce pare bun, se schimbă în răutate când se face la timp nepotrivit și fără măsură. Dar când cuvântul și înțelepciunea fixează timpul și măsura pentru lucrurile bune, câștigul din folosirea lor este minunat și pentru cei care dau și pentru cei care primesc.

CAPITOLUL XV

DESPRE CREDINȚĂ ȘI NĂDEJDE

Tuturor întreprinderilor să le premeargă credința în Dumnezeu și să urmeze (însoțească) optimismul, așa încît cu credința să întărim puterea sufletului și cu optimismul să fim bine dispuși pentru faptele bune; pentru că fără ajutorul de sus nici urmărirea celor bune din partea oamenilor nu poate fi dusă la capăt, dar nici harul de sus nu vine la cel lipsit de rivnă; dimpotrivă, pentru ca virtutea să fie deplină, trebuie ca ambele să fie unite, adică și buna dispoziție omenească și întărirea care coboară de sus prin credință.

CAPITOLUL XVI

DESPRE UMILINȚĂ

Pentru toate faptele săvîrșite de noi, sufletul să prezinte motivări Stăpînului, socotind logic că, în general, nimic nu se realizează cu propria lui putere. Căci o asemenea dispoziție sufletească ne inspiră umilință. Iar umilința este tezaurul virtuților. Acestea sînt de la noi pentru tine, cum ar spune cineva, semințele cuvintelor despre virtute; iar tu, luîndu-le de aci, să ne restitui multă roadă și să împlinești cuvîntul înțelepciunii, care îndeamnă să dăm motivări (sfaturi) celor înțelepți, ca să se facă mai înțelepți ⁵⁹.

59. Pilde 9, 9.

CAPITOLUL XVII. Sf. Grigorie cel Mare

IN CÎTE CHIPURI IAU NAȘTERE GÎNDURILE RELE ÎN SUFLET

I

Fiindcă am cercetat deja cele despre gînduri, dar n-am distins în cîte chipuri încolțesc cugete rele în gîndurile bune, am socotit să adăugăm acum și aceasta, așa încît cercetarea acestei părți să fie deplină. Așadar, există două chipuri potrivit cărora cugetele rele provoacă tulburări în gîndurile bune : sau sufletul din cauza propriei lui neglijențe se înșală cu privire la lucrurile care nu se cuvin și se gîndește la lucruri neraționale, sau diavolul se străduiește cu vrăjmașii săi să-i inspire cu orice chip în minte lucruri neraționale și s-o îndepărteze de la contemplarea și de la cugetarea lucrurilor lăudabile. Așadar, cînd sufletul lasă în nelucrare concentrarea și intensitatea gîndirii și dorește cele ce se întîmplă să-i iasă în cale, atunci gîndul este purtat către lucrurile pe care și le reamintește fără o ordine și cunoaștere corespunzătoare, și preocupîndu-se mai mult cu acestea trece de la rătăcirii la rătăcirii mai mari și de multe ori prin gînduri către cele rușinoase și necuviincioase în cele din urmă se distruge. Dar neglijența de acest fel și dezordinea sufletului trebuie să le îndreptăm și să le restabilim cu atenția mai puternică și neîntreruptă a minții și să întoarcem mintea totdeauna la lucrul prezent prin cugetarea despre lucrurile bune.

II

Iar cînd diavolul ar încerca să ne atace și s-ar grăbi să dezlănțuie cu multă violență, ca niște săgeți înroșite în foc, gîndurile lui împotriva sufletului fără grijă și liniștit, și să-l ardă pe neașteptate și să-l facă să-și reamintească pentru multă vreme și stăruitor acelea pe care le-a suferit o singură dată ; atunci trebuie ca aceste curse să le primim în față cu veghere și atenție gata de înfruntare, așa cum face luptătorul care evită cu o precauție foarte precisă și cu iuțeala trupului loviturile adversarilor, și să oferim în rugăciunile și în invocările ajutorului de sus sfîrșitul războiului și îndepărtarea săgeților. Pentru că aceasta ne-a învățat-o Pavel, zicînd : *«Luați pavăza credinței cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului»*⁶⁰. Așadar, chiar dacă în timpul acestor rugăciuni ni s-ar sugera închipuiri (vițiuni) rele, sufletul să nu înceteze să se roage și să nu creadă că el poartă răspunderea pentru sugestiile rele ale vrăjmașului, ca și pentru imaginațiile ciudatului scamator ; dimpotrivă, să fie conștient că imagi-

60. Efes. 6, 16.

nația cugetelor rele se datorează obrăzniciei inventatorului de răutate și să redublăm ingenuncherea și să rugăm pe Dumnezeu să distrugă pentru aceasta bariera rea a cugetelor neraționale, așa încît, fără obstacole, cu puterea minții să treacă îndată și neîmpiedicat spre Dumnezeu, fără a fi întrerupt vreodată de asaltările amintirilor rele. Iar dacă influența păgubitoare a gândurilor ar deveni mai puternică din cauza nerușinării vrăjmașului, nu trebuie să ne dăm bătuți și nici să nu ne oprim la mijlocul luptelor noastre, ci să răbdăm pînă atunci pînă cînd Dumnezeu va vedea perseverența noastră și ne va lumina cu harul Duhului, care pe vrăjmaș să-l pună pe fugă, iar mintea noastră s-o purifice și s-o umple de lumină dumnezeiască și să facă în așa fel încît gîndul nostru să slujească lui Dumnezeu cu liniște netulburată și cu plăcere.

CAPITOLUL XVIII

CĂTRE CĂLUGĂRII CARE VIEȚUIESC CHINOVITIC

I

Așadar, am vorbit mai înainte, atît cît a fost posibil, pentru fiecare ascet și pentru cel care a îmbrățișat viața retrasă, cum, anume, trebuie să exercite sufletul spre ce este bun și să îndrumeze trupul spre ceea ce se cuvine, pentru ca să poată să imprime în noi pe filosoful (înțeleptul) desăvîrșit. Totuși fiindcă mai mulți asceți trăiesc în chinovii (mai mulți la un loc), unde îndeamnă unul sufletul celuiilalt către virtute și prin compararea faptelor se îndeamnă spre desăvîrșire morală, am socotit că este drept să-i îndrumăm și pe aceștia prin cuvinte. Dar trebuie să cunoască întii cît de mare și de important este bunul pe care îl urmăresc și după aceea să primească îndemnul către acest bun, ca să dovedească bunăvoință și rivnă corespunzătoare importanței faptului. La început, așadar, se întorc la bunul după natură, pentru că îmbrățișează comuniunea și viețuirea împreună. Căci comuniune perfectă de viață, după mine, există acolo unde nu mai sînt proprietari, contradicțiile de păreri au dispărut, iar orice tulburare și contestare și ceartă au fost îndepărtate, și unde toate sînt comune; inimile, cugetele, trupurile și acele prin care se hrănesc și se îngrijesc trupurile, comun este Dumnezeu, comun este tot ceea ce duce spre pietate, comună este mîntuirea, comune sînt luptele, comune sînt ostenele, comune sînt coroanele, unde mulți formează unul și unul nu este singur, ci în mai mulți.

II

Ce poate să fie egal cu acest fel de viață ? Ce este mai fericit ? Ce este mai prețios decât reunirea și unirea ? Ce este mai plăcut decât combinarea caracterelor și sufletelor ? Oameni de neamuri diferite și din țări diferite au acționat și s-au unit într-o atît de desăvîrșită unitate, încît să poată fi socotiți un suflet în multe trupuri, și trupurile multe să apară ca organe ale unui singur cuget. Cel slab la trup are pe mulți care îl ajută cu bunăvoință ; cel bolnav și abătut cu sufletul are pe mulți care îl îngrijesc și îl redresează. Sînt deopotrivă robi unul altuia, sînt stăpîni unii altora și cu libertate de neînvins se străduiesc să-și dovedească reciproc cea mai desăvîrșită slujire, pe care n-a reușit s-o producă vreo nenorocire de forță majoră (calamitate), care provoacă multă neliniște celor care conduc, dar a fost înfăptuită cu plăcere de libertatea de opinie ; pentru că dragostea supune pe cei liberi unul altuia, și asigură libertatea fiecăruia cu alegere personală. Asemenea acestora ne-a voit Dumnezeu dintru început și asemenea lor ne-a creat. Aceștia ne reamintesc vechiul bun, pentru că trec în umbră păcatul protopărintelui Adam ; căci n-ar exista împărțiri și neînțelegeri între oameni dacă păcatul n-ar fi împărțit firea în două. Așadar, aceștia sînt imitatori adevărați ai Mîntuitorului și ai vieții Lui după trup. Căci, precum Acela, formînd un tot cu ucenicii, a făcut toate comune și pe Sine — Apostolilor, la fel și aceștia, cîți observă desigur cît mai corect buna rînduală a vieții — imită cu exactitate viața Apostolilor și a Domnului. Aceștia rîvnesc viața îngerilor, păzind ca și aceia, cu exactitate viața în comun. La îngeri nu există ceartă, nici discuție, nici contradicție. Toate aparțin fiecăruia și toți înmagazinează pentru ei înșiși toate bunurile. Căci bogăția îngerilor nu este materie care se descrie, care să se facă bucăți, dacă ar trebui să se împartă la mai mulți, ci este creație nematerială, bogăție a minții.

III

Și pentru aceasta, bunurile rămîn întregi ca ale fiecăruia și pe toți îi fac bogați deopotrivă, fiind indiscutabil socotite ca o realizare proprie a lor. Căci contemplarea celui mai înalt bun și posesia celei mai clare dintre virtuți este agoniseala (comoara) îngerilor, către care este îngăduit tuturor să privească și fiecare să ia întreaga cunoaștere și posesie a lor. Asemenea acestora sînt asceții adevărați ; ei nu urmăresc cele pămîntești, ci caută cele cerești, și toți, fiecare în parte, dobîndesc întreg acest tezaur pentru ei înșiși prin distribuire care nu separă în părți. Căci este vorba de posesia virtuții și de bogăția faptelor și de lăcomia vrednică de laudă și de răpire fără (a provoca) vărsare de la-

crimi și de lăcomia care se încununează, unde cel care nu este harnic este vinovat. Toți răpesc și nimeni nu este păgubit și pentru aceasta pacea este răsplătită (premiată) cu bogăția. Aceștia răpesc de la înaintași bunurile împărăției anunțate, pentru că prezintă viața lor virtuoasă și comuniunea lor cu o copie exactă a felului de viață și a situației de dincolo. Aceștia au realizat sărăcia în mod desăvârșit pentru că nu au nimic propriu, ci toate aparțin tuturor. Aceștia au arătat cu înțelepciune cât de mari bunuri ne-a adus întruparea Mîntuitorului, pentru că firea dublă a oamenilor, care a fost făcută bucăți a fost readusă, atît cît a depins de ei, la ea însăși și la Dumnezeu. Pentru că acesta a fost, pe scurt, scopul coborîrii după trup a Mîntuitorului : să readucă firea ome-nească la ea însăși și la El ; și după ce va șterge reaua împărțire în două, să restabilească vechea unire, așa cum un foarte bun doctor reunește prin remedii salvatoare corpul care a fost despărțit în multe părți ^{60 a}.

IV

Am relatat acestea, nu ca să arăt dorința mea de glorie și să înalț prin cuvinte realizările celor care viețuiesc chinovitic (căci cuvintele nu au putere atît de mare, încît să laude lucrurile mari, ci mai degrabă să le umbrească prin slăbiciunea expunerii), ci ca să relatez după putere și să arăt mulțimea și mărimea realizării. Căci ce ar putea să ajungă la egalitate, prin comparație cu acest bun ? Pentru că, acolo unde există un tată care imită pe Tatăl ceresc și mulți copii care se străduiesc cu rivnă să se depășească unul pe altul prin acte de condescendență față de întiiistătător, acolo copiii trăiesc în bună înțelegere între ei și primesc pe tată cu faptele lor virtuozose, fără să atribuie firii cauza viețuirii împreună, ci pentru că împlinesc cuvîntul îndrumător și păzitor al viețuirii în comun mai sigur decît firea și pentru că se țin uniți prin legătura Sfintului Duh. Așadar, cu ce chip din lume ar putea să fie reprezentată puterea (acestei) realizări ? Cu nici un chip de pe pămînt ; singur chipul cel de sus rămîne. Tatăl Cel de sus este calm, fără pasiune, și El îi atrage pe toți (numai cu cuvîntul). Copiii Tatălui de sus nu sînt întinați ; curățenia i-a făcut fii și pe aceștia. Dragostea unește cele de sus ; dragostea i-a unit și pe aceștia între ei. În realitate, însuși diavolul depune armele în fața acestei falange, pentru că este insuficient pentru atît de mulți luptători, care se rînduiesc în ordine de luptă împotriva lui bine înarmați și reuniți, dar atît de bine strînși între ei, prin dragoste și protejați de Duhul (Sfînt), ca un baraj, încît nici cea mai mică dintre săge-

60 a. După comparația făcută de Sf. Vasile cel Mare, rezultă că în vremea lui (în a doua jumătate a veacului IV), existau doctori chirurghi, bine apreciați.

țile lui nu reușește să se strecoare. Ia aminte, împreună cu mine la lupta cu suflet unit a celor șapte Macabei și vei găsi că aceștia erau uniți mai cald. Referindu-se la aceștia, proorocul David a exclamat în psalmi : «*Iată acum ce este bun și ce este frumos decât numai a locui frații împreună*»⁶¹, și înțelegea prin «bun», viața stimată și prin «frumos», plăcerea care ia naștere din buna înțelegere și din unire. Toți cîți trăiesc această viață cu exactitate, mi se pare că imită cea mai înaltă virtute.

CAPITOLUL XIX

SE CUVINE CA ASCETUL SĂ TREACĂ LA VIAȚA ASCETICĂ
CU EXAMINARE HOTĂRÎTĂ, ȘI DESPRE SUPUNERE

Pentru cei care au minte pătrunzătoare, prin expunerea caracteristicilor vieții ascetice, cuvîntul a înfrumusețat îndrumarea (canonul) vieții. Dar fiindcă se cuvine ca pentru frații mai simpli să fie expuse și mai clar regulile acestei vieți, cu referire la fiecare, către aceasta ne vom și îndrepta acum.

Așadar, cel care vine la o astfel de viață, înainte de toate, trebuie să aibă o gândire fermă și neclintită și de nezdruccinat și o asemenea bună dispoziție încît duhurile răutății să n-o atace și să n-o schimbe și să arate perseverența martirilor cu tărie de suflet pînă la moarte ; în plus, trebuie să fie atașat poruncilor lui Dumnezeu și să fie ascultător superiorilor (stareților) ; căci aceasta este sinteza vieții (ascetice). Adică, așa cum Dumnezeu, Care este și se socotește demn să fie numit Tatăl tuturor, cere ascultare absolută de la cei care-I slujesc, la fel și părințele duhovnicesc între oameni, care adaptează poruncile lui la legile lui Dumnezeu, pretinde ascultare indiscutabilă. Căci dacă cel care se consacră unei lucrări mecanice, care ne este folositoare pentru viața prezentă, se supune întru totul tehnicianului și nu-l contrazice deloc în dispozițiile lui, nici chiar cînd acesta ar lipsi puțin din apropierea lui, ci tot timpul este cu ochii la maestru și primește mîncarea și băutura și felul de viață pe care acela i-l hotărăște, cu atît mai mult cei care vin să învețe pietatea și egalitatea, după ce se conving pe ei înșiși că vor putea să dobîndească de la superior (stareț) această cunoaștere, vor oferi superiorilor disciplină deplină și ascultare absolută în orice, și nu vor cere explicații pentru porunci, ci vor îndeplini lucrul care li s-a poruncit ; dar dacă n-ar ști ceva din cele care contribuie la mîntuire, se va îngădui să întrebe și să învețe în mod cuviincios și cu respectul cuvenit. Dar fiecare om trebuie să se străduiască, încît să nu fie înjosită măreția

61. Psalm 132, 1.

sufletului prin revolta plăcerilor. Căci, cum ar mai putea sufletul care a fost absorbit jos de plăcerea cărnii, să privească, cu ochiul liber spre lumina cu care se înrudește și se înțelege ușor? Pentru aceasta, trebuie înainte de toate să exercite cumpătarea, care este paznicul sigur al înțelepciunii și nu îngăduie gândirii stăpîne să rătăcească ici și colo. Căci, precum apa țîșnește drept spre suprafață prin canale sub presiune și nu poate să se împrăștie aiurea, la fel și cugetarea oamenilor; căci cumpătarea, ca un canal impenetrabil, care este presat din toate părțile, se va înălța în cele din urmă, ca din frica de a se mișca, spre dorința celor mai înalte, fiindcă nu are unde să se împrăștie. Căci nu este cu putință vreodată ca să stea fix cel care a primit de la creator firea de a se mișca fără încetare; iar cînd este împiedicat să se miște către cele deșarte, este cu neputință să nu urmeze drumul drept al adevărului. Dar cumpătare socotim că însemnează nu numai abținerea de la mîncăruri (fiindcă aceasta o realizează și mulți dintre filosofii elini), ci înainte de toate nedistrarea ochilor. Căci ce folos este dacă te abții de la mîncăruri, dar mîninci cu ochii pofta adulterului, sau cu voința ta ascuți cu urechile strigăte deșarte și diavolești? Nu folosește la nimic să te abții de la mîncăruri, dar să nu te abții de la aroganța mîndriei și vanității și de la alte patimi. Într-adevăr, la ce folosește să fii cumpătat la mîncăruri, dar să nu te abții de la gînduri rele și deșarte? Pentru aceasta și Apostolul a spus: «*Mă tem ca nu cumva să abată gîndurile voastre*»⁶². Așadar să fim cumpătați, de la toate acestea, pentru ca să nu ajungă și la noi acuzația Domnului, că strecurăm țîntarul și înghițim cămila⁶³.

CAPITOLUL XX

NU TREBUIE SĂ SE URMĂREASCĂ ÎNTREȚINEREA DE CONVORBIRI CU RUDELE CARE TRĂIESC ÎN VIAȚA CIVILĂ, SAU SĂ SE POARTE GRIJĂ DE LUCRURILE ACESTORA

I

Așadar, se cuvine ca de neamuri și de prieteni și de părinți să fim separați cu starea sufletească, așa cum vedem pe cei morți că lipsesc dintre cei vii. Căci acela care cu adevărat s-a încredințat luptelor virtuții și a renunțat la toată lumea, împreună cu cele ce îi aparțin ei, și ca să mă exprim mai deplin, s-a răstignit pe sine, acela a murit pentru lume și pentru toți cei din lume, fie că sînt părinți, fie că sînt frați, fie

⁶². II Cor. 11, 3.

⁶³. Matei 23, 24

că aparțin rudeniei de a treia sau de a patra sau de o mai îndepărtată treaptă. Așadar, dacă părinții se separă de viața (lumească) și îmbrățișează viața copilului, ei sînt rude cu adevărat, dar nu mai ocupă locul de părinți, ci locul de frați. Căci cel mai adevărat părinte, primul, este Tatăl tuturor, iar al doilea după Acela este superiorul (starețul) vieții duhovnicești. Dar dacă neamurile rămîn să păstreze viața de mai înainte, ele sînt parte a lumii de care noi ne-am separat și nu se asemănă deloc cu cei care au lepădat pe omul trupesc și au refuzat reconcilierea cu aceștia. Iar cel care acceptă cu sîrguință prietenia celor din lume, să se îndeletnicească tot timpul împreună cu ei, instalează în sufletul lui, prin întîlnire (convorbire) permanentă, stările sufletești ale acelora. Și atunci, după ce mintea lui a fost cuprinsă din nou de gîndirea lumească, îi slăbește rezistența cea bună, se desparte de gîndirea duhovnicească, îi revine în suflet indispoziția anterioară și este rănit de cel vrăjmaș, care tulbură viața duhovnicească prin rudenie după trup.

II

Așadar, pentru neamuri să dorim cele mai bune (lucruri), dreptatea, numele bun și pietatea și pe acelea pe care noi le socotim cinstite. Căci acestea e bine să ni le dorim și nouă, ca și acelora al căror interes este să beneficieze de la noi. Noi însă să ne debarasăm gîndurile de grija și preocuparea pentru aceia. Căci diavolul, văzînd că am lepădat orice grijă lumească și ne îndreptăm bine înarmați spre cer, vîră în noi ideea pentru neamuri, ne pregătește să purtăm grijă de afacerile lor și astfel face ca gîndul nostru să se preocupe cu griji lumești; care anume, este averea neamurilor și dacă este îndeajuns sau lipsește, care sînt cîștigurile pe care le realizează din tranzacțiile lor, și cît crește averea lor, care sînt pagubele ce li se întîmplă din împrejurări nefericite ale vieții și cu cît se micșorează averea existentă; și îl face să se bucure de bunăstarea lor, dar să se neliniștească de nereușitele lor; să aibă împreună cu ei aceiași vrăjmași (chiar dacă după porunca lui Dumnezeu nu trebuie să avem nici un vrăjmaș⁶⁴), și se bucură împreună cu prietenii, care nu prețuiesc după cum se cuvine, de multe ori, familiaritatea duhovnicească, dar se bucură chiar de cîștigurile nedrepte și ilegale ale lor și își vîră iarăși în cuget toate preocupările rele ale problemelor lumești, pe care, după ce le-am îndepărtat, le-am primit în gîndurile noastre duhovnicești, și după ce cultivă din nou în suflet gîndirea pămintescă și lumească, suprimă pe ascetul lăuntric și pregătește pe curajosul care poartă numai pe deasupra forma ascetului, dar nu mai

64. Matei 5, 44.

este deloc preocupat de virtuți. Iar de multe ori, din cauza interesului (favoritismului) puternic pentru neamuri, ascetul îndrăznește să săvârșească și ierosilie, ca să remedieze nevoia neamurilor. Pentru că toate cîte s-au strîns pentru sfinți, care s-au afierosit pe ei înșiși lui Dumnezeu, sînt socotite și privite ca sfinte și adevărate ofrande. Așadar, cel care își însușește ceva dintre acestea devine ierosil (necinstitor de cele sfinte).

III

Așadar, după ce am cunoscut paguba de nesuportat pe care o provoacă bunăvoința față de neamuri, să ne îndepărtăm de grija lor, ca să nu fie ea o armă diavolească. Pentru că Însuși Domnul a oprit legătura și familiaritatea de acest fel, cînd n-a îngăduit unuia din ucenicii Lui nici chiar să-și ia rămas bun de la cei ai casei lui, iar altuia nici să îngroape trupul mort al tatălui său. Așadar, celui care a vrut să-și ia la revedere de la neamurile lui I-a spus că : *«Nimeni care pune mîna pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu»* ⁶⁵. Iar celuilalt care a voit să-și îngroape pe tatăl său, i-a spus : *«Urmează-Mi»* ⁶⁶, și *«Lasă morții să-și îngroape morții lor»* ⁶⁷. Deci, cu toate că amîndoi au părut că cereau lucruri foarte raționale și foarte drepte, Mîntuitorul n-a consimțit și pentru nimic în lume n-a lăsat pe ucenicii împărăției cerurilor să se despartă de El, pentru ca să nu fie abătuți de înclinarea stărilor sufletești pămîntești și trupești și să facă sau să cugete ceva nedemn de grija înaltă și cerească ; pentru că nu se îngăduie celor ce poartă grija celor cerești să se îndeletnicească cu lumea, după ce au abandonat-o și după cuget au devenit supraoameni. Dar dacă cineva ar întreba cum, atunci, legea poruncește să ne îngrijim de neamuri, spunînd : *«De cei de un neam cu tine nu te ascunde»* ⁶⁸, și la fel și Apostolul : *«Dacă cineva nu poartă grijă de ai săi și mai ales de ai casei sale, s-a lepădat de credință și este mai rău decît un necredincios»* ⁶⁹, acestuia îi vom da răspuns scurt, că dumnezeiescul Apostol a spus aceasta pentru cei din lume, care au bogăție materială și pot să indulcească lipsa neamurilor. De asemenea și legea spune acestea, și ca să fiu mai scurt, față de cei vii, nu față de cei morți, fiindcă cei morți într-adevăr nu au o asemenea obligație.

65. Luca 9, 62.

66. Luca 9, 59.

67. Luca 9, 60.

68. Isaia 58, 7.

69. I Tim. 5, 8.

IV

Dar tu ai murit și te-ai răstignit pentru toată lumea. Pentru că ai lepădat bogăția materială și ai iubit sărăcia, te-ai făcut ofrandă lui Dumnezeu și ai devenit obiect de preț al lui Dumnezeu. Deci, ca un mort ești liber de orice obligație față de neamuri și ca un sărac nu ai nimic ca să le oferi. Nici chiar de roadele muncii tale manuale nu-ți este îngăduit să dispui pentru oameni, pentru că nu mai ai putere nici asupra corpului tău, ca ofrandă (făcută lui Dumnezeu), ci trebuie să trăiești numai împreună cu asceții, pentru că și aceștia sînt întru totul afierosiți lui Dumnezeu. Așadar, cum ți s-ar potrivi ție cuvintele care au fost amintite de Sfintele Scripturi? Sau cum nu vei păcătui dacă ai contraveni făgăduințelor tale cu privire la viața ascetică?

CAPITOLUL XXI

NU SE CUVINE SĂ SE SEPARĂ NIMENI
DE COMUNITATEA FRĂȚEASCĂ SPIRITUALĂ

I

Într-adevăr și despre aceasta trebuie să fim încredințați în mod clar, căci cel care a intrat o dată în legătură și împreună-viețuire într-o comunitate frățească duhovnicească, nu mai poate să se retragă și să se despartă de cei cu care s-a legat. Pentru că, dacă oamenii unindu-se adeseori în comuniune chiar de viață materială nu pot, din cauza înțelegerilor asupra cărora s-au pus de acord, să se despartă, sau — altfel — cel care ar face aceasta este supus, ca vinovat, la sancțiunile stabilite (de legi), cu atît mai mult cel care s-a angajat la împreună-viețuire duhovnicească, (angajare) care este de nedezlegat și veșnică, nu poate să se separe și să se despartă pe sine de aceia cu care s-a unit. Iar dacă ar face-o, se expune pe sine celor mai grele pedepse de sus ale lui Dumnezeu. Căci dacă o femeie care s-a căsătorit și are unire trupească cu bărbatul ei, și ar fi dovedită complotînd împotriva lui, se condamnă la moarte, cu atît mai mult se face vinovat pentru separare cel care s-a unit în comuniune duhovnicească, avînd ca martor și mijlocitor pe În-suși Duhul Sfînt.

II

Așadar, precum mădularele trupului, care sînt unite cu legătură fizică, nu pot să se separe de corp, sau, dacă se separă, ceea ce s-a separat moare, la fel și ascetul, fiindcă este legat de comunitatea frățească și

este legat cu legătura Duhului, care este legătură mai puternică decît legătura fizică, nu are dreptul să se separe de ceilalți cu care s-a legat. Iar dacă ar face aceasta este mort în suflet și este lipsit de harul Duhului, pentru că a contravenit convenției frățești întărită de Acesta. Și dacă cineva ar spune că unii dintre frați sînt răi, — fiindcă n-ar putea să-i acuze, fără îndoială, pe toți, din moment ce n-au făcut comuniunea cu scop rău, așa încît toți să fie răi conform înțelegerii — dacă, deci, ar spune că unii frați sînt răi și din neatenție dezorganizează binele, neglijează bunacuviința, nu observă disciplina care este proprie asceților și pentru aceasta trebuie să se separe de ei, acesta n-a înțeles îndeajuns justificarea pentru separare; pentru că nici Petru sau Andrei sau Ioan nu s-au detașat de restul Apostolilor din cauza răutății lui Iuda, nici alt apostol n-a recurs la această justificare ca motiv ca să se despartă, și nici n-a fost împiedicat în ascultarea lui față de Hristos de răutatea aceluia; dimpotrivă, s-au supus învățaturii Domnului și au urmat pietatea și virtutea, fără ca, desigur, să se îndrepte spre răutatea aceluia. Astfel cel care ar pretinde că a fost nevoit să se despartă de comuniunea duhovnicească din cauza celor răi, n-a găsit bună justificarea pentru nestatornicia lui, ci este pămînt pietros, unde, din cauza nestatorniciei cuturului lui, nu poate să prindă rădăcină cuvîntul adevărului; și n-a rezistat în viața virtuții din cauza asaltării micii ispite sau a nestăpînirii patimilor, și îndată s-a uscat tînărul vlăstar al învățaturii de căldura mare a patimilor; ci, concepînd după propria-i informare pretexte ușoare și neîndestulătoare pentru apărare înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, se înșală cu ușurință și pe sine. Căci nimic nu este mai ușor (pentru om) decît să se înșele pe sine, fiindcă fiecare se socotește hărăzit să-și fie sieși judecător, socotind că cele plăcute sînt și folositoare.

III

Așadar, un astfel de om care va judeca alături de adevăr, să fie blamat ca făcîndu-se motiv de sminteală pentru mulți, adică îndemnînd totdeauna cu exemplul lui rău spre rîvnirea unor acțiuni asemănătoare și făcîndu-se moștenitorul aceluia «vai»: *«Mai bine i-ar fi lui să-și atîrne de gît o piatră de moară și să fie aruncat în adîncul mării»*⁷⁰. Căci atunci cînd sufletul se va obișnui cu îndepărtarea de cele vrednice, se umple cu multă necumpătare, lăcomie și îmbuibare, minciună și tot felul de lucru necinstit; și în cele din urmă se prăpădește în prăpastia răutății, fiind încercat cu cele mai josnice răutăți. Așadar acela care este instituit îndrumător al acestor oameni să aibă în vedere pentru cîte suflete se face

⁷⁰. Matei 18, 6.

vinovat de pieire, mai ales atunci cînd n-ar fi în stare să ia asupra-și nici răspunderea propriului său suflet. Căci pentru ce unul ca acesta nu imită mai degrabă pe marele Petru și nu se face pentru ceilalți exemplu de adevărată credință și de luptă pentru cele bune, așa încît cu strălucirea luminii faptelor lui și cei care se găsesc în întunericul răutății să fie îndrumați spre mai bine ? Și apoi dreptul Noe ⁷¹ n-a spus înaintea lui Dumnezeu : trebuie să fug de lume, căci toți sînt răi, ci mai degrabă a rezistat ca un atlet și curajos, și în adîncul răutății și-a păstrat neclătinată pietatea, și n-a cîrtit deloc împotriva lui Dumnezeu, ci cu răbdare și cu nezdruccinată tărie în luptă cu valurile impietății și-a salvat barca pietății. Și Lot în Sodoma ⁷² în timp ce se învîrtea în mare impietate, neglijare și nedreptate, și-a păstrat virtutea întreagă, fără să fie abătută în vreo parte de ispitele rele ; ci, dimpotrivă, în mijlocul omoritorilor de oaspeți, și a acelor care, disprețuiau mult și contraveneau legilor naturale și-a păstrat neîntinată sfințenia, el, pe cît i-a fost cu puțință, a îndemnat la aceasta și pe alții, învățînd binele prin fapte înainte (de a-l învăța) prin cuvinte. Tu, însă, aduci ca pretext neglijențele fraților, fie că sînt reale, fie că sînt inventate de tine, concepînd îndepărtarea (apostazia) și imaginînd contravenirea Sfîntului Duh, și pregătești calomnierea fraților ca perdea pentru răutatea ta și pentru lenevia ta în ostenelele cele pentru virtute.

IV

Așa încît, cel care a fost astfel înțelept prin exemple, să accepte cu plăcere unirea Duhului, pe care a primit-o cînd a fost instruit ca prunc în învățătura cerească. Căci nici nu s-a întîmplat ca unul din degetele mîinii să fi suferit ceva din cele dureroase, și celălalt s-a și pregătit să suporte cu curaj tăierea ; însă mai întîi va dispărea durerea tăierii și apoi rămîne el ferm, așa încît să împlinească pentru corp lipsa degetului care a fost primejduit, iar mîna să nu piardă în întregime membrele ei fizice și să fie lipsită astfel de rînduiala respectivă, care a fost socotită potrivită și de natură ^{72a}. Să raportezi acum exemplul la cazul ascetului și să cercetezi cît de mare durere și neorînduială provoacă prin tăiere (desprindere) celor cu suflete sensibile și cum se pregătește pe sine ca mort și rupt de viață. Iar că superiorul (starețul) nu va dori să îndrumeze pe ucenicul lui spre răutate, așa încît îndrumarea rea a dascălului să devină pentru ucenic pretext de separare și îndepărtare, să reflectăm, dacă dorești astfel : Ce este tatăl ? și ce este dascălul ? Și

71. *Fac.* 6, 9.

72. *Fac.* cap. 19.

72 a. Se poate înțelege că armonia între membrele corpului se stabilește din chiar momentul concepției.

unul și altul sînt dascăli (pentru copii). Dar unul se roagă și dorește cu rivnă cele mai bune pentru copil, iar celălalt le dorește pentru ucenici. Căci natura părinților este să se roage ca fiii lor să devină cît se poate mai buni și mai înțelepți, mai cinstiți și mai cumpătați, așa încît copiii să realizeze progrese, iar părinții să se mîndrească prin raportarea către ei a virtuților copilului. Profesorii (maestrii) de gimnastică, de altă parte, se îngrijesc ca aceia pe care îi pregătesc să devină foarte curajoși și îndemnatnici în mod excepțional, așa încît, pe de o parte, cu forța corporală și cu experiența să lupte așa cum trebuie și să cîștige victorii strălucite împotriva adversarilor, iar pe de altă parte, lupta lor bine disciplinată să devină un merit clar al maestrilor. Căci este în firea oricărui dascăl să vrea ca ucenicii lui să-și însușească cu toată precizia cele ce i s-au predat. Așadar, din moment ce astfel este firea părinților, cum nu se va ruga și dascălul sfințeniei ca ucenicul lui să se dovedească în mod desăvîrșit fără răutate și înțelept în înțelepciunea duhovnicească? Și mai ales cînd știe în mod clar că după ce ucenicul ajunge astfel, acesta și de oameni va fi lăudat și de la Hristos va primi cununi strălucite, pentru că pe ucenicii Lui, sau mai bine pe frații Lui ⁷³, cum prefera Hristos să-i numească, i-a făcut, prin grija Lui, vrednici de familiaritate față de El.

V

Dar să analizăm și celălalt (aspect), anume, dacă ucenicul devine rău din cauza îndrumării lui, rușinea dascălului, la festivitatea universală a judecății, va fi jalnică; și acesta nu numai că va fi rușinat înaintea tuturor puterilor cerești, ci va fi și pedepsit. Pentru care motiv, deci, s-ar putea ca superiorul (starețul) să nu vrea ca ucenicul lui să devină cinstit și îngăduitor? Dar și după alt chip este nefolositoare pentru dascăl răutatea ucenicului. Anume fiindcă amîndoi au înțeles să ducă împreună viața comună, ucenicul împărtășește dascălului, primul, roadele răutății la care el ar participa, așa cum șerpii veninoși trec (descarcă) veninul întîi în cei care îi încălzesc; așa încît să fie clar din orice punct de vedere, că, — și din natura lucrurilor și din folosul pentru cel care învață —, acesta va dori și se va strădui, în orice chip, ca ucenicul lui să devină cinstit și milostiv. Căci, dacă dascălul este stăpînit de răutate și perversitate, către acest scop va îndruma și pe ucenicii pe care îi învață; iar dacă, dimpotrivă, este dascăl de virtute și dragoste, nu cred că el va dori ca ucenicul lui să ajungă la un rezultat opus străduințelor lui. Așadar, pentru cel care dorește să se despartă de felul duhovnicesc (de viață) orice justificare ar putea fi socotită dreaptă. Dar

73. Matei 12, 49.

s-a arătat că motivul unei asemenea hotărâri a lui (de a se separa) este neînfrinarea patimilor, indiferența (lipsa de compasiune) față de suferințe și ușurința și nestatornicia judecării lui. Căci acesta n-a auzit despre proorocul David că «*fericiți sînt cei ce păzesc judecata*»⁷⁴; cei care păzesc nu cei care risipesc (suprimă). Aceștia sînt cei care s-au asemănat celor neînțelepți, care au așezat pe nisip, adică pe convingere nehotărîtă, temelia zidirii duhovnicești, pe care o destramă și o risipesc puține picături ale ispitelor și un scurt torent al ascultărilor celui rău (diavolului), după ce a fost distrusă temelia.

CAPITOLUL XXII

DESPRE SUPUNERE MAI PE LARG

I

Am explicat în măsura în care a fost posibil, cum se cuvine să păzească unirea de nedezlegat cel care s-a unit o dată cu modul de viață duhovnicesc. Acum vom vorbi din nou despre supunere; mai înainte am relatat lucrurile pe scurt, acum le vom expune mai pe larg și vom arăta cîtă supunere cere cuvîntul Scripturii de la asceți față de proiestos, și de însăși Sfînta Scriptură mă voi folosi ca să lămuresc măsura acestei (supuneri). Apostolul Pavel, în Epistola către Romani, poruncește să se supună tuturor înaltelor stăpîniri, stăpîmirilor lumești, nu celor duhovnicești⁷⁵; și a lămurit aceasta cu cele pe care le-a adăugat, cînd a vorbit despre dări (impozite) și despre stăpîniri, și a explicat că acela care se împotrivesc, și în cel mai mic lucru, stăpînirii, se împotrivesc lui Dumnezeu⁷⁶. Așadar, dacă legea dumnezeiască a atribuit atît de mare supunere din partea celor credincioși față de dregătorii lumii acesteia, care au primit autoritate după lege omenească — cu toate că atunci aceștia trăiau nepios —, cît de mare supunere trebuie să arate ascetul față de acela care a fost făcut dregător de Dumnezeu și a primit autoritate de la legile Aceluia? Așadar, cum nu se va împotrivi poruncii lui Dumnezeu cel care se împotrivesc superiorului (starețului)? De altfel și Apostolul poruncește în mod categoric să ne supunem superiorilor duhovnicești întru toate, căci spune: «*Ascultați pe conducătorii voștri și vă supuneți lor, fiindcă ei priveghează pentru sufletele voastre, avînd să dea de ele seamă, ca să facă aceasta cu bucurie și nu suspinînd, lu-*

74. Ps. 105, 3.

75. Rom. 13, 1.

76. Rom. 13, 7, 2.

cru care n-ar fi spre folosul vostru» ⁷⁷. Așadar, dacă lipsa supunerii față de normele vieții ascetice este păgubitoare, trebuie să urmărim ceea ce ne este mai folositor. Căci ceea ce este nefolositor pricinuieste — știm — mare pagubă, (dar) și energia pentru pocăință și îndreptare.

II

Se cuvine, deci, să rîvnim îndeosebi supunerea sfinților, pe care au arătat-o ei față de Dumnezeu, dacă vrem cu adevărat să arătăm supunere după chipul cel drept, folosind ca îndestulător acest exemplu pentru cazul nostru. Și să nu socotească nimeni că vrem să întărim supunerea față de egumeni, folosind exemple exagerate și că îndrăznesc să compar în chip nesocotit supunerea față de oameni cu supunerea față de Dumnezeu. Pentru că n-am recurs să fac o asemenea comparație de la mine, ci fiind sprijinit de înseși Dumnezeieștile Scripturi. Căci ia aminte ce spune Domnul în Evanghelii, cînd hotărăște supunere pentru ucenicii Lui : «*Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește*» ⁷⁸, și în altă parte : «*Cel care vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, și cel care se leapădă de voi, se leapădă de Mine*» ⁷⁹. Iar că ceea ce s-a spus pentru Apostoli, s-a legiferat pentru toți cei care vor conduce (Biserica), după aceștia, este posibil să se demonstreze cu multe mărturii neîndoielnice ale dumnezeieștii Scripturi și cu alte dovezi foarte clare. Așa încît și noi vom întocmi cuvintele noastre în conformitate cu legile dumnezeiești, socotind că trebuie să avem supunerea sfinților față de Dumnezeu ca model al supunerii față de proiestoși.

Așadar, cum au arătat Sfinții supunerea lor Stăpînului ? Să amintesc pe Avraam care a primit poruncă să-și lase casa, averea, proprietățile, neamurile, prietenii și în plus să dorească cele opuse : înfrînarea, necunoscutul, rătăcirea, sărăcia, temerile, primejdiile și cîte greutăți urmează pe cei înstrăinați, și că, fără întîrziere, el s-a supus și și-a părăsit bunăstarea și liniștea preferînd în locul lor oboseala și rătăcirea.

III

Vezi, deci, pe cel mai desăvîrșit ascet, disprețuitor al oricărei fericiri lumești pentru Dumnezeu ? Dar, să trecem la cele ce urmează : Într-adevăr, el ocupă Palestina, locul făgăduit de Dumnezeu spre ședere ; dar, seceta cuprinzînd țara, s-a refugiat în Egipt, unde și-a pierdut soția ; însă nu s-a descurajat, nici n-a cîrțit împotriva planurilor lui Dumnezeu,

77. Evr. 13, 17.

78. Matei 10, 40.

79. Luca 10, 16.

socotind acestea ca răsplătiri ale supunerii lui ; ci a suportat cu răbdare, nu o singură dată, chiar și pe aceasta ce i s-a întâmplat din partea regelui gherarilor, (socotită) cea mai gravă dintre toate nedreptățile. Căci a hotărât, fără ezitare, să se supună lui Dumnezeu ; n-a cercetat ce plănuiește Dumnezeu pentru el, ci cum să dovedească o supunere cât mai desăvârșită și fără reproș. Cu siguranță, pentru aceasta a și avut, în cele din urmă, de la Dumnezeu pe Isaac, care a fost răsplătirea și darul rugăciunii și credinței ; dar când l-a văzut pe acesta că a înaintat în vigoarea tinereții și că ar procura părinților lui bune speranțe pentru succesiunea și înmulțirea descendenților lor, atunci, după atâtea nădejdi, Avraam a primit poruncă de la Dumnezeu să urce pe un munte înalt și să aducă jertfă lui Dumnezeu pe cel pe care i l-a dat. Atunci a primit acel glas îngrozitor și sarcina înfricoșătoare și porunca și zgomotul peste puterea firii, și a suportat-o liniștit, fără să-și piardă rațiunea și fără să-și piardă curajul, ci ca și cum ar fi trebuit să jertfească un oarecare miel, astfel cu mintea liniștită și netulburată, a purtat jugul ascultării și a mers cu copilul să împlinească porunca, fără ca, — nici chiar în acest caz —, să comenteze hotărârea lui Dumnezeu sau să-L critice ; dimpotrivă a fost atent numai la sine, cum să împlinească, fără vreo lipsă, ascultarea. Astfel și-a atras și coroana strălucită și a stabilit și pentru toată lumea coloană de sprijin pentru credință și supunere. Fără îndoială ar fi posibil să ne referim și la ascultarea celorlalți străluciți sfinți ai Vechiului Testament, pentru ca asceții să învețe supunerea fără contestare ; totuși, ca să nu lungim prea mult cuvântul, vom îndruma pe fiecare, care dorește să se învețe, la studierea Sfintelor Scripturi și ne vom referi la ucenicii Mântuitorului, arătând cum s-au supus și cum au poruncit. Iisus le-a spus când se găseau încă la începutul uceniciei și așteptau ca, în curînd, Stăpînul să domnească și socoteau că și ei nu se vor mai osteni deloc, nici nu vor mai fi primejduiți, nici nu vor mai lucra, ci vor domni cu Hristos și vor participa împreună cu El la mărirea împărătească și la supraveghere și la cinstire. Și aceasta o dovedește Petru dojenind pe Iisus, când le vorbea despre însăși patima Sa (ce urma să I se îndeplinească). Căci, spune Scriptura : *«Și Petru, luîndu-L la o parte, a început să-L dojenească, zicîndu-I : Milostiv fii Ție, Doamne ! Să nu-Ți fie Ție aceasta !»*⁸⁰, arătînd prin aceasta că nimeni nu rămînea în vreun fel în situație rea ; dar aceasta o dovedesc și fiii lui Zevedei, cînd au trimis pe mama lor să roage pe

80. Matei 16, 22.

Domnul ca să le facă favoarea de a sta la loc de cinste unul de-a dreapta și altul de-a stînga Lui. Căci dacă n-ar fi crezut că va domni îndată, n-ar fi îndrăznit să-I ceară aceasta, avînd în minte scaunul Mîntuitorului de-a dreapta Tatălui din ceruri.

IV

Așadar ce a spus celor care așteptau și nădăjduiau acestea? *«Iată Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor»*⁸¹. Și în timp ce au auzit un lucru atît de mult opus față de nădejdea lor, ei n-au zis: cu alte nădejdi Te-am urmat, și ce lucruri opuse celor nădăjduite ne poruncești? plăcere, (comoditate) așteptam și ne trimiți în primejdii? cinstiți am nădăjduit și la necinstiri ne împingi? domnie așteptam, și ne poruncești să fim prigonii și să fim slujitori tuturor? Nimic din acestea n-au spus, cu toate că au auzit mai multe și mai rele decît cele relatate, precum: *«Atunci vă vor da pe voi spre asuprire și vă vor ucide și veți fi urși de toate neamurile, din pricina numelui Meu»*⁸²; *«Încă și la dregători și la regi veți fi duși pentru Mine»*⁸³. Și în timp ce au auzit toate acestea împotriva așteptării lor, au aplecat gîtul cu înțelegere, au primit jugul și au mers cu hotărîre la primejdii, în adunări publice, la disprețuiri, la lapidări^{83 a}, la loviri cu bastonul, la necinstiri, la răstigniri, la morți diferite; și au îndurat toate acestea cu atîta bunăvoie, încît se bucurau și sărbătoreau în mod fericit, atunci cînd se învredniceau să fie părtași la patimile lui Hristos; căci precum relatează Scriptura: *«se bucurau că s-au învrednicit să sufere ocară pentru numele Lui»*⁸⁴. O asemenea supunere se cere să arate și ascetul după Dumnezeu față de egumen^{84 a}; căci așa cum s-a arătat mai înainte, Hristos a pregătit pe ucenici ca să imprime oamenilor acest fel de viață. Pentru că starețul (cetegumenul) nu este nimic altceva decît cel care ține locul Mîntuitorului și mijlocește între Dumnezeu și om și oferă lui Dumnezeu mîntuirea celor care i s-au încredințat lui.

81. *Matei 10, 16.*

82. *Matei 24, 9.*

83. *Matei 10, 18.*

83 a. Loviri cu pietre.

84. *Fapte 5, 41.*

84 a. Prin «egumen», Sfîntul Vasile cel Mare înțelege pe cel care conducea una din mînăstirile din cuprinsul așezămîntului, în care puteau fi mai multe asemenea mînăstiri; conducătorul întregului așezămînt, deci al tuturor egumenilor și proiestosilor, era starețul sau cetegumenul (καθηγούμενος).

V

Și aceasta o învățăm de la Însuși Hristos, cînd a instituit pe Petru ca păstor, după El, al Bisericii Lui, cînd i-a zis: «Petre, Mă iubești tu mai mult decît aceștia? Paște oile Mele»⁸⁵, dar a împărțășit putere egală tuturor păstorilor și dascălilor care vor urma după aceștia. Și do- vada acesteia (puterii egale) este că toți leagă și dezleagă la fel ca și acela. Așadar, precum oile se supun păstorului, îndreptîndu-se în di- recția pe care le-o arată păstorul, la fel trebuie să se supună și asceții, după Dumnezeu, stareților (catehumenilor), fără să comenteze porun- cile cînd sînt curate de păcat, ci să le împlinească cu toată bunăvoința și rîvna. Căci așa cum cel care creează sau cel care zidește folosește fiecare instrument al artei lui, după voia lui, iar instrumentul nu poate să spună că nu va îndeplini lucrarea pentru care îl mînuiește artistul, ci se supune mîinii care îl conduce, la fel se cuvine ca și ascetul, ca instrument care contribuie prin artist la completarea zidirii duhov- nicești, trebuie să se supună în toate în care egumenul socotește că nu e bine să conducă el, ca să nu păgubească desăvîrșirea lucrării duhov- nicești, neprocurîndu-și propria-i trebuință. Și așa cum instrumentul nu hotărăște el ce lucrare trebuie să facă în artă, la fel și ascetul trebuie să nu-și aleagă singur lucrările, ci să lase dorința lui la înțelepciunea și judecata artistului. Pentru că înțelepciunea starețului (categorumenului) știe să cerceteze, cît mai exact posibil, caracterul și patimile și dorin- țele sufletești și să stabilească în mod corespunzător ceea ce îi trebuie fiecăruia. Pentru aceasta se cuvine, într-adevăr, ca nimeni să nu se împotrivescă dispozițiilor lui, ci să fie încredințat că cunoașterea și îngrijirea personală este mai grea decît toate, pentru că din fire există în oameni iubirea de sine și fiecare om este lipsit de judecată dreaptă din cauza grijii deosebite față de sine; în timp ce cunoașterea și îngri- jirea din partea altei persoane este mai ușoară, pentru că patima iubirii de sine la cei care judecă pe alții nu constituie piedică pentru o dreaptă cunoaștere (un diagnostic bun). Căci, dacă în sistemul ascetic se pune la temelie această armonie, cu ușurință va domni pacea între asceți și mîntuirea va fi obținută prin dragostea și buna înțelegere dintre toți.

85. Ioan 21, 15.

CAPITOLUL XXIII

SE CUVINE CA ASCETUL SĂ IA ASUPRA SA
CU MULTĂ PLĂCERE ȘI LUCRĂRILE DISPREȚUITE

Se cuvine, deci, ca ascetul să ia asupra sa și lucrări mai puțin prețuite, cu multă râvnă și bună plăcere, cunoscînd că tot ceea ce se face pentru Dumnezeu nu este (lucru) mic, ci mare și duhovnicesc și vrednic de ceruri și ne procură răsplătiri cerești. Așadar, chiar dacă ar trebui să însoțească animalele de povară, care transportă bunurile pentru nevoile comunității frățești, nu trebuie să se împotrivescă, amintindu-și de Apostoli, cum s-au supus cu plăcere poruncii Domnului, ca să aducă mînzul (de asin) și socotind că și cei pentru care au primit îngrijirea animalelor de povară sînt frații Mîntuitorului; dar bunăvoința și râvna pentru acestea se referă la Domnul, Care a spus: «*întrucît ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut*»⁸⁶. Iar dacă obține răsplătiri pentru cei mai mici, cu atît mai mult le va obține pentru cei aleși, numai să nu socotească slujirea ca pretext al neglijenței, ci să se aibă în vedere pe sine cu deosebită atenție, ca să devină folositor și pentru el și pentru confracții lui. Iar dacă ar fi nevoie să îndeplinească vreuna dintre lucrările mai puțin prețuite, să știe că și Mîntuitorul a slujit pe ucenicii Lui și n-a socotit (lucru) nedemn să facă pe cea mai disprețuită dintre lucrări și că este mare lucru pentru om să devină imitator al lui Dumnezeu, pentru că urcă prin înseși aceste lucrări umilitoare la înălțimea aceleia pe care o imită. Așadar, cine ar putea să spună că este umilitor ceva dintre cele pe care le-a făcut Dumnezeu?

CAPITOLUL XXIV

ASCETUL NU TREBUIE SĂ DOREASCĂ CINSTIRI ȘI DEMNITĂȚI

I

Ascetul în nici un caz nu trebuie să dorească cinstiri. Pentru că dacă a dorit în această viață răsplătirile oboselilor și faptelor lui, este nefericit din cauza retribuției, din moment ce pierde cele veșnice pentru cele trecătoare; iar dacă a preferat ca aici să nu lupte, nu va primi coroane în cer, că se cuvine ca nu numai să nu dorească cinstiri, ci, chiar cînd i s-ar oferi, să le refuze și să le îndepărteze, pentru ca să nu devină cinstea de aici micșorarea cinstirii de sus. Căci întreaga

86. Matei 25, 40.

viață prezentă este pentru lucrări și lupte, în timp ce cea viitoare este pentru încoronări și răsplătiri, așa cum spunea marele Pavel, când era pe punctul să termine viața de aici și să treacă la cea de dincolo : «Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit. De aceea, mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi va da-o» — nu aici, ci — «în ziua aceea, El, Dreptul Judecător»⁸⁷. Și iarăși Mîntuitorul spune : «În lume necazuri veți avea»⁸⁸. Și din nou, același Pavel spune că : «prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu»⁸⁹. Așadar, dacă vrei să împărățești în lumea viitoare, să nu doarești aici plăcere și cinstire, iar dacă ai avea necaz în lumea aceasta din pricina cuvîntului, adică a adevărului, să știi că vei împărăți după aceea ; căci această răsplată a fost hotărîtă pentru necazul de aici în schimbul binelui. Iar dacă, totuși, nu vei avea necaz, să nu aștepti coroane acolo, pentru că n-ai purtat aici luptele și ostenele care sînt hotărîte pentru coroane.

II

Așadar, ascetul să nu dorească sub nici o formă onoruri și nici să fie primul între ceilalți. «Căci oricine se înalță pe sine va fi umilit, iar cel care se smereste pe sine va fi înălțat»⁹⁰. Dacă ascetul se va înalța pe sine, există Cel mare și puternic Care îl va umili și poate să-l coboare pînă la iad ; dar dacă se va smeri pe sine, va fi înălțat în chip strălucit și impresionant, pentru că Dumnezeu înalță pe cel smerit după puterea ce îi este proprie. Așadar, ascetule, privește în sus la Cel Care înalță, într-adevăr, bine și nu deznădăjdui pentru cele prezente ; pentru că ești luptătorul și lucrătorul lui Hristos, Care te-a format să lupți toată ziua și să suporti arșița soarelui toată ziua. Cum, nici nu s-a terminat ziua și cauți odihna ? Așteaptă seara, sfîrșitul vieții de aici, pentru ca, venind stăpînul casei să-ți numere salariile tale. Căci, făcîndu-se seară, a zis stăpînul viei către îngrijitorul său : «Cheamă pe lucrători și dă-le plata»⁹¹, și nu la mijlocul zilei, nici plata la început. Așteaptă, deci, sfîrșitul vieții și atunci vei primi salariile după merit. Iar acum să ocupi ultimul loc, pentru ca atunci să primești pe cel dintîi⁹²

87. II Tim. 4, 7—8.

88. Ioan 16, 33.

89. Fapte 14, 22.

90. Luca 14, 11.

91. Matei 20, 8.

92. Luca 14, 10.

CAPITOLUL XXV

e sfint

DESPRE MODESTIE ȘI SIMPLITATE ÎN FELURILE DE MÎNCARE

Într-adevăr ascetul trebuie să nu dorească varietate de mîncăruri și nici sub falsa aparență a cumpătării, schimbarea felurilor de mîncare, pentru că aceasta răstoarnă buna ordine obișnuită și provoacă tulburări, iar cel care aduce în felul ascetic de viață asemenea motive de tulburare se face moștenitorul acelu «vai»; Dar, chiar dacă o asemenea mîncare, cea sărată, preferată de sfinții părinți în locul altui condiment, este foarte puțină ca să completeze cina împreună cu apa și legumele, să nu se invoce ca pretext evlavia vanitoasă, și să se ceară, — ca și cum se renunță la carne —, feluri de mîncare mai alese și de mai bun gust; dimpotrivă, (ascetul) să moaie pe neobservate o mică bucată de pîine în fiertura de buruieni sărată și să consume aceasta cu toată mulțumirea. Căci acea bucățică (de pîine) dacă ar fi aruncată în atîta apă sau în legume, dacă ar fi cazul, nu arată voluptate, ci este în realitate cea mai exactă și mai aspră cumpătare. Așadar, lucrurile de acest fel, ascetul pietății să nu și le însușească, pentru că ne abținem de la cele asemenea nu ca iudaizantii ^{92 a}, ci evitînd săturare deplină din vanitate.

CAPITOLUL XXVI

PE CEL CARE TINDE SPRE DESĂVÎRȘIRE,
IEȘIREA NU VA PUTEA SĂ-L PĂGUBEASCĂ

I

Dacă ascetul ar spune că se vatămă prin ieșirile sau prin călătoriile care se întreprind pentru îngrijirea de cele necesare comunității, și pentru aceasta refuză să iasă, el n-a înțeles încă exactitatea ascultării și nici nu s-a convins că, pentru asemenea neozii, singur faptul (că nu iese) nu desăvîrșește. Să privească, deci, exemplele sfinților, cum au realizat ei ascultare desăvîrșită, fără să se împotrivescă sau să poarte controversă, nici în cel mai neînsemnat lucru, pentru vreuna din aceste porunci care se îndeplinesc atît de greu, și să învețe ascultarea desăvîrșită. Dacă totuși, vreunul se vatămă cu adevărat, să roage comuni-

92 a. Cei care interpretau literal.

tatea frățească să roage pe Dumnezeu pentru el și el însuși să ceară de la Dumnezeu cu nădejde nezdruncinată să-l facă instrument puternic și util pentru toate faptele duhovnicești și pentru toate slujirile trupești care tind către fapte bune. Atunci și Domnul, Care privește cu bunăvoință, fără îndoială, rîvna celor care caută binele, va acorda puterea, pentru că Însuși a îndemnat pentru cerere și a spus aceasta : «*Cereți și vi se va da ; căutați și veți afla ; bateți și vi se va deschide. Că oricine cere ia, cel care caută află, iar celui care bate, i se va deschide*»⁹³ ; iar în alt loc se relatează : «*De este cineva din voi lipsit de înțelepciune, să ceară de la Dumnezeu, Care dă tuturor de-a dreptul și nu înfruntă ; și se va da lui. Să ceară însă cu credință, fără să aibă nici o îndoială*»⁹⁴. Și în toate împrejurările în general, cînd, fie mintea se găsește în dificultate pentru ascultare desăvîrșită, fie satana împiedică, fiindcă slăbește mintea și împiedică bunăvoința, să rugăm pe Dumnezeu folosind acest remediu, să ne dea aptitudinea pentru realizări, să străpungă trupurile noastre⁹⁵ cu frica de Dumnezeu și să facă mintea noastră neclătinată, așa încît să nu fie stăpînită de dorințele și plăcerile trupești. Pentru că, atunci cînd mintea este distrată, dorințele trupești se dezvoltă în suflet și provoacă diferite tulburări în cugete și ne fac să devenim lenevoși în privința faptelor bune.

II

Așadar, să nu refuzăm să-și aducă fiecare contribuția lui pentru cerințele comune și necesare trupului, ci să rugăm pe Dumnezeu să primim puterea conlucrării. Căci dacă toți ar refuza, imitînd pe înaintași, cine va împlini cele necesare (pentru comunitatea frățească) ? Și într-un alt chip, dintr-un exemplu, merită să ne învățăm aceasta. Anume, ostașul care este rînduit de curînd într-un batalion nu se străduiește să întoarcă pe ceilalți ostași către obiceiul lui, ci el se adaptează la felul de viață al batalionului. Așadar, se cuvine ca și cel care este rînduit în sistemul duhovnicesc să nu dorească să întoarcă pe ceilalți către felul lui (de viață), ci el să-și adapteze felul lui la moravurile și rînduielele sistemului (duhovnicesc).

93. *Matei 7, 7—8.*

94. *Iacov 1, 5—6.*

95. *Ps. 118, 120.*

CAPITOLUL XXVII

ASCETUL NU TREBUIE SĂ AIBĂ
İNDELETNICIRI PARTICULARE

Ascetul nu poate să se împuternicească pe sine nici pentru moment ca să se îndeletnicească cu lucrurile lui particulare, căci nici un instrument nu poate să fie mișcat fără maestru, nici un mădular al corpului nu poate să fie separat, pentru oricît de puțin, de corpul întreg, sau să fie mișcat împotriva părerii maestrului din lăuntru și a celui care are supravegherea întregului corp; la fel nici ascetul nu are dreptul să facă ceva sau să lucreze împotriva părerii proiestosului. Iar dacă ar spune că nu poate să îndeplinească cele ce i s-au poruncit, sub motivul slăbiciunii trupului, să încredințeze starețului (categumenului) examinarea slăbiciunii lui. Altfel, după ce a luat în considerare și ceea ce (spune) Scriptura, să se îndemne pe sine spre împlinirea celor poruncite, ca și cum ascultă ce spune Scriptura: «Nu v-ați împotrivit încă pînă la sînge, în lupta voastră cu păcatul»⁹⁶ și: «Îndreptați miinile cele ostenite și genunchii cei slăbănogi»⁹⁷.

CAPITOLUL XXVIII

SE CUVINE CA PROIESTOSUL SĂ DISTRIBUIE
CU BUNĂVOINȚĂ PĂRINTEASCĂ CELOR
DE SUB ASCULTAREA SA CELE CE LI SE CUVIN

Și însuși starețul (categumenul), ca părinte care poartă grijă de copiii lui adevărați, va cerceta nevoia fiecăruia și va repartiza, după posibilități, grija și îngrijirea corespunzătoare; și va grupa pe membrul cu adevărat slăbit cu sufletul sau cu trupul, cu dragostea și cu bunăvoința potrivită tatălui.

CAPITOLUL XXIX

NU TREBUIE SĂ SE FORMEZE GRUPĂRI
DE DOI SAU TREI FRAȚI ÎN SISTEMUL ASCETIC

Se cuvine ca frații să aibă dragoste între ei, dar să nu formeze prietenii speciale între doi sau trei. Căci aceasta nu este dragoste, ci atitudine și împărțire și dovadă de răutate a celor ce se unesc. Căci

96. Evr. 12, 4.

97. Evr. 12, 12.

dacă aceştia ar iubi ce este comun bunei conduite, ar avea dragoste comună şi egală faţă de toţi ; dacă însă se separă şi se despart şi formează grupare înlăuntrul grupării, unirea unor asemenea prieteni este rea, îi uneşte vreun motiv străin comunităţii, lucru care este inovaţie potrivnică bunei ordini păstrate. Aşadar, nu trebuie nici prietenii de acest fel să fie îngăduite, nici din sentimentul dragostei să se lege cineva cu fratele care are scopuri josnice şi strică rinduielile bunei conduite comune ; însă, în măsura în care toţi stăruiesc în bine, să se împărtăşească fiecare frate şi să fie unit cu toţi. Dar dacă vreunul, care ar dori să se împotrivescă stării existente, ar antrena (în cădere) pe un frate, acesta la început să fie sfătuit în taină de către cel care se poartă corect, ca fiind bolnav în gânduri ; dacă însă n-ar vrea să se îndrepte (fiind sfătuit) în particular, să mai fie luaţi şi alţi fraţi, mai înţelepţi, cu scopul îndreptării lui, precum spune Sfînta Evanghelie : *«iar de nu te va asculta, ia cu tine încă unul sau doi»*⁹⁸. «Dacă nu ascultă nici de aceştia, boala sufletului (lui) să fie adusă la cunoştinţa proiestosului ; şi dacă nici de proiestos nu ascultă, să fie socotit ca un păgîn şi ca un vameş»⁹⁹, şi să fie îndepărtat de păstor, ca oaia ce suferă de boală contagioasă, ca să nu împrumute boala şi celorlalţi. Iar dacă nu este vătămăat nimeni din exemplul lui rău, numai atunci, şi după o prealabilă instruire, i se va arăta îndelungă răbdare, în nădejdea îndreptării. Dar îndelunga răbdare (intervine) în privinţa lui ca să nu se taie (din comunitate), iar nu ca el să nu fie înţelepţit şi învăţat prin epitimii (usturătoare) canonice.

CAPITOLUL XXX

ASCETUL NU TREBUIE SĂ CAUTE
SĂ-ŞI ALEAGĂ (DUPĂ GUST) ÎMBRĂCĂMINTEA
ŞI ÎNCĂLŢĂMINTEA

Aşadar, să nu cerem îmbrăcăminte şi încălţăminte alese, ci să preferăm pe cele mai ieftine, pentru ca să arătăm şi în aceasta smerenie şi să nu ne dorim eleganţi şi egoişti şi iubitori de mărire. Pentru că cel care doreşte să fie întiul este străin de dragoste şi de smerenie.

98. *Matei* 18, 16.

99. *Matei* 18, 17.

CAPITOLUL XXXI

SE CUVINE CA PROIESTOSUL SĂ POTRIVEASCĂ CELE RÎNDUITE
DUPĂ PUTEREA CORPULUI FIECĂRUIA ;
ȘI DESPRE CEI CARE ÎȘI ASCUND PUTEREA

Proiestosul trebuie să fie atent ca nu cumva să dea porunci peste puterea trupului și astfel să provoace la contradicție pe cel care nu este în stare să le îndeplinească. Să cerceteze, deci, ca un tată binevoitor și cinstit față de toți, puterile trupești ale fiecărui, și după aceea să împartă și să fixeze poruncile. Vor primi deci cea mai mare judecată cei care tăgăduiesc puterea reală a trupului, care le-a fost dată de Dumnezeu și care se poartă cu totul necuviincios față de proiestoși și nu se supun celor ce le sînt poruncite. Căci dacă pentru proiestos este deosebit de primejdios să ascundă talantul cuvîntului și să nu arate fiecărui judecata ce va urma pentru păcat, cu atît mai mult este primejdios să suprimă și să ascundă cineva puterea trupului, pe care o primește de la Dumnezeu spre folosul comun.

CAPITOLUL XXXII

FRAȚII NU TREBUIE SĂ SE ÎNTRISTEZE
CÎND CELOR MAI SLABI
LI SE ÎNCREDINȚEAZĂ CEVA MAI UȘOR

Așadar, frații să nu se întristeze și să nu se indigneze cînd proiestosul ar repartiza celor mai neputincioși slujiri corespunzătoare și i-ar menaja, dacă astfel ar impune nevoia ; ci cei mai puternici să menajeze pe membrii mai slabi, care au nevoie de menajare, și astfel să împlinească dragostea duhovnicească. Căci nici piciorul nu se va întoarce în trup împotriva mîinii, sau s-o constrîngă pe aceasta pentru slujirea lui, nici mîna întregă nu va impune greutatea funcțiunii ei degetului mic ; ci fiecare mădular pune în lucrare puterea pe care a primit-o de la natură și poartă (astfel) pînă la capăt și pe (mădularele) cele mai slabe. Păstrîndu-se această rînduială în sistemul duhovnicesc, se va dovedi că în realitate sîntem trupul lui Hristos și mădulare (fiecare) în parte¹⁰⁰, pentru că păzim totdeauna armonia legăturii și unirea cea mai plăcută între noi.

100. I Cor. 12, 27.

CAPITOLUL XXXIII

PROIESTOȘII NU TREBUIE SĂ DEA CURAJ ASCETILOR
CARE PĂRĂSESC (DIN NESUPUNERE)
PROPRIA LOR COMUNITATE FRĂȚEASCĂ,
ȘI PE UNII CA ACEȘTIA SĂ NU-I PRIMEASCĂ
IN VIAȚA CHINOVITICĂ

I

Așadar, trebuie ca și proiestoșii grupărilor duhovnicești, care practică dragostea unul față de celălalt și cei care își asumă grija unul față de celălalt, să nu anuleze unul hotărârile celuilalt, nici să nu primească simplu și fără examinare pe frații care se despart de ceilalți. Pentru că aceasta este amestec general și destrămare și distrugere a lucrării duhovnicești. Căci cei mai înțelepți dintre frați, fiind stăpîniți de frica de Dumnezeu, rămîn cu statornicie în bine, în timp ce aceia mai leneși și mai neglijenți sînt instruiți și îndrumați spre bine și de rușinea din partea oamenilor și de nevoia ce se impune de oameni. Deci, dacă cel leneș ar vedea că îi este cu putință să evite, fără să fie pedepsit, ostenele ce se impun în felul (de viață) pe care și l-a ales o dată și să treacă la altul și să trăiască fără măsură și cumpătare, va îndrăzni cu ușurință, iar cel care îl primește pe el cu ușurință se face vinovat de pierderea lui. Iar răul acesta, dacă s-ar întinde, de multe ori îndepărtează de drumul drept și corect și pe cei care merg bine; și pierderea tuturor se va îngrămădi la acela care dă motive pentru alunecări. Așadar, ca să nu se întîmple aceasta, pe frații care se îndepărtează (de comunitate) sau să-i sfătuiți și să-i readucem acolo de unde s-au îndepărtat sau, dacă nu ne ascultă, să ne păzim și să evităm societatea lor și să indemnăm la aceasta pe toți frații; așa încît, fie că aceia se vor înțelepți ei înșiși din această muștrare și se vor înapoia la comunitatea lor frățească și vor fi îndrumați de păstorul pe care-l părăsiseră, fie, dacă aceia persistă în tăgăduirea comunității duhovnicești, alții, cel puțin, după ce îi văd pe ei cît de dezgustători au ajuns, se vor înțelepți din exemplele lor și vor evita să-i imite, îndepărtînd rușinea.

II

Că acestea nu sînt cuvintele mele, ci cuvinte înțelepte ale Duhului, o voi dovedi citînd înseși cuvintele lui Pavel, cu care a pedepsit pe cei neînfrînați împreună cu alții și a supus la epitimii pe bețivi și pe ocăritori; căci spune: «*Dacă vreunul, numindu-se frate, va fi desfrînat*

sau lacom, sau închinător la idoli, sau ocărător, sau bețiv, sau răpitor, cu unul ca acesta nici să nu ședeți la masă»¹⁰¹. Iar în altă parte se referă la cei care nu lucrează, ci își risipesc timpul, și poruncește: «Pe cel asemenea să-l însemnați și să nu mai aveți cu el nici un amestec»¹⁰². Dar este cu totul clar că cel care violează armoniile Duhului își îngăduie lucruri mai rele decât ocărătorii și bețivii și leneșii. Așa încît bine cere Scriptura să împiedicăm și să îndepărtăm pe cei care strică buna ordine duhovnicească de societatea celor care o respectă. Numai atunci se cuvine să rămînă nemustrată separarea vreunui frate, cînd s-ar face cu asentimentul proiestosului pentru un oarecare scop.

CAPITOLUL XXXIV

ASCETUL CARE TRĂIEȘTE ÎN SISTEMUL CHINOVITIC NU TREBUIE SĂ AIBĂ BUNURI MATERIALE PROPRII

I

Așadar, se cuvine ca ascetul, care a îmbrățișat comuniunea duhovnicească expusă mai înainte, să fie liber de orice posesie de bunuri materiale. Pentru că dacă n-ar face aceasta, întii strică exactitatea comuniunii prin averea lui particulară, și apoi produce în sarcina lui grave dovezi de necredință, pentru că nu crede în Dumnezeu că îi va hrăni pe cei adunați în numele Lui și că nu înțelege cuvintele lui David: «Tînăr am fost și am îmbătrînit, și n-am văzut pe cel drept părăsit, nici seminția lui cerînd pîine»¹⁰³, fie, adică (pîinile) intelectuale ale minții, fie cele sensibile cu care se hrănește corpul. Căci dacă Hristos se află între doi sau trei adunați în numele Lui¹⁰⁴, cu atît mai mult se află acolo unde adunarea este mai numeroasă și mai populată. Deci nimic din cele necesare nu ne va lipsi, din moment ce Hristos se află în mijlocul nostru, așa cum, desigur, nici israeliții n-au fost lipsiți de cele necesare în pustie, sau, chiar dacă ne-ar lipsi ceva, ca să fim încercați, este mai bine să fim săraci, dar aproape de Hristos, decât să avem toate bogățiile vieții și să fim lipsiți de comuniunea Lui. Căci averea de acest fel nu vatămă numai în aceasta, ci ne păgubește încă mai mult; intrucît cel care se străduiește să realizeze ceva personal nu pregătește nimic altceva decât separarea și apostazierea; căci dacă n-ar privi spre aceasta, ce dorește să realizeze, din moment ce știe că ucenicii lui

101. I Cor. 5, 11.

102. II Tes. 3, 14.

103. Ps. 36, 25.

104. Matei 18, 20.

Hristos cu ajutorul harului Lui aveau totdeauna, din abundență, toate cele necesare? Este clar, deci, că unul ca acesta pregătește tăierea și omorîrea sufletului lui, că, în schimbul monezilor de puțină valoare, își vinde mîntuirea, că — să-mi fie îngăduit — devine al doilea Iuda, pentru că începe de la furt (adică de la avere mică) și ajunge la trădare; pentru că și el trădează cuvîntul adevărului, așa cum acela (a trădat), desigur, pe Domnul. Căci atunci cînd rînduiala (canonul) vieții chinovitice ar hotărî să nu ne separăm de felul de viață pe care l-am îmbrățișat, nici să nu realizăm avere personală, nici să nu negociem în vreun fel ceva pe ascuns sau în paguba fraților, devenind exemplu rău pentru cei care doresc să se mîntuiască, atunci, dacă vreunul ar disprețui teama de Dumnezeu și legile Duhului Sfînt, întîi săvîrșește furt (pentru că furt este averea personală care s-ar realiza în orice mod și de oriunde), apoi, gîndind la apostaziere (îndepărtare și separare), cum să nu trădeze un asemenea om cuvîntul adevărului și să nu devină al doilea Iuda, trădînd, în ce-l privește, adevărul? Așadar, se cuvine ca să evităm, cu orice chip, realizări de bunuri personale, în afară de cele ce aparțin chinoviei, și să nu păstrăm astfel numai mîntuirea neîntinată, ci să curățim și omul lăuntric de toate întinăciunile și de gîndurile necurate și rele, care înconvoaie lăcașul lăuntric al Duhului, și de înșelăciune, prefăcătorie, răutate și ceartă, care deșărădăcinează dragostea și îndepărtează pe Dumnezeu din sufletul oamenilor de acest fel. Pentru că, dacă Dumnezeu este iubire ¹⁰⁵, cel care nu are iubire este lipsit de harul dumnezeiesc.

II

Fiecare ascet trebuie să-și întărească sufletul cu deplină smerenie și sfințenie și promptitudine pentru fapte bune și astfel să-și concentreze gîndul spre cele prezente, fiind atent ca nu cumva în timpul prezent să nu reușească să îndeplinească vreuna din voiele lui Dumnezeu și să distrugă puterea acestei vieți. Pentru că această stare a sufletului ne va elibera de orice formă de instabilitate și ne va face să urmăm toate cele bune cu pietate și gîndire statornică, instituind în sufletul nostru înainte de toate acestea: că Dumnezeu este bun și autorul tuturor celor bune, dar în nici un caz autorul răului, și că noi încă sîntem supuși, ca să fim îndreptați, la îngrijire mai aspră. Căci Dumnezeu, ca doctor al sufletelor omenești, procură, potrivit cu natura bolilor, pu-

105. I Ioan 4, 8.

tere corespunzătoare medicamentelor, ca să curețe, cînd va fi necesar, cea mai adîncă răutate. Așadar, după ce vom întări aceasta în conștiința noastră, să fim recunoscători totdeauna, fiind eliberați de neglijență, chiar dacă mai sîntem încercați cu îngrijire mai aspră. Dar răbdarea încercării în ispitiri este semnul distinctiv, în mod excepțional, al puținor oameni, care urmează exemplul (prototipul) lui Avraam.

Toate cîte au fost înfățișate pînă acum le-a dăruit harul lui Dumnezeu smereniei minții mele, ca să vă întăriți voi, care ați îmbrățișat viața chinovitică. Așa cum a dovedit cuvîntul și a înțeles bine mintea mea, nici un fel de viață între oameni nu poate fi aflată, nici mai strălucită, nici mai plăcută, nici mai înaltă decît această viață (chinovitică). Dar fiindcă adresăm îndemn, după putere, și celor care au îmbrățișat viața (pustnică) solitară, iar scopul ambelor categorii de monahi este același, adică de a fi bineplăcuți lui Hristos, și fiindcă învățămintele pentru ambele (categorii) sînt asemenea, să dăm lectură cuvîntului și pentru aceia ; fiindcă este posibil, ca și de acolo, prin același cuvînt, să se ajungă la ceva folositor, putînd să facă (să apară) mai strălucitoare și mai frumoasă viețuirea în acest fel.

Cuvînt pentru informare despre exercitarea ascezei

(λόγος εἰς τὴν ὑποτυπωσιν τῆς ἀσκησεως)

«Fiindcă Domnul nostru Iisus Hristos a poruncit : «Ceea ce vă grăiesc la întuneric spuneți la lumină și ceea ce auziți la ureche, propovăduiți de pe case» (Matei 10, 27), și Apostolul, arătînd ca înfricoșătoare judecata tăcerii, spune despre acestea preoților efesenilor : «Pentru aceasta vă mărturisesc în ziua de astăzi că sînt curat de sîngele tuturor. Căci nu m-am ferit să vă vestesc tot adevărul și voia lui Dumnezeu» (Fapte 20, 26, 27). Dar ne-a poruncit ca și noi să facem același lucru, în cele ce scrie : «Amintește-le acestea și îndeamnă stăruitor înaintea lui Dumnezeu» (II Tim. 2, 14). Dar fiindcă nu mi s-a rînduit ca să mărturisesc în față tuturor despre cele poruncite de Domnul, am socotit necesar să vă scriu vouă tuturor, pentru dragostea cea întru Hristos, ca și pe mine să mă liberez de judecată și pe voi să vă informez despre cele pomenite vouă în numele Domnului nostru Iisus Hristos, pentru ca nici voi să nu cădeți din neștiință vreodată în boldul morții (I Cor. 15, 56), care este păcatul, sau să lăsați la o parte vreo poruncă a Domnului, despre care s-a scris că : «porunca Lui este viața veșnică» (Ioan 12, 53) ; și să vă îndepărtați de acestea (precum) spune Domnul : «Cel care nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu rămîne peste el» (Ioan 3, 36) ; nici noi nu vom fi găsiți vinovați, pentru tăcere, de sîngele celor care și-au găsit moartea din cauza păcatului. Aici însă vom adăuga și judecata (rațiunea) acestui lucru : întîi, cauza și primejdia acestei atît de mari neînțelegeri și separări a Bisericilor și a fiecăruia (în parte) în privința lucrării ; al doilea, dovezile din de Dumnezeu inspirată Scriptură despre Cel care va judeca cu asprime și fără milă toată călcarea poruncii lui Dumnezeu ; încît, chiar dacă cineva ar socoti că a împlinit cele mai multe, dacă totuși ar fi neglijat cîndva puține sau chiar o singură oarecare dintre porunci, sau cel care ar fi căzut în greșeală rămînînd liniștit cu indiferență și nu va fi dovedit rîvnă bună după judecata lui Dumnezeu, și pentru această singură (greșeală) i se va da pedeapsă ; căci și dacă din neștiință i s-ar întîmpla cuiva ceva asemenea, nici în acest caz nu scapă nepedepsit.

La acestea, se va adăuga mărturisirea bunei cinstiri a lui Dumnezeu și Tatăl și a Unuia născut Fiului Său și Dumnezeu și a Sfântului Duh. După aceea, cunoașterea celor ce ni s-au pus înainte ca învățăminte de Scriptură: (cele) de care trebuie să ne îndepărtăm, dar mai ales cele alături de care trebuie să rămânem cu fidelitate, cele care îndeamnă (aspiră) la viața veșnică și împărăția cerurilor; și să se urmeze pînă la capăt cele foarte bune ale fiecărui grad sau tagmă (ordin), de asemenea în mod egal, după ceea ce este propriu (fiecărui). În plus, așa cum este caracterul scurt și concis al creștinului — avînd modelul ca poruncă — așa să vă străduiți să ne dați învățatură din Sfintele Scripturi; și, la fel, să adoptați caracter asemănător proiestoșilor cuvîntului învățurii lui Dumnezeu; prin aceștia se luminează rațiunea exactă și cu grijă curățită a disciplinei; și, ca să spun astfel, aceasta va face să strălucească aici demnitatea celor următori (ucenicilor).

Urmînd cu consecvență acestora, se vor adăuga nouă toate (cite sînt necesare) pentru trăirea vieții după Dumnezeu: am răspuns, fiind întrebant de frați; am făcut să ajungă la dragostea voastră cea întru Hristos exemplele tuturor acestora, ca să se împlinescă în voi ceea ce s-a spus de către Apostol, anume: *«Acestea le încredințează la oameni credincioși, care vor fi destoinici să învețe și pe alții»* (II Tim. 2, 2).

ANEXE

EPISTOLE ASCETICE

EPISTOLA 2 *

Către prietenul Grigorie

I

Am recunoscut scrisoarea ta, ca și cei care recunosc pe copiii prietenilor lor după asemănarea pe care aceștia o au cu părinții lor. Căci să nu spui că înfățișarea (configurația) locului nu determină și o importantă punere în mișcare, prin provocarea, în sufletul tău, a unei anumite dispoziții ca să trăiești împreună cu noi, înainte de a cunoaște ceva despre modul și forma vieții noastre, aceasta fiind în realitate propria ta gândire, demnă îndeosebi de sufletul tău, care ia în calcul toate cele pămîntești, așa încît nimic (să nu lipsească) în compararea fericirii care ne așteaptă potrivit făgăduințelor.

Dar eu, cîte fac eu însumi în această pustie noaptea și ziua, mă rușinez să le descriu, căci am părăsit într-adevăr viața de lume (civilă), ca pricinuitoare de nenumărate rele, dar n-am reușit să mă părăsesc pe mine însumi. Dimpotrivă, sînt la fel cu cei care merg la mare și sub pretextul lipsei de experiență la navigație sînt neliniștiți și sînt cuprinși de rău de mare; sînt incomodați de mărimea corăbiei, pentru că din cauza ei se balansează mult, și cînd trec de acolo în barcă sau în vaporas, au din nou rău de mare și sînt amețiți, pentru că răul de mare și amăreala bilei (vomarea) îi însoțesc pretutindeni. Ceva asemănător se întîmplă și cu noi. Atîta timp cît purtăm cu noi patimile din noi (care

* Epistola aceasta a fost scrisă de Sfîntul Vasile cel Mare la puțin timp după epistola 14, în anul 360 sau 361. Prietenul său, Sf. Grigorie, îi răspunsese la acea epistolă că frumusețile naturale ale localității pe care Sf. Vasile o adăugase la proprietatea sa din Pont, nu-l entuziasmaseră atît de mult și că ceea ce-l interesa pe el era să cunoască modul de viață al Sfîntului Vasile și al acștelor care viețuiau împreună cu el.

În răspunsul său, Sf. Vasile i-a trimis această lungă scrisoare, care a fost concepută, se pare, ca un ghid al vieții unei chinovii ascetice. Principiile care guvernau concepțiile ascetice ale Sfîntului Vasile erau în acel timp foarte aspre. Ca tînăr, era stăpînit de idealurile vieții ascetice în pustie. Mai tîrziu și-a schimbat însă concepțiile. A mutat comunitatea ascetică din pustie la oraș și i-a stabilit caracter filantropic, temperînd în același timp, într-o oarecare măsură, asprimea.

În urma acestei scrisori, Sfîntul Grigorie și-a vizitat prietenul în Pont și a rămas împreună cu el mai mult timp. Au studiat împreună teologia hristologică, au întocmit o antologie din lucrările lui Origen și au schițat regulile monahale.

își au lăcașul în noi), sîntem pretutindeni în aceleași neliniști ; așa încît n-am cîștigat nimic important din această pustie ¹.

În orice caz cîte va trebui să facem și cîte ne vor face în stare să urmăm pașii Celui Care ne-a arătat drumul mîntuirii, prin cuvintele : «*Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie*» (Matei 16, 24), sînt următoarele :

II

Trebuie să ne străduim să păstrăm mintea în stare de liniște. Pentru că aceasta este ca ochiul care prin neîncetata lui mișcare, cînd întorcîndu-se spre cele din dreapta și din stînga, cînd întorcîndu-se, cu regularitate, în sus și în jos, nu poate să vadă clar ceea ce se află înaintea lui, ci privirea lui trebuie să se fixeze ferm către obiectul privit, dacă e cazul să stabilească un aspect clar al lui ; astfel și mintea omului, cînd este purtată de nenumărate griji lumești nu este în stare să fixeze adevărul. Pe acela, spre exemplu, care nu s-a înfășurat cu legăturile căsătoriei, îl tulbură dorințele furioase și pasiunile greu de stăpînit și iubirile dezesperante ; dar pe acela care este deja legat cu soție îl stăpînește altfel de neliniște, cum este, în cazul celui fără copii, dorința copiilor, în cazul celui care are copii, protejarea soției, grija de casă, supravegherea slugilor, paguba din convenții, certurile cu vecinii, procesele la tribunale, riscurile din negoț, oboselile bunei lucrări a ogoarelor. Fiecare zi care vine aduce cu ea o examinare deosebită a sufletului. Și nopțile, care liberează de grijile zilei, vrăjesc mintea cu visările (imaginațiile) lor. Iar de acestea există o singură scăpare, separarea de toată lumea. Dar separarea de lume nu înseamnă simplu îndepărtarea trupească de ea, ci desprinderea sufletului de simpatia față de trup, în așa măsură încît cineva să devină fără țară, fără casă, fără prieten, sărac, fără avere personală, fără mijloace de întreținere, fără întreprinderi, fără relații sociale, necunoscător al învățămintelor omenești, gata să primească în inimă impresii care iau naștere din învățătura dumnezeiască. Dar pregătirea inimii pentru aceasta este dezvățarea celor învățate din obiceiul rău, care o stăpîneau deja. Căci nici pe tăblița de ceară nu este posibil să scrie cineva, dacă n-a înlăturat mai întii liturele care erau scrise pe ea mai înainte ; nici sufletul nu este cu putință să fie aprovizionat cu dogmele dumnezeiești, dacă n-au fost scoase (mai întii) preocupările lui din obicei. Spre acest scop, așadar, pustia ne procură cel mai mare folos, îmblînzind patimile noastre și dînd gîn-

1. Sfîntul Vasile folosește acest limbaj față de prietenul lui, nu numai pentru motive de smerenie, ci și din ironia obișnuită între cei apropiați.

dului odihna ca să le dezrădăcineze desăvârșit din suflet. Căci, așa cum animalele sălbatice sînt ușor de condus cînd sînt îmblînzite, la fel și plăcerile, mîniile și supărările rele, veninoase împotriva sufletului, cînd sînt îmblînzite prin liniște și încetează să mai irite prin continuă excitație, devin ușor de învins prin puterea rațiunii. Prin urmare, locul trebuie să fie exact cu specificul nostru, îndepărtat de relația cu oamenii, așa încît legătura exercitării (ascezei) să nu depindă de nici una din grijile (nevoile) externe. Iar exercitarea pietății hrănește sufletul cu gîndiri dumnezeiești. Așadar ce este mai fericit decît să imite cineva pe pămînt tovărășia (corul) îngerilor? O dată cu zorii zilei să se grăbească la rugăciune, ca să laude pe Ziditorul cu imne și cîntări! Apoi, după ce soarele va lumina clar, să se întoarcă la lucrări, în timp ce rugăciunea să-l însoțească toată vremea! Așa încît să facă plăcute lucrările lui cu imne ca și cu sarea! Pentru că îndulcirile imnelor avantajează starea sufletească în care predomină bucuria, și nu supărarea. Așadar, începutul purificării sufletului este liniștea, potrivit căreia nici limba nu discută chestiuni (fapte) omenești, nici ochii nu privesc trupurile parfumate și armonioase, nici urechea nu atrage atenția sufletului spre ascultarea melodiilor care sînt compuse pentru a produce plăcere (voluptate), sau spre cuvintele oamenilor glumeți și hazlii, ceva care are, prin excelență, puterea să dezorganizeze marea atențiune a sufletului, pentru că mintea, cînd nu este împrăștiată către cele din afară și nu se răspîndește prin simțuri către lume, se întoarce la sine și de la sine se înalță către înțelegerea lui Dumnezeu. Dar îndată ce frumusețea este înconjurată de splendoare și este luminată de Acela, uită chiar și propria ei natură; nu antrenează sufletul spre grija pentru hrană, nici spre îngrijirea pentru îmbrăcăminte, ci, eliberată de grijile pămîntești, toată atenția ei trece la dobîndirea bunurilor veșnice, adică la: cum să dobîndească înțelepciunea și curajul, dreptatea și prudența², precum și atîtea alte virtuți, care se clasează în cele generale de mai sus, care fac în stare bărbatul bun să îndeplinească toate îndatoririle vieții.

III

Dar cale foarte importantă pentru aflarea îndatoririlor este și studierea Scripturilor inspirate de Dumnezeu, căci în acestea se cuprind și (sfaturile) poruncile referitoare la faptele și viețile fericitilor bărbați, transmise în scris ca chipuri vii ale conduitei bineplăcute lui Dumnezeu, puse

2. Aceste virtuți formau tetractul eticii grecilor (elinilor) antichității clasice. (Tetract era și numărul zece care rezulta din numerele: 1 + 2 + 3 + 4, socotit fundamentul tuturor lucrurilor în doctrina lui Pytagora).

înaintea oamenilor pentru imitarea faptelor bune ale lor. Astfel, deci, fiecare om pentru ceea ce simte că-i lipsește, găsește piinea binecuvîntată spre remediul bolii ca și de la o oarecare clinică obștească, dacă s-a consacrat imitării corespunzătoare.

Și într-adevăr prietenul înțelepciunii deschide fără întrerupere istoria lui Iosif și învață de la acesta faptele înțelepte, aflînd la el nu numai simplă înfrînare în fața plăcerilor, dar și înclinare în mod statornic spre virtute. Iar curaj (bărbăție) învață de la Iov, care nu numai cînd viața lui s-a schimbat într-o situație cu totul opusă, cînd a ajuns dintr-odată din bogat sărac și din cu copii buni fără copii, a rămas neclintit, păstrînd totdeauna neumilit cugetul sufletului, și n-a fost cuprins de mînie nici cînd prietenii care au venit să-l consoleze aprobau și măreau nenorocirile lui. Iarăși, dacă reflectează cineva cum s-ar putea să devină în același timp blînd și mărinimos, așa încît mînia s-o folosească împotriva păcatului, iar bunătatea față de oameni, va găsi pe David într-adevăr viteaz în acte de bravură războinică, dar blînd și neclintit în răzburarea împotriva vrăjmașilor. Un asemenea a fost și Moise, care înălța cu mînie statura lui față de cei care păcătuiau împotriva lui Dumnezeu, dar calomniile împotriva lui însuși le suporta cu bunătate de suflet. Și în general, așa cum pictorii, cînd pictează chipuri după modele, se străduiesc să transmită caracterul modelului tehnicii lor (pentru a realiza un tablou frumos), la fel și cel care se străduiește să se realizeze pe sine desăvîrșit în fiecare fel de virtute, trebuie să privească la viețile sfinților, ca și cel care lucrează și finisează statui, și să-și însușească bunătatea acelora prin imitare.

IV

La rîndul lor, rugăciunile, urmînd lecturile, află sufletul mai întinerit și mai viguros, așa încît (acesta) se pune în mișcare către Dumnezeu din plăcere. Dar rugăciunea bună este aceea care inspiră în suflet adevărata noțiune (cunoaștere) a lui Dumnezeu. Iar lăcașul lui Dumnezeu este acesta, să nu aibă nimeni pe Dumnezeu stabilit în lăuntru lui din amintire. Și devenim biserici ale lui Dumnezeu atunci cînd în lăntuirea amintirii nu se desprinde de grijile lumești și mintea nu se tulbură de patimile neașteptate. Iubitorul de Dumnezeu se retrage la Dumnezeu — evitînd toate cele de mai sus și alungînd patimile care îl provoacă la necumpătare și stăruie în îndeletnicirile care conduc la virtute.

V

Iar înainte de toate trebuie să se îngrijească să nu se amestece în discuții, când nu cunoaște, ci, să întrebe fără ceartă, să răspundă fără dispreț, să nu întrerupă convorbirea când ar spune ceva folositor, nici să nu dorească să intercaleze ostentativ cuvîntul lui, observînd echilibrul cuvîntului și al ascultării; să învețe (de la altul) fără rușine și să învețe (pe altul) fără invidie; și, dacă ar fi învățat de altul, să nu ascundă (aceasta), ca femeile ușurate care prezintă pe copiii născuți din flori ca ai lor, ci să arate cu recunoștință pe tatăl cuvîntului. Iar tonul vocii să-l potrivească așa încît nici urechea să nu-l scape din cauza slabei lui intensități și nici supărător să nu fie din cauza mării lui intensități. Să exteriorizeze cuvîntul după ce mai întîi a examinat în sine ce anume e cazul să spună. Să fie binevoitor în discuții și plăcut în vorbiri, să nu urmărească să se facă agreabil prin glumă, ci să-și păstreze farmecul prin sfătuire binevoitoare (generoasă). Să înlătore asprimea totdeauna, chiar și atunci cînd este absolut necesar să mustri. Căci, dacă vei arăta de la început modestie și smerenie, te vei face agreabil celui care are nevoie de vindecare. Dar, de multe ori, ne este folositor și modul muștrării profetului care, lui David, cînd păcătuse, nu i-a pronunțat hotărîrea de condamnare, ci folosind o persoană imaginară, s-a instituit judecătorul propriului lui păcat; așa încît după ce el însuși a pronunțat dinainte judecata împotriva sa, să nu mai poată să acuze pe cel care a blamat.

VI

Gîndirii umilite și împovărate îi urmează privirea întristată și înjosită, înfățișarea neîngrijită, păr neîngrijit, îmbrăcăminte murdară, așa încît cele pe care le fac cei care poartă dolii cu prefăcătorie, acestea ni se înfățișează în mod automat. Tunica (să fie) strînsă cu curea pe corp; iar încingerea să nu fie deasupra stomacului, lucru care este femeiesc, și nici lăbărtată, așa încît tunica să filfiie, ceea ce este lucru prostesc. La fel, mersul să nu fie nici încet, ca să arate lenevirea sufletului, nici vioi și de paradă, ca să exprime pasiunile lui puternice. Destinația îmbrăcăminteii este una, aceea ca să îndeplinească acoperirea trupului în mod satisfăcător, pe timp de iarnă și de vară, și să nu urmărească nici strălucirea în privința culorii, nici finețea și suplețea în privința confecționării; căci aceasta să n-o urmărească nimeni, adică culori deschise la îmbrăcăminte, spre a egala în îmbrăcăminte împodobirea femeiască, pe care acelea o adaptau, vopsindu-și obrații și părul cu culori tehnice. Dar și în grosime tunica să fie în așa fel încît să nu

fie nevoie de îmbrăcăminte ajutătoare, ca să încălzească pe cel ce o poartă. Iar încălțăminte să fie ieftină după valoare, dar să acopere îndeajuns nevoia.

Dar, ca să scurtăm, așa cum în îmbrăcăminte se cuvine ca oricine să urmărească necesarul, la fel și în hrană pîinea să satisfacă nevoia pentru sănătate și apa să vindece setea, precum, de asemenea, și produsele naturale care ajută să se păstreze tăria corpului pentru nevoile indispensabile. Să mănince, dar fără să arate lăcomie sălbatică, ci păstrînd pretutindeni statornicia și bunăvoința și cumpătarea în fața plăcerilor. Nici atunci (cînd mănincă) să nu aibă mintea oprită de la gîndirea despre Dumnezeu, ci să ia motiv pentru preamărirea Lui de la natura alimentelor și de la structura corpului ce le primește, cum au fost concepute de Cel care a rînduit toate felurile diferite de alimente corespunzătoare particularităților corpurilor. Înainte de masă să se facă rugăciuni adaptate dărniciilor lui Dumnezeu, și acelea pe care le dă acum și acelea pe care le va strînge pentru viitor. La fel și rugăciunile de după masă, care cuprind mulțumirea pentru cele date și cererea pentru cele făgăduite. Să fie stabilită o oră precisă pentru masă, aceeași în fiecare zi, așa încît din cele douăzeci și patru de ore ale zilei și nopții, numai aceasta să fie destinată corpului, iar timpul celorlalte ascetul să-l folosească în lucrări ale minții (gîndirii). Iar somnul să fie ușor și acomodat, urmînd în mod natural măsura hranei, dar să fie întrerupt în mod deliberat pentru studierea problemelor importante. Pentru că încredințarea somnului greu, care, prin relaxarea membrelor, procură prilej pentru închipuiri neraționale, poartă pe cei care dorm în acest mod la moarte zilnică. Dar ceea ce este pentru alții zorii zilei, aceasta este pentru asceții pietății miezul nopții, cînd liniștea nopții procură recreere în suflet; pentru că atunci nici ochii, nici urechile nu comunică inimii audiții și spectacole păgubitoare, ci singură mintea comunică de la sine cu Dumnezeu și se îndreaptă pe sine prin amintirea păcatelor, dar își pune sieși hotărîri pentru îndepărtarea răului și cere de la Dumnezeu colaborarea (ajutorul) pentru terminarea celor cercetate.

EPISTOLA 22

Despre desăvîrșirea vieții monahilor (creștinilor) *

I

Dintre multele lucruri pe care le arată Scriptura inspirată de Dumnezeu și pe care trebuie să le realizeze cei care s-au hotărît să fie bineplăcuți lui Dumnezeu, am socotit necesar să menționez acum, într-o scurtă enumerare, numai pe acelea pe care în prezent le discutați între voi, așa cum am învățat din Sfinta Scriptură, expunînd pentru fiecare dovada care este ușor de înțeles pentru cei care se îndeletnicesc cu lectura (Sfintei Scripturi), care vor fi în măsură s-o facă înțeleasă și altora.

Creștinul trebuie să se socotească părtaș (vrednic) chemării cerești¹ și să se poarte în chip vrednic de Evanghelia lui Hristos².

Creștinul nu trebuie să fie ușuratic³ și să nu se lase îndepărtat de cineva de la amintirea lui Dumnezeu și de la voile și judecățile Lui.

Creștinul trebuie să devină în toate mai presus de judecățile după lege, nici să nu jure, nici să nu mintă⁴.

Nu trebuie să defăimeze⁵, nici să nu batjocorească⁶, nici să nu se certe⁷, să nu se răzbune singur⁸, să nu răsplătească răul cu rău⁹, nici să nu se mînie¹⁰.

Trebuie să fie îndelung-răbdător¹¹, și să mustre la timp potrivit pe cel ce se răzbună¹², nu însă din patima răzbunării, ci din dorința îndreptării fratelui, după porunca Domnului¹³.

* Această epistolă a fost scrisă la anul 364, cînd Sf. Vasile a slujit ca preot în Cezareea. Expune pe scurt concepția învățăturii morale a Evangheliei. Multe dintre aceste sfătuiri se găsesc și în Regulile Morale și în Regulile Mari și Regulile mici.

1. Evr. 3, 1.
2. Filip. 1, 27.
3. Luca 12, 29.
4. Matei 5, 34.
5. Tit 3, 2.
6. I Tim. 1, 13.
7. II Tim. 2, 24.
8. Rom. 12, 19.
9. Rom. 12, 17.
10. Matei 5, 22.
11. Iacov 5, 8.
12. Tit 2, 15.
13. Matei 18, 15.

Nu trebuie să spună ceva împotriva fratelui care nu este de față, cu scopul de a-l cleveti, ceea ce este calomnie, chiar dacă ar fi adevărate cele spuse¹⁴.

Trebuie să disprețuiască pe cel care calomniază pe fratele¹⁵. Nu trebuie să spună vorbe de rușine¹⁶.

Nu trebuie să rîdă și nici să nu tolereze pe cei care rîd¹⁷.

Nu trebuie să vorbească cuvinte rele, spunînd ceva care nici la folosul celor care ascultă nu duce, nici la familiaritatea necesară și îngăduită cu Dumnezeu nu contribuie¹⁸. Așa încît și cei care lucrează să se îngrijească, atît cît este posibil, să lucreze cu liniște și să se adreseze cu cuvinte cuviincioase celor care sînt încredințați să rînduiască cuvîntul cu discernămint spre zidirea credinței, ca să nu întristeze Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu.

Nu se cuvine ca vreunul care vine de la alții să îndrăznească să se apropie sau să vorbească cuiva dintre frați, înainte ca aceia care au primit sarcina supravegherii în toate să fie cercetați cum place lui Dumnezeu spre folosul comun.

Nu trebuie să fie robit de vin¹⁹, nici să nu fie stăpînit de patimă pentru mîncare de carne²⁰, nici, în general, să nu devină lacom pentru orice mîncare sau băutură²¹, pentru că cine se luptă, se înfrînează de la toate²².

Din cîte se dau fiecăruia spre folosire, nu trebuie să aibă nimic ca al său propriu sau să înmagazineze²³, ci fiind atent cu grijă pentru toate, ca și cum aparțin lui Dumnezeu, să nu disprețuiască nimic din cîte întîmplător sînt aruncate sau puse deoparte. Nimeni să nu socotească ceva ca al său (proprietate), ci ca fiindu-i încredințat de Dumnezeu spre slujirea fraților care formează o inimă și o simțire²⁴, astfel și să gîndească și să facă toate, și fiecare (să rămînă) în rîndul cetei sale²⁵.

14. *II Cor.* 12, 20 și *I Petru* 2, 1.

15. *I Petru* 3, 16; *Iacov* 4, 11.

16. *Efes.* 5, 4.

17. *Luca* 6, 21 ș.u.; *Iacov* 4, 9.

18. *Efes.* 4, 29.

19. *Tit* 2, 3.

20. *Rom.* 14, 21

21. *II Tim.* 3, 4

22. *I Cor.* 9, 25.

23. *Fapte* 4, 32.

24. *I Cor.* 9, 19.

25. *I Cor.* 15, 23.

II

Nu trebuie să cîrtească ²⁶, nici de strimtorare din lipsa celor necesare, nici de oboseală din muncă, pentru că în orice împrejurare, judecata o au cei cărora li s-a încredințat puterea (autoritatea) corespunzătoare.

Nu trebuie să facă strigare sau altă manifestare sau mișcare, în care se manifestă mînie ²⁷ sau îndepărtare de încredințarea că Dumnezeu este de față ²⁸.

Glasul să fie potrivit după împrejurare.

Nu trebuie să răspundă cuiva sau să facă ceva cu obrăznicie și dispreț ²⁹, ci să dovedească în toate și față de toți îngăduință ³⁰ și cinste ³¹.

Nu trebuie să facă semne din ochi cu viclenie sau să folosească altă formă sau mișcare a unui membru (a corpului), care întristează pe frate sau dovedește dispreț ³².

Nu trebuie să se împodobească în îmbrăcăminte sau încălțăminte, ceea ce dovedește deșertăciune (mîndrie) ³³.

Trebuie să folosească lucruri simple pentru nevoile corpului.

Nu trebuie să cheltuiască nimic mai mult decît cele necesare sau pentru lux, ceea ce este abuz (necumpătare).

Nu trebuie să caute cinstiri și să urmărească înțietate ³⁴.

Trebuie ca fiecare să socotească pe toți ceilalți mai de cinste decît pe sine ³⁵. Nu trebuie să fie răzvrătit (nesupus) ³⁶.

Cel care poate să lucreze, dacă nu lucrează, nu trebuie să mînhînce ³⁷, ci chiar și cel care se îndeletnicește cu ceva dintre faptele spre mărirea lui Hristos, trebuie să se forțeze pe sine pentru împlinirea lucrului după putere ³⁸.

Fiecare trebuie să facă toate prin examinarea proiestoșilor cu cuvîntul și învățătura, chiar și mîncarea și băutura, așa încît și acestea să se facă spre slava lui Dumnezeu ³⁹.

26. I Cor. 10, 10.

27. Efes. 4, 31.

28. Evr. 4, 13.

29. Tit 3, 2.

30. Filip. 4, 5.

31. Rom. 12, 10 și I Petru 2, 17.

32. Rom. 14, 10.

33. Matei 6, 29 și Luca 12, 27.

34. Marcu 9, 35.

35. Filip. 2, 3.

36. Tit 1, 10.

37. II Tes. 3, 10.

38. I Tes. 4, 11.

39. I Cor. 10, 31.

Nimeni nu trebuie să treacă de la o lucrare la alta fără examinarea celor care au puterea (autoritatea) să rînduiască asemenea lucruri, în afară de cazul cînd pe cineva, pe neașteptate, l-ar chema o nevoie urgentă în ajutorul celui lipsit de puteri.

Trebuie ca fiecare să rămînă la ceea ce a fost rînduit și să nu treacă din proprie inițiativă la lucrări străine, afară de cazul cînd cei care au răspunderea pentru asemenea (situații) ar socoti că cineva are nevoie de ajutor.

Nimeni nu trebuie să se găsească în alt atelier decît cel al său.

Nu trebuie să facă ceva față de cineva din duh de contrazicere sau ceartă.

III

Nu trebuie să fie invidios pentru succesul altuia, nici să nu se bucure pentru defectele cuiva ⁴⁰.

În dragostea lui Hristos, trebuie să se întristeze și să se mîhnească pentru defectele fratelui, dar să se bucure pentru realizările lui ⁴¹.

Nu trebuie să fie indiferent pentru cei care păcătuiesc sau să stea liniștit pentru ei ⁴².

Cel care muștră trebuie să muștre cu toată îndelunga-răbdare ⁴³, cu frică de Dumnezeu și cu scopul să întoarcă pe cel păcătos ⁴⁴.

Cel muștrat sau pedepsit trebuie să fie primit cu bunăvoință, cunoscînd folosul său în îndreptare.

Cînd cineva este acuzat, nu trebuie ca altul să contrazică pe acuzator înaintea aceluia sau a altor cîțiva. Dar dacă vreodată s-ar întîmpla ca acuzația să apară cuiva nedreaptă, (acesta) de la sine să ia cuvîntul pentru cel acuzat și, fie să-l lămurească, fie să se lămurească.

Trebuie ca fiecare, în măsura în care îi este posibil, să liniștească (îmblînzească) pe cel care are vrăjmășie împotriva lui. Nu trebuie să se păstreze ranchiună împotriva celui care a păcătuit și se căiește, ci să fie iertat din inimă ⁴⁵.

Trebuie ca acela care spune că se pocăiește pentru păcat, să se întristeze nu numai pentru păcat, ci să și facă roade vrednice de pocăință ⁴⁶.

40. I Cor. 3, 6.

41. I Cor. 12, 26.

42. I Tim. 5, 20.

43. II Tim. 4, 2.

44. Iacov 5, 20.

45. II Cor. 2, 7.

46. Luca 3, 8.

Cel care a fost pedepsit pentru păcate anterioare și a fost găsit vrednic de iertare, dacă va greși din nou, își pregătește sieși judecata miniei dumnezeiești mai rea (aspră) decât cea dinainte ⁴⁷.

Cel care după prima și a doua muștrare persistă în greșeala lui ⁴⁸, trebuie să fie arătat proiestosului, pentru ca astfel, fiind muștrat de mai mulți, să se rușineze ⁴⁹. Dar dacă nici astfel nu se va îndrepta, să se taie ca sminteală a celorlalți și «să fie privit ca un păgîn și ca un vameș» ⁵⁰, spre siguranța celor care lucrează instruirea ascultării, potrivit celor spuse: «Cînd se prăbușesc cei fără de lege, se înfricoșează cei drepiți» ⁵¹. Dar trebuie să se și plîngă pentru el, ca de un mădular tăiat din corp.

Soarele nu trebuie să apună peste minia fratelui ⁵², ca nu cumva noaptea să-i ducă la deplină învrăjbire și în ziua judecării să-i copleșească delictul neînălăturat.

Nu trebuie să aștepte prilej potrivit pentru îndreptarea lui ⁵³, pentru că nu este sigur pentru ziua de mîine; în realitate mulți plănuiesc multe pentru ziua de mîine, dar n-o mai apucă (ajung).

Nu trebuie să abuzeze de încărcarea peste măsură a pîntecelui, de la care provin închipuirile (imaginațiile) de noapte.

Nu trebuie să se forțeze la lucru peste măsură și să depășească limitele moderației, potrivit Apostolului, care a spus: «Ci, avînd hrană și îmbrăcăminte, cu aceasta vom fi îndestulați» ⁵⁴, pentru că abundența, dincolo de necesitate, produce chipul avariției (lăcomiei), iar lăcomia a fost declarată ca închinare la idoli ⁵⁵.

Nu trebuie să fie avar ⁵⁶, nici să nu strîngă lucruri nefolositoare, de care nu are nevoie.

Cel care se alătură lui Dumnezeu, să îmbrățișeze sărăcia pentru totdeauna și să fie străpuns (fixat) în teama de Dumnezeu, potrivit celui care a spus: «Străpunge cu firea Ta trupul meu, că de judecările Tale m-am temut» ⁵⁷.

Să dea Domnul ca să primiți cele spuse, cu toată înțelegerea, așa încît să dovediți roade vrednice de Duhul spre slava lui Dumnezeu, prin grația lui Dumnezeu și cu ajutorul Domnului nostru Iisus Hristos. Amin.

47. Evr. 10, 26 ș.u.

48. Tit 3, 10.

49. Tit 2, 8.

50. Matei 18, 17.

51. Pilde 29, 16.

52. Efes. 4, 26.

53. Matei 24, 44 și Luca 12, 40.

54. Tim. 6, 8.

55. Col. 3, 5.

56. Marcu 10, 23 și Luca 18, 24.

57. Ps. 118, 120.